

Vergaderjaar 2020–2021

35 570 IX

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) en de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2021

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Ontvangen 15 september 2020

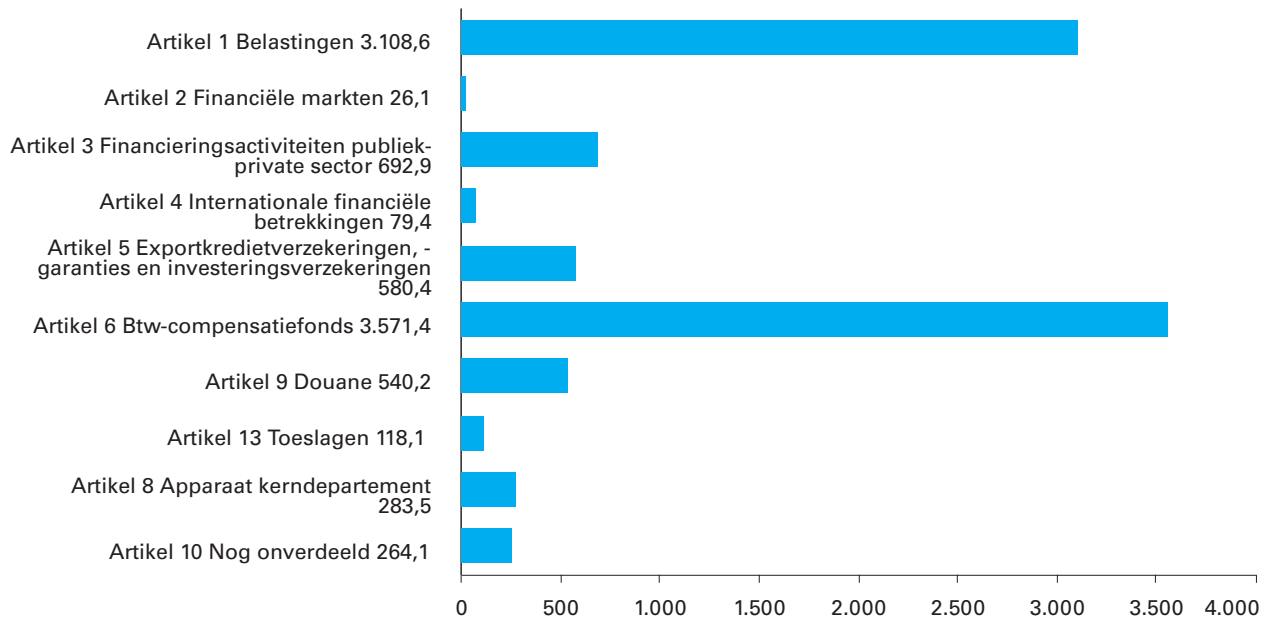
INHOUDSOPGAVE

Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	5
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	8
1. Leeswijzer	8
2. Beleidsagenda	12
2.1.1. Beleidsprioriteiten	12
2.1.2. Overzicht coronamaatregelen	30
2.2. Belangrijkste beleidsmatige mutaties	37
2.3. Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven	44
2.4. Strategische Evaluatie Agenda	45
2.5. Overzicht risicoregelingen	49
3. Beleidsartikelen (Financiën)	74
3.1. Artikel 1 Belastingen	74
3.2. Artikel 2 Financiële markten	96
3.3. Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector	105
3.4. Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen	112
3.5. Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	120
3.6. Artikel 6 Btw-compensatiefonds	126
3.7. Artikel 9 Douane	130
3.8. Artikel 13 Toeslagen	139
4. Niet-beleidsartikelen	148
4.1. Artikel 8 Apparaat kerndepartement	148
4.2. Artikel 10 Nog onverdeeld	150
5. Beleidsartikelen (Nationale Schuld)	151

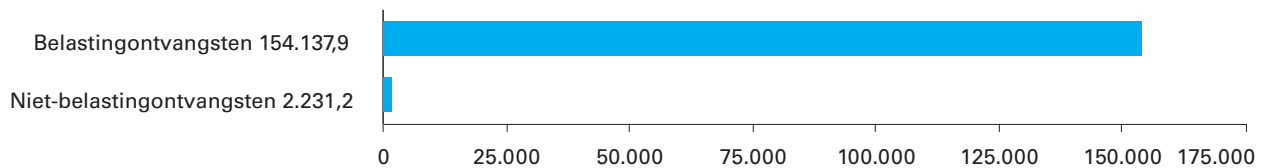
5.1	Artikel 11 Financiering staatsschuld	151
5.2	Artikel 12 Kasbeheer	157
6.	Bijlagen	161
	Bijlage 1: ZBO's en RWT's	161
	Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk	162
	Bijlage 3: Moties en toezeggingen	182
	Bijlage 4: Toelichting op de Strategische Evaluatie	
	Agenda	277
	Bijlage 5: Lijst van afkortingen	287

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

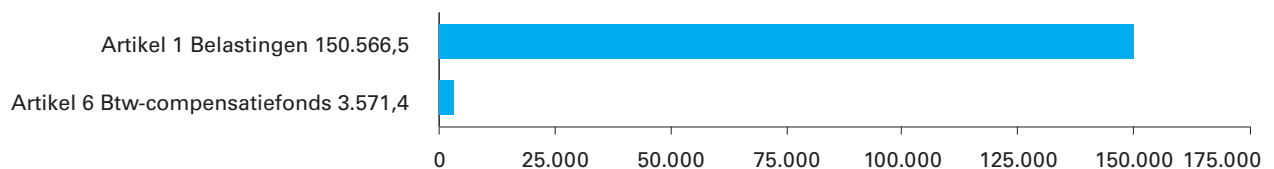
Figuur 1 Geraamde uitgaven IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 9.264,6 mln.

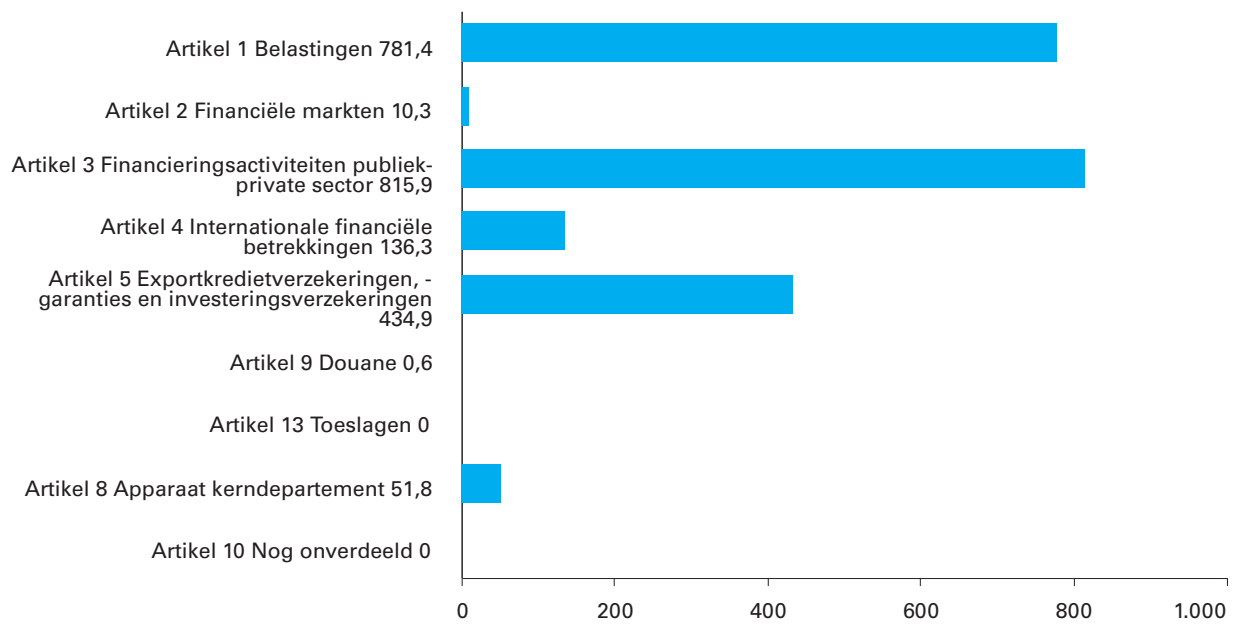
Figuur 2 Geraamde ontvangsten IX Financiën (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 156.369,1 mln.

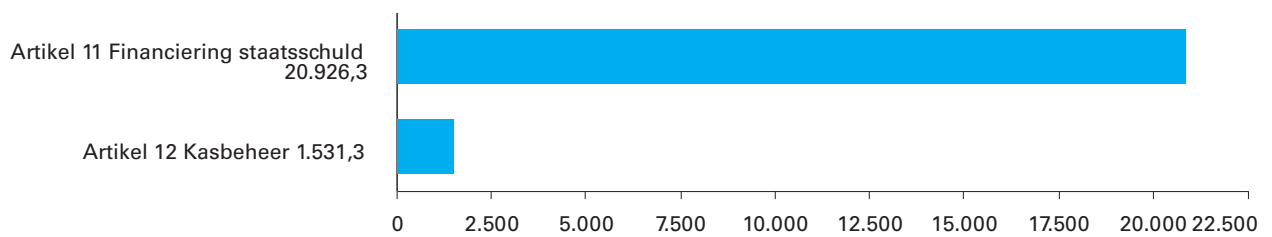
Figuur 3 Geraamde belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 154.137,9 mln.

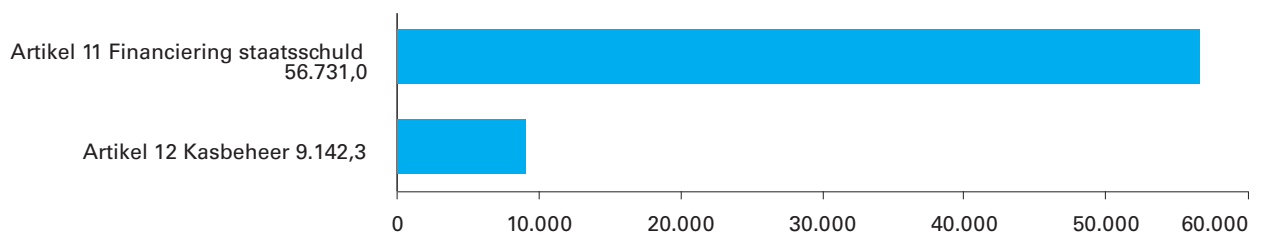
Figuur 4 Geraamde niet-belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 2.231,2 mln.

Figuur 5 Geraamde uitgaven IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 22.457,6 mln.

Figuur 6 Geraamde ontvangsten IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 65.873,3 mln.

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Artikelen 1, 2 en 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van deze wetsartikelen worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenaamde begrotingstoelichting).

Artikel 4

A

Met dit voorstel wordt er een zogenaamde niet-departementale begroting aan de rijksbegroting toegevoegd. Het gaat om de begroting van het Nationaal Groeifonds (NGF). Deze aanpassing is conform artikel 7.40 van de Comptabiliteitswet voor overleg aan de Algemene Rekenkamer voorgelegd. De Algemene Rekenkamer heeft op 31 augustus jl. gereageerd met mogelijke alternatieven en aandachtspunten voor het NGF. De Algemene Rekenkamer constateert dat de opzet van het NGF om een begrotingsfonds met een instellingswet vraagt, omdat het doel is om meerjarig middelen apart te zetten ten behoeve van bepaalde uitgaven die niet regulier en gelijkmatig over de jaren zijn verspreid.

De reden waarom er is gekozen voor een niet-departementale begrotingswet boven een Instellingswet voor een begrotingsfonds is hoofdzakelijk de snelheid waarmee het NGF wordt geïntroduceerd. Het opstellen van een instellingswet voor een begrotingsfonds op basis van artikel 2.11 van de CW 2016 is gelet op de gebruikelijke doorlooptijd van de reguliere wetgevingsprocedure niet haalbaar en is daarom niet wenselijk.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is de memorie van toelichting van de begrotingswet van Financiën aangevuld met de doelstelling, de doelomschrijving en het hanteren 100%-eindejaarsmarge voor het NGF. Met de 100%-eindejaarsmarge wordt voorkomen dat geld een bestemming gaat zoeken en gelden ondoelmatig worden besteed. Door de wijzigingen en de omschrijving in de begrotingswet van het NGF is het voor het parlement duidelijk waarop het de regering kan controleren. Het kabinet is van oordeel dat het NGF met de doorgevoerde aanpassingen en de begroting 2021 van het NGF (blanco advies van de RvS ontvangen) wettelijk is verankerd. Gelet op voorgaande kunnen het parlement en de Algemene Rekenkamer de regering goed controleren.

Nederland is een van de meest concurrerende economieën van Europa. Dit laat onverlet dat Nederland voor grote opgaven staat, zoals een afgenomen productiviteitsgroei, een toenemende vergrijzing, een veranderde

geopolitieke context, klimaatverandering en meer recent de economische gevolgen van de coronacrisis. Nederland moet een ondernemers- en vestigingsklimaat blijven bieden dat inspeelt op de bedrijvigheid van straks. Het is wenselijk dat Nederland een aantrekkelijk land blijft om in te ondernemen. In de toekomst zal de welvaarts-groei ten dele op een andere manier moeten worden gegenereerd dan tot nu toe. Het verdienmodel van de toekomst moet evenwichtig zijn en milieu, mensen en samenleving respecteren. Nederland moet een aantrekkelijk land blijven om in te leven.

In de Miljoenennota 2020 is aangekondigd dat het kabinet een investeringsfonds opricht om het verdienvermogen van Nederland (het structureel bbp) duurzaam te vergroten. Dit groeifonds vloeit voort uit de eind vorig jaar verschenen groeistrategie. In deze groeistrategie constateert het kabinet dat er aanleiding is voor extra investeringen, van incidentele en niet-reguliere aard, om het verdienvermogen te versterken. Vooral binnen (1) kennisontwikkeling, (2) research & development (R&D) en innovatie en (3) infrastructuur liggen kansen om de productiviteit te verhogen. Ook experts en internationale instellingen, zoals IMF en de Europese Commissie hebben Nederland geadviseerd de investeringen op deze drie terreinen significant te verhogen.

Het oprichten van een specifiek geoormerkt groeifonds heeft als voordeel ten opzichte van additionele investeringen via de reguliere beleidsbegrotingen dat een schaa sprong op de lange termijn op het gebied van infrastructuur, R&D, innovatie en kennisontwikkeling mogelijk wordt gemaakt. Om de doelstelling van het versterken van het verdienvermogen van Nederland op de lange termijn separaat in beeld te houden en te beheren, is gekozen voor een aparte (niet-departementale) begroting. Een niet-departementale begroting biedt bovendien ruimte om projecten op de verschillende beleidsterreinen integraal tegen elkaar af te wegen en de beste projecten te selecteren.

De nieuwe bepaling in de Comptabiliteitswet 2016 (CW 2016) vormt de juridische grondslag voor het NGF.

Doelstelling van het NGF is het duurzaam versterken van het verdienvermogen door het structurele vergroten van het bruto binnenlands product. Het streven is om een hogere economische groei te realiseren door de productiviteit van de Nederlandse economie te vergroten. Hiermee neemt het nationale inkomen in de toekomst toe. Dit verhoogt de bestedingsruimte van huishoudens, bedrijven en de belastinginkomsten.

Het NGF kan een bijdrage toekennen via een budgetoverheveling in de vorm van een desaldering aan een andere begroting om vanuit daar te investeren. In dat geval wordt op de ontvangende begroting een ontvangst vanuit het NGF zichtbaar, waar de daadwerkelijke investeringsuitgave tegenover staat. Investerings in Mobiliteitsinfrastructuur zullen in principe worden gedaan door bijdragen te doen aan het Mobiliteitsfonds. De daadwerkelijke investering wordt dan vanuit het Mobiliteitsfonds gedaan (of in het geval van waterinfrastructuur vanuit het Deltafonds). Voor R&D en Innovatie en kennisontwikkeling hangt het af van het type investering. Waar een investering nauwe aansluiting vindt bij bestaand beleid en budget kan besteding via de begroting van het desbetreffende departement plaatsvinden. In andere gevallen kunnen uitgaven in de toekomst - indien dit door de Staten-Generaal wordt gewenst direct vanuit de niet-departementale begroting worden gedaan. De fondsbeheerders zullen per geval bezien welke vorm het meest voor de hand ligt. Aanvankelijk is het echter niet de

bedoeling dat het NGF direct gaat investeren vanuit de eigen begroting, maar zullen middelen worden verdeeld naar de departementale begrotingen. Dit heeft als voordeel dat er op basis van de regels en procedures van de departementen wordt verplicht en betaald, zodat de Staten-Generaal de toevoeging aan de departementale begrotingen en de onttrekkingen aan het NGF kan goedkeuren via een begrotingswet.

Voor de niet-departementale begroting geldt een 100%-eindejaarsmarge voor de middelen uit het NGF, waardoor het beschikbare budget kan worden meegenomen naar volgende jaren. Dit is conform de afspraken in de praktijk. De afgelopen jaren is bijvoorbeeld een 100%-eindejaarsmarge is gehanteerd op het investeringsartikel van de begroting van Defensie. Als er geen goede projecten zijn, is het immers niet de bedoeling dat het budget toch wordt uitgegeven. Het NGF krijgt daarnaast een stabiel jaarlijks budget, om de continuïteit van de investeringen te waarborgen. Door een 100%-eindejaarsmarge te hanteren voor de middelen uit de niet-departementale begroting wordt het risico op 'geld zoekt project' verder verkleind, waardoor het beschikbare budget kan worden meegenomen naar volgende jaren en bestemd blijft voor het NGF. Eventuele onderuitputting op het NGF leidt hierdoor ook niet tot uitgavenruimte voor andere doeleinden.

B

Dit artikel regelt de toewijzing van het beheer van de niet-departementale begroting van het Nationaal Groeifonds aan de minister van Economische Zaken en Klimaat, als verantwoordelijk zijnde voor het macro-economisch beleid.

De minister van Financiën

W.B. Hoekstra

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

1. Leeswijzer

Het werkterrein van het ministerie van Financiën

Voor u ligt de begroting 2021 van het ministerie van Financiën, begrotingshoofdstuk IX (Financiën en Nationale Schuld) van de Rijksbegroting. In de begroting staan de belangrijkste beleidsdoelen voor 2021 en de financiële gevolgen hiervan. Simpel gezegd: wat wil de minister van Financiën bereiken in 2021, hoe wil de minister dit doen en met welke middelen?

De minister van Financiën is onder meer verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van:

1. het algemeen financieel-economische en internationale financiële beleid;
2. het begrotingsbeleid en een doelmatig beheer van de rijksfinanciën;
3. het staatsschuldbeleid en het financieringsbeleid;
4. het fiscale beleid;
5. het beleid omtrent financiële markten;
6. het heffen, controleren en innen van de belastingen;
7. het toeslagenbeleid (alleen uitvoering).

Het algemeen financieel-economische beleid en het begrotingsbeleid worden primair toegelicht in de Miljoenennota. Daarin worden ook de belastingontvangsten toegelicht. Het fiscale beleid komt op hoofdlijnen aan bod in deze begroting; in het Belastingplan wordt gedetailleerd ingegaan op de veranderingen in het fiscale beleid. De financiën van de decentrale overheden, waarvoor de minister van Financiën medeverantwoordelijk is, komen aan de orde in de Miljoenennota en in de begrotingen van het Gemeente- en Provinciefonds.

Waar relevant wordt in de begroting verwezen naar kamerstukken of andere beschikbare begrotingsinformatie. De Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) en de Comptabiliteitswet (CW) vormen het regelgevend kader voor de begroting.

Vanwege tussentijdse afrondingen op duizenden, miljoenen of miljarden euro's kan de som der delen afwijken van het totaal in de tabellen.

Opbouw van de begroting

De begroting IX is opgebouwd uit tien beleidsartikelen en twee niet-beleidsartikelen. De beleidsartikelen weerspiegelen het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën inclusief het beheer van de staatsschuld en het kasbeleid van het Rijk.

De beleidsartikelen voor Financiën (IXB) zijn:

- artikel 1 Belastingen;
- artikel 2 Financiële markten;
- artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector;
- artikel 4 Internationale financiële betrekkingen;
- artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen;
- artikel 6 Btw-compensatiefonds;
- artikel 9 Douane;
- artikel 13 Toeslagen.

De niet-beleidsartikelen zijn:

- artikel 8 Apparaat kerndepartement;
- artikel 10 Nog onverdeeld.

De beleidsartikelen voor Nationale Schuld (IXA) zijn:

- artikel 11 Financiering staatsschuld;
- artikel 12 Kasbeheer.

De begrotingstoelichting is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 geeft allereerst de beleidsprioriteiten weer. Dit zijn de belangrijkste beleidsdoelen van het ministerie van Financiën. Ook bevat dit hoofdstuk een overzicht van de belangrijkste beleidsmatige mutaties, van de niet-juridisch verplichte uitgaven, de strategische evaluatie agenda (SEA) en een overzicht van de risicoregelingen.

In hoofdstuk 3 komen de beleidsartikelen Financiën aan bod, in hoofdstuk 4 de niet-beleidsartikelen en in hoofdstuk 5 de beleidsartikelen Nationale Schuld. Waar relevant en beschikbaar worden indicatoren of kengetallen opgenomen om te laten zien wat de doelstellingen zijn (zie ook de Groei-paragraaf hieronder). Elk beleidsartikel bevat onder andere een onderdeel Beleidswijzigingen waarin wordt aangegeven wat de belangrijkste wijzigingen in het beleid zijn en de gevolgen hiervan. Zowel de beleidsartikelen als de niet-beleidsartikelen bevatten een tabel Budgettaire gevolgen van beleid met een financiële toelichting van de belangrijkste posten.

Tot slot zijn vijf bijlagen opgenomen. Bijlage 1 geeft een overzicht van Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's) en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (RWT's). Bijlage 2 is een verdiepingsbijlage met de belangrijkste budgettaire mutaties per artikel, bijlage 3 geeft het overzicht met moties en toezeggingen, bijlage 4 bevat een toelichting op de Strategische Evaluatie Agenda (SEA). Als laatste volgt de lijst van afkortingen (bijlage 5).

Financiering staatsschuld en kasbeheer (Nationale Schuld)

Sinds 2013 behandelt begroting IX tevens de schuld van de Nederlandse Rijksoverheid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de schuld die extern wordt gefinancierd, door bijvoorbeeld banken, beleggers en pensioenfondsen, en de schulden of tegoeden die verschillende aan de schatkist gelieerde instellingen – via het geïntegreerd middelenbeheer – hebben bij het ministerie van Financiën. De extern gefinancierde schuld wordt in artikel 11 Financiering staatsschuld behandeld. Het geïntegreerd middelenbeheer wordt behandeld in artikel 12 Kasbeheer. De artikelen worden middels een aparte begrotingsstaat vastgesteld.

De begroting van de Nationale Schuld heeft twee specifieke eigenschappen. De eerste eigenschap is dat de rente-uitgaven en renteontvangsten op transactiebasis worden verantwoord, in plaats van op kasbasis zoals bij alle andere onderdelen van de Rijksbegroting. Dit is vastgelegd in de CW 2016, artikel 2.19. Met de registratie van rente op transactiebasis voor de Nationale Schuld wordt aangesloten bij de Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. De tweede eigenschap is dat er voor beide artikelen wordt uitgegaan van het principe dat de aangegane financiële verplichtingen gelijk zijn aan de uitgaven (kas = verplichtingen). Beide artikelen kennen geen verplichting om afzonderlijke ramingen op te nemen van de verwachte kasuitgaven en de verwachte juridisch vastgelegde financiële verplichtingen. Dit is het gevolg van de inherente onvoorspelbaarheid van de leenbehoefte van de Staat (artikel 11) en de fluctuerende geldstromen in het geïntegreerd middelenbeheer (artikel 12).

Financiële instrumenten

Bij het indelen van de uitgaven naar financieel instrument wordt aansluiting gezocht bij de rol en verantwoordelijkheid van de minister. Hierdoor wordt de wijze waarop de uitgaven het ministerie verlaten leidend voor de indeling naar financiële instrumenten. Het ministerie van Financiën maakt daarom, naast de standaard financiële instrumenten zoals opdrachten en garanties, ook gebruik van drie eigen instrumenten: financiering (vermogensverschaffing/-onttrekking), rente, en rekening-courant en deposito's.

Het instrument financiering (vermogensverschaffing/-onttrekking) wordt gebruikt op artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector bij onder meer kapitaalinjecties in staatsdeelnemingen en dividendontvangsten. De definitie van financiering is als volgt: *«van een financiering wordt gesproken, indien een financiële bijdrage aan een wederpartij wordt verstrekt als kapitaalverschaffing voor een investeringsgoed of als algemene vermogensverschaffing voor die wederpartij (een instelling, bedrijf of onderneming). Als een financiële bijdrage wordt verstrekt in de exploitatiesfeer, wordt gesproken van bekostiging. Bij een financiering voert de organisatie die de financiering ontvangt, de kapitaalverstrekking als kapitaalontvangst op de balans op»*. Van een staatsdeelneming is sprake als de Staat aandelen bezit in een privaat bedrijf.

Het instrument rente komt onder meer terug op artikel 11 en 12 over de financiering van de staatsschuld en het kasbeheer. Op artikel 11 en 12 wordt daarnaast gebruik gemaakt van het instrument leningen. In tegenstelling tot de meeste leningen op de Rijksbegroting gaat het op artikel 11 om leningen die aan de Staat verstrekt worden voor de financiering van de staatsschuld. Op artikel 12 is ook het instrument rekening-courant en deposito's opgenomen. Het gaat hier om de bankrekeningen waarop geldstromen van decentrale overheden, de sociale fondsen en andere aan de Rijksoverheid gelieerde instellingen in- en uitvloeien.

Groeiparagraaf

Het ministerie van Financiën werkt doorlopend aan stapsgewijze verbeteringen in de informatievoorziening aan de Kamer en de burger. Dit is een samenspel van eigen ambities en inzichten, en wensen vanuit de Kamer. Ten opzichte van de begroting Financiën en Nationale Schuld 2020 zijn meerdere verbeteringen doorgevoerd. De volgende verbeteringen zijn zichtbaar in deze begroting.

Voor artikel 1 Belastingen bevat de begroting voor 2021 een vernieuwde set van indicatoren¹ die moet zorgen voor een beter inzicht in de mate waarin de Belastingdienst de naleving bevordert door burgers en bedrijven een adequate behandeling te geven, effectief te informeren, gemak te bieden en op gepaste wijze corrigerend op te treden. We kiezen daarbij voor een groeipad. Niet alle indicatoren zijn direct meetbaar. Op de tussendoelen met betrekking tot adequate behandeling, gemak en corrigerend optreden worden nog aanvullende indicatoren ontwikkeld voor de Ontwerpbegroting 2022.

Aanvulling artikel 9 Douane

Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden de indirecte uitgaven ten behoeve van de douaneprocessen in artikel 9 Douane middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht. De toerekening

---

¹ Kamertsukken II 2019–2020, [35 300 IX, nr. 21](#)

vindt plaats voor alle dienstonderdelen van de Belastingdienst die uitgaven doen ten behoeve van de douaneprocessen, met uitzondering van het dienstonderdeel Informatievoorziening (IV). Vanaf de ontwerpbegroting 2022 zullen ook de kosten voor IV toegerekend worden aan Douane.

In de begroting 2020 is reeds een vernieuwing aangebracht in de indicatoren van artikel 9 Douane. Het gaat om de additionele indicator: uitvoering afspraken niet-fiscale taken. Dit was aanvullend op de al bestaande indicatoren 'juiste invoeraangiften' en 'waardering bedrijfsleven'. Naast de directe kosten voor Douane zijn in deze begroting ook de indirecte kosten inzichtelijk gemaakt. Ook zijn in deze begroting als indicatoren het percentage tijdig binnen de Awb-termijn door Douane afgehandelde bezwaren en het percentage tijdig afgehandelde klachten opgenomen.

Oprichting artikel 13 Toeslagen

Met ingang van deze begroting is een nieuw beleidsartikel geïntroduceerd op begrotingshoofdstuk IX: artikel 13 Toeslagen. De Tweede en Eerste Kamer zijn eerder per brief op de hoogste gesteld van de oprichting van het begrotingsartikel.

Aangezien Toeslagen een dienstonderdeel is van de Belastingdienst en dus tot nu toe in de begroting IX onderdeel uitmaakte van artikel 1 Belastingen, betekent het oprichten van een apart begrotingsartikel Toeslagen dat artikel 1 Belastingen wordt opgedeeld.

Artikel 13 Toeslagen bevat de beleidsmatige informatie over Toeslagen en informatie over de aan Toeslagen gerelateerde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. Het artikel betreft op budgettair gebied voor de begroting 2021 enkel de apparaatsbudgetten (personele en materiële uitgaven en apparaatsonvangsten), programma-uitgaven en verplichtingen die direct aan het dienstonderdeel Toeslagen kunnen worden toegerekend. Overige indirecte uitgaven die betrekking hebben op Toeslagen, bijvoorbeeld voor huisvesting, worden gedaan door andere dienstonderdelen binnen de Belastingdienst en blijven derhalve voor de begroting 2021 vermeld op artikel 1 Belastingen. De indirecte verplichtingen zullen in de komende jaren opgenomen worden onder artikel 13.

Voor het nieuwe begrotingsartikel 13 Toeslagen zijn op vergelijkbare wijze als in artikel 1 een aantal nieuwe subjectieve indicatoren voor Toeslagen opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld het gemak dat burgers ervaren bij het aanvragen en muteren van hun toeslagen en de mate waarin burgers ervaren dat zij toereikend door Toeslagen geïnformeerd worden over hun rechten en plichten. Ook voor deze indicatoren geldt dat deze niet direct meetbaar zijn. Om de ervaring van burgers vanaf 2021 inzichtelijk te maken, wordt in 2020 een meetinstrument ontwikkeld. Daarnaast zijn in het nieuwe artikel 13 de voor de Belastingdienst generiek geldende indicatoren specifiek inzichtelijk gemaakt voor Toeslagen. Dit betreft het percentage tijdig binnen de Awb-termijn door Toeslagen afgehandelde bezwaren en het percentage tijdig door Toeslagen afgehandelde klachten, het aantal klachten en het percentage klanttevredenheid.

2. Beleidsagenda

2.1.1. Beleidsprioriteiten

Inleiding

Bij het ministerie van Financiën gaan we over het geld. Niet als doel, maar in dienst van een financieel gezond Nederland. Wij bewaken de balans tussen inkomsten en uitgaven en zien toe op het goede functioneren van het financiële stelsel. Wij richten ons op het belang van de samenleving als geheel, op korte én lange termijn en zijn ons daarbij bewust van de impact van wat wij doen op alle burgers en bedrijven.

In 2020 is de economische situatie als gevolg van de COVID-19 crisis omgeslagen van een hoogconjunctuur met een historisch lage werkloosheid naar een forse economische neerval. Het coronavirus heeft een grote impact op onze economie, op huishoudens en ondernemers. Het kabinet heeft met omvangrijke noodmaatregelen banen en inkomens zoveel mogelijk beschermd. Dat heeft tot nu toe de economische schade beperkt en ervoor gezorgd dat veel mensen aan het werk kunnen blijven. Desondanks is het bij een economische crisis van deze omvang onvermijdelijk dat veel Nederlanders hier de gevolgen van zullen ondervinden.

De recessie en de getroffen noodmaatregelen zorgen voor een historische verslechtering van de overheidsfinanciën. Vanwege de goede uitgangspositie is hier ruimte voor. De economische ontwikkeling in de komende periode is echter zeer onzeker. Het tweede noodpakket, dat tot oktober 2020 loopt, is nog steeds bedoeld om banen te behouden en de grootste effecten van de crisis te dempen. In de volgende fase is het de uitdaging om het steunbeleid zo in te richten dat de economie zich kan aanpassen.

Aan het eind van deze beleidsagenda is een overzicht opgenomen van de noodmaatregelen die in 2020 op de begroting van het ministerie van Financiën zijn genomen. Sommige van deze noodmaatregelen werken mogelijk door in de begroting van 2021. Het ministerie van Financiën blijft nauw betrokken bij de bestrijding van zowel de korte- als langetermijneffecten van de crisis en zal waar nodig extra maatregelen treffen. Zie de Miljoenennota 2021 voor een uitgebreide toelichting op de bredere effecten van de crisis op de economie en op de kabinetsbreed genomen noodmaatregelen.

Beleidsprioriteiten 2021

Om op evenwichtige besluitvorming, efficiënte uitvoering en effectiviteit te kunnen sturen, stellen we jaarlijks beleidsprioriteiten op. De beleidsprioriteiten van het ministerie voor 2021 zijn onderverdeeld in vijf thema's. Deze vijf thema's weerspiegelen het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën; zowel binnen de landgrenzen als in Europese en internationale context.

Het ministerie zet zich allereerst in voor een financieel gezond Nederland (thema 1). Naast gezonde overheidsfinanciën op de korte en lange termijn, werkt het ministerie aan het behoud van brede welvaart voor burgers. Met de Operatie Inzicht in Kwaliteit vergroten we onze kennis over het effect van beleid en waarborgen we een doelmatige inzet van publieke middelen nu en in de toekomst. Verder blijft het ministerie zich inzetten voor een stabiele, integere en innovatieve financiële sector en wordt er extra geïnvesteerd in de bestrijding van ondermijning en witwassen.

Stabiliteit in de EU en in de wereld is voor ons land vanwege onze intensieve internationale samenwerking erg belangrijk (thema 2). Met het akkoord over de Europese begroting en een Europees herstelfonds zet Nederland in op een spoedig en robuust herstel van de Europese economie. Andere prioriteiten zijn onder andere het aanpakken van belastingontwijking en -ontduiking op Europees niveau, de herziening van de Europese begrotingsregels (het Stabiliteits- en Groeipact) en het verder uitwerken van de toekomstige relatie met het Verenigd Koninkrijk.

Ook maken we werk van het verduurzamen en vergroenen van de economie (thema 3). Zo is het ministerie via verschillende staatsdeelnemingen en internationale financiële instellingen betrokken bij de energietransitie en stimuleren we de financiële sector om bij te dragen aan de mondiale klimaatopgave. Ook zetten we in op de vergroening van het fiscale stelsel en de ekv-portefeuille.

In 2020 zijn we gestart met de hersteloperatie Toeslagenherstel en de compensatie aan betrokken ouders. Dit zal ook nog gedurende de jaren 2021 en 2022 doorlopen. De afdeling Toeslagen krijgt los van de Belastingdienst een eigen Directoraat-Generaal, we gaan werken aan de kwaliteit van de dienstverlening en we zetten de eerste stappen om het toeslagenstelsel te vernieuwen (thema 4).

Tot slot zet het ministerie zich blijvend in voor een betrouwbare, benaderbare en behulpzame Belastingdienst (thema 5). We investeren in verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven en de structurele versterking van de organisatie, terwijl we de stabiliteit van cruciale processen borgen. Ook investeren we in een verbeterde samenwerking tussen beleid en effectieve uitvoering.

Thema 1: Nederland financieel gezond: stabiliseren en groeien na economische schok COVID-19 crisis

Gezonde en beheersbare overheidsfinanciën

De economische gevolgen van de coronacrisis en noodmaatregelen leiden tot een historisch groot begrotingstekort. Het tekort komt in 2020 naar verwachting uit op – 7,2 procent van het bbp. Ook in 2021 blijft het saldo met – 5,5 procent naar verwachting sterk negatief. Vanuit het trendmatig begrotingsbeleid mogen de belastinginkomsten en de uitgaven aan WW- en bijstand meeademen met de economie. De lagere belastinginkomsten en hogere WW- en bijstandsuitgaven door de crisis leiden hierdoor tot een verslechtering van het saldo. Daar bovenop komen de aanzienlijke noodmaatregelen. Het kabinet kiest er bewust voor met deze maatregelen het saldo te verslechteren, zodat ze niet ten koste gaan van reguliere uitgaven aan bijvoorbeeld zorg, onderwijs en veiligheid. Het hoge begrotingstekort leidt samen met belastinguitstel en de grote economische krimp tot een snelle toename van de schuld. De schuld komt hiermee in 2020 met 59 procent van het bbp in de buurt van de Europese norm van 60 procent. Hoewel er in 2021 nog steeds sprake is van een aanzienlijk begrotingstekort stijgt de schuld maar beperkt verder, tot 61 procent van het bbp. Dit komt door de geraamde groei (noemereffect) en doordat het grootste deel van het belastinguitstel in 2021 alsnog binnen komt.

Er is ruimte binnen de overheidsfinanciën om deze schok op te vangen. De afgelopen jaren draaide de economie op volle toeren, met overschotten op de begroting tot gevolg. Onder de systematiek van het trendmatig begrotingsbeleid staat het niveau van de uitgaven grotendeels vast voor

de hele kabinetsperiode. Dit geldt ook voor de beleidsmatige ontwikkeling van de inkomsten. Meevallers in het overheidssaldo leiden in principe dus niet tot extra ruimte op de begroting, maar zorgen voor een snellere opbouw van buffers. Hierdoor daalde de schuld sneller dan werd verwacht bij het Regeerakkoord en werd ruimte gecreëerd voor mindere tijden. Door deze ruimte nu in te zetten om de economie te ondersteunen draagt de overheid bij aan stabiliteit en continuïteit. De crisis illustreert dat schokken zich uit onverwachte hoek kunnen voordoen en snel kunnen leiden tot hoge kosten voor de overheid. Het is daarom zaak ervoor te zorgen dat de begroting ook een volgende crisis even goed zal kunnen doorstaan. Het kabinet heeft aan de 16e Studiegroep Begrotingsruimte gevraagd om advies uit te brengen over de begrotingsdoelstelling en de begrotingssystematiek voor de komende jaren.

Om de overheidsfinanciën ook op de lange termijn gezond te houden, is het belangrijk dat overheidsmiddelen op zo doelmatig mogelijke wijze worden besteed. Het kabinet is daarom in 2018 gestart met de Operatie Inzicht in Kwaliteit om de maatschappelijke toegevoegde waarde van overheidsbeleid en bijbehorende publieke middelen te vergroten. Met deze operatie willen we inzichten verkrijgen op een serie beleidsterreinen. Verder werken we stap voor stap aan verbeteringen van het Rijksbrede evaluatiestelsel én we bieden ondersteuning bij het delen van kennis, de opbouw van vaardigheden en het veranderen van gedrag. In 2021 zetten we dit werk voort met departementale strategische evaluatieagenda's (SEA) bij de begroting 2021. Ook beginnen we een Rijksbrede pilot om de vindbaarheid van vereiste toelichtingen bij voorstellen conform artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet te vergroten. En er komt een toolbox beleidsevaluatie. Met de Operatie Inzicht in Kwaliteit verbeteren we zo stapsgewijs het evaluatiestelsel en blijven we inzetten op meer kennis over effecten van beleid en een doelmatige besteding van publieke middelen nu en in de toekomst.

Nieuw financieringskader en gevolgen van de COVID-19 crisis voor de financiering van de staatsschuld

In het nieuwe beleidskader voor schuldfinanciering 2020-2025 is ingezet op een verdere verlenging van de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille: van 6,4 jaar eind 2019 tot richting de 8 jaar eind 2025. Hierdoor worden de huidige lage rentes voor een langere periode vastgelegd en wordt meer budgettaire zekerheid gecreëerd voor de middellange termijn. De looptijd van de portefeuille kan in de tijd fluctueren, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financieringsbehoefte. Daarom is een bandbreedte vastgesteld van 6 tot 8 jaar waarbinnen de gemiddelde looptijd van de staatsschuld mag fluctueren. Daarnaast is de grens voor het renterisicobedrag (RRB) verhoogd van 18 procent naar 30 procent. Het RRB is dat deel van de staatsschuld waarop de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

Als gevolg van COVID-19 loopt de staatsschuld flink op. Daarom is begonnen met het uitgeven van meer leningen met een lange looptijd. Het grootste gedeelte van de sterk verhoogde financieringsbehoefte wordt echter in eerste instantie opgevangen door kortetermijnfinanciering. Hierdoor daalt de gemiddelde looptijd van de schuld en loopt het RRB op, waardoor het Agentschap genoodzaakt is hierop bij te sturen. Tevens is met een oplopende staatsschuld de 30 procent RRB-grens nog relevanter geworden. Het Agentschap zal de ontwikkelingen van het RRB en de gemiddelde looptijd nauwlettend volgen en in opvolgende jaren zoveel

mogelijk geldmarktfinanciering verschuiven naar leningen met langere looptijden. Zo nodig maakt het Agentschap ook gebruik van rentederivaten om de gemiddelde looptijd en het RRB bij te sturen.

Een stabiele, integere en innovatieve financiële sector en veerkrachtige huishoudens

Sinds de financiële crisis in 2008 zijn er veel nationale, Europese en internationale maatregelen genomen om de financiële sector veerkrachtiger te maken. De COVID-19 crisis heeft eens te meer laten zien hoe belangrijk het is dat banken en verzekeraars voldoende buffers hebben en dat huishoudens veerkrachtig zijn. Eind 2018 heeft het ministerie van Financiën de Agenda voor de financiële sector gepubliceerd.² In deze Agenda staan drie elementen centraal, die ook in 2021 het beleid ten aanzien van de financiële sector zullen bepalen: stabiliteit, integriteit en innovatie. In 2021 geeft het ministerie uitvoering aan de aangekondigde maatregelen uit de Agenda. De toezichthouders AFM en DNB dragen door hun toezicht ook bij aan een stabiele, integere en innovatieve financiële sector.

Om de stabiliteit van het financiële systeem verder te verbeteren moeten financiële instellingen en huishoudens veerkrachtiger worden. Banken en verzekeraars dienen op stevige tegenslagen voorbereid te zijn. Voor banken is daarom onder andere het kapitaalraamwerk Bazel III aangepast. Tevens zet het ministerie in op een duurzaam bedrijfsmodel voor verzekeraars in de herziening van de Solvency II richtlijn. De Europese onderhandelingen over Bazel III en Solvency II zullen deels in 2021 plaatsvinden. Hierbij worden ook lessen als gevolg van COVID-19 meegenomen.

De financiële weerbaarheid van huishoudens is als gevolg van de COVID-19 crisis eveneens onder druk komen te staan. Het ministerie blijft zich inzetten voor het vergroten van die financiële weerbaarheid. Dit gebeurt onder meer samen met de partners van Wijzer in Geldzaken, waarbij de nadruk in 2021 komt te liggen op het vergroten van de vaardigheden bij financieel kwetsbare groepen zodat zij financieel veerkrachtiger kunnen worden. Ook zet het ministerie zich in om hoge hypotheekschulden onder huishoudens te voorkomen.

Wij blijven ons in 2021 ook inzetten om de bankenunie te voltooien. Juist om grensoverschrijdende problemen in de bancaire sector in Europa adequaat te kunnen aanpakken, is na de vorige crisis de bankenunie opgezet. Zo heeft de toezichttak van de ECB, een belangrijk onderdeel van de bankenunie, in een vroeg stadium van de COVID-19 crisis een reeks maatregelen genomen die zijn bedoeld om Europese banken ruimte te geven om de kredietverlening in stand te houden. De afronding van de bankenunie kan verder bijdragen aan het bevorderen van de financiële stabiliteit en een solide, veerkrachtig en transparant Europees bankstelsel.

Voor Nederland blijft het van belang om niet-presterende leningen aan te pakken. Ook bevorderen we het gebruik van *asset quality reviews* en willen we Europese regels opstellen voor de prudentiële behandeling van staatsobligaties. Juist de gevolgen van COVID-19 onderstrepen het belang van deze onderwerpen. Dit zijn voor Nederland ook belangrijke voorwaarden voor de totstandkoming van een Europees depositogarantiestelsel (EDIS). Voordat risico's via een EDIS worden gedeeld, dienen de bankensectoren van alle lidstaten gezond te zijn en moeten staatsobligaties beter worden

---

² Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 200

gewogen op bankbalansen. Hierbij is het van belang dat we de lessen die we trekken uit de COVID-19-crisis meenemen in de verdere vervolmaking van de bankenunie.

Voorts is de verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie van groot belang voor Nederland. Goed functionerende grensoverschrijdende kapitaalmarkten dragen bij aan het schokabsorberend vermogen van economieën van de lidstaten door grensoverschrijdend kapitaalbezit. Verdere ontwikkeling van de Europese kapitaalmarktunie bevordert eveneens de stimulering van economische groei via efficiënte verdeling van kapitaal en vergroot de mogelijkheden tot financiering, met name voor start- en scale-ups, en mkb-ondernemers. Ook draagt de kapitaalmarktunie bij aan meer investeringsmogelijkheden voor consumenten, waardoor zij beter in staat worden gesteld financiële doelen te halen. Nederland heeft zich in 2019 samen met Frankrijk en Duitsland ingezet om de nieuwe Europese Commissie van aanbevelingen te voorzien door de werkgroep NextCMU in te stellen. De Europese Commissie is in 2019 een *high level forum* gestart. Dat moet in het najaar 2020 leiden tot een nieuwe routekaart van de Commissie voor verdere verdieping van de kapitaalmarktunie.

Om de tweede pijler integriteit te bevorderen zetten we in op het tegengaan van witwassen en de delicten die hieraan ten grondslag liggen. Daarnaast kijken we met extra aandacht naar terrorismefinanciering. De financiële sector heeft hierin een belangrijk taak. Om witwassen en terrorismefinanciering internationaal aan te pakken, is de Financial Action Task Force (FATF) opgericht. In 2021 vindt een evaluatie plaats waarin de FATF toetst of Nederland voldoet aan de internationale standaarden over het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering. Verder wordt gewerkt aan de introductie van een UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) voor trusts en vergelijkbare juridische structuren. De Europese Commissie werkt hier in 2021 aan verder aan de hand van het Actieplan tegengaan witwassen en terrorisme financiering. Nederland zal opnieuw actief deelnemen aan de Europese discussies en onderhandelingen.

Verder wil het ministerie werken aan verbetering van gedrag en cultuur in de financiële sector, waarbij de maatschappij meer centraal komt te staan in het denken en doen. Zo zal er in 2021 verder opvolging worden gegeven aan de aanbevelingen van de Commissie Toekomst Accountancysector om de kwaliteit van wettelijke accountantscontroles duurzaam te verbeteren. Hiertoe zijn in 2020 twee kwartiermakers aangesteld en wordt gewerkt aan een wetsvoorstel.

Met betrekking tot de derde pijler innovatie is het van belang dat de financiële sector vernieuwend is en nieuwe technologische ontwikkelingen faciliteert. Daarmee wordt de diversiteit in de sector bevorderd en is de financiële dienstverlening efficiënter. In 2020 is het Fintech actieplan naar de Tweede Kamer gestuurd met daarin maatregelen om onnodige barrières voor financiële innovatie weg te nemen. Op nationaal niveau zal er in 2021 gewerkt worden aan verschillende acties om de ontwikkeling van Fintech in Nederland te bevorderen. Ook de Europese Commissie is bezig een Europese Digital Finance Strategy op te stellen, met daarin onder meer aandacht voor de weerbaarheid tegen cyberaanvallen van financiële instellingen en een regelgevend kader voor crypto's (digitale muntenheden).

Investerings in bestrijding ondermijning en witwassen

De aanpak van ondermijnende criminaliteit en witwassen heeft onverminderd prioriteit voor het kabinet en het ministerie van Financiën. Naast de hierboven genoemde maatregelen voor een integere financiële sector zal de Belastingdienst en de Douane in 2021 de capaciteit voor de aanpak verder uitbreiden op basis van de eerder toegekende gelden. De minister van Justitie en Veiligheid heeft namens het kabinet aangekondigd de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit de komende jaren te intensiveren. Onderdeel van deze aanpak is de inzet van een multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst zal met de FIOD en de Douane gaan deelnemen aan het MIT. In het kader van de intensivering van de nationale aanpak van de witwasbestrijding en de publiek-private samenwerking (PPS) zullen de Belastingdienst en de FIOD ook in 2021 intensief samenwerken met de partners in het Financieel Expertise Centrum-verband (FEC). Deze samenwerking zorgt ervoor dat we meer signalen van criminaliteit met elkaar in verband kunnen brengen en onderzoeken en maakt dat we gezamenlijk kennis kunnen opbouwen en delen.

Behoud van (toekomstige) brede welvaart

Het uitbreken van de COVID-19 crisis kan zowel op korte als op lange termijn gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de welvaart. Op korte termijn is de koopkrachtontwikkeling erg onzeker. In de koopkrachtplaatjes wordt verondersteld dat er niets verandert in de persoonlijke omstandigheden van huishoudens (ook wel statische koopkracht genoemd). Ontwikkelingen in iemands persoonlijke situatie, zoals verlies van werk of het krijgen van een kind, hebben echter vaak een grotere invloed op het feitelijke niveau van de koopkracht dan de loonontwikkeling of het beleid van het kabinet. Daarom is het steun- en herstellepakket van het kabinet van groot belang om de negatieve impact van COVID-19 op de ontwikkeling van de welvaart zoveel mogelijk te beperken. Behoud van banen en inkomensondersteuning spelen hierin een belangrijke rol.

Voor 2021 stonden al een aantal lastenverlichtingen voor burgers gepland, zoals het verlagen van het basistarief in de inkomstenbelasting en het verhogen van de algemene heffingskorting en arbeidskorting. Deze maatregelen vinden ondanks de economische neergang onverminderd doorgang. Daarbovenop neemt het kabinet een aantal maatregelen om de koopkrachtontwikkeling gelijkmatiger te verdelen. Alleenstaande AOW'ers en bijstandsgerechtigden profiteren bijvoorbeeld van een schuif van arbeidskorting naar algemene heffingskorting, terwijl ouderen voordeel hebben van een verhoging van de ouderenkorting.

Daarnaast blijft het kabinet inzetten op hervormingen op de arbeidsmarkt. Onderdeel daarvan is het verkleinen van de verschillen in fiscale behandeling tussen zelfstandigen en werknemers. Door de zelfstandigenaftrek jaarlijks in grotere stappen af te bouwen en daarnaast de afbouw nog acht jaar extra door te zetten, komt de zelfstandigenaftrek structureel uit op € 3.240, tegenover € 7.030 in 2020. Daar tegenover staan maatregelen om een geplande verhoging van de arbeidskorting een jaar naar voren te halen en het tarief van de eerste schijf van de inkomstenbelasting na 2021 verder te verlagen.

Nationaal Groeifonds

Het kabinet richt het Nationaal Groeifonds op voor publieke investeringen in ons verdienvermogen in de toekomst. Gerichte investeringen in ons verdienvermogen zijn een middel om maatschappelijke uitdagingen aan te

gaan en onze welvaart in brede zin te vergroten. Iedereen kan de vruchten plukken van een groter nationaal inkomen. Zo groeit de bestedingsruimte van huishoudens en bedrijven, zodat de vooruitgang direct voelbaar is in de portemonnee. Daarnaast stijgen de belastinginkomsten voor de overheid, waardoor Nederland ook in de toekomst kan blijven profiteren van hoogwaardige collectieve arrangementen, zoals goede gezondheidszorg, veiligheid en pensioenen. Maar ook van kwalitatief hoogstaand onderwijs, uitstekende infrastructuur en een aantrekkelijke, groene leefomgeving, ook voor volgende generaties. In de Miljoenennota van vorig jaar constateerde het kabinet dat extra investeringen het verdienvermogen kunnen versterken. Vooral binnen (1) kennisontwikkeling, (2) research en development (R&D) en innovatie en (3) infrastructuur liggen kansen om de productiviteit en daarmee het verdienvermogen te verhogen. Om de beste investeringsvoorstellen te selecteren komt het fonds op gepaste afstand van de politiek te staan. Een onafhankelijke commissie zal de investeringsvoorstellen beoordelen op de toegevoegde waarde voor het verdienvermogen en brengt een zwaarwegend en leidend advies uit. Voor het fonds stelt het kabinet voor de komende vijf jaar een bedrag van 20 miljard euro beschikbaar. De begrotingsstukken voor het Nationaal Groeifonds (hoofdstuk 19 van de Rijksbegroting) worden opgesteld onder regie van het ministerie van Economische Zaken & Klimaat.

Thema 2: Nederland in Europa en de wereld

Herziening Europese begrotingsregels (Stabiliteits- en Groeipact)

Een sterke Economische en Monetaire Unie (EMU) vereist gezonde en veerkrachtige nationale economieën met houdbare overheidsfinanciën. Om de houdbaarheid van overheidsfinanciën te bevorderen zijn effectieve Europese begrotingsregels (het Stabiliteits- en Groeipact, SGP) van groot belang. Elke vijf jaar vindt er een evaluatie plaats van de zogenoemde two-pack en six-pack van de SGP-wetgeving. Deze hebben betrekking op zowel de begrotingsregels als de macro-economische onevenwichtigheden procedure (MEOP). De consultatie in het kader van deze evaluatie was gepland voor 2020, waarna de Commissie mogelijk zou komen met voorstellen tot herziening van de regelgeving. Door de COVID-19 uitbraak is dit proces echter grotendeels uitgesteld naar 2021.

Nederland is van mening dat het SGP moet worden hervormd om de effectiviteit te vergroten. Het SGP behoeft volgens het kabinet vooral verbetering op het gebied van naleving en handhaving. Om de handhaving te verbeteren zet Nederland in op het inperken van de flexibiliteit en beoordelingsruimte, het versimpelen van de regels, en het vergroten van de voorspelbaarheid bij de uitvoering van de regels. Voor de effectiviteit van de begrotingsregels is immers vooral van belang dat ze op een consequente, transparante en voorspelbare manier worden gehandhaafd. Nederland is van mening dat houdbare overheidsfinanciën het hoofddoel van het SGP dienen te blijven. Het kabinet zal voorstellen voor aanpassing van het SGP beoordelen op de bijdrage aan het beter bereiken van dit doel.

Brexit: toekomstige relatie EU-VK

Op 31 januari 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaten. In het terugtrekkingsakkoord is een overgangperiode opgenomen die eindigt op 31 december 2020. Tijdens de overgangperiode is het de doelstelling om een toekomstig partnerschap met het VK overeen te komen. De uitkomst van de onderhandelingen zal afhangen van het verdere verloop daarvan en in grote mate van de opstelling en inzet van het VK, waarbij dient te worden opgemerkt dat de beschikbare tijd beperkt is en het aantal

complexe onderwerpen groot. Om die reden blijft de Nederlandse overheid zich voorbereiden op het scenario dat er geen akkoord, of geen volledig akkoord, wordt gesloten. Het ministerie zal voor de financiële onderwerpen nauw blijven samenwerken met de betrokken stakeholders. Daarnaast zal het ministerie blijven toezien op het nakomen van de financiële verplichtingen door het VK zoals opgenomen in het terugtrekkingsakkoord.

Ongeacht de uitkomst van de onderhandelingen ontstaat er aan het einde van de overgangperiode een nieuwe buitengrens voor Nederland en de EU. Direct gevolg is dat er voor het goederenverkeer van en naar het VK douaneformaliteiten nodig zijn en dat de Douane toezicht uitoefent. Dit heeft impact op de gehele organisatie van de Douane. De brexit betekent een structurele groei van het aantal aangiftes, inclusief het noodzakelijke toezicht en controle hierop. De brexit betekent ook meer nieuwe klanten en toezicht en controles op nieuwe locaties zoals de ferryterminals. De Douane is inmiddels zo goed mogelijk voorbereid. Naast de samenwerking tussen overheid en het bedrijfsleven bepaalt ook de mate waarin het bedrijfsleven zich voorbereidt in hoeverre de logistieke stromen goed beheersbaar zijn. In een overheidsbrede campagne wordt daarom blijvende aandacht besteed aan communicatie en informatievoorziening richting het bedrijfsleven om hen op te roepen zich voor te bereiden. Aanvullend hierop zetten ook de uitvoerende overheidsdiensten, waaronder de Douane, hier richting het bedrijfsleven acties op, zoals het verzenden van brieven en andere middelen.

Invest International

Eind 2019 is Invest-NL opgericht. Nu loopt het oprichtingstraject voor oprichting van Invest International: een instelling gericht op ondersteuning van Nederlandse bedrijven in het buitenland, die willen bijdragen aan oplossingen voor wereldwijde vraagstukken. Aandeelhouders worden de staat (51 procent) en de Nederlandse Financierings-maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) (49 procent). Voor de investeringstaak wordt (in beginsel) € 833 mln. in tranches beschikbaar gesteld. Invest International zal, net als Invest-NL, een ontwikkeltaak krijgen gesubsidieerd door de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS). De derde taak betreft de uitvoering van een aantal bestaande regelingen voor BHOS die nu door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) worden uitgevoerd. Momenteel loopt een wetstraject dat de minister van Financiën machtigt tot oprichting van de vennootschap en dat de doelstelling en taken bepaalt. De oprichting kan na afronding van dit traject plaatsvinden en is voorzien in maart 2021.

Vestigingsklimaat

Dit kabinet vindt het belangrijk dat Nederland een land blijft waar bedrijven met reële economische activiteiten willen investeren en zich willen vestigen. Een *aantrekkelijk vestigingsklimaat* wordt bepaald door wat Nederland te bieden heeft in vergelijking met omringende en concurrerende landen. Daarbij kunnen ook fiscale factoren een belangrijke rol spelen. In dit kader stelt dit kabinet voor het Vpb-tarief in de eerste tariefschijf te verlagen van 16,5% naar 15%. Verder wordt in het pakket Belastingplan 2021 voorgesteld om de eerste tariefschijf – waar vanaf 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief van 15% op van toepassing is – te verlengen (van thans € 200.000) naar € 245.000 in 2021 en € 395.000 in 2022. Het midden- en kleinbedrijf zal hier in belangrijke mate van profiteren. Bedrijven die meer investeren of investeringen naar voren halen worden daarin met ingang van 1 januari

2021 gestimuleerd door een korting op de afdracht van de loonheffingen. Deze regeling draagt voor de betreffende bedrijven bij aan het verlagen van de werkgeverlasten.

Daarnaast speelt ook een gunstig netwerk van belastingverdragen een rol bij de aantrekkelijkheid van het fiscale vestigingsklimaat. Daarom wordt ook in 2021 ingezet op het versterken van het Nederlandse belastingverdragen-netwerk. Begin 2021 zal de onderhandelingsagenda voor dat jaar gepubliceerd worden.

De inspanningen van de Douane werpen daarnaast hun vruchten af. Verschillende internationale indexen laten zien hoe het in de wereld is gesteld met logistiek en grensafhandeling. Nederland en de Douane staan daarin steevast hoog genoteerd. Ook het Nederlandse bedrijfsleven geeft de Douane goede beoordelingen in vergelijkende onderzoeken. Dit zijn relevante signalen voor Nederland, want mede op basis van dit soort ranglijsten bepalen multinationale bedrijven waar zij hun fabrieken en distributiecentra vestigen. Het optreden en de reputatie van de Douane zijn daarmee dus van invloed op de Nederlandse economie, werkgelegenheid en welvaart.

Aanpak internationale belastingontduiking en -ontwijking

Het kabinet wil de strijd tegen belastingontduiking en -ontwijking voortvarend voortzetten. Zo heeft het kabinet aangekondigd per 2024 aanvullende maatregelen te nemen tegen dividendstromen naar laagbelastende jurisdicties. Het kabinet zal in het voorjaar van 2021 een wetsvoorstel hiertoe indienen bij de Tweede Kamer. Deze maatregelen zijn in aanvulling op de Wet bronbelasting 2021 die per 1 januari 2021 in werking treedt. Met de Wet bronbelasting 2021 introduceert het kabinet een bronheffing op renten en royalty's naar laagbelastende jurisdicties en in misbruiksituaties. Doel van deze wet is te voorkomen dat Nederland nog langer functioneert als toegangspoort naar laagbelastende jurisdicties. Hiermee wordt ook het risico verkleind dat de Nederlandse belastinggrondslag verschuift naar deze jurisdicties. In lijn met een aanbeveling van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals zal dit kabinet in het voorjaar van 2021 met een afzonderlijk wetsvoorstel komen om het arm's-lengthbeginsel aan te passen in gevallen dat er bij een neerwaartse bijstelling van de winst in Nederland in een ander land – kortgezegd – geen of een te lage corresponderende bate in aanmerking wordt genomen. Op die manier worden mogelijke mismatches weggenomen en loopt Nederland internationaal meer in de pas.

Ook worden bestaande maatregelen tegen belastingontwijking aangescherpt, waaronder een specifieke renteaftrekbeperking en de samenloop tussen de hybridemismatchmaatregelen en bepaalde renteaftrekbeperkingen. Ten slotte steunt Nederland initiatieven om tot een verdere internationaal gecoördineerde aanpak van belastingontwijking te komen. Zo draagt Nederland actief bij aan het project van de OESO en het Inclusive Framework om tot oplossingen te komen voor de uitdagingen van digitalisering van de economie op het gebied van de winstbelasting. Toch zal wetgeving alleen niet de oplossing zijn. Het bedrijfsleven en belastingadviseurs vervullen vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid hierin ook een essentiële rol. De ontwikkeling van een *tax governance code* geeft verdere invulling aan die maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Thema 3: Verduurzaming en vergroening van de economie

Vergroening fiscaal stelsel

Uitvoering fiscale maatregelen Regeerakkoord

In het regeerakkoord zijn onder meer afspraken gemaakt over het invoeren van een minimum CO₂-prijs voor de uitstoot bij elektriciteitsproductie en over het invoeren van een vliegbelasting. Wat betreft de minimum CO₂-prijs voor elektriciteitsopwekking heeft het kabinet op 4 juni 2019 een wetsvoorstel ingediend. De maatregel zal worden ingevoerd nadat deze door de Tweede en Eerste Kamer is aangenomen. Met betrekking tot de vliegbelasting heeft het kabinet een voorkeur voor een Europese belasting op de luchtvaart. Zolang deze er niet is, zet het kabinet in op een nationale vliegbelasting. Hiertoe heeft het kabinet op 14 mei 2019 een wetsvoorstel ingediend voor een nationale vliegbelasting van € 7 per vertrekkende passagier. Dit wetsvoorstel is inmiddels aangenomen door de Tweede Kamer en ligt ter behandeling in de Eerste Kamer.

Klimaatakkoord: op weg naar Parijs.

Op 28 juni 2019 heeft het kabinet het voorstel voor het Klimaatakkoord naar de Tweede Kamer gestuurd³. Dit akkoord bevat voor de sectoren industrie, elektriciteit, landbouw, mobiliteit en gebouwde omgeving uitgewerkte plannen om broeikasgasemissies tegen te gaan. Dit met als zichtjaar 2030. Voor het kabinet staat voorop dat de reductieopgave van 49 procent wordt gehaald op een manier die voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Dat betekent dat we de huishoudportemonnee zoveel mogelijk ontzien en dat we zorgen voor een eerlijke verdeling van lasten tussen huishoudens en bedrijven. Fiscale maatregelen spelen vooral een belangrijke rol binnen de sectoren mobiliteit, gebouwde omgeving en industrie. De fiscale onderdelen van het Klimaatakkoord zijn ingevoerd met het wetsvoorstel fiscale maatregelen Klimaatakkoord, als onderdeel van het pakket Belastingplan 2020. Een uitzondering is de CO₂-heffing voor de industrie. Deze vergt meer uitwerkingstijd. Het betreffende wetsvoorstel zal deel uitmaken van het Belastingplanpakket 2021. Daarnaast doet het kabinet, ten behoeve van de volgende kabinetsformatie, onderzoek naar betalen naar gebruik als nieuwe vorm van autobelastingen.

Er is daarnaast een start gemaakt met het verduurzamen van woningen. De fiscaliteit speelt daarbij onder andere een rol omdat de energiebelasting aangepast zal worden. De belasting op aardgas wordt de komende jaren in de eerste schijf stapsgewijs verhoogd en de belasting op elektriciteit stapsgewijs verlaagd.

In 2020 is het rapport Bouwstenen voor een beter belastingstelsel verschenen, met daarin mogelijkheden die kunnen bijdragen aan verdere fiscale vergroening. Denk bijvoorbeeld aan het uitfaseren van vrijstellingen en uitzonderingen in auto- en energiegerelateerde belastingen. Het is aan een volgend kabinet om daar keuzes in te maken.

Een financiële sector die bijdraagt aan de verduurzaming van de economie

In 2021 zet Nederland zich op nationaal en Europees niveau in om de financiële sector te betrekken bij de mondiale klimaatopgave. De financiële sector (banken, pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders) heeft met diens zogenoemde klimaatcommitment het initiatief genomen

³ Kamerstukken II 2018–2019, 32 813, nr. 342

om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Akkoord van Parijs en het Klimaatakkoord. Jaarlijks zal de sector een overkoepelende rapportage opstellen met een verslag van de inspanningen en resultaten. Hiertoe is er in 2020 een commissie opgericht, de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK). De commissie zal jaarlijks een rapportage aanbieden aan de minister.

In 2021 zetten we verdere stappen om de financiële sector zo maatschappelijk verantwoord mogelijk te laten ondernemen. Het ministerie van Financiën verwacht van de financiële sector dat die de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) en OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen naleeft en daardoor misstanden in de keten voorkomt, signaleert, aanpakt en hierover rapporteert. In 2021 zullen we samen met de sector, ngo's en vakbonden verder inzetten op het voldoen aan de zogenaamde Environmental, Social and Governance (ESG)-criteria, binnen de convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO). Bijvoorbeeld door de sector handvatten te bieden om te voldoen aan de OESO-richtlijnen en de UNGP's. We zullen de voortgang van de financiële sector op dit gebied monitoren. Op zowel nationaal als Europees niveau zet het ministerie van Financiën zich in om een gelijk speelveld te creëren op het gebied van IMVO.

Energietransitie deelnemingen

De staatsdeelnemingen Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam en TenneT spelen een belangrijke rol in de energietransitie. Deze staatsdeelnemingen hebben deze rol de afgelopen jaren stevig verankerd in hun bedrijfsvoering. Vanuit de hoedanigheid van aandeelhouder draagt Financiën bij aan het verdere verduurzamen van de activiteiten van deze staatsdeelnemingen, onder meer door een investeringsvisie te vormen voor de energietransitie.

In 2019 is daarnaast het beleid met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) voor staatsdeelnemingen aangescherpt. In de komende periode gaat Financiën actief en doorlopend het gesprek daarover aan met de deelnemingen. Daarbij zal ook ruimschoots aandacht zijn voor het formuleren van concrete doelstellingen. Over deze doelstellingen zal voor het eerst worden gerapporteerd in het Jaarverslag Beheer Deelnemingen 2020, dat verschijnt in het voorjaar van 2021.

Klimaat doelstellingen Internationale Financiële Instellingen (IFI's)

Multilaterale banken spelen een centrale rol in de architectuur voor financiering van klimaatactie, met name in ontwikkelingslanden. Nederland blijft daarom de Europese Investeringsbank en de regionale investeringsbanken, zoals de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling en de Aziatische Infrastructuur Investeringsbank vragen om leiderschap te tonen ten aanzien van klimaatambitie.

Nederland zet zich er in de gesprekken met deze banken voor in dat zij hun financiering van klimaatprojecten in de publieke, private en financiële sector in partnerlanden verder uitbreiden, hun portefeuilles in lijn brengen met de Parijsdoelstellingen en de financiering van fossiele brandstoffenprojecten verminderen. Bovendien vragen wij hen om klimaat prominent op te nemen in de gesprekken met ontvangende landen en in de nieuwe landenstrategieën.

Ook in de respons op en het herstel na de COVID-crisis spelen multilaterale banken een grote rol. Nederland vraagt daarom aandacht voor bestaande klimaatdoelen bij de totstandkoming van de economische

herstelmaatregelen van multilaterale banken. Juist in deze tijd is het van belang dat multilaterale banken hun bestaande toezeggingen op het gebied van klimaat blijven naleven en klimaat blijven agenderen.

Vergroening ekv-portefeuille

Een belangrijke uitdaging voor het beleid van de exportkredietverzekeringen (ekv) is het vergroenen van de verzekeringsportefeuille. Van oudsher worden met de ekv veel transacties verzekerd met afnemers in de traditionele sectoren. Dit komt omdat dit een belangrijk werkteerrein is van een aantal grote exporteurs die veel gebruik maken van de ekv. Nederlandse bedrijven zijn sterk in offshore-activiteiten; zowel de scheepsbouwers als de grote (maritieme) aannemers.

Nederland wil juist ook voor groene projecten een goede ondersteuning bieden aan deze exporteurs of aan nieuwe bedrijven die nu nog geen gebruik maken van de ekv. Daarom is het ministerie in 2019 als eerste stap van start gegaan met het inventariseren van transacties met een positief effect op het klimaat. We zien inmiddels de eerste effecten van de maatregelen die de afgelopen tijd zijn genomen. Zo hebben met name een ruimer Nederlands contentbeleid voor evident groene projectfinanciering en een hogere dekkingsgraad voor groene projectfinanciering transacties voor een significante bijdrage gezorgd aan de vergroening van de ekv-portefeuille. Ook gaan we flexibeler om met de criteria om kleine groene transacties te accepteren. Op die manier stimuleren we het Nederlandse bedrijfsleven om te vergroenen en ondersteunen we kleine innovatieve bedrijven in hun exportmogelijkheden. Om het gelijke speelveld te waarborgen moet vergroening van de ekv uiteindelijk in internationaal verband plaatsvinden. Hiertoe brengt het ministerie in kaart wat de verschillende posities en belangen van andere landen zijn en zullen we in 2021 samen met een groep van gelijkgezinde landen vergroening in Europees en mondiaal verband agenderen.

Thema 4: Vergroten menselijke maat in het toeslagenstelsel

Toeslagen staat voor de omvangrijke opgave om uitvoering te geven aan herstel van fouten uit het verleden en de dienstverlening fundamenteel te verbeteren. Daarbij wordt de organisatie ontvlochten van de Belastingdienst naar een eigen en integraal sturend Directoraat-Generaal per 1 januari 2021. Daarnaast participeert Toeslagen in de uitwerking van stelselwijzigingen met betrekking tot de toeslagen. Voor de opgave van verbeterde dienstverlening, herstel en ontvlechting zijn meerjarig extra middelen uitgetrokken.

Op basis van het interdepartementaal onderzoek (IBO) Toeslagen trekt het kabinet de conclusie dat het stelsel voor een te grote groep burgers niet goed werkt en deelt het kabinet de urgentie die door zowel de IBO-werkgroep als door de Tweede Kamer in de motie-Bruins en Van Weyenberg is uitgesproken over de herziening van het toeslagenstelsel. Het kabinet heeft daarom aangegeven naar een stelsel te willen dat meer zekerheid en voorspelbaarheid biedt, waarbij problematische schulden zoveel mogelijk worden voorkomen en de overgang van uitkering naar flexibel werk makkelijker wordt. Tot het moment waarop dit gerealiseerd is, zijn veel mensen afhankelijk van de toeslagen die ze ontvangen. Gedurende deze periode zal waar mogelijk door aanpassing van de wet- en regelgeving meer vereenvoudiging en ruimte voor menselijke maat in het huidige stelsel gebracht worden.

Compensatie, herstel en reparatie ouders

Om voor alle getroffen ouders zorgvuldig en snel herstel mogelijk te maken, is een speciale herstelorganisatie in het leven geroepen. Hiervoor zullen ongeveer 500 FTE worden ingezet. In 2020 is de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) ingericht en is gestart met de compensatie aan betrokken ouders. Dit zal ook nog gedurende het jaar 2021 en 2022 doorlopen. Alle ouders uit het CAF11-dossier die recht hebben op compensatie en waarvan de contactgegevens bekend zijn, hebben compensatie ontvangen. Voor de ouders die zijn gedupeerd in vergelijkbare dossiers en die zijn geraakt door de hardheid van het stelsel is het compensatie-, herstel- en reparatietraject in de loop van 2020 gestart. Ouders die van mening zijn met een compensatie, herziening, hardheids-tegemoetkoming of vergoeding niet of onvoldoende geholpen te zijn en menen in een bijzondere, zeer schrijnende situatie te zitten, kunnen bij Toeslagen een verzoek indienen om meer schade vergoed te krijgen. Een daartoe speciaal ingestelde onafhankelijke commissie heeft tot taak deze verzoeken te beoordelen. Het oordeel van deze commissie zal steeds door Toeslagen worden gevolgd. Ook de ouders die naar de huidige inzichten hebben geleden onder de kwalificatie «opzet grove schuld» (OGS) worden geholpen door middel van de OGS-regeling. De herstelorganisatie streeft ernaar om in 2021 het overgrote deel van de compensatie uitgekeerd te hebben.

Kwaliteitsimpuls toeslagenorganisatie

Voor 5,3 miljoen huishoudens met 8,8 miljoen burgers verzorgt Toeslagen jaarlijks meer dan 7 miljoen toeslagen. We maken de uitvoering klantgericht. Daarbij is het cruciaal dat bij de behandeling de informatiehuishouding op orde is en dat alle relevante individuele omstandigheden gemotiveerd kunnen worden meegewogen. Het beleid draagt daaraan bij door vereenvoudigingen door te voeren die het voor burgers en voor de uitvoering begrijpelijker en overzichtelijker maken. Zo kan het aantal (hoge) terugvorderingen verder omlaag worden gebracht, kan de toekenningszekerheid van het voorschot toenemen en zullen bij definitieve vaststelling de na- en terugbetalingen kleiner zijn. In 2020 is daartoe het Programma Vernieuwing Dienstverlening Toeslagen opgezet dat op basis van een nieuwe visie en strategie gericht op de doelgroep van toeslaggerechtigden verbeteringen en investeringen invoert. In dit programma werken we samen met opdrachtgevers aan verbeteringen conform de lessen van de toeslagenaffaire en optimaliseren we de dienstverlening binnen het bestaande stelsel. Ook kan het programma mogelijk bijdragen aan verbeterde dienstverlening in een eventueel gewijzigd stelsel in de toekomst. Dit programma heeft een looptijd van 3 jaar.

Het merendeel van de toeslaggerechtigden weet zich goed bediend met het digitaal aanvragen en wijzigen en het geautomatiseerd berekenen en ontvangen van toeslagen. Dat blijkt onder meer uit de Fiscale Monitor 2019 en het IBO Toeslagen deel 1. Zij vragen hun toeslag aan via het Toeslagenportaal en geven daar ook wijzigingen door. De betalingen vinden altijd plaats op de 20e van de maand. Maar als feiten en omstandigheden daarom vragen moeten burgers kunnen rekenen op meer persoonlijke dienstverlening en maatwerk. Daarom zullen we de dagelijkse dienstverlening door Toeslagen aan de burgers uitbreiden. Dat geeft ruimte om met meer menselijke aandacht onze burgers ten dienste te staan.

De Adviescommissie Uitvoering Toeslagen heeft het belang onderstreept van een open cultuur, het verder ontwikkelen van de ambtelijke professionaliteit en een sterkere vaktechnische inbedding van operationele keuzes.

In de Kamerbrief van 27 februari 2020 schetsen de staatssecretarissen van Financiën een beeld van de gewenste cultuur van de Belastingdienst en daarbinnen Toeslagen. Om tot die cultuur te komen vinden in 2020 bij Toeslagen gesprekken plaats met medewerkers en leidinggevenden. De uitkomsten hiervan zijn de basis voor de stapsgewijze ontwikkeling van een nieuwe cultuur en een nieuw waardenkompas en meer ruimte voor het vakmanschap van onze medewerkers. Het doel is dat mensen eerder en in 'één keer goed' worden geholpen en dat de toeslaggerechtigde een besluit dat leidt tot een vermindering begrijpt en accepteert. Daarnaast zullen ouders voor de kinderopvangtoeslag worden ondersteund bij het actueel houden van hun gegevens. Daarom worden alle kinderopvanginstellingen gevraagd om maandelijks de afgenomen opvanguren in te sturen. Met deze informatie zullen we ouders attenderen als er een aanwijzing is dat de toeslag moet worden bijgesteld. Deze attenteringen zullen via een app worden gestuurd. Deze app komt voor alle ouders ter beschikking. Hierin kunnen zij ook de gegevens van de toeslagen raadplegen en wijzigingen doorvoeren. Ook zullen ouders telefonisch worden benaderd met deze attenteringen. Daar waar blijkt dat ouders meer begeleiding nodig hebben in het goed aanvragen en aanpassen van de toeslag zal dit worden geboden.

Stappen richting vernieuwing van het toeslagenstelsel

In de Kamerbrief van 30 april 2020 heeft de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane, naar aanleiding van de uitgebrachte rapporten van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Toeslagen, de kabinetsinzet voor een herziening van het toeslagenstelsel uiteengezet. Op basis van het IBO trekt het kabinet de conclusie dat een ander stelsel noodzakelijk is. Het kabinet werkt daarom aan alternatieven voor het toeslagstelsel – daarin gesteund door motie Bruins/Van Weyenberg⁴ - zodat een volgend kabinet daar verdere stappen op kan zetten. Miljoenen Nederlanders ontvangen toeslagen en deze zijn vaak een belangrijk bestanddeel van hun inkomen. Aanpassingen in het stelsel moeten daarom gedegen worden voorbereid en de effecten moeten zorgvuldig worden afgewogen.

Korte termijn

Zoals aangekondigd in de kabinetsreactie op het eindadvies van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen van 13 maart 2020 is wetgeving voorbereid om verbeteringen en alternatieven door te voeren op weg naar een beter en menselijker systeem. Dit is in lijn met de motie Lodders c.s. die de Kamer in januari unaniem heeft aangenomen. Op korte termijn zet het kabinet stappen om de dienstverlening richting burgers en de uitvoerbaarheid van Toeslagen te verbeteren middels het Wetsvoorstel wet verbetering uitvoerbaarheid Toeslagen. Aanvullend wordt de koppeling gewerkte uren in de Kinderopvangtoeslag verruimd zodat werkende ouders minder snel met terugvorderingen te maken krijgen.

Wenkend perspectief

Het kabinet wil naar een stelsel dat meer zekerheid en voorspelbaarheid biedt, waarbij problematische schulden zoveel mogelijk worden voorkomen en de overgang van uitkering naar werk makkelijker wordt. Uit het IBO blijkt dat toeslagen nauw verbonden zijn met de stelsels van zorg, kinderen en wonen. Met andere keuzes in deze domeinen, het belastingstelsel en de sociale zekerheid kan het aantal mensen dat specifieke inkomensondersteuning nodig heeft worden verkleind. Het kabinet heeft in de brief van

⁴ Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 558

30 april 2020 een aantal onderzoeken aangekondigd. Het in die brief geschetste wenkend perspectief geeft richting aan een langjarige uitvoeringsagenda, waarbij in verschillende fases ruimte is voor politieke besluitvorming. Om dit te ondersteunen, biedt het kabinet in het najaar 2020 een contourennota en een routekaart aan de Tweede Kamer aan. De routekaart beschrijft de verschillende tussenstappen en maatregelen die moeten worden genomen op weg naar het nieuwe stelsel.

Thema 5: Verbeteren processen Belastingdienst, Douane en Toeslagen: betrouwbaar, benaderbaar en behulpzaam

De Belastingdienst heeft als taak bij te dragen aan een financieel gezond Nederland, dat doet de dienst door belastingen te heffen en te innen. Burgers en bedrijven moeten daarbij kunnen rekenen op een betrouwbare, rechtvaardige en laagdrempelige benadering met een zorgvuldige werkwijze die aansluit bij hun specifieke situatie. Helaas gaan er de laatste jaren herhaaldelijk zaken mis. Bij de Belastingdienst zijn veel medewerkers vertrokken, zijn achterstanden in de dienstverlening ontstaan en staan verouderde ICT-systemen onder druk. Het gevolg is dat burgers en bedrijven niet meer centraal staan waardoor goedwillende mensen het slachtoffer zijn geworden van tekortkomingen bij de Belastingdienst.

Herbezinning op de werkwijze, structuur en cultuur van de Belastingdienst is daarom nodig. Om te laten zien hoe wij willen werken en het vertrouwen in de dienst te kunnen herstellen, zetten we concrete stappen met verbeterprogramma's voor de dienstverlening, de ontvlechting van de organisatie en het instellen van extern toezicht. De Belastingdienst is daarbij gebaat bij een goed uitvoerbaar belastingstelsel, dat bestaat uit een eenvoudige vormgeving van beleidsvoorstellen, waarbij het perspectief van de burger en bedrijven wordt meegenomen.

Daarnaast moet de basis voor het toezicht door de Belastingdienst op orde zijn. De gebeurtenissen rond de Fraude Signalering Voorziening (FSV) laten zien dat de opzet, inrichting en werking van risicoselectie en vervolgens het onderzoek naar de geselecteerde signalen binnen de Belastingdienst onvoldoende zijn. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd in de Kamerbrief van 10 juli 2020. Daarbij is een herijking van de toezichtstrategie en de fraudeaanpak in het vooruitzicht gesteld.

Met vertrouwen belasting betalen kan alleen als de Belastingdienst een stabiele organisatie is. Een goede stabiele organisatie draagt bij aan het doelmatig en effectief innen van belastingen en helpt de burger wanneer er onduidelijkheid is. Dit vraagt om volwassen sturing met de juiste managementinformatie, een goed functionerende ICT-organisatie en een open en veilige werkcultuur. Op al deze terreinen worden initiatieven ontplooid, waarover de Tweede Kamer recent in een aparte brief uitgebreid is geïnformeerd.

Organisatie op orde

Sturing en beheersing

Om de Belastingdienst beter in staat te stellen intern te sturen en zowel intern als extern te verantwoorden, werken we in 2021 verder aan de verbetering van de managementinformatie en het risicomangement. In 2019 is het programma managementinformatie en risicomangement

gestart. Om een intensivering te bewerkstelligen is de aanpak vanaf 2020 gewijzigd: de prioriteit ligt bij Toeslagen en de fiscale processen binnen de Belastingdienst.

Om goed zicht te krijgen op het functioneren van de Belastingdienst, Toeslagen en Douane, zullen activiteiten en middelen transparant worden gemaakt in de begroting. Naast Belastingdienst en Douane krijgt ook Toeslagen een eigen begrotingsartikel binnen de begroting van het ministerie van Financiën (artikel 13). Voor de Belastingdienst bevat de begroting voor 2021 een vernieuwde set van indicatoren⁵ die moet zorgen voor een beter inzicht in de mate waarin de Belastingdienst de naleving bevordert door burgers en bedrijven een adequate behandeling te geven, effectief te informeren, gemak te bieden en op gepaste wijze corrigerend op te treden.

Cultuur

De kernwaarden van de Belastingdienst zijn verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid en zorgvuldigheid, zowel binnen de organisatie als in de communicatie met burgers en bedrijven. In de gewenste cultuur zijn dilemma's bespreekbaar, reflecteren we op wat beter kan en is er ruimte voor tegenspraak. Deze wezenlijke verandering vraagt om ander gedrag van leidinggevenden en medewerkers van de Belastingdienst, zowel binnen de organisatie als naar buiten. Om inzicht te krijgen in de cultuur van de Belastingdienst heeft Deloitte een onderzoek uitgevoerd waarover de Tweede Kamer is geïnformeerd. Dit onderzoek geeft inzicht in de huidige cultuur, kijkt kritisch naar de geformuleerde gewenste cultuur en adviseert de Belastingdienst hoe koers gezet kan worden richting de gewenste cultuur. Het rapport van Deloitte geeft goede aanknopingspunten voor de herijking van het cultuurprogramma. Punten die verbetering behoeven zijn het eerder signaleren van fouten, het creëren van een open en veilige cultuur en het sturen op resultaat. De Belastingdienst zet stappen richting de beoogde cultuur met een externe klankbordgroep die over de aanpak adviseert en door het uitvoeren van ontwikkelassessments voor alle leidinggevenden. Wel zijn er binnen de organisatie verschillen in taak, context en uitdagingen. Daarom is het belangrijk dat de centrale leiderschaps- en cultuuraanpak binnen elk onderdeel van de organisatie een invulling krijgt die daarbij aansluit. Als voorbeeld van een dienstonderdeel-specifieke aanpak kan de integriteitsaanpak bij de Douane worden genoemd. Integriteit is door Douane geduid als een van de strategische risico's die permanente managementaandacht krijgen. Er lopen concrete projecten gericht op de verdere groei van het integriteitsmanagement.

Personeel

De uitdaging waar de Belastingdienst voor staat is allereerst te borgen dat de medewerkers toegerust zijn voor de moderne manieren van interactie met burgers en bedrijven. Daarnaast moet de dienst de gevolgen van de (pensioengerelateerde) uitstroom voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen opvangen. Net als in voorafgaande jaren moet er in 2021 en in de jaren erna een grote wervingsinspanning worden geleverd om de benodigde fiscalisten, registeraccountants, data-analisten en IT'ers te laten instromen. De instroomopgave voor 2020 en 2021 tezamen bedraagt 4.500 tot 5.000 fte. Hierbij moet constant oog worden gehouden voor het

⁵ Kamerstukken II 2019–2020, 35 300, nr. 21

vermogen van de verschillende onderdelen om nieuwe medewerkers in te laten stromen. Specifiek voor Toeslagen geldt een tijdelijke piek in de werving die voor de herstelorganisatie wordt gevraagd.

Ook de Douane heeft in de komende jaren te maken met een grote uitstroom van medewerkers, onder andere als gevolg van pensionering, waardoor veel aandacht moet worden besteed aan het werven, selecteren, opleiden en begeleiden van nieuwe medewerkers. Daarnaast vraagt het beschermen van de organisatie en haar medewerkers tegen mogelijke integriteitsschendingen en ondermijningsactiviteiten, de voortdurende aandacht van de Douane.

ICT - versnellen en verbeteren (grip op IV-portfolio)

Uit externe rapporten (door EY en KPMG) is gebleken dat het ontbreekt aan meerjarige, integrale planningen op het gebied van IV en dat er beperkte prioritering plaatsvindt op basis van financiële, kwalitatieve en kwantitatieve wegingscriteria. De aanbevelingen uit externe rapporten worden verwerkt in een integrale aanpak IV met een meerjarige aanpak. Daarbij zal prioriteit worden gegeven aan de stabiliteit en continuïteit van de processen van heffing en inning van belastingen. Bij de Douane is de meerjarige aanpak al ingebed en worden de ervaringen gebruikt voor continue verbetering van het Portfolioproces.

Governance en ontvlechting

Inmiddels is de politieke sturing op de Belastingdienst, Toeslagen en de Douane versterkt, met de benoeming van twee staatssecretarissen: een staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst en een staatssecretaris Toeslagen en Douane. De ambtelijke aansturing van de Belastingdienst is versterkt door de aanstelling van drie directeuren-generaal voor respectievelijk de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Waar dat zinvol is voor de sturing, worden de Belastingdienst, Toeslagen en Douane ontvlochten. De Belastingdienst, Toeslagen en Douane hebben ieder zowel een eigen grote opgave als organisatie. Tegelijkertijd blijven er ook zaken die beter gezamenlijk georganiseerd kunnen blijven. Zo krijgen de organisatieonderdelen door een eigen DG op korte termijn de bestuurlijke aandacht en focus die past bij de omvang en het belang van hun taak.

Verbeteren dienstverlening Belastingdienst

Het is van belang dat burgers en bedrijven adequaat behandeld worden, informatie tijdig ontvangen en dat het hen zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt bij het voldoen aan hun verplichtingen en het uitoefenen van hun rechten. Informatie moet daarom helder en begrijpelijk zijn. Brieven, formulieren en digitale berichten zullen begrijpelijker worden gemaakt en gehouden, waarbij het handelingsperspectief van burgers en bedrijven voorop staat. Passende interactiemogelijkheden van de Belastingdienst voor burgers en bedrijven zijn daarbij cruciaal: het is het visitekaartje van de Belastingdienst. Binnen de interactiemogelijkheden neemt de Belastingtelefoon een bijzondere plaats in. De bereikbaarheid en de kwaliteit van beantwoording van vragen door de Belastingtelefoon wordt duurzaam verbeterd. Zo wordt de dienstverlening op termijn uitgebreid met de mogelijkheid van terugbellen, ontvangen van notificatieberichten via app of telefoon en de mogelijkheid om te chatten in de digitale persoonlijke omgevingen van de Belastingdienst. Daarnaast investeert de Belastingdienst in het leveren van maatwerk aan burgers die minder zelfredzaam zijn via de balie en via Stella-behandeling. Door relatiebeheer met maatschappelijk dienstverleners worden burgers die meer hulp nodig hebben, ondersteund bij het doen van hun aangifte. Het lopende onderzoek naar

een fundamentele transformatie van de dienstverlening dat eind 2020 wordt opgeleverd, biedt ook bouwstenen voor het verbeteren van de dienstverlening in 2021 en volgende jaren.

Borgen stabiliteit cruciale processen Belastingdienst

Op meerdere terreinen binnen de Belastingdienst doen zich risico's voor met betrekking tot de continuïteit van cruciale processen zoals de inning van belastingontvangsten en het nakomen van behandeltermijnen. Daarnaast zijn er de nodige end of life-systemen met achterstallig onderhoud. Hierdoor kan de Belastingdienst het nagestreefde serviceniveau aan burgers en bedrijven en de eigen medewerkers niet altijd bieden. Om nieuwe problemen te voorkomen heeft het kabinet extra middelen uitgetrokken. Daarmee werven we in de eerste plaats extra personeel om achterstanden weg te werken bij de afhandeling van bezwaren van particulieren en bedrijven en de aangiften voor de schenk- & erfbelasting. Daarnaast zetten we, gegeven de mogelijkheden van het ICT-portfolio, in op het versterken van ketens (inning, loonheffing, omzetbelasting, gegevens). De activiteiten die we ontplooiën op het gebied van personeel, ICT, managementinformatie en cultuur zijn belangrijke randvoorwaarden voor het succes van de hiervoor geschetste aanpak.

Fiscaal beleid en uitvoering

Meerjarige agenda beleid en uitvoering

De wisselwerking tussen beleid en effectieve uitvoering heeft niet altijd geresulteerd in het gewenste resultaat. Er is daarom ruimte om de aansluiting tussen beleid en uitvoering te verbeteren. Daarom wordt de samenwerking tussen de Belastingdienst en de opdrachtgevende ministeries versterkt. Voor belastingzaken is dit Directoraat Generaal Fiscale Zaken (DGFZ). Bovendien zal bij het vormgeven van nieuw beleid meer rekening worden gehouden met de uitvoerbaarheid ervan. Daarbij zal ook prioritering moeten plaatsvinden; niet alles kan tegelijkertijd. Het zijn politieke keuzes die aan de basis van de prioritering zullen liggen. Voor Belastingdienst, Toeslagen en Douane zal er een meerjarige agenda gemaakt worden voor beleid en uitvoering. Bovendien zal strenger worden toegezien op het toevoegen van nieuwe taken aan het reeds bestaande takenpakket. Door het overnemen van aanbevelingen uit het rapport 'Back to Basics. Alternatieve uitvoerders Belastingdienst' dat in januari 2020 naar de Tweede Kamer is verstuurd, worden concrete stappen genomen om strenger toe te zien op het uitvoeren van nieuwe en bestaande taken.

Doenvermogen van burgers

Het is van belang dat bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid en regelgeving uitdrukkelijk rekening wordt gehouden met de mogelijke belasting die regelgeving oplevert voor burgers, het zogenoemde doenvermogen. Het doenvermogen moet een integraal onderdeel van het proces zijn dat uiteindelijk leidt tot uitvoering van wet- en regelgeving. Dit biedt een grotere meerwaarde dan het uitvoeren van een toets aan het eind van een wetgevingstraject. Er zal voortaan standaard worden getoetst in hoeverre een maatregel acties van burgers vergt en begrijpelijk is, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Doenvermogen wordt ook een vast onderdeel van de internetconsultaties. Ingevolge de motie Sent c.s. om het pakket Belastingplan voortaan te voorzien van een separate doenvermogenstoets, is de Eerste Kamer bij brief van 9 juli 2020 geïnformeerd over de wijze waarop een doenvermogenstoets onderdeel zal worden van de fiscale wet- en regelgeving, startend met het pakket Belastingplan 2021.

Toezicht

De Belastingdienst streeft er in zijn uitvoerings- en toezichtstrategie naar het gedrag van burgers en bedrijven zodanig te beïnvloeden dat zij uit zichzelf (fiscale)regels naleven. Op dit moment onderzoeken opdrachtgever DGFZ en de Belastingdienst als opdrachtnemer gezamenlijk wat een acceptabel niveau van toezicht is. Over de eerste resultaten van dit onderzoek wordt de Tweede Kamer in het najaar van 2020 via het jaarplan 2021 Belastingdienst nader geïnformeerd.

Daarnaast vindt naar aanleiding van de problemen met het gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) een herijking van het handhavingsbeleid en de fraudeaanpak plaats. Tevens voeren we een validatie uit van alle gegevensverwerkingen op basis van de vereisten van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Verder wordt het gehele applicatie- en gegevenslandschap doorlopen op nog onbekende registraties van verouderde of subjectieve risicosignalen.

2.1.2 Overzicht coronamaatregelen

De afgelopen maanden zijn voor een belangrijk deel getekend door de coronacrisis. Het kabinet heeft diverse (nood)maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het ministerie van Financiën zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op <https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual>.

Tabel 1 Coronamaatregelen op begroting Financiën & Nationale Schuld IX (bedragen x € 1 mln.)			
Maatregel	Bedrag 2020	Bedrag 2021	Relevante Kamerstukken
Verplichtingen			
Belasting- en invorderingsrente 1.0	- 18	- 19	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Herverzekering leverancierskredieten	12.080		Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 2.0	- 4	- 3	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
SURE	6.071	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Garantie aan DNB inzake IMF	620	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1
Garantie EIB	1.301	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1
Steenmaatregelen KLM	3.160	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 1
Europees herstelinstrument (NGEU)	27.401	-	Kamerstukken II 2019-2020, 21 501 20, nr. 1575
Belasting- en invorderingsrente 3.0	- 3	- 18	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1
Uitgaven			
Belasting- en invorderingsrente 1.0	- 18	- 19	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Herverzekering leverancierskredieten	1.030	350	Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 2.0	- 4	- 3	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Garantie EIB	260	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 2
Steenmaatregelen KLM	1.000	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 3.0	- 3	- 18	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1
Ontvangsten			
Belasting- en invorderingsrente 1.0	- 106	- 133	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0	- 59		Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Herverzekering leverancierskredieten	390	100	Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 2.0	- 70	- 19	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0	- 158	- 105	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Steenmaatregelen voor gemeenten 1	- 519	-	Kamerstukken II 2019-2020, 35 485, nr. 1

Maatregel	Bedrag 2020	Bedrag 2021	Relevante Kamerstukken
Steunmaatregelen KLM	22	76	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 3.0	- 23	- 137	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1
Steunmaatregelen voor gemeenten 2	- 303	- 160	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1

Verplichtingen en uitgaven

Belasting- en invorderingsrente 1.0

Het eerste noodpakket economie en banen betrof onder andere een verlaging van de belasting- en invorderingsrente naar 0,01 procent. Dit resulteerde enerzijds in lagere uitgaven (- € 18 mln.), maar vooral in fors lagere ontvangsten (- € 106 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Herverzekering leverancierskredieten

Met kortlopende leverancierskredieten wordt in Nederland op jaarbasis door commerciële kredietverzekeraars meer dan 200 miljard euro aan handel mogelijk gemaakt. Als gevolg van de COVID-19 crisis is deze dienstverlening onder druk komen te staan. De enige manier om de risico's te beheersen en zo te voorkomen dat de verzekeraars zelf in financiële problemen komen – waardoor deze kredietverlening geheel zou dreigen te verdwijnen – is dan het verlagen van de zogeheten kredietlimieten. Daarom heeft de staat in het voorjaar van 2020 besloten over te gaan tot herverzekering van de gehele portefeuilles van de verzekeraars voor het hele kalenderjaar 2020 met mogelijkheid tot een verlenging van drie maanden in 2021.

Aangezien de herverzekering minstens het hele jaar 2020 zal lopen, betekent dit dat op kasbasis een significant deel van de schades pas in 2021 zal worden uitgekeerd en eveneens een iets groter deel van de incasso's pas in 2021 zal worden ontvangen. Naar huidig inzicht schat het ministerie dat driekwart van de verwachte schade in 2020 zal vallen en de rest in 2021 (en tevens wordt tweederde van de incasso's in 2020 verwacht en de rest later). In het najaar van 2020 zal er een analyse komen van de baten en lasten van deze herverzekering en daarbij gaan we tevens in op mogelijkheden om de kosten voor de staat te verdelen over betrokken partijen zoals de verzekeraars en hun verzekerden.

Belasting- en invorderingsrente 2.0

Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van de belasting- en invorderingsrente. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

SURE

In de Eurogroep van 9 april 2020 is overeengekomen een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*, SURE) op te richten. SURE biedt lidstaten leningen voor het financieren van hoofdzakelijk werktijdverkortingsregelingen of soortgelijke maatregelen ter bescherming van werknemers en zelfstandigen, en zodoende voor het verminderen van werkloosheid en inkomensverlies, en in aanvulling daarop, voor de financiering van sommige maatregelen op gezondheidsgebied, met name op de werkplek. SURE kan maximaal 100 mld. euro aan leningen verstrekken.

Nederland staat hiervoor garant middels het Eigenmiddelenbesluit (zie hierboven), en via een bilaterale garantie die aan de Unie zijn versterkt. Zie ook paragraaf 2.5 Overzicht Risicoregelingen.

Garantie aan DNB inzake IMF

Als gevolg van de COVID-19 crisis is er acute behoefte aan financieringsmogelijkheden voor opkomende economieën en lage-inkomenslanden. Het IMF voorziet in deze financieringsbehoefte door concessionele leningen te verstrekken aan lage inkomenslanden via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Gezien de omvang en het aantal verzoeken voor noodliquiditeit bovenop de verwachte reguliere programma's, is de huidige omvang van het leningenaccount van het PRGT onvoldoende en is een additoele bijdrage aan Nederland gevraagd. Deze bijdrage is noodzakelijk om via het IMF ruimte vrij te maken voor investeringen in de gezondheidszorg en om de impact van de economische crisis te bestrijden en bedraagt 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMF), gelijk aan € 620 mln. De Nederlandse bijdrage wordt verstrekt in de vorm van een lening van De Nederlandsche Bank (DNB) namens de Nederlandse staat aan het IMF. De Nederlandse staat garandeert de lening van DNB aan IMF. Deze systematiek is gebruikelijk voor Nederlandse bijdragen aan het IMF. Budgettair leidt de Nederlandse bijdrage in 2020 tot een verhoging van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van € 620 mln. zoals gemeld in de vijfde incidentele suppletoire begroting 2020.

Garantie EIB

De European Investment Bank (EIB) heeft een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de COVID-19 crisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd afgesproken. Door de oprichting van een garantiefonds van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot maximaal € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd. Doel van het garantiefonds is het financieren van hoge risicoprojecten, waarbij de focus ligt op het mkb. De investeringsperiode van het garantiefonds loopt tot 31 december 2021 met mogelijkheid tot een verlenging van zes maanden als een meerderheid van de deelnemende lidstaten hiervoor stemt. Hierna kan de investeringsperiode alleen verlengd worden als alle deelnemende lidstaten hier unaniem mee instemmen. De investeringen onder het garantiefonds zullen een hoog risicoprofiel hebben. Nederland acht het daarom waarschijnlijk dat de garantie ingeroepen zal worden. De verwachte nettoverliezen van het garantiefonds van € 25 mld. worden ingeschat op 20 procent. Het percentage verwachte verliezen is sterk afhankelijk van de uiteindelijke productmix die ingezet wordt (leningen, garanties, equity). Het Nederlandse aandeel in de verwachte verliezen komt – op basis van het percentage verwachte verliezen van 20 procent, toegepast op het Nederlandse aandeel in de garantie van € 1,3 mld. – neer op € 260 mln. verdeeld over de looptijd van het fonds.

Steunmaatregelen KLM

De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt. Daarnaast garandeert de Nederlandse staat maximaal 90 procent van een kredietfaciliteit van € 2,4 mld., die door een consortium aan

banken aan de KLM wordt verstrekt. Dit resulteert in een garantie van € 2,16 mld. Voor deze garantie ontvangt de Nederlandse staat tevens een garantiepremie die gedurende de looptijd in percentage oploopt.

Europees herstelinstrument (NGEU)

Op 21 juli 2020 heeft de Europese Raad overeenstemming bereikt over de belangrijkste kenmerken van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de Europese Unie voor de periode 2021-2027, een herstelinstrument in reactie op de COVID-19-crisis (*Next Generation EU*; NGEU) en de financiering daarvan via een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB).

Hoewel deze politieke afspraken nog door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement uitgewerkt moeten worden in de relevante Europese verordeningen en besluiten, en het EMB nog door alle lidstaten moet worden goedgekeurd, zijn de contouren van de afspraken voldoende duidelijk om deze budgettair te verwerken.

De gevolgen voor de verwachte Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting worden toegelicht op de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De verwachte Nederlandse afdrachten t.a.v. NGEU zullen op termijn zichtbaar worden op deze begroting.

Het belangrijkste onderdeel van NGEU is de *Recovery and Resilience Facility* (RRF), waaruit lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Voor het deel van de RRF dat gebruikt kan worden voor het verstrekken van leningen aan lidstaten wordt een garantieverplichting opgenomen op de begroting van het ministerie van Financiën. De financieringsmethode van dit deel van het herstelfonds is vergelijkbaar met die van het mechanisme voor financiële ondersteuning van de betalingsbalansen van de lidstaten zonder de euro (*Balance of Payments facility*, BoP), het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM) en het Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*, SURE⁶). Voor al deze instrumenten geldt dat de Europese Commissie namens de Unie middelen leent op de kapitaalmarkt of bij financiële instellingen, om deze middelen in de vorm van leningen aan lidstaten te verstrekken. De rentebetalingen en aflossingen die de Unie van deze lidstaten ontvangt worden gebruikt voor het betalen van de rente en aflossingen op de schuld die de Unie hiervoor is aangegaan. Als aanvullende zekerheid voor beleggers dat de Unie aan haar rente- en aflossingsverplichtingen zal kunnen voldoen, kan de Unie uit hoofde van het Eigenmiddelenbesluit jaarlijks aanvullende middelen bij de lidstaten opvragen. Dit is bovenop de maximale omvang van de jaarlijkse EU-begroting, tot aan een in dit besluit vastgelegd jaarlijks maximum van het bni van de Europese Unie. Een dergelijk verzoek aan lidstaten is door de Unie nog nooit gedaan. Deze systematiek is reeds zo opgezet in het bestaande Eigenmiddelenbesluit en blijft zo in het nieuwe Eigenmiddelenbesluit.

---

⁶ Voor SURE geldt echter dat ook een bilaterale garantie door de lidstaten aan de Unie is verstrekt. Dit was nodig omdat ten tijde van de besluitvorming over dit instrument onvoldoende zekerheid bestond over de hoogte van de marge onder het plafond voor de eigen middelen.

Belasting- en invorderingsrente 3.0 (Steun- en herstelpakket)

Onderdeel van het op 28 augustus aangekondigde Steun- en herstelpakket betreft het (grotendeels) verlengen van de verlaagde rentetarieven bij de belasting- en invorderingsrente. De invorderingsrente blijft hiermee t/m 31 december 2021 0,01%. De belastingrente gaat per 1 oktober 2020 t/m 31 december 2021 voor alle belastingmiddelen terug naar 4%. Voor de vennootschapsbelasting is dit lager dan het oorspronkelijke tarief van 8%.

Ontvangsten

Belasting- en invorderingsrente 1.0 (Noodpakket economie en banen 1.0)

Dit wordt toegelicht onder 'verplichtingen en uitgaven'.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0 (Noodpakket economie en banen 1.0)

De verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen werden opgeschort, wat leidde tot minder ontvangsten (- € 59 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Herverzekering leverancierskredieten

Dit wordt toegelicht onder 'verplichtingen en uitgaven'.

Belasting- en invorderingsrente 2.0 (Noodpakket economie en banen 2.0)

Dit wordt toegelicht onder 'verplichtingen en uitgaven'.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0

Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0

De afdracht aan het Gemeentefonds wordt met € 519 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief compensatiepakket coronacrisis medeoverheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de incidentele suppletoire begroting 2020 van datzelfde ministerie.⁷ De totale afdracht aan het Gemeentefonds wordt in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 519 mln. op artikel 1 van deze begroting.

Steunmaatregelen KLM

Dit wordt toegelicht onder 'verplichtingen en uitgaven'.

Belasting- en invorderingsrente 3.0 (Steun- en herstelpakket)

Dit wordt toegelicht onder 'verplichtingen en uitgaven'.

Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0

De afdracht aan het Gemeentefonds wordt in 2020 met € 303 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief Steun- en herstelpakket en de incidentele suppletoire begroting 2020 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De totale afdracht aan het Gemeentefonds wordt in

⁷ Kamerstukken II 2019-2020, 35420 43, II 2019-2020, 35480, nr. 1

mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 303 mln.

Overig

Naast bovengenoemde noodmaatregelen is het ministerie van Financiën ook indirect betrokken bij de COVID-19 crisis via staatsdeelnemingen, de EU en internationale financiële instellingen. Hieronder volgt een korte schets van de impact van de COVID-19 crisis op deze beleidsterreinen, en de rol van het ministerie.

Staatsdeelnemingen

Het jaar 2021 zal voor de staatsdeelnemingen nog steeds in het teken staan van de (nasleep van de) COVID-19 crisis. Bepaalde deelnemingen zijn hierdoor onmiddellijk hard geraakt. Zo had de NS in maart en april 2020 te maken met 90 procent minder reizigersvervoer op het spoor, verminderde het aantal vluchten van en naar Schiphol drastisch, net als het aantal vluchten van KLM en werden alle vestigingen van Holland Casino tijdelijk gesloten. Voor andere staatsdeelnemingen was een dusdanig grote impact niet direct aan de orde, maar zal de tijd uitwijzen hoe groot de impact op de langere termijn zal zijn. Alle staatsdeelnemingen hebben de voor hen passende maatregelen genomen om de operationele en financiële effecten van de COVID-19 crisis te beheersen. Als aandeelhouder staat het ministerie in nauw contact met hen over de impact op onder andere de borging van de publieke belangen en de financiële positie van de deelnemingen. De COVID-19 crisis heeft ook zijn weerslag op de aan de staat afgedragen dividendafdrachten. In artikel 3 van deze begroting worden deze effecten nader toegelicht.

Maatregelen EU

Het kabinet hecht sterk aan Europese samenwerking om de COVID-19 uitbraak in te dammen en de menselijke en economische gevolgen zo goed mogelijk op te vangen. Er zijn met steun van Nederland snel na het uitbreken van de crisis afspraken gemaakt om lidstaten de flexibiliteit te bieden om te reageren. Zo is de algemene uitzonderingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact in werking getreden en is er een tijdelijk staatssteunkader voor COVID-19 vastgesteld. Ook is afgesproken dat lidstaten hun Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) zo flexibel en snel mogelijk kunnen inzetten. Het kabinet is van mening dat deze maatregelen alleen moeten voortduren zolang de uitzonderlijke omstandigheden aanhouden. De inzet van het kabinet is om dit de komende tijd te monitoren en wanneer nodig de maatregelen te beëindigen.

Daarnaast zijn er diverse Europese instrumenten opgericht die op korte termijn inzetbaar zijn (zie ook hierboven het herstelinstrument NGEU, SURE en Garantie EIB). Het Emergency Support Instrument (ESI) zal voor een periode van twee jaar opnieuw in werking worden gesteld voor de bestrijding van de COVID-19 crisis, en kan worden gebruikt voor elke crisis die humanitaire hulp vereist. Hiernaast is afgesproken om de bestaande kredietlijn tegen verscherpte voorwaarden (*Enhanced Conditions Credit Line*, ECCL) van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) tijdelijk beschikbaar te stellen voor de COVID-19 uitbraak. Deze ESM-kredietlijn heeft een omvang van 2 procent van het bruto binnenlands product (bbp) van een lidstaat. Ook is er besloten de ESM Pandemic Crisis Support kredietlijn tijdelijk beschikbaar te stellen voor alle lidstaten van de eurozone. Als voorwaarde voor gebruik van de kredietlijn is opgenomen dat landen zich

eraan committeren om deze te gebruiken ter ondersteuning van de binnenlandse financiering van directe en indirecte gezondheidszorg, genezing en kosten gerelateerd aan preventie als gevolg van de COVID-19 crisis. Zie ook paragraaf 2.5 Overzicht Risicoregelingen.

Maatregelen Internationale Financiële instellingen (IFI's)

Internationale Financiële Instellingen (IFI's) zijn met hun mondiale bereik, breed publieke- en private sector-instrumentarium en expertise bij het bestrijden van eerdere crises goed gepositioneerd om de impact van COVID-19 crisis te verkleinen. Nederland hecht veel belang aan deze proactieve en anticyclische respons van IFI's en hun centrale rol in de mondiale ontwikkelingssamenwerking, die een financieel vangnet vormt tijdens de crisis.

De aanpak van de crisis door de IFI's is tweeledig. In eerste instantie richtten de COVID-19 maatregelen van de Wereldbank, Europese Investeringsbank (EIB), Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB) en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) zich op het snel beschikbaar stellen van financiering voor acute projecten in de gezondheidszorg in landen en het verlenen van liquiditeitssteun aan bedrijven. Hierbij valt te denken aan financiering van capaciteitsversterking van gezondheidssystemen en het versterken van de gezondheidsinfrastructuur, als ook liquiditeitssteun aan de private sector, bijvoorbeeld via financiële intermediairs. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) biedt steun aan landen met urgente financieringsproblematiek door noodfinanciering en liquiditeitssteun te verlenen.

In tweede instantie richten de IFI's zich op het versterken van economische weerbaarheid en het versnellen van breed sociaal-economisch herstel op de middellange termijn. De Wereldbank heeft hiervoor tot 2021 \$ 160 miljard beschikbaar gesteld. Andere IFI's zullen in 2021 een groot deel van hun bestaande instrumentarium herprogrammeren en frontloaden voor ondersteuning bij sociaal-economische noden en herstel.

Nederland pleit er binnen de IFI's voor om in eerste plaats middelen in te zetten voor de hardst getroffen en meest kwetsbare landen en gemeenschappen die beperkte andere financieringsmogelijkheden hebben. Daarbij is het voor Nederland belangrijk dat IFI's oog hebben voor de (verdere) verslechtering van schuldenposities van met name lage inkomenslanden door de crisis. Zo heeft International Development Association (IDA), het onderdeel van de Wereldbank voor lage inkomenslanden, tot eind 2021 versneld \$ 50 miljard concessionele financiering beschikbaar gesteld ten behoeve van deze landen. Daarnaast heeft Nederland in het kader van de COVID-19 crisis ingestemd met het *Debt Service Suspension Initiative* (DSSI), een initiatief van de Club van Parijs en de G20 dat schuldverlichting biedt aan een aantal lage inkomenslanden. Concreet houdt het DSSI in dat deze lage inkomenslanden uitstel van alle termijnbetalingen vanaf 1 mei 2020 tot het einde van het jaar aan Nederland en andere landen die lid van de Club van Parijs en/of de G20 zijn krijgen.

Verder zet Nederland erop in dat extra IFI-investeringen ten behoeve van economisch herstel zoveel mogelijk gericht zijn op duurzame economische transformatie, klimaatimpact en de daarvoor benodigde hervormingen.

2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de samenstelling en ontwikkeling van de uitgaven en de niet-belastingontvangsten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de artikelen van Financiën en die van Nationale Schuld. In de verdiepingsbijlage wordt in meer detail ingegaan op de mutaties per artikel. Deze paragraaf bevat ook een overzicht van de begrotingsreserves.

Artikelen 1 tot en met 13 (Financiën)

Tabel 2 Belangrijkste mutaties uitgaven t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)							
	Art. nr.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020		7.903.361	7.672.931	7.761.971	7.701.729	7.673.488	
Mutaties incidentele suppletoire begrotingen 2020		2.705.276	- 40.000	- 16.000	- 7.000	- 5.000	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020		695.631	861.530	692.688	688.999	693.213	
Belangrijkste mutaties							
Toerekening Douaneartikel	1		- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367	
Toerekening Douaneartikel	9		71.367	71.367	71.367	71.367	
Vorming begrotingsartikel Toeslagen	1		- 118.125	- 65.367	- 63.548	- 63.548	
Vorming begrotingsartikel Toeslagen	13		118.125	65.367	63.548	63.548	
Kapitaalinjectie Invest International	3		247.000	147.000	147.000	146.000	
Wereldbank	4	115.465	- 122.185	- 4.704	- 3.127	4.963	
Schade herverzekering leverancierskredieten	5	- 450.000	350.000				
Schade EKV	5	74.900	80.000				
Aanpassing BCF	6	137.030	141.928	139.125	139.132	139.132	
Kasschuiven	10	- 80.000	62.985	89.368	- 21.912	- 51.571	
Overig & extrapolatie		- 2.825	10.443	28.576	11.667	12.667	8.288.995
Stand ontwerpbegroting 2021		11.098.838	9.264.632	8.838.024	8.656.488	8.612.892	8.288.995

Toelichting

Toerekening Douaneartikel

Zoals gemeld in de brief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën (IXB)' die 26 juni 2020 aan de Kamer is verzonden, is voor artikel 9 (Douane) het opnemen van uitgaven van dienstonderdelen van de Belastingdienst die samenhangen met de Douaneprocessen een volgende stap in het gekozen groeimodel. Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden deze uitgaven in artikel 9 middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht. Deze mutatie betreft de overheveling van deze middelen van artikel 1 naar artikel 9. De toerekening vindt plaats voor alle dienstonderdelen van de Belastingdienst die uitgaven doen ten behoeve van de Douaneprocessen, met uitzondering van het dienstonderdeel Informatievoorziening (IV).

Vorming begrotingsartikel Toeslagen

Zoals in de Kamerbrief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën (IXB)' van 26 juni jl. is vermeld, wordt er een eigenstandig begrotingsartikel ingericht voor Toeslagen (artikel 13). Met deze stap kunnen de activiteiten van, en de inzet van beschikbare middelen voor Toeslagen beter worden verantwoord en door de Kamer worden gevolgd. De directe uitgaven die door het dienstonderdeel Toeslagen, inclusief de herstelorganisatie,

worden gedaan, worden overgeheveld van artikel 1 naar artikel 13. Op termijn zullen in het nieuwe begrotingsartikel ook de uitgaven worden opgenomen van dienstonderdelen binnen de Belastingdienst die taken verrichten die aan het toeslagenproces ondersteunend zijn, bijvoorbeeld op het gebied van facilitaire zaken, ICT, de Belastingtelefoon en heffing en inning.

Kapitaalinjectie Invest International

Ten behoeve van het opstarten van Invest International (de internationale tak van Invest-NL) worden de gereserveerde middelen overgeboekt van de aanvullende post naar de begroting van Financiën. Voorwaarde voor besteding blijft wel dat de uitgave kan worden vormgegeven als een financiële transactie zonder effect op het EMU-saldo.

Wereldbank

Een deel van de in 2021 geraamde bijdrage aan de Wereldbank ter hoogte van ca. € 115 mln. wordt in 2020 betaald om beter aan te sluiten op het kasritme van de Staat. Deze bijstelling is budgetneutraal. Daarnaast is de uitgavenraming in de Financiënbegroting meerjarig bijgesteld naar aanleiding van een aanpassing in het betaalschema. De meerjarige bijstelling heeft betrekking op het betalingschema voor de 19e kapitaalstorting aan de International Development Association (IDA) en is over de jaren 2021-2026 budgetneutraal.

Schade herverzekering leverancierskredieten

In mei 2020 is de Kamer geïnformeerd over de bijstelling van de budgettaire effecten van de crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten ten opzichte van de tweede incidentele suppletoire begroting (ISB).⁸ In de tweede ISB was in de ramingen geen rekening gehouden met de vertraging in het uitbetalen van schade-uitkeringen. Bij een betalingstermijn van dertig dagen wordt op zijn vroegst pas 105 dagen nadat een levering is gefactureerd schade uitgekeerd aan de verzekerde. Daarom wordt een deel van de geraamde schade-uitkering (€ 350 mln.) van 2020 doorgeschoven naar 2021. Daarnaast valt de schade-uitkering in 2020 naar aanleiding van de goedkeuringsprocedure van de Europese Commissie (EC) € 100 mln. lager uit.

Schade EKV

In april is de Kamer geïnformeerd over de bijdrage van de Staat aan de continuïteit van het bedrijf Royal IHC.⁹ De in de Kamerbrief gemelde voorlopige schade-uitkering van maximaal € 167 mln. wordt nu voor € 155 mln. in de begroting opgenomen, in 2020 en 2021 respectievelijk € 74,9 en € 80,0 mln. Voor de resterende € 12 mln. zal in het najaar ingeschat worden of en in hoeverre dit deel van de schade-uitkering zich zal materialiseren.

Aanpassing BCF

Deze mutatie betreft een bijstelling van de raming van het Btw-compensatiefonds (BCF) op basis van de beschikking van het afgelopen jaar, aangevuld met het vierde kwartaal van het afgelopen jaar en driemaal het voorschot van het eerste kwartaal uit het lopend jaar.

⁸ Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 9

⁹ Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, VIII, nr. 102

Kasschuiven

Er vinden enkele kasschuiven plaats om middelen in het gewenste ritme te plaatsen. Als eerste bevat het de middelen voor de compensatie van ouders voor de kinderopvangtoeslag. Hiervoor wordt € 70 mln. uit 2020 naar 2021 (€ 60 mln.) en 2022 (€ 10 mln.) geschoven. Daarnaast wordt er € 10 mln. van 2020 naar 2021 geschoven om de uitvoeringskosten voor de implementatie van de EU-richtlijn en EU-verordening voor btw op e-commerce te dekken. Als laatste vinden er enkele kasschuiven plaats om de resterende middelen op de Aanvullende Post voor Beheerst vernieuwen in het gewenste ritme te plaatsen na overheveling naar de Financiënbegroting.

Tabel 3 Belangrijkste mutaties niet-belastingontvangsten t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	Art. nr.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020		3.101.086	3.102.810	3.277.079	3.218.036	3.179.215	
Mutaties incidentele suppletoire begrotingen 2020		106.227	- 317.650	- 73.623	47.997	86.618	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020		307.641	- 246.764	237.723	234.461	235.943	
Belangrijkste mutaties							
Winstafdracht DNB	3	7.000	- 281.000	- 396.000	- 329.000	- 254.000	
Dividenden staatsdeelnemingen	3	- 527.500	- 360.000	- 10.000	- 10.000	- 60.000	
Begrotingsreserve EKV	5	8.700	82.800	2.800	2.800	2.800	
Recuperaties EKV	5	- 140.000	140.000				
Recuperaties herverzekering leverancierskredieten	5	- 110.000	100.000				
Overig & extrapolatie		58.161	10.975	25.282	27.752	27.752	3.504.126
Stand ontwerpbegroting 2021		2.811.315	2.231.171	3.063.261	3.192.046	3.218.328	3.504.126

Toelichting

Winstafdracht DNB

De winstafdracht van DNB wordt naar beneden bijgesteld. De coronacrisis incl. de extra aankopen in het kader van het Asset Purchase Programme (APP) en het Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) van de ECB, leidt tot een sterke stijging van het renterisico dat DNB loopt. Om dit risico op te vangen vergroot DNB, conform de gemaakte afspraken met de Staat, haar financiële buffers ten laste van de verwachte winst voor de komende jaren. Dit resulteert in het niet afdragen van de winst aan de Nederlandse staat t/m 2024.

Dividenden staatsdeelnemingen

De coronacrisis heeft impact op de staatsdeelnemingen. Dit heeft geleid tot een neerwaartse meerjarige bijstelling op de door de Staat te ontvangen dividenden.

Begrotingsreserve EKV

Zoals in de Kamerbrief over de bijdrage van de Staat aan de continuïteit van IHC gemeld, wordt de begrotingsreserve aangesproken voor de definitief afgeschreven schade-uitkering aan IHC. De definitief afgeschreven schade-uitkering bedraagt voor 2020 en 2021 respectievelijk € 8,0 en € 80,0 mln. Ook voor de ophoging van de uitvoeringskosten van Atradius DSB (€ 2,8 mln.) wordt de begrotingsreserve aangesproken.

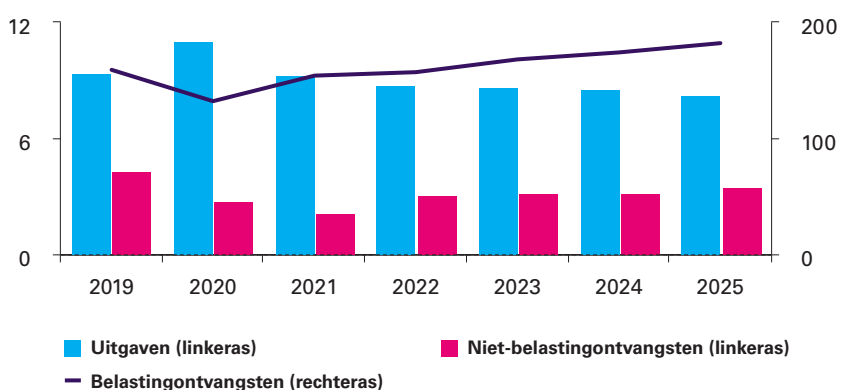
Recuperaties EKV

Argentinië heeft aangegeven de openstaande vordering van € 140 mln. in 2020 niet te kunnen voldoen en heeft herstructurering aangevraagd bij de Club van Parijs. De uiterste betaaldatum voor deze vordering verstrijkt in 2021, waardoor vooralsnog de voor 2020 geraamde ontvangst wordt geraamd voor 2021.

Recuperaties herverzekering leverancierskredieten

Zoals in de Kamerbrief over de herverzekering leverancierskredieten gemeld, wordt € 100 mln. van de voor 2020 geraamde recuperaties in 2021 geïncasseerd. Daarnaast wordt naar aanleiding van de goedkeuringsprocedure van de EC de recuperaties in 2020 € 10 mln. lager uit dan geraamd.

Figuur 7 Meerjarig overzicht uitgaven en ontvangsten (bedragen x € 1 mld.)

Begrotingsreserves

Een begrotingsreserve is bestemd voor een concreet doel en kan in principe alleen voor dat doel worden gebruikt. Onderstaand overzicht geeft (het geraamd verloop van) de begrotingsreserves van het ministerie van Financiën weer. In de betreffende artikelen worden de begrotingsreserves toegelicht.

Tabel 4 Overzicht geraamd verloop begrotingsreserves ministerie van Financiën (bedragen x € 1 mln.)

Begrotingsreserve	Artikel	Stand per 1/1/2020	Onttrekkingen 2020	Toevoegingen 2020	Stand per 1/1/2021	Onttrekkingen 2021	Toevoegingen 2021	Stand per 31/12/2021
Depositogarantiestelsel (DGS) BES-eilanden	2	3	0	1	4	0	1	5
NHT-garantie	2	0,875	0	0,625	1,5	0	0,875	2,375
TenneT	3	44,8	0	3,2	48	0	0	48
Ekv	5	441	-29	70	482	-103	70	449
Totaal		489,675	-29	74,825	535,5	-103	71,875	504,375

Artikelen 11 en 12 (Nationale Schuld)

In onderstaande tabel wordt de verwachte EMU-schuld en staatsschuld aan het einde van 2020 en 2021 weergegeven, alsmede de daarbij behorende rentelasten. De cijfers van 2019 betreffen realisatiecijfers.

Tabel 5 Kerncijfers ontwerpbegroting en realisaties (bedragen x € 1 mld.)¹

	2019	2020	2021
Omvang schuld aan het einde van het jaar			
EMU-schuld	394,6	462,7	502,0
Staatsschuld (art. 11)	317,6	384,5	422,6
Interne schuldverhouding (art. 12)	9,1	11,3	18,9
Uitgaven en ontvangsten (+ = uitgave)			
<i>Relevant voor het EMU-saldo</i>			
Rentelasten vaste en vlottende schuld (art. 11)	5,5	4,7	3,7
Rentelasten interne schuldverhouding (art. 12)	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Totaal rentelasten (art. 11 en 12)	5,4	4,6	3,7
<i>Niet relevant voor het EMU-saldo²</i>			
Rentelasten derivaten	- 1,1	- 1,1	- 1,4
Voortijdige beëindiging derivaten	-	-	-
Voortijdige beëindiging schuld	0,0	-	-

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

2 De ontvangsten of uitgaven als gevolg van voortijdige beëindiging derivaten en schuld worden niet geraamd.

De EMU-schuld is de overheidsschuld. Preciezer gezegd: de bruto, dus uitstaande, schuld van de gehele collectieve sector. De staatsschuld is daar een onderdeel van en omvat alleen de schuld van de Rijksoverheid. De staatsschuld wordt gefinancierd door het Agentschap van de Generale Thesaurie, onderdeel van het ministerie van Financiën. De interne schuldverhouding geeft de schuldverhouding weer tussen de Staat en de instellingen die meedoen met het schatkistbankieren, zoals decentrale overheden, RWT's, sociale fondsen en agentschappen.

Volgens de Europese boekhoudregels (ESA-2010) worden bij de berekening van het EMU-saldo alleen de rentelasten op schuldpapier meegenomen. Rentelasten op derivaten worden niet meegenomen in het EMU-saldo en worden daarom apart weergegeven.

Binnen het renterisicobeleid heeft het Agentschap de mogelijkheid om rentederivaten af te sluiten of voortijdig te beëindigen. Bij het beëindigen van een rentederivaat wordt de actuele marktwaarde van het derivaat verrekend tussen beide partijen. Doordat deze marktwaarde in de praktijk positief is geweest voor de Staat, hebben deze voortijdige beëindigingen tot eenmalige ontvangsten geleid die een verlagend effect hebben gehad op de staatsschuld. Tegenover deze eenmalige baten, staan lagere verwachte rentebaten in toekomstige jaren.

De staatsschuld zal in 2020 en 2021 toenemen ten opzichte van 2019 als gevolg van de maatregelen rondom Covid-19 en de dalend economische groei met een naar verwachting dalend effect op de rentelasten als gevolg van de lage (negatieve) rente.

Belangrijkste mutaties rentekosten

In onderstaande tabel worden de belangrijkste mutaties in de rentelasten vanaf de ontwerpbegroting 2020 weergegeven.

Tabel 6 Overzicht belangrijkste mutaties rentelasten en rentebaten naar oorzaak (bedragen x € 1 mln.)^{1,2}

	Art. nr.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020		4.746	4.713	4.910	4.468	4.593	
Bijstelling kassaldo	11	- 301	- 473	- 416	- 247	- 50	
Bijstelling rekenrente	11	17	- 567	- 1.152	- 1.878	- 2.493	
Effect nieuwe schulduitgifte	11	168	22	- 1	- 24	- 49	
Bijstelling rentelasten interne schuldverhouding	12	- 6	- 24	- 110	- 230	- 237	
Extrapolatie	11&12						1.641
Stand ontwerpbegroting 2021		4.625	3.671	3.231	2.090	1.764	1.641

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

2 De ontvangsten of uitgaven als gevolg van voortijdige beëindiging derivaten en schuld worden niet geraamd.

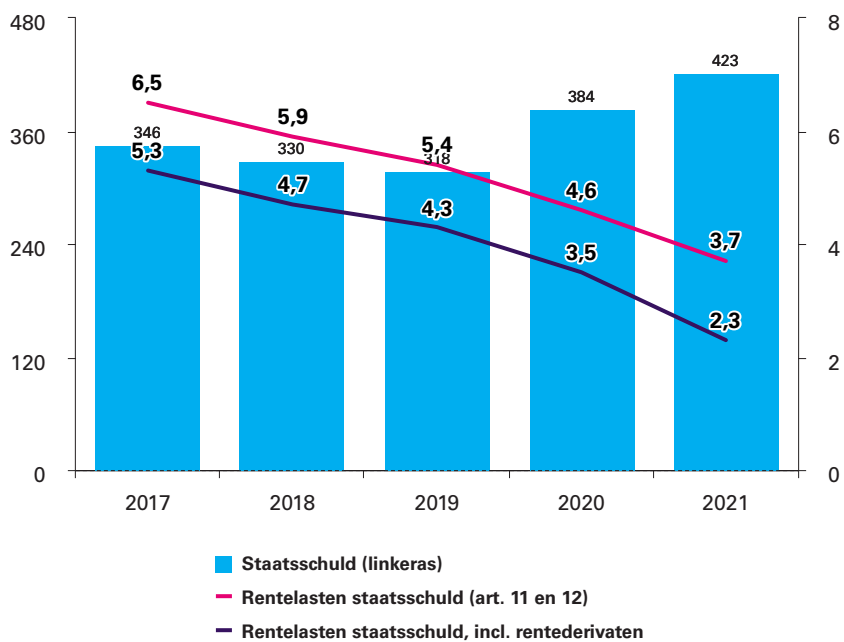
De rentelasten op de staatsschuld (artikel 11) liggen bij het opstellen van de begroting al voor een groot deel vast. Immers, de meeste rente wordt betaald op leningen die in het verleden zijn afgesloten. Hoe verder vooruit, hoe groter de onzekerheid in de ramingen. De hoogte van de rentelasten die al vastliggen volgt uit de toenmalige rentestanden en schuldopbouw, en uit de keuzes die in het verleden werden gemaakt ten aanzien van financieringsbeleid en risicomanagement.

De rentelasten op nieuw uit te geven schuld worden geraamd op basis van de meest recente rentetarieven van het Centraal Planbureau (CPB) en op basis van de raming van het kassaldo van het Rijk. Bijstelling van deze twee variabelen is de belangrijkste oorzaak van de aanpassing van de rentelasten. Daarnaast is tussen het moment van opstellen van de begrotingen van 2020 en 2021 een deel van de schuld opnieuw gefinancierd tegen nieuwe voorwaarden. Ook dit heeft een effect op de geraamde rentelasten.

Ook voor het bijstellen van de geraamde rentelasten op de interne schuldverhouding geldt dat dit vooral het gevolg is van gewijzigde rentetarieven en omvang van de schuldverhouding. Verwacht wordt dat de schuldverhouding toeneemt hetgeen lagere rentelasten veroorzaakt.

In onderstaande grafiek wordt de (verwachte) staatsschuld aan het einde van ieder jaar weergegeven, alsmede de daarbij behorende rentekosten. De jaren 2017-2019 zijn realisaties, 2020 en 2021 zijn ramingen.

Figuur 8 Overzicht staatsschuld en rentelasten (bedragen x € 1 mld.)

De omvang van de staatsschuld bedraagt ultimo 2021 naar verwachting circa € 423 mld. De raming voor de rentelasten van de staatsschuld, exclusief rentederivaten, bedraagt voor 2021 € 3,7 mld. Wanneer deze derivaten ook worden meegeteld bedragen de geraamde rentelasten € 2,3 mld. Op rentederivaten wordt per saldo rente ontvangen.

2.3 Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven

Tabel 7 Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bedragen x € 1 mln.)

Artikel	Naam artikel (€ tot. uitg. art.)	Juridisch verplichte uitgaven	Niet-juridisch verplichte uitgaven	Bestemming van de niet-juridisch verplichte uitgaven
1	Belastingen (€466,3 mln.)	€ 310,6 mln. (66,6%)	€ 155,8 mln. (33,4%)	Met name (verlenging van) licenties en onderhoudscontracten voor software en hardware, en uitgaven voor papieren dienstverlening (brieven aan burgers en bedrijven)
2	Financiële markten (€ 26,1 mln.)	€ 21,5 mln. (82,5%)	€ 4,6 mln. (17,5%)	De niet-juridische verplichte uitgaven hebben in hoofdzaak betrekking op de aankoop van circulatiemunten. Vanaf 2021 zal het nieuwe muntcontract voor verzamelaarsmunten in werking treden.
3	Financieringsactiviteiten publiek-private sector (€692,9 mln.)	€ 692,9 mln. (100%)	€ 0	Niet van toepassing
4	Internationale financiële betrekkingen (€ 79,4 mln.)	€ 79,2 mln. (99,8%)	€ 0,2 mln. (0,2%)	Technische assistentie kiesgroeplanden
5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (€ 580,4 mln.)	€ 580,4 mln. (100%)	€ 0	Niet van toepassing
6	Btw-compensatiefonds (€ 3.571,4 mln.)	€ 3.571,4 mln. (100%)	€ 0	Niet van toepassing
9	Douane (€ 102,4 mln.)	€ 89,9 mln. (87,8%)	€ 12,5 mln. (12,2%)	Hoofdzakelijk kosten voor de inkoop van Douane specifieke middelen, bijvoorbeeld speurhonden, detectiesystemen, werktuigen, meldkamervoorzieningen en laboratoria.
11	Financiering staatsschuld (€ 20.926,3 mln.)	€ 20.909,6 mln. (99,92%)	€ 16,7 mln. (0,08%)	Met name advieskosten aan banken en uitgiftes van obligaties
12	Kasbeheer (€ 1.531,3 mln.)	€ 1.531,3 mln. (100%)	€ 0	Niet van toepassing
13	Toeslagen (€ 0,1 mln.)	€ 0,1 mln. (100%)	€ 0	Niet van toepassing

2.4 Strategische Evaluatie Agenda

De meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen is vanaf dit jaar vervangen door de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) zoals aangekondigd in de derde voortgangsrapportage van de Operatie Inzicht in Kwaliteit.¹⁰ Hiermee wordt de focus van het ex-post evalueren en verantwoorden van begrotingsartikelen middels de beleidsdoorlichtingen verbreed naar een onderbouwde en strategische programmering van onderzoek en evaluatie gedurende de gehele beleidscyclus. De programmering van deze activiteiten volgt voor het overgrote deel de beleidsprioriteiten uit de beleidsagenda bij deze begroting. Voor de onderzoeken en evaluaties voor 2020 en 2021 worden nu concrete activiteiten in gang gezet, de planning voor de jaren vanaf 2022 en verder is nog in ontwikkeling en kan nog wijzigen door externe ontwikkelingen of hernieuwde prioriteiten.¹¹

Deze SEA biedt de mogelijkheid om niet alleen maar per begrotingsartikel periodiek een evaluatie uit te voeren, maar dit breder te doen voor een beleidsthema en te bezien wanneer dit strategisch handig is. Zo kan door de SEA inzichtelijk worden gemaakt waar de kennisbehoefte zit, wanneer welk evaluatiemateriaal verzameld moet worden en de planning zo te kiezen wanneer het beleidsmatig ook een doel dient, bijvoorbeeld op het moment dat besluitvorming over verlenging van het betreffende beleid plaatsvindt. Naast een duidelijkere programmering van onderzoek en evaluatie is het dan ook belangrijk om evaluatie niet als iets volledig losstaand van de beleidsontwikkeling te organiseren. Evaluatie is idealiter een manier van denken die voortdurend wordt toegepast.

Deze SEA bevat ook speciale aandacht voor de toepassing van gedragsinzichten. Bijna alle beleidsinstrumenten zijn immers bedoeld om actoren andere keuzes te laten maken. Dat kunnen keuzes zijn van burgers, maar ook van ondernemingen, gemeentes, toezichthouders of departementen. In voorbereiding op evaluaties wordt daarom nagegaan welke 'gedragsdoelen' de beleidsinstrumenten hebben en tijdens de evaluatie wordt geprobeerd vast te stellen in hoeverre deze zijn bereikt. De onderzoeken en evaluaties waar gedragsinzichten een prominente plek innemen zijn hieronder aangeduid met een*. Ook bevat deze agenda verwijzingen naar de interdepartementale evaluatieagenda voor het klimaatbeleid, welke landt in de SEA van EZK. De onderzoeken en evaluaties van Financiën die in het kader van het Klimaatakkoord zijn opgenomen in deze SEA en tevens zichtbaar zijn in de interdepartementale evaluatieagenda voor het klimaatbeleid zijn aangeduid met §.

De tabellen hieronder bevatten per beleidsprioriteit de geplande onderzoeken en evaluaties. De toelichting hierop is uitgewerkt in bijlage 4 van deze begroting.

¹⁰ Deze Strategische Evaluatie Agenda is een uitwerking van de versterking van het Rijksbrede evaluatiestelsel vanuit de Operatie Inzicht in Kwaliteit en is aangekondigd in de derde Voortgangsrapportage (kamerstukken II 2019/ 2020 [31865 nr. 168](#)). Alle departementen werken vanaf de begroting voor 2021 in principe met deze SEA.

¹¹ Op basis van de tussentijdse evaluatie van de Strategische Evaluatie Agenda kunnen de Rijksbegrotingsvoorschriften, en daarmee de vorm van deze SEA bij de begroting van 2021, gewijzigd worden.

Tabel 8 Thema 1: Nederland financieel gezond: stabiliseren en groeien na economische schok COVID-19 crisis

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Beleidscyclus beleid tegen witwassen en terrorismefinanciering	Doorlopend	Monitoring	2
Beleidsdoorlichting Deelnemingen	2020	Beleidsdoorlichting	3
Evaluatie Kifid	2020	Beleidsevaluatie	2
Advies Studiegroep Begrotingsruimte (incl. beleidsdoorlichting begrotingsbeleid)	2020	Ex-durante onderzoek + beleidsdoorlichting	NVT
Beleidsdoorlichting BTW-compensatiefonds	2020 – 2021	Beleidsdoorlichting	6
IBO regeling agentschappen*	2020 – 2021	IBO	NVT
Evaluatie van Wet transparant toezicht financiële markten	2020 – 2022	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie bankenbelasting*	2021	Beleidsevaluatie	1
ZBO-evaluatie AFM en DNB	2021	Monitoring	2
Evaluatie implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten	2021	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie ontwikkelingsproces rentederivaten	2021	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn	2021	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie doeltreffendheid en effecten art. 4:24a Wft	2021 – 2022	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie Wet verwijzingsportaal bankgegevens	2022	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie Wet Beloningsbeleid	2023	Beleidsevaluatie	2
Evaluatie Wet Toezicht Trustkantoren	2024	Beleidsevaluatie	2

Tabel 9 Thema 2: Nederland in Europa en de wereld

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Monitoring effecten aanpak belastingontwijking	Vanaf 2020 jaarlijks	Monitoring	1
Verkenning nieuwe groepsregeling in de Vennootschapsbelasting	2020	Ex-ante onderzoek	1
Nader onderzoek effecten (OESO-) voorstellen belasten digitale onderdelen economie	2020 – 2021	Ex-ante onderzoek	1
Nader onderzoek belastingdruk multinationals: het beperken van de aftrekbaarheid van aandeelhouders/-hoofdkantoorkosten	2020 – 2021	Ex-durante onderzoek	1
Nader onderzoek belastingdruk multinationals: structureel verlieslatende bedrijven en betaalde belasting	2020 – 2021	Ex-durante onderzoek	1
Nader onderzoek belastingdruk multinationals: het belang van royalty's	2021	Ex-durante onderzoek	1
Nader onderzoek belastingdruk multinationals: verschillen tussen fiscale en commerciële winstbepaling	2021	Ex-durante onderzoek	1
Evaluatie Brexit	2021	Beleidsevaluatie	NVT
Alternatieve invulling beleidsdoorlichting Internationale financiële betrekkingen	2021 – 2025	Beleidsevaluatie	4
Onderzoek voor- en nadelen Europese harmonisatie btw-systeem door de jaren heen	2022	Ex-durante evaluatie	1
Beleidsdoorlichting Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	2022 – 2023	Beleidsdoorlichting	5
Onderzoek belang verdragennetwerk	2023	Ex-durante onderzoek	1
Evaluatie innovatiebox*	2023	Beleidsevaluatie	1

Tabel 10 Thema 3: Verduurzaming en vergroening van de economie

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Evaluaties aandeelhouderschap staatsdeelnemingen	Doorlopend	Beleidsevaluatie	3
Monitoring stimulerende elektrische auto's 'hand aan de kraan' §	Vanaf 2020 jaarlijks	Monitoring	1
MKBA betalen naar gebruik (autobelastingen) §	2020	Ex-ante onderzoek	1
Aanvullend ex-ante onderzoek vliegbelasting vrachtsector*	2020	Ex-ante onderzoek	1

Studie invoering betalen naar gebruik (autobelastingen)* §	2020 – 2021	Ex-ante onderzoek	1
Onderzoek nieuwe vormgeving afvalstoffenbelasting*	2021	Ex-ante onderzoek	1
Evaluatie fiscale regelingen autobelastingen*	2021	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie fiscale regelingen Energiebelasting §	2021	Beleidsvaluatie	1
Ex-ante onderzoek carbon border adjustment mechanism*	2021	Ex-ante onderzoek	1
Onderzoek onbelaste reiskostenvergoeding	2021	Ex-durante evaluatie	1
Evaluatie reisafrek OV*	2022	Beleidsvaluatie	1
Tussenevaluatie klimaatakkoord mobiliteit* §	2022	Ex-durante evaluatie	1
Evaluatie vliegbelasting vrachtsector*	2022	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie EIA §	2023	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie MIA en Vamil §	2023	Beleidsvaluatie	1
Eindevaluatie klimaatakkoord mobiliteit* §	2024	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie CO ₂ -heffing industrie §	2024	Ex-durante evaluatie	1
Evaluatie vliegbelasting*	2025	Beleidsvaluatie	1

Tabel 11 Thema 4: Vergroten menselijke maat in het toeslagenstelsel

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Routekaart nieuw stelsel toeslagen*	2020 – 2021	Ex-ante onderzoek	1
Evaluatie verbeteringen uitvoering toeslagen	2022 – 2023	Beleidsvaluatie	1

Tabel 12 Thema 5: Verbeteren processen Belastingdienst, Douane en Toeslagen: betrouwbaar, benaderbaar en behulpzaam

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Onderzoek naar fundamentele transformatie van de dienstverlening	2020	Beleidsvaluatie	1
Beleidsdoorlichting Dienstverlening*	2020	Beleidsdoorlichting	1
Beleidsdoorlichting Douane	2020	Beleidsdoorlichting	1 ¹
Evaluatie inningsproces	2022	Beleidsvaluatie	1
Beleidsdoorlichting Toezicht, opsporing en massale processen*	2022	Beleidsdoorlichting	1
Evaluatie verbeteringen dienstverlening	2023 – 2024	Beleidsvaluatie	1

1 Sinds 2019 heeft Douane een eigen begrotingsartikel (artikel 9), de beleidsdoorlichting gaat over de periode 2012-2018.

Tabel 13 Overzicht coronamaatregelen

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Monitoring en evaluatie (fiscale) crisismaatregelen	Doorlopend	Monitoring/ beleidsvaluatie	1
Analyse maatregel handelskredieten	2020	Beleidsvaluatie	5

Tabel 14 Overige evaluaties/ onderzoek Financiën

Titel/ onderwerp	Looptijd	Soort onderzoek	Begrotingsartikel(en)
Evaluatie fiscale regelingen overdrachtsbelasting	2020 – 2021	Beleidsvaluatie	1
Nader onderzoek vermogensstatistieken box 2	2020 – 2021	Verdiepend onderzoek	1
Evaluatie Strategische Evaluatie Agenda	2020 – 2021	Beleidsvaluatie	NVT
Evaluatie Pilot CW 3.1	2020 – 2021	Beleidsvaluatie	NVT
Evaluatie eenmalige vrijstelling schenk- en erfbelasting t.b.v. de eigen woning*	2021	Beleidsvaluatie	1
Vpb vrijgestelde en fiscale beleggingsinstelling	2021	Ex-durante evaluatie	1
Onderzoek omvang digitale platformeconomie in Nederland	2021	Ex-ante onderzoek	1
Evaluatie fiscale regelingen bedrijfsopvolging	2021	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie kleine ondernemersregeling btw	2021	Beleidsvaluatie	1
Evaluatie grenseffecten tabaksaccijnsverhogingen	2021	Beleidsvaluatie	1

Prakkels arbeidsparticipatie inkomstenbelasting/ evaluatie Arbeidskorting/ Inkomensafhankelijke Combinatiekorting	2022	Beleidsevaluatie	1
Evaluatie ondernemersregelingen	2022	Beleidsevaluatie	1
Evaluatie landbouwwijstelling	2022	Beleidsevaluatie	1

2.5 Overzicht risicoregelingen

Tabel 15 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Geraamd te verlenen 2020	Geraamd te vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Geraamd te verlenen 2021	Geraamd te vervallen 2021	Uitstaande Garanties 2021	Totaal plafond	Garantie- plafond	Totaal plafond
1	1	330	450	450	330	400	400	330	400	400	0
2	2	66.762	0	0	66.762	0	0	66.762	0	0	66.762
3	2	175	0	0	175	0	0	175	0	0	175
4	2	2.500	0	0	2.500	0	0	2.500	0	0	2.500
5	2	4.163.500	0	0	4.163.500	0	0	4.163.500	0	0	4.163.500
6	2	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
7	2	2.500	0	0	2.500	0	0	2.500	0	0	2.500
8	2	9.768.901	0	0	9.768.901	0	0	9.768.901	0	0	9.768.901
9	3	309.165	2.160.000	300.000	2.169.165	0	0	2.169.165	0	0	2.469.165
10	3	5.507.000	0	0	5.507.000	0	0	5.507.000	0	0	5.507.000
11	4	734.378	6.644	0	741.022	0	0	741.022	0	0	741.022
12	4	43.832.909	716.759	0	44.549.668	0	2.050.187	42.499.481	0	0	44.549.668
13	4	589.100	0	0	589.100	0	0	589.100	0	0	589.100
14	4	34.154.159	0	0	34.154.159	0	0	34.154.159	0	0	34.154.159
15	4	2.940.000	- 168.418	0	2.771.582	0	0	2.771.582	0	0	2.940.000
16	4	9.895.547	1.900.425	0	11.795.972	0	0	11.795.972	0	0	11.795.972
17	4	58.464	0	0	58.464	0	0	58.464	0	0	58.464
18	4	0	1.301.381	0	1.301.381	0	0	1.301.381	0	0	1.301.381
19	4	35.429.900	0	6.200	35.423.700	0	67.050	35.356.650	0	0	35.423.700
20	4	2.450.000	1.262.000	0	3.712.000	0	0	3.712.000	0	0	3.712.000
21	4	29.824	270	0	30.094	0	0	30.094	0	0	30.094
22	4	0	6.071.150	0	6.071.150	0	0	6.071.150	0	0	6.071.150
23	4	0	27.401.109	0	27.401.109	0	0	27.401.109	0	0	27.401.109
24	4	5.387.429	48.760	0	5.436.189	0	0	5.436.189	0	0	5.436.189
25	5	16.402.594	10.000.000	10.000.000	16.402.594	10.000.000	10.000.000	16.402.594	10.000.000	10.000.000	0
26	5	0	12.000.000	0	12.000.000	0	0	12.000.000	0	0	12.000.000
Totaal		171.775.137	62.700.530	10.306.650	224.169.017	10.000.400	12.117.637	222.051.780	10.000.400	10.000.400	208.234.511

Tabel 16 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	Stand risicovoorziening 2019	Saldo 2019	Uitgaven 2020	Ontvangsten 2020	Stand risicovoorziening 2020	Saldo 2020	Uitgaven 2021	Ontvangsten 2021	Stand risicovoorziening 2021	Saldo 2021
1	1	156	0	0	-156	295	0	0	-295	245	0	0	-245
2	2	0	0	3.000	0	0	0	4.000	0	0	0	5.000	0
3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	2	0	875	875	875	0	625	1.500	625	0	625	2.125	625
7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	2	0	516	0	516	0	614	0	614	0	614	0	614
9	3	0	4.800	44.844	4.800	0	9.156	48.000	9.156	0	18.000	48.000	18.000
10	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	4	0	0	0	0	260.276	0	0	-260.276	0	0	0	0
19	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	5	184.726	217.575	440.707	32.849	136.900	95.954	482.007	-40.946	142.000	231.870	449.207	89.870
26	5	0	0	0	0	950.000	390.000	0	-560.000	350.000	100.000	0	-250.000
Totaal		184.882	223.766	489.426	38.884	1.347.471	496.349	535.507	-851.122	492.245	351.109	504.332	-141.136

Algemeen

De garantieregelingen groter dan € 5 mln. worden toegelicht.

Alle risicoregelingen worden in de periodieke beleidsdoorlichtingen getoetst op nut en noodzaak. Voor de planning van deze periodieke evaluaties wordt verwezen naar overzicht 2.4 'Strategische Evaluatie Agenda' en bijlage 4 'Toelichting op de Strategische Evaluatie Agenda'.

2. DGS BES-eilanden

Doel en werking garantieregeling

Het depositogarantiestelsel (DGS) voor de BES-eilanden (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) is in 2017 ingesteld om de depositohouders op die eilanden te beschermen en de stabiliteit van het financiële stelsel te vergroten. In de Wet financiële markten BES staat dat de aan het DGS deelnemende kredietinstellingen de kosten van het DGS dragen. Gezien de situatie van de kredietinstellingen op de BES-eilanden is gekozen voor een model waarbij de sector achteraf indien mogelijk het DGS financiert maar de Staat de uitkering zo nodig voorfinanciert. De onmiddellijke uitkering uit het DGS komt ten laste van de schatkist. Vervolgens wordt de uitkering, in door DNB vast te stellen termijnen, door de sector terugbetaald.

Kans, impact en beheersing risico's

Het DGS garandeert deposito's van ingezetenen van de BES-eilanden bij op de BES-eilanden actieve banken tot een bedrag van USD 10.000. Het DGS keert enkel uit in de situatie dat een bank door faillissement tegoeden van spaarders niet kan terugbetalen. Alleen in de uitzonderlijke situatie van een faillissement van een bank kan een beroep worden gedaan op de regeling. De schade voor depositohouders wordt berekend op basis van de administratie van de failliete bank: DNB heeft op grond van de Wet financiële markten BES de bevoegdheid de administratie op te vragen. Het is een tijdelijke garantie: zodra meer structurele oplossingen gerealiseerd zijn, kan de regeling geheel of gedeeltelijk worden beëindigd. Aangezien het DGS deposito's in USD garandeert, is het totaal uitstaand risico in euro gevoelig voor wisselkoersontwikkelingen.

Premiestelling en kostendekkendheid

De premie bedraagt € 1 mln. per jaar en wordt in een begrotingsreserve gestort. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze regeling.

5. Single Resolution Fund

Doel en werking garantieregeling

In de verklaring van de ministers van de Eurogroep en Economic and Financial Affairs Council (Ecofinraad) van 18 december 2013 is opgenomen dat er voor de overgangperiode (2016-2023) van het gemeenschappelijke afwikkelingsfonds (Single Resolution Fund, SRF) voorzien zal worden in een systeem waarbij voor de afwikkeling van een bank(engroep) in laatste instantie brugfinanciering aan de Single Resolution Board (SRB) verstrekt kan worden. Brugfinanciering is noodzakelijk aangezien zich situaties kunnen voordoen waarbij de aanwezige middelen in het SRF ontoereikend zijn om de kosten voortkomend uit een afwikkelingscasus mee te financieren en het vervolgens niet (voldoende) mogelijk is om onmiddellijk ex-post bijdragen bij banken in de betreffende lidstaat te innen. Voor de

geloofwaardigheid van het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (Single Resolution Mechanism, SRM) is het van cruciaal belang dat het SRF effectief en voldoende gefinancierd is.

Voor de vormgeving van brugfinanciering is gewerkt aan een systeem van individuele kredietlijnen van lidstaten. De totale omvang van alle individuele kredietlijnen van de lidstaten van de eurozone is gelijk aan het afgesproken streefbedrag van het SRF. Op dit moment is de omvang van het SRF bepaald op € 55 mld. De omvang van de individuele kredietlijnen is gelijk aan de omvang van het nationale compartiment in het SRF. Het Nederlandse compartiment is vastgesteld op circa € 4,16 mld., ofwel 7,57% van de totale omvang van de verwachte ex-ante contributies aan het SRF in de periode 2016-2023.

Kans, impact en beheersing risico's

Er kan geen direct beroep worden gedaan op het SRF om de verliezen van een instelling te absorberen of om de instelling te herkapitaliseren. Uitgangspunt bij afwikkeling is immers dat eventuele kosten of verliezen worden gedragen door aandeelhouders en crediteuren van een falende bank en niet de belastingbetaler. Ten aanzien van het opvangen van verliezen en herkapitalisatie geldt daarom dat ten minste 8% bail-in van de totale passiva inclusief eigen vermogen moet plaatsvinden. Hierna mag een bedrag van maximaal 5% van de totale passiva inclusief het eigen vermogen van de bank in afwikkeling worden aangewend uit het SRF. Alleen indien alle niet-preferente passiva, met uitzondering van in aanmerking komende deposito's, volledig zijn afgeschreven kan, indien nodig, een groter beroep worden gedaan op het fonds.

Als een beroep wordt gedaan op het SRF tijdens de overgangperiode worden de middelen aangewend volgens een getrappt systeem. Daarbij zijn de nationale compartimenten van de lidstaten en de mate waarin zij zijn gemutualiseerd van belang. Deze compartimenten worden gevuld met vooraf te betalen (ex-ante) bijdragen door de banken in de aan de bankenunie deelnemende lidstaten. Het getrapte systeem tijdens de overgangsfase bestaat uit vijf treden. Pas als alle treden uit het getrapte systeem volledig zijn afgelopen kan de SRB gebruikmaken van de individuele kredietlijn van de lidstaat waar de afwikkelingscasus plaatsvindt.

De kans dat er op de garantie (de kredietlijn) getrokken wordt, is op zichzelf laag doordat een beroep op de garantie alleen kan worden gedaan in laatste instantie en na het doorlopen van het getrapte systeem van het SRF. Bij afwikkeling van een enkele instelling zal het risico tevens kleiner zijn dan bij de afwikkeling van meerdere instellingen tegelijkertijd of kort na elkaar. Doordat het fonds de komende jaren wordt gevuld door de banken zelf, neemt het risico dat een beroep moet worden gedaan op de garantie ook af.

Premiestelling en kostendekkendheid

Lidstaten die hebben gekozen voor een kredietlijn zonder parlementaire goedkeuring voorafgaand aan iedere uitbetaling of tranchering, zoals Nederland, krijgen een bereidstellingsprovisie van 0,1%. De bereidstellingsprovisie wordt berekend over het bedrag onder de kredietlijn waar de SRB daadwerkelijk een beroep op kan doen. De provisie is zodoende afhankelijk van de totale middelen die aangewend kunnen worden uit het SRF, de uitstaande leningen en de externe financieringsmogelijkheden van de SRB. De inkomsten uit de bereidstellingsprovisie zijn behoedzaam geraamd.

Daarbij is uitgegaan van het uitblijven van een resolutiecasus waardoor de middelen die aangewend kunnen worden uit het SRF toenemen en zodoende het beschikbare bedrag onder de kredietlijn en daarmee ook de bereidstellingsprovisie afnemen. Als het beschikbare bedrag onder de kredietlijn nul is, ontvangt de lidstaat geen bereidstellingsprovisie, omdat er dan überhaupt niet op de kredietlijn getrokken kan worden. De bereidstellingsprovisie wordt aan het einde van het jaar door de SRB vastgesteld en potentieel uiterlijk 20 dagen na het einde van ieder kalenderjaar aan de lidstaat betaald. Om bovenstaande reden is de bereidstellingsprovisie geraamd op nul.

In de situatie dat de SRB een beroep doet op de kredietlijn en (een deel van) de garantie wordt ingeroepen, ontvangt de Nederlandse staat rente, welke gelijk is aan de financieringskosten vastgesteld op de dag dat de SRB het verzoek heeft ingediend om gebruik te maken van de kredietlijn (of in het geval dat de lening verlengd wordt, op de dag dat de SRB vraagt om de verlenging van de lening).

6. Terrorismeschades (NHT)

Doel en werking garantieregeling

De Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden (NHT) is in 2003 opgericht, nadat verzekeraars en herverzekeraars terrorismerisico's uitsloten op hun polissen. Binnen de NHT leveren verzekeraars, herverzekeraars en de Staat gezamenlijk een dekkingscapaciteit van € 1 mld. per jaar. De Staat geeft een garantie voor de laatste € 50 mln. van deze dekkingscapaciteit.

Kans, impact en beheersing risico's

Terrorismebestrijding vergt vanwege de hoge dreiging onverminderde politieke aandacht van de Staat. De financiële risico's voor de Staat zijn in eerste instantie beperkt doordat de verzekeraars en herverzekeraars de eerste € 950 mln. van de dekkingscapaciteit garanderen en pas daarna de garantie van de Staat kan worden aangesproken.

Premiestelling en kostendekkendheid

De Staat heft een premie over het afgegeven garantiebedrag van € 50 mln. Deze middelen worden vanaf 2019 gestort in een begrotingsreserve. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze regeling.

8. WAKO (kernongevallen)

Doel en werking garantieregeling

De Wet aansprakelijkheid kernongevallen (WAKO) regelt de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire installaties voor kernongevallen. De exploitant is aansprakelijk voor schade bij kernongevallen, maar de Staat der Nederlanden staat voor zes installaties garant: voor vijf installaties tot maximaal € 1,5 mld. per ongeval en voor de kerncentrale Borssele maximaal € 2,3 mld. per ongeval. Het totale risico voor deze installaties bedraagt dus € 9,8 mld. Het bedrag van € 1,5 mld. is gebaseerd op de Verdragen van Parijs en Brussel, die verdragsstaten verplichten tot een garantstelling. Aangezien een kernongeval bij Borssele hogere schades kan veroorzaken is er nationaal door het kabinet voor gekozen hiervoor een hogere garantie af te geven. Voor de staatsgarantie betaalt de exploitant van kerncentrale Borssele jaarlijks een vergoeding aan de Nederlandse staat.

Voorts hebben alle kerninstallaties een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten bij commerciële verzekeraars en voor bepaalde risico's bij de Nederlandse staat. Hiertoe zijn zij op grond van de WAKO verplicht. De verzekerde som is afhankelijk van de risico's bij de betreffende installatie, maar is in geen geval hoger dan € 1,2 mld. De Staat ontvangt hiervoor van alle kerninstallaties premies. Voor schades die door verzekeraars worden vergoed hoeft geen beroep te worden gedaan op de staatsgarantie.

Het doel van deze garantie is tweeledig: enerzijds schadeloosstelling van slachtoffers indien zich een ernstig kernongeval in Nederland voordoet en anderzijds het internaliseren van kosten die met het gebruik van kernenergie samenhangen.

Kans, impact en beheersing risico's

Kerncentrales moeten voldoen aan strenge veiligheidseisen. De kerncentrale in Borssele is ook bestand tegen externe omstandigheden, zoals een aardbeving of overstroming. Uit onder andere de Europese stresstest blijkt dat Borssele voldoet aan de bestaande veiligheidseisen. Voor de overige installaties zijn nationale stresstests uitgevoerd, die ook positief waren¹².

Kerncentrales staan onder streng nationaal en internationaal toezicht. Dit ligt vast in de Nederlandse wet en in internationale verdragen. Daarnaast staan in de vergunningen talrijke eisen aan een kerncentrale. Dit zijn bijvoorbeeld eisen om internationale contacten tussen kerncentrales te onderhouden om kennis en ervaringen uit te wisselen. Wettelijk toezicht in Nederland valt onder de verantwoordelijkheid van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS), die het toezicht ook uitvoert. De ANVS ziet erop toe dat alle nucleaire installaties in Nederland de relevante veiligheidseisen naleven. Ook zorgt de ANVS dat veiligheids- en beveiligingsmaatregelen worden getroffen. Er zijn regelmatig contacten tussen de kerncentrale en de ANVS. Inspecteurs houden vaak ter plekke toezicht en controles. Zij kijken of de vergunningen worden nageleefd, of technische specificaties en de werkwijzen kloppen en of voorgenomen wijzigingen aan installaties mogen worden uitgevoerd.

Premiestelling en kostendekkendheid

De doelstelling is dat een premie wordt geïnd die een reële weergave vormt van het risico voor de Staat. Voor de berekeningssystematiek wordt aangesloten bij de premieberekening die de markt hanteert voor kernongeval schadeverzekeringen. De premies worden niet afgestort in een begrotingsreserve. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze regeling.

9. Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen

Doel en werking garantieregeling

De Staat heeft garanties en vrijwaringen afgegeven aan verschillende instellingen die het gevolg zijn van de verkoop van staatsdeelnemingen. Aan de koper van Fortis Corporate Insurance (Amlin PLC, € 5,5 mln.) en de koper van de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM; Group Heylen, € 2,5 mln.) zijn garanties en vrijwaringen verstrekt. Deze garanties en vrijwaringen zijn gebruikelijk bij dit soort transacties en zien bijvoorbeeld toe op navorderingen van de Belastingdienst. Hiermee wordt voorkomen dat de koper dit

¹² Zie de website van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS): <https://www.autoriteitnvs.nl/onderwerpen/stresstest>

soort zaken verdisconteert in een lager bod op de aandelen. Daarnaast heeft de Staat specifieke garanties en vrijwaringen verstrekt om de financiering van NWB Bank (€ 1,1 mln.) mogelijk te maken.

In juni 2020 heeft de Staat een garantie aan KLM afgegeven. Een groep van internationale banken verstrekt liquiditeit aan KLM tot € 2,4 mld. in de vorm van een revolving credit facility (RCF) waarbij KLM de liquiditeit kan aantrekken wanneer nodig en dient terug te storten wanneer deze overvloedig is. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze faciliteit (€ 2,16 mld.). Voor verdere details, zie het bij deze garantie begorende toetsingskader risicoregelingen.¹³

Kans, impact en beheersing risico's

De steun die wordt verleend aan KLM is een combinatie van een garantie op externe financiering en een achtergestelde directe lening van de Nederlandse staat. Het kabinet heeft deze vorm gekozen, zodat ook de banken een deel van het risico dragen. De financiering wordt dus zo veel mogelijk door de markt gefaciliteerd en de Nederlandse staat neemt enkel de risico's op zich daar waar deze niet in de markt kunnen worden ondergebracht.

In het geval KLM volledig gebruik zal maken van beide faciliteiten, betekent dit dat de staat garant staat voor een bedrag van € 2,16 miljard (90% van € 2,4 miljard) en zelf een lening heeft verstrekt van € 1,0 miljard. Het risico bestaat dat KLM niet in staat zal zijn de leningen (volledig) terug te betalen. Zodoende bedraagt het maximale risico van deze regeling € 3,16 miljard, deze zullen generaal worden gedekt.

Hoewel het de inschatting is dat deze steun zal leiden tot voldoende liquiditeit voor KLM om de huidige crisis door te komen, bestaat de kans dat er aanvullende steun nodig zal zijn. Een mogelijkheid daartoe is dat de bestaande aandeelhouders van de onderneming – waaronder de staat – op enig moment gevraagd zullen worden te participeren in een kapitaalstorting.

Op twee manieren is getracht de risico's zo veel mogelijk te minimaliseren. Zo stelt de staat allereerst financieringsvoorwaarden aan de garantie en de achtergestelde lening die gangbaar zijn bij dergelijke financiële instrumenten. Te denken valt aan de financiële criteria waar de onderneming gedurende de looptijd aan dient te voldoen om gebruik te kunnen blijven maken van de kredietfaciliteiten. Daarnaast is het verstrekken van de tranches onder de directe lening voorwaardelijk op voortgang van vervulling van de voorwaarden; een voorbeeld hiervan is het herstructureeringsplan. KLM heeft tijd nodig om dit op te stellen. Pas indien het plan naar tevredenheid van de Nederlandse staat is opgesteld, zal een volgende tranche van de lening beschikbaar worden gesteld.

Premiestelling en kostendekkendheid

De Nederlandse staat ontvangt een premie voor de afgegeven garantie inzake de revolving credit facility voor KLM. De premie die KLM aan de Nederlandse staat betaalt voor deze garantie loopt op gedurende de looptijd en ziet er als volgt uit:

---

¹³ Kamerstukken II 2019-2020, 29 232 nr. C

Tabel 17 Te betalen premie KLM aan de Nederlandse staat

Jaar	Jaarlijks te betalen premie
1 ^e jaar van garantie	0,5% over het kredietplafond ¹
2 ^e en 3 ^e jaar van garantie	1% over het kredietplafond
4 ^e , 5 ^e en 6 ^e jaar van garantie	2% over het kredietplafond

¹ Het kredietplafond is aanvankelijk € 2,4 miljard, maar kan potentieel vroegtijdig lager worden.

Voor de garanties aan Fortis, Groep Heylen en NWB ontvangt de Staat geen premie. Tot op heden heeft geen uitkering plaatsgevonden onder de garantie.

10. Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)

Doel en werking garantieregeling

De Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) is in 1970 opgericht om duurzame economische groei in ontwikkelingslanden te bevorderen, door het verschaffen van eigen vermogen of leningen voor projecten die impact creëren en voldoen aan FMO's standaarden op het gebied van sociale omstandigheden, milieu en «good governance». Hierbij gaat het alleen om projecten die niet door marktpartijen gefinancierd kunnen worden, voornamelijk vanwege het hoge risico dat zij associëren met onder meer het investeren in ontwikkelingslanden. FMO verschaft het eigen vermogen en de leningen aan private partijen in die landen. Door de private sector in ontwikkelingslanden te versterken wil de Staat een bijdrage leveren aan het terugdringen van armoede.

In de overeenkomst uit 1998 tussen de Staat en FMO is een garantie van de Staat richting FMO opgenomen. De garantie bestaat uit twee onderdelen:

1. De Staat zal de verliezen uit de bedrijfsvoering dekken, die volgen uit activiteiten van FMO, voor zover deze verliezen niet zijn of worden gedekt door waardecorrecties en/of schadevergoedingen en/of uitkeringen uit hoofde van verzekeringen. Voorts geldt als voorwaarde voor de garantie dat een dergelijk verlies de reserve voor algemene risico's overstijgt en dat de verliezen het resultaat zijn van niet-normale bedrijfsrisico's.
2. Daarnaast heeft de Staat zich verplicht om situaties te voorkomen waarin FMO niet in staat is om bepaalde verplichtingen te voldoen, namelijk de verplichtingen die op FMO rusten uit hoofde van:
  1. op de kapitaalmarkt opgenomen leningen;
  2. op de geldmarkt opgenomen korte financieringsmiddelen met een looptijd gelijk aan of minder dan twee jaar;
  3. swap-overeenkomsten met uitwisseling van hoofdsom en rentebetaling;
  4. swap-overeenkomsten zonder uitwisseling van hoofdsom met rentebetaling;
  5. valuta-termijncontracten en Future Rate Agreements;
  6. optie- en future-contracten;
  7. combinaties van de hiervoor bedoelde producten (a t/m f);
  8. garanties door de FMO aan derden verstrekt ten behoeve van de financiering van private ondernemingen in ontwikkelingslanden;
  9. die voortvloeien uit het onderhouden van een adequaat apparaat.

Omdat het gaat om een instandhoudingsverplichting is de omvang van de garantie in theorie onbepaald. In bovenstaand overzicht is, omwille van transparantie, de garantie gekwantificeerd. Het vreemd vermogen van FMO ultimo 2018 is gebruikt als inschatting van het uitstaande risico. De letterlijke tekst van de overeenkomst is leidend voor de interpretatie.

Kans, impact en beheersing risico's

Aangezien het gegarandeerde bedrag meer dan € 5 mld. is, zou de financiële impact van het invoeren van (een deel van) de garantie zeer groot zijn. De kans hierop is echter zeer klein, aangezien er op verschillende niveaus aan actief risicomanagement wordt gedaan. Dit is nodig, aangezien FMO actief risico's neemt die voortvloeien uit het verschaffen van leningen en eigen vermogen aan ontwikkelingslanden om daarmee haar doelstelling te bereiken: het bevorderen van de private sector in ontwikkelingslanden. Hiervoor is het van essentieel belang dat FMO een adequaat risicomanagementsysteem heeft om financiële risico's te identificeren, te meten, te volgen en te beperken. Ten grondslag hieraan ligt de risicobereidheid van FMO. Dit is het risico dat FMO bereid is om te aanvaarden in het nastreven van toegevoegde waarde. De risicobereidheid van FMO wordt minstens een keer per jaar herzien.

De beheersing van de risico's wordt verder ondersteund door behoedzame kapitaal- en liquiditeitsposities en sterke diversificatie van de leningen en eigenvermogenportefeuille over regio's en sectoren. Ongeveer 80% van het economisch kapitaal van FMO wordt ingezet voor kredietrisico. Hoewel andere financiële risico's niet altijd voorkomen kunnen worden, vermindert FMO deze zoveel mogelijk. FMO heeft geen handelsposities en is in het algemeen niet geïnteresseerd in valutarisico en renterisico.

Binnen FMO is de afdeling Risicomanagement verantwoordelijk voor het beheren van de risico's in de eigenvermogenportefeuille ('emerging market portfolio'), de eigen vermogensportefeuille ('treasury portfolio') en alle daarmee samenhangende marktrisico's. Daarnaast heeft FMO een Investeringscommissie bestaande uit senior medewerkers van verschillende afdelingen. Deze commissie analyseert financieringsvoorstellen voor nieuwe transacties. Elk financieringsvoorstel wordt beoordeeld in termen van tegenpartijrisico, productrisico en landrisico. De financieringsvoorstellen worden vergezeld van het advies van de kredietafdeling. Deze afdeling is verantwoordelijk voor de beoordeling van de kredietrisico's van zowel nieuwe transacties als de bestaande portefeuille.

FMO heeft een bankvergunning en staat onder toezicht van DNB. De Staat als aandeelhouder is conform de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 actief betrokken bij staatsdeelnemingen zoals FMO. Relevante (financiële) ontwikkelingen worden onder andere besproken in kwartaaloverleggen, het halfjaarlijkse beleidsoverleg en in bijvoorbeeld de aandeelhoudersvergadering.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garantie wordt geen premie ontvangen, waardoor ook geen middelen worden gestort in een begrotingsreserve. Het grootste deel van de winst van FMO wordt jaarlijks conform de afspraken in de overeenkomst tussen de Staat en FMO toegevoegd aan de reserves van FMO. Een klein deel wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders van FMO. De Staat heeft 51% van de aandelen. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze garantieregeling.

11. Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)

Doel en werking garantieregeling

In 2015 is besloten om toe te treden tot de nieuw op te richten Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), welke sinds januari 2016 operationeel is. Op basis van een door de oprichtende aandeelhouders bepaalde

verdeelsleutel heeft Nederland een aandeel toegewezen gekregen en zich hierop ingeschreven. Dit aandeel bestaat uit een gedeelte ingelegd (paid-in) kapitaal (20%) en een gedeelte garanti kapitaal (80%). Deze verplichting betreft het garanti kapitaal. Het Nederlandse aandeel in het garanti kapitaal bedraagt in 2020 na wisselkoerscorrectie € 722,6 mln.

De doelstelling van de AIIB is tweeledig:

1. het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling, het creëren van welvaart en het verbeteren van het infrastructuurnetwerk in Azië door te investeren in infrastructuur en andere productieve sectoren;
2. het bevorderen van regionale samenwerking en partnerschappen door samen te werken met andere multilaterale en bilaterale ontwikkelingsinstellingen bij het adresseren van ontwikkelingsuitdagingen.

Kans, impact en beheersing risico's

De garantie kan worden afgeroepen door de AIIB op het moment dat de AIIB niet meer aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De kans dat dit gebeurt, wordt echter als zeer klein aangemerkt. De optie om garanti kapitaal in te roepen is bij de internationale financiële instellingen nog nooit ter sprake geweest (bijvoorbeeld de mondiale financiële crisis van 2008). De AIIB heeft een zogenoemde Preferred Creditor Status. Het risico wordt ook geadresseerd door het prudent risicobeleid van de AIIB. De externe kredietbeoordelingsbureaus (Moody's, S&P en Fitch) geven de AIIB allen een AAA/Aaa-rating, wat een reflectie is van onder meer de governance- raamwerken van de AIIB, waaronder het risicomanagement- en liquiditeit- beleid van de AIIB, de sterke kapitaaltoereikendheid en de steun van de brede aandeelhoudersbasis.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garantie wordt geen premie ontvangen en er worden ook geen middelen gestort in een begrotingsreserve. Noch voor het ingelegde noch voor het oproepbare kapitaal wordt door de aandeelhouders/lidstaten een dividend of vergoeding gevraagd, aangezien zij het zonder winstbejag ten dienste van de gemeenschappelijke doelstellingen van de AIIB hebben gesteld. Rendementen op investeringen komen wel ten goede aan het eigen vermogen van de AIIB, welke de aandeelhouders, waaronder Nederland, toebehoort.

12. DNB – deelneming in kapitaal IMF

Doel en werking garantieregeling

De Nederlandse staat verleent aan De Nederlandsche Bank (DNB) een garantie om het risico te dekken indien het International Monetary Fund (IMF) in gebreke blijft. Deze garantie wordt alleen ingeroepen in het geval dat het IMF niet aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen en een beroep doet op middelen van DNB. Een deel van de garantie is tijdelijk en is dit jaar verlengd in het kader van de afronding van de 15^e quotaherziening. Om de financiële slagkracht van het IMF te waarborgen en de omvang gelijk te houden is door het IMFC in oktober 2019 besloten tot een verdubbeling van de New Arrangements to Borrow (NAB) per 1 januari 2021 en een verlenging van een deel van de bilaterale leningen (BBA) per 1 januari 2021. De quotamiddelen blijven op hetzelfde niveau. Voldoende financiële slagkracht voor het IMF is belangrijk om financiële schokken het hoofd te bieden. De COVID-19 crisis onderstreept het belang van een goed geëquipeerd IMF met voldoende middelen om landen te ondersteunen des te meer. Gecombineerd zorgt de verdubbeling van NAB en verlenging van een deel van de bilaterale leningen voor een afname van de Nederlandse garantie aan het

IMF van 2,03 miljard euro per 2021. De Nederlandse garantie daalt omdat er meer landen zijn die bijdragen aan de NAB-middelen, waaronder ook de VS, dan aan de BBA-middelen. Vanwege de COVID-19 crisis heeft het IMF Nederland op 15 april jl. daarnaast om een aanvullende bijdrage in 2020 gevraagd aan de leningenaccount van de Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) om steun te kunnen bieden aan lage-inkomenslanden. De PRGT voorziet lage-inkomenslanden van concessionele leningen met een lange looptijd en rentesubsidie en staan daarom los van de overige IMF-middelen. De Nederlandse bijdrage aan de PRGT is daarom opgehoogd met SDR 500 mln. (SDR = Special Drawing Rights, de rekeneenheid die het IMF hanteert) met een looptijd tot en met 2029. In totaal bedragen alle garanties voor Nederland in 2021 € 42,5 mld. na een wisselkoerscorrectie, verwerking van de 15^e quotaherziening in 2021 en ophoging van de PRGT in 2020.

Kans, impact en beheersing risico's

De kans dat het IMF in gebreke blijft bij DNB op de algemene middelen van het IMF (Quota/NAB/BBA) en DNB daarom de garantie bij het ministerie van Financien moet inroepen is zeer klein. De optie om garantiekapitaal in te roepen is bij de internationale financiële instellingen nog nooit ter sprake geweest, zelfs niet in tijden van crises (bijvoorbeeld de mondiale financiële crisis van 2008).

Er zijn verschillende mitigerende factoren die ervoor zorgen dat de kans zeer klein is dat DNB de garantie moet inroepen omdat het IMF in gebreke blijft. Het IMF verstrekt leningen aan landen met betalingsbalansproblemen. In de eerste plaats kent een IMF-steun waar nodig conditionaliteiten. Hiermee verlangt het IMF niet alleen economische aanpassingen van de lidstaat om de betalingsbalansproblemen op orde te krijgen, maar zorgt het IMF er ook voor dat het land de lening tijdig terugbetaalt. Ten tweede heeft het IMF een de facto preferred-creditor status, waardoor het IMF bij terugbetalingen voorrang krijgt boven andere private en publieke crediteuren. Tenslotte hanteert het IMF ook een reservebuffer, die ongeveer SDR 15-20 mld. bedraagt, waarmee achterstallige betalingen kunnen worden opgevangen. Het komt overigens nauwelijks voor dat landen achterstanden hebben bij het IMF, mede dankzij het prudente beleid dat het IMF voert. Een belangrijk element hierin vormt het toegangsbeleid: voordat het IMF een programma verstrekt wordt vastgesteld of een land voldoende capaciteit heeft om het IMF terug te betalen. Daarnaast zijn er richtlijnen voor limieten van leningen zodat het IMF grenzen kan stellen aan de beschikbare financiering voor een programma.

Ook de kans dat het IMF in gebreke blijft op de speciale leningenaccount voor lage-inkomenslanden, de PRGT, is klein. De eerdergenoemde waarborgen voor de algemene middelen gelden ook voor middelen uit de PRGT. In de afgelopen 25 jaar is het slechts één keer voorgekomen dat er een betalingsachterstand ontstond bij de PRGT. Daarbij moet wel worden aangetekend dat de impact van de COVID-19 crisis zonder precedent is en dat voor een aantal landen dat gebruik maakt van PRGT-middelen in de aankomende jaren een onhoudbare schuldsituatie dreigt. De PRGT heeft reserves, waardoor betalingsachterstanden niet direct een risico vormen voor het inroepen van de garantie.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor afgegeven garanties aan DNB wordt geen premie ontvangen en er worden geen middelen gestort in een begrotingsreserve. Het IMF zelf ontvangt geen garantie van de Nederlandse staat en betaalt dus ook geen

premie voor deze garantie aan de Nederlandse staat. Het IMF vraagt wel premie aan landen die financiële steun krijgen en betaalt een premie aan landen die middelen verstrekken. Dit laatste geldt ook voor Nederland. Wanneer het IMF een beroep doet op een Nederlandse lening, krijgt DNB hiervoor een vergoeding; de SDR-rente. Deze is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de 3 maandrente op staatspapier van de onderliggende valuta van de SDR, de Euro/Dollar/Yen/Renminbi en Pond. De SDR-rente kan niet negatief worden en kent een minimum van 5 basispunten (0.05%). Momenteel bedraagt de SDR-rente het minimum. Het IMF is kosten-dekkend, de uitvoeringskosten van het monitoren en opstellen van programma's wordt door het IMF gedragen. Het IMF kent een complexe vergoeding structuur. In de basis rekent het IMF een vergoeding voor de gelopen risico's voor programmafinanciering. Voor programma's die groot van omvang zijn wordt een extra opslag gerekend omdat deze een groter risico kennen. Deze opslag kan na verloop van tijd verder worden verhoogd om groot en langdurig gebruik van IMF-middelen te ontmoedigen. Ook rekent het IMF een vergoeding om de uitvoeringskosten van een programma te dekken. Een uitzondering wordt gemaakt voor lage-inkomenslanden: zij betalen een lagere premie via de PRGT. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze garantieregeling.

13. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)

Doel en werking garantieregeling

De European Bank for Reconstruction and Development (EBRD, oftewel de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) is opgericht om de landen in Midden- en Oost-Europa en de voormalige Sovjet Unie bij te staan in hun transitie naar een democratie en naar een markteconomie. Inmiddels is het operatiegebied uitgebreid met een aantal Centraal-Aziatische landen en enkele landen in de Zuidoostelijk Mediterrane regio. Het mandaat van de EBRD is specifiek gericht op de transitie van (aanvankelijk ex-communistische) economieën naar markteconomieën met een robuuste private sector en integratie daarvan in de wereldeconomie. De EBRD wordt gefinancierd door kapitaal, waarvan zo'n 20% is ingelegd door de lidstaten (paid-in) en de rest wordt verstrekt in de vorm van garanties (callable capital¹⁴). Op basis van ingelegd kapitaal en garanties verstrekt door aandeelhouders, kan de EBRD financiering aantrekken op de kapitaalmarkt en deze financiering als leningen verstrekken aan voornamelijk de private sector. Voor 2021 wordt deze garantie voor Nederland geraamd op € 589,1 mln.

Kans, impact en beheersing risico's

De garantie kan alleen worden ingeroepen door de EBRD wanneer de EBRD niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen en de bank dus failliet dreigt te gaan. De kans dat dit gebeurt wordt als zeer klein aangemerkt. De optie om garantiekapitaal in te roepen is bij de internationale financiële instellingen nog nooit ter sprake geweest, zelfs niet in tijden van crises (bijvoorbeeld de mondiale financiële crisis van 2008). De EBRD voert een prudent beleid. Het liquiditeit- en risicobeleid zijn conservatief. De EBRD heeft een sterke kapitaalpositie met een gezonde verhouding tussen de portfolio en de capaciteit om het risico in de portfolio te dragen. Het beleid is erop gericht dat kapitaalgaranties nooit ingeroepen hoeven te worden. De externe kredietbeoordelingbureaus (Moody's, S&P en Fitch) geven de EBRD allen

¹⁴ Kapitaal dat door een internationale organisatie kan worden ingeroepen, als deze niet kan voldoen aan zijn financiële verplichtingen. In het geval van Internationale Financiële Instellingen (IFI's) gaat het vooral om garantiekapitaal wat door deelnemende landen is afgegeven.

een AAA/Aaa-rating. De EBRD heeft een zogenoemde Preferred Creditor Status. Tevens heeft het dagelijks bestuur van de EBRD een Audit comité dat de risico's van de EBRD nauwgezet in de gaten houdt. Er is daarnaast een intern Audit comité dat toeziet op de kwaliteit van procedures en processen (deze rapporteert aan de president van de EBRD).

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garantie wordt geen premie ontvangen, waardoor er ook geen middelen worden gestort in een begrotingsreserve. Noch voor het ingelegde noch voor het oproepbare kapitaal wordt door de aandeelhouders een dividend of vergoeding gevraagd, aangezien zij het zonder winstbejag ten dienste van de gemeenschappelijke doelstellingen van de EBRD hebben gesteld. Rendementen op investeringen komen wel ten goede aan het eigen vermogen van de EBRD, welke de aandeelhouders, waaronder Nederland, toebehoort. Uit het eigen vermogen worden regelmatig (beperkt) middelen onttrokken met goedkeuring van de Raad van Gouverneurs, bijvoorbeeld voor het EBRD-fonds waaruit onder andere technische assistentie-activiteiten worden betaald of het door de EBRD beheerde Chernobyl Shelter Fund. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze garantieregeling.

14 en 19. European Financial Stability Facility (EFSF) en European Stability Mechanism (ESM)

Doel en werking garantieregeling

In 2010 is besloten tot de oprichting de European Financial Stability Facility (EFSF) en tot de oprichting van een permanent noodmechanisme, het European Stability Mechanism (ESM). Deze noodmechanismen verstrekken steun aan eurozonelanden in nood onder strikte voorwaarden. In 2021 staat Nederland voor maximaal 34,2 mld. euro garant voor het EFSF en 35,4 mld. euro voor het ESM. De noodfondsen ontvangen rentevergoedingen voor de verstrekte leningen. Het EFSF wordt in principe niet meer gebruikt voor het verstrekken van nieuwe stabiliteitssteun, maar beheert de nog uitstaande leningen aan Ierland, Portugal en Griekenland.

Kans, impact en beheersing risico's

De regeling betreft financiële steun aan landen middels een leningenprogramma met strikte voorwaarden die in tranches wordt uitgekeerd. De steun is erop gericht om zo spoedig mogelijk weer een houdbare financieel-economische positie te realiseren voor de lidstaat en weer toegang te verkrijgen tot de financiële markten.

Op het moment dat een lidstaat, die steun uit het EFSF ontvangt, niet aan de betalingsverplichtingen aan het EFSF kan voldoen en als gevolg daarvan het EFSF haar schuldeisers niet meer kan betalen, zal Nederland naar rato van zijn aandeel in de garantie moeten bijdragen aan de rentebetalingen en de aflossing aan de schuldeisers van het EFSF. Als andere landen die garanties hebben verleend op dat moment niet in staat zijn hun bijdrage aan het EFSF te voldoen, dan zal Nederland (samen met andere lidstaten) hier ook (naar rato) voor moeten betalen, tot maximaal de verstrekte garantie (165% van het Nederlandse aandeel in de garantie voor de hoofdsom en renteverplichtingen op de uitstaande schuld van het EFSF). Het EFSF krijgt hierbij een vordering op de in gebreke blijvende garanderende lidstaat. Zodra het EFSF garanties inroept heeft dit dus effect op het Nederlandse EMU-saldo en de EMU-schuld.

Het ESM kent een andere structuur, waardoor de risico's voor landen die garanties verstrekken zijn ingeperkt. Indien lidstaten die steun hebben ontvangen uit het ESM niet in staat zijn om aan de betalingsverplichtingen aan het ESM te voldoen en als gevolg daarvan het ESM haar schuldeisers niet meer kan betalen, dan zal het ESM deze verliezen moeten opvangen. Het ESM zal dan eerst putten uit het reservefonds, daarna uit het ingelegd kapitaal en als laatste optie pas het oproepbaar kapitaal (garanties) bij lidstaten oproepen. Als andere garanderende landen op dat moment niet in staat zijn hun bijdrage aan het ESM te voldoen, dan zal Nederland (samen met andere lidstaten) hier ook (naar rato) voor moeten betalen, tot maximaal het bij Nederland oproepbare kapitaal. Het ESM krijgt hierbij een vordering op de in gebreke blijvende garanderende lidstaat. Naast deze opzet, worden de risico's beheerst doordat het ESM een preferente schuldeiserstatus (Preferred Creditor Status) kan claimen over andere crediteuren (behalve ten opzichte van het IMF). Zodra het ESM garanties inroept, heeft dit ook effect op het Nederlandse EMU-saldo en de EMU-schuld.

Premiestelling en kostendekkendheid

De rente die de verschillende programmalanden momenteel betalen aan het ESM en het EFSF is afhankelijk van de rente waarvoor het EFSF/ESM op de geld- en kapitaalmarkt leent (zogenoemde *cost of funding*). Het verschuldigde rentepercentage is voor het grootste deel van de leningen een samenstelling van de rente die het EFSF/ESM betaalt voor obligatie-uitgiftes met verschillende looptijden (in de zogenaamde *funding pool*). Op basis van de op de markt aangetrokken middelen berekent het EFSF/ESM op dagbasis de gemiddelde financieringskosten, welke worden doorberekend aan de programmalanden. Daarnaast betalen lidstaten die steun ontvangen van het EFSF/ESM aan het EFSF/ESM bij ontvangst van een lening een *service fee* van 50 basispunten, jaarlijks een *service fee* van 0,5 basispunten en in bepaalde gevallen een *commitment fee*. Lidstaten betalen aan het ESM ook nog een renteopslag, waarbij de hoogte afhangt van het gekozen instrument. De exacte opslagen zijn vastgelegd in de beprijzingsrichtsnoer van het ESM. De renteopslag van het EFSF is vastgesteld op nul basispunten.

In reactie op de COVID-19 crisis is er op 15 mei jl. door het ESM besloten de Pandemic Crisis Support kredietlijn tijdelijk beschikbaar te stellen voor alle lidstaten van de eurozone. De kredietlijn zal een omvang hebben van 2% van het bruto binnenlands product (bbp) van een lidstaat als uitgangspunt. Zie ook paragraaf 2.1.2 overzicht coronamaatregelen. Ten aanzien van een aantal componenten van de beprijzing zullen de tarieven lager liggen dan voor een reguliere preventieve kredietlijn van het ESM. De marge op de leningen onder de PCS-kredietlijn zal 10 basispunten op jaarbasis bedragen, tegenover 35 basispunten bij een reguliere preventieve kredietlijn. Daarnaast zal er een service vergoeding van 25 basispunten worden gerekend op de omvang van de uitkeringen onder de kredietlijn, tegenover 50 basispunten onder een reguliere preventieve kredietlijn. Verder zijn de standaard tarieven van toepassing. Met deze tariefstructuur is het instrument kostendekkend voor het ESM.

16. European Investment Bank (EIB)

Doel en werking garantieregeling

De European Investment Bank (Europese Investeringsbank, EIB) heeft tot taak bij te dragen aan een evenwichtige en ongestoorde ontwikkeling van de interne markt in het belang van de EU door middel van een beroep op

de kapitaalmarkten en op haar eigen middelen. Op basis van kapitaal en garanties van de lidstaten leent de EIB op de kapitaalmarkt, waarmee het middelen genereert voor investeringen in zowel de publieke als de private sector. Voor 2021 wordt deze garantie voor Nederland geraamd op € 11,8 mld.

Kans, impact en beheersing risico's

Garanties kunnen alleen worden ingeroepen door de EIB op het moment dat de EIB niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. De kans dat dit gebeurt wordt echter als zeer klein aangemerkt, omdat de EIB een zeer prudent risicobeleid voert dat als doel heeft kapitaalgaranties nooit te hoeven inroepen. De optie om garantiekapitaal in te roepen is bij de internationale financiële instellingen nog nooit ter sprake geweest, zelfs niet in tijden van crises (bijvoorbeeld de mondiale financiële crisis van 2008). Het leenportfolio van de EIB functioneert historisch gezien goed. De externe kredietbeoordelingbureaus (Moody's, S&P en Fitch) geven de EIB allen een AAA/Aaa-rating. Deze sterke rating is een reflectie van de kwalitatief hoogwaardige portefeuille van de EIB en de steun van de aandeelhouders, en met name van de meest kredietwaardige aandeelhouders met een AAA/Aaa rating zoals Nederland en Duitsland. De EIB heeft geen winstmotief en hecht veel waarde aan de AAA-status die de instelling in staat stelt voordelig te lenen op de kapitaalmarkt. De EIB heeft een zogenoemde Preferred Creditor Status. Tevens heeft de Raad van Bewind van de EIB een risico-comité dat de risico's van de bank in de gaten houdt. Bij afwezigheid van extern toezicht heeft de EIB in de Best Banking Practice (BBP) Guiding Principles de uitgangspunten vastgelegd waaraan de EIB moet voldoen ten aanzien van governance, prudentieel beheer en interne en externe rapportage. Daarnaast leggen de BBP Guiding Principles vast dat de EIB zich aan alle voor commerciële banken relevante regelgeving moet houden, of moet uitleggen wanneer deze regelgeving voor de EIB niet relevant is. Eén van de hoofdtaken van het Audit Comité is om op de uitvoering van deze BBP toe te zien.

Zoals besloten in 2019, is op het moment van de brexit het Britse kapitaal vervangen door een garantieverhoging vanuit de resterende aandeelhouders en hebben Polen en Roemenië hun aandeel in het kapitaal verhoogd. Als gevolg hiervan is de Nederlandse garantie in de EIB toegenomen met € 1,9 mld. tot € 11,8 mld. in 2020. Dit is ook de geraamde hoogte van de garantie in 2021. Het Nederlandse stemgewicht is gestegen van 4,5% naar 5,2%.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garantie wordt geen premie ontvangen, waardoor er ook geen middelen worden gestort in een begrotingsreserve. Noch voor het ingelegde noch voor het oproepbare kapitaal wordt door de aandeelhouders/lidstaten een dividend of vergoeding gevraagd, aangezien zij het zonder winstbejag ten dienste van de gemeenschappelijke doelstellingen van de EIB/EU-lidstaten hebben gesteld. Rendementen op investeringen komen wel ten goede aan het eigen vermogen van de EIB. Zou de EIB ooit worden opgeheven dan zou dit eigen vermogen terugstromen naar de aandeelhouders. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden onder deze garantieregeling, wel zijn de eigen middelen in het verleden ingezet als vervanging van een kapitaalstorting vanuit de lidstaten bij een kapitaalverhoging (zoals bij de vervanging van het Britse kapitaal).

17. EIB-kredietverlening in ACP en OCT

Doel en werking garantieregeling

De European Investment Bank (Europese Investeringsbank, EIB) verricht activiteiten in de landen in Sub-Sahara-Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ook wel de Afrikaanse, Caribische en Pacificische landen genoemd, ofwel de ACP-landen), alsmede in Europese Overzeese Gebieden (Overseas Countries and Territories, ofwel OCT-landen). De projecten in deze regio's richten zich op economische ontwikkeling via de ontwikkeling van de private sector en de financiële sector, investeringen in infrastructuur en het verbeteren van het ondernemingsklimaat. Een deel van deze activiteiten wordt bekostigd uit het Investment Facility, een 'revolventiefonds' dat gefinancierd is uit het European Development Fund (EDF). De EIB financiert daarnaast ook activiteiten uit eigen middelen. Op deze eigen middelen hebben de lidstaten een garantie afgegeven om het politieke risico dat op deze activiteiten wordt gelopen af te dekken. Voor 2021 wordt deze garantie voor Nederland geraamd op € 53,0 mln.

Kans, impact en beheersing risico's

De kans dat de garantie wordt ingeroepen is laag. Om inspraak van de lidstaten in financieringsbesluiten, gefinancierd uit zowel EDF als eigen middelen, te waarborgen is er een comité opgericht waarin alle lidstaten vertegenwoordigd zijn. Dit comité beoordeelt alle investeringsvoorstellen inhoudelijk en brengt advies uit aan de Raad van bestuur van de EIB inzake eventuele goedkeuring. Tevens heeft het beheer van de portefeuille dezelfde waarborgen als de EIB-portefeuille binnen de EU.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garantie wordt geen premie ontvangen en er worden geen middelen gestort in een begrotingsreserve. Door de aandeelhouders wordt geen dividend of vergoeding gevraagd, aangezien zij de garantie zonder winstbejag ten dienste van de gemeenschappelijke doelstellingen van de EIB/EU-lidstaten in de ACP- en OCT-landen hebben gesteld.

18. EIB pan-Europees garantiefonds

Doel en werking garantieregeling

Tijdens de videoconferentie van de Eurogroep in inclusieve samenstelling op 7 en 9 april jl. zijn afspraken gemaakt over de Europese beleidsreactie om de economische gevolgen van de COVID-19-uitbraak te mitigeren. Onderdeel hiervan is het voorstel voor het opzetten van een «Pan-European Guarantee Fund in response to COVID-19» (pan-Europees garantiefonds COVID-19, EGF) beheerd door de EIB-groep van 25 miljard euro waarmee tot 200 miljard euro aan financiering voor Europese bedrijven, met name midden- en kleinbedrijf (mkb), kan worden gemobiliseerd. Het fonds heeft als doel de economische gevolgen van COVID-19 in de reële economie op te vangen door het verstrekken van liquiditeit aan de bedrijven in Europa. Het EGF is operationeel zodra een groep lidstaten die samen goed is voor 60% van het stemgewicht bij de EIB meedoet en deze grens is inmiddels bereikt.

Het EGF financiert hoge risicoprojecten die de EIB-groep normaliter niet zou financieren waardoor de activiteiten van het EGF complementair zijn aan de reguliere activiteiten van de EIB-groep. Het EGF verstrekt first loss garanties aan de EIB en het Europees Investeringsfonds (EIF) waarmee eventuele eerste verliezen op in aanmerking komende operaties in deelnemende lidstaten gedekt worden. Verliezen uit het EGF worden door

de lidstaten die deelnemen aan het EGF naar rato gedragen en door lidstaten in vaste termijnen betaald. De totaal te betalen verliezen kunnen niet meer zijn dan de individuele inleg per lidstaat. De hoogte van de in te leggen garanties door lidstaten wordt bepaald naar rato van het stemgewicht van de lidstaat bij de EIB. Voor Nederland bedraagt deze garantie 1,3 miljard euro (5,21% stemgewicht).

De investeringsperiode van het garantiefonds loopt tot 31 december 2021, met mogelijkheid tot een verlenging van 6 maanden, indien gewenst, als een gekwalificeerde meerderheid van de deelnemende lidstaten hiermee instemt. Hierna kan de investeringsperiode alleen verlengd worden als alle deelnemende lidstaten hier unaniem mee instemmen. Het fonds zal blijven bestaan totdat één van de volgende situaties zich voordoet: het fonds wordt opgeheven met een unaniem besluit van de deelnemende lidstaten, de onderliggende committeringen zijn verlopen of de datum 31 december 2037 is bereikt. Aan het eind van de investeringsperiode zal de Contributors Committee op basis van een voorstel van de EIB bepalen of een verlaging van de garanties van de lidstaten passend is gegeven de dan uitstaande committeringen.

Kans, impact en beheersing risico's

Indien het garantiefonds moet uitbetalen aan een garantiehouders, worden de lidstaten gevraagd om een deel van hun garanties om te zetten in een betaling zodat het garantiefonds aan haar verplichtingen kan voldoen. De verwachte netto verliezen van het fonds worden rond de 20% geschat, voor Nederland komt dit neer op 260 miljoen euro welke zijn opgenomen als uitgave onder artikel 4 van deze begroting. De EIB baseert zich hierbij op de gemiddelde netto verwachte verliezen in een conservatief scenario (23%) en een basis scenario (16.6%). De netto verwachte verliezen van 20% bestaan uit de verwachte verliezen op het portfolio inclusief de terugvoorderingen (29.2%) plus alle kosten die voortkomen uit het opzetten en beheren van het fonds min de verwachte inkomsten.

De EIB zal actief ex ante risicobeheer toepassen om de verwachte netto verliezen rond de 20% te houden en regelmatig rapporteren over de gerealiseerde en verwachte verliezen aan het zogeheten *Contributors Committee* van het EGF, waarin Nederland zitting heeft. Dit comité is verantwoordelijk voor de besluitvorming van het gebruik van de EGF garantie voor individuele operaties van de EIB en het EIF. Deze besluitvorming zal gebeuren op basis van een gekwalificeerde meerderheid. Dat wil zeggen dat 50% van de deelnemende lidstaten die minimaal twee derde van de totale bijdrages aan het EGF vertegenwoordigen moet instemmen om een voorstel goed te keuren. Belangrijke strategische besluiten vereisen een supermeerderheid (50% van de deelnemende lidstaten goed voor 80% van de totale bijdrages). Vergaderingen van het comité zullen maandelijks plaats vinden. Daarnaast doorlopen alle onderliggende investeringsvoorstellen die door het fonds gegarandeerd worden de reguliere besluitvormingsprocedures bij de EIB of het EIF. Nederland is vertegenwoordigd in de Raad van Bewind van de EIB.

Premiestelling en kostendekkendheid

Opbrengsten van het garantiefonds (bestaande uit premies voor gebruik van de garanties) zullen in eerste instantie gebruikt worden om de uitvoeringskosten van het fonds te dekken. Eventuele resterende financiële voordelen van de garanties komen ten goede aan de lidstaten die hebben ingelegd in het fonds op pro-rata basis.

15, 20, 22 en 23. Garanties uit hoofde van de marges in het EU-Eigenmiddelenbesluit (European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM), Kredieten EU-betalingsbalans (BoP-faciliteit), Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE), Next Generation EU (NGEU))

Doel en werking garantieregelingen

De begroting van de Europese Unie (EU) wordt hoofdzakelijk gefinancierd door zogenoemde eigen middelen van de Unie. Sluitpost van deze eigen middelen is een nationale afdracht op basis van het bruto nationaal inkomen (bni) van de lidstaten. Voor iedere euro die de EU aanvullend uitgeeft naast wat er in de jaarlijkse EU-begroting wordt vastgesteld, worden de bijdragen van de lidstaten dus bepaald door het aandeel van hun bni in het totale bni van de EU.

De omvang van de jaarlijkse begroting is gemaximeerd door de plafonds zoals die vastgelegd zijn in het Meerjarig Financieel Kader (MFK), vermeerderd met de toegestane uitgaven voor zogenoemde speciale instrumenten. Dit maximum voor de jaarbegroting vormt de basis voor de raming van de Nederlandse afdrachten aan de EU-begroting op de begroting van Buitenlandse Zaken (artikel 3.1).

Om zeker te stellen dat de Europese Unie in staat is om aan al haar financiële verplichtingen te voldoen, wordt in het Besluit van de Raad betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Unie (het Eigenmiddelenbesluit, EMB) een jaarlijks maximum vastgelegd voor de eigen middelen die de Unie op mag vragen bij de lidstaten. Dit ligt hoger dan het hiervoor beschreven maximum voor de jaarlijkse begroting. In het nieuw overeen te komen Eigenmiddelenbesluit, dat na ratificatie door de lidstaten (met terugwerkende kracht) per 1 januari 2021 in werking zal treden, is voorzien in een reguliere marge bovenop het maximum voor de jaarlijkse begroting en een tijdelijke aanvullende marge t/m 2058 ten behoeve van het COVID-herstelinstrument (NGEU). Deze marge, dient voornamelijk als zekerheid voor de aflossings- en renteverplichtingen op leningen die de Unie aan kan gaan. Deze leningen worden gebruikt om middelen te mobiliseren voor het verstrekken van financiële steun in buitengewone omstandigheden, in de vorm van leningen van de Unie aan lidstaten (op basis van artikel 143 en 122 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie). Voor financiële steun in buitengewone omstandigheden kan moeilijk gebudgetteerd worden in de EU-begroting, dus mobiliseert de Unie de benodigde middelen door deze te lenen op de kapitaalmarkt of bij financiële instellingen. In het onwaarschijnlijke geval dat lidstaten de rente- en aflossingsverplichtingen op de aan hen verstrekte leningen niet tijdig aan de Unie voldoen, zal de Unie aanvullende eigen middelen opvragen bij de lidstaten, opdat de Unie zelf wel tijdig in staat zal zijn om de eigen rente- en aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen.

De risico's voor de Nederlandse afdrachten aan de EU die daardoor ontstaan worden als garantieverplichting in de begroting opgenomen, uitgesplitst naar de specifieke instrumenten die de Europese Commissie machtigen om namens de Unie middelen te lenen. Die instrumenten zijn het mechanisme voor financiële ondersteuning van de betalingsbalansen van de lidstaten zonder de euro (*Balance of Payments facility*, BoP), het European Financial Stability Mechanism (EFSM) en het in 2020 nieuw opgerichte Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid te beperken in een noodtoestand als gevolg van de COVID-19 uitbraak (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*, SURE) en het

herstelinstrument voor de Europese Unie ter ondersteuning van het herstel in de nasleep van de COVID-19-crisis (*Next Generation EU*, NGEU). Voor NGEU gaat de Unie zowel leningen aan voor het verstrekken van leningen aan lidstaten als voor het financieren van uitgaven van Unieprogramma's. De voor NGEU opgenomen garantieverplichting op de Financiënbegroting heeft alleen betrekking op de middelen die gebruikt worden voor het verstrekken van leningen aan lidstaten, binnen de faciliteit voor herstel en veerkracht (*Recovery and Resilience Facility*, RRF). De aflossing en rente op de leningen die de Unie aangaat voor het financieren van uitgaven (voornamelijk via de RRF maar ook via andere Unieprogramma's) zullen worden betaald via de EU-begroting. De gevolgen voor de Nederlandse begroting daarvan zullen op termijn worden verantwoord in de raming van de afdrachten aan de EU-begroting op de begroting van Buitenlandse Zaken.

Voor alle instrumenten geldt dat het Nederlandse aandeel in de garantstelling wordt bepaald door het aandeel van het Nederlandse bni in het totale bni van de Europese Unie. Door veranderingen in dit aandeel zullen de garanties regelmatig moeten worden bijgesteld. De begroting zal hier op de standaard momenten (1^e suppletoire en jaarverslag) voor worden bijgewerkt. De garanties brengen het totale (maximale) risico voor Nederland over de looptijd van de instrumenten in kaart. Bij het opvragen van aanvullende afdrachten voor van het voldoen van rente- en aflossingsverplichtingen, kan de Commissie als voorlopige maatregel afwijken van een verdeling naar rato van het bni, als sommige lidstaten niet in staat zijn tijdig hun volledige bijdrage te leveren. In dat geval kan het voorkomen dat Nederland tijdelijk een hogere bijdrage levert dan op basis van het bni-aandeel verwacht wordt. Deze tijdelijke afwijking van bijdragen naar rato van het bni-aandeel wordt bij de eerstvolgende aanpassing van de EU-begroting hersteld. Om deze reden zal het Nederlandse risico, wat voor de gehele looptijd van de instrumenten wordt weergegeven, niet hoger zijn door deze tijdelijke afwijking van de bijdragen.

BoP-faciliteit

De BoP-faciliteit is bedoeld voor niet-eurolanden met feitelijke of ernstig dreigende moeilijkheden in de betalingsbalans¹⁵, op basis van artikel 143 van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Via de betalingsbalansfaciliteit kan de Europese Unie voor maximaal 50 mld. euro aan leningen aan deze lidstaten verstrekken. Deze steun gaat gepaard met een herstelprogramma dat de lidstaat uitvoert. De faciliteit kent geen einddatum. Daarom wordt de garantie gebaseerd op het maximale bedrag dat aan steun kan worden verleend, waarbij voor zowel de aflossing als voor de rentebetalingen op de door de Unie aangegane schuld een inschatting moet worden gemaakt. Op dit moment staat er onder de BoP een lening uit aan Letland (van voor de introductie van de euro in Letland in 2014), waarvoor het Nederlandse aandeel in de garantie wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU plus het Verenigd Koninkrijk, omdat het VK middels het terugtrekkingsakkoord tussen de EU en het VK nog aansprakelijk is voor de financiële verplichtingen die de Unie voor deze financiering is aangegaan. Voor toekomstige leningen onder de BoP zal dit niet gelden. Echter, de BoP wordt begroot op basis van de maximale uitleencapaciteit, waarvoor het Nederlandse bni-aandeel hierin wordt

---

¹⁵ VERORDENING (EG) Nr. 332/2002 VAN DE RAAD van 18 februari 2002 houdende instelling van een mechanisme voor financiële ondersteuning op middellange termijn van de betalingsbalansen van de lidstaten

bepaald door het Nederlandse bni aandeel in het bni aandeel van de EU. Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt voor 2021 geraamd op 3,7 mld euro (inclusief rente).

European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)

Het EFSM is bedoeld om de financiële stabiliteit van de Europese Unie in stand te houden door financiële bijstand te verlenen aan lidstaten waarin sprake is van een feitelijke of ernstig dreigende economische of financiële verstoring die wordt veroorzaakt door buitengewone gebeurtenissen die deze lidstaat niet kan beheersen¹⁶, op basis van artikel 122.2 VWEU. Via het EFSM kan de Europese Unie leningen aan deze lidstaten verstrekken. Deze steun gaat gepaard met een economisch en financieel aanpassingsprogramma dat de lidstaat uitvoert. Het mechanisme kent geen einddatum, maar de verwachting is dat het EFSM niet meer zal worden gebruikt omdat voor niet-eurolanden de betalingsbalansfaciliteit beschikbaar is en voor eurolanden het ESM. Omdat verder gebruik van het mechanisme onwaarschijnlijk is wordt de garantie gebaseerd op de rente- en aflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld (die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland). Dit houdt ook in dat bij het aflossen van deze uitstaande schuld de garantie in omvang zal dalen. Omdat op basis van afspraken uit 2013 nog tot 2026 sprake kan zijn van het doorrollen van een deel van de uitstaande schuld, kunnen wijzigingen in de couponrentes tot die tijd nog voor wijzigingen in de hoogte van de garantie zorgen. Het Nederlandse aandeel in de garantie voor het EFSM wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU plus het Verenigd Koninkrijk, omdat het VK middels het terugtrekkingsakkoord tussen de EU en het VK nog aansprakelijk is voor de financiële verplichtingen die de Unie voor de financiering van het EFSM is aangegaan. Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt voor 2021 geraamd op 2,8 mld. euro (inclusief rente).

Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)

SURE is ingesteld in reactie op de COVID-19-crisis en bedoeld om lidstaten te ondersteunen bij het financieren van hoofdzakelijk werktijdverkortingsregelingen of soortgelijke maatregelen ter bescherming van werknemers en zelfstandigen, en zodoende voor het verminderen van werkloosheid en inkomensverlies, en in aanvulling daarop, voor de financiering van sommige maatregelen op gezondheidsgebied, met name op de werkplek¹⁷ (op basis van artikel 122 VWEU). Via SURE kan de Europese Unie maximaal 100 mld. euro leningen aan lidstaten verstrekken. De leningen kunnen tot het eind van 2022 worden verstrekt, tenzij de Raad besluit om de duur van het instrument te verlengen. De garantie wordt voorlopig gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen van de komende jaren, op basis van nu beschikbare informatie die de Commissie heeft verstrekt. Omdat het moment van uitgifte van het schuldpapier van de Unie, de looptijd en de couponrente nog niet bekend zijn is deze raming met veel onzekerheid omgeven. Zodra leningen onder SURE zijn aangegaan door de Unie en versterkt aan lidstaten, zal deze raming aan de werkelijke schulduitgifte door de Unie worden aangepast. Aflossing van de schuld zal daarbij op termijn zorgen voor een daling van de garantie aangezien SURE daarna niet opnieuw kan worden gebruikt. Het Nederlandse aandeel in deze

¹⁶ VERORDENING (EU) Nr. 407/2010 VAN DE RAAD van 11 mei 2010 houdende instelling van een Europees financieel stabilisatiemechanisme

¹⁷ VERORDENING VAN DE RAAD betreffende de instelling van een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken (SURE) naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19, vastgesteld op 2.4.2020

garantie wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU en wordt voor 2021 geraamd op 6,1 mld. euro (inclusief rente). Voor SURE geldt dat ook een bilaterale garantie door de lidstaten aan de Unie is verstrekt. Dit was nodig omdat ten tijde van de besluitvorming over dit instrument onvoldoende zekerheid bestond over de hoogte van de marge onder het plafond voor de eigen middelen. Deze bilaterale garantie van de lidstaten bedraagt in totaal 25 mld. euro, waar Nederland voor 5,8% garant voor staat, en wordt alleen ingeroepen als de marge onder het plafond voor de eigen middelen onvoldoende is.

Next Generation EU (NGEU)

NGEU is ingesteld in reactie op de COVID-19-crisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen¹⁸, op basis van artikel 122 VWEU. De Europese Commissie zal daartoe middelen lenen en deze deels gebruiken voor uitgaven in EU-programma's en deels als leningen verstrekken aan lidstaten. Die leningen worden verstrekt binnen de RRF, een EU-programma op basis van artikel 175 VWEU, waarbij middelen ingezet worden voor hervormingen en investeringen om de economieën van lidstaten structureel te verbeteren en hun veerkracht te versterken, om zo de economieën weer op een pad van duurzaam herstel te brengen en te voorkomen dat de verschillen binnen de Unie verder toenemen. Via NGEU kan de Europese Unie tot het eind van 2026 voor maximaal 386 mld. euro aan leningen verstrekken aan lidstaten en de daarvoor benodigde middelen zelf lenen. De garantie wordt voorlopig gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen in de komende jaren, op basis van nu beschikbare informatie die de Commissie heeft verstrekt. Omdat het moment van uitgifte van het schuldpapier van de Unie, de looptijd en de couponrente nog niet bekend zijn is deze raming met veel onzekerheid omgeven. Zodra het instrument is ingezet zal deze raming aan de werkelijke schuld uitgifte door de Unie worden aangepast. Aflossing van de schuld zal daarbij op termijn zorgen voor een daling van de garantie. Het Nederlandse aandeel in deze garantie wordt bepaald door het Nederlandse bni-aandeel in het bni van de EU en wordt voor 2021 geraamd op 27,4 mld. euro (inclusief rente).

Kans, impact en beheersing risico's

De mogelijkheid om tot aan het plafond voor de eigen middelen aanvullende afdrachten op te vragen bij de lidstaten geeft de Europese Unie aanvullende zekerheid dat zij aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De verwachting is echter dat de lidstaten die leningen van de Unie hebben ontvangen, deze ook terug kunnen betalen. Al deze leningen worden verstrekt met het oog op het voorkomen van economische en financiële schade dan wel het bespoedigen van economisch herstel. In het geval van BoP, EFSM en NGEU is het verstrekken van leningen voorwaardelijk aan het uitvoeren van een herstel- of aanpassingsprogramma. Bij SURE zijn de leningen voorwaardelijk aan de kosten die landen maken voor het stabiliseren van hun economie.

Daarnaast kan de Commissie een beroep op aanvullende afdrachten van de lidstaten aan de Unie voorkomen of beperken door zorgvuldig kasbeheer en het aanhouden van voldoende marges in de jaarlijkse begroting van de Unie.

¹⁸ DRAFT COUNCIL REGULATION establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis

Een beroep op de lidstaten leidt tot aanvullende nationale afdrachten aan de Europese Unie en heeft daardoor een effect op zowel het Nederlandse EMU-saldo als de EMU-schuld. Er is tot op heden geen beroep op aanvullende afdrachten voor lidstaten gedaan door de Unie.

Premiestelling en kostendekkendheid

Conform de verordeningen waarmee de instrumenten zijn opgericht en middels het Financieel Reglement¹⁹ dragen de lidstaten die de steun van de Unie ontvangen alle kosten die de Unie met betrekking tot financiële bijstand aan deze lidstaat heeft gemaakt. De rentelasten op de leningen die de Unie aan lidstaten verstrekt zijn gelijk aan de rentelasten die de Unie op de leningen die zij is aangegaan verschuldigd is.

21. en 24. Wereldbank Groep (incl. Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA))

Doel en werking garantieregeling

Onder de Wereldbank Groep vallen twee garantieregelingen, ten behoeve van de International Bank for Reconstruction and Development (IBRD, oftewel de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) en het Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). De IBRD is het Wereldbankonderdeel dat leningen verstrekt aan middeninkomenslanden. De IBRD functioneert als een coöperatieve bank, waarvan lidstaten aandeelhouder zijn. Op basis van ingelegd kapitaal en garanties verstrekt door aandeelhouders, kan de IBRD financiering aantrekken op de kapitaalmarkt en deze financiering als leningen verstrekken aan klantlanden. Het Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) ondersteunt de private sector bij het verzekeren van buitenlandse investeringen. De activiteiten van MIGA kunnen eveneens gefinancierd worden doordat aandeelhouders kapitaal en garanties hebben verstrekt. Voor 2021 bedraagt de hoogte van de IBRD garantieverplichting € 5,4 mld. na de wisselkoerscorrectie in 2020. Voor MIGA gaat het in 2021 om € 30,1 mln. na een wisselkoerscorrectie in 2020.

Kans, impact en beheersing risico's

De garanties kunnen alleen worden ingeroepen door de IBRD op het moment dat de IBRD niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen en failliet dreigt te gaan. De kans dat dit gebeurt, wordt als zeer klein aangemerkt. De optie om garanti kapitaal in te roepen is bij de internationale financiële instellingen nog nooit ter sprake geweest, zelfs niet in tijden van crises (bijvoorbeeld de mondiale financiële crisis van 2008). De IBRD voert namelijk een prudent beleid met als expliciet doel het risico op een «call on capital» te minimaliseren en het risicobeleid van de IBRD is conservatief. De Wereldbank Groep opereert mondiaal waardoor de portefeuille goed gediversifieerd is. De externe kredietbeoordelingbureaus (Moody's, S&P en Fitch) geven de IBRD allen een AAA/Aaa-rating (stabiel). IBRD heeft geen winstmotief en hecht veel waarde aan de AAA-status die de instelling in staat stelt voordelig te lenen op de kapitaalmarkt. Tevens heeft de IBRD een zogenoemde 'Preferred Creditor Status'. Dit houdt in dat lenende landen de IBRD voorrang verschaffen bij betaling indien zij moeite hebben om aan hun verplichtingen te voldoen. MIGA voert eveneens prudent risicobeleid. De kans dat de garantie wordt ingeroepen door MIGA is laag. Sinds de oprichting van MIGA in 1988 is er in slechts enkele gevallen

¹⁹ VERORDENING (EU, EURATOM) Nr. 966/2012 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 25 oktober 2012 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie en tot intrekking van Verordening (EG, Euratom) nr. 1605/2002

overgegaan tot uitkering van schade. De overige gevallen van (potentiële) claims zijn opgelost door middel van settlement. Leverage die de Wereldbank Groep heeft op overheden speelt hierbij een belangrijke rol.

Premiestelling en kostendekkendheid

Voor deze garanties worden geen premies ontvangen, waardoor er ook geen middelen gestort worden in een begrotingsreserve. De financiële voordelen van de garantie aan IBRD worden door de IBRD middels betere leenvoorwaarden doorberekend aan de klantlanden, waarmee het bijdraagt aan de realisatie van de door IBRD opgelegde beleidsdoelstellingen. Hetzelfde is ook het geval voor de verzekeringsproducten van MIGA. Het instellen van een premie zou de bijdrage van de IBRD aan het maatschappelijke doel verminderen. Tot op heden heeft er geen uitkering plaatsgevonden aan IBRD en MIGA onder deze garantieregelingen.

25. Exportkredietverzekering

Doel en werking garantieregeling

De Nederlandse staat biedt de mogelijkheid voor het verzekeren van betalingsrisico's verbonden aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland. Het productenassortiment van de exportkredietverzekering (ekv-faciliteit) omvat momenteel onder andere de kapitaalgoederenverzekering, financieringsverzekering, koersrisicoverzekering en verzekering van garanties. In de tabel 'Overzicht verstrekte garanties' wordt naast het verplichtingenplafond van € 10 mld. een verwachte afloop van € 10 mld. structureel opgenomen. De exacte omvang van de aangepaste en vervallen verplichtingen is na afloop van een begrotingsjaar bekend en wordt verantwoord in het jaarverslag van het ministerie van Financiën.

Kans, impact en beheersing risico's

De randvoorwaarden voor de afgifte van verzekeringen worden voortdurend gemonitord en indien nodig aangepast, opdat alleen aanvaardbare risico's worden geaccepteerd. Het risicoprofiel van de bestaande ekv-portefeuille en van nieuwe aanvragen wordt daarom nauwlettend gevolgd door het ministerie van Financiën met behulp van een uitgebreid risicokader.

Voor de ekv is in de begroting een bedrag van € 10 mld. opgenomen als plafond, wat het bedrag inhoudt waarvoor de Staat jaarlijks nieuwe verplichtingen kan aangaan (brutoplafond). De afgelopen jaren is dit plafond niet knellend geweest, zodat er naar verwachting voldoende ruimte zal zijn voor het aangaan van de door Nederlandse exporteurs gevraagde verzekeringen.

Premiestelling en kostendekkendheid

Internationaal is om concurrentievervalsing te voorkomen afgesproken dat ekv-faciliteiten over een middellange periode kostendekkend moeten zijn. Dat betekent dat op de middellange termijn de premie-inkomsten voldoende moeten zijn om de uitvoeringskosten en de netto schade-uitkeringen (inclusief de recuperaties) te dekken. De participanten van de Arrangement – de internationale afspraken ten aanzien van exportkredietverzekeringen – stellen hiertoe minimumpremies op, die in Europese regelgeving zijn verankerd. Nederland monitort de kostendekkendheid met een intern ontwikkeld model: bedrijfseconomische resultaatbepaling (berb). Voor het geheel aan exportkredietverzekeringen is een begrotingsreserve beschikbaar van € 389,7 mln. Deze voorziening is statistisch gezien, gegeven de huidige ekv-portefeuille, in een gegeven jaar met een kans van 3 op 4 toereikend.

Zowel uitgaven als inkomsten van de ekv zijn lastig te ramen en in de loop van een jaar niet of nauwelijks met beleidsmaatregelen te beïnvloeden. De schades kunnen in een jaar hoog oplopen, gegeven het uitstaande risico van circa € 16,3 mld. ultimo 2018.

26. Herverzekering leverancierskredieten

Doel en werking garantieregeling

De garantie «herverzekering leverancierskredieten» betreft een nieuwe garantie van de Staat als maatregel in de Coronacrisis om te voorkomen dat de kortlopende kredietverlening die door kredietverzekeraars wordt mogelijk gemaakt, stilvalt. Deze vorm van kredietverlening die normaal op jaarbasis ongeveer 200 miljard euro bedraagt dreigde op korte termijn voor een belangrijk deel te verdwijnen, doordat kredietverzekeraars hun blootstelling vanwege de toegenomen risico's per direct zouden afbouwen. Vele bedrijven kunnen hierdoor failliet gaan met als gevolg dat banen verloren zullen gaan. De Staat heeft de dreiging van het tot stilstand komen van kredietverlening tussen bedrijven en de daarmee gemoeide handelsstromen voorkomen door de volledige portefeuilles van de private verzekeraars voor het gehele jaar 2020 (dus met terugwerkende kracht) te herverzekeren middels een garantie met een omvang van € 12,0 miljard. Om deze oplossing uit te kunnen voeren is een nieuwe garantie van 12,0 miljard euro afgegeven die losstaat van het reguliere ekv met een plafond van 10 miljard voor exportkredietverzekeringen.

Kans, impact en beheersing risico's

Uit een scenario-analyse waarmee is ingeschat hoeveel bedrijven failliet zouden kunnen gaan is een schade-uitkering van € 1,4 mld geraamd waarvan 90% voor rekening van de Staat komt. De verzekeraars hebben een eigen risico van 10% tot een cumulatief maximum van € 100 mln. Deze raming is met grote onzekerheid omgeven, omdat het onmogelijk is in te schatten wat de impact van de crisis zal zijn op elk individueel bedrijf. De herverzekering is bedoeld om te voorkomen dat de verzekeraars door middel van zogeheten *mass actions* limieten verlagen of intrekken zonder beoordeling van de onderliggende individuele risico's op bedrijven. De verzekeraars kunnen individuele limieten op bedrijven echter nog steeds aanpassen, bijvoorbeeld omdat een bedrijf in betalingsproblemen verkeert of op basis van gepubliceerde (jaar)cijfers. In dergelijke gevallen is het ook in het belang van de Staat dat de risico's gemitigeerd worden.

Premiestelling en kostendekkendheid

De premieontvangsten voor de herverzekering van de leverancierskredieten komen ten gunste van de Staat. Deze worden geraamd op € 200 mln. De schaderestituties voor de herverzekering van de leverancierskredieten komen voor 90% ten gunste van de Staat en worden geraamd op € 300 mln. De raming is met grote onzekerheid omgeven, omdat het onmogelijk is in te schatten wat de impact van de crisis zal zijn op elk individueel bedrijf. De verzekeraars, die de gehele portefeuilles herverzekeren bij de Staat en daarom ook de hele premies moeten afdragen, krijgen voor hun werkzaamheden een kostendekkende vergoeding die voor 2020 geraamd is op € 80 miljoen.

De herverzekering zal naar verwachting niet kostendekkend zijn, anders dan de ekv. De herverzekering is immers bedoeld om te voorkomen dat verzekeraars op grond van de snel verslechterde en moeilijk te beoordelen risico's massaal limieten verlagen waardoor leveranties op basis van leverancierskredieten in een groot aantal sectoren niet meer tot stand zouden komen.

Het is daarom onvermijdelijk dat de netto-schades die de Staat zal moeten vergoeden hoger zullen zijn dan de premie-ontvangsten minus uitvoeringskosten.

3. Beleidsartikelen (Financiën)

3.1 Artikel 1 Belastingen

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doeltreffende en doelmatige uitvoering van die wet- en regelgeving dragen bij aan de bereidheid van burgers en bedrijven om hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).

Onder 'compliance' verstaat de Belastingdienst dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke fiscale verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen. De term 'bereidheid' geeft aan dat de Belastingdienst ernaar streeft dat belastingplichtigen uit zichzelf fiscale regels naleven, zonder (dwingende en kostbare) acties van de kant van de Belastingdienst. Als burgers en bedrijven hun wettelijke verplichtingen nakomen, dan komt belastinggeld de staatskas binnen zoals de wetgever beoogt.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een regisserende rol op het terrein van de fiscaliteit. Daarbij gaat het om:

- het te voeren fiscale beleid;
- het opstellen van fiscale wet- en regelgeving;
- het internationaal behartigen van de Nederlandse fiscale belangen.

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een uitvoerende rol op het terrein van:

- de heffing en inning van de premies werknemers- en volksverzekeringen;
- de heffing en inning van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet;
- de heffing en inning voor derden van een aantal belastingen, heffingen en overige vorderingen;
- handhavingstaken op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Invorderingswet 1990 voert de Belastingdienst de heffing en inning van de rijksbelastingen uit. Op grond van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten voert de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) de handhavingstaken uit op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

De minister bevordert, door inzet van de Belastingdienst, naleving van wet- en regelgeving door passende dienstverlening te leveren, massale processen juist en tijdig uit te voeren, adequaat toezicht uit te oefenen en waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidswijzigingen

Zoals in de groeiparagraaf van deze begroting aangegeven bevat artikel 1 een vernieuwde set van indicatoren die moet zorgen voor een beter inzicht in de mate waarin de organisaties er in slagen het burgers en bedrijven gemakkelijk te maken om het goed te doen, en die het voor de organisaties mogelijk maakt te sturen en zich over de prestaties te verantwoorden. Daarbij wordt aangetekend dat de maatschappelijk effecten van het beleid ter bevordering van de compliance zich niet altijd in prestatie-indicatoren laten uitdrukken. Factoren die hierbij een rol spelen zijn de afhankelijkheid van derden bij de realisatie van de doelstellingen en met name de onvoorspelbaarheid van gebeurtenissen, zoals bijvoorbeeld een economische crisis.

Met ingang van deze begroting is een nieuw beleidsartikel geïntroduceerd op begrotingshoofdstuk IX: artikel 13 Toeslagen. De Tweede en Eerste Kamer zijn eerder per brief op de hoogte gesteld van de oprichting van het begrotingsartikel.

Aangezien Toeslagen een dienstonderdeel is van de Belastingdienst en dus tot nu toe in de begroting IX onderdeel uitmaakt van artikel 1 Belastingen, betekent het oprichten van een apart begrotingsartikel Toeslagen dat artikel 1 Belastingen wordt verminderd.

Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden de indirecte uitgaven ten behoeve van de douaneprocessen in artikel 9 Douane middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 18 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000) ¹							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	2.993.664	3.684.211	2.987.107	3.221.902	2.823.520	2.875.446	2.866.615
<i>waarvan betalingsverplichtingen</i>	2.993.549	3.683.761	2.986.707	3.221.502	2.823.120	2.875.046	2.866.215
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	115	450	400	400	400	400	400
Garantie procesrisico's	115	450	400	400	400	400	400
Uitgaven (1) + (2)	3.061.677	3.439.881	3.108.560	3.047.448	2.970.915	2.948.441	2.908.610
(1) Apparaatsuitgaven	2.531.436	2.835.932	2.642.216	2.573.005	2.522.689	2.502.280	2.460.438
waarvan: Uitvoering fiscale wet- en regelgeving en douanetaken Caribisch Nederland	13.879	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Personele uitgaven	2.197.950	2.462.114	2.213.751	2.157.052	2.111.856	2.095.933	2.059.023
Eigen personeel	1.916.735	2.070.858	1.886.602	1.894.184	1.895.280	1.895.930	1.894.570
Inhuur externen	272.715	382.274	318.167	253.886	207.594	191.021	155.471
Overig personeel	8.501	8.982	8.982	8.982	8.982	8.982	8.982
Materiële uitgaven	333.485	373.818	428.465	415.953	410.833	406.347	401.415
ICT	14.165	14.570	25.928	26.419	26.693	27.743	27.743
Bijdrage aan SSO's	213.648	228.809	279.116	283.569	288.722	286.041	285.758
Overige	105.672	130.439	123.421	105.965	95.418	92.563	87.914
(2) Programma-uitgaven	530.241	603.949	466.344	474.443	448.226	446.161	448.172
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			66,6%				
Bekostiging	9.378	56.930	6.290	6.290	6.290	6.290	6.290
Vergoeding proceskosten	9.378	56.913	6.273	6.273	6.273	6.273	6.273
Overige programma-uitgaven	0	17	17	17	17	17	17
Garanties	156	295	245	245	245	245	245
Garantie procesrisico's	156	295	245	245	245	245	245
Bijdragen aan ZBO's en RWT's	15.697	16.934	15.780	15.780	15.780	15.780	15.780
Waarderingskamer	2.011	1.987	1.987	1.987	1.987	1.987	1.987
Kadaster	9	2.006	2.006	2.006	2.006	2.006	2.006
Kamer van Koophandel	4.141	4.345	4.345	4.345	4.345	4.345	4.345
Overige bijdrage ZBO's/RWT's	9.537	8.596	7.442	7.442	7.442	7.442	7.442
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	8.089	7.945	445	445	445	445	445
Internationale Douaneraad	168	175	175	175	175	175	175
Overige internationale organisaties	7.921	7.770	270	270	270	270	270
Opdrachten	267.513	323.350	340.377	336.521	309.810	313.885	313.896
ICT opdrachten	216.681	263.187	288.654	283.150	256.344	260.419	260.430
Overige opdrachten	50.833	60.163	51.723	53.371	53.466	53.466	53.466
Bijdrage agentschappen	118.097	98.495	89.574	77.529	69.023	60.883	60.883
Bijdrage Logius	112.999	95.302	86.381	74.336	65.830	57.690	57.690
Bijdrage CIBG	338	193	193	193	193	193	193
Bijdrage overige agentschappen	4.760	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rente	111.310	100.000	85.000	109.000	118.000	120.000	122.000
Belasting-en invorderingsrente	111.310	100.000	85.000	109.000	118.000	120.000	122.000
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367
Toerekening uitgaven aan Douane	0	0	- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367
Ontvangsten (3) + (4)	157.215.787	128.959.076	151.347.925	154.325.525	165.365.562	171.623.990	179.268.441
Programma-ontvangsten (3)	157.057.331	128.904.919	151.291.494	154.266.151	165.308.372	171.566.935	179.211.386
waarvan: Belastingontvangsten	155.984.044	128.264.938	150.566.513	153.295.237	164.232.458	170.469.021	178.096.472
Bekostiging	242.970	113.827	181.827	227.827	227.827	227.827	227.827
Kosten vervolging	242.970	113.827	181.827	227.827	227.827	227.827	227.827
Rente	601.114	410.377	350.377	491.310	596.310	618.310	635.310
Belasting- en invorderingsrente	601.114	410.377	350.377	491.310	596.310	618.310	635.310
Boetes en schikkingen	229.203	115.777	192.777	251.777	251.777	251.777	251.777
Ontvangsten boetes en schikkingen	229.203	115.777	192.777	251.777	251.777	251.777	251.777
Apparaatontvangsten (4)	158.456	54.157	56.431	59.374	57.190	57.055	57.055

1 De jaren 2019 en 2020 zijn inclusief Toeslagen en indirecte verplichtingen Douane

Budgetflexibiliteit

Voor de programma-uitgaven die vallen onder de rubrieken «Bekostiging» en «Rente» geldt dat deze voor 100% juridisch verplicht zijn; ze vloeien voort uit de Awr en de Invorderingswet 1990 (rente-uitgaven) en vanuit de Algemene wet bestuursrecht (uitgaven bekostiging). Verder is de bijdrage aan de Waarderingskamer voor 100% juridisch verplicht op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor het Kadaster en de Kamer van Koophandel heeft de Belastingdienst samenwerkingsovereenkomsten voor gegevensuitwisseling die worden gebruikt bij de uitvoering van taken van de Belastingdienst. De uitgaven zijn 100% juridisch verplicht.

Voor de overige programma-uitgaven geldt dat deze niet allemaal als 100% juridisch verplicht zijn aan te merken. Deels zijn er wel contracten etc. gesloten, bijvoorbeeld ten behoeve van ICT en/of andere benodigde diensten voor de uitvoering van de primaire processen van de Belastingdienst. Naar inschatting zal het niet-juridisch verplichte bedrag per 1 januari 2021 € 154,5 mln. bedragen. Voorbeelden hiervan zijn (verlenging van) licenties en onderhoudscontracten voor software en hardware. Een ander voorbeeld zijn de uitgaven voor papieren dienstverlening (brieven aan burgers en bedrijven). Over het algemeen geldt wel dat de niet-juridische verplichte uitgaven noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van de primaire processen, bijvoorbeeld uitgaven ten behoeve van het berichtenverkeer met burgers en bedrijven of het jaarlijks verlengen van licenties.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen

De Belastingdienst werkt aan het verbeteren van het verplichtingenbeheer en contractmanagement. Het verbeterde inzicht is meegenomen in de meerjarenraming verplichtingen en leidt er toe dat beter verantwoord kan worden in welke jaren de Belastingdienst aan te gane verplichtingen verwacht in afwijking van de kasuitgaven (betalingsritme).

Uitgaven

Apparaatsuitgaven

Personele uitgaven

Dit betreft alle personele uitgaven inclusief externe inhuur voor de dienstonderdelen van de Belastingdienst (exclusief Douane en vanaf 2021 exclusief Toeslagen).

Materiële uitgaven

Dit betreft de materiële uitgaven van de dienstonderdelen van de Belastingdienst (exclusief Douane en Toeslagen vanaf 2021 voor specifieke materiële uitgaven) en omvat facilitaire diensten, middelen en communicatie. ICT bevat voornamelijk uitgaven die horen bij de uitrusting van de ambtenaren van de Belastingdienst (telefoon, laptop, werkplek, mobiele devices, etc.). De bijdrage aan Shared Service Organisaties (SSO's) betreft met name de huisvesting (Rijksvastgoedbedrijf).

Programma-uitgaven

Bekostiging

De uitgaven onder bekostiging betreffen onder andere de proceskostenvergoeding aan belastingplichtigen indien hun bezwaar of beroep wordt gehonoreerd. De regeling ligt vast in de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Garanties

Dit betreft uitgaven als gevolg van garanties die de Belastingdienst afgeeft aan faillissementscuratoren in verband met procesrisico's.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

De uitgaven aan de Waarderingskamer betreft de eigenaarsbijdrage van het ministerie van Financiën voor de begroting 2021 die reeds is vastgesteld en verplicht is op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor het Kadaster en de Kamer van Koophandel heeft de Belastingdienst samenwerkingsovereenkomsten voor gegevensuitwisseling die wordt gebruikt bij de uitvoering van taken van de Belastingdienst. Onder de bijdrage aan overige ZBO's/RWT's vallen onder andere de bijdragen aan de RDW en de Nationale Politie.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Het ministerie levert jaarlijks een bijdrage aan de internationale douaneraad. Conform internationale samenwerkingsovereenkomsten levert ieder land een bijdrage.

De overige bijdragen betreffen diverse internationale samenwerkingsverbanden op het gebied van economische en belastingsamenwerkingen.

Opdrachten

Onder «Overige opdrachten» vallen met name de uitgaven die geraamd worden voor de papieren dienstverlening. Bij «ICT opdrachten» gaat het met name over ICT-uitgaven die te maken hebben met de digitale dienstverlening (licenties, software applicaties en hardware).

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft met name de bijdrage aan Logius waar de Belastingdienst ICT-voorzieningen afneemt die samenhangen met de primaire taakuitvoering van de Belastingdienst. Het gaat om voorzieningen als Digipoort en DigiD. Daarnaast betreft deze post een kleine bijdrage aan het CIBG (Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg). Met het CIBG heeft de Belastingdienst een samenwerkingsovereenkomst om winstaangiften van zelfstandigen in de zorg te controleren. Het CIBG is verantwoordelijk voor het BIG-register (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg). De bijdragen aan overige agentschappen zijn met name detacheringsovereenkomsten en opdrachten die gesloten worden met UBR (Uitvoeringsorganisatie Bedrijfsvoering Rijk).

Rente

Dit budget betreft de belasting- en invorderingsrente die wordt vergoed aan belastingplichtigen. Onderdeel van het noodpakket Banen en Economie i.v.m. de coronacrisis is een verlaging van de rentetarieven gedurende een belangrijk deel van 2020. De lage rentetarieven zijn in het Steun- en herstellepakket van 28 augustus 2020 (grotendeels) verlengd en gelden t/m 31 december 2021. Het verwachte budgettaire effect is per verlaging cq. verlenging via incidentele suppletoire begrotingen verwerkt in de begroting. De doorwerking van deze lagere tarieven leidt ook voor begrotingsjaar 2021 en verder tot lagere uitgaven en ontvangsten.

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Vanaf 2021 worden activiteiten van de Belastingdienst ten behoeve van de douaneprocessen toegerekend aan artikel 9, exclusief IV. Op artikel 9 is een presentatie in de toelichting op de instrumenten opgenomen.

Ontvangsten

Programma-ontvangsten

Tabel 19 Aansluiting belastingontvangsten Miljoenennota 2020 met begroting IX (bedragen x € 1.000) ¹							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal belastingontvangsten	193.215.887	167.943.570	189.487.693	191.753.319	202.125.826	208.160.484	215.570.719
-/- Afdracht Gemeentefonds	31.297.982	33.443.989	32.818.978	32.418.850	31.864.135	31.672.380	31.465.839
-/- Afdracht Provinciefonds	2.467.056	2.608.324	2.483.429	2.432.489	2.422.489	2.412.339	2.401.664
-/- Afdracht BES-fonds	44.315	54.989	47.401	35.371	35.372	35.372	35.372
-/- Belastingontvangsten artikel 6 Btw-compensatiefonds	3.422.490	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372
Belastingontvangsten artikel 1 Belastingen	155.984.044	128.264.938	150.566.513	153.295.237	164.232.458	170.469.021	178.096.472

¹ Dit betreft de begrotingstotalen van het gemeentefonds en provinciefonds, stand Miljoenennota 2021. Volgens de vaste systematiek zijn de accrestranches voor het uitvoeringsjaar en het voorbereidingsjaar hieraan toegevoegd. De accrestranches voor t+2 tot en met t+4 zijn nog niet toegevoegd aan deze fondsen.

Bekostiging

De ontvangsten hebben betrekking op kosten die worden doorberekend aan belastingsschuldigen van invorderingsmaatregelen (aanmaning, dwangbevel, beslaglegging, etc.). Dit gebeurt op grond van de Kostenwet invordering rijksbelastingen.

Rente

Deze post betreft de belasting- en invorderingsrente die wordt ontvangen van belastingplichtigen. Zie toelichting rente hierboven.

Boetes en schikkingen

Deze ontvangstenpost betreft de opbrengsten van bestuurlijke boetes en van fiscale strafbeschikkingen.

Apparaatontvangsten

Deze post betreft onder andere ontvangsten van facilitaire en IV diensten die de Belastingdienst levert aan andere overheidsdiensten en op factuurbasis worden afgerekend.

Extracomptabele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten zijn er fiscale regelingen die betrekking hebben op dit beleidsterrein. De minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regelingen en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regelingen vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in de Miljoenennota. De fiscale regelingen die niet in onderstaande tabel zijn opgenomen, maar wel op dit beleidsartikel betrekking hebben, zijn:

- BTW Vrijstelling vakbonden, werkgeversorganisaties, politieke partijen, kerken
- BTW Vrijstelling fondswerving
- BTW Vrijstelling lijkbezorging
- BTW Vrijstelling overig
- Accijnzen overige regelingen

Voor een beschrijving van de regelingen, de doelstelling, de ramingsgrond, een verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en het beoogde jaar van afronding van de volgende evaluatie, wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota 'Toelichting op de fiscale regelingen'.

Tabel 20 Fiscale regelingen 2019–2021, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (bedragen x € 1 mln.)^{1,2,3,4}

	2019	2020	2021
Giftenaftrek inkomstenbelasting	440	435	439
Onderhoudsverplichtingen aftrek	294	268	252
Belaste ontvangen alimentatie	– 184	– 180	– 179
Middelingsregeling	127	165	180
Vrijstelling rechten op bepaalde kapitaalsuitkeringen, waaronder KEW, box 3	869	797	814
Vrijstelling rechten op kapitaalsuitkering bij overlijden box 3	24	24	25
Heffingvrij vermogen box 3	916	853	1.256
Doorschuiфregelingen inkomen uit aanmerkelijk belang box 2	106	114	119
Schenk- en erfbelasting Faciliteiten ANBI's	219	223	228
Giftenaftrek vennootschapsbelasting	7	7	7
30%-regeling	1.062	895	586
Vrijstelling uitkering wegens 25- of 40-jarig dienstverband	122	124	128
Algemene heffingskorting	21.400	23.329	24.240
Alleenstaande ouderenkorting	439	461	453
Ouderenkorting	3.761	3.912	4.117
Teruggaaf kerkgebouwen en non-profit	34	36	34
Belastingvermindering per aansluiting	2.133	3.485	3.693
Verlaagd tarief voedingsmiddelen en water	6.822	6.568	6.813
Verlaagd tarief overig	1.821	1.275	1.657
BPM Teruggaaf diverse voertuigen	14	10	11
MRB Vrijstelling diverse voertuigen	26	27	28
MRB Vrijstelling motorrijtuigen ouder dan 40 jaar	69	74	78
MRB Overgangsregeling motorrijtuigen vanaf bouwjaar 1988	15	13	12
MRB Kwarttarieven	161	143	127

1 [-] = regeling is in dat jaar niet van toepassing; [0] = budgettair belang van de regeling bedraagt in dat jaar afgerond nihil.

2 EB = Energiebelasting

3 BPM = Belasting van personenauto's en motorrijwielen

4 MRB = Motorrijtuigenbelasting

F1. Fiscaal beleid en wetgeving

Genereren van inkomsten – fiscale wet- en regelgeving

Het genereren van inkomsten ten behoeve van uitgaven voor de rijksbelastingen, de sociale fondsen en de zorgverzekeringen door middel van het ontwikkelen van solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving die ook in internationale context werkbaar is.

Algemeen

De inkomsten uit rijksbelastingen zijn van groot belang om de uitgaven van de rijksoverheid te financieren. Naast het realiseren van deze financiering, wordt fiscale regelgeving zo ingericht dat het bepaalde doelen stimuleert, zoals werkgelegenheid en klimaatvriendelijk gedrag, en andere ontmoedigt, zoals roken en milieuvervuiling. Jaarlijks wordt een pakket Belastingplan ingediend met aanpassingen voor het volgende (en latere) ja(a)r(en). Daarnaast is een aantal aparte wetsvoorstellen en internationale beleidsontwikkeling van belang voor het fiscale beleid vanaf 2021.

Belastingplanpakket (incl. COVID-19 maatregelen)

Het pakket Belastingplan 2021 heeft betrekking op een breed terrein en bestaat uit acht wetsvoorstellen. Het gaat om circa 50 maatregelen.

In het *wetsvoorstel Belastingplan 2021* wordt een aantal COVID-19 maatregelen die vanwege de urgentie al bij beleidsbesluit zijn genomen, geïmplementeerd in wetgeving. Dit betreft de mogelijkheid tot het vormen van een fiscale coronareserve, de verhoging van de vrije ruimte in de werkkostenregeling, de vrijstelling voor de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren (TOGS), de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en Tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten (TOFA).

Ook op het gebied van vergroening worden stappen gezet en is een viertal maatregelen van belang in de autobelastingen en energiebelasting. Het gaat om een aanpassing van de BPM-tarieven, het vervangen van de postcoderoosregeling in de energiebelasting door een subsidieregeling, het verlengen van het verlaagd tarief van laadpalen en een verlaagd tarief voor walstroom. Verder worden diverse aanpassingen gedaan in de vennootschapsbelasting, inkomstenbelasting en loonbelastingen. Het gaat dan in de inkomstenbelasting bijvoorbeeld om het afbouwen van de zelfstandigenaftrek, het incidenteel verhogen van de arbeidskorting en het aanpassen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting voor meer balans op de arbeidsmarkt tussen zelfstandigen en werknemers. In de vennootschapsbelasting gaat het om het handhaven van het hoge vennootschapsbelastingtarief op 25% en het verlengen van de eerste tariefschijf naar € 245.000 in 2021 en € 395.000 in 2022. Verder betreft het een verhoging van het innovatieboxtarief en het voorkomen van een ongewenste vrijstelling voor valutawinsten en negatieve rente op bepaalde schulden.

Het *wetsvoorstel CO₂-heffing industrie* leidt er toe dat het uitstoten van CO₂ naar verwachting duurder wordt dan het reduceren van CO₂. De CO₂-heffing heeft niet als doel om opbrengsten te genereren, maar om bedrijven te stimuleren de investeringen in Nederland te doen. De heffing wordt geheven over de teveel uitgestoten CO₂. Bedrijven krijgen een bepaalde hoeveelheid vrijgestelde uitstoot toegekend, ook wel dispensatierechten genoemd. Hoeveel uitstoot is vrijgesteld van de heffing neemt per jaar af. Wegens de coronacrisis krijgen bedrijven in de eerste jaren relatief meer dispensatierechten dan nodig is. De heffing wordt vervolgens ieder jaar strenger zodat het reductiedoel in 2030 gehaald wordt. De uitvoering van

de heffing ligt bij de Nederlandse Emissieautoriteit. Conform afspraken in het Klimaatakkoord zullen opbrengsten in het kader van de heffing worden benut voor de vergroening van de industrie. De heffing is onderdeel van een breed maatregelenpakket, dat industriële bedrijven stimuleert op een verstandige manier te verduurzamen.

Met het *wetsvoorstel Wet aanpassing box 3* wordt tegemoet gekomen aan de maatschappelijke wens om box 3 te verbeteren. Het heffingvrije vermogen wordt per 2021 verhoogd naar € 50.000. Ook wordt het tarief in box 3 verhoogd naar 31%. De vermogensgrenzen voor toeslagen en de regelingen van andere afnemers van vermogensgegevens blijven op de huidige niveaus.

Het *wetsvoorstel Wet differentiatie overdrachtsbelasting* introduceert onder een aantal voorwaarden een eenmalige vrijstelling van overdrachtsbelasting voor starters. Het verlaagde tarief van 2 procent zal alleen nog gaan gelden voor natuurlijke personen die de verkregen woning als hoofdverblijf gaan gebruiken. Verder wordt met dit wetsvoorstel het algemene tarief dat geldt voor alle overige verkrijgingen per 1 januari 2021 verhoogd naar 8%.

Het *wetsvoorstel Wet verplichte huurverlaging* toegelaten instellingen zorgt voor een verlaging van het tarief van de verhuurderheffing per 1 januari 2021 van 0,562% in 2020 naar 0,526% in 2021.

Wetsvoorstel Excessief lenen

Het kabinet wil het langdurig uitstellen van belastingheffing door geld te lenen van de eigen vennootschap in excessieve gevallen ontmoedigen. Indien de totale som van de schulden van de ab-houder aan zijn eigen vennootschap meer dan € 500.000 bedraagt, wordt dat meerdere op grond van die maatregel in de vorm van een fictief regulier voordeel als inkomen uit aanmerkelijk belang in aanmerking genomen. Het wetsvoorstel treedt per 1 januari 2023 in werking.

Wetsvoorstel beperking van de liquidatie- en stakingsverliesregeling in de vennootschapsbelasting

Het wetsvoorstel Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling is een nadere uitwerking van het (concept-)initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks e.a. Het kabinet acht de huidige liquidatie- en stakingsverliesregeling op punten te ruimhartig en heeft op Prinsjesdag 2019 besloten dit voorstel over te nemen en verder uit te werken. Het wetsvoorstel voorziet in een beperking van de reikwijdte van de liquidatie- en stakingsverliesregeling in de vennootschapsbelasting. Daartoe introduceert het wetsvoorstel drie nieuwe voorwaarden voor de toepassing van de liquidatie- en stakingsverliesregeling. Allereerst introduceert het wetsvoorstel een temporele voorwaarde op basis waarvan het liquidatie- of stakingsverlies binnen drie jaar na (besluit tot) staking in aanmerking moet zijn genomen. Hiermee wordt voorkomen dat belastingplichtigen het in aanmerking nemen van een liquidatie- of stakingsverlies langdurig kunnen uitstellen. Daarnaast introduceert het wetsvoorstel een territoriale en kwantitatieve voorwaarde die de mogelijkheid tot het in aanmerking te nemen liquidatie- of stakingsverlies beperken. De territoriale voorwaarde beperkt de mogelijkheid van aftrek tot liquidatie- en stakingsverliezen uit de EU/EER en derde landen waarmee de Europese Unie een kwalificerend associatieverdrag heeft gesloten. De kwantitatieve voorwaarde beperkt de mogelijkheid tot aftrek tot liquidatieverliezen waarbij de belastingplichtige beslissende invloed

heeft in de geliquideerde vennootschap. Ten aanzien van de territoriale en kwantitatieve voorwaarde geldt een franchise van € 5 miljoen, waardoor vrijwel het gehele midden- en kleinbedrijf wordt ontzien.

Internationale ontwikkelingen/agenda

In het Inclusive Framework van de OESO wordt gesproken over een hervorming van het internationale belastingsysteem. Er wordt gewerkt aan een herziening op basis van twee pijlers. De eerste pijler zoekt naar aanpassingen van de regels over toerekening van heffingsrechten tussen landen waardoor landen waar de consument zich bevindt meer heffingsrechten krijgen (ook als bedrijven daar niet fysiek aanwezig zijn). De tweede pijler zoekt naar regels om een minimumniveau van belastingheffing te waarborgen bij internationaal opererende bedrijven. Naar verwachting lopen de gesprekken verder in 2021. In de tussentijd zal in EU-verband worden nagedacht over tijdelijke oplossingen. Op deze manier wordt er druk gehouden op de lopende wereldwijde onderhandelingen en worden in Europees verband concrete stappen gezet om met name de digitaliserende economie op een betere manier in de belastingheffing te betrekken.

F2. Belastingdienst

Strategie Belastingdienst

De Belastingdienst beoogt met zijn strategie het gedrag van burgers en bedrijven zodanig te beïnvloeden dat zij structureel uit zichzelf (fiscale) regels naleven (compliance); dat wil zeggen zonder (dwingende en kostbare) acties van de kant van de Belastingdienst. Dit moet zorgen voor de borging van de continuïteit van belastingopbrengsten. De Belastingdienst streeft ernaar te handelen conform de beginselen van behoorlijk bestuur en probeert waar mogelijk proactief en in de actualiteit te handelen in plaats van reactief te zijn.

Traditioneel is het beeld dat alle mensen rationele beslissers zijn die een kosten-baten (economische) afweging maken over regels naleven en belasting betalen en op basis daarvan hun beslissing nemen. In een dergelijk beeld gebeurt het afdwingen van regelnaleving repressief door het uitvoeren van controles, het vergroten van de pakkans en het opleggen van sancties. Sociaalwetenschappelijk onderzoek leert dat mensen vaak niet volledig rationeel kiezen en ook dat ze bij die keuze rekening houden met andere dan louter economische afwegingen. Zo blijken persoonlijke opvattingen en sociale normen van invloed op het nalevingsgedrag. Daarbij komt het ook voor burgers en bedrijven zich wel aan de regels willen houden maar vindt het niet-naleven zijn oorsprong in onduidelijkheid van wet- en regelgeving, procedures of communicatie vanuit de overheid. Verder blijkt uit onderzoek dat het gemakkelijker maken om aan verplichtingen te kunnen voldoen en het wegnemen van mogelijkheden om fouten te maken beter zorgt voor blijvende naleving, dan het afdwingen hiervan.

De strategie van de Belastingdienst is gebaseerd op bovenstaande inzichten. De beleidsinstrumenten die de Belastingdienst inzet om compliance te borgen en bevorderen zijn dienstverlening, toezicht en fraudebestrijding. Ook bij de uitvoering van de (semi-) massale processen is het van belang om oog te houden voor de specifieke situatie van burgers en bedrijven.

Dit alles betekent dat de Belastingdienst, waar mogelijk in samenwerking met publieke en private partijen:

- burgers en bedrijven een *adequate behandeling* geeft (juist, tijdig, proportioneel);
- burgers en bedrijven *effectief informeert* over hun rechten en plichten;
- ernaar streeft om het voor burgers en bedrijven *zo makkelijk mogelijk te maken* om te voldoen aan (fiscale) verplichtingen;
- *op gepaste wijze corrigerend optreedt* bij niet-naleving.

Jaarlijks vertaalt de Belastingdienst zijn strategie in een beleid per *doelgroep* (Particulieren, MKB-bedrijven en grote ondernemingen), waarbij de uitvoerings- en toezichtstrategie wordt vertaald naar de concrete inzet van de capaciteit van de Belastingdienst per doelgroep. In het Jaarplan 2021 van de Belastingdienst dat de Tweede Kamer in het najaar ontvangt, wordt opgenomen welke activiteiten de Belastingdienst uitvoert met welke middelen (budget en formatie) om naleving te bevorderen en niet-naleving tegen te gaan. Daarnaast zullen in het Jaarplan de ontwikkelstappen worden benoemd die de Belastingdienst gaat zetten ten aanzien van ICT en procesverbeteringen, verbetering van de sturingsinformatie, personeel en cultuur.

Zoals toegezegd in het Jaarplan 2020 van de Belastingdienst zijn de prestatie-indicatoren per begrotingsjaar 2021 voor Artikel 1 herzien. De herziene set sluit aan bij de Uitvoerings- en Toezichtstrategie en geeft op een samenhangende manier beter inzicht in de prestaties van de dienst. Niet alle kengetallen en indicatoren zijn op dit moment al dusdanig ontwikkeld en meetbaar gemaakt dat hierover in 2021 kan worden gerapporteerd en verantwoord. In de groeiparagraaf van deze begroting worden de ontwikkelingen toegelicht die in 2020 nog worden voortgezet.

Doelen en prestatie-indicatoren

De set herziene prestatie-indicatoren sluit aan bij de Uitvoerings- en Toezichtstrategie van de Belastingdienst. Op die manier zijn prestatie-indicatoren een uiting van de strategie van de organisatie en kan, in lijn met de strategie, gestuurd worden op resultaten en effecten. De nieuwe set van indicatoren stelt de Belastingdienst bovendien in staat thematisch en actueel te verantwoorden; niet alleen gericht op een specifieke indicator, maar ook over de bovenliggende doelstellingen.²⁰

De set is als volgt opgebouwd:

- Kengetallen verdeeld naar drie van de vier compliancefactoren:
  1. Voor de compliancefactor juiste en tijdige registratie is een kengetal in ontwikkeling;
  2. Tijdige aangifte;
  3. Juiste en volledige aangifte;
  4. Tijdige betaling.
- Subjectieve en objectieve prestatie-indicatoren op de volgende vier tussendoelen van compliance:
  1. Een adequate behandeling (juist, tijdig, proportioneel);
  2. Effectief informeren over rechten en plichten;
  3. Het nakomen van verplichtingen zo makkelijk mogelijk maken;
  4. Op gepaste wijze corrigerend optreden bij niet-naleving.
- Op ieder tussendoel is een subjectieve indicator geformuleerd die de ervaring van burgers en bedrijven met betrekking tot de tussendoelen van de Belastingdienst inzichtelijk maakt;
- Ieder tussendoel is voorzien van meerdere objectieve indicatoren, die de feitelijke prestatie van de Belastingdienst meetbaar maken.

Door het onderscheid in compliancefactoren met kengetallen en tussendoelen te voorzien van subjectieve en objectieve indicatoren ontstaat een geheel dat beter aansluit bij de strategie van de Belastingdienst en inzicht geeft in de werking hiervan.

Tabel 21 Kengetallen Algemene doelstelling: Compliance

	Waarde 2016	Waarde 2017	Waarde 2018	Waarde 2019
Belastingmoraal	-	-	-	-
Vertrouwen in de belastingdienst	-	-	-	-
Percentage tijdige aangiften VpB ¹	94,5%	n.v.t. ²	94,7%	91,9%
Percentage tijdige aangiften IH ³	94,5%	n.v.t.	94,7%	91,9%
Percentage tijdige aangiften OB	94,9%	95,3%	95,6%	95,6%
Percentage tijdige aangiften LH	99,2%	99,3%	99,1%	99,1%
Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort Particulieren	1,0%	0,9%	0,7%	n.v.t.

²⁰ Zie ook de Kamerbrief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën (IXB)', Kamerstukken II 2019-2020, 35 300 IX, nr. 21

Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort MKB	5,2%	n.v.t.	5,7%	n.v.t.
Percentage tijdige betaling van belastingen en premies	98,4%	98,4%	98,5%	98,5%

1 tot en met 2020 zijn de percentages voor tijdige aangiften VPB en IH gecombineerd gemeten. In de tabel zijn de gecombineerde waarden voor VPB en IH opgenomen.

2 N.v.t. betekent dat in het gegeven jaar de (streefwaarde van de) prestatie-indicator niet of anders is gemeten en/of gerapporteerd in de begroting, waardoor vergelijking over de jaren niet mogelijk is.

3 tot en met 2019 zijn de percentages voor tijdige aangiften VPB en IH gecombineerd gemeten. In de tabel zijn de gecombineerde waarden voor VPB en IH opgenomen.

Belastingmoraal

De intrinsieke motivatie van burgers en bedrijven om belastingverplichtingen na te komen wordt ook wel aangeduid als de belastingmoraal. De belastingmoraal is een bepalende – mogelijk zelfs de meest bepalende – factor voor bereidwillige naleving van belastingverplichtingen door belastingplichtigen. Daarmee is inzicht in de belastingmoraal van strategisch belang.

Dit nieuwe kengetal wordt vanaf dit jaar ieder jaar gemeten met behulp van een monitor.

Vertrouwen in de Belastingdienst

Een belangrijke determinant van compliance en de belastingmoraal in Nederland is de mate waarin burgers en bedrijven vertrouwen hebben in de Belastingdienst. Hoe hoger het niveau van publiek vertrouwen, hoe groter de intrinsieke motivatie om belasting te betalen. Het nieuwe kengetal meet het vertrouwen dat de Belastingdienst belastingplichtigen gelijk en rechtvaardig behandelt langs de volgende dimensies:

- Competentie: zien burgers en bedrijven de Belastingdienst als capabel? Is de Belastingdienst in hun ogen in staat zijn taken goed uit te voeren?
- Welwillendheid: zien burgers en bedrijven de Belastingdienst als betrokken en oog hebbend voor hun belangen?
- Integriteit: zien burgers en bedrijven de Belastingdienst als eerlijk, rechtvaardig, consistent en voorspelbaar? Komt de Belastingdienst beloften en verplichtingen na?

Oordelen over de vertrouwenswaardigheid van de Belastingdienst worden niet alleen gekleurd door persoonlijke ervaringen, maar ook door bijvoorbeeld berichtgeving in de media en ervaringen van vrienden en kennissen. Het zijn oordelen die zich opbouwen in de tijd en betrekking hebben op een wat hoger abstractieniveau dan sommige andere oordelen (bijvoorbeeld of iemand goed geholpen is bij de Belastingtelefoon).

Percentage tijdige aangiften

Dit kengetal weerspiegelt of het beleid van de Belastingdienst succesvol is om belastingplichtigen te bewegen tijdig een aangifte in te dienen. Het gaat hier om de volgende belastingmiddelen: Inkomensheffing (IH), Omzetbelasting (OB), Loonheffing (LH) en Vennootschapsbelasting (VpB).

Juist en volledig doen van aangifte: Particulieren en MKB

Met steekproefsgewijze controles stelt de Belastingdienst periodiek het niveau van naleving vast voor de doelgroepen Particulieren en MKB. De steekproefsgewijze controles verschaffen inzicht in het fiscaal relevante gedrag van belastingplichtigen en in nalevingstekorten als gevolg van onvolledige of onjuiste aangifte.

Percentage tijdige betaling van belastingen en premies

Dit kengetal meet het deel van de ontvangen belastingen en premies dat door belastingplichtigen voor de vervaldatum of na het versturen van de aanmaning, tijdig wordt betaald aan de Belastingdienst. Dit kengetal geeft een indicatie van de mate waarin het beleid van de Belastingdienst succesvol is om belastingplichtigen te bewegen tot tijdig betalen. Ten opzichte van 2020 zijn in de meting van deze indicator enkele aanpassingen gedaan.

Hierna volgt een toelichting op de tussendoelen Adequate behandeling, Informeren, Gemak en Corrigerend optreden en de daaraan gerelateerde prestatie-indicatoren.

Adequate behandeling

De Belastingdienst geeft burgers en bedrijven een adequate behandeling (correct en passend)

De Belastingdienst streeft ernaar dat burgers en bedrijven uit zichzelf fiscale regels naleven, zonder dwingende en kostbare acties van de kant van de Belastingdienst. Het onderhouden en waar nodig versterken van de intrinsieke motivatie van belastingplichtigen om aan hun fiscale verplichtingen te voldoen is daarom belangrijk. Een adequate behandeling door de Belastingdienst draagt hieraan bij. Adequaat betekent *correct* (op de juiste wijze) en *passend*, geschikt voor het beoogde doel. De basis van een adequate behandeling ligt bij het door de Belastingdienst volgen van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals het zorgvuldigheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel.

Adequate behandeling behelst echter meer dan het volgen van regels en procedures en het nakomen van toezeggingen door de Belastingdienst. Adequate behandeling heeft ook te maken met de manier waarop de Belastingdienst burgers en bedrijven benadert; met respect en behulpzaam, en de mate waarin de Belastingdienst zich inleeft in en rekening houdt met de omstandigheden of behoeften van burgers en bedrijven. Het bieden van maatwerk en ondersteuning, niet alleen reactief maar ook proactief, is hier een voorbeeld van. Menselijke maat is hiermee een onderdeel van adequate behandeling. Adequate behandeling raakt sterk aan het begrip procedurele rechtvaardigheid: het gevoel van rechtvaardigheid afgemeten aan de manier waarop belastingplichtigen zich behandeld voelen en hoe uitkomsten of beslissingen tot stand zijn gekomen.

In de onderstaande tabel zijn de prestatie-indicatoren opgenomen voor het tussendoel Adequate behandeling:

Tabel 22 Prestatie-indicatoren Adequate behandeling (meetbare gegevens)

Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Burgers en bedrijven geven aan dat ze adequate behandeling hebben gekregen	-	-	-	n.n.b.
Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	78%	68%	90-95%	≥90%
Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	98%	96,6%	90-95%	≥93%
Percentage burgers en bedrijven dat op afspraak tijdig wordt teruggebeld door een Belastingdienst-medewerker	94%	93%	-	≥90%

Percentage tijdig afgehandelde verzoeken - tot registratie	-	-	-	≥95%
Kwaliteit volgens interne fiscale kwaliteitscontrole	86%	87%	-	≥87%

Burgers en bedrijven geven aan dat ze adequate behandeling hebben ervaren

Deze nieuwe indicator geeft de mate aan waarin burgers en bedrijven zich adequaat behandeld voelen op basis van onderzoek naar subjectieve beleving. Om de ervaring van burgers en bedrijven vanaf 2021 inzichtelijk te maken, ontwikkelt de Belastingdienst in 2020 een meetinstrument.

Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn

Burgers en bedrijven die het niet eens zijn met een beslissing kunnen een bezwaarschrift indienen bij de Belastingdienst. Deze prestatie-indicator betreft het aantal in 2021 binnen Awb- beslistermijn afgedane bezwaarschriften ten opzichte van het totaal afgedane bezwaren in kalenderjaar 2021. Hierbij zijn vanaf 2021 alleen de door Belastingen behandelde bezwaren in de meting betrokken. De waarden tot en met 2020 zijn inclusief Douane en Toeslagen.

Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn

Burgers en bedrijven die ontevreden zijn over gedragingen of processen van de Belastingdienst kunnen een klacht indienen. Deze prestatie-indicator betreft het aantal in 2021 binnen Awb- beslistermijn afgedane klachten ten opzichte van het totaal aantal afgedane klachten in kalenderjaar 2021. Hierbij zijn vanaf 2021 alleen de door Belastingen behandelde klachten in de meting betrokken. De waarden tot en met 2020 zijn inclusief Douane en Toeslagen.

Percentage burgers en bedrijven dat volgens afspraak wordt teruggebeld door een Belastingdienst-medewerker

Deze nieuwe indicator weerspiegelt het aantal burgers en bedrijven dat conform de afgesproken termijnen tijdig wordt teruggebeld door een medewerker van de Belastingdienst ten opzichte van het totaal aantal burgers en bedrijven waarmee een terugbelafpraak is gemaakt.

Percentage tijdig afgehandelde verzoeken tot registratie

(Startende) ondernemers dienen bij de Belastingdienst verzoeken in tot afgifte van een omzetbelasting- en/of loonheffingnummer. Deze ondernemers krijgen van de Belastingdienst bericht over het afgegeven omzetbelasting- en/of loonheffingnummer. De Belastingdienst streeft ernaar deze verzoeken binnen 8 werkdagen af te handelen. Deze nieuwe indicator meet of dit proces op tijd wordt uitgevoerd.

Kwaliteit volgens interne fiscale kwaliteitscontrole

De Belastingdienst hanteert een aantal instrumenten om de kwaliteit van de processen te meten en waar nodig te verbeteren. De fiscale kwaliteitsindex (FIX) maakt daar deel van uit. De FIX meet de fiscaaltechnische en vaktechnische kwaliteit van de aangiftebehandeling, het vooroverleg, de administratieve controles, de invordering, het controleproces en de heffing en bezwaarbehandeling. In de FIX wordt gecontroleerd of deze processen op de juiste manier zijn uitgevoerd aan de hand van de wet en regelgeving. Met behulp van deze nieuwe indicator verantwoordt de Belastingdienst over de kwaliteit van de fiscale processen.

Informeren

De Belastingdienst informeert burgers en bedrijven effectief over hun rechten en plichten

De Belastingdienst ontplooit activiteiten op verschillende terreinen om bereidwillige naleving van belastingregels door belastingplichtigen te stimuleren. Eén daarvan is het ondersteunen van belastingplichtigen in het kennen, begrijpen en kunnen uitvoeren van hun verplichtingen door ze daarover te informeren. Onderzoek heeft laten zien dat meer kennis van belastingzaken positief samenhangt met het naleven van belastingregels.

De situatie van zowel burgers als bedrijven kan fiscaal complex zijn en kan sterk veranderen gedurende hun levensloop. Hoe complexer de wet- en regelgeving, hoe meer kennis nodig is om deze na te leven. Het vereenvoudigen van belastingregels is daarom cruciaal. Maar wetende dat bestaande wet- en regelgeving complex is, is het de taak van de Belastingdienst om burgers en bedrijven effectief te informeren over hun rechten en plichten, zodat zij aan hun plichten kunnen voldoen en gebruik kunnen maken van hun rechten.

In de onderstaande tabel zijn de prestatie-indicatoren opgenomen voor het tussendoel effectief informeren:

Tabel 23 Prestatie-indicatoren Effectief informeren (meetbare gegevens)				
Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Burgers en bedrijven geven aan dat de Belastingdienst hen voldoende informeert	-	-	-	n.n.b.
Antwoorden op vragen via de BelastingTelefoon zijn kwalitatief juist	94%	93%	>90%	>90%
Bereikbaarheid BelastingTelefoon	83%	85%	>90%	>90%
Bereikbaarheid Webcare	73%	79%	>80%	>80%
Klanttevredenheid ¹			Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)	Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)
- Website	79%	85%	>70%	>70%
- Balie	82%	82%	>70%	>70%
- Belastingtelefoon	73%	76%	>70%	>70%
Klantontevredenheid ²			Maximaal 10% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 1,5 of lager	Maximaal 10% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 1,5 of lager
- Website	6%	3%	<10%	<10%
- Balie	6%	6%	<10%	<10%
- Belastingtelefoon	10%	8%	<10%	<10%
Aantal registraties waarmee MKB-ondernemers participeren in FD-convenanten	-	190.963	-	>191.000

1 Realisaties 2018 en 2019: belastingtelefoon betreft specifieke scores voor belastingen; website en balie algemene scores voor de Belastingdienst

2 Realisaties 2018 en 2019: belastingtelefoon betreft specifieke scores voor belastingen; website en balie algemene scores voor de Belastingdienst

Burgers en bedrijven geven aan dat de Belastingdienst hen voldoende informeert

Deze nieuwe indicator stelt vast in hoeverre burgers en bedrijven ervaren dat ze door de Belastingdienst voldoende geïnformeerd worden over de voor hen relevante fiscale onderwerpen. Voldoende geïnformeerd betekent dat ze weten *wat* ze moeten doen en *hoe* ze het moeten doen. De informatie die de Belastingdienst biedt aan burgers en bedrijven moet daarom aan een aantal criteria voldoen:

- de informatie sluit aan bij de fiscale situatie van burgers en bedrijven;

- de informatie is eenvoudig te begrijpen en sluit aan bij het kennisniveau van burgers en bedrijven;
- de informatie is eenvoudig te vinden;
- de informatie is eenvoudig toe te passen door burgers en bedrijven in hun specifieke situatie;
- de informatie moet burgers en bedrijven in staat stellen aan hun fiscale verplichtingen te voldoen of hen in staat stellen daarvoor hulp in te schakelen.

Om de ervaring van burgers en bedrijven vanaf 2021 inzichtelijk te maken, ontwikkelt de Belastingdienst in 2020 een meetinstrument.

Antwoorden op vragen via de BelastingTelefoon zijn kwalitatief juist

Deze nieuwe indicator meet het aantal juiste antwoorden op wet- en regelgeving c.q. proces- en statusvragen via de BelastingTelefoon ten opzichte van het totaal onderzochte antwoorden op wet- en regelgeving c.q. proces- en statusvragen via de BelastingTelefoon. Kwalitatief juist betekent dat alle vragen op het gebied van proces en status of wet- en regelgeving door middel van het dialoogvenster beantwoord kunnen worden. Wanneer deze antwoorden overeenkomen met hetgeen in het dialoogvenster staat, dan zijn deze antwoorden juist.

Bereikbaarheid BelastingTelefoon en WebCare

Deze nieuwe indicator meet de bereikbaarheid van de Belastingtelefoon en de Webcare. De bereikbaarheid van de BelastingTelefoon wordt gemeten aan de hand van het aantal telefoontjes waar een beller is geholpen via een Belastingtelefoonmedewerker, de bestelautomaat of via het keuzemenu. De bestelautomaat betreft de automatische functionaliteiten waarbij de burger bijvoorbeeld uitstel van aangifte kan aanvragen zonder een Belastingtelefoonmedewerker te spreken.

Onder Webcare wordt verstaan alle vragen vanuit burgers waar een antwoord op wordt gegeven door een Webcare-medewerker via Facebook of Twitter. Voor Webcare wordt de gemiddelde reactietijd per week berekend over alle gegeven eerste antwoorden binnen een case tijdens openingstijden.

Klanttevredenheid en klantontevredenheid

De indicatoren klanttevredenheid en klantontevredenheid meten direct na de dienstverlening hoe de persoonlijke insteek van de Belastingdienst ten aanzien van telefoon, website en balie is beleefd door burgers en bedrijven. Deze meting vindt plaats door burgers en bedrijven te bevragen op zowel aspecten die bijdragen aan de klanttevredenheid als op de ervaren klanttevredenheid zelf. Hiermee krijgt de Belastingdienst goed zicht op de variabelen die klanttevredenheid bepalen, waardoor betere sturing op en verantwoording over prestaties mogelijk is.

Aantal belastingaangiften door MKB ondernemers onder FD-convenant per kalenderjaar

Als onderdeel van de uitvoerings- en toezichtstrategie van de Belastingdienst wordt er horizontaal toezicht uitgeoefend door proactief samen te werken met dienstverlenende partijen in de markt. Het afsluiten van convenanten met fiscaal dienstverleners (FD's) maakt hier deel van uit. In een FD-convenant zijn de procesafspraken van horizontaal toezicht opgenomen zodat partijen weten wat van elkaar verwacht mag worden. Het uiteindelijke doel van alle betrokken partijen is de tijdige indiening van aanvaardbare belastingaangiften en de tijdige betaling daarvan. Deze

nieuwe indicator meet het aantal belastingaangiften door MKB-ondernemers onder een Fiscaal Dienstverlenings-convenant per belastingjaar. De Belastingdienst stelt zich tot doel dit aantal te doen toenemen ten opzichte van voorgaande jaren.

Gemak

De Belastingdienst streeft ernaar om het voor burgers en bedrijven zo makkelijk mogelijk te maken om te voldoen aan fiscale verplichtingen. Dit kan door het aantal stappen dat een burger of bedrijf moet zetten zo klein mogelijk te maken en zo vorm te geven dat zij worden geholpen om de acties juist uit te voeren. Daarmee maakt een belastingplichtige bij wijze van spreken 'als vanzelf' minder fouten.

Gemak betekent met een zo klein mogelijke inspanning (zowel in tijd als in 'mentale' inspanning, zoals frustratie), tegen zo gering mogelijke kosten, het goede kunnen doen. Nakomen van verplichtingen moet makkelijk zijn, aansluiten op de processen of routines van de doelgroep (bijvoorbeeld middels de automatische winstaangifte) en gericht op het voorkomen van dubbel werk voor burgers en bedrijven.

Door in één keer het goede te kunnen doen, worden fouten zo veel mogelijk voorkomen. De Voorgevulde aangifte (VIA) is hiervan een duidelijk voorbeeld. In één keer goed slaat zowel op het invullen en insturen als op het betalen van de verplichting. Wordt er desondanks een fout gemaakt, door belastingplichtige óf door de Belastingdienst, dan is het herstellen daarvan voor burgers en bedrijven eenvoudig en vergt een minimum aan inspanning. Dat geldt ook voor formele procedures als klachten of bezwaar maken. Burgers en bedrijven moeten de voor hen relevante informatie op eenvoudige wijze kunnen vinden en benaderen (zoals op de portals).

Nadat een proces is afgerond (een aangifte ingediend bijvoorbeeld) moeten burgers en bedrijven zich er zeker van voelen dat hetgeen gedaan is, ook het juiste is.

Gemak raakt aan verschillende aspecten van het voldoen aan verplichtingen en daarmee is het belangrijk om te meten hoe dat door burgers en bedrijven wordt ervaren.

In de volgende tabel zijn de prestatie-indicatoren voor het tussendoel gemak opgenomen:

Tabel 24 Prestatie-indicatoren Gemak bieden en fouten voorkomen (meetbare gegevens)

Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Burgers en bedrijven geven aan dat zij gemak ervaren	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.n.b.
Percentage aangiften IH-NW waarin de vooraf ingevulde gegevens juist en volledig zijn	65%	69%	65%	>65%

Burgers en bedrijven geven aan dat zij gemak ervaren

Om de ervaring van burgers en bedrijven vanaf 2021 inzichtelijk te maken, ontwikkelt de Belastingdienst in 2020 een meetinstrument. Deze indicator geeft de mate waarin burgers en bedrijven gemak ervaren aan op basis van onderzoek naar subjectieve beleving.

Percentage aangiften IH-NW waarin de vooraf ingevulde gegevens juist en volledig zijn

Het streven is om jaarlijks 65% van de ingediende aangiften door particulieren (IH niet-winst) volledig vooraf in te vullen vanuit de VIA voor zover het voor de Belastingdienst kenbare rubrieken betreft. De realisatie van de indicator wordt beïnvloed door diverse factoren zoals de beschikbaarheid van betrouwbare gegevens, (fiscale) wet- en regelgeving en handelingen van belastingplichtigen.

Corrigerend optreden

De Belastingdienst treedt op gepaste wijze corrigerend op bij niet-naleving.

De strategie van de Belastingdienst is erop gericht om naleving te bevorderen en niet-naleving te voorkomen. De Belastingdienst houdt toezicht op de naleving door middel van geautomatiseerde checks en het uitvoeren van controles. Als niet-naleving of fouten worden geconstateerd kan de uitkomst worden gecorrigeerd (zoals door het opleggen van ambtshalve aanslagen, correcties en invorderingsmaatregelen). Daar waar belastingplichtigen regels verwijtbaar niet hebben nageleefd, kan een sanctie worden opgelegd; in de vorm van een (administratieve) boete of zwaarder via het strafrecht.

De doelen van corrigerend optreden liggen zowel bij de gecontroleerde, gecorrigeerde en/of gesanctioneerde belastingplichtige als bij andere belastingplichtigen die dit handelen of optreden van de Belastingdienst bemerken. De doelen zijn specifieke en generieke afschrikking, vergelding en het borgen of vergroten van de legitimiteit van en het vertrouwen in de Belastingdienst en de belastingheffing. Met als achterliggend doel om toekomstige naleving te borgen of te stimuleren. Corrigerend optreden zorgt er bovendien voor dat verschuldigde belastinggelden (ten minste voor een deel) alsnog in de staatskas terecht komen.

In de volgende tabel zijn de prestatie-indicatoren voor het tussendoel Corrigerend optreden opgenomen:

Tabel 25 Prestatie-indicatoren Corrigerend optreden				
Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Burgers en bedrijven geven aan dat zij corrigerend optreden ervaren	-	-	-	n.n.b.
Percentage van het nalevingstekort dat de Belastingdienst corrigeert bij burgers (IH)	-	-	-	n.n.b.
Percentage van het nalevingstekort dat de Belastingdienst corrigeert bij MKB (IH, VPB, OB en LH)	-	-	-	n.n.b.
Percentage processen verbaal dat leidt tot veroordeling of transactie	87%	84%	82-85%	>82%
Percentage opsporingscapaciteit dat wordt ingezet op omgevingsgerichte strafonderzoeken	36%	40%	>40%	>40%
Betalings-achterstand	2,4%	2,5%	3-3,5%	≤3,5%
Inning invorderingsposten binnen een jaar	58,3%	58,7%	55-65%	≥55%
Percentage oninbaarheid	0,3%	0,1%	<0,6%	<0,6%

Burgers en bedrijven geven aan dat zij corrigerend optreden ervaren

Om de ervaring van burgers en bedrijven vanaf 2021 inzichtelijk te maken, ontwikkelt de Belastingdienst in 2020 een meetinstrument. Deze nieuwe indicator geeft weer in welke mate men ervaart dat de Belastingdienst corrigerend optreedt.

Percentage van het nalevingstekort dat de Belastingdienst corrigeert

Deze nieuwe indicator in begroting 2021 maakt de vergelijking tussen de in 2021 door Particulieren en MKB aangebrachte correcties en het geschatte nalevingstekort op basis van de uitkomsten van de meest recente steekproef. Deze indicator vervangt de indicatoren die zagen op de bruto correctieopbrengsten voor Particulieren en MKB.

Met deze nieuwe indicator beoogt de Belastingdienst meer inzicht te geven in de effectiviteit van de handhaving. Door het relateren van de aangebrachte correcties in de aangiften IH voor Particulieren en in de IH, LH, OB en Vpb voor MKB aan het nalevingstekort wordt duidelijker geïllustreerd dat de Belastingdienst aan het nalevingstekort werkt én door het werken aan het voorkomen van fouten én het corrigeren daarvan als deze zich toch voordoen.

Deze prestatie-indicator en de daarbij behorende meetmethodiek zijn nieuw voor de Belastingdienst. Er is nog niet eerder ervaring mee opgedaan en mogelijk dient er nog doorontwikkeling plaats te vinden. Daarom is er in 2021 nog geen streefwaarde verbonden aan de prestatie-indicator. Op basis van de resultaten in 2021 zullen de werking en de meetmethodiek van deze indicator worden geëvalueerd en zo nodig verbeterd.

Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling of transactie

De FIOD geeft bij het selecteren van aangiften voor strafrechtelijk onderzoek prioriteit aan zaken met impact en effect. De doelstelling voor deze bestaande indicator is een resultaat van het overleg tussen het Openbaar Ministerie, de toezichthouders en de FIOD, en is een indicator voor de kwaliteit van de door de FIOD aangeleverde zaken.

Percentage opsporingscapaciteit dat wordt ingezet op omgevingsgerichte strafonderzoeken

Bij de aanpak van fraude wil de FIOD een duidelijk signaal afgeven en kiest het voor aanpak van strafonderzoeken met maatschappelijk effect: van incident naar impact. De monitoring hierop vindt plaats met deze bestaande prestatie-indicator door te rapporteren hoeveel procent van de zaken omgevingsgericht is. Met omgevingsgericht wordt bedoeld op zaken die voortvloeien uit de vooraf bedachte verbinding tussen partners in de keten van toezicht, opsporing en vervolging. 'Omgevingsgericht' is één van de vier deelcomponenten naast strafrecht, afpakken en media die samen met de partners in de keten van invloed zijn op het effect in de maatschappij naar aanleiding van ingestelde strafonderzoeken. Een zaak is een onderzoek naar een of meerdere strafbare feiten gepleegd door één of meerdere verdachten.

De naamgeving van de indicator is ten opzichte van begroting IX 2020 verduidelijkt. De indicator zelf is niet gewijzigd.

Betalingsachterstand

Deze indicator ziet op de belastingmiddelen Belasting zware motorrijtuigen (BZM), Inkomensheffing (IH), Loonheffing (LH), Elektronisch Berichtenverkeer (EBV), Motorrijtuigenbelasting (MRB), Omzetbelasting (OB), Vennootschapsbelasting (VpB), Zorgverzekeringswet (ZVW). Ten opzichte van voorgaande jaren is dat een uitbreiding met de BZM en er zijn ten opzichte van 2020 aanpassingen in de meting gedaan. Zowel de teller als de noemer van de indicator zijn hierop aangepast; de weergegeven historische realisatiecijfers zijn hiervoor gecorrigeerd. Het is een indicatie voor de (relatieve) omvang van de debiteurenpositie van de Belastingdienst

en het geeft een momentopname van de omvang van het uit te voeren debiteurenbeheer. De Belastingdienst volgt openstaande schulden en gaat in geval van gedetecteerde verhaalsmogelijkheden alsnog over tot het innen van de schuld. De realisatie van deze indicator wordt beïnvloed door de Coronamaatregelen. Op dit moment is het effect van deze maatregelen op de realisatie nog niet te duiden.

Inning invorderingsposten binnen een jaar

Deze indicator toont het percentage van de vorderingen die niet op tijd betaald worden, maar die binnen een jaar toch worden geïnd, als resultaat van de door de Belastingdienst ingezette invorderingsmaatregelen. Ten opzichte van 2020 zijn in de meting van deze indicator enkele aanpassingen gedaan; de weergegeven historische realisatiecijfers zijn hiervoor gecorrigeerd.

Percentage oninbaarheid

Niet alle vorderingen worden geheel geïnd. Dit kan verschillende oorzaken hebben: faillissementen, wettelijke schuldsanering, overlijden of omdat de vordering niet te verhalen is. Daarnaast leert de ervaring dat fraudeposten en aanslagen voor criminele posten zeer lastig zijn te innen. Het percentage oninbaarheid betreft het twaalfmaandgemiddelde aan oninbaar geleden bedrag gedeeld door het twaalfmaandgemiddelde van het totaalbedrag aan belasting en premieontvangsten. Ten opzichte van 2020 zijn in de meting van deze indicator enkele aanpassingen gedaan; de weergegeven historische realisatiecijfers zijn hiervoor gecorrigeerd.

Het oninbaar geleden bedrag betreft (tijdelijk) buiten invordering gestelde bedragen. Een oninbaar geleden vordering blijft invorderbaar. Als na het oninbaarlijden alsnog betaald wordt of verrekend kan worden, wordt dit alsnog afgeboekt op de vordering. Het oninbaar geleden bedrag wordt dan gecorrigeerd. Het nog opeisbare deel van de vorderingen wordt actief gevolgd voor het geval zich alsnog inkomstenbronnen aandienen (dynamisch monitoren).

3.2 Artikel 2 Financiële markten

A. Algemene doelstelling

Beleid en regelgeving maken voor een stabiele en integere werking van financiële markten, met betrouwbare dienstverlening van financiële instellingen aan burgers en bedrijven.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën bevordert het goede functioneren van het financiële stelsel en heeft een regisserende rol. Hij is verantwoordelijk voor de goede werking van het betalingsverkeer. De minister is daarnaast verantwoordelijk voor goed functionerende en integere financiële markten en voor de Nederlandse wetten en regels ten aanzien van de financiële markten en de institutionele structuur van het toezicht. Verder draagt de minister samen met de minister van Justitie en Veiligheid verantwoordelijkheid voor wet- en regelgeving om het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld en het financieren van terrorisme te voorkomen. Ook is de minister verantwoordelijk voor de regelgeving van bepaalde bijzondere financiële beroepsgroepen, zoals accountants. DNB en de AFM voeren het daadwerkelijke toezicht op de financiële markten uit. Dat wil zeggen dat de minister verantwoordelijk is voor het functioneren van het toezichtstelsel als geheel en verantwoordelijk is voor de uitvoering van het toezicht door DNB en de AFM. Echter, om de onafhankelijke positie van de toezichthouders te bevorderen is de minister noch verantwoordelijk noch bevoegd ten aanzien van individuele besluiten van de toezichthouders, en beschikt de minister niet over toezichtvertrouwelijke informatie. Daarnaast worden steeds meer toezichttaken op Europees niveau belegd. Zo voert de Europese Centrale Bank (ECB) ook in belangrijke mate het toezicht op grote en grensoverschrijdende Europese banken uit.

De randvoorwaarden die de minister stelt voor een integer en stabiel systeem hebben hun basis in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft). Het gaat hierbij om (het toezicht op nakoming van) regelgeving die financiële instellingen stimuleert en verplicht om op integere en transparante wijze te werk te gaan. Deze regelgeving en dit toezicht dragen eraan bij dat consumenten en bedrijven met voldoende informatie en vertrouwen financiële producten kunnen afnemen.

Tot slot bevordert de minister het verantwoord financieel gedrag door de burger en is hij verantwoordelijk voor de ongestoorde voorziening van voldoende munten in circulatie.

Verantwoordelijkheden minister van Financiën op de BES-eilanden

Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) maken deel uit van Nederland. De eilanden zijn openbare lichamen in de zin van de Grondwet. De verantwoordelijkheid van de minister van Financiën ten aanzien van de toezichttaken voor de BES-eilanden is dezelfde als voor Europees Nederland, omdat de verhouding tussen de minister en de toezichthouders dezelfde is. Het toezicht op de BES-eilanden is net als in Nederland op afstand geplaatst bij DNB en de AFM; de minister van Financiën is systeemverantwoordelijk.

C. Beleidswijzigingen

Het beleid ten aanzien van de financiële sector staat grotendeels beschreven in de Agenda financiële sector²¹ die eind 2018 is gepresenteerd. De Agenda richt zich op drie domeinen: stabiliteit, integriteit en innovatie. In 2021 geeft het ministerie uitvoering aan de aangekondigde maatregelen uit de Agenda (zie onderdeel 2.1 Beleidsprioriteiten).

Tot eind 2019 heeft de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) het exclusieve recht gehad om munten voor de Nederlandse staat te slaan. In 2019 is de productie van circulatiemunten en de productie en distributie van munten die speciaal voor verzamelaars worden geslagen door DNB aanbesteed. De spoedovereenkomst die DNB heeft gesloten met KNM zorgde ervoor dat in 2020 verzamelaarsproducten budgetneutraal werden uitgegeven. In 2020 is er opnieuw een aanbestedingsprocedure gestart voor verzamelaarsmunten. Vanaf 2021 zal het nieuwe muntcontract voor verzamelaarsmunten in werking treden. Dit kan zorgen voor een verandering in de kosten voor de muntaak in 2021.

---

²¹ Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 200.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 26 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Financiële markten (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	48.054	39.468	26.053	24.293	22.921	22.921	22.921
<i>waarvan betalingsverplichtingen</i>	48.292	39.468	26.053	24.293	22.921	22.921	22.921
Muntcirculatie	5.719	6.117	5.500	6.590	6.586	6.586	6.586
Vakbekwaamheid	3.733	5.002	4.600	4.600	4.600	4.600	4.600
Bijdrage DNB toezicht en DGS BES	1.980	2.000	2.010	2.003	2.020	2.020	2.020
Bijdrage FEC	3.173	3.220	2.887	2.887	2.887	2.887	2.887
Overige betalingsverplichtingen	33.687	23.129	11.056	8.213	6.828	6.828	6.828
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	- 238	0	0	0	0	0	0
Garantie verhoging plafond kredietfaciliteit AFM	3.000	0	0	0	0	0	0
Garantie DGS BES	- 3.238	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	48.562	39.468	26.053	24.293	22.921	22.921	22.921
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			82,5%				
Bekostiging	33.336	8.096	7.240	7.997	7.966	7.966	7.966
Accountantskamer	1.234	1.509	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
Muntcirculatie	4.171	6.117	5.500	6.590	6.586	6.586	6.586
Afname munten in circulatie	27.535	0	0	0	0	0	0
IMVO Convenanten	0	0	50	57	30	30	30
Overig	396	470	340	0	0	0	0
Storting/onttrekking begrotingsreserve	1.875	1.625	1.875	1.875	1.875	1.875	1.875
Dotatie begrotingsreserve DGS BES	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Dotatie begrotingsreserve NHT	875	625	875	875	875	875	875
Opdrachten	6.999	21.488	9.357	7.857	6.499	6.499	6.499
Wijzer in Geldzaken	1.695	2.061	1.634	1.634	276	276	276
Vakbekwaamheid	3.933	5.002	4.600	4.600	4.600	4.600	4.600
Uitvoeringskosten SRH	0	2.000	0	0	0	0	0
Schadeloosstelling SRH	0	10.000	0	0	0	0	0
Overig	1.371	2.425	3.123	1.623	1.623	1.623	1.623
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	5.932	7.735	7.057	6.050	6.067	6.067	6.067
Bijdrage AFM BES-toezicht	450	505	705	705	705	705	705
Bijdrage DNB toezicht en DGS BES	1.980	2.000	2.010	2.003	2.020	2.020	2.020
Bijdrage Toezicht en Handhaving MIF	0	10	260	260	260	260	260
Bijdrage PSD II	330	0	195	195	195	195	195
Bijdrage FEC	3.173	3.220	2.887	2.887	2.887	2.887	2.887
Overig	0	2.000	1.000	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	420	524	524	514	514	514	514
IASB	420	420	420	420	420	420	420
(Caribbean) Financial Action Task Force	0	104	104	94	94	94	94
Ontvangsten	10.321	8.905	10.255	9.955	7.700	7.700	8.700
Bekostiging	2.155	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Ontvangsten muntwezen	2.155	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Opdrachten	1.225	1.455	1.455	1.455	0	0	0
Wijzer in Geldzaken	1.225	1.455	1.455	1.455	0	0	0
Overige ontvangsten	6.941	5.450	6.800	6.500	5.700	5.700	6.700

Budgetflexibiliteit

Van de uitgaven op artikel 2 is in 2021 82.5% juridisch verplicht. Deze verplichte uitgaven (€ 21,5 mln.) bestaan voor het grootste deel uit uitgaven voor vakbekwaamheid (€ 4,6 mln.), muntcirculatie (€ 2,5 mln.) en de bijdragen aan AFM en DNB voor het toezicht op de BES-eilanden (€ 2,6 mln) en het Financieel Expertise Centrum (FEC) (€ 2,9 mln.).

De juridisch verplichte uitgaven aan vakbekwaamheid betreffen de kosten van de centrale Wft-examinering. Het inhoudelijk beheer van de Wft-examinering is opgedragen aan het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD), terwijl het functionele en technische beheer is ondergebracht bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Uitgangspunt is dat de uitgaven worden gefinancierd uit de examengelden (leges) die worden afgedragen aan het ministerie (zie ontvangsten overig). De daaromtrent gemaakte afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst met het CDFD en een overeenkomst met de DUO.

De juridisch verplichte uitgaven vanwege de muntcirculatie komen voort uit de Muntwet, de afspraken met DNB en de afspraken in muntcontract voor circulatiemunten en het muntcontract voor verzamelaarsmunten van DNB met KNM. De afspraken betreffen onder meer de te verstrekken vergoedingen vanwege:

- de productie van circulatiemunten (hieronder vallen niet de aanschafkosten van de circulatiemunten);
- de productie en distributie van munten die speciaal voor verzamelaars worden geslagen;
- het verzorgen van de geldsomloop voor zover deze uit munten bestaat;
- het fungeren als Nationaal Analysecentrum voor Munten.

De niet-juridische verplichte uitgaven hebben in hoofdzaak betrekking op de aankoop van circulatiemunten. Vanaf 2021 zal het nieuwe muntcontract voor verzamelaarsmunten in werking treden. De juridische en niet-juridisch verplichte uitgaven voor 2021 en later kunnen daardoor veranderen.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen en uitgaven

Bekostiging

Accountantskamer

De Accountantskamer beoordeelt klachten over gedragingen van accountants bij hun beroepsmatig handelen. Het gaat daarbij vooral om gedragingen die mogelijk in strijd zijn met de wet of met het belang van een goede uitoefening van het accountantsberoep. In een tuchtprocedure staat het belang van een goede beroepsuitoefening voorop. Aldus wordt bijgedragen aan het (herstel van) vertrouwen van het publiek in de beroepsuitoefening van accountants. In 2019 heeft er een evaluatie van de Accountantskamer plaatsgevonden, waarbij er bekeken is of financiering van het ministerie nog in de rede ligt of dat er moet worden overgegaan tot gedeeltelijke of gehele financiering door de beroepsgroep zelf. Op basis van de uitkomst van het onderzoek is er besloten om de wijze van bekostiging van de Accountantskamer niet aan te passen. De administratieve lasten voor alle

betrokken partijen, die zouden voorvloeien uit deelfinanciering door de beroepsgroep, wegens niet op tegen de beperkte omvang van de kosten van het accountantstuchtrecht²².

Muntcirculatie

De kosten van muntcirculatie bestaan uit: uitgaven die betrekking hebben op de door de KNM te verzorgen muntproductie, de door het munthuis te verzorgen distributie van bijzondere munten en de door DNB te verzorgen munttaken. De spoedovereenkomst die DNB heeft gesloten met KNM zorgt ervoor dat in 2020 verzamelaarsproducten budgetneutraal worden uitgegeven. Vanaf 2021 zal het nieuwe muntcontract voor verzamelaarsmunten in werking treden. Dit kan zorgen voor een verandering in de kosten voor de muntaak in 2021 en later.

Afname munten in circulatie

Het in circulatie brengen van euromunten leidt tot ontvangsten voor de Staat en leidt tegelijkertijd tot een schuld aan het publiek. Zodra munten uit circulatie terugkeren, dient de Staat de nominale waarde van deze munten via DNB terug te geven. Op voorhand is niet te voorspellen of de nominale waarde van de in circulatie zijnde munten in enig jaar zal toe- of afnemen. Vandaar dat in de begroting een stelpost van nul is opgenomen.

Overig

Bekostiging overig betreft voornamelijk de kosten voor de opvolging die wordt gegeven aan de aanbevelingen van de Commissie toekomst accountancysector om de kwaliteit van wettelijke accountantscontroles duurzaam te verbeteren. Hiertoe zijn in 2020 twee kwartiermakers aangesteld.²³

Storting/onttrekking begrotingsreserve

Dotatie begrotingsreserve DGS BES

Als garantie voor een depositogarantiestelsel (DGS) voor de BES-eilanden is bij eerste suppletore wet 2017 een begrotingsreserve ingesteld. Jaarlijks wordt € 1 mln. toegevoegd aan de begrotingsreserve. Met het DGS BES wordt de financiële stabiliteit op de BES-eilanden geborgd. In 2020 is de in de wet vastgelegde evaluatie DGS BES gestart, waarbij er voornamelijk wordt gekeken naar de wijze van bekostiging. Naar verwachting wordt de evaluatie in het najaar van 2020 afgerond.

Tabel 27 Overzicht geraamd verloop begrotingsreserve DGS BES-eilanden (bedragen x € 1 mln.)

Stand per 1/1/2020	Onttrekkingen 2020	Toevoegingen 2020	Stand per 1/1/2021	Onttrekkingen 2021	Toevoegingen 2021	Stand per 31/12/2021
3	0	1	4	0	1	5

Dotatie begrotingsreserve Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden (NHT)-garantie

De Staat heft een jaarlijkse premie (€ 625.000) over het afgegeven garantiebedrag van € 50 mln. Deze middelen worden sinds 2019 gestort in een begrotingsreserve.

²² Kamerstukken II 2019-2020, 34 677, nr. 22

²³ Kamerstukken II 2019-2020, 33 977, nr. 29

Tabel 28 Overzicht geraamd verloop begrotingsreserve NHT-garantie (bedragen x € 1mln.)

Stand per 1/1/2020	Onttrekkingen 2020	Toevoegingen 2020	Stand per 1/1/2021	Onttrekkingen 2021	Toevoegingen 2021	Stand per 31/12/2021
0,875	0	0,625	1,5	0	0,875	2,375

Opdrachten

Wijzer in geldzaken

Het platform Wijzer in geldzaken zet zich in voor het bevorderen van financieel verantwoord gedrag door de burger in Nederland. Het ministerie van Financiën financiert het platform samen met een aantal partijen uit de sector. Het platform ontwikkelt verschillende typen interventies om verantwoord financieel gedrag te bevorderen en om invulling aan de strategische doelstellingen te geven. Enkele voorbeelden zijn de website www.wijzeringeldzaken.nl, de Week van het geld, de website www.financieelgezondewerknemers.nl en de Pensioen3daagse.

Vakbekwaamheid

Het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) adviseert en ondersteunt het ministerie van Financiën inzake de beroepskwalificatie van financieel adviseurs, oftewel de vakbekwaamheid. Het CDFD is verantwoordelijk voor inhoudelijk beheer van de Centrale Examenbank, het adviseren over en vaststellen van eind- en toetstermen, en het erkennen van en toezicht houden op Wft-exameninstituten. Voor het uitvoeren van haar taken ontvangt het CDFD jaarlijks een overheidsbijdrage.

Overig

De hogere uitgaven in 2021 worden onder meer veroorzaakt doordat er mogelijk kosten worden gemaakt voor rechtzaken met betrekking tot SNS Reaal Holding. De overige opdrachten betreffen onderzoeken en evaluaties die in 2021 en later plaatsvinden.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Bijdrage AFM BES-toezicht

Voor het gedragstoezicht op de financiële markten op de BES-eilanden ontvangt de AFM jaarlijks een overheidsbijdrage.

Bijdrage DNB toezicht en DGS BES

Voor het integriteitstoezicht op de BES-eilanden ontvangt DNB jaarlijks een overheidsbijdrage. In de afgelopen jaren is door DNB meer capaciteit ingezet op de BES-eilanden, met name als gevolg van interventie, handhaving en toetsingen.

Bijdrage FEC

Het ministerie draagt bij aan de financiering van het Financieel Expertise Centrum (FEC). Het FEC is een samenwerkingsverband tussen verschillende autoriteiten binnen de financiële sector op het gebied van toezicht, controle, opsporing en vervolging. Vanaf 2018 wordt structureel € 1,4 mln. extra besteed aan de aanpak van terrorismefinanciering door het FEC. Deze gelden zijn afkomstig uit de versterkingsgelden, die eind 2017 door het kabinet zijn toegekend ten behoeve van het contra-terrorismebeleid.

Bijdrage toezicht en handhaving Multilateral Interchange Fee (MIF)

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) is de toezichthouder op de uitvoering van de MIF-verordening. Vergoed worden de kosten voor het houden van toezicht op de naleving en de handhaving van een aantal bepalingen uit de MIF-verordening. Hieronder vallen onder meer de kosten voor het controleren van de hoogte van de afwikkelingsvergoedingen bij betalingsdienstaanbieders, het behandelen van klachten en de rechtshand-havingskosten.

Bijdrage PSD II

In de wet ter implementatie van de PSD II richtlijn (Payment Services Directive) zijn vier toezichthouders belast met het toezicht op de naleving van PSD II, te weten DNB, de AFM, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en de ACM. De kosten zijn de geschatte jaarlijkse kosten van de ACM voor de uitvoering van het toezicht door de ACM op de naleving door marktpartijen van PSD II.

Overig

In 2021 wordt het register van uiteindelijk belanghebbenden (UBO's) van vennootschappen en andere juridische entiteiten verder gevuld en dooront-wikkeld. Aan de doorontwikkeling zijn kosten verbonden die deels worden gedekt door het ministerie van Financiën. Daarnaast wordt het UBO-register voor trusts en soortgelijke juridische constructies gebouwd en opgestart in 2021. In 2021 draagt het ministerie bij aan deze kosten.

Ontvangsten

Bekostiging

Ontvangsten muntwezen

De ontvangsten muntwezen hebben betrekking op de door de KNM af te dragen nominale waarde van de munten die de KNM in opdracht van de Staat speciaal voor verzamelaars heeft geslagen. In een voorkomend geval hebben de ontvangsten muntwezen tevens betrekking op ontwaarde munten en/of rondellen waarvan het residu als metaalschroot is verkocht.

Toename munten in circulatie

Zie «Afname munten in circulatie» bij uitgaven.

Opdrachten

Wijzer in Geldzaken

Het programma Wijzer in Geldzaken wordt medegefinancierd uit bijdragen vanuit de sector en DNB. Daarnaast draagt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ook bij aan het programma. Deze bijdragen zijn voor de periode 2020–2022 afgesproken.

Overig

De overige ontvangsten betreffen met name: de ontvangen leges voor de examens inzake het onderdeel vakbekwaamheid, premies voor de NHT- en WAKO-garantie, de door de ACM aan de sector doorberekende kosten in het kader van het toezicht op de naleving van de MIF-verordening en eventuele ontvangen boetegelden van DNB, de AFM en de Accountants-kamer.

Meetbare gegevens

Kengetallen financiële stabiliteit

Financiële stabiliteit staat centraal in het beleid van de minister van Financiën ten aanzien van de financiële sector. Een belangrijk onderdeel hierbij zijn de buffers die banken hebben zodat zij weerbaarder zijn. Twee belangrijke indicatoren hierbij zijn de zogenaamde (niet-risicogewogen) *leverage ratio* en de (risicogewogen) *Common Equity Tier 1 (CET1)-ratio* zoals beschreven in de Bazel III-normen. De wettelijke minima voor de leverage- en CET1-ratio conform Bazel III-normen zijn 3% en 4,5%.

Tabel 29 Kengetallen financiële stabiliteit (Nederlandse banken)¹

Jaar	2017	2018	2019	2020 (eerste kwartaal 2020)
Leverage ratio (%)	4,5	4,5	4,9	4,8
CET1-ratio (%)	16,2	16,4	16,9	16,5

¹ Bron: DNB - <https://www.dnb.nl/over-dnb/taken/financiële-stabiliteit/indicatoren/krediet-leverage/index.jsp>

Kengetallen betalingsverkeer

Het ministerie van Financiën zet zich, samen met DNB, in voor een efficiënt, veilig en toegankelijk betalingsverkeer.²⁴ Hierbij wordt nauw samengewerkt in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), waarin banken, betaaldienstverleners en maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd.

Teneinde de goede werking van het girale betalingsverkeer te borgen, is in de *Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer* opgenomen dat de beschikbaarheid van pinnen (incl. contactloos betalen) 99,88% moet zijn. Deze norm richt zich tot de private partijen die het girale betalingsverkeer verzorgen en wordt gehandhaafd door DNB. De norm is in 2019 behaald. Voor de beschikbaarheid van mobiel en internetbankieren bestaan geen wettelijke eisen. Desalniettemin is ook bij deze betaalmethodes de beschikbaarheid zeer hoog, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 30 Kengetallen betalingsverkeer¹

Beschikbaarheid	2016	2017	2018	2019 (gerealiseerd)	2019 (norm)
Pinnen en contactloos betalen	99,88%	99,88%	99,89%	99,89%	99,88% ²
Mobiel bankieren	99,77%	99,83%	99,75%	99,81%	n.b.
Internetbankieren	99,79%	99,83%	99,72%	99,78%	n.b.

¹ Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 2019-2020, **27 863, nr. 87** (MOB-rapportage 2019), en Betaalvereniging Nederland: <https://factsheet.betalvereniging.nl/#giraal-betalen>

² Cf. artikel 6.2. Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer

Voorts vindt het ministerie het van belang dat de toegang tot contant geld voldoende is. In het MOB zijn hier (niet-bindende) afspraken over gemaakt tussen de banken, maatschappelijke organisaties en DNB, waarbij de doelstelling is dat in principe alle Nederlandse huishouden binnen een straal van 5 kilometer (hemelsbreed) contant geld moeten kunnen opnemen. Uit onderstaande cijfers blijkt dat deze norm vrijwel overal wordt gehaald.

²⁴ Anders dan het kengetal betalingsverkeer dat in het Jaarverslag 2019 is gecommuniceerd, zijn hier twee nieuwe kengetallen betalingsverkeer opgenomen (zie tabel). Deze kengetallen geven een beeld over zowel de beschikbaarheid van het girale betalingsverkeer als de toegang tot contant geld.

Tabel 31 Kengetallen Vijfkilometernorm ¹

	2016	2017	2018	2019
Het percentage aan huishoudens in Nederland dat binnen een straal van vijf kilometer contant geld kan opnemen.	99,63%	99,58%	99,55%	99,50%

¹ Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 27 863, nr. 87 (MOB-rapportage 2019), en Kamerstukken II, 2018-2019, 27 863, nr. 83.

3.3 Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

A. Algemene doelstelling

Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen; in het bijzonder bij het investeren in en verwerven, beheren en afstoten van de financiële en materiële activa van de Staat.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën stimuleert en regisseert een verantwoorde en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Bedrijfseconomische expertise wordt ingezet bij staatsdeelnemingen, investeringsprojecten en transacties van de Rijksoverheid.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:

- een optimaal financieel resultaat bij het beheren, aangaan en afstoten van staatsdeelnemingen met inachtneming van de betrokken publieke belangen;
- het toetsen en adviseren op bedrijfseconomische doelmatigheid bij het realiseren van grote publieke investeringsprojecten, zodat vakdepartementen hun projecten binnen budget, op tijd en met de gewenste kwaliteit kunnen realiseren. Voorbeelden van deze projecten zijn DBFM(O)²⁵-projecten, bedrijfsvoerings- en duurzaamheidsprojecten, en veilingen waarbij exclusieve rechten in de markt worden gezet;
- het overkoepelende DBFM(O)-beleid en de regie van het systeem dat ervoor moet zorgen dat DBFM(O) in Nederland structureel goed verankerd is en toegepast wordt;
- het beheren en afwickelen van de tijdelijke overheidsinvesteringen in de gesteunde financiële instellingen. In dit kader is de minister van Financiën verantwoordelijk voor zwaarwegende en/of principiële beslissingen (onder andere de exitstrategie en het beloningsbeleid van de financiële instellingen) van NL Financial Investments (NLFI). Voorts houdt de minister van Financiën toezicht op NLFI;
- het toetsen van door vergunninghouders gestelde financiële zekerheid ter dekking van de kosten die voortvloeien uit het buiten gebruik stellen en de ontmanteling van instellingen vallend onder de Kernenergiewet.

De minister van Financiën heeft een aantal instrumenten tot zijn beschikking, die ingezet kunnen worden voor de invulling van zijn verantwoordelijkheid:

- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Comptabiliteitswet;
- de regeling financieel beheer van het Rijk, in het bijzonder artikel 2: huur-, huurkoop- en leaseovereenkomsten, zoals DBFM(O), mogen pas door de Staat worden gesloten na overeenstemming met de minister van Financiën;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Kernenergiewet;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Telecommunicatiewet;
- de Wet stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI);

²⁵ Design-Build-Finance-Maintain-(Operate).

- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft als aandeelhouder op basis van Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de statuten van de ondernemingen;
- de gedragsregels uit de Corporate Governance Code voor zijn rol als aandeelhouder in staatsdeelnemingen;
- het kader voor het gebruik van businesscases binnen het Rijk (handleiding publieke businesscase);
- PPS-code (publiek-private samenwerking): de beheercode voor goede bedrijfsvoering binnen de Rijksoverheid gericht op een doelmatige en rechtmatige inzet van het instrument van publiek-private samenwerking bij de realisatie en de exploitatie van (met name meerjarige) investeringsprojecten. Deze beheercode is nader uitgewerkt in een aantal specifieke toezichtsafspraken op het gebied van huisvesting en infrastructuur;
- structureel en incidenteel overleg met bestuurders en commissarissen van de staatsdeelnemingen.

Bovenstaande instrumenten zijn verschillend van aard. De bevoegdheden die voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek, Comptabiliteitswet, Wet stichting administratiekantoorbeheer financiële instellingen en de Kernenergiewet vormen de basis van de (formele) zeggenschap. De overige instrumenten hebben een meer informeel karakter, zijn richtinggevend (zoals de Corporate Governance Code) of dienen als randvoorwaarde om invulling te kunnen geven aan de beleidsdoelstelling (zoals de beschikbaarheid over en/of toegang tot de benodigde kennis).

Beleidsinformatie

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de staatsdeelnemingen waarvan het beheer van het aandeelhouderschap ligt bij het ministerie van Financiën. Hierbij staat aangegeven hoeveel procent van de aandelen in handen is van de Staat en op welke wijze deze aandelen worden gehouden. Daarnaast wordt aangegeven of het aandeelhouderschap permanent is, bij voorbaat tijdelijk (bij financiële instellingen), of dat de deelneming op termijn voor vervreemding in aanmerking zou kunnen komen (niet-permanent aandeelhouderschap). Tot slot is in deze tabel te zien wanneer de volgende evaluatie van het aandeelhouderschap zal plaatsvinden.

Tabel 32 Aandeelhouderschap ministerie van Financiën

Staatsdeelneming	Percentage aandelen (per 15/9/2020)	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
ABN AMRO	56,30%	Indirect (via NLF)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Air France-KLM	14%	Direct	Permanent	2026
BNG Bank	50%	Direct	Permanent	2026
COVRA	100%	Direct	Permanent	2023
FMO	51%	Direct	Permanent	2024
Gasunie	100%	Direct	Permanent	2025
Havenbedrijf Rotterdam	29,20%	Direct	Permanent	2021
Holland Casino	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Invest-NL	100%	Direct	Permanent	2023
KLM	5,90%	Direct	Permanent	2021
Nederlandse Loterij	99%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Nederlandse Spoorwegen	100%	Direct	Permanent	2023
NIO	100%	Direct	Permanent	n.v.t.
NWB Bank	17,20%	Direct	Permanent	2026
Schiphol	69,80%	Direct	Permanent	2024
SRH	100%	Direct	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.

TenneT	100%	Direct	Permanent	2025
Thales Nederland	1%	Direct	Permanent	2022
UCN	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
De Volksbank	100%	Indirect (via NLF)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.

Op 17 mei 2019 is besloten om het wetsvoorstel modernisering speelcasinoregime – waaronder de privatisering van Holland Casino – voor dit moment in te trekken. De regering gaat opnieuw naar de tekentafel met het oog op het treffen van voorbereidingen voor een mogelijk nieuw privatiseringstraject. Holland Casino blijft daarmee voorlopig een niet-permanente deelneming.

Tot en met 2019 hield de Nederlandse staat ook een aandelenbelang in RFS en SABB. RFS is het voormalige consortium van Royal Bank of Scotland, Fortis en Santander dat in 2007 gezamenlijk ABN AMRO heeft overgenomen. De Nederlandse staat nam bij de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008 de plaats in van Fortis in het consortium. Het grootste activum op de balans van RFS was een belang in Alawwal. Alawwal en de Saudi British Bank (SABB) zijn in 2019 gefuseerd. De aandelen van deze fusiebank SABB zijn in 2019 uitgekeerd aan NLF, waarna RFS is afgewikkeld. Het verkoopproces van SABB is in 2019 afgerond. Met de afwikkeling van RFS is ook een einde gekomen aan het consortium waar de staat onderdeel van werd als gevolg van de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008.

Op 19 november 2019 heeft de Eerste Kamer de oprichtingswet Invest-NL aangenomen. In december van hetzelfde jaar is Invest-NL opgericht en daarmee van start gegaan.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen zien op de implementatie en uitvoering van het staatsdeelnemingenbeleid. Hierbij wordt alleen gekeken naar deelnemingen met volwaardige bedrijfsactiviteiten, waar de Staat >15% van de aandelen heeft, en deze met direct aandeelhouderschap beheert.

Tabel 33 Kengetallen deelnemingenbeleid

	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020 ¹	Streefwaarde 2021
Percentage deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van bestuur	80% (n=10) ²	80%	80%
Percentage deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van commissarissen	83% (n=12) ³	92%	100%
Aantal deelnemingen waar een meerjarig dividendbeleid is herijkt	2 ⁴	2	2
Aantal deelnemingen waarvan het aandeelhouderschap is geëvalueerd in het betreffende begrotingsjaar	1	2	0 ⁵

1 De huidige streefwaardes voor 2020 kunnen afwijken van de streefwaardes uit de begroting 2020.

2 Gecorrigeerd voor staatsdeelnemingen met één bestuurder. De volgende tien vennootschappen zijn meegenomen: BNG Bank, FMO, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Holland Casino, NS, NWB, Schiphol, NLO en TenneT.

3 De volgende dertien vennootschappen zijn meegenomen: BNG Bank, COVRA, FMO, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Holland Casino, NS, NWB, Schiphol, NLO, Invest-NL, TenneT en UCN.

4 De volgende elf vennootschappen zijn meegenomen: BNG Bank, COVRA, FMO, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Holland Casino, NS, NWB, Schiphol, TenneT en UCN.

5 Het kabinet evalueert minimaal eens in de zeven jaar het aandeelhouderschap in elke staatsdeelneming, om te bepalen of een belang in het bedrijf nog toegevoegde waarde heeft. In eerste komen de elf 'permanente' staatsdeelnemingen in aanmerking voor evaluaties. Actuele ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn om het aandeelhouderschap in een deelneming eerder of later te evalueren. Met de evaluaties die in 2020 worden verricht, zijn alle permanente staatsdeelnemingen geëvalueerd. In 2022 zal de cyclus opnieuw beginnen met een evaluatie van Thales.

Meer kengetallen over het deelnemingenbeleid (zoals de omvang van het balanstotaal van alle staatsdeelnemingen, de vermogenspositie van staatsdeelnemingen en het door staatsdeelnemingen gerealiseerde rendement) zijn te vinden in het meest recente Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen²⁶.

Daarnaast wordt over de voortgang binnen het DBFM(O)-beleid middels kengetallen door de daarvoor verantwoordelijke ministers gerapporteerd in de DBFM(O)-voortgangsrapportages.

C. Beleidswijzigingen

De nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013²⁷ vormt het kader voor de invulling van de aandeelhoudersrol door de staat. Dit jaar wordt de nota Deelnemingenbeleid geëvalueerd door middel van de beleidsdoorlichting Deelnemingenbeleid. De opzet hiervan is in september 2019 naar uw Kamer gezonden.²⁸ Uw Kamer wordt eind 2020 over de uitkomsten van de beleidsdoorlichting en de reactie van het kabinet daarop geïnformeerd.

Mogelijk heeft de COVID-19 crisis nog jaren gevolgen voor onze staatsdeelnemingen. Uiteraard volgen we de ontwikkelingen nauwgezet, zodat we goed zicht houden op wat welke staatsdeelneming wanneer nodig heeft. Ook als het gaat om de bredere maatschappelijke vraagstukken en uitdagingen op het publiek-private snijvlak zal Financiën blijven inzetten op het bevorderen van doelmatige overheidsinvesteringen, waarbij Financiën ook oog heeft voor de rol van de staatsdeelnemingen in de energietransitie.

Invest International zal naar verwachting in Q1 2021 worden opgericht, afhankelijk van het verloop van het wetstraject Machtigingswet oprichting Invest International. Het wordt een instelling die vanuit een één loket-gedachte het Nederlandse bedrijfsleven helpt projecten buiten de eigen landsgrenzen te ontwikkelen en te financieren.

---

²⁶ Kamerstukken II 2019-2020, [28 165 nr. 326](#).

²⁷ Kamerstukken II 2013-2014, [28 165, nr. 165](#).

²⁸ Kamerstukken II 2018-2019, [31 935, nr. 54](#).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 34 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector (bedragen x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	1.414.354	3.305.965	692.928	586.678	586.146	552.146	255.146
<i>waarvan betalingsverplichtingen</i>	1.414.354	1.445.965	692.928	586.678	586.146	552.146	255.146
Verwerving vermogenstitels	744.396	0	0	0	0	0	0
Kapitaalinjectie Invest-NL	50.000	330.000	330.000	330.000	330.000	297.000	0
Kapitaalinjectie Invest International	0	0	247.000	147.000	147.000	146.000	146.000
Afdrachten Staatsloterij	102.806	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Schikking Alawwal Bank	93.297	0	0	0	0	0	0
Lening KLM	0	1.000.000	0	0	0	0	0
Kapitaalinjectie TenneT	410.000	0	0	0	0	0	0
Overige betalingsverplichtingen	13.856	15.965	15.928	9.678	9.146	9.146	9.146
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	0	1.860.000	0	0	0	0	0
Garanties en vrijwaringen staatsdeelnemingen	0	1.860.000	0	0	0	0	0
Uitgaven	1.693.064	1.444.305	692.928	586.678	586.146	552.146	255.146
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
Garanties	18	20	20	20	20	20	20
Regeling Bijzondere Financiering	18	20	20	20	20	20	20
Storting/onttrekking begrotingsreserve	4.800	3.156	0	0	0	0	0
Dotatie begrotingsreserve TenneT	4.800	3.156	0	0	0	0	0
Leningen	0	1.000.000	0	0	0	0	0
Lening KLM	0	1.000.000	0	0	0	0	0
Opdrachten	96.275	6.129	10.908	4.658	4.126	4.126	4.126
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	94.373	4.129	3.908	4.658	4.126	4.126	4.126
Opstart Invest-NL	1.901	2.000	7.000	0	0	0	0
Vermogensverschaffing	1.484.396	330.000	577.000	477.000	477.000	443.000	146.000
Kapitaalinjectie TenneT	690.000	0	0	0	0	0	0
Kapitaalinjectie Invest-NL	50.000	330.000	330.000	330.000	330.000	297.000	0
Kapitaalinjectie Invest International	0	0	247.000	147.000	147.000	146.000	146.000
Verwerving vermogenstitels	744.396	0	0	0	0	0	0
Vermogensonttrekking	102.806	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Afdrachten Staatsloterij	102.806	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	4.770	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Uitgaven NLF	4.770	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Ontvangsten	2.783.753	1.494.727	815.850	1.695.877	1.717.497	1.724.118	1.974.118
Garanties	4.819	9.156	18.000	24.000	36.000	48.000	20.000
Regeling Bijzondere Financiering	19	0	0	0	0	0	0
Premieontvangsten garantie TenneT	4.800	3.156	0	0	0	0	0
Premieontvangsten Garantie KLM	0	6.000	18.000	24.000	36.000	48.000	20.000
Leningen	0	16.227	58.350	62.377	66.997	71.618	71.618

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Renteontvangsten lening KLM	0	16.227	58.350	62.377	66.997	71.618	71.618
Vermogensonttrekking	2.770.923	1.464.844	735.000	1.605.000	1.610.000	1.600.000	1.878.000
Dividenden en afdrachten staatsdeelnemingen	1.999.876	697.500	635.000	1.505.000	1.510.000	1.500.000	1.535.000
Afdrachten Staatsloterij	102.806	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Opbrengst verkoop vermogenstitels	490.451	31.344	0	0	0	0	0
Winstafdracht DNB	177.790	636.000	0	0	0	0	243.000
<i>waarvan: Griekse inkomsten SMP</i>	47.000	25.000	0	0	0	0	3.000
<i>waarvan: rente-inkomsten ESM</i>	0	0	0	0	0	0	14.000
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	6.864	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Ontvangsten NLFi	6.864	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Opdrachten	1.148	0	0	0	0	0	0
Terug te vorderen kosten staatsdeelnemingen	1.148	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

De uitgaven op artikel 3 zijn voor 100% juridisch verplicht.

Kapitaalinjectie Invest-NL en Invest International

De kapitaalinjecties voor Invest-NL en Invest International zijn voor 100% juridisch verplicht.

Afdrachten Staatsloterij

De reeks aan de uitgaven- en ontvangstenzijde van de begroting van artikel 3 is 100% juridisch verplicht op basis van de Wet op de Kansspelen (WOK).

NLFi

De bijdrage aan NLFi is voor 100% juridisch verplicht op basis van de door de minister van Financiën goedgekeurde begroting van NLFi en artikel 7 Wet stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen. De begroting van NLFi van het aankomende jaar wordt telkens voor het einde van het lopende jaar vastgesteld en ter goedkeuring aan de minister voorgelegd. De verplichting loopt zolang NLFi kosten maakt bij de uitvoering van haar wettelijke taak.

Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen

Dit budget is bestemd voor de inhuur van adviseurs omtrent het beheer van de staatsdeelnemingen. Deze advieskosten worden ieder jaar geraamd op basis van de verwachte inhuur. De ontwikkelingen rondom COVID-19 kunnen zodanig zijn, dat deze verwachte inhuur volgend jaar bijgesteld moet worden.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen en uitgaven

Regeling Bijzondere Financiering (BF)

Het budget Regeling Bijzondere Financiering (BF) betreft een vergoeding voor het beheer door NIBC Bank van enkele resterende BF-dossiers.

Opdrachten

Dit budget is voornamelijk bestemd voor de inhuur van adviseurs ter ondersteuning in de diverse expertises die benodigd zijn voor het professioneel beheer van de staatsdeelnemingen. Daarnaast is er budget gereserveerd voor de opstartkosten van Invest-NL en Invest International.

Vermogensverschaffing

In 2019 is Invest-NL N.V. opgericht. Verspreid over enkele jaren ontvangt Invest-NL N.V. een kapitaalinjectie van € 1,7 mld. van de Staat. Hiervan valt € 330 mln. in 2021. In 2021 wordt tevens Invest International opgericht. Invest Internationaal ontvangt cumulatief een kapitaalinjectie van € 833 mln. verspreid over enkele jaren. Hiervan valt € 247 mln. 2021.

Vermogensonttrekking

Om te voldoen aan de wettelijke bepalingen in de Wet op de Kansspelen (WOK) dat alle afdrachten van de Staatsloterij aan de Staat toekomen, is structureel zowel bij uitgaven als ontvangsten een reeks opgenomen voor afdrachten Staatsloterij.

Bijdragen aan ZBO's en RWT's

NLFI is een rechtspersoon met een wettelijke taak. NLFI voert het staatsaandeelhouderschap uit voor de financiële instellingen die tijdelijk in beheer zijn. De kosten van NLFI worden grotendeels doorbelast aan de in beheer zijnde financiële instellingen. De netto-uitgaven aan NLFI om uitvoering te geven aan haar wettelijke taak zijn naar verwachting € 0,5 mln. over 2021 (€ 5,0 mln. uitgaven minus € 4,5 mln. ontvangsten).

Lening KLM + Garantie KLM

Naar aanleiding van COVID-19 heeft het kabinet besloten tot financiële steun aan KLM. Deze financiële steun is een combinatie van een garantie op een door banken aan KLM te verstrekken kredietfaciliteit en een door de staat aan KLM te verstrekken directe lening.

De garantieregeling beslaat de totale omvang van de private kredietverlening van € 2,4 miljard en garandeert maximaal 90% over dit bedrag. KLM betaalt aan de betreffende banken rente en betaalt aan de Nederlandse staat een premie voor de garantie. De garantiepremie wordt ontvangen gedurende de looptijd van de kredietverlening, waarbij de looptijd van de garantie is gemaximeerd op zes jaar.

De directe lening heeft een looptijd van vijf en half jaar en wordt in tranches verstrekt door de Nederlandse staat aan KLM. In totaal bedraagt de directe lening maximaal € 1,0 miljard.

Ontvangsten

Vermogensonttrekking

Deze post bestaat uit alle dividenden, winstafdrachten en verkoopopbrengsten die zien op zowel de reguliere deelnemingen zoals bijvoorbeeld de Nederlandse Spoorwegen, Schiphol, Gasunie en DNB als de tijdelijke financiële deelnemingen (ABN AMRO, de Volksbank). Daarnaast staat op deze post een boekhoudkundige reeks voor de Afdrachten Staatsloterij (zie Uitgaven – Vermogensonttrekking).

Bijdragen aan ZBO's en RWT's

Zie: Uitgaven – Bijdragen aan ZBO's en RWT's.

3.4 Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen

A. Algemene doelstelling

Een bijdrage leveren aan een financieel gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Nederlandse economie wordt door zijn openheid en relatief beperkte grootte sterk beïnvloed door internationale financieel-economische ontwikkelingen. Dit betreft voor een belangrijk deel ontwikkelingen in de lidstaten van de EU. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse export en import gaat naar of komt uit andere Europese landen. Een sterke Europese economie heeft daarmee een direct effect op de Nederlandse economie. Mede om die reden is Nederland gebaat bij een gezonde financieel-economische ontwikkeling en een stabiele budgettaire en monetaire ontwikkeling in de EU en haar lidstaten, waarbij ook de financiële stabiliteit binnen de eurozone gewaarborgd is.

De minister van Financiën speelt in Nederland op dit gebied een regisserende rol en maakt daarbij gebruik van een aantal instrumenten. Ten behoeve van de bevordering van de financiële stabiliteit neemt de minister actief deel aan internationale overleggen (onder andere de Ecofinraad en de Eurogroep) ter versterking van de begrotingsdiscipline van lidstaten van de EU en een stabiele macro-economische omgeving in de eurozone. Hieronder valt ook de economische beleidscoördinatie in de EU en de EMU in het kader van het Europees Semester.

Tevens heeft de minister van Financiën tijdens de onderhandelingen over het nieuwe MFK (2021-2027), waarover op 1 juli 2020 een akkoord is bereikt, het Nederlandse standpunt over de Europese begroting geuit. Dit geldt ook voor alle coronamaatregelen die in Europees verband zijn opgericht (zie ook het overzicht coronamaatregelen onder Beleidsprioriteiten paragraaf 2.1). Verder neemt de minister van Financiën besluiten over het Nederlandse standpunt met betrekking tot toetreding van landen tot het Exchange Rate Mechanism (ERM-II) en invoering van de euro.

Internationale financiële instellingen (IFI's), waaronder het IMF, de Wereldbank, de EBRD, de EIB en de AIIB, dragen in belangrijke mate bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling. Tevens vervullen de IFI's een belangrijke rol bij het financieel-economisch beleidstoezicht, bevorderen zij de ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden en vormen zij een financieel vangnet in het geval van een crisis. De minister houdt als aandeelhouder toezicht op deze IFI's en hun financiële soliditeit en bestuur, met als doel deze instellingen gezond en sterk te houden. Hierbij bewaakt de minister ook de financiële belangen van de Nederlandse overheid en de Nederlandse burger. Ook ziet de minister toe op de effectiviteit van de internationale financiële architectuur, waarbij het cruciaal is dat IFI's hun eigen rol hierbinnen uitvoeren en hun middelen effectief en efficiënt inzetten. In de tabel in onderdeel E wordt ter verduidelijking een overzicht gegeven van het Nederlandse aandeel in deze financiële instellingen.

Daarnaast levert de minister een bijdrage aan de internationale beleidsdiscussies en beleidsresponses bij internationale fora zoals de Ecofinraad, de Eurogroep, de G20, verschillende OESO-werkgroepen en commissies en discussies bij het IMF, de Wereldbank en andere IFI's.

C. Beleidswijzigingen

EU/Eurozone

Garanties uit hoofde van het Europees Eigenmiddelenbesluit

Op 21 juli 2020 heeft de Europese Raad overeenstemming bereikt over de belangrijkste kenmerken van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de Europese Unie voor de periode 2021-2027, een herstelinstrument in reactie op de COVID-19-crisis (NGEU) en de financiering daarvan via een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB). Zie ook het overzicht coronamaatregelen in paragraaf 2.1.

Met de toevoeging van NGEU is ook de verantwoording van de garanties voor de andere drie instrumenten (BoP, EFSM en SURE) opnieuw beoordeeld. Deze werden hiervoor op basis van de voor het instrument overeengekomen maximum gerapporteerd. Uit de beoordeling is gebleken dat het gepast is om de reeds gerapporteerde Nederlandse garantie op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld per instrument aan te vullen met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unieschuld. De lidstaten staan immers garant voor zowel de rente- als aflossingsverplichtingen van de Unie. De jaarlijkse rentelasten van BoP en het EFSM waren in het verleden voldoende laag om in de marges van de jaarlijkse EU-begrotingen in te kunnen passen, waardoor de kans erg laag was dat de marge onder het EMB daarvoor aangesproken zou worden. Met de oprichting van SURE en NGEU worden jaarlijkse rentelasten te hoog om dit zondermeer aan te nemen, waardoor de rentelasten nu dienen te worden meegenomen in het begroten van deze garanties.

Daarnaast zal de garantie voor het EFSM voortaan op basis van de daadwerkelijk uitstaande leningen aan lidstaten (en bijbehorende Unieschuld) worden gerapporteerd in plaats van op het ooit voor dit instrument overeengekomen maximum. Dit leidt tot een afschaling van de huidige garantie met 168 mln. euro. Deze wijziging wordt doorgevoerd omdat de kans op het gebruik van het EFSM voor nieuwe steunprogramma's als zeer gering wordt beoordeeld, omdat voor niet-eurolanden reeds de betalingsbalansfaciliteit (BoP) bestaat en voor eurolanden het Europees Stabieliteitsmechanisme (ESM). Op deze manier geeft de begroting een realistischer beeld van het daadwerkelijke risico dat Nederland op deze garanties loopt. Deze rapportage op basis van daadwerkelijk verleende steun zal op den duur ook gaan gelden voor SURE en NGEU, omdat beide instrumenten tijdelijk zijn. Alleen voor de BoP zal een garantie gebaseerd op het potentiële maximale gebruik van dit instrument, worden vastgesteld.

Ten slotte is het Nederlandse aandeel in de garanties voor het BoP-instrument aangepast. Het Nederlandse aandeel wordt bepaald door het aandeel van het Nederlandse bni in het totale bni van de EU. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) is dit aandeel gewijzigd. Het VK staat echter via het terugtrekkingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen onder het EFSM en BoP, waardoor het Nederlandse aandeel daarin bepaald blijft door het aandeel van het Nederlandse bni in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%). Voor alle toekomstige leningen onder de BoP geldt dat het VK niet meer garant zal

staan en het Nederlandse aandeel zal dan dus bepaald worden door het aandeel van het Nederlandse bni in het bni van de gehele EU (momenteel 5,8%). Aangezien de BoP wordt vastgesteld op de begroting op basis van het maximale gebruik van dit instrument, is het Nederlandse bni aandeel van 5,8% hierbij genomen. Dit leidt tot een mutatie van 1,3 mld. euro. Het Nederlandse aandeel in de gehele EU (momenteel 5,8%) is ook van toepassing op SURE en NGEU. Aanpassingen t.a.v. dit aandeel zullen op de standaard momenten (1e suppletoire en jaarverslag) tot mutaties leiden.

Meer details over deze garanties en de herziening van de verantwoording zijn ook te vinden onder het overzicht risicoregelingen, paragraaf 2.5. Voor de crisismaatregelen SURE en NGEU: zie daarnaast ook het overzicht coronamaatregelen, paragraaf 2.1.

Vijfjaarlijkse herziening Stabiliteits- en Groeipact

Over de vijfjaarlijkse herziening van de wetgeving van de Europese Begrotingsregels, het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), zal ook naar alle waarschijnlijkheid in 2021 onderhandeld worden. Nederland is van mening dat houdbare overheidsfinanciën het hoofddoel van de begrotingsregels dienen te blijven en dat de handhaving van de regels verbetering behoeft. Onder paragraaf 2.1 beleidsprioriteiten wordt dit nader toegelicht.

Internationale Financiële Instellingen

IMF 15e quotaherziening

Al geruime tijd wordt er door de leden van het IMF, onder de zogenaamde 15e quotaherziening, gesproken over de financiële slagkracht van het IMF. Afgelopen oktober is in het International Monetary and Financial Committee (IMFC) geconcludeerd dat het mondiale financieel vangnet een goed geëquipeerd IMF nodig heeft dat over voldoende middelen beschikt.

Om de financiële slagkracht van het IMF te waarborgen is door het IMFC in het kader van de 15e quotaherziening besloten tot een verdubbeling van de New Arrangements to Borrow (NAB) en een verlenging van een deel van de bilaterale leningen (BBA) per 1 januari 2021. Nederland beschouwt het IMF als de belangrijkste instelling in het centrum van het mondiale financiële vangnet en heeft daarom ingestemd met het verzoek van het IMF tot verdubbeling van de NAB-middelen en het verstrekken van nieuwe tijdelijke bilaterale leningen. Gecombineerd zorgt de verdubbeling van NAB en verlenging van een deel van de BBAs voor een afname van de Nederlandse garantie aan het IMF van 2,03 miljard euro. Meer details hierover zijn ook te vinden onder het overzicht risicoregelingen, paragraaf 2.5.

De COVID-19 crisis onderstreept het belang van een goed geëquipeerd IMF met voldoende middelen om landen te ondersteunen. Als gevolg van de COVID-19- crisis kampen steeds meer lage-inkomenslanden en middeninkomenslanden sinds de crisis met kwetsbare schuldenposities. Deze omstandigheden maken het voor veel landen lastig om op korte termijn aan hun financieringsverplichtingen te voldoen. Dat heeft ertoe geleid dat meer dan honderd landen steunaanvragen voor financiering bij het IMF hebben ingediend sinds begin dit jaar.

IMF PRGT middelen

Als gevolg van de COVID-19 crisis is er acute behoefte aan financieringsmogelijkheden voor opkomende economieën en lage-inkomenslanden. Het IMF voorziet in deze behoefte door middel van het verstrekken van

concessionele leningen via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Nederland draagt EUR 620 mln. bij aan PRGT. Zie hiervoor ook het overzicht coronamaatregelen in paragraaf 2.1 en het overzicht risicoregelingen, paragraaf 2.5.

European Investment Bank (EIB)

De European Investment Bank (EIB) heeft een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de COVID-19 crisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd afgesproken. Door de oprichting van een garantiefonds van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot maximaal € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd. Zie hiervoor ook het overzicht coronamaatregelen in paragraaf 2.1. en het overzicht risicoregelingen, paragraaf 2.5.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 35 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Internationale financiële betrekkingen (bedragen x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	1.628.249	39.476.168	- 2.082.075	29.739	900.500	1.818	1.818
<i>waarvan betalingsverplichtingen</i>	121.352	942.288	35.162	29.739	925.210	1.818	1.818
Rentecompensatie ESM	0	0	0	0	0	0	0
AiIB	3.399	0	0	0	0	0	0
Wereldbank	116.703	907.415	0	0	923.392	0	0
Teruggave winsten SMP/ANFA	0	33.010	33.300	27.920	0	0	0
Technische assistentie kiesgroepplanden	1.250	1.779	1.779	1.778	1.778	1.778	1.778
Overige betalingsverplichtingen	0	84	83	41	40	40	40
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	1.506.897	38.533.880	- 2.117.237	0	- 24.710	0	0
Kredieten EU-betalingsbalanssteun	50.000	1.262.000	0	0	0	0	0
Garantie aan DNB inzake IMF	529.184	716.759	- 2.050.187	0	0	0	0
EFSM	60.000	- 168.418	0	0	0	0	0
AiIB	14.922	6.644	0	0	0	0	0
EIB	5.415	1.900.425	0	0	0	0	0
Wereldbank	862.876	49.030	0	0	0	0	0
ESM	- 15.500	- 6.200	- 67.050	0	- 24.710	0	0
SURE	0	6.071.150	0	0	0	0	0
EIB pan-Europees garantiefonds	0	1.301.381	0	0	0	0	0
NGEU	0	27.401.109	0	0	0	0	0
Uitgaven	363.829	482.773	79.362	294.204	312.463	346.557	378.504
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			99,8%				
Garanties	0	260.276	0	0	0	0	0
EIB pan-Europees garantiefonds	0	260.276	0	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	362.506	187.708	44.283	264.506	310.685	344.779	376.726
Rentecompensatie ESM	0	0	0	0	0	0	0
AiIB	37.226	0	0	0	0	0	0
Wereldbank	325.280	187.624	44.200	264.465	310.645	344.739	376.686
Bijdrage kiesgroepkantoor IMF	0	84	83	41	40	40	40
Leningen	0	33.010	33.300	27.920	0	0	0
Teruggave winsten SMP/ANFA	0	33.010	33.300	27.920	0	0	0
Opdrachten	1.323	1.779	1.779	1.778	1.778	1.778	1.778
Technische assistentie kiesgroepplanden	1.323	1.779	1.779	1.778	1.778	1.778	1.778
Ontvangsten	6.828	45.349	136.298	166.536	173.041	172.649	190.447
Garanties	2.000	800	7.750	0	3.190	0	0
ESM	2.000	800	7.750	0	3.190	0	0
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	4.792	2.347	2.180	2.003	2.025	1.881	1.723
Ontvangsten IFI's	2.792	2.347	2.180	2.003	2.025	1.881	1.723
Leningen	2.036	42.202	126.368	164.533	167.826	170.768	188.724
Terugbetaling lening Griekenland	0	41.956	124.696	159.919	159.919	159.919	159.919
Renteontvangsten lening Griekenland	2.036	246	1.672	4.614	7.907	10.849	28.805

Budgetflexibiliteit

Het totaal aan juridisch verplichte uitgaven bedraagt 99,8% van het totaal aan uitgaven.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Dit budget betreft de bijdragen aan de middelenaanvulling van de International Development Association (IDA, het financieringsloket van de Wereldbank voor de armste landen), IBRD (het bankonderdeel voor middeninkomenslanden), International Finance Corporation (IFC, de private sectortak van de Wereldbank). Al deze bijdragen zijn volledig juridisch verplicht.

Leningen

In de Eurogroep van juni 2018 is besloten om de teruggave van de inkomsten uit het Single Market Programme/Agreement on Net Financial Assets (SMP/ANFA) aan Griekenland te hervatten. De teruggave van de SMP/ANFA-gelden is onder de voorwaarde dat Griekenland afgesproken hervormingen implementeert en geen hervormingen terugdraait. De betalingen zijn daarmee juridisch verplicht, maar kunnen worden stopgezet als Griekenland zich niet aan de afspraken voor het post-programma-ramwerk houdt.

Opdrachten

Technische assistentie aan kiesgroep landen is in beginsel niet juridisch verplicht. Voor 2021 is voor € 1,5 mln. van de in totaal € 1,7 mln. aan technische assistentie reeds in verplichtingen vastgelegd.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen en uitgaven

Garanties

De European Investment Bank (EIB) heeft een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de COVID-19 crisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd afgesproken. De investeringen onder het garantiefonds zullen een hoog risicoprofiel hebben. Nederland acht het daarom waarschijnlijk dat de garantie ingeroepen zal worden. Het Nederlandse aandeel in de verwachte verliezen komt – op basis van het percentage verwachte verliezen van 20 procent, toegepast op het Nederlandse aandeel in de garantie van € 1,3 mld. – neer op € 260 mln. verdeeld over de looptijd van het fonds.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Met het oog op het Nederlandse belang om het ingelegd kapitaal van het ESM op peil te houden, zal Nederland het ESM compenseren voor de negatieve rente op het ESM deposito bij DNB. De door het ESM afgedragen depositorente wordt ontvangen op artikel 3 van de Financiënbegroting als onderdeel van de DNB-winstafdracht en vervolgens via artikel 4 doorgegeven aan het ESM. De constructie is hiermee budgetneutraal. Indien er geen winst wordt uitgekeerd door DNB, wordt er geen compensatie naar het ESM overgemaakt.

Nederland draagt via algemene bijdragen aan de Wereldbank bij aan ontwikkelingssamenwerking. Het grootste deel dat hiervan op de begroting van het ministerie van Financiën staat betreft IDA, het onderdeel van de Wereldbankgroep dat concessionele leningen – en in beperkte mate

scheningen – verstrekt aan de armste landen in de wereld. Elke drie jaar worden de middelen voor dit onderdeel van de Wereldbank aangevuld door donoren. De rest van de uitgaven aan de Wereldbank bestaan uit een aanvullende kapitaalleg voor de bankonderdelen IBRD en IFC.

Leningen

In de Eurogroep van juni 2018 is besloten om de teruggave van de inkomsten uit het Single Market Programme/Agreement on Net Financial Assets (SMP/ANFA) aan Griekenland te hervatten. De teruggave van de SMP/ANFA-gelden is onder de voorwaarde dat Griekenland afgesproken hervormingen implementeert en geen hervormingen terugdraait. De betalingen zijn daarmee juridisch verplicht, maar kunnen worden stopgezet als Griekenland zich niet aan de afspraken voor het post-programma-ramwerk houdt.

Opdrachten

Voor de komende jaren zijn middelen gereserveerd voor technische assistentie aan landen in de Nederlandse IMF/Wereldbank/EBRD-kiesgroepen. De technische assistentie is er vooral op gericht om deze kiesgroepelanden te ondersteunen in hun financieel-economische beleid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Nederlandse expertise.

Ontvangsten

Garanties

De Nederlandse staat ontvangt in 2020, 2021 en 2023 een deel van het ingelegde aandelenkapitaal terug van het ESM door het verlopen van de kortingsperiode van Malta, Slowakije en Estland. Nu de kortingsperiode van deze landen verstreken is, moeten Malta, Slowakije en Estland hun kapitaalleg verhogen. Omdat het totale aandelenkapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat andere lidstaten een deel van het ingelegde aandelenkapitaal terugkrijgen.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Er wordt een structurele reeks verwacht aan ontvangsten van IFI's. Het gaat hierbij om terugbetalingen van leningen door de EIB en de Wereldbank.

Leningen

Onder het eerste leningenprogramma aan Griekenland, uit 2010, heeft Nederland bilaterale leningen verstrekt. In totaal heeft Nederland voor € 3,2 mld. aan leningen verstrekt. Griekenland betaalt hier per kwartaal rente over. De rente die Griekenland betaalt is de 3-maands Euribor-rente plus een opslag van 50 basispunten. Vanaf 2020 is Griekenland deze bilaterale leningen gaan aflossen.

Meetbare gegevens

De onderstaande tabel geeft een aantal kengetallen van internationale financiële fondsen en instellingen waarin Nederland deelneemt. Per fonds of instelling is de financiële binding weergegeven. Hierbij wordt de omvang van de garantie en het gestorte kapitaal weergegeven. Verder wordt door middel van verstrekte bedragen en de maximale capaciteit een financieel profiel gemaakt van het fonds of de instelling.

Tabel 36 Overzicht internationale financiële instellingen en fondsen (bedragen x € 1 mld.)

	IFC ¹	MIGA ²	IBRD ³	EIB ⁴	EIB - pan-Europees garantiefonds ⁵	AiIB ⁶	EBRD ⁷	IMF ⁸	ESM ⁹	EFSF ¹⁰	EFSM ¹¹	BoP ¹²	SURE ¹³	NGEU
Garantie/oproepbaar bedrag	n.v.t.	0,03	4,7	11,8	1,3	0,7	0,6	42,5	35,4	34,2	2,8	3,7	6,1	27,4
Deelneming in kapitaal	0,38	0,01	0,3	1,2	0 ¹⁴	0,2	0,2	n.v.t.	4,6	0 ¹⁵	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Deelneming in %	2,1	1,9	1,9	5,2	5,2	1,1	2,5	1,8	5,7	6,1	4,9	5,8	5,8	5,8
Financieel profiel instelling of fonds														
Uitstaande bedragen	36,9	20,3	183,4	427,1	0	2,1	31,8	78,0	89,9	172,6	46,8	0,2	0	0
Toegezegd-niet uitgekeerd	16,8	n.v.t.	62,7 ¹⁶	112,5	0	4,1	12,8	110,7	0	0	0	0	0	0
Totaal toegezegde bedragen	53,7	20,3	246,1	539,6	0	6,2	44,6	188,7	89,9	172,6	46,8	0,2	0	0
Totale uitleencapaciteit ¹⁷	n.v.t.	n.v.t.	211,7	718,7 ¹⁸	0 ¹⁹	89,8	41,2	877,1	500	240	46,8	50	100	385,9

1 Cijfers per 30-6-2019, wisselkoers per 2-3-2020. Bron: IFC Financial Statements Fiscal Year 2019.

2 Cijfers per 30-6-2019, wisselkoers per 2-3-2020. Bron: MIGA Financial Statements Fiscal Year 2019.

3 Cijfers per 30-6-2019, wisselkoers per 2-3-2020. Bron: IBRD Financial Statements Fiscal Year 2019.

4 Cijfers deelneming/kapitaal per 1-3-2020. Bron: EIB Statuut van de EIB, Kamerbrief «Asymmetrische kapitaalverhoging Europese Investeringsbank en beantwoording kamervragen» van 5 februari 2019 en Kamerbrief «Kapitaalverhoging Europese Investeringsbank» van 31 augustus 2018. Cijfers financieel profiel per 31-12-2019. Bron: EIB Financial Statements Fiscal Year 2019.

5 Cijfers per 30-7-2020. Bron: Kamerbrief «Vijfde incidentele suppletore begroting Financiën 2020» van 12 juni 2020.

6 Cijfers per 31-12-2018, wisselkoers per 1-3-2020. Bron: AiIB Financial Statements 2019.

7 Cijfers per 31-12-2018. Bron: EBRD Financial Report 2018. Bij de EBRD worden ook equity investeringen meegenomen in de limiet.

8 Cijfers deelneming per 30-7-2020. Bron: Kamerbrief «Vijfde incidentele suppletore begroting Financiën 2020» van 12 juni 2020. Cijfers financieel profiel per 31-1-2020, wisselkoers per 1-3-2020. Bron: IMF Financial Statements, Quarter Ended 31 januari 2020.

9 Cijfers per 6-8-2020. Bron: ESM website.

10 Cijfers per 6-8-2020. Bron: EFSF website.

11 Cijfers per 6-8-2020. Bron: website Europese Commissie.

12 Cijfers per 6-8-2020. Bron: website Europese Commissie.

13 Cijfers per 6-8-2020. Bron: website Europese Commissie.

14 Op dit moment is er nog geen kapitaal ingelegd door NL. De verwachte netto verliezen van het fonds worden rond de 20% geschat, voor Nederland komt dit neer op 260 miljoen euro. Het is nog niet bekend hoe dit verspreid wordt over de looptijd van het fonds, vandaar dat er een uitgavenraming van 260 miljoen euro onder artikel 4 van de Financiënbegroting (IXB) in 2020 opgenomen.

15 De kapitaaldeelname van Nederland in het EFSF bedraagt 1,7 mln.

16 Te gebruiken eigen vermogen vermenigvuldigd met het statutair bepaalde maximale ratio voor leningen ten opzichte van het eigen vermogen (equity/loan ratio van 20%).

17 Bedragen zijn indicatief en de exacte bedragen, rekenwijze en wat wordt meegenomen verschilt per IFI of fonds.

18 Bij berekening van de totale leencapaciteit (leningen en garanties) voor de EIB wordt ervanuit gegaan dat de statutaire limiet voor de gearing ratio (250%) de beperkende factor is. De berekening is als volgt: (subscribed capital + reserves + niet-gealloceerde reserves + winst – equity investeringen) * 250%.

19 Het EGF zal geen leningen uitgeven, maar garanties. Door middel van dit garantiefonds van 25 miljard euro zal in totaal tot 200 miljard euro aan financiering voor het Europese bedrijfsleven kunnen worden gemobiliseerd.

3.5 Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

A. Algemene doelstelling

Het verzekeren van betalingsrisico's die zijn verbonden aan Nederlandse export en investeringen in het buitenland die zonder deze verzekering niet tot stand zouden zijn gekomen, en het creëren en handhaven van een internationaal gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op het terrein van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën heeft de rol van regisseur bij de uitvoering van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit). De Nederlandse staat treedt op als verzekeraar en Atradius Dutch State Business N.V. (ADSB) voert de ekv-faciliteit uit, in naam van en voor rekening en risico van de Staat. De minister stelt de randvoorwaarden vast waaronder ADSB verzekeringen mag afgeven. De minister van Financiën is budgetverantwoordelijk, maar is samen met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking verantwoordelijk voor het beleid op gebied van de ekv. Beide ministers stimuleren een gelijkwaardig speelveld op het gebied van deze exportondersteunende maatregelen.

Op basis van de 'Kaderwet financiële verstrekkingen Financiën' biedt de Nederlandse staat, in aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Met de verschillende producten binnen de exportkrediet- en investeringsverzekeringen kunnen Nederlandse bedrijven meer exportorders binnenhalen die in het bijzonder op (middel)lange termijn gefinancierd worden.²⁹

De ekv-faciliteit van de Nederlandse staat is aanvullend aan de markt. Dit betekent dat exporteurs aanspraak kunnen maken op de ekv-faciliteit als exportorders niet commercieel verzekerd kunnen worden. Zo kan de export, ook naar politiek en economisch ingewikkelde landen, toch doorgaan. Er is duidelijk vastgelegd welke risico's (looptijd, omvang en landen) verzekerd kunnen worden op de private markt en dus voor welke risico's de Nederlandse staat aanvullende zekerheid kan bieden. Daarnaast stelt de minister van Financiën voor alle verzekeringsproducten een risicokader vast. Hierin staan de randvoorwaarden voor het afgeven van een verzekering, waarmee de Staat vaststelt welke risico's als verantwoord worden beschouwd.

Net als Nederland hebben veel andere landen in de wereld ook een ekv-faciliteit. Nederland zet zich internationaal in om afspraken te maken over exportondersteuning en om Nederlandse exporteurs en hun financiers onder gelijke voorwaarden te kunnen laten concurreren. Deze afspraken zijn vastgelegd in de 'Arrangement' en waarborgen een internationaal gelijk speelveld.³⁰ Zo zijn er afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder

²⁹ Het productassortiment dat ADSB namens de Staat aanbiedt betreft onder andere: kapitaalgoederenverzekering, financieringsverzekering werkkapitaaldekking en de exportkredietgarantie (ekg). Zie voor een volledige beschrijving van het productassortiment de website van ADSB: www.atradiusdutchstatebusiness.nl/index.html

³⁰ De Arrangement of the Officially Supported Export Credits. Voor EU-lidstaten is de Arrangement bindend

exportkredietverzekeringen mogen worden verstrekt. Er kan hierbij gedacht worden aan afspraken over de kostendekkendheid van de steun, minimumpremies, maximale looptijden, het gebruik van ontwikkelingshulpgelden en verantwoord leenbeleid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) heeft internationaal, maar ook nationaal de aandacht. De Nederlandse staat vervult bij het uitvoeren van de ekv een voorbeeldfunctie voor niet ekv-gedekte exporttransacties, er is continu aandacht voor een gedegen uitvoering van het beleid voor mvo binnen de ekv-aanvragen. Het Nederlandse beleid voor de toetsing van ekv-aanvragen op de milieu- en sociale-effecten, dat in een aantal opzichten strenger is dan de internationale richtlijnen op dit gebied, is vastgelegd in het zogeheten Beleidsdocument mvo.³¹ ADSB publiceert jaarlijks een duurzaamheidsverslag waarin de inspanningen en resultaten worden beschreven.

C. Beleidswijzigingen

Coronamaatregelen EKV

In 2021 zal er aandacht worden besteed aan het in kaart brengen van het effect van de genomen crisismaatregelen op gebied van de ekv. Het betreffen de op 26 maart aangekondigde verruiming exportkredieten om de handelsstromen op gang te houden en de herverzekering leverancierskredieten. Zie hiervoor ook het overzicht coronamaatregelen in paragraaf 2.1 en het overzicht risicoregelingen, paragraaf 2.5.

Zo zal er worden gekeken naar hoeveel handel er door de genomen crisismaatregelen heeft plaatsgevonden die zonder de maatregelen niet zou hebben plaatsgevonden, wat het effect is geweest van de corona-fasttrack op doorlooptijden van ekv-aanvragen en hoeveel schades de Staat vanwege de economische gevolgen van corona op het gebied van de ekv heeft moeten uitkeren. De genomen crisismaatregelen op gebied van de ekv zijn in ieder geval tot 31 december 2020 van kracht. In het najaar zal worden geëvalueerd of het nodig is om deze nog langer in stand te houden.

Vergroening

Net als in 2020 blijft ook in 2021 het vergoenen van de ekv-portefeuille een aandachtspunt. We zien inmiddels de eerste effecten van de maatregelen die de afgelopen tijd zijn genomen. Zo hebben met name een ruimer Nederlands content beleid voor evident groene projectfinanciering en een hogere dekkingsgraad voor groene projectfinanciering transacties voor een significante bijdrage gezorgd aan de vergroening van de ekv-portefeuille. Ook wordt flexibeler omgegaan met acceptatiecriteria voor kleine groene transacties. Op die manier wordt het Nederlandse bedrijfsleven gestimuleerd te vergroenen en kunnen kleine bedrijven die veelal innovatief zijn worden ondersteund in hun exportpotentieel.

Modernisering Arrangement

Daarnaast draagt het ministerie van Financiën actief bij aan internationale afspraken over publieke exportfinanciering. Hiermee zorgen we voor eerlijk internationaal speelveld en willen we voorkomen dat er een race naar de bodem ontstaat door het aanbieden van goedkope financiering. De internationale afspraken zijn sinds de jaren '70 opgenomen in de Arrangement on official supported export credits. De financiële regels zijn echter inflexibel

³¹ Kamerstukken II 2017-2018, 26 485, nr. 255.

en steeds meer financiering valt buiten de scope van de Arrangement. Dit komt het internationaal speelveld voor onze exporteurs niet ten goede. In 2021 willen we een belangrijke stap zetten in het moderniseren van de Arrangement. Het ministerie van Financiën zal met gelijkgezinde landen voorstellen ontwikkelen en inbrengen in de internationale overleggen om de afspraken te moderniseren en flexibiliseren.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 37 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	4.761.921	22.166.278	10.088.378	10.088.378	10.088.378	10.088.378	10.088.378
<i>waarvan betalingsverplichtingen</i>	13.780	166.278	88.378	88.378	88.378	88.378	88.378
Kostenvergoeding Atradius DSB	12.134	15.887	17.987	17.987	17.987	17.987	17.987
Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten	0	80.000	0	0	0	0	0
Storting begrotingsreserve EKV	0	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244
Overige betalingsverplichtingen	1.646	147	147	147	147	147	147
<i>waarvan garantieverplichtingen</i>	4.748.141	22.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
Exportkredietverzekeringen	4.748.141	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
<i>waarvan: aangegane garantieverplichtingen</i>	4.748.141	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
<i>waarvan: vervallen garantieverplichtingen</i>	0	0	0	0	0	0	0
Herverzekering leverancierskredieten	0	12.000.000	0	0	0	0	0
Uitgaven	198.506	1.253.178	580.378	150.378	150.378	150.378	150.378
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
Opdrachten	12.178	96.034	18.134	18.134	18.134	18.134	18.134
Kostenvergoeding Atradius DSB	12.134	15.887	17.987	17.987	17.987	17.987	17.987
Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten	0	80.000	0	0	0	0	0
Overige uitgaven	44	147	147	147	147	147	147
Garanties	186.328	1.086.900	492.000	62.000	62.000	62.000	62.000
Schade-uitkering EKV	184.726	136.900	142.000	62.000	62.000	62.000	62.000
Schade-uitkering herverzekering leverancierskred.	0	950.000	350.000	0	0	0	0
Schade-uitkering Seno-Gom	1.602	0	0	0	0	0	0
Storting/onttrekking begrotingsreserve	0	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244
Storting begrotingsreserve EKV	0	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244
Ontvangsten	166.594	514.898	434.914	108.163	108.262	106.450	106.450
Garanties	217.575	485.954	331.870	85.119	85.218	83.406	83.406
Premies EKV	63.159	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244
Premies herverzekering leverancierskredieten	0	200.000	0	0	0	0	0
Schaderestituties EKV	154.416	25.710	161.626	14.875	14.974	13.162	13.162
Schaderestituties herverzekering leverancierskredieten	0	190.000	100.000	0	0	0	0
Storting/onttrekking begrotingsreserve	- 50.981	28.944	103.044	23.044	23.044	23.044	23.044
Onttrekking begrotingsreserve EKV	- 50.981	28.944	103.044	23.044	23.044	23.044	23.044

Budgetflexibiliteit

Garanties

Deze uitgaven zijn 100% juridisch verplicht, aangezien deze voortvloeien uit afgesloten exportkredietverzekeringen. Indien de verzekerde risico's zich materialiseren en aan alle verzekeringsvoorwaarden is voldaan, moet de Staat als verzekeraar tot uitkering overgaan.

Opdrachten

Dit budget is 100% juridisch verplicht op basis van een overeenkomst met ADSB.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen en uitgaven

Opdrachten

ADSB is de uitvoerder van de ekv-faciliteit. ADSB ontvangt voor de werkzaamheden in het kader van de ekv-faciliteit jaarlijks een vergoeding op basis van een vergoedingsovereenkomst.

De Staat neemt daarnaast de uitvoeringskosten van de particuliere kredietverzekeraars voor zijn rekening voor de duur van de uitvoering van de crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten.

Garanties

Voor de ekv-faciliteit is in de begroting een plafond van € 10 mld. opgenomen. Dit is het bedrag dat jaarlijks aan nieuwe verplichtingen kan worden aangegaan.

De garantie «herverzekering leverancierskredieten» betreft een nieuwe, tijdelijke garantie van de Staat als maatregel in de Coronacrisis om te voorkomen dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Deze garantie is in 2020 ter hoogte van € 12,0 miljard euro opgericht en staat los van het reguliere plafond van € 10 miljard voor exportkredietverzekeringen (zie het kopje Verplichtingen in bovenstaande tabel).

De ekv heeft zowel definitieve als voorlopige juridische verplichtingen in de portefeuille. Indien het voor een exporteur nog onzeker is of de opdracht wordt gegund, maar er voor een offerte wel al financiering geregeld moet zijn, kan een dekkingstoezegging worden afgegeven. Dit is nog geen polis, maar de dekkingstoezegging zal bij daadwerkelijke gunning van een opdracht worden omgezet naar een polis. Gemiddeld wordt ongeveer de helft van de dekkingstoezeggingen uiteindelijk een polis. Als er duidelijke aanwijzingen zijn dat het risico sterk is verslechterd, is de Staat niet verplicht om een dekkingstoezegging in een polis om te zetten. Schade kan uitsluitend onder een polis worden uitgekeerd. Wanneer zich onder een ekv-polis schade voordoet, zal de Staat bij schade-uitkering doorgaans het betalingsschema van de debiteur volgen. Dit betekent dat het bedrag niet in een keer wordt uitgekeerd, maar gespreid over de resterende looptijd van de verzekering (doorgaans twee betalingen per jaar).

Op basis van een inschatting per sector welke afnemers ernstig, duidelijk of nauwelijks geraakt zijn als gevolg van de COVID-19 maatregelen, volgt op basis van een scenario analyse, een geraamde schade-uitkering voor de

herverzekering leverancierskredieten. De raming is met grote onzekerheid omgeven, omdat het onmogelijk is in te schatten wat de impact van de crisis zal zijn op elk individueel bedrijf.

Naar aanleiding van het garantiekader voor risicoregelingen wordt voor de ekv een risicovoorziening opgebouwd. De risicovoorziening fungeert als een buffer om tegenvallers, zoals een grote schade, op te vangen; ontvangsten en uitgaven kunnen bij de ekv sterk over de tijd verspreid zijn.

Tot 2020 werden de toevoegingen aan en de onttrekkingen uit de begrotingsreserve ekv gesaldeerd begroot. Vanaf de eerste supplettoire begroting 2020 en verder worden de toevoegingen aan de begrotingsreserve als uitgaven weergegeven en de onttrekkingen uit de begrotingsreserve als ontvangsten. De raming van de toevoeging aan de begrotingsreserve is gelijk aan de raming van de premieontvangsten (€ 70,2 mln.). Het toevoegen van de premieontvangsten aan de begrotingsreserve is een uitgave voor de Financiënbegroting. De stand van de reserve was ultimo 2019 € 441 mln.

Tabel 38 Overzicht geraamd verloop begrotingsreserve ekv (bedragen x € 1 mln.)

Stand per 1/1/2020	Onttrekking 2020	Toevoeging 2020	Stand per 1/1/2021	Onttrekking 2021	Toevoeging 2021	Stand per 31/12/2021
441	- 29	+ 70	482	- 103	+ 70	449

Ontvangsten

Garanties

De ontvangsten bestaan uit premies en schaderestituties. De omvang van deze posten wordt beïnvloed door de hoeveelheid afgegeven exportkredietverzekeringen/leverancierskredieten en ontwikkelingen in de kredietwaardigheid van buitenlandse debiteuren/afnemers van leverancierskredieten.

Als er een ekv-polis wordt afgegeven is de verzekerde premie verschuldigd. De premie wordt berekend op basis van een internationaal afgesproken systematiek. De in Arrangement-verband overeengekomen minimumpremie's zijn van belang voor het voorkomen van concurrentievervalsing. De premies dienen het onderliggende risico te reflecteren en bij te dragen aan de kostendekkendheid van de faciliteit.

De premieontvangsten van de kredietverzekeraars voor de herverzekering leverancierskredieten komen volledig ten gunste van de Staat.

Schaderestituties op de ekv kunnen uiteraard alleen ontstaan indien eerst uitgaven zijn gedaan in de vorm van schade-uitkeringen. De Club van Parijs is een belangrijk platform waar crediteurlanden informatie delen over betalingsachterstanden van overheden of overheidsbedrijven op publiek gedekte exportkredieten en bilaterale leningen. Deze coördinatie tussen landen verhoogt de schaderestituties van een publieke exportverzekeraar. De schaderestituties voor de herverzekering van de leverancierskredieten komen ten gunste van de Staat. De raming is met grote onzekerheid omgeven, omdat het onmogelijk is in te schatten wat de impact van de crisis zal zijn op elk individueel bedrijf.

Zoals toegelicht onder verplichtingen en uitgaven worden de toevoegingen aan en de onttrekkingen uit de begrotingsreserve van de ekv niet langer gesaldeerd begroot. De geraamde onttrekking uit de begrotingsreserve is gelijk aan de geraamde uitvoeringskosten van Atradius, schades die

definitief worden afgeschreven en overige kosten (€ 20,2 mln.). Een onttrekking uit de begrotingsreserve is een ontvangst voor de Financiënbe-groting.

Meetbare gegevens

Voor de ekv-faciliteit worden drie indicatoren gehanteerd om inzicht te krijgen in hoeverre de doelstelling wordt behaald. De eerste indicator, die in 2018 voor het eerst werd gebruikt, geeft inzicht in de directe en indirecte bijdrage van de ekv-faciliteit aan het Nederlandse bbp op basis van bereke-ningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Hiervoor wordt aangesloten bij de wijze waarop de doeltreffendheid van de faciliteit (tussen 2010 en 2014) is onderzocht in de beleidsdoorlichting van 2016. De streef-waarde is gebaseerd op historische realisaties.

De tweede indicator is de bedrijfseconomische resultaatbepaling (berb). De berb tracht aan te geven in welke mate de ekv-faciliteit voldoet aan de internationale afspraak om minimaal kostendekkend te zijn. Deze afspraak is gemaakt om te voorkomen dat er concurrentievervalsing kan plaats-vinden. De berb brengt in kaart in welke mate de inkomsten (premies en recuperaties) op de lange termijn de uitgaven (schades en uitvoerings-kosten) dekken. Een positieve uitkomst duidt erop dat de faciliteit cumulatief gezien sinds 1999 kostendekkend is gebleken met inachtneming van nog te verwachten schades over de uitstaande risico's.

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering is erop gericht het aandeel in de portefeuille van transacties die een bijdrage leveren aan het bereiken van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te laten groeien. In 2019 is een model ontwikkeld om te kunnen inventariseren welke transacties als groen gekwalificeerd kunnen worden. Dit model is gebaseerd op de richtlijnen van de International Finance Corporation (onderdeel van de Wereldbankgroep). Begin 2020 is dit model door externe deskundigen gevalideerd. Vanaf 2020 worden alle transacties geclassificeerd en zullen de uitkomsten worden gebruikt om te rapporteren over het aantal groene transacties in de portefeuille.

Tabel 39 Indicatoren

	2016	2017	2018	2019	Streef-waarde 2020 t/m 2023
Bijdrage bbp in %	0,17%	0,12%	0,11%	n.n.b.	> 0,18%
Berb	€365 mln.	€478 mln.	€518 mln.	€ 555 mln. (voorlopig)	> €0
Nieuw aangegane donkergroene transacties				19% (pilot)	n.t.b.

3.6 Artikel 6 Btw-compensatiefonds

A. Algemene doelstelling

Gemeenten, provincies en andere regionale openbare lichamen als bedoeld in de Wet op het Btw-compensatiefonds hebben de mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De btw speelt hierin geen rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Decentrale overheden kunnen betaalde btw terugvragen bij het BCF. De betaalde btw moet daarvoor aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet de btw betaald zijn over een niet-ondernemerstaak en mag er geen sprake zijn van verstrekking aan een individuele derde. Voorbeelden van taken waarvoor gemeenten en provincies btw kunnen terugvragen zijn: inzameling van huisvuil, onderhoud aan gebouwen, straatbeheer, schoonmaakactiviteiten, archivering, ingenieurswerkzaamheden en groenbeheer.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een uitvoerende rol bij:

- het verstrekken, verzamelen en controleren van de opgaafformulieren en het uitbetalen van de compensabele btw;
- het beheer van het BCF.

C. Beleidswijzigingen

Naar analogie van de normeringssystematiek (zie bijlage 11 van de miljoenennota voor een toelichting) is het accres van het BCF gedurende deze kabinetsperiode bevroren. Daarmee wordt het plafond enkel nog gewijzigd voor taakmutaties en niet voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 40 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	3.422.490	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372
Uitgaven	3.422.490	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
Bijdragen aan medeoverheden	3.422.490	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372
Bijdragen aan gemeenten	2.955.990	3.153.709	3.153.751	3.153.751	3.153.751	3.153.751	3.153.751
Bijdragen aan provincies	466.500	417.621	417.621	417.621	417.621	417.621	417.621
Ontvangsten	3.422.490	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372

Budgetflexibiliteit

De bijdrage van het Rijk ter compensatie van de door decentrale overheden betaalde btw is opgenomen in de Wet op het Btw-compensatiefonds. De wet bevat de voorwaarden waarbinnen gemeenten en provincies kunnen

claimen uit het BCF. Het Rijk heeft geen invloed op de jaarlijkse uitgaven van het fonds. Met ingang van 2015 is het BCF geplafonneerd³². Dit plafond groeit jaarlijks mee met de uitkomst van de normeringssystematiek. Als er minder geclaimd wordt uit het fonds dan het plafond, dan wordt de ruimte onder het plafond gestort in het Gemeente- en Provinciefonds. Als er meer wordt geclaimd uit het fonds dan het plafond, dan wordt het bedrag boven het plafond teruggevorderd uit het Gemeente- en Provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het Gemeente- en Provinciefonds communicerende vaten.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Verplichtingen en uitgaven (bijdragen aan medeoverheden)

Gemeenten declareren in *absolute* zin meer btw bij het BCF dan provincies. Dit declaratiepatroon komt voort uit het feit dat alle gemeentelijke begrotingen tezamen groter zijn dan alle provinciale begrotingen tezamen. In *relatieve* zin declareren de provincies meer bij het BCF. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat de provincies vooral actief zijn op het gebied van verkeer en vervoer, deze uitgaven komen vaak in aanmerking voor compensatie van btw.

De raming van de uitgaven uit het BCF voor het lopende jaar wordt geëxtrapoleerd voor de jaren daarna. Uitgangspunt voor de raming van het lopende jaar is de beschikking van het afgelopen jaar die in het lopende jaar wordt uitbetaald, aangevuld met het voorschot van het vierde kwartaal van het afgelopen jaar en driemaal het voorschot van het eerste kwartaal uit het lopende jaar.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gelijk aan de uitgaven.

Tabel 41 Geraamd plafond Btw-compensatiefonds (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Plafond	3.680.663	3.812.354	3.953.710	4.062.880	4.176.655	4.307.762
Grondslag	3.671.278	3.791.793	3.906.157	4.042.143	4.183.340	4.183.340
Waarvan overhevelingen i.v.m taakmutaties	7.633	3.273	6.211	6.204	6.204	6.204
Waarvan accres	1.752	17.288	41.342	14.533	- 12.889	118.218
Uitgaven	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372
Waarvan Gemeenten	3.153.709	3.153.751	3.153.751	3.153.751	3.153.751	3.153.751
Waarvan Provincies	417.621	417.621	417.621	417.621	417.621	417.621
Ruimte onder plafond	109.333	240.982	382.338	491.508	605.283	736.390
Waarvan Gemeenten	96.548	212.803	337.629	434.033	534.504	650.280
Waarvan Provincies	12.785	28.179	44.709	57.475	70.779	86.110

Compensatie

De Belastingdienst is belast met het verstrekken en verzamelen van opgaaf-formulieren en het compenseren van de btw over niet-ondernemersactiviteiten.

³² Conform afspraken in het financieel akkoord uit 2013 tussen het Rijk en decentrale overheden, zie ook Kamerstukken II 2012-2013, 33 400 B, nr. 7.

Controle- en toezichtsbeleid

Bij de uitvoering van de Wet op het Btw-compensatiefonds is een centrale rol toegekend aan de Belastingdienst. Dit vanwege de nauwe relatie tussen de heffing van de omzetbelasting op grond van de Wet op de omzetbelasting en de compensatie van de omzetbelasting op grond van het BCF. Uit het oogpunt van eenvoud en doelmatigheid is ervoor gekozen de Wet op het Btw-compensatiefonds in belangrijke mate aan te laten sluiten bij het systeem van heffing van omzetbelasting in de Algemene wet betreffende rijksbelastingen. Dit betekent onder meer dat het toezicht op het BCF onderdeel uitmaakt van het reguliere toezicht bij gemeenten en provincies. Dit toezicht kan bestaan uit bedrijfsbezoeken waarbij de uitvoering van het BCF beoordeeld wordt, waarbij technische vragen rond het BCF besproken worden tot volledige boekenonderzoeken naar de BCF-claim.

De handelwijze van de Belastingdienst met betrekking tot de opgaven voor het BCF is, gezien de nauwe relatie met het systeem van heffing van omzetbelasting, niet anders dan die met betrekking tot de aangifte omzetbelasting. Dit betekent de mogelijkheid van controle achteraf gedurende een periode van vijf jaar. Inherent aan het systeem van heffing van omzetbelasting (voldoening op aangifte met slechts beperkte informatie) is dat de controle op de juistheid van de ingediende aangiften achteraf en op basis van risicoafweging plaatsvindt. Dit is ook het geval indien sprake is van een zogenoemde negatieve aangifte omzetbelasting (de voorbelasting overtreft de verschuldigde belasting). Slechts in uitzonderingsgevallen vormt de aangifte omzetbelasting zelf aanleiding tot het instellen van een boekenonderzoek. Voornoemde handelwijze met betrekking tot het BCF betekent dat de Belastingdienst niet per uitkeringsjaar vaststelt in welke mate de uitbetaalde bedragen rechtmatig zijn geweest, maar binnen het algemene beleid zich er op richt om in de actualiteit te beoordelen welke gemeenten en provincies op welke aspecten het meest voor nadere toezichtsactiviteiten in aanmerking komen.

De algemene beleidsdoelstelling van de Belastingdienst is het onderhouden en versterken van de compliance bij belastingplichtigen. Hierbij maakt de Belastingdienst gebruik van de mogelijkheden die klantbehandeling in de actualiteit biedt. Een gemeente of provincie werkt daarbij zichtbaar aan het onderhouden en versterken van de fiscale beheersing, met als doel het opstellen en indienen van aanvaardbare belastingaangiften en opgaven voor het BCF. De Belastingdienst bespreekt met de gemeenten en provincies hoe zij hun verantwoordelijkheid voor naleving van fiscale wet- en regelgeving nemen en zorg dragen voor volledige en juiste aangiften en opgaven. Daarbij krijgt de Belastingdienst zicht op hoe de gemeenten en provincies omgaan met fiscaliteit en of de randvoorwaarden voor een adequate beheersing daarvan, zijn ingevuld. De gemeenten en provincies beoordelen vervolgens zelf de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersing van de (fiscaal relevante) bedrijfsprocessen. De resultaten daarvan delen zij met de Belastingdienst. Met deze informatie bepaalt de Belastingdienst in welke mate gesteund kan worden op de interne beheersing en in hoeverre aanvullende eigen werkzaamheden noodzakelijk zijn. Met de gemeenten en provincies kan voornoemde werkwijze in een convenant worden vastgelegd. Ongeacht het afsluiten van een convenant kan, indien daartoe aanleiding bestaat, een boekenonderzoek worden uitgevoerd. Dit kunnen volledige boekenonderzoeken zijn waarvan het BCF onderdeel uitmaakt of deelonderzoeken die specifiek zijn gericht op de juistheid van de door gemeenten en provincies ingediende opgaven BCF.

Meetbare gegevens

Tabel 42 Meetbare gegevens

Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Percentage gemeenten en provincies waarvan de mogelijkheid tot klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is	96%	95%	95%	95%

Toelichting

Binnen het segment Grote ondernemingen is er voor de grootste bedrijven sprake van individuele klantbehandeling, hieronder zijn alle gemeenten en provincies begrepen. Met individuele klantbehandeling wordt passende behandeling beoogd ter afdekking van de risico's, gegeven de beschikbare capaciteit. Voor elke gemeente en provincie wordt beoordeeld of deze in aanmerking komt voor klantbehandeling in de actualiteit. Drie gedragscomponenten zijn daarbij bepalend: 1) de mate van transparantie, 2) de mate van fiscale beheersing en 3) de fiscale strategie. De analyse leidt tot een behandelstrategie en de vaststelling of een gemeente of provincie al dan niet voor klantbehandeling in de actualiteit in aanmerking komt. Mocht dit het geval zijn, dan wordt op directieniveau een gesprek gehouden en een aanvullende verkenning uitgevoerd. Het streven is om deze toets in 2021 voor 95% van alle gemeenten en provincies te hebben uitgevoerd .

3.7 Artikel 9 Douane

A. Algemene doelstelling

De Nederlandse Douane heeft op grond van het Douanewetboek van de Europese Unie (DWU) de opdracht om toezicht te houden op het internationale handelsverkeer van de Europese Unie. Op deze wijze draagt de Douane bij aan eerlijke en open handel, de uitvoering van de externe aspecten van de interne markt, van het gemeenschappelijk handelsbeleid en van ander gemeenschappelijk beleid van de Europese Unie dat verband houdt met de handel, en de algemene veiligheid van de toeleveringsketen.

In dit licht neemt Douane maatregelen die met name strekken tot:

1. de bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie en haar lidstaten;
2. de bescherming van de Europese Unie tegen oneerlijke en illegale handel en de ondersteuning van de legale handel;
3. het garanderen van de veiligheid van de Europese Unie en haar ingezetenen en van de bescherming van het milieu, in voorkomend geval in nauwe samenwerking met andere autoriteiten; en
4. het handhaven van een billijk evenwicht tussen de douanecontroles en de facilitering van de legale handel.

Op grond van Nederlandse wetgeving houdt de Douane toezicht op goederen waarop accijns- en verbruiksbelastingen geheven worden.

De opdracht van de Nederlandse Douane kan worden samengevat in de volgende ABC-doelstellingen: Afdracht, Beschermen, Concurrentie. De Douane draagt bij aan een solide financiering van de Europese en nationale overheid, aan een veilige samenleving en aan een sterke, aantrekkelijke en eerlijke interne markt waarmee de welvaart in de EU en in het bijzonder Nederland wordt bevorderd. Vrijwillige naleving van Europese en nationale wetgeving, risicogericht acteren en gedifferentieerd handhaven zijn hiervoor de basis.

De Douane zoekt ten behoeve van een goede uitvoering van haar opdracht uitdrukkelijk de samenwerking met andere overheidsorganisaties, bedrijfsleven en wetenschap.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën heeft een regisserende rol op het terrein van het Douanebeleid. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving inzake douaneformaliteiten en douanerechten. Dit is hoofdzakelijk Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving inzake binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen.

De minister bevordert via de inzet van de Douane de naleving van wet- en regelgeving. Dit gebeurt door het leveren van passende en faciliterende dienstverlening door bijvoorbeeld zorg te dragen voor een goed werkend aangiftesysteem. Maar ook door processen juist en tijdig uit te voeren, door adequaat toezicht uit te oefenen en door naleving te stimuleren en waar nodig deze naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

De Douane voert nationaal taken uit voor de ministeries verenigd in het 'Opdrachtgevers-Opdrachtnemerberaad Douane' (OOD). In dit gremium spreken de beleidsdepartementen en Douane elkaar periodiek over de toezichts- en handhavingssinzet van de Douane op de uiteenlopende douanetaken. In de begroting van deze ministeries wordt het beleid waarvoor de betreffende minister verantwoordelijk is toegelicht.

Kwantitatieve doelstellingen

De algemene doelstelling van de Douane komt, langs de lijnen van de ABC-doelen, tot uiting in onderstaande meetbare gegevens. Daarnaast zijn de prestatie-indicatoren op bezwaar en klachten uit artikel 1 vanaf dit begrotingsjaar onder artikel 9 opgenomen, waarbij de gepresenteerde waarden betrekking hebben op de douaneprocessen.

Tabel 43 Prestatie-indicatoren Douane

Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Juiste invoeraangiften	91	97	≥100	≥100
Uitvoering afspraken niet-fiscale taken	- ¹	-	≥95%	≥95%
Waardering bedrijfsleven	107,2	105,8	≥100	≥100
Afgehandelde bezwaren binnen de Awb-termijn	78%	89%	90-95%	≥90%
Afgehandelde klachten binnen de Awb-termijn	98%	98%	90-95%	≥95%

¹ Waarde 2018 en 2019 niet van toepassing omdat de indicator vanaf 2020 in werking is getreden.

Deze prestatie-indicatoren kunnen - net zoals in 2020 - beïnvloed worden door de wijzigingen in de aantallen aangiften en bijstellingen in het toezicht van de Douane als gevolg van mogelijke effecten van COVID-19. Ook kan de waardering van het bedrijfsleven anders uitvallen door de (tijdelijke) wijzigingen in de uitvoering vanwege het vooropstellen van de gezondheid van medewerkers.

Juiste invoeraangiften

De juistheid van de invoer aangifte is de belangrijkste graadmeter voor het vaststellen van de fiscale compliance. Een juiste invoeraangifte betekent dat de juiste afdracht van de bij invoer verschuldigde belastingen kan worden vastgesteld. Door nalevings-, toezichts- en handavingsinterventies beïnvloedt de Douane de compliance, met als doel deze jaarlijks op een hoger peil te brengen. De prestatie-indicator Juiste invoeraangiften geeft weer hoe groot het aandeel juiste invoeraangiften is in het totaal aantal invoeraangiften.

Meer specifiek gaat het om de invoeraangiften die voldoen aan de wettelijke eisen voor een juiste aangifte en zijn ingediend in het aangiftesysteem van de Douane. Dit wordt uitgedrukt in een indexcijfer; het jaar 2016 geldt hierbij als indexjaar.

Uitvoering afspraken niet-fiscale taken

De B-doelstelling van de Douane, beschermen van de samenleving, betreft de uitvoering van de niet-fiscale taken die de Douane in opdracht van beleidsdepartementen kent. Deze opdrachtgevende beleidsdepartementen zijn de ministeries van Financiën, van Buitenlandse Zaken, van Economische Zaken en Klimaat, van Infrastructuur en Waterstaat, van

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Justitie en Veiligheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De realisatie van de jaarlijkse afspraken over de uitvoering van de douanetaken is onderwerp van gesprek in het eerder genoemde 'Opdrachtgevers-Opdrachtnemerberaad Douane' (OOD). De prestatie-indicator «Uitvoering afspraken niet-fiscale taken» is via dit beraad in overleg met betrokken partijen ontwikkeld en richt zich op de mate waarin de Douane de (periodieke) afspraken over deze douanetaken uitvoert. Deze indicator is over het jaar 2020 voor het eerst in werking getreden.

Waardering bedrijfsleven

De waardering bedrijfsleven is een indicator voor de doelstelling versterken van de concurrentiepositie (C-doelstelling). Voor het meten en verbeteren van de dienstverlening van de Douane aan het bedrijfsleven wordt het instrument Bewijs van Goede Dienst³³ ingezet. Hierin zijn doelstellingen opgenomen die in samenspraak met het bedrijfsleven tot stand zijn gekomen en waaraan zowel de Douane als het bedrijfsleven grote waarde hecht. Met het bedrijfsleven worden ook afspraken gemaakt over verbeteracties rondom dienstverlening en toezichtslasten. De score op deze doelstellingen wordt jaarlijks gemeten. De waardering wordt als index opgenomen met als indexjaar 2015.

C. Beleidswijzigingen

De Douane staat de komende jaren voor diverse uitdagingen en aandachtsgebieden, zoals brexit, COVID-19, ondermijning, pensioengerelateerde personele uitstroom, integriteit en een sterke groei van het aantal aangiften. Dat laatste stelt ook eisen aan de bestendigheid van ICT.

Wat de uitkomst van de brexit-onderhandelingen over een toekomstig partnerschap tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie ook zal zijn, er gaan douaneformaliteiten gelden. De Douane heeft zich in de afgelopen jaren zo goed mogelijk voorbereid, maar dat neemt niet weg dat het een uitdaging zal zijn om de negatieve gevolgen voor het bedrijfsleven zoveel mogelijk te beperken. De Douane heeft vanuit taken en specifieke expertise haar aandeel in de Rijksbrede en lokale inspanningen in de aanpak van ondermijning.

De uitbraak van het coronavirus (COVID-19) laat de grote impact van omgevingsontwikkelingen op het internationale handelsverkeer, de logistieke stromen en daarmee op de Douane zien. Het werkt door in de processen, organisatie en informatievoorziening van de Douane. Als gevolg van het kabinetsbeleid rond de COVID-19 in 2020 heeft de Douane haar uitvoering in 2020 in korte tijd bijgesteld, waarbij de gezondheid van medewerkers voorop is gezet. De reguliere douaneafhandeling werd gecontinueerd, toezicht en handhaving gaven prioriteit aan veiligheidsrisico's (waar onder verdovende middelen) en fiscaliteit. De effecten van de economische ontwikkelingen werken naar verwachting door in 2021, wat ertoe kan leiden dat de prestatie-indicatoren ook in 2021 worden beïnvloed.

³³ https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/themaoverstijgend/brochures_en_publicaties/bewijs_van_goede_dienst

De Douane heeft in de komende jaren te maken met een grote uitstroom van medewerkers, onder andere als gevolg van pensionering, waardoor veel aandacht moet worden besteed aan het werven, selecteren, opleiden en begeleiden van nieuwe medewerkers. Daarnaast vraagt het beschermen van de organisatie en haar medewerkers tegen mogelijke integriteitsschendingen en ondermijningsactiviteiten de voortdurende aandacht van de Douane.

Verder heeft de organisatie te maken met de prognose van een sterke groei van het aantal aangiften onder andere door implementatie van EU wet- en regelgeving en door e-commerce. Dit betekent investeren in ICT om real-time verwerking van grote aantallen aangiften te kunnen doen en de informatiepositie ten behoeve van het toezicht te verbeteren.

Deze factoren stellen eisen aan de handhaving en de ICT van de Douane. De organisatie moet snel kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en op aanpassingen in EU en nationale wetgeving en continuïteit kunnen borgen. In onderdeel F, Douanebeleid en -strategie wordt hier nader op ingegaan.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

In de ontwerpbegroting IX 2020 werden in artikel 9 Douane budgettair enkel de apparaatsbudgetten (personele en materiële uitgaven en apparaatsontvangsten), programma-uitgaven en verplichtingen opgenomen die direct aan de Douane kunnen worden toegerekend. De overige indirecte uitgaven ten behoeve van de douaneprocessen, bijvoorbeeld voor huisvesting, worden gedaan door centrale dienstonderdelen binnen de Belastingdienst en werden derhalve voor de ontwerpbegroting IX 2020 opgenomen en toegelicht in artikel 1 Belastingen.

Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden deze uitgaven in artikel 9 Douane middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht. De toerekening vindt plaats voor alle dienstonderdelen van de Belastingdienst die uitgaven doen ten behoeve van de douaneprocessen, met uitzondering van het dienstonderdeel Informatievoorziening (IV). In paragraaf «E. Toelichting op de financiële instrumenten» staan deze uitgaven uitgesplitst naar te leveren diensten van de Belastingdienst.

Tabel 44 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 Douane (bedragen x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	393.471	458.388	540.248	541.544	537.379	534.575	533.924
Uitgaven (1) + (2)	391.518	446.991	540.248	541.544	537.379	534.575	533.924
(1) Apparaatsuitgaven	366.896	416.809	437.863	439.707	435.542	432.738	432.087
Personeel	364.127	414.023	430.924	431.776	429.677	429.373	428.722
Eigen personeel	358.089	403.687	421.860	423.772	422.201	423.067	422.416
Inhuur externen	5.885	10.177	8.905	7.845	7.317	6.147	6.147
Overig personeel	153	159	159	159	159	159	159
Materieel	2.770	2.786	6.939	7.931	5.865	3.365	3.365
ICT	704	1.235	5.413	6.405	4.352	1.852	1.852
Bijdrage aan SSO's	0	1.524	1.500	1.500	1.487	1.487	1.487
Overig materieel	2.066	27	26	26	26	26	26
(2) Programma-uitgaven	24.622	30.182	102.385	101.837	101.837	101.837	101.837
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			87,8%				
Opdrachten	21.804	28.045	28.881	28.333	28.333	28.333	28.333
ICT opdrachten	1.059	3.831	3.840	3.840	3.840	3.840	3.840
Overige opdrachten	20.745	24.214	25.041	24.493	24.493	24.493	24.493
Bijdrage agentschappen	2.818	2.137	2.137	2.137	2.137	2.137	2.137
Bijdrage overige agentschappen	2.818	2.137	2.137	2.137	2.137	2.137	2.137
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	71.367	71.367	71.367	71.367	71.367
Toegerekende uitgaven van Belastingen	0	0	71.367	71.367	71.367	71.367	71.367
Ontvangsten	990	605	605	605	605	605	605
Apparaatontvangsten	990	605	605	605	605	605	605

Budgetflexibiliteit

Opdrachten

Via Europese samenwerking wordt gewerkt aan een DWU wat leidt tot aanpassing van de douaneprocessen. Voor de correcte toepassing van de douanewetgeving worden opdrachten gegeven om ICT-systemen aan te passen. In de Algemene Douanewet staan de toezichtstaken en bevoegdheden uitgewerkt. Voor de uitvoering van de Algemene Douanewet geeft Douane opdrachten voor de inkoop van Douane specifieke middelen, bijvoorbeeld speurhonden, detectiesystemen, werktuigen, meldkamervoorzieningen en laboratoria. De post Opdrachten is naar beste inschatting 50% juridisch verplicht. De verplichtingen worden met name aangegaan voor detectiesystemen.

Bijdrage agentschappen

Dit betreft met name de bijdrage aan de Rijksrederij van Rijkswaterstaat en is 100% verplicht vanuit samenwerkingsovereenkomsten.

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

De toegerekende uitgaven aan Douane zijn voor 100% juridisch verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Apparaatsuitgaven

Personele uitgaven

Dit betreft alle personele uitgaven inclusief externe inhuur voor de Douane. De inhuur is onder het rijksbreed afgesproken maximum van 10%.

Materiële uitgaven

Dit betreft de materiële uitgaven van de Douane en omvat Douane specifieke diensten, middelen en communicatie. De standaarddiensten huisvesting en de toerusting van de ambtenaren van de Douane (telefoon, laptop, werkplek, mobiele devices, etc.) loopt via andere dienstonderdelen van de Belastingdienst en deze uitgaven worden verantwoord op artikel 1 Belastingen.

Programma-uitgaven

Opdrachten

Via Europese samenwerking wordt gewerkt aan een DWU wat leidt tot aanpassing van de douaneprocessen. Voor de correcte toepassing van de douanewetgeving worden opdrachten gegeven om ICT-systemen aan te passen. In de Algemene Douanewet staan de toezichtstaken en bevoegdheden uitgewerkt. Voor de uitvoering van de Algemene Douanewet geeft Douane opdrachten voor de inkoop van Douane specifieke middelen, bijvoorbeeld speurhonden, detectiesystemen, werktuigen, meldkamervoorzieningen en laboratoria.

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft met name de bijdrage aan de Rijksrederij van Rijkswaterstaat en is 100% verplicht vanuit samenwerkingsovereenkomsten

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Een aantal dienstonderdelen van de Belastingdienst doet uitgaven ter ondersteuning van de douaneprocessen. Deze uitgaven worden van de begroting 2021 vanuit artikel 1 Belastingen toegerekend aan artikel 9 Douane en bestaan uit de volgende onderdelen. Hierbij wordt aangetekend dat het nog niet mogelijk is de ICT-uitgaven op te nemen. Dit omdat de activiteiten die de Belastingdienst op het gebied van ICT voor Douane verricht erg vervlochten zijn met de ICT-activiteiten voor Toeslagen en de Belastingdienst.

Tabel 45 Toegerekende uitgaven tbv douaneprocessen (bedragen x 1.000)

Activiteit	Bedrag
Communicatieactiviteiten	€ 1.782
HRM-activiteiten	€ 5.687
Huisvesting en facilitaire zaken	€ 60.247
Team Handel en Team OLGA grote ondernemingen	€ 2.032
Gegevens- en betalingsverkeer	€ 261
Kanaal & Ketenregie en Kanaal Digitaal/ Webcare	€ 767
Internationale Fiscale Behandeling (IFB)	€ 589
IV	nbn
Totaal	€ 71.367

F. Douanebeleid en strategie

Context

Het speelveld waarin de Douane opereert is complex en veranderlijk. Digitalisering en globalisering van de handel, onder meer resulterend in een forse toename van e-commerce zendingen, en nieuwe technologieën zoals artificial intelligence zijn van invloed op (de organisatie van) het werk van de Douane en op de samenwerking met de stakeholders. Het bedrijfsleven verwacht dat de Douane digitalisering benut om haar processen en systemen zo in te richten dat ze optimaal bijdragen aan facilitering van de handel en vermindering van administratieve lasten.

Daarnaast moet Douane inspelen op een gestage stroom nieuwe of gewijzigde wetgeving vanuit Brussel. Ook de samenstelling van het personeelsbestand, met een relatief hoge gemiddelde leeftijd, leidt tot uitdagingen: de komende jaren moet een grote uitstroom vanwege pensionering worden opgevangen. De uitbraak van COVID-19 laat de (grote) impact van omgevings-ontwikkelingen op het internationale handelsverkeer, de logistieke stromen en daarmee op de Douane zien. Dit alles vormt de context van het douanebeleid en de strategie die de Douane voor de komende jaren uitzet.

Beleidskader

Onder handhaving wordt verstaan dienstverlening, toezicht en opsporing. Daarbij wordt rekening gehouden met een billijk evenwicht tussen de douanecontroles en de facilitering van de legale handel. Resultierend in zo min mogelijk oponthoud en lage administratieve lasten.

Douanebeleid

Het beleid van de Douane is compliancegericht, informatiegestuurd en risicogericht toezichthouden en gedifferentieerd handhaven.

Compliancegericht betekent dat veel aandacht wordt besteed aan het beïnvloeden van gedrag om de naleving van regels door bedrijven en burgers te bevorderen.

Informatiegestuurd en *risicogericht* betekent dat toezicht en handhaving worden uitgevoerd op basis van risicomodellen die gebaseerd zijn op analyse van informatie uit douaneprocessen over goederen, locaties, vervoersmodaliteiten, logistieke stromen, bedrijven, burgers etc. Het uitgangspunt is: hoe groter het risico, des te meer aandacht.

Een *gedifferentieerde handhaving* wil zeggen dat de activiteiten, van dienstverlening tot opsporing, elkaar aanvullen en aansluiten bij het risico. Daarbij wordt onder meer rekening gehouden met de aard van het bedrijf 'achter' de goederenstroom, de aangiften, (volgorde van) douaneprocedures en de locaties. Dat biedt de basis voor het handhavingsbeleid waarmee ingrepen in de logistieke ketens beperkt kunnen blijven tot het noodzakelijke.

Strategie Douane

De Douane heeft in het licht van de eerder genoemde ontwikkelingen een ambitie geformuleerd: 'De Nederlandse Douane behoort tot de beste douanediensten ter wereld, die door slim te werken legale handel optimaal

faciliteert, de samenleving adequaat beschermt, en douanerechten, accijnzen en andere belastingen volgens de wetgeving correct heft en int'. Deze ambitie wordt langs drie doelstellingen programmatisch opgepakt:

- *Eén professionele en integere Douane:* De Douane wil een wendbare en integere organisatie zijn, met een evenwichtig personeelsbestand. Wendbaar wil zeggen dat de organisatie in staat is zich snel aan te passen aan veranderende omstandigheden. Integer houdt in dat douanepersoneel eerlijk en betrouwbaar is, en volledig ten dienste van de belangen van de Nederlandse en Europese samenleving opereert. Evenwichtig betekent dat het personeelsbestand een goede afspiegeling vormt van de maatschappij en daarmee ook een meer herkenbare overheid wordt, en dat de benodigde kennis en expertise aanwezig zijn bij medewerkers om de omslag naar een data-gedreven organisatie te maken. De Douane zet in op verdere uniformering van processen, ten behoeve van voorspelbaarheid en betrouwbaarheid voor bedrijfsleven en andere handhavingspartners. Ook draagt dit bij aan de verantwoording over de geïnde accijnzen en douanerechten. De klantbenadering is professioneel, en stoelt op eenvoud: bedrijven en burgers doen eenvoudig, digitaal zaken met de Douane, hebben eenvoudig inzicht in de relevante regelgeving en lopende transacties en kunnen aangiftes eenvoudig in één keer goed doen. De drempel voor klanten om compliant te zijn aan betreffende wet- en regelgeving, wordt hierdoor verlaagd.
- *Slimme handhaving, soepele logistiek:* Om het toezicht effectief en efficiënt te houden, moeten mensen en middelen op een slimme en innovatieve manier worden ingezet. Daarom wordt ingezet op geavanceerd data-gedreven risicobeheer, met behulp van hoogstaande autodetectie en een actorgerichte aanpak. Afhankelijk van de betrouwbaarheid van de bedrijven (AEO en daarop aanvullend normenkader) is een andere controledruk, handhavingsmethodiek en -instrumentarium van toepassing. De aansturing en uitvoering van het beleid op het gebied van ondermijnende drugscriminaliteit wordt versterkt. Daarnaast doet de Douane al het mogelijke om wet- en regelgeving optimaal te beïnvloeden, door een gerichte interventiestrategie in EU- en andere internationale verbanden, waarmee aandacht wordt gevraagd voor de specifieke uitdagingen waar onze dienst en Nederland voor staan.
- *Data-gedreven organisatie:* De Douane wil zich in de uitvoering van zijn werkprocessen in hoge mate laten leiden door data, en de informatie en kennis die daaruit kan worden afgeleid. Met het oog daarop wordt geïnvesteerd in versterking van datamanagement en toepassing van geavanceerde data-analyses. Het primaire doel is dat het management van de Douane permanent de beschikking heeft over actuele, betrouwbare en samenhangende sturingsinformatie voor voortgaande verbetering. Data worden eenduidig en consistent vastgelegd, vertaald in bruikbare inzichten, en veilig ter beschikking gesteld aan medewerkers voor de uitvoering van hun taken. De Douane wil zijn informatiepositie waar dat mag en kan, delen met andere overheidsorganisaties, ten behoeve van versterking van de integrale handhaving. Er wordt een platform ontwikkeld waarop overheidspartijen data eenduidig en veilig kunnen uitwisselen. Waar mogelijk wordt ook de uitwisseling met het bedrijfsleven optimaal gefaciliteerd. Daarmee kan de Douane zijn informatiepositie nog verder versterken, en andersom eigen data delen met derden.

Om deze doelen te kunnen verwezenlijken, zet de Douane in op modernisering van het IT-landschap door ontwikkeling van schaalbare en robuuste IT-voorzieningen.

3.8 Artikel 13 Toeslagen

A. Algemene doelstelling

Het uitvoeren van de toeslagregelingen voor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport, die vallen onder de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir).

De doelstelling van de Awir is het bewerkstelligen van harmonisatie tussen inkomensafhankelijke regelingen, het bevorderen van klantvriendelijkheid en doelmatigheid door het instellen van één uitvoeringsloket, en het realiseren van een betere aansluiting van inkomensafhankelijke regelingen bij de draagkracht door het gebruik van het actuele inkomen. Dit betreft de huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag.

De uitvoering van Toeslagen is gericht op de toekenningszekerheid binnen de kaders van het huidige stelsel en het toepassen van de menselijke maat daarbij. Hierbij wordt er naar gestreefd dat de benodigde inspanning van de kant van de belanghebbende om de toeslagen te verkrijgen zo beperkt mogelijk is en het toegekende voorschot zoveel mogelijk overeenkomt met de definitief toe te kennen toeslag waardoor terugbetalingen tot een minimum worden beperkt. Verder wordt toezicht gehouden dat gericht is op het voorkomen of snel herstellen van fouten en is sprake van een zorgvuldige en doortastende aanpak van (het risico van) misbruik.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Beleid

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een regisserende rol op het terrein van de inkomensafhankelijke regelingen. Daarbij gaat het om het te voeren beleid en het opstellen van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen en de daarop gebaseerde regelgeving.

Uitvoering

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een uitvoerende rol op het terrein van de vaststelling en de uitbetaling van toeslagen. Op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) voert Toeslagen de toeslagregelingen uit voor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Toeslagen is belast met de uitvoering van de zorgtoeslag, de huurtoeslag, de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Toeslagen streeft naar klantgerichte dienstverlening aan burgers, de rechtmatige toekenning van toeslagen en efficiënte uitvoering van processen.

C. Beleidswijzigingen

Belangrijk vertrekpunt bij de doorvoering van beleidswijzigingen voor Toeslagen is de positie van de opdrachtgevers, zijnde de beleidsdepartementen van SZW, BZK en VWS. In de begroting van deze ministeries wordt het beleid – waarvoor de desbetreffende minister verantwoordelijk is – toegelicht. Toeslagen gaat over de uitvoering van het beleid binnen de door opdrachtgevers gestelde kaders, niet over het beleid zelf.

Zoals onder meer geconstateerd door de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen hebben ouders die kinderopvangtoeslag ontvingen te maken gehad met een doorgeschoten aanpak van vermeende fouten in hun aanvragen. Daarnaast hebben deze en andere mensen die toeslagen ontvingen, geleden onder de harde kanten van de toeslagenregelgeving. Dat terwijl, zoals in het IBO Toeslagen deel 1 geconstateerd wordt, de gerichtheid en actualiteit³⁴ van het huidige toeslagenstelsel als keerzijde heeft dat het stelsel voor burgers vaak niet begrijpelijk is en tot onzekerheid over hun financiële situatie leidt.

Het kabinet heeft aangegeven naar een stelsel te willen dat meer zekerheid en voorspelbaarheid biedt, waarbij problematische schulden zoveel mogelijk worden voorkomen en de overgang van uitkering naar flexibel werk makkelijker wordt. Tot het moment waarop dit gerealiseerd is, zijn veel mensen afhankelijk van de toeslagen die ze ontvangen. Gedurende deze periode zal waar mogelijk door aanpassing van de wet- en regelgeving meer menselijke maat in het huidige stelsel gebracht worden. Tegelijk ontwikkelt de uitvoering van Toeslagen zich zo dat voldaan wordt aan gerechtvaardigde maatschappelijke verwachtingen.

Vergroten van de menselijke maat in de regelgeving

Bij brief van 27 april 2020 heeft de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane, naar aanleiding van de uitgebrachte rapporten van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Toeslagen, de kabinetsinzet voor een herziening van het toeslagenstelsel uiteengezet. Op basis van het IBO trekt het kabinet de conclusie dat een ander stelsel noodzakelijk is. Vanwege de urgentie van de problematiek neemt het kabinet op korte termijn een aantal maatregelen die het huidige stelsel verbeteren. Allereerst wordt de bestaande hardheidsclausule uitgebreid. Er komt een drempel voor kleine terugvorderingen en nabetalingen. Voor de zorgtoeslag worden niet langer eisen gesteld aan de verzekerdheid van de partner en wordt niet langer uitgegaan van partnerschap met terugwerkende kracht. Verder worden maatregelen onderzocht om de praktische rechtsbescherming van toeslaggerechtigden te verbeteren en wettelijk te verankeren. Dit om de balans tussen Toeslagen en de burger te verbeteren en eerder in gesprek te gaan met de belanghebbende. Het doel hierbij is om zoveel mogelijk bezwaar en beroep achteraf te voorkomen en vroegtijdig in overleg te treden met de belanghebbende. Ook het invorderingsproces wordt grondig tegen het licht gehouden. In het invorderingsproces wordt een aantal maatregelen getroffen waardoor burgers minder hard worden geraakt, bijvoorbeeld door het breder toegankelijk maken van een persoonlijke betalingsregeling. Tevens onderzoekt het kabinet hoe het niet-gebruik verder kan worden tegengegaan. Op Prinsjesdag ontvangt de Tweede Kamer, als onderdeel van het pakket Belastingplan 2021, een afzonderlijk wetsvoorstel met maatregelen ter verbetering van de uitvoerbaarheid van toeslagen.

Herstelorganisatie

In de brief van 27 februari³⁵ is aangegeven dat een crisis- en herstelorganisatie van start is gegaan. Het doel van deze organisatie is om voor alle getroffen ouders een zorgvuldig en snel herstel uit te voeren en de crisis adequaat te bestrijden. De herstelorganisatie heeft vijf taken:

³⁴ Aansluiten bij de actuele financiële en gezinssituatie (tijdigheid) betekent dat burgers de toeslag via een voorschot krijgen op basis van een schatting van het actuele jaarinkomen. Met gerichtheid wordt bedoeld dat een euro zo nauwkeurig mogelijk wordt uitgekeerd, rekening houdend met de verschillende omstandigheden en tegen zo laag mogelijke kosten. [brief Kabinetsinzet toeslagen, Kamerstukken II, 2019-2020, 31066 nr. 624]

³⁵ Kamerstukken II, 2019/20, 31 066, nr. 607.

- het informeren van de ouders via bijeenkomsten en persoonlijke dienstverlening op een open en transparante wijze;
- het bevorderen van ondersteuning van ouders bij een mogelijke samenloop van problemen, bijvoorbeeld ten aanzien van de schuldsanering;
- het inrichten van een mensgericht loket (digitaal, telefonisch en fysiek) waar ouders zich kunnen melden en terecht kunnen met hun vragen;
- het opstellen van uitvoeringsregelingen en beleid om te komen tot compensatie of financiële vergoedingen aan ouders;
- het zo snel mogelijk vaststellen en op de juiste manier uitkeren van compensatie of financiële vergoedingen.

De herstelorganisatie richt zich op de volgende groepen:

- Ouders in de CAF11-zaak;
- Ouders met een met de CAF11-zaak vergelijkbaar dossier;
- Ouders die geraakt zijn door de hardheid van het stelsel;
- Ouders met voorheen de kwalificatie 'opzet/grove schuld';
- Burgers die hun dossier hebben opgevraagd.

De herstelorganisatie wordt bestuurd door een strategisch crisisteam, onder leiding van de secretaris-generaal van Financiën, en met ook deelname vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De crisisorganisatie laat zich adviseren door een bestuurlijke adviesraad. De adviesraad bestaat uit experts op het gebied van de kinderopvang-toeslag, zoals relevante brancheverenigingen en maatschappelijke organisaties, experts op (sociaal) juridisch vlak, en experts in crisismanagement. Daarnaast is er een apart ouderpanel en een apart kinderpanel om advies te geven vanuit het perspectief van gedupeerde ouders en kinderen. Op deze manier wordt het meest belangrijke perspectief – dat van betrokken ouders – op continue wijze geborgd in ontwerp en uitvoering. Door middel van de voortgangsrapportage wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang en resultaten.

Programma verbetering dienstverlening

Voor 5,3 miljoen huishoudens met 8,8 miljoen burgers daarin betrokken verzorgt Toeslagen jaarlijks meer dan 7 miljoen toeslagen. Naast het oplossen van de problemen uit het verleden moet de uitvoering van de toeslagen verbeteren. De uitvoering wordt klantgerichter gemaakt, met een zo groot mogelijke toekenningszekerheid voor alle toeslaggerechtigden en een behandeling waarin de informatiehuishouding op orde is en alle relevante individuele omstandigheden gemotiveerd kunnen worden meegewogen. Het beleid draagt daaraan bij door vereenvoudigingen door te voeren die het voor burgers en voor de uitvoering begrijpelijker en overzichtelijker maken. Zo kan het aantal (hoge) terugvorderingen verder omlaag worden gebracht, en kan de toekenningszekerheid van het voorschot toenemen en zullen bij definitieve vaststelling de na- en terugbetalingen kleiner zijn.

Het merendeel van de toeslaggerechtigden weet zich goed bediend met het digitaal aanvragen en wijzigen en het geautomatiseerd berekenen en ontvangen van toeslagen. Dat blijkt onder meer uit de Fiscale Monitor 2019 en de IBO Toeslagen deel 1. Zij vragen hun toeslag aan via het Toeslagenportaal en geven daar ook wijzigingen door. Als feiten en omstandigheden daarom vragen moeten burgers kunnen rekenen op meer persoonlijke dienstverlening en maatwerk. Daarom wordt de dagelijkse dienstverlening door Toeslagen aan de burgers uitgebreid. Een concreet voorbeeld hiervan is de wijze waarop ouders voor de kinderopvangtoeslag worden

ondersteund bij het actueel houden van hun gegevens. De kinderopvanginstellingen worden gevraagd maandelijks de afgenomen opvanguren in te sturen. Met deze informatie zullen ouders worden geattendeerd als er een aanwijzing is dat de toeslag moet worden bijgesteld. Deze attenderingen zullen via een app worden gestuurd. Deze app komt voor alle ouders ter beschikking. Hierin kunnen ook de gegevens van de toeslagen worden geraadpleegd en wijzigingen worden ingevoerd. Ook zullen ouders telefonisch worden benaderd met deze attenderingen.

Verbeteringen uitvoering kinderopvangtoeslag

Een van de reeds eerder ingezette verbeteringen is het programma Verbetervoorstellen Kinderopvangtoeslag. SZW en Toeslagen hebben samen en in nauw contact met het maatschappelijke veld maatregelen ontwikkeld en gerealiseerd. Het streven is om over het toelagjaar 2020 het aantal hoge terugvorderingen terug te brengen naar een derde ten opzichte van 2015. Na afloop van het definitief toekennen over het jaar 2020 in de jaren 2021 – 2022 kunnen de resultaten beoordeeld worden. De tussentijds gemeten effecten laten een positieve ontwikkeling zien.

In 2020 is het gezamenlijke programma van SZW en Toeslagen overgegaan tot de fase van implementatie. De hoofdthema's van het verbetertraject zijn: eerder signaleren, begeleiden van ouders met kans op een hoge terugvordering, verbeteren van de digitale dienstverlening en verkennen van aanpassing van regelgeving.

Eerder signaleren

De hoeksteen van het verbetertraject is de maatregel om alle kinderopvangorganisaties maandelijks actuele gegevens over de opvang aan Toeslagen te laten leveren. Met deze informatie worden ouders erop geattendeerd als er een aanwijzing is dat de toeslag moet worden bijgesteld. Zo kan de kans op hoge terugvorderingen worden verkleind. Waar blijkt dat ouders meer begeleiding nodig hebben in het goed aanvragen en aanpassen van de toeslag zal dit worden geboden. Deze persoonlijke benadering is eerst op kleine schaal uitgeprobeerd en daarna opengeschaald. Vanaf januari 2021 zullen de leveringen verplicht worden voor kinderopvangorganisaties.

Vanaf 2020 vindt de ook levering van gegevens door DUO, UWV en Inlichtingenbureau op maandelijkse basis plaats. Hierdoor kan Toeslagen over actuele gegevens beschikken over de doelgroepen waar een ruimer recht op toeslag is geregeld. Het risico is dan groter dat bij niet tijdige wijziging hoge terugvorderingen ontstaan. Het gaat om situaties van reïntegratie, inburgeren en studeren. Bij afwijkingen van de bij Toeslagen bekende gegevens kan een notificatie naar de aanvrager worden gestuurd. De aanvrager kan vervolgens wijzigingen in de aanvraag doorgeven.

Begeleiden van ouders met een grote kans op terugvorderingen

In het verbetertraject wordt ingezet op het (proactief) begeleiden van ouders met een grote kans op terugvorderingen. In 2020 wordt gewerkt aan het opstarten van deze begeleiding.

Verbeteren digitale dienstverlening

Door het verbeteren van de digitale dienstverlening wordt het aanvraag- en wijzigingsproces voor de kinderopvangtoeslag makkelijker voor ouders. Er zijn reeds wijzigingen doorgevoerd in het burgerportaal. Een eerste versie van de kinderopvangtoeslag-app is in het voorjaar van 2020 breed beschikbaar gesteld.

Verkenningen op gebied van wetgeving

In het traject zijn twee verkenningen uitgevoerd naar proportioneel vaststellen en 90%-bevoorschotting. In december 2019 heeft dit geresulteerd in een beleidsbesluit waarmee voortaan de kinderopvangtoeslag naar rato van de betaalde facturen kan worden toegekend in plaats van een volledige of geen toekenning. De wetsaanpassing wordt in het Belastingplan 2021 meegenomen. De resultaten van de verkenning van de 90%bevoorschotting zijn aangeboden en meegenomen in het onderzoek IBO Toeslagen.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Dit artikel betreft op budgettair gebied voor de begroting 2021 enkel de apparaatsbudgetten (personele en materiële uitgaven en apparaatsontvangsten), programma-uitgaven en verplichtingen die direct aan het dienstonderdeel Toeslagen kunnen worden toegerekend. Overige indirecte uitgaven die betrekking hebben op de Toeslagen, bijvoorbeeld voor huisvesting en ICT, worden gedaan door andere dienstonderdelen binnen de Belastingdienst en blijven derhalve voor de begroting 2021 vermeld op artikel 1 Belastingen. In de groeiparagraaf van de leeswijzer van deze begroting worden de ambities op budgettair gebied toegelicht voor de komende begrotingen.

Tabel 46 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid art. 13 Toeslagen (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	0	0	118.125	124.556	113.875	107.069	106.569
Uitgaven (1) + (2)	0	0	118.125	124.556	113.875	107.069	106.569
(1) Apparaatsuitgaven	0	0	118.000	124.431	113.750	106.944	106.444
Personeel	0	0	115.040	120.664	113.150	106.344	106.344
Eigen personeel	0	0	84.402	101.378	94.762	97.239	97.239
Inhuur externen	0	0	30.638	19.286	18.388	9.105	9.105
Materieel	0	0	2.960	3.767	600	600	100
Overige materiële uitgaven	0	0	2.960	3.767	600	600	100
(2) Programma-uitgaven	0	0	125	125	125	125	125
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
Bijdragen aan ZBO's en RWT's	0	0	100	100	100	100	100
Overige bijdrage ZBO's/RWT's	0	0	100	100	100	100	100
Opdrachten	0	0	25	25	25	25	25
ICT opdrachten	0	0	25	25	25	25	25
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

De programma uitgaven betreffen bestuurlijke afspraken met en detacheringen aan de Sociale Verzekeringsbank en daarnaast contacten voor mobile devices. De uitgaven zijn 100% verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Personele uitgaven

Dit betreft alle personele uitgaven inclusief externe inhuur voor het dienstonderdeel Toeslagen inclusief herstelorganisatie.

Materiële uitgaven

Dit betreft de materiële uitgaven van het dienstonderdeel Toeslagen inclusief herstelorganisatie en omvat middelen voor voorlichting, trainingen, ondersteuning voor het herstel Kinderopvangtoeslagen en middelen voor de klankbordgroep.

F. Toeslagen

Toeslagen is belast met de uitvoering van de zorgtoeslag, de huurtoeslag, de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Toeslagen streeft naar klantgerichte dienstverlening aan burgers, de rechtmatige toekenning van toeslagen en efficiënte uitvoering van processen.

Toeslagen streeft – binnen de mogelijkheden van wet- en regelgeving – naar het vergroten van zekerheid voor mensen die toeslagen ontvangen: het toegekende voorschot komt zoveel mogelijk overeen met wat de definitief toe te kennen toeslag zal zijn. Nabetalingen en vooral (grote) terugvoordelingen worden zoveel mogelijk voorkomen. Dienstverlening en toezicht zijn erop gericht burgers te helpen een juiste aanvraag in te dienen en (veelgemaakte) fouten te voorkomen. Door het intensiever opvragen en gebruiken van gegevens van derden zorgt Toeslagen ervoor dat het voorschot zoveel mogelijk overeenkomt met wat de definitief vast te stellen toeslag zal zijn. Mensen die dat nodig hebben krijgen maatwerk aangeboden, bijvoorbeeld als er complexe problemen zijn in de rechten en plichten, burgers onvoldoende doenvermogen en/of digitale vaardigheden hebben, of als dit nodig is voor de brede aanpak van schuldenproblematiek. De ontwikkeling van de kennis, de houding en het gedrag van medewerkers die nodig zijn voor deze benadering gaat in 2021 onverminderd door.

Toeslagen voert zijn werk als uitvoerder van de toeslagenregelingen uit op het raakvlak van beleid en maatschappij. Kennis die vanuit de uitvoering verkregen wordt over de gevolgen van beleid en van wet- en regelgeving voor (groepen van) burgers, brengt Toeslagen in in de beleidscyclus. De beleidsfunctie en andere belanghebbenden worden op voet van gelijkwaardigheid betrokken in de dilemma's en keuzes waarvoor de uitvoerende functie zich geplaatst ziet. Het burgerperspectief is één van de vaste gezichtspunten van de uitvoeringstoetsen waaruit voorgenomen wijzigingen van beleid, wet- en regelgeving door Toeslagen beoordeeld worden.

Naast het optimaliseren van toekenningszekerheid en meer ruimte voor maatwerk en menselijke maat in de dienstverlening en uitvoering wordt ook handhaving op adequaat niveau geborgd. Proactief toezicht dat gericht is op voorkomen of snel herstel van fouten heeft een belangrijke dienstverlenende functie. Dit moet worden geflankeerd door zorgvuldige en doortastende aanpak van (het risico van) misbruik. Fraude met toeslaggelden komt voor in drie verschijningsvormen (fenomenen): misbruik van gegevens, zowel individueel als in georganiseerd verband, uit het Landelijk Register

Kinderopvangcentra en Peuterspeelzalen (LRKP), samenspanningsfraude en fraude verbonden aan adressen. De focus bij de aanpak van fraude met toeslagen ligt bij die gevallen waarbij sprake is van het in georganiseerd verband samenspannen van aanvragers en facilitators die daarbij misbruik maken van LRKP-gegevens. Bij deze fenomenen is vaak sprake van het verstrekken van valse stukken. In samenhang met ons toezicht wordt in deze situaties het strafrecht ingezet.

Tabel 47 Prestatie-indicatoren uitvoering toeslagen (meetbare gegevens)

Prestatie-indicator	Waarde 2018	Waarde 2019	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021
Toekenningszekerheid en tijdigheid van de uitvoering				
Het percentage definitief toegekende toeslagen dat niet leidt tot een terug te betalen bedrag > € 500	93,3%	95,1%	>91%	>91%
Definitief vaststellen toeslagen (voortgang jaar t-1)	89,2%	87,8%	85%	≥85%
Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	94,2%	91,7%	90 – 95%	>90%
Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	98,6%	97,9%	90 – 95%	>95%
Percentage toeslagen dat tijdig wordt uitbetaald	99,95%	99,83%	99,9%	99,9%
Aantal ernstige productieverstoringen	7	5	Minder verstoringen dan vorig jaar	Minder verstoringen dan vorig jaar
Beleving van burgers				
Informeren	-	-	-	n.n.b.
Adequate behandeling	-	-	-	n.n.b.
Gemak	-	-	-	n.n.b.
Corrigerend optreden	-	-	-	n.n.b.
Klanttevredenheid ¹				
telefonie	75,3 %	75,2 %	Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)	Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)
website	79,2 %	84,6 %		
balie	81,8 %	82,3 %		
Klantontevredenheid ²				
telefonie	9,6 %	8,3 %	Maximaal 10% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 1,5 of lager	Maximaal 10% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 1,5 of lager
website	5,6 %	2,6 %		
balie	5,9 %	6,3 %		
Aantal ontvangen klachten	2.876	3.206	Minder klachten dan vorig jaar	Minder klachten dan vorig jaar
Rechtmatigheid				
Rechtmatige toekenning van toeslagen	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Fouten en onzekerheden blijven binnen rapporteringstolerantie op artikelniveau	Fouten en onzekerheden blijven binnen rapporteringstolerantie op artikelniveau ³

¹ Realisaties 2018 en 2019: telefonie betreft specifieke scores voor toeslagen; website en balie betreft algemene scores voor de Belastingdienst

² Realisaties 2018 en 2019: telefonie betreft specifieke scores voor toeslagen; website en balie betreft algemene scores voor de Belastingdienst

³ Dit betreft het artikel van het desbetreffende beleidsdepartement.

Toelichting per indicator

Toekenningszekerheid en tijdigheid van de uitvoering

Terug te betalen bedragen zoveel mogelijk beperken

Toeslagen streeft ernaar het ontstaan van door de burger terug te betalen bedragen bij het definitief toekennen van toeslagen zoveel mogelijk te

beperken. Als kwantitatieve indicator wordt gebruikt: het percentage van het totale aantal definitief toegekende toeslagen waarbij niet terugbetaald hoeft te worden of het terug te betalen bedrag onder € 500 blijft. Voor kinderopvangtoeslag wordt een grens van € 1.000 aangehouden, omdat het bij de toekenningen veelal gaat om hogere bedragen dan bij andere toeslagen. De verstrekking van toeslagen gebeurt aan de hand van voorschotten, hetgeen ertoe kan leiden dat bij de eindberekening na afloop van het jaar nog een aanvullend bedrag moet worden uitgekeerd of dat een deel van het uitgekeerde bedrag moet worden teruggevraagd. De intentie is het aantal terug te betalen bedragen groter dan het normbedrag terug te dringen. De score op deze indicator wordt hoger naarmate aanvragers tijdig mutaties en juiste schattingen doorgeven. De Belastingdienst ondersteunt burgers hierbij. Waar mogelijk worden burgers actief erop geattendeerd dat inkomens of andere grondslagen (gaan) afwijken van die welke tot dan zijn gebruikt. Hierdoor verbetert de compliance. Als het mogelijk is wordt aanpassing van gegevens door de Belastingdienst zelf verzorgd. Een voorbeeld van de ondersteuning bij het tijdig doorgeven van mutaties is de app voor de ontvangers van kinderopvangtoeslag, waarin zij over het doen van wijzigingen genotificeerd worden en gemakkelijk en snel wijzigingen kunnen doorgeven.

De resultaten in het begrotingsjaar kunnen worden beïnvloed gedurende de periode van voorlopige toekenningen, dat wil zeggen door toezichtacties of signaleringen naar burgers in het daaraan voorafgaande jaar.

Definitief vaststellen toeslagen

Doel van de prestatie-indicator is dat 85% van de toeslaggerechtigden vóór 31 december van het jaar t+1 de definitieve toekenning krijgt van het toeslagjaar t. De reden waarom de resterende 15% niet volledig definitief toegekend kan worden in t+1 is dat een deel van inkomens- of andere gegevens nog niet bekend zijn.

Afgehandelde bezwaren en klachten binnen Awb-termijn

Burgers die het niet eens zijn met een beslissing, kunnen daartegen bezwaar maken. Als prestatie-indicatoren worden de resultaten van de door Toeslagen behandelde bezwaren en klachten tegen de definitieve toekenningen gebruikt.

Percentage toeslagen dat tijdig wordt uitbetaald

Deze indicator heeft betrekking op het laatste deel van de toeslagenketen: de uitbetaling op een afgegeven beschikking. Van tijdige uitbetaling is sprake als het voorschot voor de komende maand op de 20^e van de voorafgaande maand op de rekening van de toeslaggerechtigde is bijgeschreven.

Afname van het aantal ernstige productieverstoringen (damages)

Deze indicator meet in welke mate er sprake is van ernstige productieverstoringen binnen Toeslagen welke leiden tot overlast, benadeling of onjuiste informatievoorziening aan burgers en/of bedrijven. Van een productieverstoring is ook sprake wanneer er schade optreedt in de kasstroom van het Rijk of als er afbreuk wordt gedaan aan de compliance. De doelstelling is om het aantal «damages» in 2021 te verminderen t.o.v. 2020. Bij de realisatie van de indicator wordt de impact (aantal geraakte burgers en/of bedrijven) en de ernst van de overlast in ogenschouwen genomen.

Beleving van burgers

Burgers geven aan dat Toeslagen hen voldoende informeert

Deze nieuwe indicator stelt vast in hoeverre burgers ervaren dat ze door Toeslagen voldoende geïnformeerd worden. Voldoende geïnformeerd betekent dat ze weten wat ze moeten doen en hoe ze het moeten doen.

Burgers geven aan dat ze adequate behandeling hebben ervaren

Deze nieuwe indicator geeft de mate aan waarin burgers zich adequaat behandeld voelen op basis van onderzoek naar subjectieve beleving. Om de ervaring van burgers vanaf 2021 inzichtelijk te maken, wordt in 2020 een meetinstrument ontwikkeld.

Burgers geven aan dat zij gemak ervaren

Deze nieuwe indicator geeft aan de mate waarin burgers gemak ervaren op basis van onderzoek naar subjectieve beleving.

Burgers en bedrijven geven aan dat zij corrigerend optreden ervaren

Deze nieuwe indicator geeft weer in welke mate men ervaart dat Toeslagen corrigerend optreedt.

Klanttevredenheid

De indicator klanttevredenheid meet direct na de dienstverlening hoe de persoonlijke insteek ten aanzien van telefoon, website en balie is beleefd door burgers. Deze meting vindt plaats door burgers te bevragen op zowel aspecten die bijdragen aan de klanttevredenheid als op de ervaren klanttevredenheid zelf. De klanttevredenheid voor het kanaal telefonie wordt voor toeslagen afzonderlijk gemeten; de klanttevredenheidcijfers voor de kanalen website en balie geven de scores weer die in totaliteit voor de Belastingdienst-website en -balies worden gemeten

Aantal ontvangen klachten

Het aantal door Toeslagen ontvangen klachten geeft een indicatie van het zorgvuldigheid handelen van Toeslagen in het hele traject waaronder aanvraag, voorschotverlening, muteren, toezicht, definitief toekennen en bezwaarbehandeling. Toeslagen streeft ernaar het aantal ontvangen klachten van burgers jaar op jaar te verminderen.

Rechtmatigheid

Rechtmatige toekenning van toeslagen

Toeslagen streeft naar een rechtmatige toekenning van toeslagen. Voor het rapporteren van fouten en onzekerheden gelden kwantitatieve rapportagegrenzen op artikelniveau die jaarlijks in de Rijksbegrotingvoorschriften worden vastgelegd. Door een snelle rechtmatige toekenning wordt de toekenningszekerheid vergroot en neemt het vertrouwen in Toeslagen toe en zullen burgers meer geneigd zijn hun verplichtingen na te komen. Om de rechtmatigheid van toeslagen te bevorderen wordt onder andere aandacht besteed aan de kwaliteit van bestanden van derden die worden gebruikt. Bij toeslagen die worden vastgesteld na handmatige behandeling door medewerkers wordt de kwaliteit van de behandeling getoetst.

4. Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 8 Apparaat kerndepartement

A. Apparaatsuitgaven kerndepartement/Tabel Budgettaire gevolgen

Op dit artikel staan alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van het ministerie van Financiën met uitzondering van de Belastingdienst (zie artikel 1), de Douane (zie artikel 9) en Toeslagen (zie artikel 13). Het omvat de verplichtingen en uitgaven voor personeel (inclusief inhuur externen) en materieel (zoals huisvesting en ICT) voor het kerndepartement.

Tabel 48 Budgettaire gevolgen artikel 8 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	266.444	291.740	283.512	280.172	276.068	276.995	277.125
Uitgaven	254.814	291.740	283.512	280.172	276.068	276.995	277.125
Personeel kerndepartement	176.463	202.294	195.659	194.774	191.309	192.121	192.121
Eigen Personeel	162.910	193.781	187.433	187.048	183.583	184.395	184.395
Inhuur Externen	12.989	7.990	7.703	7.203	7.203	7.203	7.203
Overig personeel	564	523	523	523	523	523	523
Materieel kerndepartement	78.351	89.446	87.853	85.398	84.759	84.874	85.004
ICT	9.891	16.328	13.951	12.451	12.451	12.552	12.552
Bijdrage aan SSO's	42.956	42.944	43.146	43.171	42.481	42.481	42.611
Overig materieel	25.504	30.174	30.756	29.776	29.827	29.841	29.841
Ontvangsten	53.560	52.693	51.837	51.837	51.837	51.837	51.837

Uitgaven (en verplichtingen)

Personeel kerndepartement

Dit betreft alle personele uitgaven inclusief externe inhuur voor het kerndepartement.

Materieel kerndepartement

Dit betreft de materiële uitgaven van het kerndepartement en omvat onder andere zaken zoals bijdragen aan Shared Services Organisaties (SSO's), ICT en facilitaire diensten.

De ICT uitgaven betreffen onder andere de aanschaf, beheer- en onderhoudskosten van hardware, software en programmatuur. Net als uitgaven voor de aanleg, het beheer en onderhoud van infrastructuur en de bijdragen voor de aan externe partijen uitbestede ICT-dienstverlening. De structurele uitgaven, zoals onderhoud en licenties, zijn overgedragen aan het Shared Service Center-ICT (SSC-ICT).

De bijdrage aan Shared Service Organisaties betreft onder andere huisvesting (Rijksvastgoedbedrijf), uitgaven afname facilitaire voorzieningen bij het Consortium SAFIRE (een pps-consortium voor het faciliteren van het gebouw), ICT, het Financieel Diensten Centrum, bedrijfszorg en beveiliging.

Onder overig materieel vallen onder andere het omslagstelsel Rijkswagenpark, Domeinen Roerende Zaken (DRZ) en diverse facilitaire uitgaven.

Ontvangsten

Deze post betreft voornamelijk ontvangsten vanuit DRZ en de Auditdienst Rijk (ADR). Tevens zijn er ontvangsten van departementen voor het omslagstelsel Rijkswagenpark en voor de verhuur van interne huisvesting.

B. Totaaloverzicht apparaatsuitgaven ministerie van Financiën

Onderstaande tabel geeft de totale apparaatsuitgaven voor het ministerie van Financiën weer. Dit betreft de apparaatsuitgaven voor het kerndepartement, de Belastingdienst, de Douane en de ZBO's en RWT's.

Voor de Waarderingskamer, de AFM en DNB wordt de volledige overheidsbijdrage gebruikt voor apparaat. Met ingang van 2015 is de overheidsbijdrage voor het financieel toezicht in Nederland afgeschaft, conform kabinetsbesluit. De AFM en DNB ontvangen hier dus geen overheidsbijdrage meer voor. Ze ontvangen wel nog een bijdrage voor enkele specifieke werkzaamheden, zoals toezicht op de BES-eilanden.

Tabel 49 Totale apparaatsuitgaven ministerie van Financiën (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal apparaatsuitgaven ministerie van Financiën	3.162.357	3.553.973	3.491.293	3.427.010	3.357.761	3.328.669	3.285.806
Totaal departement	3.153.146	3.544.481	3.481.591	3.417.315	3.348.049	3.318.957	3.276.094
Kerndepartement	254.814	291.740	283.512	280.172	276.068	276.995	277.125
Belastingdienst	2.531.436	2.835.932	2.642.216	2.573.005	2.522.689	2.502.280	2.460.438
Douane	366.896	416.809	437.863	439.707	435.542	432.738	432.087
Toeslagen	n.v.t.	n.v.t.	118.000	124.431	113.750	106.944	106.444
Totaal apparaatskosten ZBO's en RWT's	9.211	9.492	9.702	9.695	9.712	9.712	9.712
Waarderingskamer	2.011	1.987	1.987	1.987	1.987	1.987	1.987
AFM	450	505	705	705	705	705	705
DNB	1.980	2.000	2.010	2.003	2.020	2.020	2.020
NLFI	4.770	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

C. Apparaatsuitgaven kerndepartement per directoraat-generaal

In onderstaande tabel worden de apparaatsuitgaven van het kerndepartement per directoraat-generaal (DG) uitgesplitst. De apparaatsuitgaven van het directoraat-generaal Belastingdienst wordt verantwoord op artikel 1 Belastingen, artikel 9 Douane en artikel 13 Toeslagen.

Tabel 50 Apparaatsuitgaven kerndepartement per DG (bedragen x € 1.000)	
	2021
Totaal kerndepartement	283.512
Generale Thesaurie	25.613
DG Rijksbegroting	28.402
SG/pSG-cluster	208.350
DG Fiscale Zaken	21.147

4.2 Artikel 10 Nog onverdeeld

A. Budgettaire gevolgen

Tabel 51 Budgettaire gevolgen artikel 10 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	0	134.102	264.052	226.230	114.971	102.438	84.446
Uitgaven	0	129.172	264.094	217.379	114.971	102.438	84.446
Nog te verdelen	0	129.172	264.094	217.379	114.971	102.438	84.446
Loonbijstelling	0	7.879	3.103	10.229	5.441	5.169	4.977
Prijsbijstelling	0	13.395	9.713	10.237	9.836	7.138	7.104
Programma onvoorzien	0	104.226	216.756	137.288	44.911	30.126	28.267
Apparaat onvoorzien	0	3.672	34.522	59.625	54.783	60.005	44.098
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

B. Toelichting op de financiële instrumenten

Vanuit dit artikel wordt de bij eerste suppletoire begroting 2020 toegekende loon- en prijsbijstelling naar de beleids- en apparaatsartikelen overgeboekt. Bij Voorjaarsnota 2020 heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld voor de compensatie van ouders en het herstellen van toeslagen en voor de transitie en structurele versterking van de Belastingdienst, Toeslagen, Douane en het Kerndepartement. Een deel van deze middelen staat gereserveerd op artikel 10 Nog onverdeeld. Voorts staan op dit artikel middelen gereserveerd voor de uitvoeringskosten van fiscale maatregelen. Dit artikel is tevens bedoeld om eventuele onzekere ontwikkelingen binnen de begroting van Financiën op te vangen.

5. Beleidsartikelen (Nationale Schuld)

5.1 Artikel 11 Financiering staatsschuld

A. Algemene doelstelling

Schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke kosten onder acceptabel risico voor de begroting.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld. Het doel is om de schuld tegen zo laag mogelijke kosten met een acceptabel risico voor de begroting te financieren. De wettelijke basis voor deze uitvoerende rol is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016³⁶. Het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën is namens de minister van Financiën verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld.

De doelstelling van artikel 11 sluit aan bij de internationaal geaccepteerde uitgangspunten voor schuldmanagement, zoals verwoord door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank in de 'Revised Guidelines for Public Debt Management'³⁷. Voor de uitvoering van de schuldfinanciering wordt steeds voor meerdere jaren een beleidskader vastgesteld dat is gebaseerd op twee belangrijke pijlers: het financieringsbeleid en het renterisicokader.

Het financieringsbeleid dient er vooral toe het (her)financieringsrisico en het liquiditeitsrisico te beheersen en mitigeren. Het bestaat uit de regels en randvoorwaarden die het Agentschap hanteert bij het gebruik van financiële instrumenten voor het financieren van de staatsschuld. Zo valt niet alleen de keuze voor de schuldinstrumenten en de looptijd hieronder, maar bijvoorbeeld ook de communicatie naar investeerders. Drie kernwaarden staan centraal in het financieringsbeleid: consistentie, transparantie en liquiditeit. Binnen de kernwaarden probeert het Agentschap zo flexibel mogelijk te zijn bij de uitgifte van nieuwe leningen, om bijvoorbeeld veranderingen in de financieringsbehoefte gedurende het jaar op te kunnen vangen.

Het renterisicokader heeft als belangrijkste doel het beheersen van het renterisico; het risico dat de rentelasten op de staatsschuld stijgen door veranderingen in de rente. Gemiddeld genomen geldt dat hoe langer de looptijd van een lening, hoe lager het risico voor de begroting. Immers, bij gemiddeld langere financiering is het gedeelte van de staatsschuld dat jaarlijks opnieuw gefinancierd moet worden, en waarvoor dus de rente opnieuw moet worden vastgesteld, lager. Hierdoor werken tegenvallende renteontwikkelingen minder snel door in de rentelasten. Echter, hoe langer de looptijd van een financieringsinstrument, hoe hoger over het algemeen de rentekosten zijn. Er zal daarom steeds een optimale afweging gezocht moeten worden tussen kosten en risico.

³⁶ Stb. 2017, 139.

³⁷ IMF Revised guidelines for public debt management, april 2014. Zie <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/040114.pdf>.

Naast bovengenoemde risico's en kernwaarden houdt het Agentschap bij het opstellen van het beleidskader verder nog rekening met onder andere valutarisico, kredietrisico (tegenpartijrisico) en operationele risico's.

Voor de nadere invulling van de schuldfinanciering wordt op basis van het beleidskader jaarlijks in december het financieringsplan gepubliceerd, in de zogeheten Outlook³⁸. Daarin wordt aangegeven wat in het komende kalenderjaar de verwachte financieringsomvang is en hoe het Agentschap de schuldfinanciering zal uitvoeren. De omvang van de kapitaalmarktfinanciering ligt dan (binnen een bepaalde bandbreedte) voor een jaar vast. In 2020 was hier een uitzondering op vanwege corona, waarbij een update van het financieringsplan is gestuurd. Schommelingen in de financieringsbehoefte worden vervolgens opgevangen op de geldmarkt. Deze werkwijze maakt de schuldfinanciering consistent en transparant en draagt daarmee bij aan het betrouwbare imago van de Nederlandse staat op de financiële markten.

Prestatie-indicatoren en kengetallen

Het beleidskader voor de periode 2020-2025 kent twee indicatoren: de gemiddelde looptijd van de schuld- en swapportefeuille en het renterisicobedrag (RRB). Zoals eerder toegelicht, zegt de looptijd iets over de afruil tussen kosten en risico op de langere termijn. Het RRB is het deel van de schuld- en swapportefeuille waarover binnen 12 maanden de rente opnieuw vastgesteld moet worden, uitgedrukt als percentage van de schuld. Het RRB zegt daarmee iets over het renterisico op de korte termijn.

Voor de periode 2020-2025 zal worden ingezet op een gemiddelde looptijd van de schuld- en swapportefeuille, van 6,6 jaar (eindstand 2019) richting de 8 jaar (eind 2025) met een bandbreedte tussen de 6,0 en 8,0 jaar. De grens voor het renterisicobedrag (RRB) is in het nieuwe beleidskader verhoogd van 18% naar 30%.

Tabel 52 Kengetallen risico staatsschuldfinanciering 2019-2025

	2019	2020-2025
Gemiddelde looptijd staatsschuld (streefwaarden in jaren)	6,4	6,0-8,0
RRB (max.)	18%	30%

C. Beleidswijzigingen

Voor de komende vijf jaar (2020 tot en met 2025) is een nieuw beleidskader ingesteld. In 2025 zal het kader door middel van een beleidsdoorlichting voor het gehele artikel 11 integraal worden geëvalueerd. Daarnaast zal het Agentschap minimaal tweejaarlijks een interne evaluatie uitvoeren. Dit biedt de kans om met beleidskeuzes sneller en flexibeler te kunnen inspelen op ontwikkelingen in de markt (bijvoorbeeld ten aanzien van rente, ECB-beleid, liquiditeit) en om economische en budgettaire ontwikkelingen en vooruitzichten sneller tot uitdrukking te laten komen in het beleidskader voor de financiering van de staatsschuld. Op die manier wordt bereikt dat steeds op basis van de dan geldende omstandigheden wordt bezien of bijstelling van het beleidskader gewenst is, zonder van tevoren een precieze reactiefunctie vast te leggen. Hiermee wordt ook voldoende flexibiliteit gecreëerd, waarvan het belang benadrukt is in de beleidsdoorlichting.

³⁸ Kamerstukken II 2018-2019, 35 000, nr. 12.

De verlenging van de gemiddelde looptijd richting de 8 jaar zal geleidelijk plaatsvinden, waarbij de looptijd kan fluctueren binnen een bandbreedte van 6 tot 8 jaar. Dit geeft het Agentschap de ruimte om die uitgiftekeuzes te maken die passen bij de voorkeuren van de markt en in het belang zijn van een efficiënte financiering van de staatsschuld, zonder dat daarbij op grote schaal renteswaps moeten worden ingezet. Dit is in lijn met de aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting van 2019. In het financieringsplan dat het Agentschap jaarlijks publiceert in december, zal steeds een indicatie worden gegeven van de uit te geven leningen voor het komende kalenderjaar.

In het nieuwe beleidskader is de grens voor het RRB verhoogd van 18% naar 30%. Het RRB zal in de komende periode tijdelijk oplopen als gevolg van de samenstelling van de huidige renteswapportefeuille. Een deel van de renteswaps waarop een vaste rente betaald wordt, loopt in de komende jaren ten einde waardoor naar verhouding meer variabele rente betaald moet worden en het korte termijn renterisico toeneemt. In beginsel betekent dit dat rentebewegingen (negatief én positief) een grotere impact kunnen hebben op de overheidsfinanciën dan onder het huidige beleidskader. Kanttekening hierbij is dat de rentelasten op derivaten, waaronder renteswaps, niet relevant zijn voor het EMU-saldo. Wel zal een eventuele tegenvaller of meevaller op de swapportefeuille van invloed zijn op het niveau van de EMU-schuld.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 53 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 Financiering staatsschuld (bedragen x € 1 mln) ¹							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	40.638	34.883	20.926	34.645	34.446	33.071	17.389
Uitgaven	40.638	34.883	20.926	34.645	34.446	33.071	17.389
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			99,92%				
Opdrachten	16	16	16	16	16	16	16
Overige kosten	16	16	16	16	16	16	16
Rente	5.646	5.013	4.366	3.916	2.727	2.338	2.130
Rente vaste schuld	5.622	5.013	4.366	3.916	2.727	2.338	2.130
Voortijdige beëindiging schuld	23	0	0	0	0	0	0
Rente derivaten kort	1	0	0	0	0	0	0
Leningen	34.976	29.854	16.544	30.713	31.703	30.717	15.243
Aflossing vaste schuld	30.053	29.854	16.544	30.713	31.703	30.717	15.243
Mutatie vlottende schuld	4.923	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	22.299	98.171	56.731	62.024	62.544	56.946	38.474
Rente	1.241	1.424	2.045	2.076	1.606	1.189	1.013
Rente vlottende schuld	146	315	634	630	586	519	437
Rente derivaten lang	1.095	1.109	1.411	1.446	1.020	670	576
Leningen	21.058	96.747	54.686	59.948	60.938	55.757	37.461
Uitgifte vaste schuld	21.058	40.000	54.686	59.948	60.938	55.757	37.461
Mutatie vlottende schuld	0	56.747	0	0	0	0	0

¹ Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Budgetflexibiliteit

De beleidsmatige ontvangsten en uitgaven met betrekking tot de algemene doelstelling bestaan uit renteontvangsten en -betalingen als gevolg van transacties op de geldmarkt en de kapitaalmarkt. Omdat de verplichtingen voornamelijk voortvloeien uit de in het verleden opgebouwde schuld is de budgetflexibiliteit voor dit artikel zeer gering. De uitgaven zijn voor 99,92% als juridisch verplicht aan te merken. Enkele overige kosten (€ 16,3 mln.), zoals advieskosten en drukkosten, zijn niet juridisch verplicht.

Aangezien de (betalings)verplichtingen van de aangepane staatsschuld voortvloeien uit beleids- en bedrijfsvoeringsuitgaven die ten laste van andere begrotingen komen, heeft een verplichtingenbenadering (als begrotingsstelsel) voor de begroting van Nationale Schuld noch uit het oogpunt van budgettaire beheersing, noch uit het oogpunt van budgetrecht meerwaarde ten opzichte van het kasstelsel. Om die reden is in de Comptabiliteitswet 2016 bepaald dat voor de uitgaven ten laste van de begroting van Nationale Schuld de verplichtingen in een jaar gelijk gesteld mogen worden aan de uitgaven in dat jaar.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven en ontvangsten

Rente

Rentelasten en -baten vaste schuld

Onder vaste schuld wordt schuld met een oorspronkelijke looptijd langer dan een jaar verstaan. De vaste schuld bestaat voornamelijk uit Nederlandse staatsleningen (Dutch State Loans, DSL's), waarvoor de rentekosten voor een groot deel vastliggen. Deze rentekosten zijn grotendeels het gevolg van de tekortontwikkeling en schuldoopbouw uit het verleden, en van de keuzes die toen gemaakt zijn in het financieringsbeleid en het risicomanagement.

Rentelasten en -baten vlottende schuld

Onder vlottende schuld wordt schuld verstaan met een oorspronkelijke looptijd korter dan één jaar. Deze schuld bestaat voor het grootste deel uit schatkistpapier met een looptijd van 3 tot 6 maanden (Dutch Treasury Certificates, DTC's) en Commercial Paper³⁹ (CP) meestal met een looptijd tussen een week en drie maanden. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om tijdelijk overtollige middelen als gevolg van een positief kassaldo uit te zetten op de geldmarkt. Enkele jaren terug, bij positieve rentestanden, werd op de kortlopende leningen rente betaald, en op de uitgezette middelen rente ontvangen. Echter, door de negatieve rente op de geldmarkt is het nu andersom. Om die reden wordt de raming van de rente vlottende schuld voor de jaren 2020-2025 gesaldeerd weergegeven bij de rentebaten. Verder vallen ook de rentebaten over de overgenomen leningen aan ABN AMRO (voorheen Fortis Bank Nederland) onder deze rubriek.

Uitgaven en ontvangsten voortijdige beëindiging schuld

Uit cashmanagementoverwegingen kunnen DSL's ingekocht worden. Op die manier kunnen grote pieken in de aflossingen worden verkleind en kunnen aflosmomenten worden gekozen die beter aansluiten bij het kasbeheer.

³⁹ CP is een geldmarktinstrument dat wordt uitgegeven en verhandeld op discountbasis. CP kent flexibele uitgiftemomenten en looptijden. Bovendien bestaat de mogelijkheid CP uit te geven in vreemde valuta. CP is een aanvulling op het DTC-programma voor wat betreft schuldbewijzen met kortere looptijden.

Het gaat hier alleen om DSL's die op het moment van inkoop in de komende 24-maands periode afgelost zouden worden. Het verschil tussen het nominale bedrag dat wordt ingekocht en het bedrag dat daarvoor wordt betaald, wordt tot de rentelasten of rentebaten gerekend. Voortijdige beëindigingen zijn niet EMU-saldorelevant, omdat zij als een financiële transactie worden beschouwd.

Uitgaven en ontvangsten derivaten lang

Binnen het renterisicokader is een streefwaarde gedefinieerd voor de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille en een maximale waarde voor het RRB. Rentederivaten worden gebruikt om op deze waarden bij te sturen. Op deze derivaten wordt zowel rente ontvangen als betaald. Wanneer er per saldo rente betaald respectievelijk ontvangen wordt, wordt dit tot de rentelasten respectievelijk rentebaten derivaten gerekend. In 2021 zijn voor de renteswaps rentebaten voorzien. Deze rentebaten tellen sinds de overgang naar nieuwe Europese boekhoudregels in september 2014 niet meer mee in de bepaling van het EMU-saldo. Zij hebben wel effect op de EMU-schuld.

Uitgaven en ontvangsten derivaten kort

De Staat geeft kortlopend schuld papier uit met looptijden variërend van enkele dagen tot maximaal 12 maanden. Op basis van evaluaties is bepaald dat het optimaal is om de geldmarkt te financieren tegen daggeldtarief. Daartoe worden Eonia-swaps afgesloten. Eonia is de afkorting van Euro Overnight Index Average. Eonia is het eendaags interbancaire rentetarief voor het eurogebied. Ook hier geldt dat het saldo van de rentebaten en -lasten wordt weergegeven.

Uitgaven en ontvangsten voortijdige beëindiging derivaten

Uit overwegingen van risicomanagement kan besloten worden om renteswaps met een positieve marktwaarde voortijdig te beëindigen. Bij het voortijdig beëindigen van een renteswap met positieve marktwaarde wordt de netto contante waarde van alle toekomstige rentestromen in één keer ontvangen. Deze rentestromen tellen sinds de overgang naar nieuwe Europese boekhoudregels in september 2014 niet meer mee in de bepaling van het EMU-saldo. Zij hebben wel effect op de EMU-schuld. De opbrengsten uit voortijdige beëindiging van swaps worden niet geraamd omdat van tevoren niet bekend is in welke mate van dit instrument gebruik wordt gemaakt.

Leningen

Aflossing vaste schuld

Ieder jaar wordt een deel van de vaste schuld afgelost omdat het einde van de looptijd van leningen wordt bereikt. Daarnaast kan vanuit cashmanagementoverwegingen besloten worden DSL's deels vervroegd af te lossen.

Uitgifte vaste schuld en mutatie geldmarkt

De raming van de uitgifte van vaste schuld is gebaseerd op de jaarlijkse financieringsbehoefte. De financieringsbehoefte bestaat uit de omvang van de af te lossen vaste schuld, de uitstaande schuld op de geldmarkt van het jaar ervoor en de raming voor het kassaldo van de rijksoverheid. Voor toekomstige jaren wordt verondersteld dat de uitstaande schuld op de geldmarkt gelijk blijft en het resterende deel van de financieringsbehoefte op de kapitaalmarkt wordt gedekt door de uitgifte van DSL's. In deze veronderstelling muteert de geldmarkt niet, maar blijft gelijk. De verwachte

verhouding tussen financiering op de geldmarkt en financiering op de kapitaalmarkt wordt jaarlijks bekend gemaakt bij de publicatie van het financieringsplan staatsschuld in december.

Opdrachten

Overige kosten

Het leeuwendeel van de overige kosten bestaat uit provisiekosten voor de Primary Dealers. De Nederlandse staat maakt gebruik van een stelsel van momenteel 13 banken (de Primary Dealers en Single Market Specialist) voor de distributie en promotie van Nederlandse staatsleningen. De Primary Dealers verplichten zich onder andere om DSL's af te nemen, te verspreiden en te promoten. Tot de verplichtingen behoren ook een maandelijkse rapportage over de verrichte activiteiten op de secundaire markt en het quoteren van prijzen voor DSL's en DTC's.

5.2 Artikel 12 Kasbeheer

A. Algemene doelstelling

Optimaal kasbeheer van het Rijk en van de instellingen die aan de schatkist zijn gelieerd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het beheer van publieke middelen en de bijbehorende geldstromen. Het doel is te zorgen voor een doelmatig en risicoarm kasbeheer van het Rijk en de deelnemers aan het schatkistbankieren en een reductie van de EMU-schuld. De wettelijke basis is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016⁴⁰, nader uitgewerkt in de Regeling schatkistbankieren RWT's en andere rechtspersonen⁴¹ (voor RWT's), de Wet financiering decentrale overheden⁴² (voor decentrale overheden), de Wet financiering sociale verzekeringen⁴³ en de Zorgverzekeringswet⁴⁴ (voor sociale fondsen) en de Regeling Agentschappen⁴⁵ (voor agentschappen).

Het kasbeheer is onder te verdelen in het schatkistbankieren en het betalingsverkeer van het Rijk.

Bij schatkistbankieren heeft de minister van Financiën een beleidsmatige en uitvoerende rol. De uitvoering van het schatkistbankieren is belegd bij het Agentschap van de Generale Thesaurie. Schatkistbankieren houdt in dat deelnemers hun middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën (de schatkist) en niet langer bij private partijen buiten de schatkist. Publieke middelen verlaten de schatkist niet eerder dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de publieke taak. Door het samenbrengen van de financieringsbehoefte en de overtollige middelen binnen de collectieve sector wordt de balans van de overheid zo kort mogelijk gehouden. Onder voorwaarden kunnen sommige categorieën deelnemers binnen het schatkistbankieren ook leningen krijgen.

Het betalingsverkeer van het Rijk wordt door commerciële banken uitgevoerd. Periodiek wordt hiertoe het betalingsverkeer, dat verdeeld is over vier percelen, aanbesteed. Het ministerie van Financiën coördineert deze aanbestedingen. Door de aanbesteding worden banken geprikkeld om hun diensten tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding aan te bieden. In 2021 zal perceel C (buitenlands betalingsverkeer) worden aanbesteed.

Prestatie-indicatoren en kengetallen

Voor het schatkistbankieren zijn nog geen prestatie-indicatoren gedefinieerd. Het Agentschap onderschrijft dat een goede indicator van nut kan zijn bij het bepalen of beleid doeltreffend en doelmatig is uitgevoerd. Het definiëren van een goede indicator hangt nauw samen met het ontsluiten van betrouwbare data voor de verantwoording. Hiertoe is in 2019 een aanbesteding gedaan om een nieuw systeem (workflowmanagement-systeem) voor het schatkistbankieren te implementeren. Dit nieuwe

⁴⁰ [Stb. 2017, 139.](#)

⁴¹ [Stcrt. 2017, 69130.](#)

⁴² [Stb. 2013, 530.](#)

⁴³ [Stb. 2005, 36.](#)

⁴⁴ [Stb. 2005, 358.](#)

⁴⁵ [Stcrt. 2012, 20668.](#)

systeem is bedoeld om de operationele processen van schatkistbankieren te vereenvoudigen en efficiënter te maken. Deze aanbesteding heeft echter niet geleid tot voldoende concurrentiestelling, waardoor besloten is een nieuwe aanbestedingsprocedure te starten. Deze zal naar verwachting pas in 2020 worden afgerond. Door deze vertraging zijn de ontwikkelingen op dit terrein nog niet ver genoeg om in de begroting van 2021 een goede prestatie-indicator op te nemen. Wel kent het schatkistbankieren een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangehouden en uitgeleende middelen én wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Doordat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt.

Tabel 54 Deelnemers en omvang middelen (ultimo 2019)

	Aantal deelnemers	Overtollige middelen in rekening-courant en deposito (bedragen x € 1 mld.)	Verstrekte leningen en roodstand (bedragen x € 1 mld.)
Agentschappen	28	2,4	6,9
RWT's en derden	234	9,4	4,3
Sociale fondsen	3	8,6	10,1
Decentrale overheden	786	10,3	
Totaal	1051	30,7	21,3

Tabel 55 EMU-schuldreductie (ultimo 2019)

In miljarden euro	€ 30,7 mld.
In procenten bbp	3,8%

C. Beleidswijzigingen

In 2021 zijn geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 56 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 Kasbeheer (bedragen x € 1 mln.) ¹							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verplichtingen	1.384	1.531	1.531	1.531	1.528	1.521	1.518
Uitgaven	1.384	1.531	1.531	1.531	1.528	1.521	1.518
<i>waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
Rente	28	31	31	31	28	21	18
Rente kasbeheer	28	31	31	31	28	21	18
Leningen	1.312	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Verstreckte leningen	1.312	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Mutaties in rekening-courant en deposito's	45	0	0	0	0	0	0
Mutaties in rekening-courant en deposito's	45	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	10.915	3.791	9.142	4.458	3.104	3.700	3.788
Rente	110	105	92	86	80	75	70
Rente kasbeheer	109	104	92	86	80	75	70
Voortijdige beëindiging binnen kasbeheer	1	0	0	0	0	0	0
Leningen	992	1.298	910	1.157	910	999	1.146
Ontvangen aflossingen	992	1.298	910	1.157	910	999	1.146
Mutaties in rekening-courant en deposito's	9.813	2.389	8.140	3.215	2.114	2.625	2.572
Mutaties in rekening-courant en deposito's	9.813	2.389	8.140	3.215	2.114	2.625	2.572

¹ Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Budgetflexibiliteit

De uitgaven en ontvangsten op dit artikel zijn voor 100% als juridisch verplicht aan te merken. Alle rentelasten en rentebaten zijn juridisch verplicht omdat deze volgen uit de leningen, deposito's en rekening-couranttegoeden die deelnemers bij de schatkist aanhouden. De andere uitgaven en ontvangsten volgen ook uit de toename of afname van de middelen die door deelnemers in de schatkist worden aangehouden of uit de schatkist worden geleend.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven en ontvangsten

De totale uitgaven en ontvangsten zijn opgebouwd uit drie onderdelen: rente, leningen en mutaties in rekening-courant en deposito.

Rente

Onder de rentelasten vallen de rentebetalingen van het Rijk aan de deelnemers van schatkistbankieren. Deelnemers ontvangen rente over een positief saldo op hun rekening-courant en op de deposito's die ze bij de schatkist hebben geplaatst. De rentebaten bestaan uit de door deelnemers aan het Rijk betaalde rente op leningen en op roodstanden in de rekening-courant. De verwachte rentelasten zijn in 2021 lager dan de verwachte rentebaten. Dit komt door de lage rentestand, waardoor de Staat

weinig betaalt op positieve saldi. Leningen hebben langere looptijden met bijbehorende hogere rentes waardoor de rentebaten in 2021 hoger zijn dan de rentelasten.

Leningen

De posten verstrekte leningen en ontvangen aflossingen geven de geraamde uitgifte van nieuwe leningen (uitgave voor het Rijk) en de aflossingen op eerder afgesloten leningen (ontvangst voor het Rijk) weer. Als leningen voortijdig worden beëindigd dan worden deze afgelost tegen de marktwaarde van de lening op dat moment of een boetebedrag. Hierdoor kan gedurende het jaar een extra uitgave of ontvangst voor het Rijk ontstaan. Deze worden geboekt als uitgaven of ontvangsten bij voortijdige beëindiging.

Mutaties in rekening-courant en deposito's

De posten toename en afname saldi in rekening-courant⁴⁶ en deposito's⁴⁷ geven het bedrag weer dat naar verwachting door alle deelnemers in de schatkist wordt gestort (ontvangst voor het Rijk) of juist wordt opgenomen (uitgave voor het Rijk). Voor 2021 wordt een instroom van middelen van € 8,1 mld. geraamd.

---

⁴⁶ Een rekening waarop de bij- en afschrijvingen van de bankrekening(en) en de betalingen/ ontvangsten van deposito's en eventuele leningen plaatsvinden en het geeft daarmee de onderlinge financiële verhouding weer tussen de deelnemer van het schatkistbankieren en het ministerie van Financiën.

⁴⁷ Een deposito is geld dat door een deelnemer van schatkistbankieren tegen een vaste rentevergoeding en voor een bepaalde looptijd wordt vastgezet. De looptijd van een deposito kan variëren van een dag tot meerdere jaren.

6. Bijlagen

Bijlage 1: ZBO's en RWT's

Tabel 57 Overzicht Zelfstandige Bestuursorganen en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (vallend onder het ministerie van Financiën)

Naam organisatie	RWT/ZBO	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen	Uitgevoerde evaluatie ZBO onder Kaderwet	Volgende evaluatie ZBO
Waarderingskamer	ZBO en RWT	Artikel 1	1.987	Link	2022
Autoriteit Financiële Markten (AFM)	ZBO en RWT	Artikel 2	705	Link	2021
De Nederlandsche Bank (DNB)	ZBO en RWT	Artikel 2	4.897	Link	2021
Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	RWT	Artikel 2	0	Evaluatieplicht niet van toepassing	Evaluatieplicht niet van toepassing
Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars (NBM)	RWT	Artikel 2	0	Evaluatieplicht niet van toepassing	Evaluatieplicht niet van toepassing
Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA)	ZBO	Artikel 2	0	Link	2023
Stichting administratiekantoor financiële instellingen (NLFI)	RWT	Artikel 3	5.000	Evaluatieplicht niet van toepassing	Evaluatieplicht niet van toepassing

Tabel 58 Overzicht Zelfstandige Bestuursorganen en Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (vallend onder andere ministeries)

Naam organisatie	Ministerie	RWT/ZBO	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen
Kadaster	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	ZBO en RWT	Artikel 1	2.006
Kamer van Koophandel	Economische Zaken en Klimaat	ZBO en RWT	Artikel 1	4.345
RDW	Infrastructuur en Waterstaat	ZBO en RWT	Artikel 1	2.900
Nationale Politie	Justitie en Veiligheid	RWT	Artikel 1	971
Autoriteit Consument en Markt (ACM)	Economische Zaken en Klimaat	ZBO	Artikel 2	455
Autoriteit Persoonsgegevens (AP)	Justitie en Veiligheid	ZBO	Artikel 2	0

Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk

Artikel 1 Belastingen

Tabel 59 Uitgaven beleidsartikel 1 (bedragen x € 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	2.944.639	2.712.152	2.671.587	2.615.639	2.608.723	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	- 25.000	- 40.000	- 16.000	- 7.000	- 5.000	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	316.663	504.680	230.265	256.995	234.720	
Nieuwe mutaties						
Individueel keuzebudget	69.500					
Kasschuiven	- 26.966	11.956	15.010			
Loon- en prijsbijstelling	83.624	76.777	75.699	74.123	74.068	
Vorming begrotingsartikel Toeslagen		- 118.125	- 65.367	- 63.548	- 63.548	
Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)	50.000		6.546			
Meerjarige uitvoeringskosten e-commerce		19.072	39.349	28.321	28.556	
Toekenning meerjarige middelen IV-organisatie			100.000	77.000	81.500	
Toekenning meerjarige middelen «Herstellen Toeslagen»			47.185	43.922	43.889	
Toerekening Douaneartikel		- 71.367	- 71.367	- 71.367	- 71.367	
Overig & extrapolatie	27.421	13.415	14.541	16.830	16.900	2.908.610
Stand ontwerpbegroting 2021	3.439.881	3.108.560	3.047.448	2.970.915	2.948.441	2.908.610

Tabel 60 Ontvangsten beleidsartikel 1 (bedragen x € 1000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	156.444.315	156.099.799	165.718.196	170.084.672	174.523.966	
Mutatie nota van wijziging 2020	- 75.005	- 75.005	- 75.005			
Mutatie incidentele suppletoire begroting	- 1.238.275	- 554.000	- 160.000	- 55.000	- 33.000	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 361.518	233.940	236.538	234.474	234.474	
Nieuwe mutaties						
Belasting- en invorderingsrente	20.000		15.000	15.000	15.000	
Belastingontvangsten	- 25.837.258	- 4.367.784	- 11.419.486	- 4.926.336	- 3.129.202	
Overig & extrapolatie	6.817	10.975	10.282	12.752	12.752	179.268.441
Stand ontwerpbegroting 2021	128.959.076	151.347.925	154.325.525	165.365.562	171.623.990	179.268.441

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Individueel keuzebudget

In het cao Rijk 2018-2020 zijn afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder

het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven.

Kasschuiven

Er worden enkele kasschuiven doorgevoerd. Het betreft onder meer een kasschuif van de middelen die beschikbaar zijn voor het project Beheerst vernieuwen en voor de implementatie van de EU-richtlijn btw e-commerce.

Loon- en prijsbijstelling

De tranche 2020 van de loon- en prijsbijstelling is in de 1^e suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting van Financiën (artikel 10). De loon- en prijsbijstelling wordt nu naar rato verdeeld over de artikelen.

Vorming begrotingsartikel Toeslagen

Zoals in de Kamerbrief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën (IXB)' van 26 juni jl. is vermeld, wordt er een eigenstandig begrotingsartikel ingericht voor Toeslagen (artikel 13). Met deze stap kunnen de activiteiten van, en de inzet van beschikbare middelen voor Toeslagen beter worden verantwoord en door de Kamer worden gevolgd. De directe uitgaven die door het dienstonderdeel Toeslagen inclusief de herstelorganisatie worden gedaan, worden overgeheveld van artikel 1 naar artikel 13. Op termijn zullen in het nieuwe begrotingsartikel ook de uitgaven worden opgenomen van dienstonderdelen binnen de Belastingdienst die taken verrichten die aan het toeslagenproces ondersteunend zijn, bijvoorbeeld op het gebied van facilitaire zaken, ICT, de Belastingtelefoon en heffing en inning.

Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)

Zoals aangegeven in 'Kabinetsreactie op het eindrapport van de Advies commissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek' en zoals vermeld in de 1^e suppletoire begroting van Financiën, heeft het kabinet besloten middelen beschikbaar te stellen om de gevolgen van de handelwijze van de Belastingdienst en de onredelijke hardheid van het toeslagenstelsel zo veel mogelijk te repareren. Dit betreft cumulatief over de jaren 2020, 2021 en 2022 € 390 mln. voor compensatie aan ouders. Hiernaast is € 20 mln. extra beschikbaar gesteld op artikel 10 als gevolg van het besluit tot toekenning van OGS-compensatie. Deze middelen zijn geparkeerd op artikel 10 Nog onverdeeld, in afwachting van besluitvorming over de verantwoording van deze middelen. Hier staat o.a. € 100 mln. in 2020 gereserveerd. Er wordt verder € 50 mln. in 2020 overgeheveld naar artikel 1 ter dekking van uitgaven die in ieder geval op de Financiën begroting worden verantwoord. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar gesteld, cumulatief € 110 mln., voor de uitvoeringskosten ervan door Toeslagen. De middelen in 2022 (€ 20 mln.), die nog gereserveerd stonden op artikel 10, worden nu overgeheveld naar artikel 1 (ca. € 7 mln.) en artikel 13 (ca. € 13 mln.).

Meerjarige uitvoeringskosten e-commerce

De EU-richtlijn btw e-commerce moet op dit moment per 1 januari 2021 geïmplementeerd zijn. De mutatie betreft het meerjarig budget voor de uitvoeringskosten die hiermee samenhangen. De overige uitvoeringskosten worden op artikel 9 Douane begroot.

Toekenning meerjarige middelen IV-organisatie

Voor het op orde brengen van de Belastingdienst zijn er in de 1^e suppletoire begroting middelen beschikbaar gesteld voor de IV-organisatie (onder de noemer 'borgen stabiliteit cruciale processen Belastingdienst'). Dit aangezien ICT aan de basis staat van een goede uitvoering van de bedrijfsprocessen van de Belastingdienst. In deze processen worden de gegevens van 15 miljoen burgers en 1,5 miljoen bedrijven verwerkt en uiteindelijk resulteert dit in € 1 miljard belastinginkomsten per dag en honderden miljoenen transacties per jaar. Die basis moet daarom op orde zijn. De middelen voor de jaren 2022 en verder zijn destijds op artikel 10 Nog onverdeeld geparkeerd en worden nu overgeheveld naar artikel 1.

Toekenning meerjarige middelen «Herstellen toeslagen»

In de 1^e suppletoire begroting zijn middelen beschikbaar gesteld voor het herstellen van de Toeslagen-organisatie, onderdeel van 'Belastingdienst op orde'. De middelen voor 2022 en verder zijn destijds geparkeerd op artikel 10 Nog onverdeeld. Met deze mutatie wordt een deel van de middelen overgeheveld naar artikel 1. Het betreft middelen voor maatwerk en structurele verbetering van de Toeslagen-organisatie, zowel kwalitatief als kwantitatief. De overige middelen worden op artikel 13 Toeslagen verantwoord.

Toerekening Douaneartikel

Zoals gemeld in de brief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën(IXB)' die 26 juni 2020 aan de Kamer is verzonden, is voor artikel 9 (Douane) het opnemen van uitgaven van dienstonderdelen van de Belastingdienst die samenhangen met de Douaneprocessen een volgende stap in het gekozen groeimodel. Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden deze uitgaven in artikel 9 middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht. Deze mutatie betreft de overheveling van deze middelen van artikel 1 naar artikel 9. De toerekening vindt plaats voor alle dienstonderdelen van de Belastingdienst die uitgaven doen ten behoeve van de Douaneprocessen, met uitzondering van het dienstonderdeel Informatievoorziening (IV).

Ontvangsten

Belasting- en invorderingsrente

Bij de belasting- en invorderingsrente wordt een (structurele) ramingsbijstelling van de ontvangsten verwerkt.

Belastingontvangsten

Zie de Miljoenennota voor een toelichting op de belastingontvangsten.

Verplichtingen

De Belastingdienst werkt aan het verbeteren van het verplichtingenbeheer en contractmanagement. Het verbeterde inzicht is meegenomen in de meerjarenraming verplichtingen en leidt er toe dat beter verantwoord kan worden in welke jaren de Belastingdienst aan te gane verplichtingen verwacht in afwijking van de kasuitgaven (betalingsritme).

Artikel 2 Financiële markten

Tabel 61 Uitgaven beleidsartikel 2 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	26.608	24.258	24.248	22.897	22.897	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	11.294	834	84	84	84	
Nieuwe mutaties						
UBO-register trusts	1.000	1.000				
Overig & extrapolatie	566	- 39	- 39	- 60	- 60	22.921
Stand ontwerpbegroting 2021	39.468	26.053	24.293	22.921	22.921	22.921

Tabel 62 Ontvangsten beleidsartikel 2 (bedragen x € 1000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	9.155	10.255	9.955	7.700	7.700	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 250					
Nieuwe mutaties						
Extrapolatie						8.700
Stand ontwerpbegroting 2021	8.905	10.255	9.955	7.700	7.700	8.700

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

UBO-register trusts

Op grond van een wijziging in de anti-witwasrichtlijn wordt er een register van uiteindelijke belanghebbenden ('ultimate beneficial owners' -UBO) voor trusts gebouwd. Het ministerie van Financiën draagt hier voor € 1 mln. aan bij.

Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

Tabel 63 Uitgaven beleidsartikel 3 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	442.176	440.520	440.520	439.020	406.020	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	1.000.000					
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	5.500	1.750	- 1.000			
Nieuwe mutaties						
Kapitaalinjectie Invest International		247.000	147.000	147.000	146.000	
Opstart Invest International	- 3.500	3.500				
Overig & extrapolatie	129	158	158	126	126	255.146
Stand ontwerpbegroting 2021	1.444.305	692.928	586.678	586.146	552.146	255.146

Tabel 64 Ontvangsten beleidsartikel 3 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	1.816.656	1.875.500	2.015.500	1.953.500	1.918.500	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	22.227	76.350	86.377	102.997	119.618	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	145.000	- 495.000				
Nieuwe mutaties						
Winstafdracht DNB	7.000	- 281.000	- 396.000	- 329.000	- 254.000	
Opbrengst verkoop vermogenstitels	31.344					
Dividenden staatsdeelnemingen	- 527.500	- 360.000	- 10.000	- 10.000	- 60.000	
Extrapolatie						1.974.118
Stand ontwerpbegroting 2021	1.494.727	815.850	1.695.877	1.717.497	1.724.118	1.974.118

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Kapitaalinjectie Invest International

Ten behoeve van het opstarten van Invest International (de internationale tak van Invest-NL) worden de gereserveerde middelen overgeboekt van de aanvullende post naar de begroting van Financiën. Voorwaarde voor besteding blijft wel dat de uitgave kan worden vormgegeven als een financiële transactie zonder effect op het EMU-saldo.

Opstart Invest International

Aangezien het wetgevingstraject vertraagd is, is een kasschuif van € 3,5 mln. van 2020 naar 2021 nodig.

Ontvangsten

Winstafdracht DNB

De winstafdracht van DNB wordt naar beneden bijgesteld. De coronacrisis incl. de extra aankopen in het kader van het Asset Purchase Programme (APP) en het Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) van de ECB, leidt tot een sterke stijging van het renterisico dat DNB loopt. Om dit risico

op te vangen vergroot DNB, conform de gemaakte afspraken met het ministerie van Financiën, haar financiële buffers ten laste van de verwachte winst voor de komende jaren. Dit resulteert in het niet afdragen van de winst aan de Nederlandse staat tot en met 2024.

Dividenden staatsdeelnemingen

De coronacrisis heeft impact op de staatsdeelnemingen. Dit heeft geleid tot een neerwaartse meerjarige bijstelling op de door de Staat te ontvangen dividenden.

Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen

Tabel 65 Uitgaven beleidsartikel 4 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	103.694	208.067	311.099	332.260	355.439	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	260.276					
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	3.290	11.432	7.762	3.283	5.108	
Nieuwe mutaties						
Wereldbank	115.465	- 122.185	- 4.704	- 3.127	4.963	
ESM-rentecompensatie		- 18.000	- 20.000	- 20.000	- 19.000	
Overig & extrapolatie	48	48	47	47	47	378.504
Stand ontwerpbegroting 2021	482.773	79.362	294.204	312.463	346.557	378.504

Tabel 66 Ontvangsten beleidsartikel 4 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	52.804	142.246	185.595	193.298	191.424	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 7.455	- 5.948	- 19.059	- 20.257	- 18.775	
Nieuwe mutaties						
Extrapolatie						190.447
Stand ontwerpbegroting 2021	45.349	136.298	166.536	173.041	172.649	190.447

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Wereldbank

Een deel van de in 2021 geraamde bijdrage aan de Wereldbank ter hoogte van ca. € 115 mln. wordt in 2020 betaald om beter aan te sluiten op het kasritme van de Staat. Deze bijstelling is budgetneutraal. Daarnaast is de uitgavenraming in de Financiënbegroting meerjarig bijgesteld naar aanleiding van een aanpassing in het betaalschema. De meerjarige bijstelling heeft betrekking op het betalingschema voor de 19e kapitaalstorting aan de International Development Association (IDA) en is over de jaren 2021-2026 budgetneutraal.

ESM-rentecompensatie

Het ESM wordt gecompenseerd voor de negatieve rente die het ESM betaalt over het gestalde deposito bij DNB. DNB draagt als onderdeel van de winstafdracht op art. 3 van de Financiënbegroting de rente-ontvangsten af aan het ministerie van Financiën. De huidige raming van de ESM-compensatie door DNB aan het ministerie van Financien is bijgesteld naar nul. Daarom wordt de compensatie van het ministerie van Financien aan het ESM ook bijgesteld naar nul.

Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

Tabel 67 Uitgaven beleidsartikel 5 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	77.244	77.244	77.244	77.244	77.244	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	1.470.000					
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	70.244	70.244	70.244	70.244	70.244	
Nieuwe mutaties						
Schade herverzekering leverancierskredieten	- 450.000	350.000				
Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten	10.000					
Kostenvergoeding Atradius	610	2.710	2.710	2.710	2.710	
Schade EKV	74.900	80.000				
Overig & extrapolatie	180	180	180	180	180	150.378
Stand ontwerpbegroting 2021	1.253.178	580.378	150.378	150.378	150.378	150.378

Tabel 68 Ontvangsten beleidsartikel 5 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	235.954	91.870	85.119	85.218	83.406	
Mutatie incidentele suppletoire begroting	500.000					
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	20.244	20.244	20.244	20.244	20.244	
Nieuwe mutaties						
Recuperaties EKV	- 140.000	140.000				
Recuperaties herverzekering leverancierskredieten	- 110.000	100.000				
Begrotingsreserve EKV	8.700	82.800	2.800	2.800	2.800	
Extrapolatie						106.450
Stand ontwerpbegroting 2021	514.898	434.914	108.163	108.262	106.450	106.450

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Schade herverzekering leverancierskredieten

In mei is de Kamer geïnformeerd over de bijstelling van de budgettaire effecten van de crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten ten opzichte van de tweede incidentele suppletoire begroting (ISB).⁴⁸In de tweede ISB was in de ramingen geen rekening gehouden met de vertraging in het uitbetalen van schade-uitkeringen. Bij een betalingstermijn van dertig dagen wordt op zijn vroegst pas 105 dagen nadat een levering is gefactureerd schade uitgekeerd aan de verzekerde. Daarom wordt een deel van de geraamde schade-uitkering (€ 350 mln.) van 2020 doorgeschoven naar

⁴⁸ Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 9

2021. Daarnaast valt de schade-uitkering in 2020 naar aanleiding van de goedkeuringsprocedure van de Europese Commissie (EC) € 100 mln. lager uit.

Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten

Zoals in de Kamerbrief over de herverzekering leverancierskredieten gemeld, wordt de raming van de uitvoeringskosten naar aanleiding van de schatting van de externe adviseur voor 2020 met € 10 mln. verhoogd. Daarnaast zal de Staat vanwege het doorlopen van schade-uitkeringen en incasso's in 2021 de claims- en incassowerkzaamheden van de verzekeraars ook in 2021 voor een deel moeten vergoeden. De schatting van de uitvoeringskosten in 2021 wordt gemaakt op het moment dat er meer duidelijk is over de te verrichten werkzaamheden in 2021.

Kostenvergoeding Atradius

Voor de uitvoerder van de exportkredietverzekering, Atradius DSB (ADSB), is een ophoging van de uitvoeringskosten geraamd voor structurele uitbreiding van de capaciteit. Financiën heeft door gemaakte politieke keuzes en internationale ontwikkelingen nieuwe taken bij ADSB belegd, terwijl ADSB's capaciteit sinds 2015 constant is gebleven. Om op een toekomstbestendige manier uitvoering te kunnen geven aan de exportkredietverzekering is een structurele ophoging van de uitvoeringskosten benodigd, ter hoogte van € 2,7 mln.

Schade EKV

In april is de Kamer geïnformeerd over de bijdrage van de Staat aan de continuïteit van het bedrijf Royal IHC.⁴⁹ De in de Kamerbrief gemelde voorlopige schade-uitkering van maximaal € 167 mln. wordt nu voor € 155 mln. in de begroting opgenomen, in 2020 en 2021 respectievelijk € 74,9 mln. en € 80,0 mln. Voor de resterende € 12 mln. zal in het najaar ingeschat worden of en in hoeverre dit deel van de schade-uitkering zich zal materialiseren.

Ontvangsten

Recuperaties EKV

Argentinië heeft aangegeven de openstaande vordering van € 140 mln. in 2020 niet te kunnen voldoen en heeft herstructurering aangevraagd bij de Club van Parijs. De uiterste betaaldatum voor deze vordering verstrijkt in 2021, waardoor vooralsnog de voor 2020 geraamde ontvangst wordt geraamd voor 2021.

Recuperaties herverzekering leverancierskredieten

Zoals in de Kamerbrief over de herverzekering leverancierskredieten gemeld, wordt € 100 mln. van de voor 2020 geraamde recuperaties in 2021 geïncasseerd. Daarnaast wordt naar aanleiding van de goedkeuringsprocedure van de EC de recuperaties in 2020 € 10 mln. lager uit dan geraamd.

---

⁴⁹ Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, VIII, nr. 102

Begrotingsreserve EKV

Zoals in de Kamerbrief over de bijdrage van de Staat aan de continuïteit van IHC gemeld, wordt de begrotingsreserve aangesproken voor de definitief afgeschreven schade-uitkering aan IHC. De definitief afgeschreven schade-uitkering bedraagt voor 2020 en 2021 respectievelijk € 8,0 en € 80,0 mln. Ook voor de ophoging van de uitvoeringskosten van Atradius DSB (€ 2,8 mln.) wordt de begrotingsreserve aangesproken.

Artikel 6 Btw-compensatiefonds

Tabel 69 Uitgaven beleidsartikel 6 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	3.426.667	3.426.171	3.426.036	3.426.036	3.426.036	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	3.886	3.273	6.211	6.204	6.204	
Nieuwe mutaties						
Aanpassing BCF	137.030	141.928	139.125	139.132	139.132	
Overig & extrapolatie	3.747					3.571.372
Stand ontwerpbegroting 2021	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372

Tabel 70 Ontvangsten beleidsartikel 6 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	3.426.667	3.426.171	3.426.036	3.426.036	3.426.036	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	3.886	3.273	6.211	6.204	6.204	
Nieuwe mutaties						
Aanpassing BCF	137.030	141.928	139.125	139.132	139.132	
Overig & extrapolatie	3.747					3.571.372
Stand ontwerpbegroting 2021	3.571.330	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372	3.571.372

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven en ontvangsten

Aanpassing BCF

Deze mutatie betreft een bijstelling van de raming van het Btw-compensatiefonds (BCF) op basis van de beschikking van het afgelopen jaar, aangevuld met het vierde kwartaal van het afgelopen jaar en driemaal het voorschot van het eerste kwartaal uit het lopende jaar.

Artikel 8 Apparaat kerndepartement

Tabel 71 Uitgaven artikel 8 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	266.049	265.322	262.991	262.220	264.088	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	9.436	8.372	6.852	2.187	1.187	
Nieuwe mutaties						
Loon- en prijsbijstelling	7.684	7.658	7.582	7.558	7.617	
Operatie inzicht in kwaliteit			1.928	1.928	1.928	
Individueel keuzebudget	6.891					
Overig & extrapolatie	1.680	2.160	819	2.175	2.175	277.125
Stand ontwerpbegroting 2021	291.740	283.512	280.172	276.068	276.995	277.125

Tabel 72 Ontvangsten artikel 8 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	51.837	51.837	51.837	51.837	51.837	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	856					
Nieuwe mutaties						
Extrapolatie						51.837
Stand ontwerpbegroting 2021	52.693	51.837	51.837	51.837	51.837	51.837

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Loon- en prijsbijstelling

De tranche 2020 van de loon- en prijsbijstelling is in de 1^e suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting (artikel 10). De loon- en prijsbijstelling wordt nu naar rato verdeeld over de artikelen.

Operatie Inzicht in Kwaliteit

Om structurele inbedding te garanderen en vervolg te geven aan de inzichten uit de operatie Inzicht in Kwaliteit tot dusver, worden de bijbehorende kosten structureel verwerkt in de begroting. Hierdoor kunnen wij ons blijven inspannen om zoveel mogelijk inzicht te verkrijgen in de resultaten van beleid en daarnaar te handelen door onder andere het blijven ondersteunen van departementen en het doen van vergelijkbare, projectmatige activiteiten.

Individueel keuzebudget

In het cao Rijk 2018-2020 zijn afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven. Deze compensatie wordt nu aan de personeelsbudgetten van de betreffende artikelen toegekend.

Artikel 9 Douane

Tabel 73 Uitgaven beleidsartikel 9 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	440.852	442.226	440.881	437.088	437.263	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 10.087	6.384	5.734	2.334	- 166	
Nieuwe mutaties						
Individueel keuzebudget	14.500					
Loon- en prijsbijstelling	14.226	14.266	14.238	14.161	14.167	
E-commerce	- 5.000	6.005	9.324	12.429	11.944	
Toerekening Douaneartikel		71.367	71.367	71.367	71.367	
Overig & extrapolatie	- 7.500					533.924
Stand ontwerpbegroting 2021	446.991	540.248	541.544	537.379	534.575	533.924

Tabel 74 Ontvangsten beleidsartikel 9 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	605	605	605	605	605	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020						
Nieuwe mutaties						
Extrapolatie						605
Stand ontwerpbegroting 2021	605	605	605	605	605	605

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Individueel keuzebudget

In het cao Rijk 2018-2020 zijn afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven.

Loon- en prijsbijstelling

De tranche 2020 van de loon- en prijsbijstelling is in de 1^e suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting (artikel 10). De loon- en prijsbijstelling wordt nu naar rato verdeeld over de artikelen.

E-commerce

De EU-richtlijn btw e-commerce moet op dit moment per 1 januari 2021 geïmplementeerd zijn. De mutatie betreft het meerjarig budget voor de uitvoeringskosten die hiermee samenhangen. De kosten worden deels gedekt uit de meevaller van € 5 mln. in 2020 door lagere loonkosten binnen Douane. De overige uitvoeringskosten worden op artikel 1 begroot.

Toerekening Douaneartikel

Zoals gemeld in de brief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën(IXB)' die 26 juni 2020 aan de Kamer is verzonden, is voor artikel 9 (Douane) het opnemen van uitgaven van dienstonderdelen van de

Belastingdienst die samenhangen met de Douaneprocessen een volgende stap in het gekozen groeimodel. Vanaf de ontwerpbegroting IX 2021 worden deze uitgaven in artikel 9 middels een systematiek van toerekening weergegeven en toegelicht. Deze mutatie betreft de overheveling van deze uitgaven van artikel 1 naar artikel 9. De toerekening vindt plaats voor alle dienstonderdelen van de Belastingdienst die uitgaven doen ten behoeve van de Douaneprocessen, met uitzondering van het dienstonderdeel Informatievoorziening (IV).

Artikel 10 Nog onverdeeld

Tabel 75 Uitgaven artikel 10 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	175.432	76.971	107.365	89.325	75.778	
Mutatie 1e supplettoire begroting 2020	285.405	254.561	366.536	347.668	375.832	
Nieuwe mutaties						
Individueel keuzebudget	- 90.891					
Kasschuiven	- 80.000	62.985	89.368	- 21.912	- 51.571	
Loon- en prijsbijstelling	- 106.417	- 99.546	- 98.364	- 96.623	- 96.633	
Meerjarige uitvoeringskosten e-commerce		- 25.077	- 28.673	- 25.750	- 25.500	
Toekenning meerjarige middelen «Herstellen toeslagen»			- 92.920	- 94.249	- 87.410	
Toekenning meerjarige middelen IV-organisatie			- 100.000	- 77.000	- 81.500	
Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)	- 50.000		- 20.000			
Overig & extrapolatie	- 4.357	- 5.800	- 5.933	- 6.488	- 6.558	84.446
Stand ontwerpbegroting 2021	129.172	264.094	217.379	114.971	102.438	84.446

Tabel 76 Ontvangsten artikel 10 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e supplettoire begroting 2020	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties						
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	0

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Individueel keuzebudget

In de cao Rijk 2018-2020 zijn afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven. Deze compensatie wordt nu aan de personeelsbudgetten van de betreffende artikelen toegekend.

Kasschuiven

Er vinden enkele kasschuiven plaats om middelen in het gewenste ritme te plaatsen. Als eerste bevat het de middelen voor de compensatie van ouders voor de kinderopvangtoeslag. Hiervoor wordt € 70 mln. uit 2020 naar 2021 (€ 60 mln.) en 2022 (€ 10 mln.) geschoven. Daarnaast wordt er € 10 mln. van 2020 naar 2021 geschoven om de uitvoeringskosten voor de implementatie van de EU-richtlijn en EU-verordening voor btw op e-commerce te dekken.

Als laatste vinden er enkele kasschuiven plaats om de resterende middelen op de Aanvullende Post voor Beheerst vernieuwen in het gewenste ritme te plaatsen na overheveling naar de Financiënbegroting.

Loon- en prijsbijstelling

De tranche 2020 van de loon- en prijsbijstelling is in de 1^e suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting (artikel 10). De loon- en prijsbijstelling wordt nu naar rato verdeeld over de artikelen.

Meerjarige uitvoeringskosten e-commerce

De EU-richtlijn btw e-commerce moet op dit moment per 1 januari 2021 geïmplementeerd zijn. In de 1^e suppletoire begroting zijn er middelen beschikbaar gesteld voor de bijbehorende uitvoeringskosten. De middelen vanaf 2022 stonden geparkeerd op artikel 10 en worden nu overgeheveld naar artikel 1 Belastingen en artikel 9 Douane. Daarnaast is er een extra bedrag vanuit artikel 10 beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten.

Toekenning meerjarige middelen «Herstellen toeslagen»

In de 1^e suppletoire begroting zijn middelen beschikbaar gesteld voor het herstellen van de Toeslagen-organisatie, onderdeel van 'Belastingdienst op orde'. De middelen voor 2022 en verder zijn destijds geparkeerd op artikel 10 Nog onverdeeld. Met deze mutatie wordt een deel van de middelen overgeheveld naar artikel 1 en artikel 13. Het betreft middelen voor maatwerk en structurele verbetering van de Toeslagen-organisatie, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Toekenning meerjarige middelen IV-organisatie

Voor het op orde brengen van de Belastingdienst zijn er in de 1^e suppletoire begroting middelen beschikbaar gesteld voor de IV-organisatie (onder de noemer 'borgen stabiliteit cruciale processen Belastingdienst'). Dit aangezien ICT aan de basis staat van een goede uitvoering van de bedrijfsprocessen van de Belastingdienst. In deze processen worden de gegevens van 15 miljoen burgers en 1,5 miljoen bedrijven verwerkt en uiteindelijk resulteert dit in 1 miljard belastinginkomsten per dag en honderden miljoenen transacties per jaar. Die basis moet daarom op orde zijn. De middelen voor de jaren 2022 en verder zijn destijds op artikel 10 Nog onverdeeld geparkeerd en worden nu overgeheveld naar artikel 1.

Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)

Zoals aangegeven in de kabinetsreactie op het eindrapport van de Advies commissie Uitvoering Toeslagen en zoals vermeld in de 1^e suppletoire begroting van Financiën, heeft het kabinet besloten middelen beschikbaar te stellen om de gevolgen van een onredelijk hard toeslagenstelsel zo veel mogelijk te repareren. Dit betreft cumulatief over de jaren 2020, 2021 en 2022 € 390 mln. voor compensatie aan ouders. Hiernaast is € 20 mln. extra beschikbaar gesteld op artikel 10 als gevolg van het besluit tot toekenning van OGS-compensatie. Deze middelen zijn geparkeerd op artikel 10 Nog onverdeeld, in afwachting van besluitvorming over de verantwoording van deze middelen. Er wordt nu € 50 mln. overgeheveld naar artikel 1 voor de compensatie met betrekking tot CAF-gerelateerde dossiers en de meest schrijnende gevallen in 2020. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar gesteld, cumulatief € 110 mln., voor de uitvoeringskosten ervan door Toeslagen. De middelen in 2022 (€ 20 mln.) worden overgeheveld van artikel 10 naar artikel 1 (ca. € 7 mln.) en artikel 13 (ca. € 13 mln.).

Artikel 11 Financiering staatsschuld

Tabel 77 Uitgaven beleidsartikel 11 (bedragen x € 1 mln.)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	35.171	21.383	35.615	36.039	35.174	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 217	- 143	- 464	- 894	- 1.224	
Nieuwe mutaties						
Rente vaste schuld	- 71	- 313	- 505	- 699	- 879	
Aflossing vaste schuld		- 1	- 1			
Extrapolatie						17.389
Stand ontwerpbegroting 2021	34.883	20.926	34.645	34.446	33.071	17.389

Tabel 78 Ontvangsten beleidsartikel 11 (bedragen x € 1 mln.) ¹						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	30.015	21.296	36.831	37.371	39.616	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	- 2.917	- 3.850	- 4.882	- 4.909	- 8.066	
Nieuwe mutaties						
Rente vlottende schuld	98	450	479	474	445	
Rente derivaten	5	21	78	89	56	
Uitgifte vaste schuld	16.500	38.814	29.518	29.519	24.895	
Mutatie vlottende schuld	54.470					
Extrapolatie						38.474
Stand ontwerpbegroting 2021	98.171	56.731	62.024	62.544	56.946	38.474

¹ Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven en ontvangsten

De ramingen voor rente en uitgifte schuld zijn bijgesteld als gevolg van een veranderde financieringsbehoefte, nieuwe schulduitgiftes en aangepaste rentepercentages. De financieringsbehoefte is met name toegenomen als gevolg van Covid-19 maatregelen. Door de lage (negatieve) rente heeft dit een dalend effect op de rentelasten van de vaste schuld en een stijgend effect op de rentebaten van de vlottende schuld.

Artikel 12 Kasbeheer

Tabel 79 Uitgaven beleidsartikel 12 (bedragen x € 1 mln.)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	1.531	1.552	1.650	1.781	1.796	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	0	- 21	- 119	- 253	- 271	
Nieuwe mutaties						
Rentelasten kasbeheer					- 4	
Extrapolatie						1.518
Stand ontwerpbegroting 2021	1.531	1.531	1.531	1.528	1.521	1.518

Tabel 80 Ontvangsten beleidsartikel 12 (bedragen x € 1 mln.) ¹						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	7.771	9.128	5.759	5.394	4.405	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	281	- 2.805	- 560	- 1.349	- 934	
Nieuwe mutaties						
Rentebaten kasbeheer	- 2	- 2	- 3	- 5	- 9	
Aflossingen op leningen	- 15	- 13	- 14	- 15	- 19	
Mutaties in rekening-courant en deposito's	- 4.244	2.833	- 724	- 921	257	
Overig & extrapolatie	1					3.788
Stand ontwerpbegroting 2021	3.791	9.142	4.458	3.104	3.700	3.788

1 Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Toelichting belangrijkste mutaties

Ontvangsten

Rentebaten kasbeheer

De mutatie van de rentebaten wordt vooral veroorzaakt door de verwachte afname van de roodstand op de rekening-courant van de sociale fondsen.

Aflossingen op leningen

De mutaties in de aflossingen op leningen zijn voornamelijk het gevolg van het verwerken van realisaties van nieuw aangegane leningen.

Mutaties in rekening-courant en deposito's

De mutaties in de rekening-courant en deposito worden vooral veroorzaakt door mutaties in de rekening-courantstand van de sociale fondsen.

Artikel 13 Toeslagen

Tabel 81 Uitgaven beleidsartikel 13 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	-	-	-	-	-	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	-	-	-	-	-	
Nieuwe mutaties						
Vorming begrotingsartikel Toeslagen		118.125	65.367	63.548	63.548	
Toekenning meerjarige middelen «Herstellen Toeslagen»			45.735	50.327	43.521	
Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)			13.454			
Extrapolatie						106.569
Stand ontwerpbegroting 2021	0	118.125	124.556	113.875	107.069	106.569

Tabel 82 Ontvangsten beleidsartikel 13 (bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand ontwerpbegroting 2020	-	-	-	-	-	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2020	-	-	-	-	-	
Nieuwe mutaties						
Stand ontwerpbegroting 2021	0	0	0	0	0	0

Toelichting belangrijkste mutaties

Uitgaven

Vorming begrotingsartikel Toeslagen

Zoals wij in de Kamerbrief 'Verbeterd inzicht in de begroting van Financiën (IXB)' van 26 juni jl. hebben vermeld, wordt er een eigenstandig begrotingsartikel ingericht voor Toeslagen (artikel 13). Met deze stap kunnen de activiteiten van, en de inzet van beschikbare middelen voor Toeslagen beter worden verantwoord en door de Kamer worden gevolgd. De directe uitgaven die door het dienstonderdeel Toeslagen, inclusief de herstelorganisatie, worden gedaan, worden overgeheveld van artikel 1 naar artikel 13. Op termijn zullen in het nieuwe begrotingsartikel ook de uitgaven worden opgenomen van dienstonderdelen binnen de Belastingdienst die taken verrichten die aan het toeslagenproces ondersteunend zijn, bijvoorbeeld op het gebied van facilitaire zaken, ICT, de Belastingtelefoon en heffing en inning.

Toekenning meerjarige middelen «Herstellen Toeslagen»

Er zijn in diverse Kamerbrieven en kabinetsreacties toezeggingen gedaan met betrekking tot het versterken en verbeteren van de uitvoering van Toeslagen en het vernieuwen van de dienstverlening tegen de achtergrond van de CAF-11 zaak, de verschillende onderzoeken hiernaar (o.a. commissie AUT, IBO 1 en 2), en de uitspraak van de Hoge Raad in deze zaak. In de Kamerbrief Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen dd.

27 februari 2020 wordt een overzicht gegeven van de noodzakelijke verbeteringen in de organisatie van de Toeslagen en de vernieuwingsagenda, waarbij het intensiveringsplan van Toeslagen nauw aansluit.

Toeslagen (compensatie ouders en uitvoeringskosten)

Zoals aangegeven in 'Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek' en zoals vermeld in de 1^e suppletoire begroting van Financiën, heeft het kabinet besloten middelen beschikbaar te stellen om de gevolgen van een onredelijk hard toeslagenstelsel zo veel mogelijk te repareren. De uitvoeringskosten in 2022 (€ 20 mln.) worden overgeheveld van artikel 10 naar artikel 1 (ca. € 7 mln.) en artikel 13 (ca. € 13 mln.).

Bijlage 3: Moties en toezeggingen

Fiscaal

Tabel 83 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die zijn afgerond			
Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2015-2016	Neppéus verzoekt de regering de opbrengst van de nieuwe dieseltoeslag in de mrb in te boeken en terug te sluisen door verdere generieke verlaging van de motorrijtuigenbelasting bij het Belastingplan 2017.	Kamerstukken II 2015-2016, 34 391, nr. 24 . Aangenomen 12 april 2016.	Afgerond. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de opbrengst van de fijnstofstoeslag in te zetten ter dekking van het Klimaatakkoord (Kamerstukken II 2018-2019, 32 813, nr. 348). Hiermee beschouwt het kabinet deze motie als afgedaan.
2 2015-2016	Schouten en Groot verzoeken de regering een opkoopregeling uit te werken voor oude dieselbestelauto's die te maken krijgen met de mrb-toeslag en de opbrengsten van de toeslag te bestemmen voor de financiering van de regeling en indien de opkoopregeling niet tijdig tot stand komt, de opbrengst van de mrb-toeslag terug te sluisen in een lagere mrb.	Kamerstukken II 2015-2016, 34 391, nr. 29 . Aangenomen 12 april 2016.	Afgerond. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de opbrengst van de fijnstofstoeslag in te zetten ter dekking van het Klimaatakkoord (Kamerstukken II 2018-2019, 32 813, nr. 348). Hiermee beschouwt het kabinet deze motie als afgedaan.
3 2015-2016	Schouten en Groot verzoeken de regering de verdragen met landen op een zwarte lijst te heroverwegen, zodra de zwarte lijst is vastgesteld door de EU.	Kamerstukken II 2015-2016, 25 087, nr. 122 . Aangenomen 28 juni 2016.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 25 087, nr. 256
4 2017-2018	Motie Stoffer cs: verzoekt de regering, opties te schetsen voor de langere termijn om de pijnpunten in de marginale druk, bijvoorbeeld voor eenverdieners, weg te nemen en hierover binnen een jaar te rapporteren aan de Kamer.	Kamerstukken II 2017-2018, 34 785, nr. 86 . Aangenomen 29 mei 2018	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, Nr. 8
5 2018-2019	Bruins verzoekt de regering een analyse te maken naar effect flexibilisering arbeidsmarkt op overheidsfinancien.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 210, nr. 8 .	Afgerond, antwoord in vorm van kamerbrief verstuurd 2 juli 2020. Nog wel toezegging om vervolganalyse te laten maken door CPB in najaar indien technisch mogelijk. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. 80
6 2018-2019	Motie van het lid Lodders c.s. over cultuur als vierde pijler in het jaarplan 2020.	Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 508 . Aangenomen 4 juli 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 539 , p. 2
7 2018-2019	Motie van de leden Leijten en Lodders over letselschadevergoedingen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 026, nr. 55 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 026, Nr. 71/72/73 en Kamerstukken II 2019-2020, 35 026, nr. 75
8 2018-2019	Motie-Lodders/Van Weyenberg over verduurzaming niet ontmoedigen door hogere lokale lasten.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 029, nr. 20 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Deze moties is overgedragen aan mijn collega's van BZK. Hierbij wordt de motie van de lijst gehaald voor het ministerie van Financiën.
9 2018-2019	Motie-Leijten/Laçin over de teruggaveregeling van bpm voor taxivoertuigen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 029, nr. 21 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Bij de Wet fiscale vergroeningsmaatregelen 2019 is vastgesteld dat de BPM-teruggaaf voor personenauto's die bestemd zijn voor taxivervoer of openbaar vervoer komt te vervallen. De maatregel is met ingang van 1 januari 2020 in werking getreden. Staatsblad 2018, nr. 506.
10 2018-2019	Motie-Lodders over evalueren en monitoren van de effecten van ATAD 1.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 030, nr. 18 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 wordt deze motie afgedaan.
11 2018-2019	Motie-Leijten/Van Weyenberg over een vervolgonderzoek naar geldstromen en belastingconstructies.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 030, nr. 19 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 wordt deze motie afgedaan.
12 2018-2019	Motie-Sent (PvdA) c.s. over een separate doenvermogenstoets voor toekomstige pakketten Belastingplan.	Kamerstukken I 2018-2019, 35 026, I. Aangenomen 18 december 2018	Afgerond. Kamerstukken I 2019-2020, 35 026, nr. S

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
13 2018-2019	Motie-Snels c.s. over een constructieve opstelling bij het uitwerken van OESO-voorstellen .	Kamerstukken II 2018-2019, 25 087, nr. 234 . Aangenomen 23 april 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
14 2018-2019	Motie van het lid Van Weyenberg c.s. over een overzicht van aftrekposten en belastingregelingen. - Staatssecretaris Snel zeg toe aan Kamer tijdens Debat belastingafdracht multinationals 13 juni 2019, meer kwantitatief inzicht te geven in «grondslagversmaller», aftrekposten, vrijstellingen. De staatssecretaris geeft daarbij aan dat dat tussenstanden gegeven kunnen worden, maar voor meer zeggende gegevens meer moeten koersen richting begin 2020.	Kamerstukken II 2018-2019, 31 369, nr. 21 , Aangenomen 18 juni 2019 & Staatssecretaris Snel tijdens Debat belastingafdracht multinationals, 13 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 93, item 11, blz. 16	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 623
15 2018-2019	Motie van het lid van Weyenberg c.s. dat verzoekt om het taxivervoer te vergroenen met de afschaffing van de bpm-teruggaafregeling, monitoren gevolgen voor zorg- en doelgroepenverkeer in samenwerking met VWS en dergelijke parten (gemeenten en aanbieders zorg- en doelgroepenverkeer), Kamer informeren tijdens behandeling van Belastingplan 2020.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 029, nr. 22 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Beantwoording Kamervragen, Aangangsel van de Handelingen, 2018-2019, 3441, d.d. 15-7-2019. In het Belastingplan 2019 is vastgesteld dat de BPM-teruggaaf voor personenauto's die bestemd zijn voor taxivervoer of openbaar vervoer komt te vervallen.
16 2018-2019	Motie Omtzigt/Bruins over een studietoelage uit een fonds van de werkgever - Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2019).	Kamerstukken II 2018-2019, 35 026, nr. 49 . Aangenomen 15 november 2018	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 4
17 2018-2019	Motie-Ester (ChristenUnie) c.s. over het jaarlijks indexeren van de maximaal onbelaste vrijwilligersvergoeding.	Kamerstukken I 2019-2020, 35 026, G. Aangenomen op 18 december 2018	Afgerond. De Eerste Kamercommissie voor Financiën heeft op 17 december 2019, na de behandeling van het pakket Belastingplan 2020, besloten deze motie als voldaan te beschouwen. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, A. blz. 1
18 2018-2019	Motie van het lid Omtzigt over verbetering van praktische rechtsbescherming bij belastingzaken.	Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 468 . Aangenomen 21 maart 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20, blz 4-5
19 2019-2020	Motie van de leden Lodders en Van Weyenberg over het doorbreken van de gesloten bestuurscultuur bij de Belastingdienst. De leden verzoeken de regering, in het eerste kwartaal voorstellen te doen waarbij externen meekijken met de Belastingdienst om zo de gesloten bestuurs-cultuur te doorbreken.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 560 . Aangenomen 4 december 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607, p. 7
20 2019-2020	Motie van de leden Van Haga en Baudet over de bureaucratie rond uitstel van belastingen tot een minimum beperken.	Kamerstukken II 2019-2020, 25 295, nr. 165 Aangenomen 25 maart 2020	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 420, nr. 7 & Stcrt. 2020-26066
21 2019-2020	Gewijzigde motie nr. 170 van lid Krol.	Kamerstukken II 2019-2020, 25 295, nr. 198 Aangenomen 26 maart 2020	Afgedaan. Belastingplichtigen zijn via diverse media geattendeerd op de mogelijkheid tot het vragen van uitstel. Het vragen van uitstel is verder vereenvoudigd, onder andere door automatisch uitstel te verlenen aan bepaalde doelgroepen.
22 2019-2020	Gewijzigde motie van de leden Dik-Faber en Ronnes over het differentiëren van de overdrachtsbelasting (t.v.v. 32847-497) ; nu nr. 504. Integrale visie op de woningmarkt.	Kamerstukken II 2018-2019, 32 847, nr. 504 . Aangenomen 19 maart 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 32 847, nr. 665
23 2019-2020	Motie van het lid Omtzigt c.s. over adviesaanvraag aan de WRR en het CPB over de optimale belastingmix.	Kamerstukken II 2018-2019, 31 369, nr. 17 . Aangenomen 18 juni 2019	Afgerond. Zie onderzoek Nederlandse belastingmix, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
24 2019-2020	Motie van het lid Van Weyenberg c.s. over pleiten voor verlenging van het BEPS-project.	Kamerstukken II 2018-2019, 31 369, nr. 20 . Aangenomen 18 juni 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
25 2019-2020	Motie van de leden Ladders en Van Weyenberg over onderzoek naar de empirische effecten van verstoringen in het globaal evenwicht.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 43 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van (inkomen uit) aanmerkelijk belang, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
26 2019-2020	Motie van het lid Snels over een onderzoek van de Europese Commissie naar het omzeilen van de meldingsplicht.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 46 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
27 2019-2020	Motie van de leden Omtzigt en Ladders over de implementatie van meetmethoden en de bpm.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 48 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 79
28 2019-2020	Motie van het lid Omtzigt c.s. over de ambitie dat Nederland niet meer voorkomt in de top vijf van doorstroomlanden.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 50 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. In de brief "Monitoring van de effecten van de aanpak van belastingontwijking" d.d. 29-5-2020.
29 2019-2020	Motie van de leden Van Weyenberg en Middendorp over het lage btw-tarief voor toegang tot innovatieve vormen van nieuwsvoorziening.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 53 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 84
30 2019-2020	Motie van het lid Van Weyenberg c.s. over het monitoren van de budgettaire opbrengsten van de bronbelasting op rente en royalty's.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 54 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. In de brief "Monitoring van de effecten van de aanpak van belastingontwijking" d.d. 29-5-2020.
31 2019-2020	Motie van de leden Van Weyenberg en Alkaya over mogelijkheden voor hogere belastingen op vermogens boven de 1 miljoen euro.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 55 . Aangenomen 14 november 2019	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van vermogen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
32 2019-2020	Motie-Otten c.s. over onderzoek naar vereenvoudiging van het belastingstelsel.	Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, N. Aangenomen 17 december 2019	Afgerond. Zie onderzoek Vereenvoudiging, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
33 2019-2020	Motie van het lid Ronnes c.s. over het bedrag dat corporaties betalen vanwege ATAD.	Kamerstukken II 2019-2020, 32 847, nr. 568 . Aangenomen 1 oktober 2019	Afgerond. Voldaan in de brief «Bestedingsruimte en opgaven voor woningcorporaties», d.d. 3-7-2020.
34 2019-2020	Gewijzigde motie van de leden Leijten en Ladders over niet afwijken van de aangenomen motie over besluitvorming op belastingheffing bij unanimiteit (t.v.v. 21501-07-1652).	Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-02, nr. 1920 . Aangenomen 8 november 2018. En Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1653 . Aangenomen 20 februari 2020	Wij respecteren de motie.
35 2019-2020	Motie van het lid Van Haga over onderzoeken of voor het jaar 2020 de werkkostenregeling verhoogd kan worden.	Kamerstukken II 2019-2020, 25 295, nr. 239 . Aangenomen 8 april 2020	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 420, nr. 26
36 2019-2020	Motie van de leden Van Haga en Baudet over directe verrekening van het geschatte verlies met de winst in 2019.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 430, nr. 26 . Aangenomen 16 april 2020	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 420, nr. 26
37 2019-2020	Motie van de leden Van Haga en Baudet over verruimen van de verliesverrekening van de Vpb.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 430, nr. 25 . Aangenomen 16 april 2020	Afgerond. Aanhangsel van de Handelingen II 2019-2020, nr. 2883
38 2019-2020	Motie van het lid Leijten c.s. over een grote stem voor degenen die het werk uitvoeren.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 580 . Aangenomen 28 januari 2020	Afgerond. In de brief «Aanpak versterking besturing Belastingdienst, Toeslagen en Douane» d.d. 15-7-2020
39 2019-2020	Motie van het lid Bruins c.s. over een haalbaarheidstoets op de voorgenomen ontvlechting.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 584 . Aangenomen 28 januari 2020	Afgerond. In de brief «Aanpak versterking besturing Belastingdienst, Toeslagen en Douane» d.d. 15-7-2020

Tabel 84 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die nog niet zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2015-2016	Van Vliet verzoekt de regering bij de volgende evaluatie van de bankenbelasting, de economische	Kamerstukken II 2015-2016, 32 545, nr. 49 . Aangenomen 19 april 2016.	In behandeling. Dit wordt behandeld bij de volgende evaluatie van de bankenbelasting in 2021.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
	effecten zo veel mogelijk mee te nemen en de Kamer dan daarover te rapporteren.		In behandeling. Zie daarnaast Kamerbrief d.d. 24 juni 2019 (Kamerstukken II, 2018-2019, 31066, nr. 515) en Kamerbrief d.d. 4 februari 2020 (Kamerstukken II, 2019-2020, 31066, nr. 595) waar wordt ingegaan op toezicht en handhaving op de kwalificatie van arbeidsrelaties voor de loonheffingen.
2 2016-2017	Motie van het lid Mei Li Vos over na de transitie stapsgewijs de handhaving aanvangen.	Kamerstukken II 2016-2017, 34036, nr. 34 . Aangenomen 4 oktober 2016	
3 2016-2017	Leijten verzoekt de regering zich in te spannen voor bindende afspraken tussen het VK en de EU om belastingontwijking te voorkomen.	Kamerstukken II 2016-2017, 21501-20, nr. 1222 . Aangenomen 20 april 2017.	In behandeling. Dit vormt een onderdeel van EU-inzet m.b.t. onderhandelingen met het VK.
4 2017-2018	Snels verzoekt de regering nauwlettend te monitoren of er alsnog onvoorziene of onwenselijke consequenties voor specifieke groepen mensen optreden nav de uitfasering van Hillen en verzoekt bij constatering de Kamer daarover te rapporteren.	Kamerstukken II 2017-2018, 34819, nr. 15 . Aangenomen 23 november 2017.	In behandeling. De maatregel is met ingang van 1 januari 2019 in werking getreden en de regeling Hillen is nu voor 6,66% uitgefaseerd. Op dit moment hebben wij nog geen signalen dat sprake zou zijn van onvoorziene of onwenselijke consequenties voor specifieke groepen mensen.
5 2017-2018	Gewijzigde motie-Essers (CDA) en Geerdink (VVD) c.s. over het voorkomen van dubbele heffing In deze motie wordt de staatssecretaris verzocht te bevorderen dat in onvoorziene gevallen waarin de richtlijnen ATAD1 en ATAD2 zich er niet tegen verzetten, in de uitvoeringspraktijk, dubbele heffing zoveel mogelijk te voorkomen, voor zover de wet en de daarbij behorende toelichting dit toestaan, en om het komende jaar in gesprek te gaan met de Europese Commissie en andere lidstaten om te bezien of en zo ja, hoe dubbele heffing kan worden weggenomen als de oorzaak in deze richtlijnen is gelegen.	Kamerstukken I 2019-2020, 35 241, H. Aangenomen 17 december 2019	In behandeling. Brief is op 27 maart aan de EC gezonden met daarin: aandacht voor dubbele belastingheffing onder ATAD2 en delen ervaring.
6 2018-2019	Motie Van Weyenberg c.s.; onderzoeken Autoriteit Persoonsgegevens en Nationale Ombudsman de kamer zo spoedig mogelijk informeren.	Staatssecretaris Snel tijdens het AO Stopzetten kinderopvangtoeslag van 4-7-2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31066, nr. 506	Deels voldaan. Onderzoek AP: Kamerstukken II 31066, nr. 683 , d.d. 17 juli. - «Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag». Onderzoek NO wordt verwacht in september 2020
7 2018-2019	Motie Omtzigt c.s. om gedupeerde ouders spoedig schadeloos te stellen en daarbij ook te kijken naar afgeronde terugvorderingen over de jaren 2012 en 2013. Tevens het verzoek om een tussenrapportage uiterlijk 1 juli aan de Kamer te zenden.	Staatssecretaris Snel tijdens het AO Stopzetten kinderopvangtoeslag van 4-7-2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31066, nr. 503	In behandeling. Gedeeltelijk afgedaan d.m.v. Kamerbrief d.d. 22 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31066, nr. 544 . De tussenrapportage zal worden meegenomen in de voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag van september
8 2018-2019	Motie van het lid Leijten over eerbiedigen van de gedragslijn voor strafbare feiten begaan door ambtenaren.	Kamerstukken II 2018-2019, 31066, 449 . Aangenomen 20 december 2018	Doorlopend. De Belastingdienst respecteert de gedragslijn. In de periodieke motie- en toezeggingenbrief wordt gerapporteerd over het aantal gevallen dat besproken is in het overleg tussen OM, FIOD en Belastingdienst en in hoeveel gevallen dit heeft geleid tot aangifte.
9 2018-2019	Gewijzigde motie van de leden Omtzigt c.s. over de richtlijnen voor de bescherming van klokkenluiders volledig implementeren.	Kamerstukken II 2019-2020, 31066, nr. 509 . Aangenomen 4 juli 2019	In behandeling. Naar aanleiding van deze motie is op 31 oktober 2019 aan de Kamer toegezegd de aanbevelingen van de Raad van Europa voor de bescherming van klokkenluiders te implementeren bij de Belastingdienst

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			(31 066, nr. 534). De Minister van Financiën refereerde hieraan in zijn brief van 11 januari jl (31 066, nr. 588). Bij brief van 24 januari 2020 zijn de antwoorden verstuurd op de door uw Kamer gestelde vragen in het Schriftelijk overleg van 11 december naar aanleiding van de eerdere Toezegging (31 066, nr. 597). Over nieuwe ontwikkelingen op dit dossier zal uw Kamer worden geïnformeerd.
10 2018-2019	Motie van het lid Slootweg over één machtigingscode voor belastingaangifte en toeslagen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 210, nr. 4. Aangenomen 3 juli 2019	In behandeling. Invoering voor belastingseizoen 2020 is niet haalbaar gebleken. In de moties- en toezeggingenbrief van het voorjaar 2021 verwachten we uw Kamer verder te kunnen informeren over de verwachte implementatiedatum.
11 2018-2019	Motie van het lid Omtzigt over opsporen van wanbetalers met een buitenlands kenteken.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 027, 11. Aangenomen 15 november 2018	In behandeling. De Kamer wordt hier binnenkort over geïnformeerd.
12 2018-2019	Motie van het lid Van Der Lee c.s. over voorkomen van dubbele energiebelasting.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 000-XIII, nr. 27. Aangenomen 13 november 2018	In behandeling. Door verschillende ontwikkelingen -zoals beschreven in de Kamerbrief fiscale moties en toezeggingen van 12 juni jl. - is het opnemen van een maatregel in het Belastingplan 2021 met inwerkingtreding per 2021 niet haalbaar gebleken. Het kabinet blijft actief inzetten op het uitwerken van een oplossing ter uitvoering van deze motie in overleg met de branche. Dit onderwerp zal een belangrijk onderdeel vormen van de evaluatie van de energiebelasting.
13 2019-2020	Motie van het lid Alkaya over het uitwerken van mogelijke stimuleringsmaatregelen die kunnen worden ingezet als de economische situatie daarom vraagt.	AO Eurogroep/Ecofin op 12 maart 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1690	In behandeling. Wordt opgepakt bij het schrijven van de miljoenennota
14 2019-2020	Motie van Ladders en Weyenberg over het doorbreken van de gesloten bestuurscultuur bij de Belastingdienst, tijdens plenaire vergadering 10 december 2019.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 560	In behandeling. Hiertoe worden een externe klankbordgroep ingesteld, zoals vermeld in Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 588.
15 2019-2020	Motie van het lid Leijten c.s. over kenbaar maken waarvan ouders worden verdacht bij opzet/grove schuld.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 27-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 641	In behandeling.
16 2019-2020	Motie van de leden Van Kooten-Arissen en Leijten over vergelijkbare meldingen meenemen in het externe nader onderzoek. (Onderzoek van Onderzoeksbureau Integriteit Financiën)	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 27-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, 647	In behandeling.
17 2019-2020	Motie van het lid Nijboer over zorgen voor diversiteit bij de werving van nieuwe medewerkers, daar de Belastingdienst voor de compensatieregeling 500 medewerkers verwacht nodig te hebben en deze deels nog moet werven.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 17-6-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 34	In behandeling.
18 2019-2020	Motie van het lid Nijboer over heldere tijdsdoelstellingen bij het compileren van ouders en de Kamer periodiek te informeren over het behalen van deze doelstellingen.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 17-6-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 33	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
19 2019-2020	Motie van het lid Leijten dat in alle gevallen die onder de compensatieregelingen komen te vallen gedupeerden eerst hun verhaal mogen doen alvorens de Belastingdienst/Toeslagen zijn bevindingen uiteenzet.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 17-6-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 29	In behandeling.
20 2019-2020	Motie van het lid Leijten om bij het vaststellen van gevolgschade voor gedupeerde ouders coulant om te gaan met wat als gevolgschade van de onterechte terugvordering van toeslagen kan worden aangemerkt.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 17-6-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 27	In behandeling. De richtlijnen voor de Commissie Werkelijke Schade worden uitgewerkt en gedeeld als onderdeel van de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag van september
21 2019-2020	Motie van het lid Omtzigt over recht op een afschrift van het dossier voor ouders in CAF-zaken.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 2-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 671	In behandeling.
22 2019-2020	Motie van het lid Omtzigt c.s. over een informatiecampagne over de wet inzake compensatie voor slachtoffers van de toeslagenaffaire.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat van 2-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 672	In behandeling.
23 2019-2020	Gewijzigde motie van de leden Omtzigt en Bruins (t.v.v. 250110-21)	Kamerstukken II 2018-2019, 35 010, nr. 21 . Aangenomen 12 september 2019	In behandeling. In de brief van 14 mei 2020 (Voortgang herstelactie kindgebonden budget) is de Kamer over de stand van zaken van deze motie geïnformeerd.
24 2019-2020	Motie Omtzigt c.s. over misstanden melden bij een onafhankelijke instantie, tijdens plenaire vergadering 10 december 2019.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 552 . Aangenomen 4 december 2019	In behandeling. In brief van 11 januari 2020 [Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 588] wordt vermeld dat uitvoering wordt gegeven aan de motie Omtzigt door middel van het benoemen van twee personeelsraadspersonen. De personeelsraadspersonen worden benoemd in de Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen». Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 607 . Rapportage is voorzien in 2021.
25 2019-2020	Gewijzigde motie van het lid Lodders c.s. over een oplossing voor de problematiek van de Nederlandse/ Noorse vrachtwagenchauffeurs en Rijnvaarders (t.v.v. 35 110, nr. 10).	Kamerstukken II 2018-2019, 35 110, nr. 13 . Aangenomen 4 juli 2019	In behandeling. De gemaakte afspraken ter voorkoming van dubbele belasting zijn inmiddels uitgewerkt en voorgelegd aan de vrachtwagenchauffeurs; de motie is afgedaan voor zover deze betrekking heeft op de vrachtwagenchauffeurs. Voor de Rijnvaarders zijn er tijdelijk geen invorderingsmaatregelen van toepassing. De Kamer wordt spoedig geïnformeerd over de voortgang.
26 2019-2020	Motie van het lid Stoffer over de regeling voor groene beleggingen in box 3 toepassen op investeringen in alternatieve financieringsvormen.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. 66 . Aangenomen 8 oktober 2019	In behandeling. Niet meer van toepassing door veranderen box 3-stelsel.
27 2019-2020	Motie van het lid Lodders over onderzoek naar modernisering van de reiskostenvergoeding.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 44 . Aangenomen 14 november 2019	In behandeling. De Kamer wordt hier binnenkort over geïnformeerd.
28 2019-2020	Motie van het lid Lodders c.s. over het monitoren van administratieve last voor mkb'ers door ATAD 2.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 45 . Aangenomen 14 november 2019	In behandeling. In de fiscale moties en toezeggingenbrief van Prinsjesdag 2021 wordt teruggekomen op de gevolgen van deze wet voor de administratieve lastenontwikkeling voor het midden- en kleinbedrijf (mkb).
29 2019-2020	Motie van het lid Bruins c.s. over de effectiviteit van de CO2-reducerende stimuleringsmaatregelen voor elektrische auto's.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 56 . Aangenomen 14 november 2019	In behandeling. De motie Bruins "monitoring effectiviteit stimulering EV" wordt uitgevoerd in kader trendrapportage Elektrisch Vervoer. Er zal over worden gerapporteerd in kaderbrief "hand aan de kraan" systematiek.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
30 2019-2020	Motie van de leden Bruins en Van Weyenberg over varianten waarbij het toeslagenstelsel verdwijnt.	Kamerstukken II 2019-2020 31 066, nr. 558 . Aangenomen 10 december 2019	In behandeling. Intentie van de motie wordt door het kabinet onderschreven in de kabinetsreactie IBO Toeslagen van 7 mei 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624 . Er wordt gewerkt om eind van dit jaar de contouren van een ander stelsel gereed te hebben.
31 2019-2020	Motie van het lid Lodders c.s. over de eerste verbeteringen en alternatieven doorvoeren in het komende Belastingplan.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 582 . Aangenomen 28 januari 2020	In behandeling. De uitvoering van deze motie wordt meegenomen in het Belastingplan 2021.
32 2019-2020	Motie van het lid Lodders c.s. over het voorkomen van dubbeling tussen een Europese en een nationale heffing.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 23 . Aangenomen 1 april 2020	In behandeling. Passieve motie die blijft gelden tot de Europese Commissie met een voorstel voor een Europese vliegbelasting komt.
33 2019-2020	Motie van het lid Lodders c.s. over monitoren van de effecten van de vliegtaks op regionale vliegvelden.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 24 . Aangenomen 1 april 2020	In behandeling. Het wetsvoorstel voorziet al in een evaluatie 2 jaar na inwerkingtreding (amendement Lodders), de gevraagde monitoring in de tussenliggende periode zal na inwerkingtreding plaatsvinden.
34 2019-2020	Motie van het lid Stoffer c.s. over stimuleren van internationaal treinverkeer.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 26 . Aangenomen 1 april 2020	In behandeling. Gedeeltelijk beantwoord in Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31 . Verdere beleidsopties worden momenteel onderzocht.
35 2019-2020	Motie van het lid Omtzigt over een ultieme poging tot een oplossing te komen in het SBF-domein.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 668 . Aangenomen 2 juli 2020	In behandeling. Deze motie is opgepakt. Wij verwachten uw Kamer in het najaar van 2020 verder te informeren
36 2019-2020	Motie van de leden Omtzigt en Van Weyenberg over oplossingen voor de casussen in het werkdocument van de Belastingdienst.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 670 . Aangenomen 2 juli 2020	In behandeling. Bij indiening van het wetsvoorstel «Wet verbetering uitvoering toeslagen» zal een brief n.a.v. de casussen worden meegestuurd. De uitvoering van deze motie wordt meegenomen in het Belastingplan 2021.
37 2019-2020	Motie van het lid Lodders c.s. over beleidsopties voor vermogensrendementsheffing op basis van werkelijk rendement.	Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 673 . Aangenomen 2 juli 2020	In behandeling. Aanvraag voor extern onderzoek wordt momenteel uitgewerkt.
38 2019-2020	Motie van het lid Van der Lee over niet afwachten van de Europese Richtlijn Energiebelasting.	Kamerstukken II 2019-2020, 32 813, nr. 540 . Aangenomen 2 juli 2020	In behandeling. Bij uitwerking van de maatregel zal rekening gehouden worden met de motie.
39 2019-2020	Motie van het lid Van der Lee over een positief oordeel over een koolstofheffing aan de grens.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 377, nr. 13 . Aangenomen 30 juni 2020	In behandeling.
40 2019-2020	Motie van het lid Slootweg c.s. over een speciale ombudsman voor belastingzaken.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 450, nr. 7 . Aangenomen 2 juli 2020	In behandeling.
41 2019-2020	Motie van het Lid Van Dijk over handhaving bij evidente kwaadwillendheid.	Kamerstukken II 2019-2020 31 311, nr. 223 , aangenomen 2 juli 2020	In behandeling.
42 2019-2020	Motie van de leden Omtzigt en Lodders over specifieke informatie in de Voortgangsmonitor.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 49 . Aangenomen 14 november 2019	De motie is niet uitvoerbaar gebleken. De voortgangsmonitor KA is bedoeld voor het monitoren van afspraken KA en niet voor het monitoren van beleidseffecten. Het kabinet zal uw Kamer dit najaar informeren of en zo ja hoe in de geest van de motie invulling gegeven kan worden aan de monitoring van fiscale klimaatmaatregelen.
43 2019-2020	Motie van de leden Amhaouch en Van Eijs over een internationaal concurrerende regeling voor de versterking van het groeivermogen van jonge bedrijven.	Kamerstukken II 2019-2020, 33 009, nr. 86 . Aangenomen 9 juni 2020	In behandeling. Overleg vindt plaats over invulling van de motie.

Tabel 85 Door bewindslieden gedane toezeggingen die zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2017-2018	Staatssecretaris Snel heeft toegezegd aan de Kamer in de brief van 26 april 2018, om ook op een meer systematische wijze vast te kunnen stellen dat de sturing en de bijbehorende organisatie- en cultuurverandering zich goed ontwikkelt. De staatssecretaris zal de ADR vragen om onderzoek uit te voeren naar de mate waarin de sturing zich verbetert.	Staatssecretaris Snel in de brief van 26 april 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 31 066, nr. 403 .	Afgerond. Kamerstukken II 2018–2019, 31 066, nr. 500
2 2017-2018	Minister-president Rutte zegt toe aan Kamerlid Brinkman tijdens de behandeling van de Miljoenennota van 5 december 2017, per fiscaal wetsvoorstel nader te onderbouwen dat het uitvoerbaar is voor de belastingdienst. (T02492)	Minister-president Rutte tijdens de algemene politieke beschouwingen van 5 december 2017. Handelingen I 2017-2018, nr. 11, item 3, blz. 21.	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 000 IX, nr. 2, p. 10
3 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Snels tijdens het WGO van 6 november 2017 om bij de dividendbelasting de vraag mee te nemen wanneer er gekeken zal worden naar het verdragsbeleid.	Staatssecretaris Snel tijdens het WGO over het wetsvoorstel inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling op 6 november 2017. Kamerstukken II 2017-2018, 34 788, nr. 11, blz. 34	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 25 087, nr. 256
4 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen 9 november 2017 om samen met de minister van SZW aan de slag te gaan met de vervanging van de wet DBA.	Staatssecretaris Snel tijdens de AFB op 9 november 2017. Handelingen II 2017-2018, nr. 20, item 16, blz. 83	Afgerond. Behandeld in Kamerbrief «Voortgang werken als zelfstandige». Zie ook de toezegging op 17 juni 2020; Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO ZZP op 17 juni 2020: ongecorrigeerd verslag, blz. 66.
5 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Rij tijdens Algemene Financiële Beschouwingen om de evaluatie van de eigenwoningregeling (die nu gepland staat voor 2020) te vervroegen naar 2019.	Staatssecretaris Snel tijdens Algemene Financiële Beschouwingen, 12 december 2017. Handelingen I 2017-2018, nr. 12, item 7, blz. 60	Afgerond. De evaluaties zijn afgerond en in december 2019 naar de Kamer gezonden, voorzien van kabinetsreactie. Kamerstukken 2019-2020, 32 847, nr. 583
6 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens het Plenair debat over problemen bij het innen van belastingen van 21 juni 2018, om in het kader van het verbeterplan fiscaal stelsel om een aantal experts uit te nodigen om structureel en fundamenteel na te denken over de toekomst van het belastingstelsel en de Belastingdienst. Ook toegezegd om een update over de wijze waarop dit onderzoek gedaan gaat worden in het najaar 2018 te geven.	Staatssecretaris Snel tijdens plenair debat over problemen bij het innen van de belastingen 21 juni 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 97, item 7, blz. 18	Afgerond. Ingevuld met publicatie Bouwstenen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
7 2017-2018	Staatssecretaris Wiebes zegt tijdens het WGO 7 november 2016 aan de Tweede Kamer toe deze jaarlijks te informeren over het gebruik op de regeling voor het uifasieren van het pensioen in eigen beheer. Staatssecretaris Wiebes herhaalt de toezegging tegenover de Eerste Kamer in de nota naar aanleiding van het verslag Belastingplan 2017 op 9 december 2016. Staatssecretaris Snel herhaalt de toezegging van zijn voorganger in de fiscale moties en toezeggingenbrief aan de Eerste Kamer. Over de jaren 2018 en 2019 wordt de Kamer na afloop van het kalenderjaar tegen het einde van het eerste kwartaal geïnformeerd.	Staatssecretaris Wiebes tijdens het WGO op 7 november 2016. Kamerstukken II 2016-2017, 34 552, nr. 70, blz. 93 . Staatssecretaris Wiebes in Nota naar aanleiding van Verslag Belastingplan 2017 9 november 2017; Kamerstukken 2016-2017, 34 552, G, blz. 37-38 . Staatssecretaris Snel in fiscale moties en toezeggingenbrief aan de Eerste Kamer 5 april 2018; Kamerstukken I, 34 785, H, blz. 2	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
8 2017-2018	Minister voor Rechtsbescherming Dekker zegt toe aan Kamerlid Snels tijdens het debat over het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Fiscale constructie, 5 september 2018, om samen met staatssecretaris Snel en met de Nederlandse Orde voor Belastingadviseurs te bespreken wat een Code Belastingadviseurs en een eed van belastingadviseurs zouden kunnen bijdragen aan een debat in de sector over het eigen handelen en de eigen cultuur. Het bureau Bureau Financieel Toezicht zal daarbij worden betrokken. De Kamer zal worden geïnformeerd over de uitkomsten.	Minister Dekker (Rechtsbescherming) tijdens debat over het verslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Fiscale constructies, 5 september 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 105, item 8, blz. 17	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
9 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Lodders tijdens het WGO Belastingplan 2019, 9 november 2018, om onderzoek te gaan doen naar alternatieve uitvoerders (van de wet) in het kader van vereenvoudiging van het belastingstelsel.	Staatssecretaris Snel tijdens WGO Belastingplan 2019, 9 november 2018; Kamerstukken II 2018-2019, 35 026 , nr. 62, p.25	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 590
10 2017-2018	Minister-president Rutte zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Schalk (SGP) tijdens behandeling van de miljoenennota 2018, 5 december 2017, toe te blijven kijken naar mogelijkheden om de fiscale kloof voor eenverdieners te dichten.	Minister-president Rutte tijdens behandeling miljoenennota 2018, 5 december 2017; Handelingen I 2017-2018, nr. 11, item 3, blz. 21	Afgerond. De afgelopen jaren is, bijvoorbeeld tijdens de augustusbesluitvorming en bij de behandeling van het Belastingplan, veel aandacht geweest voor de positie van eenverdieners en hoe maatregelen voor deze groep uitpakken. Ook bij toekomstige besluitvormingsmomenten wordt deze aandacht gehandhaafd. Deze toezegging beschouw ik daarmee als afgedaan.
11 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerleden Leijten en Omtzigt tijdens een wetgevingsoverleg, inzake Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling, op 6 november 2017, te monitoren hoe het aantal coöperaties en het aantal houdstercoöperaties zich ontwikkelt.	Staatssecretaris Snel tijdens wetgevingsoverleg inzake Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling, 6 november 2017; Kamerstukken II 2017-2018, 34 788 , nr. 11, blz. 30	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 000 IX , nr. 19
12 2017-2018	De staatssecretaris van Financiën zal de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Sent (PvdA), schriftelijke informeren over hoe de door de WRR ontwikkelde «doenvermogenstoets» wordt toegepast bij het wijzigen van belastingwetgeving.	Kamerstukken I, 2017-2018, 34 785, K, p.14	Afgerond. Kamerstukken I 2019-2020, 35 026, nr. S
13 2018-2019	Toezegging om de vaktechnische inbedding van Toeslagen in de Belastingdienst te verbeteren.	Staatssecretaris Snel in een brief van 11-10-2018. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066 , nr. 434	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 28 april 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 630
14 2018-2019	De Autoriteit Persoonsgegevens doet onderzoek naar de verwerking van bijzondere persoonsgegevens zoals nationaliteit bij de Belastingdienst. De staatssecretaris zegt toe de uitkomsten van hun onderzoek met belangstelling af te wachten en elke medewerking te verlenen.	De staatssecretaris tijdens het debat van 11 juni 2019 Kamerstukken II 2018-2019 31 066 , nr. 490, pag. 7	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 683. d.d. 17 juli. «Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag»
15 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens het vragenuur van 22 januari 2019, om te onderzoeken of	Staatssecretaris Snel tijdens het vragenuur van 22 januari 2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 43, item 3.	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 31 934 nr. 23

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
16 2018-2019	de Douane bij de screening van medewerkers verdere stappen kan zetten. Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt in het Algemeen Overleg van 5 september 2019, dat hij de Kamer voor het eind van het jaar zal informeren over hoe de Belastingdienst de richtlijnen van de Raad van Europa over klokkenluiders heeft geïmplementeerd. (zie ook Motie).	Staatssecretaris Snel tijdens het Algemeen Overleg van 5 september 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 520 .	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 534
17 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de leden Snels en Van Weyenberg in het Algemeen Overleg van 17 juli 2019, dat hij de Kamer bij de volgende voortgangsrapportage over de Belastingdienst zal informeren over de invulling van het externe onderzoek naar de opvolging van de aanbevelingen van de commissie onderzoek Belastingdienst – commissie Joustra-Borstlap – over met name de cultuur bij de Belastingdienst. - Van Weyenberg: Het was een breder dan die Commissie. De staatssecretaris bevestigt dit.	Staatssecretaris Snel tijdens het Algemeen Overleg van 17 juli 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 513 .	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 523
18 2018-2019	Staatssecretaris Snel heeft eerdere toezegging herbevestigd. De brief over afhandeling van letselschade komt na de zomer.	Staatssecretaris Snel tijdens het Algemeen Overleg van 17 juli 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 513 .	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 026, nr. 71/72/73 en Kamerstukken II 2019-2020, 35 026, nr. 75
19 2018-2019	Staatssecretaris Snel heeft toegezegd om aan te sluiten bij het traject Maatwerk in dienstverlening (ABD Topconsult).	Staatssecretaris Snel in een brief aan de Kamer van 11 juni 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 490 .	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 538
20 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Rij tijdens het mondeling overleg van 29 januari 2019 over de belastingdienst, het Jaarplan van de Belastingdienst te verzenden aan de Eerste Kamer.	Staatssecretaris Snel tijdens het mondeling overleg van 29 januari 2019, Kamerstukken I 2018-2019, 31 066, nr. D .	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 nr 539
21 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Rij tijdens het mondeling overleg van 29 januari 2019, de ex postanalyse van de uitvoeringstoetsen aan de Eerste Kamer aan te bieden.	Staatssecretaris Snel tijdens het mondeling overleg van 29 januari 2019, Kamerstukken I 2018-2019, 31 066, nr. D, p. 13	Afgerond. Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, A
22 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt de Kamer toe in de brief van 31 oktober 2019, om de invoering van de roettax per 1 januari 2020 te realiseren.	Staatssecretaris Snel in de brief van 31 oktober 2018. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 438 .	Afgerond. Staatsblad 2019, 449
23 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens het debat van 21 maart 2019, om in gesprek te gaan met de Nationale Ombudsman.	Staatssecretaris Snel tijdens het debat van 21 maart 2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 65.	Afgedaan.
24 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt lid van Rooijen toe in de brief aan de Kamer van 1 oktober 2018, terug te komen op de ICT-doorlichting waar om is verzocht.	Staatssecretaris Snel in een brief aan de Kamer van 1 oktober 2018. Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 433, blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 589
25 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamerleden Snels, Omtzigt en Stoffer tijdens de behandeling van Belastingplan 2019, 14 november 2018, te kijken naar bouwstenen voor vereenvoudiging van het stelsel.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 7	Afgerond. Ingevuld met publicatie Bouwstenen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
26 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Köhler tijdens behandeling Pakket Belastingplan 2019, 11 december 2018, zowel wat de corporaties betalen aan vennootschapsbelasting als wat zij betalen aan verhuurderheffing, in een rapportage ook naar de Eerste Kamer te sturen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 11 december 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 11, item 14, blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 29453 , nr. 493
27 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in brief Herziening Belastingstelsel 17 april 2019, Onderzoek naar het belasten van huurinkomsten. Wordt meegenomen in bouwstenen verbetering belastingstelsel, maar ook kijken welke mogelijkheden er bestaan binnen de bestaande wet- en regelgeving, om in ieder geval toezicht en handhaving op dergelijke structuren te verbeteren.	Staatssecretaris Snel in brief Herziening Belastingstelsel, 17 april 2019; Kamerstukken I, 2018-2019, 32 140, B, blz. 9	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van vermogen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
28 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019 per brief, 12 november 2018, om in contact te zullen treden met de Nationale ombudsman om te bezien of het nodig en mogelijk is iets te doen voor mensen die (mede) als gevolg van de bbz-problematiek in de wettelijke schuldsanering voor natuurlijke personen (WSNP) zijn beland en de Tweede Kamer over de uitkomsten schriftelijk te informeren.	Staatssecretaris per brief m.b.t. behandeling Belastingplan 2019, 12 november 2018; Kamerstukken II, 2018-2019, 35 026 , nr. 38, blz. 3	Afgerond. Kamerstukken 2018-2019, 35 00-IX, nr. 19
29 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens behandeling belastingplan 2019, 14 november 2018, bij de mogelijke integratie van de dividendbelasting en de bronbelasting op dividenden (moment nog niet bekend) wordt bekeken of heffing van bronbelasting op uitdelingen van winst door non-houdstercoöperaties aan leden gevestigd in een laagbelastende jurisdictie wenselijk is.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 22, item 10, blz. 32	Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 wordt deze motie afgedaan
30 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens plenaire behandeling van Pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018, de uitkomsten van het onderzoek naar marginale druk met de Kamer te delen voor het zomerreces.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018/29, nr. 23, item 10, blz. 9	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35302 nr. 8. Brief 'Onderzoek marginale druk' naar de Kamer verzonden. (de tabellen zijn met het belastingplan als bijlage opgenomen)
31 2018-2019	Tijdens de behandeling Belastingplan 2019, 14 november 2018, zegt staatssecretaris Snel toe aan kamerlid Omtzigt de opstellers van het Handboek Loonheffingen nadrukkelijk zal vragen om de informatie nog verder te verduidelijken, zodat de mogelijkheden niet alleen helder zijn voor de inspecteur maar ook voor de werkgever. Het gaat om opties die werkgevers hebben voor vergoeding van scholingskosten van kinderen van werknemers te verduidelijken.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300 IX , nr. 4, blz. 3
32 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt aan kamerlid Schalk toe tijdens Algemene Financiële beschouwingen op 20 november 2018, toe om te kijken naar de mogelijkheden om bijvoorbeeld voor de behandeling van het Belastingplan geüpdatete informatie over de marginale druk te verstrekken. Dit aangezien een update	Staatssecretaris Snel tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen, 20 november 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 8, item 8, blz. 46	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35302 nr. 8. Brief 'Onderzoek marginale druk' naar de Kamer verzonden. (de tabellen zijn met het belastingplan als bijlage opgenomen)

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
33 2018-2019	<p>van de tabel die vorig jaar naar de Kamer is gestuurd (voor de jaren 2016, 2018 en 2021) niet mogelijk is.</p> <p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Ester tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen, 20 november 2018 om, ook met de minister van BZK, de komende periode onderzoek te doen naar (het belasten van) inkomsten uit verhuur. Daarnaast heeft de staatssecretaris aangegeven dat hij het voornemen heeft om dit thema een van de bouwstenen te laten zijn voor een stelselherziening.</p>	Staatssecretaris Snel tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen 20 november 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 8, item 8, blz. 47	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van vermogen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
34 2018-2019	<p>Voetbalmakelaarsarrest: Staatssecretaris Snel zegt toe in het memorie van antwoord Belastingplan 2019 van 30 november 2018: Vooruitlopend op een wijziging van de Wet IB 2001 in een beleidsbesluit aangegeven hoe de Belastingdienst met dit arrest in de praktijk zal omgaan. Dit besluit zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2019 verschijnen</p>	Staatssecretaris Snel in memorie van antwoord Belastingplan 2019, 30 november 2018; Kamerstukken I 2018-2019, 35 026, D, blz.15	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
35 2018-2019	<p>Voetbalmakelaarsarrest: Staatssecretaris Snel zegt toe in Nota naar aanleiding van het verslag Belastingplan 2019 van 7 december 2018, dat terugwerkende kracht aan het besluit zal worden verleend tot en met 9 februari 2017, zijnde de datum waarop het HvJ EU het voetbalmakelaarsarrest heeft gewezen.</p>	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van verslag Belastingplan 2019, 7 december 2018; Kamerstukken I 2018-2019, 35 026, F, blz. 8	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
36 2018-2019	<p>Tijdens de plenaire behandeling Belastingplan 2019 in de EK zegt Staatssecretaris Snel aan kamerlid Schalk toe dat hij samen met de minister SZW gaat onderzoeken welke mogelijkheden er op de lange termijn nog zijn om de resterende pijnpunten in de marginale druk te beperken. En hij zegt ook dat in dit onderzoek specifiek gekeken zal worden naar de positie van de een- en tweeverdieners.</p>	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 11 december 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 11, item 12, blz. 11	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, Nr. 8
37 2018-2019	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan de commissie van Financiën tijdens het debat over de belastingplicht van multinationals, 13 juni 2019, een brief, vóór het AO Fiscale Beleidsagenda 2019 van 27 juni, een brief naar de Kamer met daarin de personele invulling van de externe begeleidingsgroep, een verslag van de eerste bijeenkomst en een uitgebreide onderzoeksopzet, te sturen.</p>	Staatssecretaris Snel tijdens debat over de belastingplicht van multinationals, 13 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 93, item 11, blz. 15	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 52 en Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 54
38 2018-2019	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerleden Ladders en Nijboer tijdens het Algemeen Overleg op 19 juni 2019, een brief over afhandeling letselschade (motie-Ladders/Leijten) nog in de zomer te sturen aan de Kamer.</p>	Staatssecretaris Snel tijdens Algemeen Overleg, 19 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 513, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 026, nr. 71/72/73 en Kamerstukken II 2019-2020, 35 026, nr. 75
39 2018-2019	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling Pakket Belastingplan 2019, 14 november 2019, jaarlijks aan te geven hoeveel woningcorporaties aan vennootschapsbelasting en verhuurderheffing betalen.</p>	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 30	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 29 453, nr. 493

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
40 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Azarkan tijdens de behandeling van het pakket Belastingplan op 14 november 2018 er naar te streven, het wetsvoorstel dat strekt tot introductie van een bronbelasting op rente- en royalty-betalingen naar laagbelaste jurisdicties, uiterlijk op Prinsjesdag 2019 in te dienen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 32	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, 35 000 IX, nr. 19 , blz. 19
41 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, met de voorjaarnota de Kamer te informeren over de compensatie van de draf- en rensport.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 25	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 24 557, nr. 169
42 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt aan kamerlid Omtzigt toe tijdens de behandeling pakket Belastingplan 2019 dat hij wil laten onderzoeken of de inkeerregeling voor meer situaties dan nu het geval is, kan worden uitgesloten. Tegelijkertijd dat de mensen die te goeder trouw een verbetering kenbaar kunnen maken zonder meteen beboet te worden.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019,- 35 000 IX, nr. 19 , blz. 13
43 2018-2019	Minister Hoekstra tijdens het vragenuur: Vragen Van Weyenberg, 5 februari 2019, zegt toe aan de Kamer, met een kleine slag om de arm, netjes en prudent onderzoek te doen, hierover te rapporteren aan de Kamer en indien er reden is tot actie, dit misschien op te nemen in Belastingplan 2020.	Minister Hoekstra tijdens het vragenuur, 4 februari 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 49, item 4, blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2018-2019, – 35 000 IX, nr. 19 , blz. 15
44 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Lodders tijdens een Algemeen Overleg op 27 juni 2019, op de constatering dat start-ups minder hard groeien en of hij een beeld heeft bij de oorzaak hiervan, deze vraag door te leiden naar de collega van EZK. Zodat dit kan worden meegenomen in een volgende brief of debat.	Staatssecretaris Snel tijdens een Algemeen Overleg, 27 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 58 , blz. 42	Afgerond. Dit is doorgegeven aan EZK.
45 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens het algemeen overleg van de vaste commissie voor Financiën op 27 juni 2019, om zijn collega van EZK er aan te herinneren dat er snel een reactie aan de Kamer moet komen met betrekking tot de ambtenaar van de NFIA die in een belastingcomité bij de AmCham zat.	Staatssecretaris Snel tijdens een Algemeen Overleg, 27 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 58 , blz. 57	Afgerond. Dit is doorgegeven aan EZK.
46 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer, tijdens AO Herziening Belastingstelsel, 27 juni 2019 dat hij het voorstel om de hoogte van het vennootschapsbelastingtarief te koppelen aan de loonontwikkeling en de daarmee opgedane ervaring in andere landen, zoals Zuid-Korea, mee zal geven aan de commissie belastingheffing multinationals en de commissie die onderzoek doet naar de toekomst van de vennootschapsbelasting in het kader van bouwstenen voor een beter belastingstelsel, en de Kamer in de rapportages over deze onderzoeken over dit voorstel te informeren.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Herziening Belastingherziening, 27 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 58 , blz. 39	Afgerond. Dit idee is meegegeven aan de commissie belastingheffing multinationals.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
47 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de leden Sent (Pvda) en Köhler (SP) tijdens plenaire behandeling Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 11 december 2018, toe een afschrift te zenden van de rapportage aan de Tweede Kamer waarin hij ingaat op de ontwikkelingen bij de woningcorporaties ten aanzien van de verhuurderheffing, de vennootschapsbelasting en de beperking van de renteaftrek (ATAD1).	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 11 december 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 11, item 14, blz. 1	Afgerond. Afgedaan in de beantwoording van Kamervragen
48 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de leden Sent (Pvda) en Köhler (SP) tijdens plenaire behandeling Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 11 december 2018, toe een afschrift te zenden van de rapportage aan de Tweede Kamer waarin hij ingaat op de ontwikkelingen bij de woningcorporaties ten aanzien van de verhuurderheffing, de vennootschapsbelasting en de beperking van de renteaftrek (ATAD1).	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 11 december 2018; Handelingen I 2018-2019, nr. 11, item 14, blz. 1	Afgerond. Afgedaan in de beantwoording van Kamervragen
49 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan het Kamerlid Omtzigt tijdens het Algemeen Overleg 'Raad voor Economische en Financiële Zaken', 5 juni 2019, een verduidelijking in een vervolgbrief te sturen over kwalificatie van pensioenenfondsen in het kader van de btw.	Staatssecretaris Snel tijdens AO 'Raad voor Economische en Financiële Zaken', 5 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-07, Nr. 1617, blz. 34	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 4
50 2019-2020	Beantwoording vragen van de Commissie Financiën (bijlage bij Kamerbrief 29 november 2019). De AP doet onderzoek naar de verwerking van bijzondere persoonsgegevens zoals (tweede) nationaliteit bij de Belastingdienst/Toeslagen. Om het onderzoek niet te belasten worden nu geen stukken openbaar gemaakt. De aanvullende brief die naar de AP is gezonden wordt na afronding van het onderzoek en na afstemming met de AP aan de Kamer verzonden, zo zegt staatssecretaris Snel toe.	Staatssecretaris Snel in een brief van 29-11-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 550	Afgerond. Beantwoord in Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.
51 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de effecten voor Toeslagen en andere uitkeringen van een eventuele compensatie/schadevergoeding te vergoeden (dit is al bekend).	Staatssecretaris Snel tijdens het debat van 4-12-2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 32 item 6 en item 3	Afgerond. Beantwoord in Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 574: 'Compensatie ouders CAF 11 en gedane toezeggingen'.
52 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe om alle systemen en processen in de uitvoering van Toeslagen te toetsen in het licht van de geldende wet- en regelgeving. Met een verkenning hiervan is reeds een start gemaakt.	Staatssecretaris van Financiën, 18-12-2019, Kamerstukken II, 31 066, nr. 568	Afgerond. De Kamer is hierover nader geïnformeerd middels de Voortgangsrapportage, die tegelijkertijd met dit overzicht eind april naar de Tweede Kamer is gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630
53 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe op korte termijn te antwoorden op de brief van de Nationale ombudsman met vervolgvragen over de kwestie rondom aanpassingen van de systemen van Toeslagen conform wet- en regelgevingen nieuwe jurisprudentie.	Staatssecretaris Snel in een brief van 18-12-2019 Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 568, p. 2	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 596 bijlage 2 en 3 vragen van de Nationale ombudsman en antwoorden

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			Afgerond. Het instellingsbesluit voor de Raadspersonen is in de Staatscourant gepubliceerd; referentie: Stcrt-2020-21177 - Besluit personeelsraadspersonen. Onderdeel van de introductie van de raadspersonen is een kennismaking met de OR en bonden. De personeelsraadspersonen zijn inmiddels aangesteld en de gesprekken zullen nog plaatsvinden.
54 2019-2020	De minister zegt toe aan het lid Omtzigt contact op te nemen met de OR en de vakbonden omtrent de twee raadspersonen.	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 4	
55 2019-2020	De minister zegt toe aan Kamerlid Leijten n.a.v. mail van mensen die bericht ontvangen hadden geen fraudeur te zijn en hun dossier zouden ontvangen.	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 52	Afgerond. Kamerbrief 13 maart (Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613)
56 2019-2020	De staatssecretaris wil een hardheidsclausule invoeren waardoor het mogelijk wordt om maatwerk te bieden in situaties van ernstige onbillijkheden die volgen uit het toeslagensysteem. Conform de motie van het lid Ronnes geeft de staatssecretaris een update over de geïdentificeerde gevallen in de eerdergenoemde voortgangsrapportage.	De staatssecretaris in de brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , p. 2	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 28 april 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630
57 2019-2020	Voor beschikkingen die Toeslagen wegens de vijfjaarstermijn niet meer kan herzien, wordt op dit moment aan een wettelijke hardheidsregeling gewerkt. De staatssecretaris zegt toe dit voorstel op korte termijn bij de Kamer in te dienen.	Staatssecretaris Van Huffelen in de voortgangsrapportage Toeslagen van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 1, pag. 30	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 2 , Art. 49, lid 6
58 2019-2020	N.a.v. Kamerstukken II 2019-2020 nr. 31 066, nr. 615 bijlage d.d. 20-3-20 heeft dhr. Biemond de opdracht gekregen de second opinion uit te voeren. Op 27 februari jl. is aan uw Kamer gemeld dat de second opinion binnen twee maanden gereed zou zijn. De staatssecretaris zegt toe om de Kamer te informeren over de bevindingen van dhr. Biemond aangaande de second opinion.	Staatssecretaris Van Huffelen in de voortgangsrapportage Toeslagen van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , pag. 5	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 655
59 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in het spoedwetsvoorstel de uitbreiding van de bestaande hardheidsclausule en de invoering van een zogenoemde hardheidsregeling in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir), z.s.m. bij de Kamer in te dienen.	Staatssecretaris Van Huffelen in de voortgangsrapportage Toeslagen van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , pag. 3	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 2 Wijziging van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen in verband met uitbreiding van de hardheidsclausule en invoering van een hardheidsregeling en een vangnetbepaling (Wet hardheidsaanpassing Awir)
60 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe op zo kort mogelijke termijn regelgeving zal introduceren om de compensatie, reparatie en herstel mogelijk te maken. In de kabinetsreactie is aangegeven dat zowel voor de compensatie van ouders gedupeerd in CAF-dossiers als voor ouders gedupeerd door de hardheid van het stelsel op korte termijn regelgeving komt.	Staatssecretaris Van Huffelen in de voortgangsrapportage Toeslagen van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , pag. 3	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 2 , Art. 49
61 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer nader te informeren over de mogelijkheden tot versterking van het interne privacytoezicht. De functionaris voor gegevensbescherming (FG) zoals bedoeld in de AVG, maakt daarvan deel uit.	Staatssecretaris Vijlbrief in de brief over FSV van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 632 , pag. 4	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681 . Brief over FSV-onderzoek en projectcode 1043, pag. 10 d.d. 10-07-2020

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
62 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe op korte termijn een document, met de rode draad uit gesprekken van de Directeur-Generaal Belastingdienst met een aantal medewerkers die in meer of mindere mate betrokken zijn geweest bij het MT Fraudebestrijding, te verstrekken.	Staatssecretaris Van Huffelen in de brief van 27-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 661	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 661 d.d. 4 juni In de brief schetste de Staatssecretaris dat het niet ging om leden van het (voormalige) MT Fraude maar om drie lagere functionarissen binnen de Belastingdienst en Toeslagen. Het betrof personeelsvertrouwelijke contacten tussen ambtenaren en hun werkgever. Mede daarom was het niet passend om deze e-mails van deze medewerkers te verstrekken.
63 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe toegezegd te onderzoeken of en hoe (delen van) de e-mails waarin de betrokkenheid en medewerking van bepaalde medewerkers aan het ADR-onderzoek wordt besproken kunnen worden gedeeld.	Staatssecretaris Van Huffelen in het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag op 27-5-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2, pag. 9	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 661 d.d. 4 juni In de brief schetste de Staatssecretaris dat het niet ging om leden van het (voormalige) MT Fraude maar om drie lagere functionarissen binnen de Belastingdienst en Toeslagen. Het betrof personeelsvertrouwelijke contacten tussen ambtenaren en hun werkgever. Mede daarom was het niet passend om deze e-mails van deze medewerkers te verstrekken.
64 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de ministeriële regeling voor de compensatieregeling (uitwerking van uitwerking van het Besluit Compensatieregeling CAF 11 en vergelijkbare (CAF-)zaken) en de ministeriële regeling rondom de hardheidsregeling naar de Kamer te sturen, samen met de uitvoeringstoets.	Staatssecretaris Van Huffelen in de NnavV van 10-6-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11 , pag. 2-3	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 41 "Publicatie en inwerkingtreding van de ministeriële verzamelregeling Awir"
65 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer op kortst mogelijke termijn nader te informeren over de hersteloperatie en de maatregelen die zijn genomen, naar aanleiding van de fouten bij aanlevering informatie aan Commissie van onafhankelijke deskundigen CAF/ Toeslagen.	Staatssecretaris Van Huffelen in de brief van 23-6-2020 over de Commissie van onafhankelijke deskundigen CAF/ Toeslagen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685 . d.d. 10 juli. in de bijlage zijn de antwoorden op de vragen van de heer Omtzigt bijgevoegd, als ook de daarbij gevraagde documenten, twee algemene memo's en 22 samenvattingen van CAF-zaken, waarbij privacygevoelige gegevens onleesbaar zijn gemaakt.
66 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe deze zomer met een voorstel te komen voor extern toezicht. Dit n.a.v AO Belastingdienst op 4 maart jl. en in de Kamerbrief van 27 april jl. over de Fraude Signalering Voorziening (FSV) heeft de staatssecretaris reeds toegezegd de Kamer deze zomer te informeren over extern toezicht op de Belastingdienst.	De staatssecretaris tijdens het AO Belastingdienst van 23-6-2020.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 688 , d.d. 10 juli «Brief Extern toezicht op de Belastingdienst»
67 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe extra waarborgen in te bouwen zodat de informatie op basis waarvan dossiers beoordeeld worden en uiteindelijk besluiten worden genomen, in de toekomst juist en volledig is. In dat kader zal op zijn minst iedere twee maanden een externe doorlichting plaatsvinden op de kwaliteit van de processen en producten van de herstelorganisatie.	De staatssecretaris van Financiën. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. C , pag.9	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685 , d.d. 10 juli: Er worden extra waarborgen ingebouwd zodat de informatie op basis waarvan dossiers beoordeeld worden en uiteindelijk besluiten worden genomen, in de toekomst juist en volledig is.
68 2019-2020	Het oordeel van de Autoriteit Persoonsgegevens, zal zoals eerder toegezegd, ook steeds met de Kamer worden gedeeld.	Staatssecretaris Snel in een brief van 22-11-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 544	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, nr. 31 066, nr. 683 . d.d. 17 juli. «Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag»
69 2019-2020	Toezegging door minister aan het lid Omtzigt om de Kamer middels twee brieven te informeren over 2) een	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 30	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd,

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
70 2019-2020	<p>statusoverzicht met daarin waar het kabinet staat betreft de verschillende groepen in het dossier, betreft de aanbevelingen van de Commissie Donner, met de zaken die de komende weken nog uit te sorteren zijn en betreft de opvolging van de gesprekken met de ouders. Toegezegd is dat de brieven niet de donderdag voor het zomerreces worden verstuurd, maar eerder. Niet is toegezegd door wie deze brieven worden verstuurd, wel is toegezegd dat er 'kabinetsbreed' naar deze brieven wordt gekeken.</p> <p>Toezeegging door minister aan het lid Omtzigt om de Kamer middels twee brieven te informeren over 1) hoe het kabinet reflecteert op de aanwijzingen o.a. vanuit 5 Hoge colleges van Staat, met daarin een alomvattender reflectie op de vraag hoe dit kon gebeuren, hoe de signalen gemist konden worden en wat de lessons learned zijn. Toegezegd is dat de brieven niet de donderdag voor het zomerreces worden verstuurd, maar eerder. Niet is toegezegd door wie deze brieven worden verstuurd, wel is toegezegd dat er Kabinetsbreed naar deze brieven wordt gekeken.</p>	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 25	<p>wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, nr. 31 066, nr. 679</p> <p>Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679</p>
71 2019-2020	Toezeegging door Minister-President aan het lid Omtzigt dat de regering reflecteert op de toelagenaffaire en de lessons learned en deze zal delen met de Kamer.	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 17	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 679
72 2019-2020	Toezeegging door Minister-President aan het lid Omtzigt dat een tussenstand van de stand van zaken m.b.t. de afwikkeling van de toelagenaffaire, voor de zomer naar de Kamer zal worden gestuurd.	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 17	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 679
73 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat de Kamer naar verwachting eind maart een kabinetsreactie op het IBO Toelagen ontvangt. Daarin zal ook de route worden geschetst om te komen tot een nieuw stelsel. In de kabinetsreactie op het Interdepartementale Beleidsonderzoek naar toelagen zullen we benoemen welke maatregelen dit kabinet nog wil gaan nemen en waar nog nader onderzoek nodig is zodat een volgend kabinet verdere stappen kan zetten naar een aangepast stelsel.	Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 607	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 624 d.d. 30 april «Kabinetsinzet Toelagen (IBO Toelagen Deelonderzoek 2)»
74 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over het voorstel voor het vervangen van het Toelagenstelsel zoals de Kamer ons heeft opgeroepen in de motie Stoffer c.s. .	Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 607 , p. 14	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 322 , nr. 414 , d.d. 1 juli «Verzamelbrief Kinderopvang juni 2020»
75 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over het meerjarig plan tot versterking en vernieuwing van de dienstverlening van Toelagen, zoals de Kamer ons heeft opgeroepen in de motie Stoffer c.s.	Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 607 , p. 14	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 679
76 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe een voortvarende uitvoering van maatregelen van de Adviescommissie	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 613 , p. 2	Afgerond. De eerste aanzet hiertoe is gedaan middels de Kamerbrief van 13 maart 2020, Kamerstukken II

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
77 2019-2020	<p>en de overige maatregelen te nemen, als belangrijke stap in een langdurig traject waarbij vooral de daden op het gebied van klantgerichte dienstverlening en wijziging van de regeling tellen. De Kamer zal daarbij stap voor stap worden meegenomen.</p> <p>De staatssecretaris zegt toe, zodra de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) haar onderzoek heeft afgerond, de Kamer over de uitkomsten van dat onderzoek en zijn reactie daarop te informeren.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , p. 20	<p>2019-2020, 31 066, nr. 613. Met het aannemen van de spoedwet Awir (30 juni) is de regeling gewijzigd. Overige ontwikkelingen zijn en worden in de Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag beschreven.</p> <p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683, d.d. 17 juli: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.</p>
78 2019-2020	<p>Toezegging n.a.v. de unaniem aangenomen motie Bruins/Van Weyenberg om varianten te onderzoeken ter vervanging van het huidige stelsel dat zicht biedt op een toekomstig beter en menselijker systeem. In de kabinetsreactie op het IBO Toeslagen zullen we benoemen welke stappen op korte en lange termijn worden gezet en waar nader onderzoek nodig is richting een nieuw stelsel.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , p.15	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624 d.d. 30 april «Kabinetsinzet Toeslagen (IBO Toeslagen Deelonderzoek 2)»</p>
79 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe via Webinars contact te houden met ouders. Het is een goede manier om veel ouders tegelijkertijd over één specifiek onderwerp te kunnen spreken.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 pag. 2	<p>Afgerond. In de Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag die 28 april en 2 juli naar de Tweede Kamer zijn gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 en Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679</p>
80 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe een vervolgbijeenkomst met 13 gemeenten te plannen. Inmiddels is met drie van de 13 gemeenten, Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven, een pilot gestart om te bezien hoe we burgers bredere ondersteuning kunnen bieden dan alleen compensatie en reparatie van kinderopvangtoeslag.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , pag. 2	<p>Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die op 2 juli naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679</p>
81 2019-2020	<p>Begin april heeft de AP ten behoeve van haar onderzoek nog nadere vragen gesteld. De vragen zijn inmiddels beantwoord. De staatssecretaris zegt toe de resultaten van het onderzoek na afronding met de Kamer te delen.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 1, pag. 15	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683, d.d. 17 juli: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.</p>
82 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe het tweede deelrapport van de IBO Toeslagen, vergezeld van een kabinetsreactie op beide delen, binnenkort aan de Kamer aan te bieden.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020 Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 1, pag. 18 en bijlage 2, pag. 6	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624 d.d. 30 april «Kabinetsinzet Toeslagen (IBO Toeslagen Deelonderzoek 2)»</p>
83 2019-2020	<p>De staatssecretaris heeft opdracht gegeven een intern onderzoek te doen naar verbetermogelijkheden, met name op het gebied van dossiervorming. Wanneer de resultaten bekend zijn, kan ik ook een duidelijker tijdplan en plan van aanpak met uw Kamer delen. De resultaten worden in april opgeleverd. De staatssecretaris zegt toe de Kamer vóór het zomerreces te informeren over deze bevindingen en de daarmee gepaard gaande aanpassingen in de voortgangsrapportage.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 40	<p>Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679</p>
84 2019-2020	<p>Binnenkort zal een plan van aanpak voortgang van de afhandeling bezwaarschriften met uw Kamer worden gedeeld om de opgelopen achterstanden in het reguliere proces in te lopen. Deze achterstanden</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 44-45	<p>Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt toegelicht dat de voorraden</p>

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
	omvatten ook de hoger dan gewenste voorraad bezwaarschriften en lagere tijdigheid. Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Kamerlid Snels een brief aan de Ombudsman op te stellen om te vragen of hij «een oogje in het zeil wil houden» of de uitvoering met een menselijke maat gebeurt.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 81, item 9	weer op een beheersbaar niveau zitten. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679
85 2019-2020			Afgerond. Brief naar de Ombudsman verzonden d.d. 16 juni. Reactie van de Ombudsman retour op 13 juli.
	De staatssecretaris zegt toe over de pilot met gemeenten, de voortgang en de uitkomsten hiervan via de voortgangsrapportage op de hoogte houden. Binnen de pilot is gekozen voor een proces waarbij Belastingdienst/Toeslagen de burger doorverbindt met de gemeente om een afspraak in te plannen.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679 . Over eventuele aanvullende informatie zal de Kamer op de hoogte gehouden via toekomstige voortgangsrapportages.
86 2019-2020			
	De staatssecretaris zegt toe voor de zomer het programmaplan van het samen met SZW uitgevoerde programma Verbetervoorstellen Kinderopvangtoeslag aan te leveren. Hierover is de taatssecretaris in gesprek met collega-bewindspersonen.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 322, nr. 414 , d.d. 1 juli. «Verzamelbrief Kinderopvang juni 2020»
87 2019-2020			
	De staatssecretaris zegt toe in de voortgangsrapportages Toeslagen te rapporteren over de raming en uitvoering van de herstelactie. Bij het vaststellen van deze ramingen zijn aannames gedaan over het aantal compensatie- en herstelgerechtigde ouders en de omvang van de verwachte herzieningen. Gedurende de uitvoering van compensatie en herstel zullen deze aannames regelmatig worden gevalideerd.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679
88 2019-2020			
	De staatssecretaris zegt toe in Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslagen, de Kamer te informeren over de voortgang van het proces. Belastingdienst/Toeslagen probeert door middel van werkafspraken zo goed mogelijk te waarborgen dat procesverstoringen voorkomen worden. Zo worden de handmatig verwerkte beschikkingen en betalingen altijd door een tweede medewerker gecontroleerd. Ook wordt gewaarborgd dat deze beschikkingen aansluiten bij de reguliere systemen zodra de IV-aanpassingen gereed zijn.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 679
89 2019-2020			
	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe voor ouders met kwalificatie opzet/grove schuld de mogelijkheid te onderzoeken om de compensatieregeling uit te breiden voor deze ouders. De staatssecretaris zegt toe hier in het vervolg van het debat op 17 juni met de Kamer in gesprek te gaan.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	Afgerond. Voor deze groep is aanvullende compensatie beschikbaar gemaakt. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679
90 2019-2020			
	De staatssecretaris zegt toe aan het lid Omtzigt op tijdens het AO van dinsdag 23 juni informatie te delen over andere CAF-zaken (CAF-1043 zaken).	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	Afgerond. Afgedaan in brief «Informatie over de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en het gebruik van FSV binnende Belastingdienst » Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681
91 2019-2020			

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
92 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe aan Leijten voor tijdens het AO van dinsdag 23 juni een reconstructie te maken waarom de Commissie Donner de stukken OGS niet ontvangt. De staatssecretaris zegt toe een reconstructie te maken hoe het kon gebeuren dat de notitie is weggehouden bij de commissie Donner. En ook van belang is om in kaart te brengen welke informatie wel aan de adviescommissie zijn gegeven.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685 , d.d. 10 juli. «Informatievoorziening van de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) aan de Commissie van Wijzen»
93 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over de uitvoeringscapaciteit en ook voor de planning en doorlooptijden, samen met de voortgangsrapportages.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679 .
94 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe aan Omtzigt in de eerstvolgende voortgangsrapportage meer inzicht te geven in de opbouw van de dossiers en de uitvoering, de hele precieze onderverdeling van hoeveel in welke regeling zit. Op dit moment hebben wij niet meer details over de totale som van 390 miljoen die we in eerste instantie hebben aangegeven, maar we gaan ervan uit dat deze totale hersteloperatie dat gaat kosten.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 2 juli 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 679 .
95 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe aan Omtzigt voor het overleg van dinsdag 23 juni, uit hoeveel zinnen het dossier CAF-Anker het gemotiveerde besluit bestaat en of dat beschikbaar voor de ouders?	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6,	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676 , d.d. 23 juni, in de brief «Fouten bij aanlevering informatie aan Commissie van onafhankelijke deskundigen CAF/ Toeslagen(Commissie van Wijzen)» - Maatregel 4
96 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerleden Omtzigt en Leijten tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, een reconstructie te geven in waarom de notitie van 4 november 2019 niet meegegeven is aan de commissie Donner voor het onderzoek.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6,	Afgerond. Kamerbrief 2020D24841 d.d. 18 juni «Toezegging tijdens het debat over Wet hardheidsaanpassing Awir inzake notitie opzet/groveschuld»
97 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën zegt toe om uit te zoeken hoe de fout is gemaakt bij Toeslagen (een deel van de informatie die de Commissie vanuit de UHT ontving bleek niet juist). En daarbij te kijken naar de organisatie van het herstel Toeslagen, en te bekijken of er meer vergelijkbare CAF 11-zaken zijn.	De staatssecretaris tijdens het AO Belastingdienst van 23-6-2020.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685 , d.d. 10 juli. «Informatievoorziening van de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) aan de Commissie van Wijzen»
98 2019-2020	De staatssecretaris zegt dat zodra de Autoriteit Persoonsgegevens haar onderzoek heeft afgerond, dit naar de Kamer te sturen, inclusief de kabinetsreactie hierop. Naar aanleiding van het onderzoek van de AP zijn nog een aantal relevante queryverzoeken gevonden, waaronder een query uit 2014 waar nationaliteit in was opgenomen. In nieuwe query's komt nationaliteit zoals eerder toegezegd aan uw Kamer in ieder geval niet meer voor.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683 . d.d. 17 juli: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.
99 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in de brief over het rapport AP te gaan op de vraag of ook FSV door de AP is meegenomen in haar onderzoek naar het gebruik van nationaliteit bij Toeslagen.	Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de bijlage bij de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681 , item 3487	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683 . d.d. 17 juli. Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag
100 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Leijten tijdens het Algemeen Overleg van 29 oktober 2019, dat hij een lijst verstrekt aan de Kamer welke onderzoeken bij de Belastingdienst momenteel worden uitgevoerd door welke organisatie.	Staatssecretaris Snel tijdens het Algemeen Overleg van 29 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 532 .	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 nr 566
101 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de leden Van Weyenberg en Azarkan tijdens het debat van 21 januari 2020, dat er gevraagd wordt om contact op te nemen met de AP om inzicht te delen over tijdpad van publicatie en daarover de Kamer te informeren.	Minister Hoekstra tijdens het debat van 21 januari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr 43, item 26, blz. 39	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683 . d.d. 17 juli. «Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens over de verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag»
102 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens het debat van 4 december 2019, dat de Staatssecretaris een cultuurscan door externen laat doen.	Staatssecretaris Snel tijdens het debat van 4 december 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 32, item 6, p. 29.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 .
103 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens het debat van 21 januari 2020, dat de Kamer wordt geïnformeerd over stand van zaken omtrent de lijst met 22 knelpunten.	Minister Hoekstra tijdens het debat van 21 januari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr 43, item 26.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 594
104 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de Kamer tijdens het debat van 21 januari 2020, dat de minister-president als formateur een brief zal schrijven over hoe de taakverdeling van de twee staatssecretarissen zal worden ingevuld.	Minister Hoekstra tijdens het debat van 21 januari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr 43, item 26, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300 IX Nr. 15
105 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe in de brief aan de Kamer op 11 januari 2020, om het EY rapport ook aan EK toe te sturen.	Minister Hoekstra in brief aan de Kamer van 11 januari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 31066, nr. 588 , blz. 3	Afgerond. Kamerstukken I 2019–2020, 35 302, Q
106 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het lid Bruins toe dat hij de Kamer schriftelijk zal informeren over de antwoorden op vragen over het gebruik van e-herkenning bij het kunnen verlagen van een onrecht te hoog vastgestelde voorlopige aanslag.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , blz. 74	Afgerond. Afgedaan in de Kamerbrief «Beantwoording vraag lid Bruins inzake eHerkenning» van 14 april 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 619
107 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt de kamer toe volledig onafhankelijke raadspersonen aan te stellen.	Staatssecretaris Snel tijdens debat over de CAF 11-zaak over ten onrechte ingevorderde kinderopvangtoeslagen op 4 december 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 32, item 6, blz. 30.	Afgerond. Het instellingsbesluit voor de personeelsraadspersonen is 10 april jl. in de staatscourant gepubliceerd. (Staatscourant 2020, 21177)
108 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief heeft tijdens het mondelinge vragenuurtje toegezegd aan lid Omtzigt voor het AO per brief antwoord te geven op de vraag waarom de polisadministratie niet gebruikt wordt om inkomen van burgers te raadplegen om te voorkomen dat voorlopige teruggaven worden stopgezet.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens plenair debat van 18 februari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 55, item 5, blz. 2	Afgerond. In de Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» is aan de toezegging is tegemoet gekomen in bijlage 7. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 . Hierin is aangegeven dat de mogelijkheden hiertoe onderzocht worden. Uw Kamer wordt op de hoogte gebracht van de uitkomsten.
109 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Esser, tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020 10 december 2019, dat hij in overleg met de sector terughoudend zal zijn met de mogelijkheid voor de inspecteurs om adviseurs publiekelijk bekend te maken. Daarmee komt het	Staatssecretaris Snel tijdens plenaire behandeling Pakket Belastingplan 2020. Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, p.7.	Afgerond. Deze toezegging wordt afgedaan in de Fiscale Moties- en toezeggingenbrief voorjaar 2020.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
110 2019-2020	<p>punt dat hij het verstandig vindt om in algemene termen iets te blijven doen, niet te vervallen.</p> <p>Minister Hoekstra heeft, tijdens het Vragenuur in de Tweede Kamer van 14 januari 2020, aangekondigd een second opinion te vragen aan een onafhankelijke buitenstaander over de verplichting aangifte te doen van ambtsmisdriven.</p>	Minister Hoekstra tijdens het vragenuur in de Tweede Kamer op 14 januari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 40, item 4, p. 1-2.	Afgerond. In de Kamerbrief «Voortgang second opinion ambtsmisdriven» van 20 maart 2020 (Kamerstukken II 2019-2020, 31066 nr. 615) is de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken en de opdracht voor een second opinion over de verplichting om aangifte te doen van ambtsmisdriven.
111 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe dat de Kamer op korte termijn het instellingsbesluit personeelsraadspersonen ontvangt.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen in brief van 27 februari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 7	Afgerond. Het instellingsbesluit voor de personeelsraadspersonen is op 10 april 2020 gepubliceerd in de Staatscourant. (Staatscourant 2020, 21177)
112 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het lid Ladders toe dat hij de Kamer schriftelijk zal informeren over de antwoorden op de door haar gestelde vragen over ANBI's.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst 4 maart 2020. Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 55	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 634
113 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer dat als een betrokkene bezwaar indiende tegen de te hoge dwangbevelkosten werden de kosten uiteraard alsnog verminderd als daartoe aanleiding bestond. Er zijn inmiddels beheersmaatregelen getroffen om het proces te verbeteren, maar tot op heden is het proces nog niet op orde. Op de wijze waarop de staatssecretaris het verleden wil herstellen, wordt de Kamer binnenkort geïnformeerd.	Staatssecretaris Snel in brief van 29 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 549 , p. 6	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 603
114 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en van Huffelen zeggen toe de Kamer binnen een week nader te informeren over verlaging vervolgingskosten.	Staatssecretarissen Vijlbrief en van Huffelen in brief van 27 februari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, 607 , p.13.	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 603 , p. 13
115 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in de Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019, zo snel mogelijk een wetswijziging voor te bereiden in de verhuurderheffing-sfeer zodat deze uiterlijk 1 januari 2021 in werking kan treden	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, E, blz. 31	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 409, nr. 1 t/m 3. Er is voorzien in inwerkingtreding met ingang van 1 juli 2020 (dan wel zo spoedig mogelijk na deze datum) met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2020.
116 2019-2020	De staatssecretaris heeft aan Van Apeldoorn een brief toegezegd m.b.t. ATAD1 en woningcorporaties. Uiterlijk voor de derde termijn wordt een brief door de bewindspersoon van EZK naar de EK gestuurd.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 51	Afgerond. Afgedaan in de beantwoording van Kamervragen op 13-12-2019.
117 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerleden Crone en Van Apeldoorn tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020 dat «de minister voor Milieu en Wonen mede namens mij jaarlijks in beeld zal blijven brengen wat de woningcorporaties aan vennootschapsbelasting en verhuurderheffing blijven betalen, zodat we ook daar de vinger aan de pols kunnen houden.»	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 3	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 29 453, nr. 493
118 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Nijboer tijdens het debat belastingafdracht multinationals, 13 juni 2019, dat de	Staatssecretaris Snel tijdens debat belastingafdracht multinational, 13 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 93, item 11, blz. 18	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van (inkomen uit) aanmerkelijk belang, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
119 2019-2020	bedrijfsopvolgingsregeling ook in het bouwstenentraject tegen het licht gehouden wordt. Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Herziening Belastingstelsel, 27 juni 2019, de Kamer t.z.t. per brief informeren over de Nederlandse inzet bij de voorstellen in het kader van BEPS 2.0 van de OESO.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Herziening Belastingstelsel, 27 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 58 , blz. 35	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
120 2019-2020	Minister-President Rutte zegt toe aan Kamerlid Klaver tijdens het debat Algemene Politieke beschouwingen, 19 september 2019, het SCP te betrekken bij IBO Toeslagen.	Minister-President Rutte tijdens debat Algemene Politieke Beschouwingen, 19 september 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 3 item 6, blz. 8	Afgerond. Het IBO Toeslagen is inmiddels afgerond en aangeboden aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624). Conform de eerdere toezegging is het SCP uitgenodigd voor nadere betrokkenheid bij de totstandkoming van het IBO. Overigens gaat het SCP over haar eigen planning en heeft het daarbinnen geen ruimte gezien op dit verzoek in te gaan.
121 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Bruins tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen, 3 oktober 2019, dat in Bouwstenen ook gekeken wordt naar belastingen van vermogen (box 2 en box 3), toenemende vermogensongelijkheid, belasting op arbeid naar eigen belasting op huis, toeslagen verlagen in ruil voor hogere uitkeringen en/of hoger WML, verbetering positie lage inkomens en verlenging dakopbouw arbeidskorting .	Staatssecretaris Snel tijdens Algemene Financiële Beschouwingen 3 oktober 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 9, item 9, blz. 11	Afgerond. Komt in verschillende onderzoeken terug, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
122 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Sneller tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen, 3 oktober 2019, om te bestuderen hoe de heffingskortingen en toeslagen inwerken op het belastingstelsel, zeker daar waar je extremen hebt.	Staatssecretaris Snel tijdens Algemene Financiële Beschouwingen 3 oktober 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 9, item 9, blz. 12-13	Afgerond. Komt in verschillende onderzoeken terug, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
123 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Lodders tijdens behandeling Pakket Belastingplan 2020 dat advies wordt ingewonnen, dat een soort validatie kan geven aan de raming die is gemaakt m.b.t. box 3.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8, blz. 31	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 32 140, nr. 69
124 2019-2020	Tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 14 november 2019, zegt de staatssecretaris Snel toe aan kamerlid Omtzigt m.b.t. de uitvoeringstoets beslagvrije voet nogmaals zal doorgeven aan staatssecretaris Van Ark. Er is al contact geweest met mevrouw Van Ark of in ieder geval met haar ambtenaren: De uitvoeringstoets zal op korte termijn openbaar gemaakt worden.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 14 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 29	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 134
125 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens WGO pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, dat box 2 en een generieke CO2-heffing in de bouwstenen terugkomen.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 40-41	Afgerond. Zie onderzoek, het Belasting van (inkomen uit) aanmerkelijk belang en Vergroening en grondslagerosie, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
126 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019: voor de plenaire behandeling een lijst kunnen te leveren van de tien meest verkochte abonnementen van elektronische en de tien meest	Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II, 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 44-45	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
127 2019-2020	<p>verkochte schoolboeken. En antwoord op de vraag hoe het zit met de btw bij periodieke betalingen.</p> <p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerleden Van Weyenberg en Nijboer tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, dat voor de plenaire behandeling van het belastingplan aan staatssecretaris Blokhuis wordt overgebracht het onderwerp van de fiscale behandeling van de e-sigaret zoals besproken tijdens dit wetgevingsoverleg.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 50</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20</p>
128 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, om schriftelijk antwoord te sturen naar de Kamer over belastingdruk box 2/3 m.b.t. de woningmarkt met de nadruk op fiscale neutraliteit.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 62-63</p>	<p>Afgerond. Zie onderzoek Belasten van vermogen, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D</p>
129 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerleden Van Weyenberg en Leijten tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, steun te geven aan de wens om de stromen naar laagbelaste jurisdicties te monitoren. Onduidelijk is nog of de DNB-cijfers hiervoor gebruikt kunnen worden.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 110-111</p>	<p>Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 wordt deze motie afgedaan.</p>
130 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerleden Snels en Nijboer tijdens een wetgevingsoverleg over Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2020): Meteen na het kerstrecsess een wetgevingsoverzicht naar de Tweede Kamer sturen.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35302, nr. 68, blz. 139</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken 2019-2020, 35 300-IX, nr. 13</p>
131 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Ladders tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, er bij de EC op aandringen om eerder en met een completer overzicht te krijgen van wat er al bestaat en wat op basis van de implementatie van de richtlijnen in andere landen.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 137</p>	<p>Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 is deze motie afgedaan.</p>
132 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, open te staan voor suggesties op dit punt in Wet bronbelasting 2021.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 143</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 303, nr. 13</p>
133 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Van Raan tijdens de behandeling van het Pakket Belastingplan 2020. Samen met mijn collega's van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken willen wij actief bijdragen aan de uitwerking van dit voorstel mbt de carbon border adjustment. We willen graag meedoen en vooroplopen in de uitwerking ervan.</p>	<p>Staatssecretaris Snel behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8, blz. 7</p>	<p>Afgerond. Momenteel wordt door het kabinet nagedacht over het doel en de mogelijke vormgeving en structuur van een CBAM. De Europese Commissie is voornemens in 2021 een voorstel te doen voor een CBAM. Het kabinet vindt dat de Europese Commissie bij de vormgeving van een CBAM stapsgewijs te werk moet gaan waarbij grondig onderzoek naar WTO-conformiteit, een systeem voor koolstofboekhouding, administratieve lasten en uitvoerbaarheid van belang is. Ook moet rekening worden gehouden met de geopolitieke context en de impact die een dergelijk mechanisme kan hebben op specifieke sectoren.</p>

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
134 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Stoffer tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019, de bpm-opbrengsten meten. Ook gaan effecten in het wagenpark gemeten worden.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 8	Afgerond. Voor dit onderzoek zal gekeken worden naar de maanden voor en na de omzetting per 1 juli 2020. Wij verwachten de resultaten van dit onderzoek aan het einde van dit jaar met uw Kamer te kunnen delen.
135 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Stoffer tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019, te kijken of een berekening gemaakt kan worden o.b.v. segmenten met de nieuwe meetmethode.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 10-11	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 81
136 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019, onderzoek te doen naar de verlenging van het verlaagde tarief in de energiebelasting voor de laadpalen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 15	Afgerond. Het onderzoek is afgerond en zit als bijlage bij de fiscale moties en toezeggingenbrieven. Zie ook: Kamerstukken 2019-2020 35 300-IX, nr. 20
137 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, de ACM te benaderen en te vragen de prijsontwikkeling van krantenabonnementen en schoolboeken te onderzoeken i.c.m. de prijsontwikkeling btw-verlaging op de elektronische tegenhangers van boeken en tijdschriften.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 24	Afgerond. Voldaan via de beantwoording van Kamervragen.
138 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe, tijdens de behandeling van het Pakket Belastingplan 2020, aan kamerlid Omtzigt dit najaar onderzoek te doen naar de verhouding tussen de Belastingdienst en de burger. De suggesties hiervoor presenteren in een brief aan de Kamer.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8, blz. 24	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 468
139 2019-2020	Toezegging van staatssecretaris Snel aan Kamerlid Ladders de Rekenkamer een onderzoek te laten doen om dat risicoarme rendement te valideren over de periode voor 2017.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8, blz. 31	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 140, nr. 69
140 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens behandeling van pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, na ontvangst van het advies van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen zo snel mogelijk een kabinetsreactie op te stellen en naar de Kamer te sturen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 32	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613
141 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe in Nota n.a.v. verslag Belastingplan 2020: «Daarom zeg ik hierbij toe dat indien het EHRM in deze procedures over de jaren 2013 en 2014 op regelniveau een schending van artikel 1 EP EVRM vaststelt en in die procedures een financiële genoegdoening voor de jaren 2013 en 2014 toekent aan de indieners van de klacht, deze overeenkomstig wordt toegekend aan de belastingplichtigen die onder de massaalbezwaarprocedure uit de aanwijzing vallen, ervan uitgaande dat het EHRM voor hen eveneens een dergelijke schending zou hebben vastgesteld en aan hen een financiële genoegdoening zou hebben toegekend.»	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van het verslag Belastingplan 2020; Kamerstukken I 2019-2020, 35 305, H, p.2	Afgerond.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
142 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Nota naar aanleiding van het Verslag Belastingplan 2020, 6 december 2019, schriftelijk terug te komen op de effectiviteit van de arbeidskorting (herhaling van toezegging tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen). Het resultaat van de evaluatie van de (fiscale) instrumenten wordt in het bouwstenentraject met beide Kamers gedeeld.	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van het Verslag Belastingplan 2020, 6 december 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, H, blz.3	Afgerond. Zie onderzoek Belasten van inkomsten in box 1, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
143 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de fractieleden van het CDA in Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019, conform de toezegging in de moties- en toezeggingenbrief aan uw Kamer van 17 september 2019, het beleidsbesluit waarin staat hoe de Belastingdienst in de praktijk met dit arrest zal omgaan, uiterlijk in het vierde kwartaal van 2019 wordt gepubliceerd.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, E, blz. 13	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
144 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Memorie van Antwoord Wet fiscale maatregelen Klimaatakkoord, 28 november 2019, dat het doel is om komend voorjaar een internetconsultatie te starten voor de industrie n.a.v. het conceptwetsvoorstel CO2-heffing.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet fiscale maatregelen; Kamerstukken I 2019-2020, 35 304, C, blz. 2	Afgerond. De internetconsultatie is gestart. Deze sluit vrijdag 29 mei 2020.
145 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Memorie van Antwoord Wet fiscale maatregelen, 28 november 2019, onderzoek te doen naar de postcoderoosregeling en op korte termijn meer duidelijkheid te kunnen geven over de toekomst van de regeling.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet fiscale maatregelen; Kamerstukken I 2019-2020, 35 304, C, blz. 2	Afgerond. Eind mei is een brief door EZK hierover naar uw Kamer verzonden.
146 2019-2020	Staatssecretaris Snel herhaalt zijn toezegging aan de Tweede Kamer nu ook aan de Eerste Kamer in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019, de EC te verzoeken of zij een overzicht hebben van lidstaten met daarin de wijze waarop zij ATAD 2 geïmplementeerd hebben.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 241, C, blz. 11	Afgerond. Dit verzoek ligt bij de Europese Commissie.
147 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan Kamerleden Slootweg en Van Dijck, tijdens AO Ecofin, 16 januari 2020, de Kamer schriftelijk te informeren over de waarschuwing van de EC aan Nederland ten aanzien van grensoverschrijdende pensioenen.	Minister Hoekstra tijdens AO Ecofin, 16 januari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, Nr. 1657, blz. 39	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1648
148 2019-2020	De staatssecretaris heeft aan Kamerlid Van Apeldoorn een brief toegezegd m.b.t. ATAD1 en woningcorporaties. Uiterlijk voor de derde termijn wordt een brief door de bewindspersoon van EZK naar de Eerste Kamer gestuurd.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 51	Afgerond. Afgedaan in beantwoording Kamervragen.
149 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Nijboer tijdens het Wetgevingsoverleg Belastingplan 2020, 4 november 2019, om verbruiksbelasting op E-sigaretten een keer op te brengen in de EU.	Staatssecretaris Snel tijdens het Wetgevingsoverleg Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68, blz. 49	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
150 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamerleden van de Eerste Kamer tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, zich in te zetten om wetsvoorstellen te behandelen op het moment dat ze gereed zijn. En dit zoveel mogelijk voor Prinsjesdag in te dienen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 3, blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 13
151 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Vendrik tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, bij het beoordelen van de MEV-cijfers niet een automatisme te hanteren, maar goed te blijven kijken naar de percentages voor- en achteruitgang.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 3, blz. 7	Afgerond. Deze toezegging is stand beleid dat altijd gedaan wordt in augustus tijdens de augustusbesluitvorming. Hiermee beschouwen wij de toezegging als afgedaan.
152 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Essers tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, dat wanneer een belangrijk OESO-voorstel komt voor Nederland hierover de Kamer tijdig over wordt geïnformeerd zodat het parlement tijdig betrokken is bij de discussies in OESO-verband.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 18	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20
153 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Essers tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, volgend jaar een brief te sturen naar de Kamer waarin gedetailleerd ingegaan wordt op de maatregel en hoe de effecten van de maatregel te monitoren voor de bronbelasting i.c.m. brievenbusmaatschappijen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 19	Afgerond. Met de Monitoringsbrief van 29 mei 2020 wordt deze motie afgedaan.
154 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Huffelen tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, de voorgestelde acht uitgangspunten mee te nemen van mevrouw van Huffelen (zie handelingen I 2019-2020, nr. 11, item 3, blz. 17) met de bouwstenen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 23	Afgerond. Komt onder andere in het Syntheserapport terug, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
155 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Geerdink tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, dat het Uitvoeringsbesluit WIB in werking treedt per 1-1-2021.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 50	Afgerond. De inwerkingtreding is per 1 juli 2020. Staatsblad 2019, nr. 516
156 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Sent (PvdA) tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen, 19 november 2019, het onderwerp financiële prikkels onder de aandacht te brengen bij de ambtenaren die onderzoek doen naar de bouwstenen voor een beter Belastingstelsel.	Staatssecretaris Snel tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen 19 november 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 7, item 8, blz. 56	Afgerond. Komt in verschillende onderzoeken terug, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
157 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Essers in Memorie van Antwoord Wet fiscale arbitrage, 9 juli 2019, bij de voorbereiding van een nieuw Besluit de beleidsmogelijkheden inzake rente-asymmetrie te onderzoeken	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet fiscale arbitrage, 9 juli 2019; Kamerstukken I 2018-2019, 35 110, B, blz. 3	Afgerond. Deze toezegging is afgedaan door middel van het nieuwe Besluit onderlinge overlegprocedures: Besluit van 11 juni 2020, nr. 2020-0000101607, Staatscourant 2020, 32689
158 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het lid Van Weyenberg toe dat hij de Kamer nader zal informeren over onder meer de toegang tot informatie van functionarissen gegevensbescherming.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622, p. 74	Afgerond. Wij hebben u hierover geïnformeerd bij brief van 28 april 2020 (Kamerbrief Fraude Signalerings Voorziening) ; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 634

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
159 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, dat hij de Kamer nader zal informeren over de praktische kanten van rechtsbescherming als de Belastingdienst een fout heeft gemaakt die negatieve gevolgen heeft voor een belastingplichtige.	Staatssecretaris Vijlbrief AO Belastingdienst, 4 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , blz. 44	Afgerond. Wij geven dit mee aan de adviescommissie praktische rechtsbescherming in belastingzaken.
160 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamer tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, dat hij de Kamer binnen drie weken zal informeren over de kabinetsreactie op de deskundigen die advies hebben gegeven over de juridische houdbaarheid van box 3.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 4 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , blz. 72	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 32 140, nr. 69
161 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamer tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, dat hij de Kamer zal informeren voor het meireces over zijn nadere plannen met betrekking tot box 3.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 4 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , blz. 50	Afgerond. In de Kamerbrief van 24 april 2020 over box 3 is aangegeven dat de Kamer niet meer voor het meireces maar voor het zomerreces zal worden geïnformeerd. Zie ook: Kamerstukken II 2019-2020, 32 140, nr. 69
162 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, dat hij de Kamer binnen een maand zal informeren over de implementatie van de richtlijn e-commerce.	AO Belastingdienst, 4 maart 2020	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20 , blz. 11
163 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, dat hij de Kamer tijdig (voor 1 juni) zal informeren over de onderzoeken t.a.v. de omzetting van NEDC naar WLTP.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 4 maart 2020; Kamerstukken 2019-2020, 31 066, nr. 622 , blz. 56	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 79
164 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen zeggen toe aan de Kamer in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen' in maart de ambtelijke «bouwstenen voor een beter belastingstelsel» aan de Kamer aan te bieden.	De staatssecretarissen van Financiën in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen', 27 februari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 , blz. 3	Afgerond. De Kamerbrief is ingevuld met publicatie, zie Kamerstukken I 2019-2020, 32 140, nr. D
165 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen zeggen toe aan de Kamer in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen' de Kamer 9 maart nader te informeren over verlaging vervolgingskosten.	De staatssecretarissen van Financiën in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen', 27 februari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 , blz. 13	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 603
166 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, een brief over annuleringen naar de Kamer te verzenden waarin de vraag beantwoord wordt of een passagier die zijn reis annuleert naast de ticketprijs ook de doorberekende vliegbelasting terug krijgt.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31
167 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan Kamerlid Snels, tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, een beschouwing op te stellen over hoe vliegbelasting er in andere landen uitziet (incl. veel vliegers en onderscheid tussen business en economy class) en gaat hierbij ook in op hoe btw op treintickets in andere landen zijn belast.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 45	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
168 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer, tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, de Kamer te informeren over in hoeverre privé-jets onder de belasting komen te vallen en of gewaarborgd is dat luchthavens de belasting doorbelasten aan degene die de privé-jet exploiteert (en die dan wederom aan de passagier doorbelast).	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 46	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31
169 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer, tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, te kijken in hoeverre Nederland in VN-verband kan bekijken of een internationale vliegbelasting mogelijk is.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 46	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31
170 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer, tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, te pleiten in EU-verband voor een Europese vliegbelasting en daarnaast te onderzoeken in hoeverre het wenselijk/mogelijk is om samen met andere koplopers (EU-lidstaten) een accijns op kerosine (op vluchten tussen deze landen) te heffen.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 47	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 205, nr. 31
171 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de Kamer in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek, 13 maart 2020, te sturen een voortgangsrapportage om de Kamer te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de afgeronde en openstaande moties en toezeggingen die op het terrein van toeslagen liggen voor het t.z.t. AO Toeslagen.	Staatssecretaris Van Huffelen in Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek, 13 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , blz. 2-3	Afgerond. In de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die 28 april 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt hier nader op ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630
172 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de Kamer in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, 13 maart 2020, het rapport van de AP (Autoriteit Persoonsgegevens) te delen met de Kamer zodra deze gepubliceerd is. Daarbij wordt ook de kabinetsreactie op dit rapport meegezonden.	Staatssecretaris Van Huffelen in Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek, 13 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , blz. 3&20	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683 , d.d. 17 juli: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.
173 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de Kamer in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, 13 maart 2020, op een zo kort mogelijke termijn een wetsvoorstel voorbereiden om de herzieningstermijn te verruimen en deze met de Kamer te delen.	Staatssecretaris Van Huffelen in Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek, 13 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , blz. 7-8	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 2 Spoedwetsvoorstel voor de hardheidsregeling
174 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de Kamer in de Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, 13 maart 2020, met de hardheidsregeling te beogen voldoende ruimte te houden om maatwerk toe te passen voor (ook onvoorziene) schrijnende situaties.	Staatssecretaris Van Huffelen in Kabinetsreactie op het eindrapport van de Adviescommissie Uitvoering Toeslagen, het rapport van de ADR en het Zwartboek, 13 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613 , blz. 9	Afgerond. Vangnetbepaling in Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 2

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
175 2019-2020	Staatssecretaris van Huffelen zegt toe aan de Kamer in brief 'Overzicht wetgeving Toeslagen', 14 april 2020, op korte termijn het spoedwetsvoorstel met daarin de opgenomen uitbreiding van de bestaande hardheidsclausule en de invoering van deze clausule in de Awir te delen met de Kamers.	Staatssecretaris van Huffelen in brief 'Overzicht wetgeving Toeslagen', 14 april 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 621 , blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635
176 2019-2020	Staatssecretaris van Huffelen zegt toe aan de Kamer in brief 'Overzicht wetgeving Toeslagen', 14 april 2020, op Prinsjesdag het wetsvoorstel verbetering uitvoering van Toeslagen in te dienen.	Staatssecretaris van Huffelen in brief 'Overzicht wetgeving Toeslagen', 14 april 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 621 , blz. 1	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635
177 2019-2020	Minister Hoekstra en Staatssecretaris Vijlbrief zeggen toe aan de Kamer, tijdens WGO 4 suppletore begrotingen, 25 maart 2020, terug te komen met een wetswijziging om de € 4.000 onbelast te maken.	Minister Hoekstra en Staatssecretaris Vijlbrief tijdens WGO 4 suppletore begrotingen, 25 maart 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 14 , blz. 73	Afgerond. Door EZK meegenomen in de TOGS-regeling.
178 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Lidders (het liefst voor vrijdag) tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020 om een stroomschema te maken om het met elkaar heel scherp hebben hoe het nou precies werkt met die categorieën, regelingen enzovoort, enzovoort	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 5, blz. 13	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468. nr. 10
179 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Kamerlid Weyenberg tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020, dat haar collega Van Ark heeft aangekondigd dat we dit goed gaan onderzoeken. Zij gaat ook goed kijken of er documenten zijn bij het ministerie van SZW die iets meer inzicht geven in hoe dat precies gegaan is, zowel in de ambtelijke discussies tussen de ministeries als binnen de ministeries, en ook in wat daarvan bekend is geworden voor de politieke top. Dus ik kan aan hem toezeggen dat er gaat gebeuren wat hij hier vraagt. We gaan dat doen. De bedoeling is ook dat dat zo snel mogelijk gaat gebeuren.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 5, blz. 19	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 664
180 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Weyenberg tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Het lijkt me heel goed dat ik mijn collega vraag om u daarover via een brief informatie ter beschikking te stellen. Het lijkt mij dus goed dat ik uw vraag aan haar doorgeleid, zodat zij daarop kan terugkomen en kan aangeven hoe zij het onderzoek wil aanpakken en welke timing haar daarbij voor ogen staat. Met daarbij ook aandacht voor punt het lid Snels over de alles of niets benadering bij de wetsvoorbereiding.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 5, blz. 22	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 664
181 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Kamerlid Azarkan tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020 om de toezegging aan de minister van Binnenlandse Zaken door te geven om	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 75	Afgerond. Dit is doorgegeven aan het ministerie van BZK.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
182 2019-2020	<p>te kijken wat zij eventueel kunnen doen met het verzoek van Kamerlid Azarkan om een brede doorlichting te organiseren waarin alle uitvoeringsdiensten van de rijksoverheid worden getoetst op beroepsmatige discriminatie.</p> <p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Van Kooten-Arissen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020 dat de persoonlijke zaakbehandelaars, dus de mensen die contact hebben en samen met de ouders dossiers gaan samenstellen, en als het gaat over degenen die ook de besluiten gaan nemen, niet degenen moeten zijn die ook betrokken zijn bij de CAF-dossiers</p>	<p>De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 81, item 9</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
183 2019-2020	<p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Ladders tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020 schriftelijk terug te komen op criteria en de samenhang van de criteria</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020; ongecorrigeerd stenogram, blz. 67</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
184 2019-2020	<p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020 hoe het proces loopt voor de compensatieregeling in aanmerking te komen en, zo niet, voor bijvoorbeeld de hardheid van de regeling of de vangnetbepaling</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020; ongecorrigeerd stenogram, blz. 68</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
185 2019-2020	<p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Leijten tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020 om in het geval waarin iemand in aanmerking zou komen voor de hardheidstegemoetkoming van de regeling, dat alvast te doen. De vangnetbepaling geldt op dat moment nog niet, maar zodra die op z'n plaats is — we kunnen daar natuurlijk voorbereidend werk voor doen — kunnen we zorgen dat we op basis daarvan kunnen uitbetalen.</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020; ongecorrigeerd stenogram, blz. 69</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
186 2019-2020	<p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerleden Omtzigt en Van Weyenberg tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020 goed te kijken naar hoe ouders door het krijgen van de kwalificatie opzet/grove schuld niet alleen maar financiële consequenties, maar ook andere soorten van consequenties hadden. En hier volgende week op terug te komen.</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020; ongecorrigeerd stenogram, blz. 70</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
187 2019-2020	<p>Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat over de Wet hardheidsde op de vraag om de antwoorden schriftelijk 24 uur voor het vervolg van het debat te hebben, dat ze zal proberen te zorgen dat we de antwoorden op de vragen zo snel mogelijk maken en de stukken toesturen waarvan we hebben gezegd dat ze nog zouden worden toegestuurd</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020; ongecorrigeerd stenogram, blz. 71</p>	<p>Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39</p>
188 2019-2020	<p>Minister Hoekstra zegt toe aan Kamerlid Slootweg tijdens het AO Ecofin van 8 juni 2020 dat wanneer er een analyse over de verlaging van de</p>	<p>Minister Hoekstra tijdens het AO Ecofin van 8 juni 2020, Kamerstukken 2019-2020, 21 501-07, nr. 1710, blz. 61</p>	<p>Afgerond. Voldaan via beantwoording van Kamervragen</p>

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
189 2019-2020	btw-tarieven in buurlanden beschikbaar is, dit gedeeld wordt met de Kamer (in het kader van herstel NL) De staatssecretaris van Financiën (Toeslagen en Douane) zegt toe tijdens het AO Belastingdienst 23 juni 2020, om (mogelijk deze week) de verkenning te delen met de Tweede Kamer, hoe onderzocht is of voor de zorg en/of voor andere vitale sectoren waar nu veel wordt overgewerkt een maatregel of regeling getroffen kan worden die voorkomt dat een mogelijk hoger huishoudinkomen in 2020 als gevolg van het overwerk doorwerkt naar de toeslagen. Via het kabinet worden andere mogelijkheden van beloning verkend. Daarbij zal worden meegegeven aan het kabinet of mogelijk is om te kijken naar een compensatieregeling in plaats van het voorkomen van kortingen in de toeslagen.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020, ongecorrigeerd verslag, blz. 50	Afgerond. Afgedaan in de beantwoording van Kamervragen op 30-6-2020
190 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe tijdens het AO Ecofin 30 juni 2020 de schriftelijke vragen over de btw op korte termijn te beantwoorden.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Ecofin 30 juni 2020, ongecorrigeerd stenogram, blz. 22	Afgerond. Voldaan via beantwoording van Kamervragen
191 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamer tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019, deel 2 IBO naar de Kamer te sturen met daarbij meteen de kabinetsreactie. Dit wordt volgend jaar (2020) aangeboden aan uw Kamer. T02776 --> Toezending intergrale kabinetsappreciatie interdepartementaal beleidsonderzoek Toeslagen (35.010)	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019; Handelingen II, nr. 23, item 8, blz. 32	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624
192 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019, om te kijken naar fiscale behandeling van e-sigaretten na afronding van het onderzoek dat de staatssecretaris van VWS doet.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 13 november 2019; Handelingen II, nr. 23, item 8, blz. 24	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20, blz. 6-7
193 2019-2020	De minister voor Rechtsbescherming zegt toe tijdens het AO over toepassing van de witte loonbelastingtabel op SBF-uitkeringen, 5 februari 2020, de Kamer te informeren over de eventuele precedentwerking die uit zou gaan van een eventuele tegemoetkoming, waarbij ingegaan wordt op de omvang van de doelgroep en de fiscale gevolgen die een eventuele aanpassing ook in de toekomst zal hebben.	Minister Dekker tijdens het Algemeen Overleg van 5 februari 2020, over de toepassing van de witte loonbelastingtabel op Substantieel Bezwarende Functies uitkeringen (SBF-uitkeringen), Kamerstukken II 31 066, nr. 618 , blz. 17	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 620
194 2019-2020	Minister Hoekstra zegt lid Omzigt toe binnen enkele weken terug te komen op de motie van de heer Omtzigt over rechtsbescherming.	Minister Hoekstra tijdens debat Plannen voor de reorganisatie van de Belastingdienst, 21 januari 2020, Handelingen II, 2019-2020, nr 43, item 26. p. 41	Afgerond. Afgedaan in de Kamerbrief 'Onderzoek naar de verbetering van praktische Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 600
195 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt de Kamer toe, tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019 aan de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Rooijen, het rapport over de verandercapaciteit van de Belastingdienst ook aan de Eerste Kamer te zenden.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz .24-25	Afgerond. De commissie besluit deze toezegging als voldaan aan te merken en de eindrapportages onderzoeken IV-organisatie en IV-portfolioproces van de Belastingdienst (35.302, Q) te betrekken bij het nog te plannen kennismakingsgesprek met de nieuwe staatssecretaris(sen) van Financiën.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
196 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het Kamerlid Van Otterloo toe dat hij de Kamer naar aanleiding van de voorjaarsbesluitvorming nader zal informeren over extra middelen die nodig zijn voor bezwaaraafhandeling met specifieke aandacht voor bezwaaraafhandeling box 3.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 450 nr. 1 , Voorjaarsnota 2020 in de bijlage op pagina 35
197 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe voor de zomer een plan van aanpak voor de ontvlechting aan de Kamer aan te bieden.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 3	Afgerond. Afgedaan in de Kamerbrief «Aanpak vertserking besturing Belastingdienst toeslagen en douane», van 15-7-2020.
198 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de Kamer een haalbaarheidstoets te doen op de ontvlechting en de onderbouwing en risico's van de splitsing te onderzoeken en dit te delen met de Kamer.	Minister Hoekstra tijdens debat over de gepresenteerde plannen voor de reorganisatie van de Belastingdienst op 21 januari 2020, Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, p. 43	Afgerond. Kamerbrief 27 februari 2020 betreffende de aanpak van de problemen bij de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607
199 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de Kamer om de nieuwe staatssecretarissen en de ambtelijke top mee te nemen in de keuzes die gemaakt worden rondom de ontvlechting van de Belastingdienst, maar ook in samenspraak met mensen in de organisatie, en hier de Kamer over te informeren.	Minister Hoekstra tijdens debat over de gepresenteerde plannen voor de reorganisatie van de Belastingdienst op 21 januari 2020, Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, p. 30	Afgerond. Afgedaan in de Kamerbrief «Aanpak vertserking besturing Belastingdienst toeslagen en douane», van 15-7-2020.
200 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de Kamer om met een plan van aanpak met risicoanalyse te komen voor de ontvlechting van de Belastingdienst, maar dit doet hij wel tragsgewijs: niet alles zal tegelijk of direct doorgevoerd kunnen worden, en de Kamer te informeren over welke afslagen wanneer genomen worden.	Minister Hoekstra tijdens debat over de gepresenteerde plannen voor de reorganisatie van de Belastingdienst op 21 januari 2020, Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, p. 17 en 50	Afgerond. Kamerbrief 27 februari 2020 betreffende de aanpak van de problemen bij de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607
201 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe stukken te delen met de Kamer over de ontvlechting wanneer deze voorhanden zijn.	Minister Hoekstra tijdens debat over de gepresenteerde plannen voor de reorganisatie van de Belastingdienst op 21 januari 2020, Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, p. 6 en 50	Afgerond. Kamerbrief 27 februari 2020 betreffende de aanpak van de problemen bij de Belastingdienst, Douane en Toeslagen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607
202 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen herhaalt een eerdere toezegging aan de heer Bruins toe: de Kamer wordt op vertrouwelijke wijze geïnformeerd hoe risicomodellen werken en welke elementen erin zitten.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag, 27 mei 2020, Handelingen II, 2019-2020, nr. 75 item 5 p. 21	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 666 . Vertrouwelijke brief ter ondersteuning van het besloten deel van de technische briefing over risicomodellen en selectieregels van de Belastingdienst over risicomodellen en selectieregels bij de Belastingdienst. De technische briefing vond plaats op 2 juli 2020.
203 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt mede naar aanleiding van het Kamerlid Leijten toe dat hij de Kamer nader zal informeren over mogelijkheden aangaande externe toetsing op de Belastingdienst.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	Afgerond.
204 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe dat hij de Kamer uiterlijk 24 april een brief zal sturen over de Fraude Signalering Voorziening (FSV), waarin hij onder meer in zal gaan op de ontstaansgeschiedenis van het systeem, de wetten die (ook voor de invoering van de AVG) werden overtreden, waar de informatie is gebleven die uit de FSV is verwijderd, hoe belastingplichtigen die op de 'zwarte lijst' stonden worden	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 73	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 632 (brief 28 april) en Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 650 (brief 26 mei)

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
205 2019-2020	geïnformeerd, de toegang tot de FSV, de impact die het voor belastingplichtigen had om op de 'zwarte lijst' te staan en een tijdlijn vanaf januari vorig jaar, waarin specifieke aandacht zal zijn voor de week waarin journalisten reeds de beschikking hadden over de gegevensbeschermingseffectbeoordeling. Tevens zal hij in deze brief ingaan op de uitkomsten van de actieve doorlichting naar het bestaan van andere lijsten/systemen die door de Belastingdienst worden gebruikt. De staatssecretarissen Vijlbrief en van Huffelen zeggen toe om de prestaties van de organisaties meetbaar te maken door middel van herziene indicatoren, die worden opgenomen in de begroting van het ministerie van Financiën.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 12	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35300, IX, nr. 21 en Rijksbegroting 2021
206 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst) zegt toe vroeg in de zomer een brief aan de TK te sturen met daarin: werking FSV, welke problemen er nu zijn met FSV, wat de gevolgen zijn voor burgers en bedrijven, hoe het inzagerecht wordt geregeld, lijst met FSV-achtige applicaties. En daarbij de relatie te leggen met toelagen: bij ouders die zijn opgenomen in FSV kan er indicatie zijn dat er vooringenomen gedrag is.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020. Kamerstukken II, 2019-2020, 31066, nr. 686 , p.65	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020 31066. nr. 681
207 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe de Kamer te informeren over het onderzoek waarborgen behandeling fraudesignalen en het onderzoek informatiestromen en fraudemeldpunten	Staatssecretaris Vijlbrief in brief 'Fraude Signalering Voorziening (FSV) - Stappen op weg naar een signaleringsvoorziening en fraudebestrijding bij de Belastingdienst die voldoet aan wet- en regelgeving, 28 april 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 632 , blz. 10	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020 31 066, nr. 681 (brief 10 juli).
208 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het Kamerlid Omtzigt toe dat hij de Kamer nader zal informeren over de praktische kanten van rechtsbescherming als de Belastingdienst een fout heeft gemaakt die negatieve gevolgen heeft voor een belastingplichtige.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300-IX, nr. 20, blz 4-5
209 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt aan het lid Leijten toe dat de ouders die de kwalificatie opzet/grove schuld onterecht hebben gekregen, duidelijkheid te geven of FSV een rol daarbij heeft gespeeld.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het Debat Wet hardheidsaanpassing Awir 17 juni 2020 stenogram pag. 30	Afgerond. Kamerstukken II 2019-2020 31066, nr. 681 (brief 10 juli).

Tabel 86 Door bewindslieden gedane toezeggingen die nog niet zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2013-2014	Staatssecretaris Weekers zegt toe aan Kamerlid Nijboer tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in het voorjaar 2014 of wanneer meer inzicht bestaat in de gemeentelijke maatwerkvoorziening Wmo, dat de fiscale regeling voor chronisch zieken en gehandicapten verder zal worden vereenvoudigd en in samenspraak met VWS tegen het licht worden gehouden.	Staatssecretaris Weekers tijdens de Algemene financiële beschouwingen op 17 oktober 2013. Handelingen II 2013-2014, TK nr. 15, item 7, blz. 2. De staatssecretaris heeft de toezegging herhaald tijdens het WGO Belastingplan op 4 november 2013. Kamerstukken II 2013-2014, 33 752, nr. 78 , blz. 8	In behandeling. Op 18 mei jl. heeft uw Kamer het syntheserapport «Bouwstenen voor een beter belastingstelsel» ontvangen (Kamerstukken II, 2019-2020, 32 140, nr. 71). In de bijgevoegde fichebundel met beleidsopties wordt in fiche 162 uitgebreid de huidige stand van denken over, en het lopende onderzoek naar vereenvoudigingsopties van de fiscale regeling aftrek van uitgaven voor specifieke zorgkosten beschreven. Voor

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
2 2015-2016	Staatssecretaris Wiebes zegt toe tijdens de plenaire behandeling van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Eerste Kamer), aan Kamerlid Köhler dat bij de evaluatie van de wet over drie jaar een poging gedaan kan worden om het aandeel schijnzelfstandigheid opnieuw in te schatten.	Staatssecretaris Wiebes tijdens de plenaire behandeling van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties in de Eerste Kamer op 26 januari 2016. Handelingen I 2015-2016, nr. 17, item 7, blz. 45	een echte inhoudelijke vereenvoudiging zijn politieke keuzes noodzakelijk. In behandeling. In het regeerakkoord is aangekondigd dat de Wet DBA wordt vervangen door nieuwe maatregelen. Na de invoering van deze nieuwe maatregelen zal het kabinet peilen of de praktijk van de wijzigingen overeenstemt met de doelstellingen van de wijzigingen, namelijk het tegengaan van schijnzelfstandigheid en zorgen dat echte zzp-ers gewoon hun werk kunnen doen.
3 2015-2016	Staatssecretaris Wiebes zegt toe, naar aanleiding van een opmerking van het lid Van Strien (PVV) tijdens het debat Deregulering beoordeling arbeidsrelaties 25 januari 2016, erop toe te zien dat de tussenlaag van zzp-bemiddeling wordt voorkomen en de Kamer hierover te informeren.	Staatssecretaris Wiebes tijdens debat Deregulering beoordeling arbeidsrelaties, 25 januari 2016; Handelingen I 2015-2016, nr.17 item 7, p.42	In behandeling. Op dit moment zijn er geen signalen dat in de zorg een tussenlaag ontstaat als gevolg van het wegvallen van de VAR en introductie van de Wet DBA. Daarbij past de kanttekening dat de handhaving op de Wet DBA is opgeschort (met uitzondering van kwaadwillenden), zodat niet kan worden uitgesloten dat er te weinig gegevens voorhanden zijn om conclusies te trekken. Daar komt bij dat op dit moment op basis van het regeerakkoord wordt gewerkt aan een vervanging van de DBA. Als de vervanging van de DBA is afgerond en in navolging daarvan de handhaving is gestart, kunnen pas conclusies zoals toegezegd in deze toezegging worden getrokken.
4 2016-2017	Staatssecretaris Wiebes zegt toe aan Kamerlid Schouten tijdens het WGO van 7 november 2016 een brief te sturen over het begrip vermogen en betalingscapaciteit. De regeling waarin dit wordt uitgelegd zal als concept aan de Kamer worden voorgelegd.	Staatssecretaris Wiebes tijdens het WGO op 7 november 2016. Kamerstukken II 2016-2017, 34 552, nr. 70, blz. 110	In behandeling. In het kader van het recent besluit tot ontvlechting wordt opnieuw gekeken naar wat dit betekent voor één debiteurgerichte betalingsregeling Toeslagen en Belasting.
5 2016-2017	Staatssecretaris Wiebes zegt de kamer toe om jaarlijks een notitie toe te voegen aan de Halfjaarsrapportage Belastingdienst met een aanvulling op de aantallen APA's en ATR's. Er wordt per type ruling een voorbeeld of model gegeven zodat de Kamer kan zien hoe het in elkaar zit.	Staatssecretaris Wiebes tijdens debat over belastingafspraken met multinationals, 1 juni 2017, Handelingen II 2016-2017, item 82, nr. 8, p. 21	In behandeling, in de Voortgangsrapportages wordt gerapporteerd over de rulingpraktijk.
6 2016-2017	De Staatssecretaris heeft toegezegd een brief te sturen met de eindafrekening van de vertrekregeling en de diverse mogelijke arrangementen, inclusief de wijze waarop de overschrijding van de regeling betaald wordt.	Staatssecretaris Wiebes tijdens AO Belastingdienst, 13 oktober 2016, Handelingen II 2016-2017, 31 066, nr. 313, blz. 35-36	In behandeling. Rapportage aan de Kamer is voorzien in april 2021.
7 2016-2017	Staatssecretaris Wiebes zegt de Tweede en Eerste Kamer toe van informatie voorzien over «country-by-country reporting» - hoeveel landenrapporten de Belastingdienst heeft ontvangen van belastingplichtigen, hoeveel landenrapporten zijn ontvangen van andere landen via de uitwisseling en een kwalitatieve beschrijving van de ervaringen alsmede inzicht in veel voorkomende vervolgacties.	Staatssecretaris Wiebes in brief over Wet aanvullende regels uitwisseling landenrapporten, 14 april 2017, Kamerstukken II 2016-2017, 34 651, nr. 14 & Kamerstukken I 2016-2017, 34 651, C, p. 2	Doorlopend. Hierover zal uw Kamer in de volgende fiscale moties en toezeggingenbrief worden geïnformeerd.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
8 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Snels tijdens debat «Voortzetting van de behandeling van: Het wetsvoorstel Wijziging van de Wet Inkomstenbelasting 2001 tot het geleidelijk uitfaseren van de aftrek wegens geen of geringe eigenwoningsschuld» op 22 november 2017, om bij een volgende evaluatie van de eigenwoningregeling ook de werking van de wet afschaffen wet Hillen mee te nemen.	Staatssecretaris Snel tijdens de behandeling van het Belastingplan 2018 in de Tweede Kamer op 22 november 2017. Handelingen II 2017-2018, nr. 25, item 9, blz. 8	In behandeling. De toezegging kan pas over enkele jaren in behandeling worden genomen, wanneer de eerstvolgende evaluatie van de eigenwoningregeling plaatsvindt.
9 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg, tijdens het AO Belastingontwijking 29 maart 2018, om updates te geven over de stand van zaken m.b.t. Public CbCR, genoemd wordt om dit te doen tijdens AO Ecofin.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Belastingontwijking 29 maart 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 67, item 8, blz. 24	Doorlopend. Deze toezegging ziet op een doorlopend proces en wordt veelal behandeld bij de Ecofin.
10 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg, tijdens AO Belastingontwijking van 29 maart 2018, te blijven pleiten voor meer transparantie in de EU-Gedragscodegroep. «Overigens heb ik volgens mij in een vorig AO Ecofin-Raadal gezegd dat wij groot voorstander zijn van volle transparantie rond die EU-Gedragscodegroep. Wij blijven daar ookvoor pleiten en hebben dat nu al een aantal keren op de agenda gezet. Dat zullen wij blijven doen.»	Staatssecretaris Snel tijdens AO Belastingontwijking 29 maart 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 67, item 8, blz. 24-25	Doorlopend. Deze toezegging ziet op een doorlopend proces en wordt veelal behandeld bij de Ecofin.
11 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens het AO Belastingontwijking van 29 maart 2018 dat wanneer veranderingen optreden een update van het overzicht zwarte lijst gedeeld wordt met de Kamer.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Belastingontwijking 29 maart 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 67, item 8, blz. 24-25	Doorlopend. Deze toezegging ziet op een doorlopend proces en wordt veelal behandeld bij de Ecofin.
12 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens het debat 'Belastingdruk voor eenverdieners' van 24 mei 2018, een symposium op te zetten om te spreken over de modellen en de economische keuzes, en samen met het CPB, de WRR en wellicht een aantal oud-politici en hoogleraren een discussiepaper te schrijven.	Staatssecretaris Snel tijdens debat Belastingdruk voor ee-verdieners 24 mei 2018; Handelingen II 2017-2018, nr. 85, item 7, blz. 15	In behandeling. Het symposium is in overleg met Kamerlid Omtzigt verplaatst naar een later moment omdat destijds weinig animo was voor het symposium om economische modellen bij het CPB te bespreken. Kortom: Symposium moet nog op enig moment georganiseerd worden.
13 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens debat Behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019, te bekijken d.m.v. een evaluatie hoe de wet in de praktijk uitpakt.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 89, item 3, blz. 14	In behandeling. Deze gedane toezegging wordt in een later stadium relevant. Naar verwachting wordt de Kamer nader geïnformeerd in 2021.
14 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de kamer in de moties- en toezeggingenbrief in het voorjaar van 2020 nader te informeren over de ontwikkeling van het aantal coöperaties.	Staatssecretaris Snel tijdens het WGO Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling, 6 november 2017, Kamerstukken II 2017-2018, 34 788, 12, p. 1	In behandeling.
15 2017-2018	Staatssecretaris Snel toegezegd dat een keer per jaar gerapporteerd zal worden aan de Kamer over het programma bij de Belastingdienst met het doel om de technische achterstanden, de zogenaamde technische schuld, inzichtelijk te maken en op te lossen.	Staatssecretaris Snel in brief Belastingdienst, 26 april 2018, Kamerstukken II 2017-2018, 31 066, nr. 403, p. 12	In behandeling. Uw Kamer wordt elke vier maanden geïnformeerd over de status van de MIV in de viermaandelijke voortgangsrapportages.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
16 2017-2018	Staatssecretaris Snel zegt toe de mogelijkheid voor een controlerende rol van de banken bij de aangifte van het bezit van Bitcoins bij de Belastingdienst mee te nemen in de verdere uitwerking van de fiscale beleidsagenda.	Staatssecretaris Snel in brief fiscale aspecten cryptovaluta, 28 mei 2018, Kamerstukken I 2017-2018, 34775, AA, p. 9	In behandeling, zodra er ontwikkelingen te melden zijn, wordt de Eerste Kamer geïnformeerd.
17 2018-2019	Toegezegd dat de staatssecretaris, zoals reeds toegezegd in het debat over het Belastingplan, voor 1 april met een Kamerbrief komt over de voortgang van de gesprekken met de Nederlandse Loterij en Sportech (effecten verhoging kansspelbelasting op landgebonden sportwedenschappen/Toto)	Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10.	In behandeling. De gesprekken lopen, NLO beziet hoe zij e.e.a. kunnen verwerken. Vooralsnog geen gevolgen voor de rijksbegroting. Deels afgerond: Zie Kamerstukken II 2018-2019, 35 000-IX, nr. 19, p. 16.
18 2018-2019	Drie delen van toezeggingen: er wordt verder ingezet op: 1) het verbeteren van de digitale dienstverlening ten aanzien van het aantal gewerkte uren en de doelgroepstatus in het aanvragen mutatieproces; 2) het digitaal informeren van ouders; zo zullen ouders door middel van een app geattendeerd kunnen worden om op het juiste moment de juiste actie te ondernemen, en kunnen zij de wijzigingen eenvoudig doorgeven; 3) het vergemakkelijken een goede schatting te maken van het aantal opvanguren.	De staatssecretaris tijdens het debat van 11 oktober 2018 Kamerstukken II 2018-2019, 31 322, nr. 379.	In behandeling. De app is gereed voor brede inzet en publicatie. Timing hiervan wordt momenteel interdepartementaal afgestemd.
19 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de fractieleden van de VVD en het CDA in Nota naar aanleiding van het Verslag Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 7 december 2018, aan de EC te vragen wanneer de uiterste datum van implementatie is verstreken en een overzicht te geven van de wijze waarop andere lidstaten van de EU ATAD1 hebben geïmplementeerd.	Staatssecretaris Snel in de Nota naar aanleiding van het verslag Wet implementatie eerste EU-richtlijn antibelastingontwijking, 7 december 2018; Kamerstukken I 2018-2019, 35 030, E, blz. 2	In behandeling. Het verzoek ligt op dit moment bij de Europese Commissie.
20 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de leden van Groenlinks in Nota naar aanleiding van het Verslag Wet bedrijfsleven 2019, 5 november 2018, te onderzoeken of een gerichte aanpassing van het fbi-regime voor vastgoed-fbi's mogelijk en uitvoerbaar is.	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van het Verslag Wet bedrijfsleven 2019, 5 november 2018; Kamerstukken II 2018-2019, 35 028, nr. 21, blz. 45	In behandeling. Loopt mee in onderzoek fbi's en vbi's gepland voor 2021.
21 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018, dat de vrijstelling voor Denksport blijft gelden hangende het onderzoek. In het eerste kwartaal 2019 na gesprekken met de sector zal de kamer nader worden geïnformeerd.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 14 november 2018; Handelingen II 2018-2019, nr. 23, item 10, blz. 17-18	In behandeling. Het onderzoek is in een afrondende fase. U zult zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd over de afgedane toezegging.
22 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan leden van fractie 50PLUS in het Nota naar aanleiding van het verslag 7 december 2018 dat het zijn streven is om in het eerste kwartaal van 2019 het parlement nader te informeren met betrekking tot de btw op denksporten.	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van verslag Belastingplan 2019, 7 december 2018; Kamerstukken I 2018-2019, 35 026, F, blz. 8	In behandeling. Het onderzoek is in een afrondende fase. U zult zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd over de afgedane toezegging.
23 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan kamerlid Schalk tijdens de behandeling Pakket Belastingplan 2020 om de jaarlijkse cijfers van de marginaledruk te leveren.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling van Pakket Belastingplan 2020, Handelingen I 2018-2019, nr. 11, item 12, blz. 14	Doorlopend. De laatste update is met de Kamer gedeeld in de brief «Onderzoek marginale druk» en bijlage «Tabellen marginale druk pakket Belastingplan 2020»

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			bij 'Aanbiedingsbrief pakket Belastingplan 2020', zie ook Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, Nr. 8
24 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Leijten tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019, een periodieke analyse te maken om meer inzicht te krijgen in de werking van de wet en hoe dit vorm te geven.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 89, item 3, blz. 9	In behandeling. Deze gedane toezegging wordt in een later stadium relevant. Naar verwachting wordt de Kamer nader geïnformeerd in 2021.
25 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Stoffer tijdens een AO over de Herziening Belastingstelsel, 27 juni 2019, in 2020 de fiscale behandeling in de energiebelasting van Smart Charging te betrekken bij de evaluatie van de energiebelasting.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Herziening Belastingstelsel, 27 juni 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 32 140, nr. 58, blz. 57	In behandeling. De fiscale behandeling in de energiebelasting van Smart Charging wordt betrokken bij de evaluatie van de energiebelasting.
26 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, te kijken of nog meer bekendheid kan worden gegeven aan de compensatie van de leenbijstand. Ook wordt bekeken of de regeling langer open kan blijven of kan een campagne in een ultieme poging om toch nog mensen te vinden die er tot nu toe niet waren.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 27	In behandeling. De verwachting is om met Prinsjesdag deze toezegging af te kunnen doen.
27 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe om medio 2019 te rapporteren over de voortgang inzake de Interactiestrategie.	Staatssecretaris Snel tijdens het AO Belastingdienst, 6 december 2018, Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 451, p. 39.	In behandeling. Wij informeren uw Kamer nader over de opzet en het verloop van het onderzoek wanneer er ontwikkelingen zijn.
28 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt de Kamer toe in de reguliere rapportages op de hoogte houden over de voortgang van het pseudonimiseren.	Staatssecretaris Snel in brief beantwoorden SO over Autoriteit Persoonsgegevens, 7 februari 2019, Kamerstukken II 2018-2019, 32 761, nr. 131. p. 11.	In behandeling.
29 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt toe dat er tegen het einde van dit jaar (2019) voor drie ketens een concreet uitgewerkt plan ligt dat een samenhangende aanpak laat zien om de uitdagingen van deze ketens het hoofd te bieden. Wanneer deze aanpak succesvol blijkt te zijn, zal deze daarna ook worden toegepast bij de andere probleemketens.	Staatssecretaris Snel in voortgangsbrief ICT-portfolioproces, 28 mei 2019, Kamerstukken II 2018-2019, 31 066, nr. 486. p. 6	In behandeling. De Belastingdienst werkt op dit moment aan ketenplannen voor de ketens Loonheffingen, Omzetbelastingen en Gegevens. Deze zullen worden meegenomen in de integrale aanpak IV voor de Belastingdienst die voor de zomer 2020 aan de Kamer wordt verzonden.
30 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt aan het lid Ladders toe dat in het jaarverslag van het APA/ATR-team aandacht besteed zal worden aan de bijdrage van de rullingpraktijk aan het vestigingsklimaat.	Staatssecretaris Snel tijdens het AO Internationaal fiscaal (verdrags)beleid, 4 juni 2019, Kamerstukken II 2018-2019, 25 087, nr. 244. p. 44.	In behandeling, Het jaarverslag wordt gevoegd bij de Voortgangsrapportage Belastingdienst.
31 2018-2019	Staatssecretaris Snel zegt aan de Kamerleden Van Weyenberg, Snels en Bouwman/Van der Geld na twee jaar zal evalueren of met het publiceren van geanonimiseerde samenvattingen van rulings met een internationaal karakter de beoogde transparantie over de rullingpraktijk wordt bereikt, en zal die evaluatie aan de Kamer doen toekomen.	Staatssecretaris Snel tijdens het AO Internationaal fiscaal (verdrags)beleid, 4 juni 2019, Kamerstukken II 2018-2019, 25 087, nr. 244. p. 44.	In behandeling, evaluatie vindt plaats na 2 jaar, in 2021. De commissie die jaarlijks onderzoek doet zal naar samenvattingen kijken.
32 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe om de vaktechnische infrastructuur in te bedden bij Toeslagen.	Staatssecretaris Snel in een brief van 20-9-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 529	Doorlopend. Dit is een doorlopend proces. Er is een reorganisatie in gang gezet en tegelijkertijd zijn vacatures opengesteld voor Vaktechnisch coördinatoren. De werving vindt momenteel plaats en de reorganisatie loopt door tot in het najaar. Zie ook het

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			antwoord op de toezegging gedaan op 11 oktober 2018, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 434 . In behandeling. De gegevens over nationaliteit zijn niet meer raadpleegbaar voor belastingdienstmedewerkers. De laatste hand wordt gelegd aan de volledige verwijdering uit de systemen, zoals verwoord in de Kamerbrief van 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607
33 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat de volledige verwijdering van gegevens over tweede nationaliteit in de systemen eind 2019 gereed zal zijn.	Staatssecretaris Snel in een brief van 20-9-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 529 en Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 490	
34 2019-2020	De staatssecretaris meldt dat ook de Nationale Ombudsman bezig is met een onderzoek naar de behandeling van klachten bij de overheid over etnisch profileren. Bij afronding van dat onderzoek wordt de Kamer geïnformeerd over de resultaten die de Belastingdienst betreffen.	Staatssecretaris Snel in een brief van 15-11-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 538	In behandeling. Het rapport van de Nationale Ombudsman wordt verwacht in september 2020.
35 2019-2020	De staatssecretaris zegt aan het Kamerlid Stoffer toe tijdens het debat «Ten onrechte ingevorderde kinderopvangtoeslagen» dat het tijdig en juist informeren van de Kamer onderdeel is van de cultuurverandering bij de Belastingdienst.	Staatssecretaris Snel tijdens het debat op 4-12-2019. Handelingen II 2019-2020, 32, item 6, p. 35	In behandeling. Deze toezegging wordt meegenomen in het traject 'leiderschap en cultuur'.
36 2019-2020	De staatssecretaris zegt aan het Kamerlid Van Kooten-Arissen toe tijdens het debat «Ten onrechte ingevorderde kinderopvangtoeslagen» dat de compensatie aan ouders niet van invloed is op toeslagen en uitkeringen.	Staatssecretaris Snel tijdens het debat op 4-12-2019. Handelingen II 2019-2020, 32, item 6, p. 25	In behandeling. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 518 d.d. 17 december 2019 gaat in op de compensatie van CAF-11 ouders. Voor CAF-11 is bij beleidsbesluit geregeld dat dit geen invloed heeft op toeslagen en uitkeringen. Beleidsbesluit nr. 2019-200258, Staatscourant 2019, 66172. Voor CAF-overig moet de compensatieregeling nog worden opgesteld naar aanleiding van het rapport AUT-II.
37 2019-2020	Toezegging aan het lid Van Weyenberg dat in de discussies over de herziening van het toeslagenstelsel de opdrachtgever voortaan ook aan tafel zit, en dat er in die discussies niet op voorhand 'klemmen' worden gezet, dat er zonder taboes gediscussieerd kan worden over de mogelijkheden toekomst toeslagenstelsel.	Minister Hoekstra tijdens het debat op 21-1-2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 43, item 26, pag. 25	In behandeling.
38 2019-2020	De samenwerking tussen de toeslagdepartementen (de opdrachtgevers), het directoraat-generaal Toeslagen (opdrachtnemer) en het ministerie van Financiën (de eigenaar) wordt geïntensiveerd en de randvoorwaarden voor de rollen nader ingevuld. Tevens werken we nauw samen in onder meer het IBO om tot een beter stelsel te komen.	Minister Hoekstra in een brief van 4-2-2020. kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 596 , pag. 4	In behandeling.
39 2019-2020	De staatssecretaris zwaegt toe dat in april 2020 een plan van aanpak zal worden opgeleverd om te zorgen dat in de lopende uitvoering van de toeslagenregelingen geen nieuwe problemen ontstaan en dat achterstanden worden weggewerkt.	Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 bijlage.	In behandeling.
40 2019-2020	De staatssecretarissen zeggen toe in de maanden volgend op de kabinetsreactie op het IBO toeslagen	Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 bijlage.	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
41 2019-2020	<p>successievelijk nadere planvorming zal plaatsvinden op de domeinen kinderopvang, wonen en zorg.</p> <p>De staatssecretaris zegt toe waar nodig wetgeving in lijn met de motie van het lid Lodders c.s. voor te bereiden om verbeteringen en alternatieven door te voeren om te bewegen naar een beter en menselijker systeem. De staatssecretaris zegt dat hij hierover in gesprek is met collega-bewindspersonen die de beleidsmatige verantwoordelijkheid dragen voor verschillende toeslagen. Hier worden ook lopende trajecten zoals maatwerk in dienstverlening, het verbetertraject kinderopvangtoeslag en het IBO Toeslagen in meegenomen. Het streven is om te komen tot een nieuw stelsel met oog voor de mensen.</p>	<p>Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607, p. 5</p>	In behandeling.
42 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over het verwijderen van de gegevens over de tweede nationaliteit van Nederlanders uit systemen van Toeslagen, zoals uw Kamer ons heeft opgeroepen in de motie Stoffer c.s.</p>	<p>Staatssecretaris Vijlbrief en Van Huffelen in een brief van 27-2-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607, p. 14</p>	In behandeling.
43 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe binnen enkele weken de Kamer een reactie te geven op de aanbevelingen in het IBO Toeslagen.</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613</p>	In behandeling. Deels voldaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 624 d.d. 30 april «Kabinetsinzet Toeslagen (IBO Toeslagen Deelonderzoek 2)»
44 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe in het volgende AO Toeslagen de Kamer te informeren over de stand van zaken van de stapsgewijze aanpak ten aanzien van het traject «cultuur en leiderschap» bij Toeslagen n.a.v. overleg met de ondernemingsraad van Toeslagen. De invulling van zo'n gefaseerde aanpak is op 3 maart gestart en wordt de komende weken vervolgd. De staatssecretaris zegt dat zij ook op korte termijn beslissingen wil nemen over de fasegewijze aanpak van het totale proces.</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 13-3-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 613, p.17</p>	In behandeling.
45 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe zodra de uitkomsten van diverse onderzoeken binnen zijn, de Kamer te informeren. Het betreft interne onderzoeken naar de vraag of bij signalen van fraude de gepaste middelen worden ingezet, een onderzoek naar het informatiebeheer bij Toeslagen en een onderzoek door een externe partij in overleg met de ADR en Docdirect naar vermiste stukken. Daarnaast wordt door de Autoriteit Persoonsgegevens een onderzoek uitgevoerd naar etnisch profileren.</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630, pag. 5</p>	In behandeling. O.a.: Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 683 , d.d. 17 juli: 'Reactie op rapport Autoriteit Persoonsgegevens'.
46 2019-2020	<p>In Kamerbrief II, 2019/20, 31 066, nr. 596 is mede door de staatssecretaris van SZW een beschrijving gegeven van hoe wij zijn omgegaan met signalen vanuit de Belastingdienst over de eigen bijdrage en proportioneel terugvorderen. De staatssecretaris van SZW heeft eerder medegedeeld dat bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met een geauditeerde werkwijze zal worden gezocht naar nadere stukken om het in</p>	<p>Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630, bijlage 2, pag.2</p>	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
47 2019-2020	<p>die brief geschetste beeld zo compleet mogelijk te maken. De staatssecretaris zegt toe de Kamer hierover nader te informeren.</p> <p>In de brief 31066, nr. 612 is aangegeven dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met een geauditeerde werkwijze verder zal zoeken naar nadere stukken om het geschetste beeld zo compleet mogelijk te maken. De staatssecretaris zegt toe de Kamer hierover te informeren na het afronden van de zoektocht.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 3	In behandeling.
48 2019-2020	Op dit moment wordt het instellingsbesluit van deze commissie opgesteld. De staatssecretaris zegt toe, zodra deze gereed is, te delen met de Kamer. Toeslagen zal deze verzoeken aan een onafhankelijke Commissie aanvullende schadevergoedingen werkelijke schade voorleggen en het advies van deze Commissie volgen.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 10	In behandeling.
49 2019-2020	De staatssecretaris heeft besloten om nader onderzoek te laten doen naar de wijze waarop gegevensbeheer binnen Toeslagen plaatsvindt. De staatssecretaris zegt toe, zodra dat onderzoek is afgerond, de resultaten te delen met de Kamer.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 10	In behandeling.
50 2019-2020	Op dit moment wordt de crisisorganisatie verder uitgebouwd. De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren als de punten bewijsstukken en richtlijnen nader zijn uitgekristalliseerd.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 17	In behandeling.
51 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer zo spoedig mogelijk de Uitvoeringstoets te doen toekomen waarin de uitvoeringaspecten van de werkzaamheden zal duiden. Om een goede uitvoering door de crisisorganisatie niet in de knel te laten komen en omdat deze casussen een gedegen onderzoek vereisen, vergt dit een ander tijdsplan dan de zaken waarin sprake is van herziening en reparatie.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 17	In behandeling.
52 2019-2020	Aan de inrichting van de herstelorganisatie wordt op dit moment druk gewerkt. De staatssecretaris zegt toe de Kamer via de Uitvoeringstoets hierover te informeren.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 24	In behandeling.
53 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe zodra het instellingsbesluit van deze Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag gereed is, deze conform de daartoe geëigende voorhangprocedure met de Kamer te delen. Op dat moment zal de staatssecretaris de Kamer ook informeren over de mensen die op persoonlijke titel zitting nemen in de Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag.	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 26	In behandeling.
54 2019-2020	Voor toeslagnschulden waarvoor alsnog een persoonlijke betalingsregeling wordt verleend, kan normaal gesproken nog grofweg een derde alsnog worden geïnd. De staatssecretaris zegt toe, uiterlijk in de	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 35	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
55 2019-2020	<p>Ontwerpbegroting, de Kamer een definitieve raming van de te verwachten derving zal presenteren.</p> <p>De staatssecretaris zegt toe de Kamer voor het zomerreces het plan van aanpak toe te sturen, om de klantgerichte werkwijze van medewerkers en leidinggevenden binnen Toeslagen te vergroten. Daartoe worden verbeteringen in de dienstverleningsprocessen voorbereid.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 2, pag. 37	In behandeling.
56 2019-2020	<p>Staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over de uitkomst van de expertmeeting «Expertmeeting Eigenbijdrage SZW-BD» van 21 november 2014. De uitkomst volgens deze terugkoppeling was dat de argumentaties om wet- en regelgeving aan te passen, getoetst zouden worden op effectiviteit, houdbaarheid en noodzakelijkheid. Hier is geen inhoudelijke reactie uit op te maken, maar mogelijk zijn er andere relevante stukken die nog niet zijn getraceerd. De komende periode zal benut worden om dit beeld zo compleet mogelijk te maken, met een geauditeerde werkwijze.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 28-4-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 630 , bijlage 4	In behandeling.
57 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe terug te komen op de reikwijdte van de compensatieregeling, niet enkel zien op kinderopvangtoeslag. Of met betrekking tot andere toeslagen daadwerkelijk sprake is van vergelijkbare situaties en hoe moet worden omgegaan met het deel van deze onderzoeken dat betrekking heeft op de huurtoeslag, zorgtoeslag en/of het kindgebonden budget, onderzoekt de Staatssecretaris samen met de betrokken bewindspersonen.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 25-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635 , pag. 2	In behandeling.
58 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe op Prinsjesdag, als onderdeel van het pakket Belastingplan 2021, een wetsvoorstel bij uw Kamer in te dienen met maatregelen ter verbetering van de uitvoerbaarheid van toeslagen.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 25-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635 , pag. 3	In behandeling.
59 2019-2020	<p>De staatssecretaris had eerder gemeld dat het voornemen bestaat om in samenspraak met de staatssecretaris van SZW deze maatregelen in de Awir en de Wet op de Kinderopvang (Wko) te codificeren. Staatssecretaris zegt toe het proportioneel vaststellen samen met de staatssecretaris van SZW als separaat wetsvoorstel bij het Belastingplan 2021 aan te bieden.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 25-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635 , pag. 4	In behandeling.
60 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe dat hij voornemens is de menselijke maat te vergroten door maatregelen op te nemen in een ministeriële verzamelregeling met beoogde inwerkingtredingsdatum 1 juli 2020</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in een brief van 25-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 635 , pag. 4	In behandeling.
61 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe dat de betrokken ouders nog deze maand worden gebeld. Er zal geïnventariseerd worden waar precies hun behoefte ligt en hoe hier vanuit de Belastingdienst zo goed en snel mogelijk aan voldaan kan worden.</p>	Staatssecretaris Van Huffelen in de beantwoording van Kamervragen op 26-5-2020. Handelingen II 2019-2020 (Aanhangsel), nr. 2911	In behandeling. De ouders zijn gebeld over de voorgestelde aanpak. Hierover wordt in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag gerapporteerd.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
62 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat wetgeving wordt voorbereid om verbeteringen en alternatieven door te voeren op weg naar een beter en menselijker systeem. Het kabinet streeft ernaar op Prinsjesdag, als onderdeel van het pakket Belastingplan 2021, een afzonderlijk wetsvoorstel bij uw Kamer in te dienen met maatregelen ter verbetering van de uitvoerbaarheid van toeslagen.	De staatssecretaris op 26-5-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. M. pag. 7	In behandeling.
63 2019-2020	De staatssecretaris zegt aan het lid Omtzigt toe aan de erfgoedinspectie te vragen of zij die managementverslagen alsnog kunnen vinden. Ook zegt de staatssecretaris toe aan de erfgoedinspectie te vragen hoe het is gegaan met de dossiers en de documenten van de ouders.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
64 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe ouders excuses te maken wanneer blijkt dat onvolledige dossiers bij de rechter tot problemen heeft geleid.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
65 2019-2020	De staatssecretaris zegt aan het lid Ladders toe om ook met de ouders in de CAF 11-zaak die niet in bezwaar zijn gegaan te informeren op de (nieuwe) bredere schadevergoeding.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
66 2019-2020	Door de staatssecretaris is aan het lid Leijten toegezegd om contact op te nemen met de 41 ouders in de CAF 11-zaak die in bezwaar zijn gegaan. Onder andere door hen te wijzen op de bredere schadevergoeding.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
67 2019-2020	De staatssecretaris zegt aan Weyenberg toe dat zij aan de staatssecretaris van SZW vraagt om een brief over het interne onderzoek naar documenten met toelichting hoe dat onderzoek er uit ziet, wie het doet en wanneer dit af is, met daarbij ook aandacht voor punt het lid Snels over de alles of niets benadering bij de wetsvoorbereiding.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
68 2019-2020	Aan het lid Leijten is toegezegd dat er gesproken is van opzet/grove schuld in de behandeling van een individuele casus. Zodra dat onderzoek is afgerond, zal de staatssecretaris deze met de Kamer delen. Toezegging n.a.v. motie Leijten 640	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
69 2019-2020	Aan het lid Azarkan is toegezegd dat er een planning komt voor de ouders die op dit moment een opvraag hebben gedaan, zodat ook helder is wanneer voor hen de antwoorden op die vragen kunnen worden gegeven. N.a.v. motie 642 (ontraden)	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
70 2019-2020	N.a.v. motie Azarkan nr. 643, die de regering oproept om een brede doorlichting te organiseren waarin alle uitvoeringsdiensten van de rijksoverheid worden getoetst op beroepsmatige discriminatie, is toegezegd dat aan de minister van Binnenlandse Zaken door te geven om te kijken wat zij daar eventueel mee zou kunnen doen.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
71 2019-2020	Aan Nijboer en Leijten is toegezegd dat we een heldere planning maken over wanneer de ouders die inmiddels in beeld zijn, aan de beurt zijn, wanneer hun dossiers worden behandeld en wanneer zij kunnen rekenen op beoordeling door ons. De meest schrijnende, zwaarste gevallen als eerst behandelen. N.a.v. motie nr. 645	De staatssecretaris zegt toe in het debat Stopzetten kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 2	In behandeling.
72 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Leijten om in het geval waarin iemand in aanmerking zou komen voor de hardheidstegemoetkoming van de regeling, dat alvast te doen. De vangnetbepaling geldt op dat moment nog niet, maar zodra die op z'n plaats is — we kunnen daar natuurlijk voorbereidend werk voor doen — kunnen we zorgen dat we op basis daarvan kunnen uitbetalen.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir van 10 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 81, item 9	In behandeling.
73 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de individuele beoordeling op te schalen vanaf juli. Begin juni is gestart met de beoordeling van de eerste 100 ouders. Deze ouders zijn verdeeld over de verschillende groepen, om een goed beeld van de diverse situaties te krijgen.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468 , nr. 11	In behandeling. Er is gestart met opschalen. De Tweede Kamer wordt hierover gerapporteerd in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
74 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe voornemens te zijn het besluit Compensatieregeling CAF 11 en vergelijkbare (CAF-)zaken aan te passen om de procedure rondom hardheidsregeling en de vangnetbepaling, voor zeer schrijnende gevallen, expliciet vast te leggen. De staatssecretaris neemt deze procedure via de codificatie op in de ministeriële regeling.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468 , nr. 11	In behandeling.
75 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe ouders die niet reageren op onze brief, zullen we persoonlijk contact opnemen om er voor te zorgen dat iedere ouder die institutioneel vooringenomen is behandeld ook door ons kan worden gecompenseerd. Hiermee willen we waarborgen dat iedere ouder die vooringenomen is behandeld ook door Belastingdienst/Toeslagen kan worden gecompenseerd.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468 , nr. 11	In behandeling.
76 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe over de wijze waarop de Belastingdienst/Toeslagen het boetebeleid waar nodig herziet en in de praktijk zal invullen en de voorgenomen intensivering van de handhaving ervan, zal ik uw Kamer nader informeren.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468 , nr. 11	In behandeling.
77 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de effecten van een tijdelijke uitzondering van vermogenstoename door de compensatie in kaart te brengen en naar aanleiding daarvan een besluit nemen op welke wijze de effecten van een compensatie, een herziening of een hardheidstegemoetkoming gemitigeerd zullen worden. Bij dat onderzoek zal ook aandacht worden besteed aan het effect van de vermogenstoename op gemeentelijke regeling zoals schuldhelpverlening en gemeentelijke uitkeringen, om te	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468 , nr. 11	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
78 2019-2020	voorkomen dat ouders die geld krijgen, dat via een andere weg weer moeten terugbetalen. De staatssecretaris zegt toe zodra er meer individuele dossiers zijn onderzocht en er meer inzicht bestaat in de samenstelling ervan, de Kamer hierover te informeren.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	In behandeling. De eerste inzichten zullen worden gedeeld in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
79 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de ministeriële regeling, waarin de nadere regels voor de hardheidsregeling staan, eind juni naar de Kamer te kunnen sturen. De in een ministeriële regeling opgenomen compensatieregeling volgt later.	De staatssecretaris zegt toe in de nota n.a.v. het verslag van 10 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 11	In behandeling.
80 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe de Kamer te informeren over de uitkomsten van het onderzoek van DocDirekt, dat onderzoek doet naar 250 casussen waarin ouders signalen hebben gegeven over kwijtgeraakte stukken. Doel is om te achterhalen wat hier exact gebeurd is, wat voor documenten het zou betreffen en – afhankelijk van de uitkomsten – hoe dit heeft kunnen gebeuren.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling.
81 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe de ministeriële regeling met daarin de nadere regels voor de hardheidsregeling snel naar de Kamer te kunnen sturen. Het streven is om deze regeling 1 juli 2020 inwerking te laten treden.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling.
82 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe in de tweede helft van dit jaar het beleidsbesluit Compensatieregeling CAF 11 en vergelijkbare (CAF)-zaken d.d. 25 mei om te zetten in een ministeriële regeling. Ik beoog daarbij geen enkel verschil tussen het Besluit en de ministeriële regeling. Het is een formele stap om het beleidsbesluit te bestendigen met een wettelijke basis.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling.
83 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe het Besluit Compensatieregeling CAF 11 en vergelijkbare (CAF)-zaken d.d. 25 mei aan te vullen aanvullen met de procedures voor de gevallen waarin ouders op individueel niveau of als onderdeel van een deel van de groep institutioneel vooringenomen zijn behandeld. De staatssecretaris zegt toe een afschrift van dit besluit met de Kamer te delen.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling.
84 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe periodiek tussentijdse evaluaties van de hersteloperatie en de werking van de commissies zal laten uitvoeren zodat er een proces van voortdurende verbetering plaats kan vinden. Elke twee maanden zal ik uw Kamer informeren over de voortgang. In deze rapportage komt te staan hoeveel ouders er een gesprek hebben gehad, waar in het proces de ouders staan en wat de te verwachten planning is.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling. De eerste overzichten zullen worden gedeeld in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
85 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe nog dit jaar 5000 dossiers af te wikkelen in de hersteloperatie. De gemiddelde doorlooptijd vanaf het eerste gesprek is maximaal drie	De staatssecretaris in de Kamerbrief van 16 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. 39	In behandeling. De huidige stand van zaken en bijgestelde verwachtingen worden gedeeld in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
86 2019-2020	<p>maanden is. Deze doorlooptijd is exclusief een eventuele bezwaarprocedure.</p> <p>De staatssecretaris zegt toe aan Leijten te kijken naar een derdengeldrekening, maar niet kan beloven dat we dit kunnen doen. Van belang is dat het geld uitbetaald wordt aan de ouder die er recht op heeft. De staatssecretaris zegt toe dat ze de derdenrekening gaat uitzoeken, maar geen garanties kan geven.</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. De brief met reactie wordt naar verwachting eind augustus met de Tweede Kamer gedeeld.
87 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe aan Omtzigt te kijken naar de mogelijkheden als de uitkering deze boven de vermogenstoets komt. Er zijn verschillende effecten die het ineens krijgen van de uitkering kan hebben (box 3, vermogenstoename, gemeentelijke regelingen) (progressievoorbehoud) De Staatssecretaris wil zorgen dat die effecten er niet zijn, uitzoeken hoe we dit precies gaan regelen maar ik ga onderzoeken of zo'n uitzondering mogelijk is en op welke manier.</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
88 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe aan Lodders te kijken naar samenloop van regelingen, het kan het voorkomen dat ouders in aanmerking komen voor caf compensatie en dan later label van OGS. In alle gevallen moet einduitkomst zijn dat je de beste regeling krijgt die geldt. De Staatssecretaris zegt toe uit te zoeken of dit voorkomt en mocht deze situatie zich voordoen zal de Staatssecretaris ervoor zorgen dat deze aan de Kamer wordt gerapporteerd.</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
89 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe aan Azarkan in de voorgangsrapportage iets zeggen weging van criteria bij de beoordeling. Zo duidelijker wat de effecten zijn van de regelingen; in welke situatie krijgt wie wat?</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
90 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe aan Omtzigt te onderzoeken of ouders meer informatie kunnen krijgen over waarom een besluit wel of niet vergelijkbaar is met CAF11. In de brief van mei waren slechts drie regels. De staatssecretaris gaat dit onderzoeken, maar het is niet wenselijk een definitieve afwijzing af te geven om vervolgens weer tot een ander oordeel te komen.</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
91 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe aan Leijten met Kamer de precieze aantallen van ouders die in het verleden een ogkwalificatie hebben gekregen, waarbij dat onterecht is gebeurd en van de ouders die dan ook in aanmerking komen voor de 30%-regeling, te delen. Het is de bedoeling zo snel mogelijk meer inzicht te krijgen in die aantallen, want dat gaat ons ook helpen om te kijken hoeveel last we daarvan hebben in de uitvoering, in de zin van hoeveel extra werk dat voor ons betekent.</p>	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
92 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Omtzigt tijdens het debat over de Wet hardheidsaanpassing Awir van 17 juni 2020 op 1 september volledig bemenst te zijn om de regelingen te kunnen uitvoeren.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. Hierover wordt gerapporteerd in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
93 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer elke twee maanden een voortgangsrapportage geven over het verloop van de hersteloperatie, hoe die uitpakt en hoe dat wordt gevolgd en gewaardeerd. Daarbij kan de input van bijvoorbeeld de Nationale ombudsman ook een rol spelen. Die gaat dus niet alleen maar over hoeveel dossiers er zijn behandeld en hoeveel ouders we hebben kunnen helpen, maar geeft ook aan wat de financiële uitputting is van het budget.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. De Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag wordt per 2 juli en tot nader order met een termijn van circa twee maanden gepubliceerd. Hierover alsmede over de beoogde inhoud wordt in de komende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag gerapporteerd.
94 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Van Weyenberg dat het haar bedoeling is om de ouders die daadwerkelijk voor herbeoordeling in aanmerking komen, daar zo snel mogelijk van op de hoogte te stellen. Het is belangrijk is dat ouders weten dat ze zich alsnog kunnen melden. Voor zover ze dat nog niet hebben gedaan, kunnen ze dit alsnog doen. Nogmaals, een groot deel van deze groep is al bij ons bekend. Wij zullen dit actief monitoren.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
95 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan Van Weyenberg de ouders actief te wijzen op de vergoeding van de daadwerkelijk geleden schade.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
96 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe aan Leijten in gesprek te gaan met gemeenten over dat ouders geen financiële steun verliezen door de compensatie die zij ontvangen en de compensatie goed terecht komt. Om te kijken hoe onze herbeoordeling en het eventueel uitkeren van geld aan de ouder in combinatie met die schuldhulpverlening een rol gaan spelen.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. Hier wordt naar verwachting in de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag van november vervolg aan gegeven.
97 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, in de voortgangsrapportage te kijken naar de vraag of mensen zelf inbreng hebben wanneer een bedrag uitgekeerd kan worden.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
98 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, scherp te zijn op alle mogelijk nadelige effecten van de vermogenspositie van ouders door de compensatie en daarmee dus ook rekening houdend met een uitzondering voor de huurtoeslag.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
99 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe aan Nijboer dat ouders een brief krijgen waarin de behandeling van hun dossier een datum wordt genoemd. Het moet helder zijn wanneer het traject start, wanneer ouders kunnen verwachten dat de persoonlijk zaakbehandelaar contact met hen opneemt om hun	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
100 2019-2020	dossier te gaan maken en wanneer het einde in zicht is van het traject, even los van de bezwaar- en beroepsmogelijkheden die de ouders daarna nog hebben. Ouders moeten zo snel mogelijk geholpen worden. Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Lodders tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, in de voortgangsrapportage te rapporteren over de wisselwerkingen tussen verschillende regelingen waarbij de het doel is de beste einduitkomst voor de ouder.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. De Tweede Kamer zal in de komende Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag worden geïnformeerd over het beleid wanneer een dergelijke situatie zich voordoet.
101 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Azarkan tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, dat de regeling blijft gelden voor als een verzoek net voor 2024 wordt ingediend.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
102 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Lodders tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, in de voortgangsrapportage de afwegingscriteria te behandelen door bijvoorbeeld schetsen van voorbeelden.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling. In de komende Voortgangsrapportages voorbeelden worden toegevoegd om afwegingscriteria te illustreren.
103 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, dat als er nieuwe wijzigingen worden gevonden voor groepsgewijs vooringenomen handelen die gedeeld wordt met de commissie Van Wijzen en er weer groepsgewijs naar wordt gekeken.	De staatssecretaris in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
104 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, te kijken naar de vraag of de commissie Van Wijzen is geïnformeerd over de zachte stops.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
105 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de Kamer tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, extra stappen te bouwen voor de optie om individueel in aanmerking komen voor de compensatieregeling.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
106 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan de kamerlid Snels tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, mee te geven aan commissie Van Wijzen goed te kijken naar ouders die individueel vooringenomen behandeld zijn.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
107 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan kamerlid Omtzigt tijdens het debat Wet hardheidsaanpassing Awir, 17 juni 2020, te kijken naar meer toelichting: «het helpt ons of het helpt de ouders om meer informatie te krijgen over waarom het besluit de ene of andere kant uitgevallen is» of, beter gezegd «Waarom het advies van de commissie Van Wijzen de ene of de andere kant uitgevallen is». Voorstel is extra goed te kijken naar die extra informatie ter beschikking stellen aan alle ouders.	De staatssecretaris zegt toe in het debat Wet hardheidsaanpassing Awir op 17 juni 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 84, item 6	In behandeling.
108 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat nog acht CAF-zaken waarin de ouders een brief hebben gekregen dat hun zaak	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 17 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 , nr. 676	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
109 2019-2020	<p>niet vergelijkbaar is met CAF 11, opnieuw worden voorgelegd aan de Commissie. Dit nadat een onafhankelijke externe partij een toets heeft gedaan op de juistheid en volledigheid van de aangeleverde informatie. (n.a.v. casus Anker)</p> <p>De staatssecretaris zegt toe, op basis van de informatie die wij nu boven tafel hebben, zal nog worden beoordeeld of deze ook relevante inzichten oplevert voor overige CAF-zaken. Op basis daarvan opnieuw naar die CAF-zaken kijken.</p>	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 17 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676	In behandeling.
110 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de opzet en werking van UHT doorlichten door een extern bureau. Tevens zal het management en de organisatie worden versterkt.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 17 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676	In behandeling.
111 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe extra waarborgen in te bouwen zodat de informatie op basis waarvan dossiers beoordeeld worden en uiteindelijk besluiten worden genomen, in de toekomst juist en volledig is. In dat kader zal op zijn minst iedere twee maanden een externe doorlichting plaatvinden op de kwaliteit van de processen en producten van de herstelorganisatie.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 17 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676	In behandeling.
112 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de maatregelen n.a.v. de Commissie van Wijzen geen gevolgen hebben voor de uitbetaling aan ouders van wie is vastgesteld dat zij recht op een vergoeding hebben. Deze uitbetaling is gepland voor de maand juli.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 17 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 676	Hierover wordt gerapporteerd in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag.
113 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in de herfst van 2020 een feedbackloop te organiseren voor de reguliere uitvoering van de kinderopvangtoeslag en de andere toeslagen.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 23 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
114 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe samen met gemeenten te kijken hoe we die ontstane vervolgproblemen zo veel mogelijk kunnen oplossen en aanpakken om daarmee de ouders een nieuwe start te bieden in hun leven. Door een zodanige uitvoeringspraktijk te organiseren dat mensen het geld dat ze van ons terugkrijgen, ofwel het geld waar ze altijd al recht op hadden ofwel nog aangevuld met een compensatie of een schade-vergoeding, niet weer opnieuw moeten inleveren, ofwel bij de Belastingdienst ofwel bij de gemeente.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 23 juni 2020. Handelingen I 2019-2020, nr. 34, item 3	In behandeling. Hier kan naar verwachting in de Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag van november vervolg aan worden gegeven.
115 2019-2020	De staatssecretaris heeft de adviesraad gevraagd mee te denken over de selectie van ouders voor het ouderpanel en heeft de BAK gesproken over de herstelprocessen en schrijnende gevallen. De staatssecretaris zegt toe de Kamer bij de volgende rapportage over informeren over de BAK (Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag bijeenkomsten). De verslagen van de bijeenkomsten van de BAK zullen op de vernieuwde website toeslagen.nl/herstel worden gepubliceerd.	De Staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
116 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de adviezen van het ouderpanel en de antwoorden van De staatssecretaris, begin juli te publiceren op de nieuwe website.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468 nr. C	In behandeling. De verslagen van het ouderpanel van mei en juni zijn gepubliceerd.
117 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer in de volgende Voortgangsrapportage te kunnen informeren over de werkzaamheden van de Bezwaarschriftenadviescommissie en de Commissie aanvullende schadevergoeding.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling. De Tweede Kamer zal in de komende Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag geïnformeerd worden over de genoemde commissies.
118 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in de volgende Voortgangsrapportage zal uiteenzetten wat de benodigde aantallen FTE's zijn voor de komende jaren om de herstelwerkzaamheden uit te kunnen voeren. De staatssecretaris verwacht dat de benodigde hoeveelheid aan FTE's uiteindelijk hoger zal liggen dan de eerde gecommuniceerde 500.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling. De Tweede Kamer zal in de komende Voortgangsrapportages Kinderopvangtoeslag geïnformeerd worden over de aangepaste schatting.
119 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in de volgende voortgangsrapportage de Kamer te informeren over de voortgang van het afhandelingsproces voor ouders. In die rapportage wordt opgenomen hoeveel ouders er een gesprek hebben gehad, waar in het proces de ouders staan, wat de te verwachten planning is. Deze gegevens worden schematisch opgenomen zodat de voortgang elke twee maanden inzichtelijk is. Ook de lessen die wij trekken uit de ervaringen die wij opdoen met dit proces zullen in de rapportage worden opgenomen.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in de komende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag over geïnformeerd worden.
120 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe te streven de uitspraken op bezwaar voor het eind van deze zomer af te ronden. De ouders hadden tot 7 mei de gelegenheid hun bezwaar in te dienen. In totaal zijn er 57 bezwaren ingediend. De Bezwaarschriftenadviescommissie is in juni gestart met behandeling van deze bezwaarschriften.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
121 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat ouders kwalificatie O/GS én nog openstaande schuld alsnog een persoonlijke betalingsregeling krijgen aangeboden, waar dat voorheen vanwege O/GS was uitgesloten. Dit zal starten zodra in samenwerking met het SCT de kaders voor terecht of onterecht O/GS zijn vastgesteld.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
122 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer in de volgende Voortgangsrapportage verder te informeren over de voortgang van de toekenning van de O/GS-tegemoetkoming. Een verzoek tot een O/GS-tegemoetkoming wordt gelijktijdig met verzoeken tot andere regelingen in behandeling genomen. Mocht het in bijzondere omstandigheden niet mogelijk zijn om binnen deze termijn tot een beslissing te komen dan wordt deze termijn met maximaal zes maanden verlengd.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in de komende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag over geïnformeerd worden.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
123 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer in de volgende Voortgangsrapportage te informeren over de de pilot voor het opstellen van de samenvattingen, dat in juli gestart is. Ook zal half augustus de pilot voor samenstelling van volledige dossiers starten met een beperkt aantal verzoeken, om vervolgens vanaf half september te starten aan de overige verzoeken. Na afronding van de pilot kan een inschatting gemaakt worden van de benodigde tijd voor de oplevering van de dossiers.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in de komende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag over geïnformeerd worden.
124 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer te informeren over het onderzoek Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. IO&E gaat onderzoek doen naar de naleving van de Archiefwet bij de dossiervorming van de toeslagen voor kinderopvang.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
125 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat er een check zal plaatsvinden, op de overeenkomstige dossiers uit de bezwarenprocedure. Het betreffende archiefblok, dat bestaat uit circa 9.000 beroepsdossiers die in de periode 2009-2012 aan het archief zijn aangeboden, is afgesteld op een vernietigingstermijn van 7 jaar in plaats van 12 jaar. Het gevolg hiervan is dat de beroepsdossiers in dit archiefblok te vroeg zijn vernietigd. Voorop staat wel dat indien informatie in dossiers die nodig is voor een herbeoordeling ontbreekt doordat de Belastingdienst/Toeslagen deze onjuist bewaard heeft, ouders altijd het voordeel van de twijfel zullen krijgen.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
126 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat een aangepast cultuurtraject opnieuw aanbesteed moeten worden. Het aanbestedingsproces voor het cultuurtraject zal naar verwachting kort na het zomerreces starten en duurt circa twee maanden.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
127 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat andere maatregelen worden opgenomen in het wetsvoorstel Verbetering uitvoering toeslagen dat onderdeel zal zijn van het Belastingplan 2021 of in sectorwetgeving. Deelrapport 2 IBO Toeslagen bevat een verkenning van alternatieven voor het toeslagenstelsel, een deel van de maatregelen is onderdeel van het Wetsvoorstel hardheidsaanpassing Awir, dat op 25 mei jl. aan uw Kamer is toegezonden.	De staatssecretaris zegt toe in de Kamerbrief van 2 juli 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 468, nr. C	In behandeling.
128 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de relatie tussen de medewerkers van de herstelorganisatie en de vaktechnische specialisten bij UHT en de corporate dienst Vaktechniek te versterken. Voorgenomen standpunten die aan de Commissie worden voorgelegd, moeten gedragen zijn door de vaktechnische lijn. In dat kader zal ook op zijn minst iedere twee maanden een externe doorlichting plaatsvinden op de kwaliteit van de processen en producten van de herstelorganisatie.	De staatssecretaris in een brief van 10-7-2020 over de Commissie van Wijzen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
129 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe in de eerste Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag na het reces (naar verwachting half september) de Kamer nader te informeren over de voortgang van deze acties. Tevens ook de resultaten van de externe doorlichting te kunnen toezenden.	De staatssecretaris in een brief van 10-7-2020 over de Commissie van Wijzen. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 685	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in de komende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag over geïnformeerd worden.
130 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat UHT alle documenten, die behoren tot dossiers van de betreffende CAF-zaken aan de Commissie, zal verstrekken.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 7 juli 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 3485	In behandeling.
131 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat de 'UHT werkinstructie analyse CAF-vergelijkbaar' aangepast zal worden op basis van de maatregelen die zijn getroffen, n.a.v. de commissie van wijzen.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 7 juli 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 3485	In behandeling.
132 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat ouders een brief ontvangen waarin het proces wordt toegelicht van de integrale herbeoordeling van de acht CAF-zaken waarbij op onderzoeksniveau is geoordeeld dat deze niet vergelijkbaar zijn met CAF 11. De persoonlijk zaakbehandelaren zullen met de betreffende ouders contact opnemen om de reacties en de vervolgstappen te bespreken. Een deel zal worden aangehouden naar aanleiding van mijn verzoek om herbeoordeling van de CAF-zaken door de Commissie van Wijzen.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 7 juli 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 3485	In behandeling.
133 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer spoedig over de uitbreiding van de Commissie van Wijzen, dat thans uit vier in plaats van vijf leden bestaat.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 7 juli 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 3485	In behandeling.
134 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat het vervolgproces van de beoordeling CAF-zaken zorgvuldiger verloopt. Bij de herbeoordeling die zal plaatsvinden zoals aangekondigd in de brief van 23 juni, worden ook de onderliggende stukken meegenomen bij de herbeoordeling.	De staatssecretaris zegt toe in het debat van 7 juli 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 3485	In behandeling.
135 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe de Kamer in het najaar nader te informeren over hoe het extern toezicht vormgegeven zal worden op basis van het advies van de externe deskundigen.	Staatssecretaris Vijlbrief in een brief van 10-07-2020 over extern toezicht. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 688 , p. 3	In behandeling.
136 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe dat een projectorganisatie wordt opgezet om de noodzakelijke verbeteringen ten aanzien van de handhaving (en specifiek van de aanpak van signalen van mogelijke fraude), zoals sterke waarborgen, een eenduidig normenkader en het integreren van de menselijke maat in de behandeling, met urgentie op te pakken.	Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681 , pag. 3	In behandeling.
137 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe een grondige, dienstbrede analyse uit te voeren waarbij het gehele applicatie- en gegevenslandschap wordt doorlopen of zich nog onbekende registraties van verouderde of subjectieve risicosignalen bevinden, inclusief vrije tekstvelden. Met de inventarisatie wordt gestart door medewerkers te vragen om mailboxen,	Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681 , pag. 9	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
138 2019-2020	<p>persoonlijke omgevingen of samenwerkingsgebieden te controleren op het voorkomen van risicosignalen en fraudeverdenkingen.</p> <p>De staatssecretaris zegt toe de formatie-uitbreiding dit najaar formeel geregeld te hebben. De formatie van het team van de FG wordt uitgebreid met een functionaris die qua positie en bevoegdheden ook als plaatsvervanger taken over kan nemen van de functionaris gegevensbescherming en die in het bijzonder het domein van de Wet politiegegevens zal oppakken. Daarnaast is voorzien een functionaris die inhoud kan geven aan de meer beleidsmatige en juridische aspecten (zoals het behandelen van klachten en verzoeken).</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681, pag.10</p>	In behandeling.
139 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe wij een concept- plan van aanpak opstellen fraude-aanpak opstellen, nog tijdens dit reces.</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681, pag.14</p>	In behandeling.
140 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe, door KPMG gesignaleerde applicaties, nog beter in zicht krijgen of er daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten op burgers en bedrijven en hoe substantieel deze negatieve effecten dan zijn. Zo kunnen wij beoordelen of we hiervoor passende herstelmaatregelen dienen te treffen.</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681, pag.14</p>	In behandeling.
141 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe te onderzoeken wat nodig is om een beter beeld te krijgen van de samenhang tussen de bevindingen van KPMG en wat wij nu weten over projectcode 1043 en de onderzoeken van het CAF-team.</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681, pag.14</p>	In behandeling.
142 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe de aangekondigde noodzakelijke verbeteringen ten aanzien van de handhaving (en specifiek van de aanpak van signalen van mogelijke fraude) met urgentie oppakken. Deze zomer zal een tijdelijke projectorganisatie worden ingericht. Hierbij zal specifiek worden gekeken naar het gebruik van risicomodellen, selectieregels en andere vormen van selectie in toezicht en fraudeaanpak, zodat de noodzakelijke rechtvaardige behandeling en menselijke maat op korte termijn binnen de Belastingdienst wordt verbeterd.</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 681, pag.14</p>	In behandeling.
143 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe dat de projectorganisatie zich ook bezig gaat houden met een nieuwe visie op de fraudeaanpak. De huidige visie op de fraudeaanpak van de Belastingdienst is opgesteld in 2013. Deze nieuwe visie zal in ieder geval ingegaan op het onderscheid tussen fouten, (grove) schuld vanuit bestuursrecht en fraude vanuit strafrecht.</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 10-7-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 nr. 681, pag.15</p>	In behandeling.
144 2019-2020	<p>De staatssecretaris zegt toe de komende maanden gezamenlijk en zorgvuldig verdere stappen in de realisatie van de ontvlechting van drie dienstonderdelen Belastingdienst,</p>	<p>Staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen in de brief van 15-7-2020 over de aanpak versterking besturing Belastingdienst, Toeslagen en Douane</p>	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
145 2019-2020	Toeslagen en Douane, zoals met de vorming van de drie directoraten-generaal. De staatssecretaris zegt toe volledig meewerken aan een eventuele vervolgpcedure, n.a.v. de conclusies en bevindingen uit het rapport Autoriteit Persoonsgegevens.	Staatssecretaris Van Huffelen in de brief met de kabinetsreactie op het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens van 17-7-2020, pag. 1	In behandeling.
146 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe nog deze zomer een concept plan van aanpak met de Kamer te delen, om ook breed binnen de Belastingdienst het gebruik van nationaliteit te onderzoeken en zullen dit meenemen in het toegezegde plan van aanpak. Dit plan zal in ieder geval ook gaan over wanneer en met welke waarborgen (ten aanzien van doelbinding, noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit) nationaliteit op termijn ingezet zal kunnen worden voor toezicht.	Staatssecretaris Van Huffelen in de brief met de kabinetsreactie op het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens van 17-7-2020, pag. 4	In behandeling.
147 2019-2020	De staatssecretaris zegt toe graag breder in gesprek te gaan met ouders over de effecten die de bevindingen van de AP op ouders hebben gehad of mogelijk nog steeds hebben.	Staatssecretaris Van Huffelen in de brief met de kabinetsreactie op het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens van 17-7-2020, pag. 5	In behandeling.
148 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerleden Leijten en Snels tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019, te kijken naar de kosten die volgen uit arbitrage en hoe deze wellicht te verhalen.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 89, item 3, blz. 10	In behandeling. Deze gedane toezegging wordt in een later stadium relevant. Naar verwachting wordt de Kamer nader geïnformeerd in 2021.
149 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Snels tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019, te bekijken hoe andere lidstaten de omzetting hebben toegepast voor het implementeren van deze wetgeving wanneer hierover informatie over beschikbaar is.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling van het wetsvoorstel Wet fiscale arbitrage, 5 juni 2019; Handelingen II 2018-2019, nr. 89, item 3, blz. 7	In behandeling. Deze gedane toezegging wordt in een later stadium relevant. Naar verwachting wordt de Kamer nader geïnformeerd in 2021.
150 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe in de beantwoording van vragen van het Kamerlid Lodders over het bericht "Expat Americans given one-year reprieve on US repatriation tax", 29 juni 2018, om problematiek via verschillende kanalen te blijven bespreken en de Kamer hiervan op de hoogte te houden.	Staatssecretaris Snel in antwoord op kamervragen over het bericht "Expat Americans given one-year reprieve on US repatriation tax", 29 juni 2018; Aanhangsel Handelingen II, 2017-2018, nr. 2609, blz. 3	In behandeling. Over de stand van zaken is de Tweede Kamer geïnformeerd in de beantwoording van Kamervragen: Aanhangsel van de Handelingen II 2019-2020, nr. 361 en Aanhangsel van de Handelingen II 2019-2020, nr. 2158
151 2019-2020	Staatssecretaris Wiebes zegt toe in beantwoording van Schriftelijke Overleg fiscale moties en toezeggingenbrief aan de Tweede Kamer, 14 april 2018, om uw Kamer elk jaar te informeren over de rendementspercentages voor box 3 voor het komende belastingjaar.	Staatssecretaris Wiebes in beantwoording van Schriftelijk Overleg fiscale moties en toezeggingenbrief aan de Tweede Kamer (Kamerstuk 34 550 IX, nr. 5), 14 april 2017; Kamerstukken II 2016/2017, 34550 IX, nr. 22, blz. 26.	In behandeling. Met Prinsjesdag komen de rendementspercentages voor 2021.
152 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamerleden tijdens het AO Raad voor Economisch en Financiële Zaken, 4 september 2019, de Kamer meteen te betrekken bij nieuwe ontwikkelingen rondom Europese voorstellen aangaande energiebelastingen.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Raad voor Economische en Financiële Zaken, 4 september 2019; Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-07, nr. 1625, p.27	In behandeling. Er zijn nog geen nieuwe ontwikkelingen. Wanneer deze er zijn dan wordt de Kamer daarbij betrokken.
153 2019-2020	Minister-President Rutte zegt toe aan Kamerlid Dijkhoff tijdens debat Algemene Politieke Beschouwingen, 18 september 2019, te kijken naar een fiscale maatregel om loongroei bij bedrijven te stimuleren.	Minister-President Rutte tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen, 19 september; Handelingen II 2019-2020, nr. 3, item 3, blz. 29	In behandeling. Het rapport van de Adviescommissie belastingheffing van multinationals is met uw Kamer gedeeld. In de zomer volgt een kabinetsreactie hierop.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
154 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg, tijdens AO Belastingdienst 25 september 2019, dat een brief naar de Kamer gaat met daarin een uitwijding over de strikte wetgeving rondom verzuimboetes waarbij een uitzondering maken niet mogelijk is.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Belastingdienst 25 september 2019; Kamerstukken II 2019-2020 31 066 nr. 532 blz. 59	In behandeling. De kamer wordt hier binnenkort over geïnformeerd.
155 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, om de emissievrije voertuigen binnen het doelgroepenvervoer te blijven monitoren om te kijken of het goed gaat.	Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 79	In behandeling. De evaluatie vindt plaats in 2021 door I&W.
156 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, om voor de zomer samen met de minister van Infrastructuur en Waterschappen een tussenrapportage te maken m.b.t. rekeningrijden.	Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 90	In behandeling. Het onderzoek loopt.
157 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019, een inschatting te maken van de samenloop tussen ATAD 2 en bilaterale verdragen. Omtzigt: «...over een jaar of zo een terugrapportage krijgen.»	Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 137-139	In behandeling. De Kamer zal over dit punt worden geïnformeerd bij de beantwoording van de vragen in het kader van het schriftelijk overleg over de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2020.
158 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Snels tijdens het Wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november, een milieubelasting voor de grote scheepvaart te voorstellen om op de Ecofin agenda te zetten.	Staatssecretaris Snel tijdens het wetgevingsoverleg pakket Belastingplan 2020, 4 november 2019; Kamerstukken II 2019-2020, 35 302, nr. 68 , blz. 97	In behandeling. Dit onderwerp wordt geclusterd met soortgelijke onderwerpen als deze opkomen op de Ecofin agenda.
159 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Nota naar aanleiding van het Verslag 'Overige fiscale maatregelen', 22 oktober 2019, in voortzetting van toezegging van voormalig staatssecretaris Wiebes, de Kamer te informeren wanneer bepaalde berichten of groepen personen onder de keuzeregeling worden gebracht (blz. 23-24). Op blz. 26 geven we aan dat we ons aan die toezegging houden in reactie op de vraag van het CDA om expliciete bevestiging van de eerder gedane toezegging.	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van het Verslag 'Overige fiscale maatregelen', 22 oktober 2018; Kamerstukken II 2019-2020, 35 303 nr. 6 , blz. 23-24, 26	In behandeling. Op z'n vroegst relevant 1-7-2021, wanneer de keuzeregeling in werking treedt.
160 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Nota naar aanleiding van het Verslag 'Overige fiscale maatregelen', 22 oktober 2019, burgers die geen keuze maken voor contact via post of elektronisch een standaardwaarde toegekend krijgen (papier of digitaal). De burger wordt tijdig geïnformeerd over de standaardwaarde. De invulling van de standaardwaarde wordt in een ministeriële regeling vastgesteld.	Staatssecretaris Snel in Nota naar aanleiding van het Verslag 'Overige fiscale maatregelen', 22 oktober 2018; Kamerstukken II 2019-2020, 35 303 nr. 6 , blz. 25-26	In behandeling. De Kamer wordt hier binnenkort over geïnformeerd.
161 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Van Weyenberg tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, dat contact gezocht is met ministerie IenW over de Milieu-investeringsaftrek. IenW is	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 16	In behandeling. De elektrische voertuigen voor doelgroepenvervoer zijn sinds 1 januari 2020 opgenomen op de Milieulijst. Het is zinvol om de werking van de milieu-investeringsaftrek over een geheel jaar

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
162 2019-2020	<p>bezig met het opstellen van de Milieulijst 2020 in de MIA en daaraan het doelgroepenvervoer toevoegen. Daarnaast de toezegging dat dit gemonitord wordt.</p> <p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Omtzigt tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, mee te nemen in het monitoringsverzoek van Kamerlid Van Weyenberg, of er knelpunten ontstaan bij de wat langere ritten?</p>	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 17	<p>te bezien. Om die reden wordt hier volgend jaar op teruggekomen bij uw Kamer.</p> <p>In behandeling. De elektrische voertuigen voor doelgroepenvervoer zijn sinds 1 januari 2020 opgenomen op de Milieulijst. Het is zinvol om de werking van de milieu-investeringsaftrek over een geheel jaar te bezien. Om die reden wordt hier volgend jaar op teruggekomen bij uw Kamer.</p>
163 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Ladders tijdens behandeling pakket Belastingplan 2019, 13 november 2019, dat signalen uit de praktijk om zoveel mogelijk duidelijkheid te verschaffen over de vraag hoe en wanneer het beste aan deze documentatieplicht kan worden voldaan, wordt gemonitord. Dit kan op zijn vroegst met Belastingplan 2022 gedaan.	Staatssecretaris Snel tijdens behandeling Pakket Belastingplan, 13 november 2019; Handelingen II 2019-2020, nr. 23, item 8 blz. 18	In behandeling. In de fiscale moties en toezeggingenbrief van Prinsjesdag 2021 wordt teruggekomen op de gevolgen van deze wet voor de administratieve lastenontwikkeling voor het midden- en kleinbedrijf (mkb).
164 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in de Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019, de verruimde schenkingsvrijstelling te evalueren op de effectiviteit en doelmatigheid van bestaand beleid. Voor 2020 is een evaluatie voorzien.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, E, blz.14	In behandeling. Voor 2020 is een evaluatie van de schenkingsvrijstelling van 100.000 euro (per 2017, wordt jaarlijks geïndexeerd) voor de eigen woning voorzien.
165 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in de Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019, uitkomsten van het onderzoek o.b.v. motie Ronnes en de afspraken uit het Klimaatakkoord naar verwachting te delen voor de zomer met de Kamer.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Belastingplan 2020, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 302, E, blz. 26	In behandeling. Het ministerie van BZK doet momenteel onderzoek naar aanleiding van de motie Ronnes. Bij dit onderzoek zijn onder meer het Rijk, Aw, WSW en Aedes betrokken. De verwachting is dat het onderzoek voor de zomer aan uw Kamer gestuurd toegezonden kan worden.
166 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in Memorie van Antwoord Wet bronbelasting 2021, 28 november 2019, een seminar te organiseren over tax Governance.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 305, C, blz. 6-7	In behandeling. Het streven is eind van dit jaar een conferentie te organiseren (onder voorbehoud, i.v.m. Corona).
167 2019-2020	Staatssecretaris Snel herhaalt zijn toezegging aan de Tweede Kamer nu ook aan de Eerste Kamer in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019, aan de EC de suggestie te doen een mogelijkheid te creëren waarbij vertegenwoordigers van de EU-lidstaten samenkomen en uitwisselen op welke wijze ATAD 2 is geïmplementeerd en op welke wijze dit gehandhaafd wordt om de regelgeving te waarborgen.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 241, C, blz. 11	In behandeling. Brief is op 27 maart aan de EC gezonden met daarin: aandacht voor dubbele belastingheffing onder ATAD2 en delen ervaring.
168 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt opnieuw toe aan de Kamer in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019, dat contact gezocht wordt met de Europese Commissie over een Europese oplossing voor besproken hybridemismatch.	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet implementatie tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 241, C, blz. 16	In behandeling. Brief is op 27 maart aan de EC gezonden met daarin: aandacht voor dubbele belastingheffing onder ATAD2 en delen ervaring.
169 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de fractieleden van de VVD in de Memorie van Antwoord betreffende de Wet implementatie EU-richtlijn	Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet implementatie EU-richtlijn meldingsplichtige	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
170 2019-2020	<p>meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies, 28 november 2019, om op basis van ervaringen in de praktijk over een aantal jaren in een voortgangsrapportage terug te komen op de effecten van het voorgestelde artikel 16, zevende lid [NB: dit wordt m.i.v. 1 juli het achtste lid], van de Algemene wet inzake rijksbelastingen. Met daarbij de kanttekening dat het nog jaren duurt voordat er een navorderingsaanslag kan worden opgelegd over een jaar waarin ook een melding inzake Richtlijn (EU) 2018/822 is gedaan en het daardoor ook nog jaren kan duren voordat hierop kan worden teruggekomen.</p> <p>Staatssecretaris Snel zeg toe aan Kamerlid Vendrik tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, elk jaar, conform het proces rondom de augustusbesluitvorming, te kijken naar een evenwichtige inkomensverdeling en koopkrachtontwikkeling.</p>	<p>grensoverschrijdende constructies, 28 november 2019; Kamerstukken I 2019-2020, 35 255, C, blz. 6</p> <p>Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 3, blz. 6</p>	<p>In behandeling. Deze toezegging wordt meegenomen in de augustusbesluitvorming van dit jaar.</p>
171 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Vendrik tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, samen met minister I&W een brief naar de Kamer te sturen voor het kerstreces waarin het voortgangsproces beschreven wordt voor betalen voor mobiliteit.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 16</p>	<p>In behandeling. Onderzoek is gestart.</p>
172 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019, ook de Eerste Kamer op de hoogte stellen over de effecten van de documentatieverplichting op de administratieve lasten die op verzoek van de Tweede Kamer gemonitord worden.</p>	<p>Staatssecretaris Snel tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 10 december 2019; Handelingen I 2019-2020, nr. 12, item 12, blz. 22</p>	<p>In behandeling. In de tweede M&T brief van 2021 wordt teruggekomen op de gevolgen van deze wet voor de administratieve lastenontwikkeling voor het midden- en kleinbedrijf (mkb).</p>
173 2019-2020	<p>Staatssecretaris Snel zegt toe aan Kamerlid Vendrik in Memorie van Antwoord, 9 juli 2019, de Kamer een afschrift te versturen van een uiteenzetting aan de Tweede Kamer over welke keuzes de andere lidstaten hebben gemaakt bij de implementatie van de EU-arbitragerichtlijn.</p>	<p>Staatssecretaris Snel in Memorie van Antwoord Wet fiscale arbitrage, 9 juli 2019; Kamerstukken I 2018-2019, 35 110, B, blz. 3</p>	<p>In behandeling. Brief gaat naar de EC m.b.t. de volgende onderwerpen: EU-arbitragerichtlijn, ATAD 1 en 2 en DAC6.</p>
174 2019-2020	<p>Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Ecofin, 12 februari 2020, «Met collega's in Europa af te spreken of de criteria van de Europese fiscale zwarte lijst duidelijker kunnen worden opgesteld.»</p>	<p>Staatssecretaris Vijlbrief, tijdens AO Ecofin 12 februari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1682, blz. 23</p>	<p>In behandeling. Zal worden besproken in de Gedragscodegroep in het kader van de evaluatie van de fiscaal zwarte lijst.</p>
175 2019-2020	<p>Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, om met Belgische ambtsgenoot De Croo te kijken of er snel onderhandelingen over een nieuw belastingverdrag op korte termijn hervat kunnen worden en hierover wordt de Kamer geïnformeerd.</p>	<p>Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 26 834, nr. 48, blz. 9</p>	<p>In behandeling. Over de uitkomsten van het overleg wordt uw Kamer spoedig geïnformeerd.</p>
176 2019-2020	<p>Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, met een</p>	<p>AO belasting- en sociale zekerheidspositie van grensarbeiders, 5 maart 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 26 834, nr. 48, blz. 10</p>	<p>In behandeling. Het onderzoek naar het in beeld brengen van situaties van discoordinatie tussen belastingheffing en premieheffing in relatie tot België en</p>

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
177 2019-2020	zo volledig mogelijk overzicht van situaties van discoördinatie tussen belastingheffing en premieheffing te komen in relatie tot België en Duitsland. Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, onderzoek te doen naar de mogelijkheden in relatie tot België en Duitsland voor een drempelregeling voor thuiswerkdagen van grensarbeiders en dit ook aan te kaarten bij de OESO.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 26 834, nr. 48 , blz. 12	Duitsland is gestart. Naar verwachting wordt dit onderzoek in de tweede helft van 2020 afgerond. In behandeling. Zodra uitkomsten te melden zijn naar aanleiding van het onder de aandacht brengen van een regeling voor thuiswerkdagen, wordt uw Kamer daarover geïnformeerd.
178 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer in de 'brief forfaitaire rendemenden box 3', 3 maart 2020, de Kamer te informeren over het aantal gevallen die door de correctie onder de teruggaafgrens van 15 euro komen te vallen en op basis daarvan bekeken wordt of teruggave hiervan operationeel uitvoerbaar is op een proportionele wijze.	Staatssecretaris Vijlbrief in 'brief forfaitaire rendemenden box 3', 3 maart 2020; Kamerstukken II 35 302, nr. 75 , blz. 3	In behandeling. Het onderzoek naar het aantal gevallen loopt nog. Over de resultaten zal in de volgende fiscale moties en toezeggingenbrief worden gerapporteerd.
179 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen zeggen toe aan de Kamer in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen', op Prinsjesdag de Kamer te informeren over alternatieve methoden om de betalingskorting voor de vennootschapsbelasting per 2021 af te schaffen.	De staatssecretarissen van Financiën in de Kamerbrief 'Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen', 27 februari 2020; Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 607 , blz. 11	In behandeling. Invoering van de betalingskorting is afhankelijk van de mogelijke toezeggingen van de Belastingdienst. Wij informeren uw Kamer binnenkort hierover.
180 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe aan de Kamer in de brief 'Beantwoording Schriftelijk overleg over het door de Algemene Rekenkamer toegezonden Rapport «Forfaits in het belastingstelsel», 5 december 2019, de Kamer te informeren in het eerste kwartaal 2020 over welke forfaits in aanmerking komen voor actualisatie.	Staatssecretaris Snel in Kamerbrief 'Beantwoording Schriftelijk Overleg over het door de Algemene Rekenkamer toegezonden rapport «Forfaits in het belastingstelsel», 5 december 2019; Kamerstuk 32 140, nr. 68	In behandeling. Eerste fase van het onderzoek is afgerond. Daarbij is in beeld gebracht welke forfaits potentieel actualisatie behoeven. Momenteel worden mogelijke beleidsopties in kaart gebracht. In het najaar informeren wij uw Kamer welke beleidsopties daarbij overwogen kunnen worden.
181 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, een onderzoek naar wegleffecten vracht (Schiphol en MAA) te doen en dit voor Prinsjesdag te delen met de Kamer.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 31-32	In behandeling. Het onderzoek loopt op dit moment en wordt naar verwachting voor Prinsjesdag afgerond.
182 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer, tijdens de plenaire behandeling van het Wetsvoorstel vliegbelasting, 11 maart 2020, de vracht te monitoren tot aan een evaluatie (die na 2 jaar is toegezegd in het amendement), inclusief een tussenrapportage na 1 jaar naar de Kamer te verzenden.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling Wetsvoorstel Vliegbelasting, 11 maart 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 62, item 10, blz. 47	In behandeling. Deze toezegging kan behandeld worden zodra de vliegbelasting in werking is getreden.
183 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer in brief 'beantwoording vragen schriftelijke overleg pijler 2', 10 februari 2020, om de Kamers een update te sturen voorafgaand aan de volgende plenaire vergadering van het Inclusive Framework op 1-2 juli.	Staatssecretaris Vijlbrief in brief 'beantwoording vragen schriftelijke overleg pijler 2', 10 februari 2020; Kamerstukken 2019-2020 32 140, nr. 66 , blz. 4	In behandeling. De plenaire vergadering van het Inclusive Framework in Berlijn is in verband met de coronacrisis uitgesteld tot oktober. Voortgepijld zal aan de vergadering in oktober zal een brief naar de Kamers worden verzonden.
184 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe te bekijken hoe hij Kamerlid Van Rooijen kan helpen bij het informatieverzoek.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens behandeling pakket Belastingplan 2020, 26 mei 2020; Handelingen I 2019-2020, nr. 28, item 8, blz. 2	In behandeling. Er worden gesprekken gevoerd.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
185 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe om externe vakinhoudelijke experts vragen om onderzoek te doen naar juridische kwaliteit van de opgelegde aanslagen.	Staatssecretaris Snel in brief ADR-onderzoek naar het uitnodigingenbeleid bij erfbelasting, 20 september 2019, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066 nr. 527 , blz. 1	In behandeling.
186 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt Kamerlid Omtzigt toe dat hij het voorstel om de ADR onderzoek te laten doen naar de erf- en schenkbelasting inclusief een assurancerapport zal doorgeleiden en dat minister Hoekstra de Kamer daarover zal informeren.	Staatssecretaris Snel tijdens AO Belastingdienst op 29 februari 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 532 , blz. 38.	In behandeling, zodra het onderzoek en het rapport zijn afgerond, wordt de Kamer geïnformeerd.
187 2019-2020	Staatssecretaris Snel zegt toe dat de cultuurverandering ook inhoudt dat als er signalen zijn en er om informatie gevraagd wordt vanuit de Kamer, daar naar de toekomst toe direct op wordt geanticipeerd.	Staatssecretaris Snel tijdens debat over de CAF 11-zaak over ten onrechte ingevorderde kinderopvangtoeslagen op 4 decembe 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 32, item 6, blz. 35.	In behandeling. De Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» van 27 februari 2020 beschrijft dat binnen de uitvoering ruimte moet zijn om knelpunten te benoemen en waar mogelijk zelf aan te pakken. Voor het tijdig signaleren en adequaat oppakken hiervan is veel aandacht in het cultuurprogramma.
188 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe voor de zomer een verbeterplan op te leveren voor de ICT vernieuwing en verbetering.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 4	In behandeling. Planning is om de Kamer gedurende tegen het einde van het zomerreces te informeren.
189 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe voor de zomer de Kamer te informeren over de vervolgaanpak van het externe cultuuronderzoek.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 8	In behandeling. Planning is om de Kamer gedurende tegen het einde van het zomerreces te informeren.
190 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe voor de zomer de Kamer te informeren over de integrale aanpak IV voor de Belastingdienst waarin de zeer bruikbare aanbevelingen van EY, KPMG en BIT worden verwerkt.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 10	In behandeling. Planning is om de Kamer gedurende tegen het einde van het zomerreces te informeren.
191 2019-2020	De staatssecretarissen Vijlbrief en Van Huffelen zeggen toe voor de zomer de Kamer te informeren over de achtergrond, omvang en eventuele gevolgen van de problematiek omtrent schulden die zijn verjaard.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris Van Huffelen in Kamerbrief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» op 27 februari 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 30 166, nr. 607 , p. 13	In behandeling, planning is om de Kamer in het najaar te informeren.
192 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het Kamerlid Nijboer dat hij de Kamer in het Jaarplan 2021 van de Belastingdienst zal informeren over de afname van het aantal controles door de Belastingdienst.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	In behandeling. Planning is om de Kamer in het Jaarplan 2021 van de Belastingdienst te informeren.
193 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan de Kamerleden Ladders en Stoffer toe dat hij de Kamer zal informeren over de mogelijkheden om zowel in digitale als in fysieke vorm te communiceren met de Belastingdienst.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	In behandeling. Om te komen tot het doorvoeren van een fundamentele transformatie van de dienstverlening en interactie bij de Belastingdienst, Toeslagen en Douane hebben we een extern onderzoek uitgezet. Wij informeren uw Kamer nader over de opzet en het verloop van het onderzoek.
194 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe na overleg met de minister van Binnenlandse Zaken de Kamer een brief te sturen over e-herkenning, waarin hij in zal gaan op de kosten van het doen van aangifte, het ontbreken van een wettelijke basis ten aanzien	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 74	In behandeling. De brief over de kosten van eHerkenning en het onderzoek dat is gedaan naar Europese implementatie van authenticatiemiddelen zijn door de staatssecretaris van BZK, mede namens de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
	van het verplichte gebruik van e-herkenning, een vergelijking met omringende landen en welke alternatieve scenario's er zijn.		Belastingdienst, wordt in juni naar uw Kamer gezonden. Een brief over de wettelijke basis ten aanzien van het verplichte gebruik van eHerkenning is 24 april jl. naar uw Kamer gezonden.
195 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe dat hij de Kamer een Update jaarplan Belastingdienst zal sturen.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 75	In behandeling, de update op het jaarplan kan uw Kamer in juni 2020 verwachten.
196 2019-2020	Staatssecretarissen van Huffelen en Vijlbrief zeggen aan het Kamerlid Snels toe dat zij de Kamer nader zal informeren over de uitwerking van de pijler cultuur bij de Belastingdienst ten aanzien van rechtsbescherming.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 73	In behandeling, de Kamer wordt tegen het einde van het zomerreces geïnformeerd over de vervolgaanpak van het externe cultuuronderzoek, waarin deze toezegging wordt meegenomen.
197 2019-2020	Staatssecretaris van Huffelen zegt aan het lid Lodders toe dat zij de Kamer nader zal informeren naar aanleiding van vragen over de screening douaniers.	Staatssecretaris van Huffelen tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 75	In behandeling. Planning is om de Kamer na het zomerreces te informeren.
198 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, aan de Belastingdienst een beoordeling te vragen of bepaalde Duitse socialezekerheidsstelsels (zoals de Beamtenversorgung, de Soldatenversorgung, Alterssicherung der Landwirte en de berufständische Versorgungseinrichtungen) te beoordelen naar Nederlandse maatstaven.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belasting- en socialezekerheidspositie van de grensarbeider, 5 maart 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 26 834, nr. 48 , blz. 10-11	In behandeling; eind mei wordt de uitkomst van de beoordeling verwacht. Daarna zullen wij de Kamer informeren.
199 2019-2020	Minister Hoekstra zegt de Kamer toe de situatie omtrent belastingaangifte en specifiek de mensen die daarbij van hulp afhankelijk zijn te blijven monitoren en de Kamer op de hoogte te houden.	Minister Hoekstra tijdens debat over de actuele ontwikkelingen rondom het coronavirus, 18 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, item 64, nr. 2	In behandeling, loopt mee in reguliere monitoring. Belastingplichtige die zich hebben aangemeld voor de HUBA hebben standaard uitstel gekregen.
200 2019-2020	De Staatssecretaris zegt toe aan de Kamer in het verslag SO van 5 februari 2020 het voorgenomen kader te doen toekomen zodra dit gereed is en instemming van de medezeggenschap verkregen is.	Staatssecretaris in het verslag SO van 5 februari 2020, Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 597 , p. 6	In behandeling. De medezeggenschap heeft in april 2020 ingestemd met het kader.
201 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt in bijlage 7 van de brief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen» Kamerstukken II, 2019-2020, 31066, nr. 607 toe, de kamer op de hoogte te stellen van de vraag in hoeverre de polisadministratie bij het vaststellen van de voorlopige aanslag (VA) kan worden betrokken.	Staatssecretaris Vijlbrief in bijlage 7 van de brief «Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen», 27 februari 2020, Kamerstukken II, 2019-2020, 31 066, nr. 607	In behandeling.
202 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen over de transformatie van de dienstverlening en interactie bij de Belastingdienst is een extern onderzoek uitgezet.	Staatssecretaris Vijlbrief en staatssecretaris van Huffelen in Kamerbrief Belastingdienst van 4 maart van datum 28 april 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 31 066, nr. 634 , blz. 2	In behandeling, in juni van dit jaar informeer ik uw Kamer nader over de opzet en het verloop van het onderzoek.
203 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt aan het lid Snels toe dat zij in de reeds aangekondigde Kamerbrief over het onjuist informeren van de Nationale ombudsman met betrekking tot vervolgingskosten dieper in zal gaan op de oorzaken van het onjuist informeren.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens AO Belastingdienst, 4 maart 2020, Handelingen II 2019-2020, 31 066, nr. 622 , p. 73	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
204 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe dat periodiek zowel de Nationale ombudsman als de Tweede Kamer (via de moties- en toezeggingenbrief) geïnformeerd worden over het plan van aanpak, de correctie van de ten onrechte niet verlaagde kosten (zowel met betrekking tot de periode 2014-2018 als de periode daarna) en de voortgang met betrekking tot het oplossen van het probleem.	Staatssecretaris Vijlbrief in brief «Reactie op verzoek commissie over onjuiste informatieverstrekking door de Belastingdienst aan de Nationale Ombudsman», 2 maart 2020, Kamerstukken II, 2019–2020, 31 066, nr. 603 , blz. 3	In behandeling. Voor voortgang zie fiscale moties en toezeggingenbrief voorjaar 2020. In de volgende moties en toezeggingenbrief wordt de Kamer op de hoogte gebracht over de voortgang.
205 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen herhaalt een eerdere toezegging voor de zomer terug te komen op de cultuurverbetering.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag, 27 mei 2020, Handelingen II, 2019-2020, nr. 75 item 5 p. 27	In behandeling.
206 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst) zegt toe terug te komen op de resultaten van de ADR (Schenk en Erf), te delen na het zomerreces.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling. Uw kamer wordt hierover geïnformeerd.
207 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst) zegt toe in de tweede helft van augustus een plan van aanpak toe te sturen hoe om te gaan met terugbetaling belastingsschulden.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling. Uw Kamer wordt hierover in de tweede helft van augustus geïnformeerd.
208 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Toeslagen en Douane) zegt toe om de Tweede Kamer in augustus in een brede brief te informeren waar we naar toe willen met cultuur, ontvlechting, (toekomstbestendigheid) ICT en hier ook de communicatiestrategie bij te betrekken. En hierin ook de opleverdatum van een nieuw BTW-identificatiemiddel op te nemen.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling. Uw Kamer wordt hierover geïnformeerd middels een brief die eind augustus wordt verstuurd.
209 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Toeslagen en Douane) zegt toe om de mogelijkheden te bekijken van fysieke belastingkantoren.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling.
210 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Toeslagen en Douane) zegt toe om de mogelijkheden te bekijken van de inzet van klantenpanels voor andere onderdelen van de BD, zoals die nu voor Toeslagen zijn ingericht.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling.
211 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst) zegt toe dat de situatie van dubbele belastingen rond Noorse vrachtwagenchauffeurs, is geregeld. Indien het anders is, wordt de Tweede Kamer geïnformeerd. (Lodders: er komt een overeenkomst tussen Noorse en Nederlandse Belastingdienst).	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020	In behandeling. De gemaakte afspraken ter voorkoming van dubbele belasting zijn inmiddels uitgewerkt en voorgelegd aan de vrachtwagenchauffeurs; de motie is afgedaan voor zover deze betrekking heeft op de vrachtwagenchauffeurs. Voor de Rijnvaarders zijn er tijdelijk geen invorderingsmaatregelen van toepassing (zie Kamerstukken II 2019-2020, 26834, nr. 50). Gedurende de zomer zetten wij de gesprekken met Luxemburg voort. Het streven is om in september tot een akkoord te komen. Wij zullen uw Kamer hierover nader informeren.
212 2019-2020	Staatssecretaris Van Huffelen zegt aan het lid Leijten toe dat inderdaad alle systemen die potentieel lijken op FSV meegaan in het onderzoek FSV.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag, 27 mei 2020, Handelingen II, 2019-2020, nr. 75 item 5 p. 19	In behandeling. Aan deze toezegging is deels voldaan door fase 1 van het onderzoek van KPMG. Kamerstukken II 2019-2020 31066. Nr. 681 (brief 10 juli). Het tweede deel zal worden meegenomen in fase twee van het

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			onderzoek fase 2 die nog opgestart moet worden. Uw Kamer wordt hier ter zijner tijd over geïnformeerd.
213 2019-2020	De staatssecretaris Van Huffelen zegt toe aan het Kamerlid Ladders om in het onderzoek naar de verbeteringen of de veranderingen van het stelsel van de kinderopvangtoeslag ook specifiek te kijken naar het thema van het niet-publiek gefinancierde/ andere vormen van financiering van de kinderopvang mogelijk zijn. En of er ook mogelijkheden zijn om de toeslagen op een heel andere manier te gaan bekijken, bijvoorbeeld door dat mee te nemen in de belastingen. De staatssecretaris zegt toe dat het totale stelsel wordt meegenomen in het ibo-onderzoek.	Staatssecretaris Van Huffelen tijdens het debat over het stopzetten van de kinderopvangtoeslag van 27 mei 2020; Handelingen II 2019-2020, nr. 75, item 5, blz 38	In behandeling. Er wordt gewerkt om eind van dit jaar (2020) de contouren van een ander stelsel gereed te hebben. Hier zullen deze opties ook meegenomen worden.
214 2019-2020	Minister Hoekstra zegt toe aan de Kamer tijdens het debat over de verschillende kortetermijnstimulerings- en reddingsmaatregelen en de langetermijnontwikkelingen van de economie, 28 mei 2020, een onderzoek te doen naar de kloof in fiscale behandeling tussen vreemd en eigen vermogen verder te verkleinen als uit de analyse blijkt dat dit nog steeds een probleem is.	Minister Hoekstra tijdens het debat over de verschillende kortetermijnstimulerings- en langetermijnontwikkelingen van de economie op 28 mei 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 76, item 6, blz. 37-38	In behandeling. De toezegging is ter hand genomen. De uitkomsten worden te zijner tijd met uw Kamer gedeeld.
215 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe aan de Kamer tijdens het AO ZZP op 17 juni 2020, om na de zomer de Tweede Kamer te informeren over de exactie invulling van de pilot voor de webmodule. Daarin wordt ook opgenomen of de maaltijdbezorgers één van de sectoren in het kader van de sectorbenadering kunnen worden.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO ZZP op 17 juni 2020: ongecorrigeerd verslag, blz. 66	In behandeling. Na de zomer ontvangt de Kamer een brief over de pilot webmodule.
216 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe tijdens het AO Belastingdienst 23 juni 2020 terug te komen bij de Kamer in het kader van het Belastingplan (Prinsjesdag) terug op de aanpassing van de vermogensrendementsheffing.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020, ongecorrigeerd verslag, blz. 50	In behandeling. Er wordt momenteel gewerkt aan een nieuw box 3-voorstel.
217 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst) zegt toe tijdens het AO Belastingdienst 23 juni 2020, in de tweede helft van augustus een plan van aanpak toe te sturen hoe om te gaan met terugbetaling belastingsschulden.	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Belastingdienst, 23 juni 2020, ongecorrigeerd verslag, blz. 50	In behandeling. De Kamer wordt hier binnenkort over geïnformeerd.
218 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief zegt toe tijdens het AO Ecofin 30 juni 2020 na de zomer de Kamer per brief te informeren over de voortgang van de discussie in de OESO over de digitaliserende economie	Staatssecretaris Vijlbrief tijdens het AO Ecofin 30 juni 2020, ongecorrigeerd verslag, blz. 27	In behandeling. Voorafgaand aan de plenaire vergadering van het Inclusive Framework in oktober zal een brief naar de Kamers worden verzonden.

Niet-fiscaal

Tabel 87 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2014-2015	Lid van Veldhoven verzoekt de Kamer te informeren over de voortgang van de verbetermaatregelen (inzake op orde brengen interne bedrijfscultuur) middels een halfjaarlijkse	Kamerstukken II 2014-2015, 28 165, nr. 201	Afgerond, Tweede Kamer heeft een brief gehad waarin is vermeld dat alle maatregelen zijn doorgevoerd (Kamerstukken II 2017-2018, 28 165, nr. 273)

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
	voortgangsrapportage tot het moment dat interne procedures van NS op orde zijn.		
2 2017-2018	Lid Nijboer verzoekt de regering met banken in gesprek te gaan met als doel dat bankafschrijvingen altijd duidelijk herleidbaar zijn tot bedrijf en transactie.	De plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten, d.d. 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 25 . Aangenomen op 11 september 2018.	Afgerond met brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten najaar 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
3 2017-2018	Leden Paternotte en Leijten verzoeken de regering om, samen met de sector de haalbaarheid te onderzoeken van een marktbrede vergelijking als uitgangspunt voor onafhankelijk advies, en de conclusies hiervan voor de zomer met de Kamer te delen.	Behandeling van de Wet implementatie richtlijn verzekeringsdistributie. Kamerstukken II 2017-2018, 34 770, nr. 11 . Aangenomen op 6 februari 2018.	Afgerond. De Kamer is hierover geïnformeerd. Kamerstukken II 2018-2019, 32545, nr. 100 .
4 2017-2018	Leden Mulder en Van Dijk verzoeken de regering om bij rentemiddeling rekening houden met het klantbelang.	VAO bankensector d.d. 21-2-2018. Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 161 . Aangenomen 6 maart 2018.	Afgerond met brief onderzoek naar de hypotheekmarkt in Nederland, Duitsland en België. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 113 .
5 2017-2018	Lid Ronnes c.s. verzoekt de regering over een toestemmingsoverzicht voor consumenten.	Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 20 . Aangenomen 11 september 2018.	Afgerond in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten najaar 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
6 2017-2018	Bruins (CU) verzoekt de regering om transparant te zijn over de systematiek van de in=uit-taakstelling.	Aangenomen 20 december 2017. Kamerstukken II 2017-2018, 34 845, nr. 8	Afgerond. In het Financieel Jaarverslag Rijk 2019 wordt uitgebreid ingegaan op de werking van onderuitputting en de in=uitaakstelling. Hiermee wordt impliciet invulling gegeven aan het verzoek van dhr. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470, nr. 1 .
7 2017-2018	Leden Dijkstra c.s. verzoeken de regering, zich kabinetsbreed maximaal in te zetten voor de Nederlandse publieke belangen die met KLM zijn gemoeid; verzoekt de regering tevens hierover in gesprek te blijven met het bestuur van Air France-KLM.	Kamerstukken II 2017-2018, 31 936, nr. 485	Afgerond. Het kabinet geeft hier continu invulling aan, onder andere door de aankoop van het aandelenbelang in AFKL.
8 2018-2019	Leijten verzoekt de regering: indien de BICC niet voldoet aan de voorwaarden die NL aan dit instrument stelt, dient Nederland het voorstel te blokkeren of te kiezen voor een opt-out.	Kamerstukken II 2018–2019, 21 501-20, nr. 1466 . Aangenomen op 11 juni 2019	Afgerond. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd in de verslagen van de Eurogroep van 13 juni en 9 oktober 2020, alsmede in de Kamerbrief van 22 november 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 21501-07, nr. 1612 , Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07, nr. 1629 en Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07, nr. 639 .
9 2018-2019	Leden Raemakers en Bruins verzoeken de regering over aanpassingen van leenomgevingen bij verzendhuiskredieten.	Kamerstukken II 2018-2019, 24 515, nr. 470 . Aangenomen op 12 maart 2019.	Afgerond met brief beleidsontwikkelingen consumptiefkredietmarkt. Kamerstukken II 2019-2020, 24 515, nr. 505 .
10 2018-2019	Leijten verzoekt de regering, voor de besluitvorming over de besteding [van middelen uit de reserve voor CO2-maatregelen] een overzicht aan de Kamer te sturen van de voorgenomen besteding, zodat zij hierover nog van gedachten kan wisselen voordat er geld uit het fonds onomkeerbaar wordt ingezet.	Aangenomen 20 december. Kamerstukken II 2018-2019, 35 095, nr.9	Afgerond. De Kamer is per brief 28.06.2019 geïnformeerd over het pakket en via ISB autorisatie te geven over de besteding van de reserve. Kamerstukken II 2018-2019, 32 813, nr. 340
11 2018-2019	Sneller c.s. verzoekt de Minister van Financiën om ter voorbereiding op een volgende neergaande conjunctuur of economische crisis effectieve beleidsopties en hervormingen, bestaand uit zowel plussen als minnen, in kaart te brengen.	Aangenomen 20 december 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 35 095, nr. 10	Afgerond. De kamerbrief is op 22 april opgestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 32 359 nr. 4

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
12 2018-2019	Nijboer verzoekt de regering zoveel mogelijk inzichtelijk te maken wat de incidentele en structurele componenten van de diverse mee- en tegenvallers zijn; verzoekt de regering tevens inzichtelijk te maken welk deel van de 5,2 miljard beschikbaar blijft voor de specifieke begrotingen in de komende jaren en voor welk deel dat niet geldt, en daarbij een uitsplitsing te maken naar de verschillende begrotingen.	Aangenomen 6 juni 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 200, nr. 19	Afgerond. Zie Kamerbrief 25 september 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 200 nr. 33
13 2019-2020	Lid Snels verzoekt de regering scenario's in eurogroepverband uit te werken.	Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1670 . Aangenomen op 8 april 2020	Afgerond. Aan deze motie is voldaan door in Europees verband meermaals te pleiten voor een impactanalyse van de Europese Commissie inzake de economische gevolgen van COVID-19. De Europese Commissie heeft vervolgens op 27 mei jl. als onderdeel van het pakket aan voorstellen ter oprichting van het EU herstelfonds een dergelijke impactanalyse gepresenteerd waarin ook gekeken is naar een «stress-scenario».
14 2019-2020	Lid Van Dijck over het niet uitkeren van bonussen en dividenden door de deelnemende verzekeraars tijdens de looptijd.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 7 . Aangenomen op 15 april 2020	Afgerond. Al opgenomen in de overeenkomst op hoofdlijnen met de verzekeraars. Kamerstukken II 2019-2020, 34 433, nr. 9 .
15 2019-2020	Leden Nijboer, Alkaya, Snel, van Raan verzoeken het kabinet, als voorwaarde te stellen aan steunverlening dat de werknemers met de meest kwetsbare contracten en laagste inkomens zo veel mogelijk worden ontzien.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 29	Afgerond. In voorwaarden worden de inkomens tot 1 keer modaal ontzien
16 2019-2020	Leden van der Linde en Ronnes verzoeken de regering tevens, aanvullende voorwaarden alleen op te nemen als die passen in dit doel en geen afbreuk doen aan het toekomstige verdienvermogen van het bedrijf.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 15	Afgerond, rekening mee gehouden bij opstellen van de voorwaarden bij het steunpakket.
17 2019-2020	Leden Snels, Alkaya, Nijboer, Van Raan, verzoeken de regering, het tot een harde inzet te maken dat aan KLM gerelateerde bancaire financiers, aandeelhouders, leasemaatschappijen en oliehandelaren meebetalen aan de steunoperatie, teneinde te voorkomen dat de pijn van financiële risico's alleen op de belastingbetaler wordt afgewenteld.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 32	Afgerond, voorwaarde mbt herstructureringsplan vraagt naar bijdrage van ketenpartners.
18 2019-2020	Leden Ronnes en van Haga verzoeken de regering, bij de vormgeving van de steunmaatregelen zich hard te maken voor voorwaarden die bijdragen aan de continuering van KLM en zorgen dat het geld ten bate komt van het gehele bedrijf; verzoeken de regering tevens, daarbij dividenduitkeringen, bonussen en een loonoffer bij de topsalarissen bovenaan de voorwaardenlijst te plaatsen.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 21	Afgerond, dit is meegenomen in de voorwaarden bij het steunpakket (geen dividenden, geen bonussen en loonoffer van topsalarissen)
19 2019-2020	Leden van Raan, Kröger verzoeken de regering, in geval van staatssteun het uitkeren van bonussen en dividend niet toe te staan.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 35	Afgerond, dit is meegenomen in de voorwaarden bij het steunpakket (geen dividenden, geen bonussen)

Tabel 88 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die nog niet zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2013-2014	Leden Van Hijum en Nijboer verzoeken de regering te onderzoeken op welke wijze het nutskarakter van de Volksbank het beste gewaarborgd kan worden.	Kamerstukken II 2013-2014, 32 013, nr. 45	In behandeling. Wordt meegenomen bij het besluit over de toekomst van de Volksbank
2 2014-2015	Lid Van Hijum verzoekt de regering, zich op Europees niveau in te spannen voor een aanscherping van de regels voor variabele beloningen.	Behandeling Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen d.d. 15 oktober 2014. Kamerstukken II 2014-2015, 33 964, nr. 35 . Aangenomen op 16 oktober 2014.	Doorlopend. Op relevante momenten zal op Europees niveau aandacht worden gevraagd voor aanscherping van de regelgeving naar Nederlands model voor variabele beloningen.
3 2015-2016	Lid Ronnes verzoekt de regering om zeer terughoudend te zijn met verdere harmonisatievoorstellen van de markt en regels voor hypothecair krediet en hierbij de specifieke eigenschappen van de Nederlandse markt te respecteren en te behouden.	De motie is ingediend tijdens het plenair debat inzake hypotheekrichtlijnen d.d. 2 maart 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 34 292, nr. 7 . Aangenomen 8 maart 2016.	Doorlopend
4 2015-2016	Lid Ronnes c.s. verzoekt de regering om er in overleg met de opstellers van het herstell kader zorg voor te dragen dat er wordt ingezet op een adequate prioritering van gevallen, zodat de meest schrijnende gevallen en de evidente «quick wins» niet worden doorgeschoven naar het allerlaatste moment, en de Kamer over de voortgang halfjaarlijks te informeren totdat alle herbeoordelingen voltooid zijn.	De motie is ingediend tijdens het VAO Herbeoordeling rentederivaten MKB d.d. 16 maart 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 31 311, nr. 169 en Kamerstukken II 2016-2017, 31 311, nr. 193 en Kamerstukken II 2017-2018, 31 311, nr. 196 . Aangenomen 22 maart 2016.	Doorlopend. Bij brief van 5 juli 2016 is de Tweede Kamer geïnformeerd over het uniform herstell kader en de prioritering daarin van kwetsbare klanten. Kamerstukken II 2015-2016, 31 311, nr. 173 . Uw Kamer zal hierover halfjaarlijks worden geïnformeerd.
5 2015-2016	Leden Merkies en Nijboer verzoeken de regering de mogelijkheid te onderzoeken om SNS Bank in staatshanden te houden.	Kamerstukken II 2015-2016, 34 346, nr. 17	In behandeling. Wordt meegenomen bij het besluit over de toekomst van de Volksbank
6 2016-2017	De Vries verzoekt de regering om voor het eind van 2017 de onvolkomenheden op het gebied van informatiebeveiliging weg te werken.	Kamerstukken II 2016-2017, 34 725, nr. 5 . Aangenomen 31 mei 2017	Doorlopend. BZK is het coördinerend departement.
7 2017-2018	Lid Snels c.s. verzoekt de regering over de effecten van PSD2 op het punt van marktverhoudingen.	De plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten, d.d. 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22 . Aangenomen op 11 september 2018.	In behandeling. De Tweede Kamer is eerder geïnformeerd over het onderzoek van de ACM ten aanzien van de positie van Bigtech op de Nederlandse betaalmarkt met de brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten najaar 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 . Uw Kamer ontvangt de rapportage naar verwachting in het najaar van 2020, voorzien van een reactie.
8 2017-2018	Lid Leijten verzoekt de regering om met toezichthouders en consumentenorganisaties te onderzoeken hoe risico's (m.b.t. verzekeringen met een beleggingscomponent) kunnen worden verkleind en de Kamer over de uitkomst te informeren.	De motie is ingediend tijdens de behandeling Wet implementatie richtlijn verzekeringsdistributie. Kamerstukken II 2017-2018, 34 770, nr. 8 . Aangenomen op 6 februari 2018.	In behandeling. Onderzoek naar hoe de kennis- en ervaringstoets kan worden verbeterd.
9 2017-2018	Leden Ronnes en Paternotte met een verzoek aan de regering over de afwikkeling van het herstell kader.	VAO bankensector d.d. 21-2-2018. Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 156 . Aangenomen 6 maart 2018.	In behandeling. Uw kamer wordt hierover halfjaarlijks geïnformeerd.
10 2017-2018	Leden Leijten en Van der Linde met een verzoek aan de regering over het evalueren van het herstell traject rond de rentederivaten.	VAO bankensector d.d. 21-2-2018. Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 162 . Aangenomen 6 maart 2018.	In behandeling. De start van de evaluatie is afhankelijk van de afronding van de uitvoering van het Uniform Herstell kader door de banken en de externe dossierbeoordelaars.
11 2017-2018	Lid van Rooijen verzoekt de regering, zich tot het uiterste in te spannen om passende risicowegingen toe te	Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1523 . Aangenomen 7 juni 2018.	In behandeling, is reeds positie van NL.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
12 2017-2018	kennen aan staatsobligaties binnen het financiële raamwerk van de Europese bankenunie. Leden Alkaya en Snels verzoeken de regering om in de evaluatie van de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 de financieringswijziging uitdrukkelijk mee te nemen of en zo ja, hoe de financieringswijze het toezicht op de financiële sector heeft veranderd.	Plenair debat voorstel voor de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 d.d. 6-6-2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 870, nr. 13 . Aangenomen 8 juni 2018.	In behandeling. Dit wordt meegenomen in de evaluatie vijf jaar na inwerkingtreding van de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 (1-1-2019).
13 2017-2018	Lid Omtzigt verzoekt de regering, een moment in te plannen voor de evaluatie van de risicoreductie voordat een eventueel besluit tot vervroegde invoering van de backstop/achtervang van het Single Resolution Funds wordt voorgelegd aan de Kamer.	Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-20, nr. 1347	In behandeling. In de Raad wordt al gesproken over het inzichtelijk maken van risicoreductie, ook heeft de minister reeds richting de Tweede Kamer aangegeven zich in te zetten voor bewezen risicoreductie. Moment zal worden gepland aan hand van Europese discussies.
14 2017-2018	Leden Slootweg en Paternotte verzoeken de regering om met DNB in gesprek te gaan over het doen van onderzoek naar de invulling van het begrip maatschappelijke betamelijkheid (één jaar na inwerkingtreding) en daarin mee te geven de wens van de Kamer tot een strenge interpretatie.	Kamerstukken II 2017-2018, 34 910, nr. 20 . Aangenomen 5 juli 2018.	In behandeling.
15 2017-2018	Lid van Rooijen verzoekt de regering, zich tot het uiterste in te spannen om passende risicowegingen toe te kennen aan staatsobligaties binnen het financiële raamwerk van de Europese bankenunie.	Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1523 . Aangenomen 7 juni 2018.	In behandeling, dit is reeds de positie van Nederland.
16 2017-2018	Leden Ronnes c.s. verzoeken de regering nu onder geen enkele voorwaarde mee te werken aan verkoop van de eigen aandelen in Urenco en verzoekt tevens de regering ook de medeaandeelhouders hiertoe op te roepen, en zo te voorkomen dat aandelen van URENCO in bezit komen van andere landen of bedrijven.	Kamerstukken II 2017-2018, 28 165, nr. 278	Verkoop van het Nederlandse aandeel in Urenco is niet aan de orde. Het kabinet kan niet voor de overige aandeelhouders van Urenco (de Britse overheid en de Duitse private aandeelhouders E.on en RWE) bepalen wat zij met hun aandeel doen. Bij zowel het Verenigd Koninkrijk als E.on en RWE blijft de wens tot verkoop van de aandelen aanwezig. Net zoals het kabinet is het Verenigd Koninkrijk van mening dat van verkoop van de aandelen in Urenco pas sprake kan zijn als de publieke belangen van non-proliferatie en veiligheid op adequate wijze zijn geborgd.
17 2018-2019	Lid Ronnes verzoekt de regering om te onderzoeken of het mogelijk is om wettelijk vast te leggen of anderszins te borgen dat in elk geval bij een schikking, boete of veroordeling (van een nader te bepalen minimale omvang) bij een financiële instelling standaard wordt overgegaan tot hertoetsing van de verantwoordelijke beleidsbepalers.	Debat faciliteren witwassen door NL banken d.d. 16 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 477, nr. 34 . Aangenomen op 22 januari 2019.	In behandeling. De Tweede Kamer wordt naar verwachting in de zomer van 2020 middels een brief geïnformeerd over opvolging van de motie.
18 2018-2019	Leden Snels en Sneller met een verzoek aan de regering over de stabiliteitsrisico's van klimaatverandering.	Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 91 . Aangenomen 18 december 2018.	Doorlopend. DNB is gevraagd de uitzetting van banken aan CO2-intensieve sectoren te blijven monitoren. Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 91 .
19 2018-2019	Leden Sneller en Snels met een verzoek aan de regering over het tegengaan van excessen bij niet-bancaire kredietverlening.	Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 90 . Aangenomen 18 december 2018.	In behandeling. De Kamer wordt naar verwachting in het najaar van 2020 geïnformeerd.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
20 2018-2019	Lid Ronnes verzoekt de regering om te onderzoeken of het mogelijk is om wettelijk vast te leggen of anderszins te borgen dat in elk geval bij een schikking, boete of veroordeling (van een nader te bepalen minimale omvang) bij een financiële instelling standaard wordt overgegaan tot hertoetsing van de verantwoordelijke beleidsbepalers.	Debat faciliteren witwassen door NL banken d.d. 16 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 31 477, nr. 34 . Aangenomen op 22 januari 2019.	In behandeling. Uw Kamer wordt naar verwachting in de zomer van 2020 geïnformeerd.
21 2018-2019	Leden van der Lee c.s. verzoeken de regering om proactief informeren van de Kamer – ook tussen jaarverslagen in – als er bijvoorbeeld majeure wijzigingen worden aangebracht in de aanvullende overeenkomsten of bij significante wijzigingen in de hoogte van het normrendement.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 123, nr. 22	In behandeling. De inhoud van de motie zal worden opgenomen in het protocol van EZK en Financiën over de uitoefening van het aandeelhouderschap
22 2018-2019	Leden Amhaouch en Mulder vragen de regering de Kamer periodiek en integraal te rapporteren over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het totale instrumentarium om ontwikkelingen op het gebied van de energie- en klimaattransitie tot stand te brengen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 123, nr. 23	In behandeling. Is bij Klimaat en Energie (EZK) uitgezet met verzoek dit op te pakken
23 2018-2019	Leden Moorlag en van der Lee verzoeken de regering dat wordt geborgd dat uitsluitend financiering wordt verstrekt aan organisaties die maatschappelijk verantwoord ondernemen en compliant handelen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 123, nr. 25	In behandeling. De inhoud van deze motie zal worden opgenomen in de aanvullende overeenkomst tussen de Staat en Invest-NL
24 2018-2019	Leden Amhaouch en Mulder vragen de regering de Kamer periodiek en integraal te rapporteren over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het totale instrumentarium om ontwikkelingen op het gebied van de energie- en klimaattransitie tot stand te brengen.	Kamerstukken II 2018-2019, 35 123, nr. 23	In behandeling. Is bij Klimaat en Energie (EZK) uitgezet met verzoek dit op te pakken
25 2019-2020	Lid Baudet verzoekt de regering nooit akkoord gaan met een voorstel waarbij Nederland garant staat voor de staatsschuld van een ander land.	Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07, nr. 1681 . Aangenomen op 8 april 2020	In behandeling. Dit is een doorlopende motie. Tot nu toe zijn we niet akkoord gegaan.
26 2019-2020	Lid Alkaya verzoekt de regering, zich in te zetten in alle relevante internationale instellingen, zoals de Wereldbank, IMF en de Club van Parijs, voor de verlenging van de bevrozing van de schuldafbetalingen zolang als noodzakelijk of voor een ander passend instrument al naar gelang de noodzaak, en zich tegelijkertijd in te zetten voor duurzame oplossingen van de schuldenproblematiek voor de meest kwetsbare landen.	Kamerstukken II 2019-2020, 33 625, nr. 305 . Aangenomen op 15 juni 2020	In behandeling. Besluit hierover wordt waarschijnlijk voorzien rond de jaarvergadering van de Wereldbank en IMF in oktober 2020.
27 2019-2020	Leden Van der Linde en Ronnes verzoeken de regering zich in te spannen om dergelijke «dubbelingen» in cliëntenonderzoek zo veel als mogelijk te voorkomen, om zo anti-witwasmiddelen zo effectief mogelijk in te zetten.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 245, nr.12 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling, wordt betrokken bij het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen die de bevoegdheid regelt om informatie te delen over hoog risico klanten.
28 2019-2020	Leden Ronnes en Bruins verzoeken de regering na één jaar en na vier jaar na de vulling van het UBO-register een evaluatie van de impact op de privacy van de uiteindelijk belanghebbenden uit te voeren.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 179, nr. 12 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
29 2019-2020	Leden Alkaya en Van der Linde verzoeken de regering de uitwerking van deze wet op kleine ondernemingen, onder meer in virtuele valuta, te monitoren en de Kamer uiterlijk een jaar na inwerkingtreding van de wet hierover te informeren.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 245, nr. 13 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling.
30 2019-2020	Leden Snels en Groothuizen verzoeken de regering te onderzoeken (i) wat de samenhang is tussen witwassen en belastingontwijking in Nederland en (ii) wat dit betekent voor de relatie tussen het aanpakken van belastingontwijking en het aanpakken van criminele geldstromen.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 477, nr. 46 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling, naar aanleiding van de geactualiseerde NRA witwassen van 1 juli 2020 worden de mogelijkheden onderzocht om meer inzicht te krijgen in de samenhang tussen belastingontwijking en criminele geldstromen en informeren we de Kamer hierover.
31 2019-2020	Lid Bruins verzoekt de regering om bij de inschrijving van algemene nut beogende instellingen (ANBI's) in het UBO-register een duidelijk onderscheid te maken tussen statutair aangewezen personen van een ANBI en bestuurders van een vennootschap die minder dan 25% van de aandelen bezitten.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020 35 179, nr. 14 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling.
32 2019-2020	Leden Alkaya en Van der Linde verzoeken de regering de uitwerking van deze wet op kleine ondernemingen, onder meer in virtuele valuta, te monitoren en de Kamer uiterlijk twee jaar na inwerkingtreding van de wet hierover te informeren.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 179, nr. 15 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling.
33 2019-2020	Lid Jasper van Dijk c.s. verzoekt de regering om verdienmodellen die mensen in de ellende storten te stoppen door woekerrentes aan banden te leggen.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 316, nr. 21 . Aangenomen op 16 april 2020.	In behandeling.
34 2019-2020	De leden Krol en van Brenk verzoeken de regering de maximale kredietvergoeding te verlagen.	Kamerstukken II 2019-2020, 24 515, nr. 511 . Aangenomen op 21 januari 2020.	In behandeling. Deze motie wordt betrokken bij het onderzoek naar een structurele verlaging van de maximale kredietvergoeding Kamerstukken II 2019-2020, 24515, 531
35 2019-2020	Lid Bruins verzoekt de regering in overleg met ondernemers en familiebedrijven te onderzoeken hoe het register kan worden ingericht zodat categorieën gebruikers kunnen worden onderscheiden en dat UBO's op verzoek inzicht kunnen in hoe vaak hun gegevens zijn verstrekt per categorie en wat de toegevoegde waarde daarvan is en, zodra dit mogelijk is en bij voldoende toegevoegde waarde, bij een volgende update van het systeem te implementeren.	Plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Kamerstukken II 2019-2020, 35 179, nr. 18 . Aangenomen 10 december 2019.	In behandeling.
36 2019-2020	Lid Alkaya verzoekt de regering DNB en ECB waar nodig te ondersteunen bij het uitvoeren van de betreffende experimenten, en om de kamer minstens halfjaarlijks te informeren over de voortgang hiervan.	Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel, 24-06-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 6 . Aangenomen op 30 juni 2020.	In behandeling.
37 2019-2020	Lid Alkaya verzoekt de regering, erop toe te zien dat contant geld breed geaccepteerd blijft als betaalmiddel in onze samenleving, en maatregelen te treffen als de acceptatie structureel blijft dalen.	Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel, 24-06-2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 7 . Aangenomen op 30 juni 2020.	In behandeling.

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
38 2019-2020	Lid Bruins verzoekt de regering, in overleg met de NVB en de sector, maatregelen en aanscherpingen in risicobeleid te onderzoeken die passend zijn voor een sector waarvan de continuïteit uiteindelijk door de overheid wordt gewaarborgd, en de uitkomst van die overleggen te betrekken bij de uitvoering van de motie-Segers (35420, nr. 56) over hoe een verantwoorde algemene bedrijfsvoering kan dienen als voorwaarde voor toekomstige overheidssteun.	Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel, 24-06-2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 15. Aangenomen op 30 juni 2020.	In behandeling.
39 2019-2020	Lid Bruins verzoekt de regering, met een uitwerking te komen die perspectief biedt op het openen van een rekening bij de centrale bank.	Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel, 24-06-2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 9. Aangenomen op 30 juni 2020.	In behandeling.
40 2019-2020	Lid Bruins verzoekt de regering, op weg naar Basel V in internationaal verband wederom in te zetten op strengere kapitaal-eisen en een hogere leverage ratio.	Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel, 24-06-2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 10. Aangenomen op 30 juni 2020.	In behandeling.
			In behandeling. Rechtmatigheid: de departementen trachten de noodmaatregelen te implementeren volgens de bestaande wet- en regelgeving. In de Bedrijfsvoeringsparagraaf van de departementale jaarverslagen worden de fouten en onzekerheden opgenomen die de rapporteringstolerantie overschrijden zoals aangegeven in de Rijksbegrotingsvoorschriften. Doelmatigheid: departementen proberen de verschillende steunmaatregelen, die in korte tijd en onder grote druk zijn voorbereid en worden uitgevoerd, zo goed als mogelijk toe te lichten in Kamerbrieven op doeltreffendheid en doelmatigheid zoals vereist in de CW (artikel 3.1). Daarnaast is het van belang om de steunmaatregelen goed te monitoren en evalueren, om te kunnen bijsturen en leren. Dit thema zal naar verwachting dan ook op termijn terugkomen in de departementale strategische evaluatieagenda's.
41 2019-2020	Kuzu verzoekt de regering, om het advies van de Rekenkamer gestand te doen door bij de coronamaatregelen aandacht te besteden aan de principes van doelmatigheid en rechtmatigheid.	Aangenomen 26 mei 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470, nr. 15	
42 2019-2020	Leden Heerma c.s. verzoeken de regering, bij de inventarisatie van de toekomstopties voor de Volksbank ook de optie mee te nemen van een maatschappelijke coöperatieve bank, met eerlijke en begrijpelijke producten, eenvoudige kredieten voor kleine ondernemers, waarbij niet het maximale rendement voor de aandeelhouders vooropstaat maar het rendement voor de samenleving.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. 14	In behandeling. Wordt meegenomen bij het besluit over de toekomst van de Volksbank
43 2019-2020	Leden Ronnes en Bruins verzoeken de regering voorts, als aandeelhouder de doelstellingen van het Nederlands kansspelbeleid expliciet en actief te bespreken met de staatsdeelnemingen en hierover transparant te rapporteren in het Jaarverslag Staatsdeelnemingen.	Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr. 316	In behandeling. De Kamer is over de gesprekken met NLO en HC geïnformeerd middels begeleidende brief bij Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2019 (16 juni 2020)

Vergaderjaar	Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken / planning
44 2019-2020	Leden Nijboer, Alkaya, Snels verzoeken het kabinet, om bij de redding van Air France-KLM niet alleen (achtergestelde) leningen in te zetten, maar ook het vergroten van het aandelenbelang in overweging te nemen.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 11	In behandeling, zal worden meegenomen bij potentiële kapitaalstorting
45 2019-2020	Leden Alkaya, Nijboer verzoeken de regering, waar mogelijk in de komende tijd haar invloed als aandeelhouder in de holding Air France-KLM uit te breiden.	Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 13	In behandeling, zal worden meegenomen bij potentiële kapitaalstorting
46 2019-2020	Leden van Dijck en Graus verzoeken de regering, te onderzoeken of KLM kan worden losgeweekt van Air France, zodat het op termijn zelfstandig verder kan.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 470, nr. 21	In behandeling. Wordt bekeken hoe hier uitvoering aan kan worden gegeven.
47 2019-2020	Lid Sneller verzoekt de regering om de Tweede Kamer, desnoods vertrouwelijk of ontdaan van bedrijfsvertrouwelijke informatie, mede door middel van de government state agent op de hoogte te houden van de naleving van de exacte voorwaarden voor de staatssteun.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 6 .	In behandeling, zal worden meegenomen bij reguliere begrotingsmomenten.
48 2019-2020	Lid Nijboer Verzoekt de regering toe te zien dat KLM zoals gebruikelijk de bonden betreft om ervoor te zorgen dat de arbeidsomstandigheden voor deze groepen niet verder verslechteren.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505 nr. 8	In behandeling, worden gesprekken gevoerd met KLM over betrekken vakbonden. Ook direct gesprekken met vakbonden over proces
49 2019-2020	Lid Nijboer Verzoekt de regering om samen met KLM te bezien hoe brandstofhandelaren en vliegtuigleasemaatschappijen tevens een bijdrage kunnen leveren aan de redding het bedrijf.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 9	In behandeling, dit zal worden meegenomen in herstructureringsplan
50 2019-2020	Leden Stoffer en Slootweg verzoeken de regering, er bij KLM op aan te dringen dat werknemers met een inkomen tot anderhalf keer modaal zo veel als mogelijk worden ontzien bij het herstructureringsplan.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 17	In behandeling, dit is met KLM besproken. Dat zij voor zover dit mogelijk is deze groep moeten ontzien (zonder dat daarbij besparing van 15% in geding komt).
51 2019-2020	Leden Snels en Kröger verzoeken de regering, om samen met lokale overheden te onderzoeken wat de aard, omvangen effecten van transitierisico's en -kansen zijn voor de haven van Rotterdam, en met aanbevelingen te komen hoe hierop geanticipeerd kan worden.	Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr. 314	Deels voldaan. Aan deze motie is deels invulling gegeven door de minister van IenW bij de aanbidding van de ontwerp-havennota (Kamerstukken II 2019-2020, 31 409, nr. 274), waarin wordt verwezen naar de Havenvisie Rotterdam. Toezegging van de minister van Financiën dat dit tevens wordt meegenomen in de terugkoppeling over de ondernemingsstrategie van HbR.
52 2019-2020	Motie van het lid Van Raan over een bespiegeling over brede welvaart opnemen in de Miljoenennota.	Kamerstukken II 2019-2020, 35 470, nr. 9 . Aangenomen op 2 juni 2020	In behandeling. Brede welvaart zal worden meegenomen in de komende Miljoenennota.

Tabel 89 Door bewindslieden gedane toezeggingen die zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2014-2015	De minister zegt toe een nieuwe versie van het informatieprotocol - na overleg over de vormgeving van verslaglegging van een vertrouwelijk overleg, aan de Kamer te sturen.	De minister van Financiën tijdens het AO inzake start Europese bankenunie en werkafspraken bij ingrepen in de financiële sector; groenboek kapitaalmarktunie c.a. d.d. 4 juni 2015. Kamerstukken II 2014-2015, 21 501-07, nr. 1287	Afgedaan. Op 15 april 2020 heeft de minister van Financiën een voorstel voor werkafspraken bij het vertrouwelijk informeren van de Kamer gezonden aan de voorzitter van de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer. Daarin is het concept-informatieprotocol herzien en geactualiseerd. Blijkens de

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			besluitenlijst van de vaste commissie voor Financiën van 3 juli 2020 heeft de commissie ingestemd met besteding van deze werkafspraken. Daarmee is een definitief protocol over vertrouwelijke informatievoorziening aan de Tweede Kamer over overheidsmaatregelen tot stand gekomen.
2 2015-2016	De minister zegt toe regelmatig update aan de Tweede Kamer te sturen over de ontwikkelingen in het Bazelse comité, inclusief Nederlandse belangen o.a. landbouw, MKB, hypotheek	De minister van Financiën tijdens AO Nederlandse bankensector d.d. 28 juni 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 32 013, nr. 135	Afgerond. De minister heeft op 23 februari 2018 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met de uitkomsten van het Bazelse akkoord. Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 169
3 2017-2018	De minister van Financiën zegt toe de evaluatie van het afwikkelingsproces van het rentederivatendossier breder te trekken dan alleen rentederivaten (onder andere ook woekerpolissen) en te kijken of hier lessen uit kunnen worden getrokken na de afronding van het rentederivatendossier hiermee starten.	De minister van Financiën tijdens het VAO bankensector d.d. 21 februari 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 55, item 22.	Afgerond m.b.t. beleggingsverzekeringen. Bij brief van 28 juni 2019 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de lessen die kunnen worden getrokken uit het beleggingsverzekeringendossier. Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 218
4 2017-2018	De minister van Financiën zegt toe het aandachtspunt van transparantie in de financiële sector in diverse gesprekken die hij heeft in Europees verband aan de orde brengen.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat op 31 januari 2018 over Wet transparant toezicht financiële markten. Handelingen II 2017-2018, nr. 46, item 4	Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten voorjaar 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 116
5 2017-2018	De minister zegt toe in samenwerking met de AFM het toezicht op het productontwikkelingsproces te evalueren en de uitkomst daarvan uiterlijk 1 juli 2020 naar de Kamer te sturen.	Brief van de minister van Financiën van 15 december 2017 ter aanbieding van de beleidsdoorlichting Financiële Markten. Kamerstukken II 2017-2018, 31 935, nr. 45 .	Afgerond. Afgedaan met brief evaluatie productontwikkelingsproces. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 120
6 2017-2018	De minister zegt toe, zodra er concrete resultaten over het adresseren van de audit gap te melden zijn, uw Kamer hierover te informeren.	Brief van de minister van Financiën van 3 april 2018 met reactie op de motie van het lid Snels (GroenLinks) over de informatiepositie van rekenkamers, Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1502	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
7 2017-2018	De minister zegt toe de sector te vragen om in de online bankomgeving een toegankelijk overzicht te bieden van derde partijen die toegang hebben of hebben gehad tot de betaalrekening van de klant, en te bezien in hoeverre het mogelijk is dat de klant via dit dashboard de toestemming bij de derde partij weer kan intrekken (dubbel slot)	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04-09-2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22 .	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
8 2017-2018	De minister zegt toe om in een gesprek met de AP en/of DNB aandacht te vragen voor de risico's bij het verwerken van gegevens van derden die hiervoor geen toestemming hebben gegeven	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22 .	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
9 2017-2018	De minister zegt toe om in een gesprek met de AP en/of DNB aandacht te vragen om bij het uitoefenen van toezicht aandacht te hebben voor de vraag of het wenselijk is dat wordt «betaald» met het verstrekken van persoonsgegevens, dan wel dat persoonsgegevens commercieel worden gebruikt, ook in relatie tot kwetsbare groepen	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
10 2017-2018	De minister zegt toe om in een gesprek met de AP en/of DNB hen te vragen of er daadwerkelijk drie jaar nodig is om PSD2 in zijn totaliteit te evalueren en of het mogelijk is om in praktische zin bij te sturen.	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
11 2017-2018	De minister zegt toe te evalueren of het voldoende duidelijk is welke betaalinstrumenten (met name van kleinere creditcardmaatschappijen) wel en niet onder het verbod vallen.	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111
12 2017-2018	De minister zegt toe de Kamer te informeren over regels, rentetarieven, berekening boeterente, rentemiddeling en voorwaarden m.b.t. hypotheek in Duitsland, België en Nederland. In beantwoording S.O. stapsgewijs oversluiten d.d. 30 januari 2019 is aangegeven dat deze in de eerste helft 2019 naar de Tweede Kamer verzonden wordt	De minister van Financiën tijdens AO bankensector d.d. 07 februari 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 167	Afgerond. Afgedaan met brief onderzoek naar de hypotheekmarkt in Nederland, Duitsland en België. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 113
13 2017-2018	De minister zegt toe om in gesprek met De Nederlandsche Bank en het CPB te vragen of zij meer aandacht kunnen besteden aan de risico's in de verzekeringssector wanneer zij de jaarlijkse monitor schrijven en daar bij de Kamer op enig moment op terugkomen.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat wetsvoorstel herstel en afwikkeling van verzekeraars d.d. 06-06-2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 90.	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 .
14 2017-2018	Toegezegd het verzoek over te brengen van de Partij van de Dieren aan CBS over het opnemen van een indicator dierenwelzijn in de Monitor Brede Welvaart. De minister laat aan het CBS over of dit mogelijk is.	Minister van Financiën. Kamerstukken II 2017-2018, 34 950, nr. 12	Afgerond. Het verzoek van PvdD is gecommuniceerd aan het CBS. CBS gaat uiteindelijk zelf over de selectie van indicatoren. Kamerstukken II 2017-2018, 34 298, nr. 27
15 2017-2018	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid De Grave (VVD), toe om in samenspraak met de het Centraal Planbureau en de WRR de mogelijkheid van een eigenstandige budgettaire norm voor de zorguitgaven, die is gekoppeld aan de ontwikkeling van het bbp, te zullen onderzoeken en de Kamer hierover een notitie te doen toekomen.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 12 december 2017. Handelingen I 2017-2018, nr. 12, item 7.	Afgedaan. Brief verzonden aan de Eerste Kamer op 20 september 2018 met kenmerk 2018-0000156621
16 2018-2019	De minister van Financiën heeft toegezegd om een bespiegeling op de lage rente en de consequenties voor het begrotings- en schuldbeleiden de Miljoenennota op te nemen.	De minister van Financiën tijdens Mondeling Overleg over het Europees Semester op 23 mei 2019. Kamerstukken I 2018–2019, CX XXI, D	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 18 september 2018 de Nota over de Toestand van 's Rijks Financiën ontvangen. Kamerstukken II 2018-2019, 35 000, nr. 1
17 2018-2019	De minister van Financiën zegt toe om met DNB te bespreken of het mogelijk is om meer informatie te krijgen over de tarieven tussen banken voor bankrekeningen en over de kosten van pintransacties	De minister van Financiën tijdens het debat 'Gebruik van contant geld in de samenleving' op 15 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 27 863, nr. 40 .	Afgerond met brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten najaar 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111
18 2018-2019	De minister van Financiën zegt toe de vraag neer te leggen over het eventueel verlagen daglimiet bij organisaties die erover gaan	De minister van Financiën tijdens het debat 'Gebruik van contant geld in de samenleving' op 15 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 27 863, nr. 40 .	Afgerond met brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten voorjaar 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 116
19 2018-2019	De minister zegt toe dat er in het najaar een rapportage over loan-to-value en loan-to-income volgt.	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 113	Afgerond met brief hypotheekschuldmonitor en update aanpak aflossingsvrije hypotheek. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 119

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
20 2018-2019	De minister zegt toe aflossingsvrije hypotheek mee te nemen in monitor loan-to-value/loan-to-income en naar de monitor naar de Kamer te sturen in het najaar.	De minister van Financiën tijdens het AO financiële markten d.d. 12-06-19. Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 107	Afgedaan met brief onderzoek naar de hypotheekmarkt in Nederland, Duitsland en België. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 113
21 2018-2019	De minister zegt toe in de voorbereiding op de volgende Platform hypotheek bijeenkomst in 2020 uit te vragen hoe kredietverstrekkers omgaan met de overlijdensrisicoverzekering en of partijen andere knelpunten ervaren op het gebied van hypotheekverstrekking aan (ex) kankerpatiënten.	Antwoorden van de minister van Medische Zorg mede namens minister van Financiën. Aanhangsel II 2018-2019, nr. 2936.	Afgerond. Toezegging is gedaan voorafgaand aan de toezegging om de toegang tot overlijdensrisicoverzekeringen voor ex-kankerpatiënten te verbeteren. Met het Besluit waarmee dit wordt geregeld, is deze toezegging achterhaald geraakt. Kamerstukken II 2019-2020, 29 507 nr. 150
22 2018-2019	De minister zegt toe een brief over de rol van de sector bij duurzaamheid/klimaat en lopende Europese voorstellen op dit terrein	De minister van Financiën tijdens het debat over over de staat van de financiële sector 10 jaar na de start van de financiële crisis d.d. 20-02-2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 56, item 5	Afgerond. Afgedaan in de kabinetsreactie op de initiatiefnota verduurzaming financiële sector. Kamerbrief is op 3 juli aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 2019-2020, 35 446-3, nr nog niet bekend.
23 2018-2019	De minister zegt toe in contact te treden met zijn ambtgenoot van EZK om te bezien of gevolg kan worden gegeven aan de oproep van het Internationaal Energie Agentschap met betrekking tot het behalen van de 1,5°C-doelstelling	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 109	Afgerond. Afgedaan in de kabinetsreactie op de initiatiefnota verduurzaming financiële sector. Kamerbrief is op 3 juli aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 2019-2020, 35 446-3, nr nog niet bekend.
24 2018-2019	De minister zegt toe monitoring van klimaatrisico's zowel met de sector als met EZK te bespreken.	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 114	Afgedaan. De Nederlandse financiële sector heeft op 10 juli 2019 zich onder andere gecommitteerd aan (1) het meten van hun klimaatimpact en (2) het opstellen van actieplannen om deze klimaatimpact in lijn met de doelen van het akkoord van Parijs te brengen. Inmiddels is er een Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment opgericht, die als doel heeft om een inzichtelijk, geaggregeerd beeld van de inspanningen van de financiële sector te geven. Daarin zijn ook de ministeries van Financiën en Economische Zaken en Klimaat vertegenwoordigd.
25 2018-2019	De minister zegt toe dat hij de Kamer één keer per jaar laat zien wat er met het specifieke probleem van «woekerrentes» gebeurt, hoe die rentes zich ontwikkelen en wat dat betekent voor mensen.	De minister van Financiën tijdens VAO Financiële Markten d.d. 11 december 2018. Handelingen II 2018-2019, nr. 34.	Afgerond. Afgedaan met brief beleidsontwikkelingen consumptiefkredietmarkt. Kamerstukken II 2019-2020, 24 515, nr. 505 .
26 2018-2019	De minister zegt toe met DNB in gesprek gaan over schaduwbanken	De minister van Financiën tijdens het debat over over de staat van de financiële sector 10 jaar na de start van de financiële crisis d.d. 20-02-2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 56, item 5.	Afgedaan. Zie brief Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-07, nr. 1619 . Daarin gaat de minister in op schaduwbanken n.a.v. o.a. gesprekken met DNB.
27 2018-2019	De minister zegt toe een brief te zenden aan de Kamer over Europese consolidatie in de bankensector	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 110 .	Afgerond. Afgedaan met brief van 20 augustus 2019, Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 108 .
28 2018-2019	De minister zegt toe het probleem van toegankelijkheid internetbankieren onder kwetsbare groepen aan te kaarten bij het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer	Minister van Financiën tijdens het vragenuur van 18 juni 2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 94, item 1	Afgerond. Afgedaan in brief Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) jaarrapportage 2018. Kamerstukken II 2018-2020, 27 863, nr. 83 .
29 2018-2019	De minister zegt toe de Kamer nader te informeren over de aanduiding die kan worden gehanteerd om het onderscheid te verhelderen tussen	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten, d.d. 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 111	Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
30 2018-2019	zelfstandig adviseurs en adviseurs die werkzaam zijn bij aanbieders van financiële dienstverleners De minister zegt toe in de al aangekondigde brief over accountancy, te ontvangen in de zomer, in te gaan op de eisen en de voorwaarden voor verslaglegging	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II, 2018-2019, 32 545, nr. 108	Afgedaan in de brief verkenning markt voor groene financiering. Kamerstukken II 2018-2019, 32 013, nr. 220 .
31 2018-2019	Toegezegd aan lid De Vries dat nog openstaande taakstellingen voortaan inzichtelijk op een rijtje worden gezet en dat de invulling hiervan bij de Voorjaarsnota en de Miljoenennota inzichtelijk wordt gemaakt.	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 06.06.2019. Handelingen II 2018-2019, nr 90, items 5 en 12	Afgerond. De laatste nog openstaande taakstelling is in het FJR 2019 ingevuld en toegelicht. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470, nr. 1
32 2018-2019	Toegezegd aan lid Nijboer om de problematiek van het niet doorgaan van renteverhoging dat kan leiden tot een nieuwe taakstelling bij OCW, te betrekken bij de augustusbesluitvorming.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	Afgerond. Verwerkt in de begroting 2020 van OCW. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300 VIII, nr. 1
33 2018-2019	Toegezegd aan lid De Vries (VVD) om breder te kijken naar innovatie in de MN 2020.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	Afgerond. Loopt als belangrijk onderwerp mee in de gehele miljoenennota, maar in het bijzonder wanneer het gaat over het langetermijn verdienvermogen en het investeringsfonds: Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. 1
34 2018-2019	Toegezegd aan Lid Nijboer(PvdA) dat de minister zal aangeven waar onderuitputting zit en of deze structureel is of niet. Meenemen in de oude toezegging aan Nijboer.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	Afgerond. Via de Kamerbrief verstuurd op 25.09.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 200, nr. 33
35 2018-2019	Toegezegd de Kamer nog in 2018 te informeren over de toekomstvisie van EZK en FIN op de rol van TenneT binnen de noordwest Europese elektriciteitsmarkt	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 289	Afgerond. Brief aan de Tweede Kamer op 13 september 2019 over het Deelnemingenbeleid rijksoverheid. Kamerstukken II, 2018-2019, 28 165, nr. 305
36 2018-2019	Toegezegd de Kamer mee te nemen in de resultaten van het onderzoek naar de risico's die TenneT loopt bij investeringen in het buitenland en welke opties er zijn ten aanzien van de governance	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302	Afgerond. Brief aan de Tweede Kamer op 13 september 2019 over het Deelnemingenbeleid rijksoverheid. Kamerstukken II, 2018-2019, 28 165, nr. 305
37 2018-2019	Toegezegd dat de minister een gebonden exemplaar van het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2017 naar de bij het AO aanwezige Kamerleden zal sturen	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302	Afgerond. Kamerleden die aanwezig waren bij het AO januari 2019 hebben een gebonden exemplaar gekregen
38 2018-2019	Toegezegd dat de staatssecretaris van Financiën F&B nogmaals het schema met de Kamer zal delen dat aangeeft welke stappen noodzakelijk zijn voor de verkoop van Holland Casino	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302	Afgerond. Per brief is het voorstel tot intrekking van het wetsvoorstel modernisering speelcasino's kenbaar gemaakt, zodat het kabinet terug naar de tekentafel kan met het oog op een mogelijk nieuw privatiseringstraject (34 471 nr. I). Deze toezegging is daarmee achterhaald.
39 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd ervaringen en lessen uit andere EU landen t.a.v. de kwaliteit van investeringen mee te nemen in het verslag na Ecofinraad.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 4 september 2019, Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1625	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 13 en 14 september 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1626 .
40 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Tweede Kamer een brief te sturen met een verduidelijking over de Verordening en andere regelgeving m.b.t. de governance van het BICC	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 22 november 2019 een brief ontvangen over het proces totstandkoming BICC en waarin tevens verduidelijking over de Verordening en andere regelgeving wordt gegeven. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 639 .

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
41 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd in de brief over de begrotingsregels in de Eurozone tevens een reactie te geven op het rapport van de European Fiscal Board van september 2019.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 22 november 2020 een brief ontvangen waarin een appreciatie van het rapport wordt gegeven. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-20, nr. 1490 .
42 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd voortaan de Kamer te informeren als zowel de minister als de staatssecretaris niet aanwezig kunnen zijn de Eurogroep/Ecofin.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. Aanwezigheid bewindspersoon wordt in de geannoteerde agenda voor iedere Eurogroep/Ecofin medegedeeld.
43 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe in de Eurogroep en het SSM het belang van goede stresstesten te blijven benadrukken.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad op 9 en 10 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1629 .
44 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe in de Ecofin en in andere portalen waar het SSM aanwezig is het effect van de lage rente op de financiële stabilisatie aan te kaarten.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad op 9 en 10 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1629 .
45 2019-2020	De minister van Financiën biedt wederom aan – indien daar behoefte aan is binnen de Tweede Kamer - het krachtenveld rondom de ECB benoeming tijdens een niet-openbare sessie te bespreken met de Kamer. De voorzitter geeft aan dat de Kamerleden tijdens de volgende procedurevergadering dit kunnen indienen.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 1 oktober 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. Kamerleden hebben geen verzoek gedaan voor een niet-openbare sessie.
46 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe de Tweede Kamer een brief te sturen over de stappen die zijn gezet in het proces met betrekking tot de BICC en het ESM en het te verwachten vervolg van het proces, waarin ook wordt beschreven hoe de afspraken worden vertaald naar regelgeving.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 6 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1643	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 22 november 2019 een brief ontvangen over het proces totstandkoming BICC. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 639 .
47 2019-2020	De minister zegt toe – mits er genoeg informatie is om te delen – bijvoorbeeld in een verslag of een geannoteerde agenda informatie op te nemen over NPL's bij Europese banken	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 6 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1643	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad 4 en 5 december 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1646 .
48 2019-2020	De minister zegt toe de Kamer een schriftelijke appreciatie te sturen van de ontwerpbegrotingen van Frankrijk en Italië aan de hand van de beoordeling die de Europese Commissie daarvan heeft gegeven.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 27 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1649	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 13 december 2019 een brief ontvangen waarin een appreciatie van de ontwerpbegrotingen van Frankrijk en Italië voor 2020 wordt gegeven. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-03, nr. 137 .
49 2019-2020	De minister zegt toe de Kamer een brief te sturen over safe assets (onder andere eurobonds) en opties voor een betere weging van staatsobligaties (RTSE).	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 27 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1649	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 10 februari 2020 een brief ontvangen met een toelichting over prudentiële behandeling van staatsobligaties en veilige activa (safe assets). Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1651 .
50 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe een toelichting over de ratificatie van de IGA in het verslag van de Eurogroep of in de volgende geannoteerde agenda op te nemen.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 27 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1649	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofin van 4 en 5 december 2019, Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1646 .
51 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Kamer te informeren in welke Raad/Raden de Green Deal besproken zal worden.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 16 januari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1657	Afgerond. Opgenomen in het BNC-fiche Green Deal. Het BNC-fiche is op 31 januari 2020 aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 35 377, nr. 1 .

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
52 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Kamer over Niet-preseterende leningen te informeren.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 16 januari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1657	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 20 en 21 januari 2020. Het verslag is op 27 januari 2020 aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 2 1501-07, nr. 1648 .
53 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Kamer schriftelijk te informeren over de waarschuwing van de Europese Commissie aan Nederland ten aanzien van grensoverschrijdende pensioenen.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 16 januari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1657	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Eurogroep en Ecofinraad van 20 en 21 januari 2020. Het verslag is op 27 januari 2020 aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1648 .
54 2019-2020	De minister van Financien heeft toegezegd in het BNC-fiche over het investeringsplan voor de Europese Green Deal in te gaan op het onderscheid tussen bestaande middelen en de te werven nieuwe middelen.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 12 februari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1682	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 14 februari een brief ontvangen van de minister van Buitenlandse Zaken met daarbij het fiche over de mededeling European Green Deal Investment Plan. Kamerstukken II 2019-2020, 22 112, nr. 2844 .
55 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd in het verslag van aankomende Eurogroep/Ecofin een appreciatie te geven van het aangekondigde pakket van de ECB en Cie met het oog op het Corona-virus.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 12 maart 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1690	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 15 april 2020 het verslag van de Eurogroep op 7 en 9 april 2020 ontvangen. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1686 .
56 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Tweede Kamer schriftelijk te informeren over de maatregelen die Europese landen hebben getroffen om de economische effecten van het Corona virus op te vangen.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 12 maart 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1690	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 17 maart 2020 een brief ontvangen over het noodpakket banen en conomie. Bijlage 1 bij deze brief bevat de informatie over de internationale en Europese maatregelen om de economische gevolgen van Covid-19 te mitigeren. Kamerstukken II 2019-2020, 35 420-2 .
57 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de Kamervragen mbt Coronafonds van de Commissie snel uit te sturen.	De minister van Financiën tijdens notaoverleg Eurogroep op 7 april 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1684	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 8 april de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Omtzigt, Van Helvert en Van den Berg over het Coronafonds van de Europese Commissie en over het Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI)-initiatief van de G20 ontvangen.
58 2019-2020	Toegezegd na toestemming van de Europese Commissie een brief te sturen met de uitwerking van de herverzekering, het oordeel van de Commissie en de toegezegde analyse van de cijfers en scenario's.	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingen tijdens het wetgevingsoverleg over de tweede ISB van Financiën voor het jaar 2020 op 15 april 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 8	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 29 mei 2020 een brief ontvangen van de staatssecretaris van Financiën met de uitwerking van de herverzekering. Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 9 .
59 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën zegt een brief van het kabinet toe over een kader voor economische steun.	De staatssecretaris van Financien tijdens de behandeling het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2020 (2e incidentele suppletore begroting inzake COVID-19 crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten) op 21 april 2020. Kamerstukken II 2019-2020, nr. 25, item 9	Afgerond. De Tweede Kamer heeft een brief gehad over het afwegingskader bij steun aan individuele bedrijven. Kamerstukken II 2019-2020, 35420, nr. 1
60 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd terug te komen op een aantal aspecten van SURE.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	Afgerond. De Tweede Kamer heeft op 11 juni 2020 een brief ontvangen waarin op een aantal aspecten van SURE is ingegaan. Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 6
61 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd met betrokkenen in het kabinet in gesprek te gaan over het bevorderen van het gebruikmaken van de EIB door Nlse bedrijven. Ook toegezegd hier een keer schriftelijk op terug te komen.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	Afgerond. Opgenomen in het verslag van de Ecofin en Eurogroep op 9 en 11 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1704

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
62 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe de ZBO-verantwoording van DNB met de Eerste Kamer te delen.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020. Kamerstukken I 2019-2020, 35 245, nr. 25 .	Afgedaan. DNB stuurt zelf deze verantwoording aan de Kamers. De rapporten zijn openbaar.
63 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe te monitoren of kerkgenootschappen worden misbruikt voor witwassen om te stellen of kerkgenootschappen als UBO moeten registreren	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	Afgerond. Toezegging hing samen met het feit dat de kerkgenootschappen aanvankelijk waren uitgesloten van de registratieplicht. Inmiddels zijn met het aangenomen amendement Van der Linde (Kamerstukken II 2019-2020, 35 179, nr. 9), kerkgenootschappen eveneens registratieplichtig geworden ten aanzien van het UBO-register.
64 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe dat jaarlijks zal worden bijgehouden welke nieuwe kerkgenootschappen ontstaan die niet in het UBO-register zijn ingeschreven omdat ze geen stichting of vereniging zijn.	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	Afgerond. Toezegging hing samen met het feit dat de kerkgenootschappen aanvankelijk waren uitgesloten van de registratieplicht. Inmiddels zijn met het aangenomen amendement Van der Linde (Kamerstukken II 2019-2020, 35 179, nr. 9), kerkgenootschappen eveneens registratieplichtig geworden ten aanzien van het UBO-register.
65 2019-2020	De minister zegt toe een inventarisatie te doen van knelpunten landbouwleningen, toegespit op het risicobeheer bij Rabobank en toezicht van DNB	De minister van Financiën tijdens Algemene Financiële beschouwingen d.d. 3 oktober 2019, Handelingen II 2019-2020, nr. 8 en Handelingen II 2019-2020, nr. 9	Afgerond. Afgedaan met brief aanpak leningen aan agrarische bedrijven door de Rabobank die mogelijk een verhoogd risico hebben. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 277 .
66 2019-2020	De minister zegt toe aan de Kamer om met relevante instituties, waaronder DNB, in gesprek te gaan over de financiële risico's van klimaattransitie en zal de Kamer daarover schriftelijk nader berichten	De minister van Financiën tijdens AO Eurogroep/Ecofin, d.d. 16 januari 2020. Kamerstukken II, 2019-2020, 21 401-07, nr. 1675	Afgerond. Afgedaan in de kabinetsreactie op de initiatiefnota verduurzaming financiële sector. Kamerbrief is op 3 juli aan de Tweede Kamer gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 35 446-3, nr. nog niet bekend .
67 2019-2020	De minister zegt toe voor het plenaire debat over anti-witwassen een schriftelijke update naar de Kamer te sturen over de bijeenkomst anti-witwassen van 27 november.	De minister van Financiën tijdens AO Eurogroep/Ecofin d.d. 27 november 2019. Kamerstukken II, 2019-2020, 25 501-07, nr. 1649	Afgerond. Afgedaan met verslag overleg plan van aanpak witwassen, gestuurd op 3 december 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 477, nr. 47
68 2019-2020	De minister zegt toe aan te dringen bij minister van Binnenlandse Zaken op snelle behandeling wetsvoorstel Wet Digitale Overheid (WDO)	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	Afgedaan. Het wetsvoorstel WDO ligt inmiddels bij de Eerste Kamer.
69 2019-2020	De minister zegt toe aan banken de suggestie te doen om de best practices voor omgaan met PEPs met elkaar te delen	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019.	Afgedaan. Het punt is onder de aandacht gebracht bij de NVB.
70 2019-2020	De minister zegt toe een meer integrale brief op het terrein van anti-witwasontwikkelingen in het eerste halfjaar van 2020 naar de Kamer te sturen. Er zal in debat met de Kamer worden vastgesteld wanneer dit opportuun is	De minister van Financiën tijdens AO Eurogroep/Ecofin d.d. 27 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 25 501-07, nr. 1649	Afgerond. Afgedaan met de tweede voortgangsrapportage plan van aanpak witwassen die op 3 juli aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer is gestuurd. Kamerstukken II 2019-2020, 31 477-51, nr. nog niet bekend
71 2019-2020	De minister zegt toe het rapport van de werkgroep Kapitaalmarktunie volgende week vrijdag (11 oktober) naar de Kamer te sturen, inclusief appreciatie indien mogelijk. Mocht dit niet lukken, dan dient eerst het rapport naar de Kamer verstuurd te worden en een paar dagen daarna de appreciatie te volgen.	De minister van Financiën tijdens AO Eurogroep/Ecofin, dd 1 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1631	Afgerond. Afgedaan met brief eindrapport werkgroep kapitaalmarktunie. Kamerstukken II 2019-2020, 22 112, nr. 2829

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
72 2019-2020	De minister zegt toe komende weken in gesprek te gaan met banken en DNB om de dilemma's ten aanzien van een negatieve spaarrente te bespreken.	De minister van Financiën tijdens AO effecten van het ECB-beleid, d.d. 24 september 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1630 .	Afgerond. Afgedaan met Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
73 2019-2020	De minister zegt toe schriftelijk uiteen te zetten hoe in andere landen wordt omgegaan met de mogelijkheid van een verbod op negatieve rente voor spaarders en de risico's voor financiële stabiliteit.	De minister van Financiën tijdens AO effecten van het ECB-beleid, d.d. 24 september 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1630 .	Afgerond. Afgedaan met Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
74 2019-2020	De minister zegt toe voor het einde van volgende week de Kamer per brief te informeren wanneer minister inhoudelijk terugkomt op onderwerp negatieve rente	De minister van Financiën tijdens Algemene Financiële beschouwingen d.d. 3 oktober 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 9, item 5	Afgerond. Afgedaan met versturen Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
75 2019-2020	De minister herhaalt zijn toezegging de Kamer voor kerst een brief over negatieve rentes te sturen, met daarin meer over zijn gesprekken met de bankensector.	De minister van Financiën tijdens het Algemeen overleg Eurogroep/Ecofin d.d. 27 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 25 501-07, nr. 1649 .	Afgerond. Afgedaan met Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
76 2019-2020	De minister zegt toe voor het kerstreces met een brief over de gevolgen van een negatieve depositorente te komen.	De minister van Financiën tijdens het AO Toekomst van de Volksbank, 14 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 33 532, nr. 88 .	Afgerond. Afgedaan met Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
77 2019-2020	De minister zegt toe een brief gesprek negatieve rente banken aan Eerste Kamer te sturen (in ieder geval voor kerst).	De minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer 2019, d.d. 19 november 2019. Handelingen I 2019-2020, nr. 7.	Afgerond. Afgedaan met Kamerbrief negatieve spaarrente. Kamerstukken II, 2019-2020, 32 013, nr. 226 .
78 2019-2020	De minister zegt toe nog een keer te kijken wat er gebeurd is en wat de redenen waren om te stoppen met zilvervlootsparen (jeugdspaarswet).	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	Afgerond. Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten voorjaar 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 116 .
79 2019-2020	De minister zegt toe te komen met uitwerking plan van aanpak. Hier wordt ook informatie overgenomen over aantal Crypto-meldingen versus andere conventionele meldingen verdachte transacties en gevolgen voor crypto's voor fiscaliteit. Deze uitwerking zal door MinFIN en J&V worden gedeeld met de EK.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 21 april 2020. Kamerstukken I 2019-2020, nr. 25, item 10.	Afgedaan. De toezichtkosten zijn bekendgemaakt in de Regeling bekostiging financieel toezicht eenmalige handelingen en de Regeling bekostiging financieel toezicht 2019.
80 2019-2020	De minister zegt toe voor de zomer de de toezichtkosten voor crypto-aanbieders ook met de Eerste Kamer te delen	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 21 april 2020. Kamerstukken I 2019-2020, nr. 25, item 10.	Afgedaan. De toezichtkosten zijn bekendgemaakt in de Regeling bekostiging financieel toezicht eenmalige handelingen en de Regeling bekostiging financieel toezicht 2019.
81 2019-2020	De minister zegt toe de voor- en nadelen van digitaal centraal bankgeld uiteen te zetten in een brief die wordt toegezonden in de aanloop naar het plenaire debat over het WRR-rapport 'Geld en schuld'.	De minister van Financiën tijdens AO effecten van het ECB-beleid, d.d. 24 september 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1630	Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111 en brief onderzoek digitaal centralebankgeld. Kamerstukken II 2019-2020, 27 863, nr. 86
82 2019-2020	De minister zegt toe de Kamer in een brief in te gaan op de verschillende opties voor het andere behandelen van staatsobligaties in de regelgeving, inclusief de optie om bijdragen van banken aan EDIS afhankelijk te maken van staatsobligaties.	De minister tijdens AO Eurogroep/Ecofin d.d. 27 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 25 501-07, nr. 1649	Afgedaan met brief toelichting prudentiële behandeling van staatsobligaties en veilige activa. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1651 .
83 2019-2020	De minister zegt toe een schriftelijke toelichting naar de Kamer te sturen over de inval bij de Financiële Informatie Autoriteit in Vaticaanstad.	De minister van Financiën tijdens AO Eurogroep/Ecofin d.d. 27 november 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 25 501-07, nr. 1649	Afgedaan in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten voorjaar 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 116

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
84 2019-2020	De minister zegt toe in de brief openstaande toezeggingen te laten weten wanneer de verwachting is dat een kabinetsreactie op de initiatiefnota van de leden Snels, Sneller, Bruins en Slootweg over verduurzaming van de financiële sector naar de Kamer verzonden zal worden.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	Afgerond. In het verslag van de Eurogroep/Ecofin van 9 en 11 juni 2020 heeft de minister toegezegd dat de kabinetsreactie in juli aan de Tweede Kamer gestuurd zal worden. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1704 .
85 2019-2020	Toegezegd aan lid Sneller om te bekijken hoe de registraties van evaluaties en onderzoeken verder kan worden geholpen.	Minister van Financiën tijdens het AO Begroten en Verantwoorden op 12.12.2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 166	Afgerond. Alle departementen werken aan een strategische evaluatie agenda waarin wordt beschreven wat, wanneer wordt geëvalueerd. Dit staat vermeld in de voortgangsrapportage Inzicht in kwaliteit, op 3 april verstuurd naar de Kamer. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865 nr. 168
86 2019-2020	Toegezegd om aan zijn collega's van Defensie en IenW te vragen een brief naar de Kamer te sturen over de planning ten aanzien van het beschikbaar komen van extracomptabele baten-lasten informatie conform de zogeheten pilots.	Minister van Financiën tijdens het AO Begroten en Verantwoorden op 12.12.2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 166	Afgerond. Brief is door de minister van Financiën verstuurd, mede namens de ministers van Defensie en IenW op 4 februari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865 nr. 165
87 2019-2020	Toegezegd de Kamer schriftelijk te informeren over de regels rondom de dekking van amendementen op de begroting en over de regels rondom 'juridisch verplicht'	Minister van Financiën tijdens het AO Begroten en Verantwoorden op 12.12.2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 166	Afgerond. Met zijn brief van 9 april 2020 heeft de minister deze toezegging gestand gedaan. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 171
88 2019-2020	Toegezegd aan lid De Vries (VVD) om te kijken naar de ramingen van SZW.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	Afgerond. Voor de SZW ramingen geldt dat SZW/FEZ regulier overleggen heeft met het CPB over hun ramingen. Daarnaast worden ook de mutaties die wij accorderen op de SZW begroting gedeeld (en besproken) met het CPB. Aangezien de toezegging om 'te kijken naar de SZW ramingen' veel ruimte laat, wordt er vanuit gegaan dat er voor nu voldoende wordt gedaan in het kader van de SZW ramingen.
89 2019-2020	Toegezegd aan te geven bij de relevante bewindslieden (minister van BZK en staatssecretaris van BZK) over liquiditeitsproblemen gemeenten.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 01-07-2020.	Afgerond. Liquiditeitsproblemen worden reeds geminord door minister van BZK en staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst als fondsbeheerders.
90 2019-2020	Toezeegging grenswaarde voor investeringen Invest-NL waarbij goedkeuring van minister is vereist niet te laag (35.123)	Kamerstukken I 2019-2020, nr. 6, item 10	Afgedaan. Kamerstukken I, 2019-2020, 35 123, nr. 0
91 2019-2020	Nadere toelichting op export verarmd uranium uit Gronau naar Rusland	Kamerstukken II 2019–2020, 28 165, nr. 318	Afgedaan. Kamerstukken II, 2019-2020, 25 422, nr. 265
92 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van de vragen van de leden van Kesteren (CDA), Binnema (GroenLinks) en Ester (ChristenUnie), toe de Kamer nader te informeren betreft de implementatie van het advies van de Raad van State. Hij zal hierbij ingaan op de integratie van het begrip «brede welvaart».	Toezeegging gedaan op 20 november 2018 aan Eerste Kamer. Toezeegging aan Tweede Kamer: Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. 1	Afgedaan. In de vorige Miljoenennota is voor het eerst expliciet aandacht geweest voor de staat van de brede welvaart in Nederland. Ook in de komende Miljoenennota zal hier aandacht voor zijn. Daarnaast zullen de planbureaus voor het einde van het jaar met een plan van aanpak komen over de mogelijkheden tot verdere integratie van brede welvaart in de begrotingscyclus.
93 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Knapen (CDA), toe de brief over de gevolgen van de renteontwikkeling ook naar de Eerste Kamer te sturen.	Toezeegging gedaan op 29 oktober 2019. Handelingen I 2019-2020, nr. 4, item 6	Afgedaan. De Tweede Kamer is n.a.v. de toezegging aan het Lid Azarkan (DENK) over de lage rente en de Nederlandse economie op 18 december jl. geïnformeerd [Kamerstukken II, 2019-2020, 33 566, nr. 107]. Per abuis is daar niet direct een

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			afschrift van aan de Eerste Kamer gezonden. De Eerste Kamer wordt alsnog zo spoedig mogelijk geïnformeerd.
94 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Backer (D66), toe het Centraal Planbureau te informeren over de suggestie van het lid Backer (D66) om de discontovoet in de afweging van de methodologie mee te nemen.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 19 november 2019, Handelingen I 2019-2020, nr. 7, item 8	Afgedaan.
95 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Frentrop (FVD), toe de resultaten van de uitvoering van de Tweede Kamer motie-Dijkhoff inzake de ontwikkeling van de Nederlandse bevolking de Eerste Kamer aan te bieden.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 19 november 2019, Handelingen I 2019-2020, nr. 7, item 3, blz. 1	Afgedaan. Deze toezegging is door de minister van SZW voldaan. Zie T02789: Toezegging Brede verkenning van de dubbele vergrijzing (35.300).
96 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Vendrik (GroenLinks), toe om het onderwerp 'brede welvaart' te blijven betrekken bij de Miljoenennota.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 19 november 2019, Handelingen I 2019-2020, nr. 7, item 3	Afgedaan. Dit loopt mee in de miljoenennota.

Tabel 90 Door bewindslieden gedane toezeggingen die nog niet zijn afgerond

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
1 2008-2009	De minister van Financiën zegt toe dat als er voornemens zijn om beleidsmatige aanpassingen in de AMvB [Besluit bestuurlijke boetes Wft] te verrichten, de Tweede Kamer der Staten-Generaal in een vroeg stadium op de hoogte stellen van de intenties.	Brief van de minister van Financiën d.d. 16 februari 2009. Kamerstukken II 2008-2009, 31 458, nr. 17 .	Doorlopend. Over de eerste beleidsmatige wijziging van het besluit is de Tweede Kamer bij brief van 9 februari 2017 geïnformeerd. Kamerstukken II 2016-2017, 32 545, nr. 60
2 2010-2011	De minister zegt toe dat wanneer een wetsvoorstel bepalingen met terugwerkende kracht bevat, de redengeving daarvoor expliciet toegelicht wordt in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel	De minister van Financiën tijdens de plenaire vergadering Wijzigingswet financiële markten 2010 d.d. 10 mei 2011. Handelingen I 2010-2011, 32 036, nr. 26 , item 7, blz. 28	Doorlopend. Bij wetsvoorstellen waaraan (aan onderdelen daarvan) terugwerkende kracht wordt verleend, zal de redengeving daarvoor expliciet worden toegelicht in de memorie van toelichting bij het desbetreffende wetsvoorstel
3 2012-2013	Toegezegd de Kamer te informeren zodra er overeenstemming is tussen de verschillende betrokken partijen over het ontwerp en invulling van de borgingsinstrumenten	de minister van Financiën tijdens het AO Deelnemingenbeleid Rijksoverheid op 29 mei 2013. Kamerstukken II 2012-2013, 28 165, nr. 162	In behandeling. Het invoeren van een Britse wet voor borging publieke belangen heeft op dit moment geen prioriteit in het VK.
4 2013-2014	De minister zegt toe wanneer de lidstaten die werken aan een financiële transactiebelasting een concreet voorstel presenteren, de Tweede Kamer hierover te informeren en de nog openstaande vragen te beantwoorden.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/ Ecofin d.d. 7 november 2013. Kamerstukken II 2013-2014, 21 501-07, nr. 1115 .	In behandeling. Aangezien er nog geen concreet voorstel ligt is dit nog niet aan de orde
5 2013-2014	De minister zegt toe zich in te zetten voor het stroomlijnen van de interpretatie inzake de bevoegdheden van een accountantskantoor om te adviseren indien dat kantoor ook accountantsdiensten verleent.	De minister van Financiën tijdens het VAO Accountancy d.d. 20 mei 2014. Handelingen II 2013-2014, nr. 84, item 27	Doorlopend. Op relevante momenten zal op Europees niveau aandacht worden gevraagd voor stroomlijning van de regelgeving naar Nederlands model voor variabele beloningen.
6 2014-2015	De minister zegt toe dat zodra ook maar enigszins duidelijk wordt hoe de Financial Transaction Tax eruit komt te zien, Nederland, ook samen met andere landen, een diepgravende analyse zal maken van hoe het ons raakt. Nederland zal ook aan de	De minister van Financiën tijdens het WGO W6, BRRD, CSD d.d. 7 september 2015. Kamerstukken II 2014-2015 34 204, nr. 11 .	In behandeling. Het is tot op heden niet duidelijk hoe de Financial Transaction Tax er uit komt te zien.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
7 2014-2015	<p>Commissie vragen om die analyse te maken. Daarna zal de minister de Kamer hierover informeren.</p> <p>De minister zegt toe de Tweede Kamer tijdig te informeren over eventuele wijzigingen van de gedelegeerde handeling.</p>	De minister van Financiën tijdens het WGO implementatie Omnibus II-richtlijn. Kamerstukken II 2014-2015, 34 100, nr. 15 .	Doorlopend. Als er wijzigingen komen in de gedelegeerde handelingen dan zal de minister de Tweede Kamer hier tijdig over informeren.
8 2014-2015	De minister zegt toe dat de AFM in een vast ritme per jaar zal rapporteren over de voortgang van de implementatie van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountantsmaatregelen.	De minister van Financiën tijdens het AO Accountancy d.d. 13 november 2014. Kamerstukken II 2014-2015, 33 977, nr. 5	Doorlopend. De AFM rapporteerde in 2015, 2017 en 2019 over haar onderzoeksresultaten betreffende de kwaliteit van wettelijke controles, het stelsel van kwaliteitsbeheersing en de implementatie en borging van het verandertraject. Daarnaast voerde de AFM in 2018 onderzoek uit naar 'de bijdrage van houding, gedrag en cultuur aan de kwaliteitsgerichtheid van het controleteam' om accountantsorganisaties zo praktische tools te geven voor een kwaliteitsgerichte cultuur.
9 2015-2016	De minister van Financiën zegt toe jaarlijks voor de zomer een stand van zaken met betrekking tot de resultaten van de FinTech-initiatieven (niet oneindig jaarlijks) aan de Tweede Kamer te sturen. Daarin betreft hij ook de ervaringen met de verlenging van de beslistermijn bij aanvraag bankvergunning.	De minister tijdens het AO Nederlandse bankensector d.d. 28 juni 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 32 013, nr. 135 .	Doorlopend. Brief van de Minister van Financiën genaamd «Innovatie in de financiële sector» van 9 april 2019, en brief van de Minister van Financiën van 21 december 2016 genaamd «Follow up Toetredingbrief». Kamerstukken II 2016-2017, 32 013, nr. 142 . Brief van de minister van 3 juli 2020 genaamd «Fintech actieplan»
10 2015-2016	De minister zegt toe dat er na twee jaar een evaluatie Basic regime plaatsvindt	De minister van Financiën tijdens het VAO Toekomst van de Verzekeringssector d.d. 9 december 2015. Handelingen II 2015-2016, nr. 35, item 5	In behandeling. Het voornemen was het Basic regime te evalueren zodra de solvabiliteitsberekeningen uit het Solvency II regime in 2018 zijn geëvalueerd. In maart 2019 is deze review van Solvency II gepubliceerd. Vervolgens is gestart met de evaluatie van het basic-regime. Naar verwachting zal de evaluatie van het basic-regime kort na het zomerreces naar de Kamer worden gestuurd.
11 2015-2016	De minister zegt toe om de komende twee jaar alle regelgeving die op grond van artikel 1:3a vastgesteld wordt per brief bij de Kamer te melden en dat dat vervolgens over twee jaar opnieuw overwogen wordt. De minister stuurt de Tweede Kamer daarnaast proactief een overzicht van hoe vaak het is voorgekomen en wat de voorbeelden waren. Dan wordt bekeken of het nodig is en of het voorgezet wordt.	De minister van Financiën tijdens het WGO Implementatiewet verordening en richtlijn marktmisbruik d.d. 4 juli 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 34 455, nr. 11	In behandeling. Eerste en enige melding bij brief van 9 februari 2017. Kamerstukken II 2016-2017, 32 545, nr. 60 . Daarna is er geen regelgeving op grond van artikel 1:3a vastgesteld
12 2015-2016	Toegezegd dat de minister van I&W er zorg voor zal dragen dat de Kamer jaarlijks wordt geïnformeerd inzake de financiële zekerheidsstelling voor de ontmantelingskosten van de nucleaire installaties in Nederland. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ministers van I&W en FIN.	Kamerbrief van 26 april 2018 over vervolgonderzoeken Hoogambtelijke werkgroep nucleair landschap. Kamerstukken II 2015-2016, 25 422, nr. 220	Doorlopend. De coördinatie is vanuit lenW. Jaarlijks wordt door lenW een verzamelbrief verzonden waarvan de meest recente begin juni 2020.
13 2015-2016	Toegezegd de Kamer jaarlijks te informeren over de voortgang van de Volksbank om een besluit over haar toekomst te nemen.	De minister van Financiën in brief aan de Tweede Kamer van 1 juli 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 33 532, nr. 61	In behandeling. De Kamer is voor het laatst in november 2019 geïnformeerd over de voortgangsrapportage van NLFI. De Kamer zal ook in 2020 geïnformeerd worden wanneer een nieuwe rapportage van NLFI wordt ontvangen.
14 2015-2016	Toegezegd erop toe te zien dat de Staatsloterij met gedupeerden van misleidende reclame op een goede manier tot een oplossing komt	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst. Kamerstukken II 2015-2016, 28 165, nr. 248	In behandeling. De Nederlandse Loterij heeft afspraken gemaakt met Stichting Staatsloterijchadeclaim over een oplossing voor alle spelers uit de tijd

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			van de misleidende reclame. Belangrijkste element was een eenmalige, bijzondere loterij in mei 2017. Veel oud-deelnemers hebben aan deze loterij deelgenomen, waardoor het risico op betaling van hoge schadebedragen substantieel is gedaald. Tegen Staatsloterij lopen nog enkele collectieve en individuele zaken. Nederlandse Loterij ziet de uitspraken met vertrouwen tegemoet In behandeling. In 2016 is een kapitaalstorting toegezegd. Er is vastgelegd dat TenneT de gestorte middelen alleen aanwendt voor wettelijk verplichte investeringen in Nederland. Sinds deze storting is de investeringsagenda van TenneT verder gegroeid. TenneT heeft daarom opnieuw additioneel eigen vermogen nodig. Anders dan bij de eerder aan TenneT toegezegde kapitaalstorting, is deze eigen vermogen behoefte voor een substantieel deel een gevolg van de Duitse investeringsagenda. Om deze reden wordt – samen met de minister van EZK – een nadere analyse gedaan naar de rationale van integratie met TenneT Duitsland. Het kabinet verwacht uw Kamer in de zomer van 2019 te kunnen informeren over de uitkomsten van de nadere analyse
15 2015-2016	Toegezegd dat Nederland geen kapitaalstorting zal doen in TenneT voor Duitse investeringen (alleen voor Nederlandse investeringen)	De minister van Financiën in het AO Deelnemingenbeleid op 3 februari 2016. Kamerstukken II 2015-2016, 28 165, nr. 248	
16 2015-2016	Toezegging dat de minister van I&W er zorg voor zal dragen dat de Kamer jaarlijks wordt geïnformeerd inzake de financiële zekerheidstelling voor de ontmantelingskosten van de nucleaire installaties in Nederland.	Kamerstukken II 2015-2016, 32 645, nr. 84	Doorlopend. Er wordt hier jaarlijks een brief over gestuurd
17 2016-2017	De minister van Financiën zegt toe dat er een nieuwe evaluatie zal worden uitgevoerd naar de doeltreffendheid en de effecten van artikel 4:24a Wft in de praktijk. De Staten-Generaal zal uiterlijk 1 januari 2022 een verslag met de bevindingen van deze evaluatie ontvangen.	Brief van de minister van Financiën d.d. 30 december 2016. Kamerstukken I 2016-2017, 32 545, nr. 59 p. 7/8.	In behandeling. Uiterlijk 1 januari 2022 zal de Staten-Generaal een verslag met de bevindingen van de evaluatie van de doeltreffendheid en de effecten van de algemene zorgplicht in artikel 4:24a Wft in de praktijk ontvangen
18 2016-2017	De minister zegt toe bij wijzigingen in de bijlage bij de Wet toezicht accountantsorganisaties, waarin controles worden aangemerkt als wettelijke controles de Tweede Kamer voortaan per brief te informeren.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat op 6 september 2017 over wetsvoorstel aanvullende maatregelen accountantsorganisaties. Handelingen II 2016-2017, nr. 99	Doorlopend
19 2016-2017	Toegezegd een valuatie van het verkoopproces a.s.r.	De minister van Financiën in een brief aan de Tweede Kamer van 18 september 2017. Kamerstukken II 2016-2017, 33 532, nr. 79	In behandeling.
20 2016-2017	De minister heeft toegezegd om de Kamer bij tijd en wijle te informeren over hoe het zit met de efficiëntieoperatie binnen de NS	Kamerstukken II 2016-2017, 28 165, nr. 264	In behandeling. Deze informatie wordt jaarlijks verstrekt in het Jaarverslag Staatsdeelnemingen
21 2016-2017	Toegezegd in de toekomst de NS op het normrendement aan te spreken en te interveniëren waar dat nodig is	Kamerstukken II 2016-2017, 28 165, nr. 264	In behandeling. In regulier overleggen spreekt de aandeelhouder regelmatig met de NS over het rendement
22 2017-2018	De minister van Financiën zegt een brief toe over de risico's ten aanzien van het ECB-beleid.	De minister van Financiën bij het plenaire debat over de Algemene Financiële Beschouwingen. Handelingen II 2017-2018, nr. 20, p. 13	Doorlopend. Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1479 . Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-07, nr. 1601

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
23 2017-2018	De minister van Financiën zegt toe de evaluatie van het afwikkelingsproces van het rentederivatendossier breder te trekken dan alleen rentederivaten (onder andere ook woekerpolissen) en te kijken of hier lessen uit kunnen worden getrokken na de afronding van het rentederivatendossier hiermee starten.	De minister van Financiën tijdens het VAO bankensector d.d. 21 februari 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 55, item 22.	In behandeling mbt rentederivaten. De start van de evaluatie is afhankelijk van de afronding van de uitvoering van het Uniform Herstellkader door de banken en de externe dossierbeoordelaars.
24 2017-2018	De minister van Financiën zegt toe om de wet transparant toezicht financiële markten twee of drie jaar na inwerkingtreding te evalueren en daarbij de AFM en DNB te betrekken. Bij de evaluatie wordt ingegaan op: - de balans tussen openbaarmaking van toezichtinformatie en het beroepsgeheim; - de beperking van de aansprakelijkheid van de AFM en DNB; en - de discretionaire bevoegdheid van de AFM en DNB.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat op 31 januari 2018 over Wet transparant toezicht financiële markten. Handelingen II 2017-2018, nr. 46, item 4.	In behandeling. Ten behoeve van de evaluatie vanaf 2021 is er met DNB en AFM afgesproken dat zij de komende jaren bijhouden hoe zij de nieuwe publicatiebevoegdheden uit de Wet transparant toezicht financiële markten inzetten.
25 2017-2018	De minister zegt toe om DNB, tot de formele evaluatie van de Wet toezicht trustkantoren 2018, jaarlijks een rapportage over de stand van zaken in de trustsector te vragen	De minister van Financiën tijdens de behandeling van het verslag van de parlementaire ondervragingscommissie Fiscale constructies, d.d. 5 september 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 105, item 8.	Doorlopend. DNB neemt de rapportage op in haar zbo-verantwoording
26 2017-2018	De minister zegt toe om de aansprakelijkheidsbeperking van DNB mee te nemen bij het vijfjaarlijkse onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van DNB als Zelfstandige Bestuursorgaan (ZBO)	De minister van Financiën in het plenair debat wetsvoorstel herstel en afwikkeling van verzekeraars d.d. 06 juni 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 90	In behandeling. Wordt afgerond in het vijfjaarlijks onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van DNB als ZBO.
27 2017-2018	De minister zegt toe bij DNB de acceptatie van politiek prominente personen door banken onder de aandacht brengen	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 9 juli 2018. Handelingen I 2017-2018, nr. 38, item 3.	In behandeling. Tijdens de plenaire behandeling van de Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn is toegezegd dat deze wet binnen drie jaar na inwerkingtreding breed zal worden geëvalueerd (T2629). In die evaluatie wordt o.a. aandacht besteed aan deze toezegging en T02630 (zie ook Kamerstukken II 2018-2019, 34 808, nr. K). In de zomer van 2021 zal de EK een verslag van de evaluatie ontvangen.
28 2017-2018	De minister zegt toe de implementatiewet Vierde anti-witwasrichtlijn (AMLD4) breed te evalueren	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn. Handelingen I 2017-2018, nr. 38, item 3.	In behandeling. De Eerste Kamer heeft op 12 februari 2019 een brief ontvangen met de hoofdlijnen van de evaluatie van de implementatiewet AMLD4.
29 2017-2018	De minister zegt toe om de implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten te evalueren.	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	In behandeling. Evaluatie start in 2021. Het evaluatierapport zal uiterlijk begin februari 2022 worden toegezonden aan uw Kamer.
30 2017-2018	De minister zegt toe om bij de Europese Commissie aandacht te vragen voor de risico's op het terrein van privacy, ook in het kader van de evaluatie die de Commissie over enige jaren gaat uitvoeren (januari 2021).	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	In behandeling. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd in brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111. Ook is in de reactie op de consultatie van de Europese Commissie ten behoeve van de te vormen strategie voor het retail betalingsverkeer aandacht gevraagd voor de privacy-risico's ten aanzien van PSD2.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			In behandeling. De Tweede Kamer is eerder geïnformeerd over het onderzoek van de ACM ten aanzien van de positie van Bigtech op de Nederlandse betaalmarkt (brief moties en toezeggingen op het terrein van de financiële markten 28 oktober 2019. Kamerstukken II 2019-2020, 32 545, nr. 111). De rapportage wordt verwacht in het najaar van 2020. Deze stuur ik u toe, voorzien van mijn reactie.
31 2017-2018	De minister zegt toe om de diversiteit van betaaldiensten, het ontstaan van monopolies en de marktmacht van BigTech te monitoren, waar mogelijk met behulp van de Autoriteit Consument en Markt (ACM).	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten op 04 september 2018. Kamerstukken II 2017-2018, 34 813, nr. 22	
32 2017-2018	De minister zegt toe bij de evaluatie van de Wet toezicht trustkantoren 2018 expliciet de vervulling van de interne compliancefunctie bij kleine trustkantoren, de meerwaarde van een vorm van raad van commissarissen en de effectiviteit en omzeiling van de wetgeving mee te nemen.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat Wet toezicht trustkantoren 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 102, item 3 herdruk	In behandeling. Wordt meegenomen bij de evaluatie van de Wet toezicht trustkantoren die voorzien is vijf jaar na inwerkingtreding (2024)
33 2017-2018	De minister zegt toe de lasten van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) blijvend te monitoren.	De minister van Financiën tijdens het plenaire debat Implementatiewet AMLD 4 d.d. 21 februari 2018. Handelingen II 2017-2018, nr. 55, item 23	Doorlopend.
34 2018-2019	De minister van Financiën heeft toegezegd druk uit te zullen oefenen op de Commissie om eigen cijfers te gebruiken voor de herbeoordeling van de begroting van Italië en daarbij niet af te gaan op cijfers van Italië.	De minister van Financiën tijdens het Algemeen Overleg Eurogroep/Ecofin van 3 april 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 21 501-07, nr. 1598	Doorlopend. Bij besprekingen inzake de implementatie van de Europese begrotingsregels, zet de minister van Financiën in op een consequente handhaving van de regels waaronder het consistent gebruik maken van eigen cijfers en niet die van desbetreffende lidstaten.
35 2018-2019	De minister van Financiën zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van de vragen van de leden Rinnooy Kan (D66) en Postema (PvdA), toe in de EU het gesprek aan te gaan over de bruikbaarheid van het begrip «structurele saldo», in het bijzonder de normen van 3% en 60%.	De minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer 2018, d.d. 20 november 2018. Handelingen I 2018-2019, nr. 8, item 8 - blz. 23-24.	In behandeling. De evaluatie van het SGP is begin dit jaar van start gegaan, maar is opgeschort vanwege de huidige COVID-19 ontwikkelingen. Tijdens de eerste verkennende discussies over de evaluatie in 2019 en begin van dit jaar heeft Nederland ingezet op o.a. de verbetering van de voorspelbaarheid en transparantie van het SGP. Wanneer de discussie over de evaluatie zal worden herstart is nog onbekend.
36 2018-2019	De minister zegt toe DNB te vragen naar de systeemrisico's die kunnen ontstaan door het faillissement van SecurCash en koppelt hierover terug naar de Kamer.	De minister tijdens het AO Jaarverslag Beheer Staatsdeelneming op 30 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302 .	In behandeling. Het MOB heeft besloten om verder onderzoek te doen naar een maatschappelijke efficiëntie en veilige chartale infrastructuur op middellange termijn bij een structureel lager gebruik van contant geld. Het onderzoek wordt in de loop van 2021 afgerond. Zie ook de appreciatie op Jaarrapportage 2019 van het MOB en de eindrapportage van de MOB Taskforce Herziening standpunt contant geld. Kamerstukken II 2019-2020, 27 863, nr. 87 .
37 2018-2019	De minister zegt toe dat indien er na afronding van het door de minister van EZK gestarte onderzoek naar mkb-financiering naar het oordeel van de minister nog aanvullend onderzoek nodig is, ook gezien de motie van de leden Snels en Sneller, komt de minister daar schriftelijk op terug	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële Markten op 12 juni 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 107	In behandeling. Zie ook de toezegging van de minister om voor de zomer terug te komen op motie Sneller/Snels over niet-bancaire kredietverlening.
38 2018-2019	De minister zegt toe een onderzoek te doen naar wat de kosten zouden zijn van een Nederlandse garantieregeling voor polishouders van verzekeraars in geval van afwikkeling — in het bijzonder het levenbedrijf — en dat de minister over de resultaten daarvan,	De minister van Financiën tijdens de plenaire behandeling van de Wet herstel en afwikkeling van verzekeraars d.d. 27-11-2018. Handelingen I 2018-2019, nr. 9, item 8	In behandeling. Tijdens de plenaire behandeling van de Wet herstel en afwikkeling van verzekeraars in uw Kamer heeft de minister van Financiën aangegeven te starten met het onderzoek wanneer EIOPA haar eindrapport over garantieregelingen

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
	inclusief de gemaakte aannames, zal informeren. Voorstelbaar is dat daarbij verschillende niveaus van garantie worden onderzocht. Voorts wordt gevraagd om een onderzoek naar de besmettingsrisico's in het geval dat polishouders niet 100% beschermd zijn in geval van afwikkeling. De minister zegt dat toe, maar wacht met het onderzoek totdat European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) haar onderzoek heeft gepresenteerd.		voor polishouders in Europa heeft afgerond. Het EIOPA eindrapport zal op 31 december van dit jaar, als onderdeel van het eindadvies van EIOPA t.b.v. de evaluatie Solvency II, naar de Europese Commissie zal worden gestuurd. Doorlopend. Dit is meegenomen in Kamerbrief reactie op de jaarrapportages van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer. Zie Kamerstukken II 2019-2020, 27 863, nr. 87 en Kamerstukken II 2018-2019, 27 863, nr. 83 .
39 2018-2019	De minister zegt toe aan de Kamer om jaarlijks te blijven informeren over de voorzieningen voor contant geld die er zijn en of zij onveranderd en onverminderd hoog blijven.	De minister van Financiën tijdens het debat 'Gebruik van contant geld in de samenleving' op 15 januari 2019. Kamerstukken II 2018-2019, 27 863, nr. 40	
40 2018-2019	De minister zegt toe door te gaan met de rapportages van de AFM inzake rentederivaten.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële Markten 08 november 2018. Kamerstukken II 2018-2019, 32 545, nr. 96	In behandeling.
41 2018-2019	Toegezegd aan lid De Vries (vvd) om voor te leggen aan zijn collega bij VWS dat het advies van de Zorgautoriteit altijd net na de voorjaarsbesluitvorming komt en eventuele mee- of tegenvallers daardoor niet kunnen worden betrokken in de VJN.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	In behandeling. Samen met VWS is er invulling aangegeven doordat de Nederlandse Zorgautoriteit eerder met een advies is gekomen en deze cijfers zijn verwerkt in de VJN.
42 2018-2019	Toegezegd aan lid Slootweg normeringssystematiek onder de aandacht te houden. Goed kijken naar wat er aan de hand is, wat het probleem is. Serieus blijven kijken naar de jeugdzorg. Houden op de agenda, ook met de minister van BZK.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	In behandeling. Er is onderzoek gedaan door KPMG eind 2019 (Kamerbrief over uitkomsten onderzoek besteding jeugdhulpmiddelen) en is reeds een onderzoek dat in het najaar van 2020 wordt afgerond (meest recente informatie daarover in Kamerbrief over perspectief voor de jeugd).
43 2018-2019	Toegezegd om contact op te nemen met zijn collega van I&W om te kijken of deze de problematiek van onderhoud scherp op het netvlies heeft, maar gaat daar helemaal vanuit.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	In behandeling. lenW is dossierhouder. Er is een audit opgestart waarin gekeken wordt naar de problematiek van onderhoud. De Kamer wordt geïnformeerd per brief door lenW waarvan de meest recente d.d. 19 juni 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 300, nr. A94.
44 2018-2019	Minister zegt toe nog wel een keer te vragen naar de de Ramingen van het CPB. De ramingen zijn internationaal en nationaal goed, om opnieuw te bezien waarom we hebben wat we hebben. WRR ook gevraagd om een advies over beheersing, misschien ook wel naar voorspellingen, meeluisteren studiegroep.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 03.07.2019. Handelingen II 2018-2019, nr. 101, item 14	Deels voldaan. In de CPB-publicatie over zorg bij MLT-november.
45 2018-2019	De staatssecretaris zegt toe de Kamer voor 1 april 2019 te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de gesprekken met de Nederlandse Loterij en de aanbieder van de draf- en rensportkansspelen.	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst. Handelingen II 2018-2019, 35 026, nr. 23	In behandeling. De gesprekken lopen. Bestuur Nederlandse Loterij bekijkt hoe de landgebonden Toto aangeboden kan blijven.
46 2018-2019	Toegezegd dat de minister zal het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen vanaf komend jaar in gebonden versie zal aanbieden aan de Kamer	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302	Doorlopend. De leden van de Vaste Commissie voor Financiën hebben recent de ingebonden versie van het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2018 aangeboden gekregen.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
47 2018-2019	Toegezegd dat de staatsdeelnemingen zal worden gevraagd om te rapporteren over over het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	Kamerstukken II 2018-2019, 28 165, nr. 302	In behandeling.
48 2018-2019	Toegezegd dat compliance (voldoen aan arbowetgeving, milieuregels) zal worden meegenomen in gesprekken met Invest-NL	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend. Dit zal worden meegenomen in aandeelhoudersoverleggen vanaf oprichting Invest-NL. Voor oprichting uitkomst vermelden in veegbrief aan Tweede Kamer (EZK).
49 2018-2019	Toegezegd de voortgangsrapportages Invest NL te delen met de Tweede Kamer in de eerste jaren, inclusief een appreciatie. Ieder jaar scope Invest NL meenemen in afschrift bij jaarverslag deelnemingen	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend. Appreciatie meenemen in jaarverslagcyclus van Invest-NL. Reeds besproken met Invest-NL.
50 2018-2019	Toegezegd dat de minister van Financiën de Kamer zal informeren over de exacte hoogte van het normrendement zodra Invest-NL is opgericht/van start is gegaan	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Deels in behandeling. Na oprichting zal terug worden gekomen op de hoogte van het normrendement
51 2018-2019	Toegezegd Maatschappelijk verantwoord ondernemen mee te nemen in gesprekken management Invest NL	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend.
52 2018-2019	Toegezegd de Algemene Rekenkamer om advies te vragen bij de eerste evaluatie drie jaar na oprichting van Invest-NL	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend. Te zijner tijd zal FIN de AR vragen om advies. Voorafgaand aan de formele adviesaanvraag zal ambtelijk overleg plaatsvinden om te komen tot een gedegen vraagstelling
53 2018-2019	Toegezegd dat de minister van Financiën Invest-NL zal vragen om over indicatoren van de Monitor Brede Welvaart te rapporteren	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend. Wordt meegenomen in het aandeelhoudersoverleg na oprichting Invest-NL
54 2018-2019	Toegezegd dat er een uitsluitingenlijst komt van zaken die Invest-NL niet ondersteunt, bijvoorbeeld investeringen die leiden tot kinder- en slavenarbeid, milieuvervuiling en dierenmishandeling. De Kamer wordt hierover geïnformeerd op de wijze zoals bij andere staatsdeelnemingen, via het jaarverslag van de staatsdeelneming en het jaarlijks debat hierover	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Doorlopend. Wordt meegenomen in het aandeelhoudersoverleg na oprichting Invest-NL en in het jaarverslag staatsdeelnemingen
55 2018-2019	Toegezegd dat Invest-NL nadat zij is opgericht over maatschappelijk verantwoord ondernemen verantwoording zal afleggen in haar externe jaarverslag. Via de website zullen de gehanteerde standaarden en waarborgen te zien zijn	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	Deels in behandeling. In aandeelhoudersoverleg en beleidsoverleg zal dit aan de orde worden gesteld
56 2018-2019	Toegezegd dat voor Invest-NL geldt dat voor wetswijzigingen, kapitaalinjecties of privatiseringen dit aan de Kamer zal moeten worden voorgelegd of gemeld. De periodieke evaluatie van de wet zal ook met de Tweede Kamer worden gedeeld	Handelingen II 2018-2019, nr. 82, item 16	In behandeling. Wetswijzigingen, kapitaalinjecties of privatiseringen worden voorgelegd of gemeld aan de Kamer. Evaluatie zal worden gedeeld met de Tweede Kamer
57 2018-2019	Toegezegd dat een eerste versie van het MVO-beleid bij oprichting bekend zal zijn en door de minister van Financiën naar de Kamer verstuurd zal worden	Handelingen I 2019-2020, nr. 6, item 10	In behandeling. Wordt na oprichting Invest-NL met de Eerste Kamer gedeeld.
58 2018-2019	Toegezegd dat de Eerste Kamer wordt geïnformeerd over de uiteindelijke samenstelling van de rvb en rvc van Invest-NL.	Handelingen I 2019-2020, nr. 6, item 11	In behandeling. Hierover wordt de Eerste Kamer geïnformeerd wanneer de rvb en rvc compleet zijn.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
59 2018-2019	Toegezegd in de Miljoenennota op te nemen een paragraaf over de loonontwikkeling	Toegezegd tijdens Verantwoordingsdebat d.d. 6 juni 2019. Kamerstukken II 2018–2019, nr. 90, item 12	In behandeling, in de Miljoenennota zal op genoemd onderwerp worden ingegaan
60 2018-2019	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Postema (PvdA), toe de berekening van het Planbureau met betrekking tot het gasbesluit en het effect hiervan op het houdbaarheidstekort de Eerste Kamer aan te bieden.	Handelingen I 2018-2019, nr. 8, item 8	In behandeling. Het CPB heeft in december een nieuwe vergrijzingsstudie gepubliceerd, waarin het gasbelsuit is verwerkt (in maart heeft het CPB een update gegeven van het houdbaarheidssaldo). We hebben een contact opgenomen met het CPB om te vragen of ze de kosten van het gasbesluit in termen van houdbaarheid kunnen uitsplitsen. Zodra het antwoord binnen is zullen wij dit verwerken in een korte Kamerbrief naar de EK.
61 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe eind volgend jaar de Kamer een update te geven of de betalingsachterstand van Griekenland richting de 0 is, conform plannen van de Griekse regering.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 27 november 2019, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1649	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier voor eind 2020 over worden geïnformeerd.
62 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd dat tegelijkertijd met het wetsvoorstel tot goedkeuring van de overeenkomst tot wijziging van het ESM-verdrag een voorstel voor een aangepast informatieprotocol aan de Kamer wordt verzonden.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 16 januari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1657	In behandeling. Er is nog geen wetsvoorstel tot goedkeuring van de wijziging van het ESM-verdrag ingediend.
63 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd in elke fase van de Green Deal zo goed mogelijk aan de Kamer te zullen aangeven wat de onderwerpen zijn en wie er over gaat binnen het kabinet.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin op 12 februari 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1682	In behandeling. Dit is een doorlopende toezegging.
64 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën heeft toegezegd een uitvoerige beschouwing van de kosten en baten van de herverzekering, bij wie die neerslaan en een verkenning van opties om de kosten die de overheid maakt te verdelen of verhalen.	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingen tijdens het wetgevingsoverleg over de tweede ISB van Financiën voor het jaar 2020 op 15 april 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 8	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in het najaar over worden geïnformeerd.
65 2019-2020	Toegezegd een brief over de crisismaatregelen Exportkredietverzekeringen te sturen.	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingen tijdens het wetgevingsoverleg over de tweede ISB van Financiën voor het jaar 2020 op 15 april 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 8	In behandeling. De brief wordt op dit moment interdepartementaal afgestemd.
66 2019-2020	Staatssecretaris Vijlbrief herhaalt zijn toezeggingen uit het Tweede Kamerdebat over brieven over de definitieve vormgeving van de herverzekering en een analyse van de baten en lasten (deze brieven wellicht ook aan Eerste Kamer sturen)	De staatssecretaris van Financiën tijdens de behandeling het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2020 (2e incidentele suppletioire begroting inzake COVID-19 crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten) op 21 april 2020. Verslag EK 2019-2020, nr. 25, item 9	In behandeling. De Tweede Kamer zal hier in het najaar over worden geïnformeerd.
67 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd om de suggestie door te geleiden of er nog ruimte voor technische ondersteuning is in het huidige MFK.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	In behandeling. Wordt aan voldaan middels de Kamerbrief sectorale MFK-voorstellen (verwachte publicatie 3 juli 2020) waarin wordt aangegeven dat NL in beginsel positief staat tegenover het instrument voor technische ondersteuning.
68 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd terug te komen op de mate waarin bedrijven overheidsgaranties hebben benut.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	In behandeling. De Tweede Kamer zal in de tweede helft van 2020 hierover worden geïnformeerd.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
69 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd zich hard te blijven maken voor de implementatie van de ESM-hervormingen.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	In behandeling. Dit is een doorlopende toezegging.
70 2019-2020	De minister van Financiën heeft toegezegd de signalen van verschillende landen over hoge staatsschulden in de gaten te blijven houden en waar nodig in de Kamer te bespreken.	De minister van Financiën tijdens het AO op 8 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1710	In behandeling. Dit is een doorlopende toezegging.
71 2019-2020	De minister van Financiën herhaalt zijn toezegging van vorige week dat hij de Kamer actief stukken van de Commissie m.b.t. SURE (rapportages/verantwoording) zal toesturen zodra deze er zijn.	De minister van Financiën tijdens het AO op 30 juni 2020, Kamerstukken II 2019–2020, 21 501-07, nr. 1713	In behandeling. Dit is een doorlopende toezegging.
72 2019-2020	De minister van Financiën zeg toe aan mevrouw De Vries dat indien de minister naar de letter van de wet garanties inzake SURE kan verlengen zonder tussenkomst van de Kamer maar naar de geest van het debat niet dan zal de minister of zijn opvolger een verlenging toch aan de Kamer voorleggen.	De minister van Financiën tijdens het WGO 3e en 5e ISB inzake COVID-19 crisismaatregelen op 25 juni 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 10	In behandeling. Een eventuele verlenging is nog niet aan de orde.
73 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe aan dhr. Slootweg aan het eind van het kalenderjaar de balans op te maken van uitstaande garanties en in het eerste kwartaal van 2021 een brief aan de Kamer te sturen waarin de minister een toekomstperspectief schetst.	De minister van Financiën tijdens het WGO 3e en 5e ISB inzake COVID-19 crisismaatregelen op 25 juni 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 10	In behandeling. De Tweede Kamer wordt hier aan het eind van 2020 en in het eerste kwartaal van 2021 over geïnformeerd.
74 2019-2020	De minister zeg toe aan mevrouw De Vries dat hij schriftelijk of in een volgend debat terugkomt op de vraag over hoe besluitvorming plaatsvindt over de benutting van de ruimte onder het eigen middelen plafond in de Europese begroting voor SURE en hoe over die ruimte wordt gerapporteerd en vervolgens in de Tweede Kamer landt.	De minister van Financiën tijdens het WGO 3e en 5e ISB inzake COVID-19 crisismaatregelen op 25 juni 2020, Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 10	In behandeling. De Tweede Kamer wordt hier in een volgend debat, danwel schriftelijk over geïnformeerd.
75 2019-2020	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen van het lid Van Apeldoorn (SP), toe verzekeraars op te nemen in de voorgenomen analyse van de baten en lasten van de herverzekering.	De staatssecretaris van Financiën tijdens de behandeling het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2020 (2e incidentele suppletoire begroting inzake COVID-19 crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten) op 21 april 2020. Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 9	In behandeling. In het najaar 2020 wordt een analyse aan de Eerste Kamer gestuurd.
76 2019-2020	De minister van Financiën zegt toe te komen met een overzicht van de verschillen tussen de wetgeving met betrekking tot crypto-aanbieders uit het wetsvoorstel implementatie wijzigingen vierde anti-witwasrichtlijn en de aanbevelingen FATF met betrekking tot deze diensten.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn Kamerstukken I 2019-2020, 35 245, nr. 25	In behandeling. Wordt dit najaar afgerond.
77 2019-2020	De minister zegt toe bij de evaluatie van het UBO-register mee te nemen dat de 25% grens ook herzien zou kunnen worden.	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
78 2019-2020	De minister zegt toe een dialoog te voeren over UBO en centraal aandeelhoudersregister om te kijken of er onderdelen van overgenomen kunnen worden.	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
79 2019-2020	De minister zegt toe na 2 of 3 jaar de effectiviteit van de wet verwijzingsportaal bankgegevens te evalueren.	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling. De wet verwijzingsportaal bankgegevens wordt twee jaar na de in werking treding geëvalueerd.
80 2019-2020	De minister zegt toe de Kamer de hoogte te houden over de verslaglegging van het aantal opvragen in het verwijzingsportaal	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
81 2019-2020	De minister zegt toe dat het verwijzingsportaal eens in de zoveel jaar wordt geëvalueerd in de periodieke audit	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen Tweede Kamer 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling. De wet verwijzingsportaal bankgegevens wordt twee jaar na de in werking treding geëvalueerd.
82 2019-2020	De minister zegt toe zich t.a.v. hefboomleningen in te zetten in de FSB en zich in te zetten voor het in kaart brengen van risico's, en de Kamer hierover te informeren.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling. In FSB-verband wordt hier aandacht voor gevraagd en staat het op de agenda. De FSB brengt momenteel risico's verder in kaart. Vervolgens wordt de Kamer hierover geïnformeerd.
83 2019-2020	De minister zegt toe voor de zomer terugkomen op motie Sneller/Snels over niet bancaire kredietverlening.	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling. Uw Kamer wordt naar verwachting in het najaar van 2020 geïnformeerd.
84 2019-2020	De minister zegt toe om middels een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) vast te leggen dat ex-kankerpatienten na verloop van een termijn van 10 dan wel 5 jaar (voor jongeren) niet meer aan een overlijdensrisicoverzekeraar hoeven te melden dat zij kanker hebben gehad.	De minister van Financiën in de Kamerbrief Verzekeringen ex-kankerpatienten van 12 december 2019. Kamerstukken 2019-2020, 29 507, nr. 150 .	In behandeling. Publicatie van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) zal naar verwachting plaatsvinden in het najaar van 2020.
85 2019-2020	De minister zegt toe om mee te nemen in reguliere beleidscyclus witwassen dat Eerste Kamer hierover minimaal een keer per jaar over wordt geïnformeerd.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	Doorlopend
86 2019-2020	De minister zegt de Tweede Kamer en Eerste Kamer toe om implementatie vierde anti-witwasrichtlijn te evalueren en na 3 jaar hierop terug te komen. Uw kamer ontvangt voor 1 juli 2021 een verslag hierover. EK wordt over de onderdelen van de evaluatie van te voren geïnformeerd.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling. In de zomer van 2021 zal de EK een verslag van de evaluatie ontvangen.
87 2019-2020	De minister zegt toe bij de eerstvolgende herziening van de wetgeving de onderdelen uit FATF-standaarden (Financial Action Task Force) die nu niet meegenomen zijn te wegen of deze in actualisatie moeten worden meegenomen.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling.
88 2019-2020	De minister zegt toe om te kijken hoe hij kan faciliteren dat gerechtvaardigde verzoeken voor afscherming van UBO-gegevens kunnen worden gehonoreerd.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling, JenV heeft hier het voortouw.
89 2019-2020	De minister zegt toe in gesprek te treden met Kerkgenootschappen. De Minister kijkt hoe er binnen de contouren van de wet tegemoet gekomen kan worden aan de zorgen die er leven. De minister wil in deze gesprekken de gevoelens meenemen die er leven en toelichten wat de reden is van dit wetsvoorstel en andere organisaties voor wie dit zou kunnen spelen.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling, JenV heeft het voortouw.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
90 2019-2020	De minister zegt toe binnen 18 maanden én 3 jaar later de Eerste Kamer te informeren over verslag gesprekken en ervaringen van kerkgenootschappen en andere organisaties. Binnen 18 maanden wordt er ook een overzicht gedeeld hoe uitzondering is geregeld in andere lidstaten.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 23 april 2020, Handelingen I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling. De Kamer wordt hier binnen 18 maanden na de implementatie van het wetsvoorstel over geïnformeerd.
91 2019-2020	De minister zegt toe samen met JenV een brief naar de commissie van Justitie en Financiën te versturen over hoe een veilige omgeving te creëren voor banken waarin ze casuïstiek kunnen delen.	De minister van Financiën tijdens plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019.	In behandeling. Hier zal in derde voortgangsrapportage eind 2020 van het plan van aanpak witwassen op ingegaan worden.
92 2019-2020	De minister zegt toe om de thema's onafhankelijkheid en geheimhouding bij schikkingen mee te zullen nemen in de evaluatie van het Kifid. Daarnaast heeft hij toegezegd dat de onderzoekers zullen spreken met consumenten die geen gelijk hebben gekregen in hun klacht inzake een beleggingsverzekering.	De minister van Financiën tijdens het AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling. Dit wordt meegenomen in de evaluatie, die eind 2020 naar uw Kamer wordt gestuurd.
93 2019-2020	De minister zegt toe het opdrachtgeverschap van de evaluatie van het Kifid over te nemen, de thema's onafhankelijkheid en geheimhouding mee te nemen de evaluatie en de Kamer eind 2020 te zullen informeren over het eindrapport.	De minister van Financiën tijdens het vragenuur van 28 januari 2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 46, item 4	In behandeling. Uw Kamer wordt eind 2020 geïnformeerd over het eindrapport.
94 2019-2020	De minister zegt toe om navraag te doen bij AFM over prijsdiscriminatie bij hypotheek, omdat hij zelf geen signalen heeft ontvangen.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling
95 2019-2020	De minister zegt toe bereid te zijn in Europees verband de ingewikkeldheden aan te kaarten wanneer de rente voor gewone spaarders onder de 0% gaat. Hij herhaalde dat België geen verbod op negatieve rente kent.	De minister van Financiën tijdens het AO Eurogroep/Ecofin d.d. 16 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 21 501-07, nr. 1657 .	In behandeling. Lage en negatieve spaarrente worden onder meer besproken met andere lidstaten en is actief geagendeerd tijdens het Europese Financial Services Committee.
96 2019-2020	De minister zegt toe de situatie omtrent negatieve rente in het buitenland te monitoren.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling. Lage en negatieve spaarrente worden onder meer besproken met andere lidstaten en is actief geagendeerd tijdens het Europese Financial Services Committee. Daarnaast wordt de situatie in andere landen gemonitord. Ook tijdens het Nederlandse FSC zijn de risico's van lage en negatieve rente besproken.
97 2019-2020	De Minister zegt in antwoord op vragen van de Tweede Kamer toe nader te onderzoeken wat nodig is om het voor ingezetenen van Caribisch Nederland mogelijk te maken om een eurobetaalrekening te openen bij een Europees Nederlandse bank. Hij is met de sector in gesprek om vast te stellen welke hindernissen er precies zijn en wat er moet gebeuren om deze te nemen.	De minister van Financiën in de Kamerbrief Vervolg stand van zaken bancaire dienstverlening BES-eilanden 29-1-2020, en Kamervragen, Aanhangsel van de handelingen, Kamerstukken II 2018-2019, nr. 3773.	In behandeling.
98 2019-2020	De minister zegt toe de vraag over verduurzamingspakketten als risico mee te nemen in onderzoek naar beleggingshypotheek.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020. Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234 .	In behandeling

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
99 2019-2020	De minister zegt toe om na twee jaar het effect van het toezicht op kleine cryptopartijen te monitoren, en te onderzoeken (samen met J&V) hoe de samenwerking tussen banken en instanties beter kan om witwassen aan te pakken.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
100 2019-2020	De minister zegt toe om te monitoren of het gebruik van non-custodian wallets toeneemt en of dit tot risico's leidt.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
101 2019-2020	De minister zegt toe om te monitoren of kleine cryptobedrijven niet uit de markt worden gedrukt door te hoge toezichtskosten en de registratieplicht.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03-12-2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
102 2019-2020	De minister zegt toe in de gaten houden of de inzet bij FIN en DNB op crypto's voldoende is.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 21 april 2020. Kamerstukken I 2019-2020, nr. 25, item 10.	Doorlopend
103 2019-2020	De minister zegt toe te kijken hoe fintech en start-ups kunnen worden betrokken bij strijd tegen witwassen via crypto valuta.	De minister van Financiën tijdens het debat implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn, d.d. 21 april 2020. Kamerstukken I 2019-2020, nr. 25, item 10.	In behandeling
104 2019-2020	De minister zegt integriteitsrisico's bij geldautomaten te bespreken met DNB en in het MOB	De minister van Financiën tijdens het plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling
105 2019-2020	De minister zegt toe dat financiële dienstverlening aan ambassades en internationale organisaties zal worden meegenomen in de evaluatie.	De minister van Financiën tijdens het plenair debat anti-witwasrichtlijn, 03 december 2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 31, item 58	In behandeling. Zal worden meegenomen in de evaluatie.
106 2019-2020	De minister zegt toe om te kijken naar onredelijke rentes bij consumentkredieten in relatie tot de bescherming van consumenten in kwetsbare financiële posities.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020 Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234	In behandeling. Deze toezegging wordt betrokken bij het onderzoek naar een structurele verlaging van de maximale kredietvergoeding Kamerstukken II 2019-2020, 24 515, nr. 531
107 2019-2020	De minister zegt toe bij de evaluatie van de bankenbelasting in 2021 ook de structurering van deze belasting onder de loep te leggen, bijvoorbeeld als het gaat om vergroening, het level playing field en differentiatie tussen grote en kleine banken. Ook zal de minister nagaan of de evaluatie eerder kan.	De minister van Financiën tijdens AO Financiële markten, d.d. 15 januari 2020 Kamerstukken II 2019-2020, 32 013, nr. 234	In behandeling, zal worden meegenomen in de evaluatie of de kabinetsreactie op deze evaluatie.
108 2019-2020	De minister zegt een brief toe over hoe de bankensector in de gedragscode de betrokkenheid van rekeninghouders gaat verankeren. Dat is een toezegging aan de heer Slootweg.	De minister van Financiën tijdens het Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel op 24 juni 2020. Kamerstukken II, 2019-2020, 35 107 nr. 16	In behandeling
109 2019-2020	De minister zegt een brief toe over islamitisch bankieren naar aanleiding van de motie op stuk nr. 11 van de heer Azarkan.	De minister van Financiën tijdens het Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel op 24 juni 2020. Kamerstukken II, 2019-2020, 3 5107 nr. 16	In behandeling
110 2019-2020	De minister zeg toe kort na het zomerreces een update van de voortgang van het onderzoek naar toekomstscenario's voor de Volksbank te verzenden, gelet op de toezeggingen die de minister heeft gedaan in het AO over de Volksbank op 14 november.	De minister van Financiën tijdens het Nota-overleg Toekomst van het geldstelsel op 24 juni 2020. Kamerstukken II, 2019-2020, 35 107 nr. 16	In behandeling
111 2019-2020	Toegezegd om in onderzoek fonds mee te nemen of baten-lastensystematiek bij fonds zinvol is. Ook meenemen: relatie InvestNL, mogelijkheid publiek-private financiering.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen op 03.10.2019. Handelingen II 2019-2020, nr. 9, items 5 en 9	In behandeling. In september gaat een Kamerbrief over het fonds uit. Deze punten komen hierin ook aan de orde.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
112 2019-2020	Toegezegd het komende half jaar met alle ministers gesprekken te voeren over de operatie Inzicht in kwaliteit.	Minister van Financiën tijdens het AO Begroten en Verantwoorden op 12.12.2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 166	In behandeling. Gesprekken ministers over inzicht in kwaliteit heeft deels plaatsgevonden voor coronacrisis. Overige gesprekken uitgesteld tot in het najaar ivm corona.
113 2019-2020	Toegezegd te kijken hoe het mogelijk wordt gemaakt om doelstellingen standaard te vermelden bij elke allocatie van middelen op de begroting.	Minister van Financiën tijdens het AO Begroten en Verantwoorden op 12.12.2019. Kamerstukken II 2019-2020, 31 865, nr. 166	In behandeling. Pilot met bijlage CW 3.1 wordt gestart waarin doelstellingen expliciet worden benoemd bij elk voorstel met significante financiële gevolgen.
114 2019-2020	Toegezegd aan leden Snels en Bruins dat de minister na Prinsjesdag terugkomt op de vraag: Wat is de evaluatiemethodiek voor het sociaal economisch pakket?	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 26.05.2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 4, item 23	In behandeling. Er wordt bij de Kamer hierop terug gekomen na Prinsjesdag.
115 2019-2020	Toegezegd aan lid Slootweg om met de Auditdienst in gesprek te gaan over onderzoek naar de modellen - maar wel kanttekening dat de vraag te breed is gesteld - en de auditdienst te vragen wat er haalbaar is in een onderzoek naar de modellen waarop de maatregelen zijn gebaseerd.	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 26.05.2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 4, item 23	In behandeling. Er is contact geweest met de ADR over dit onderzoek. De ADR kan een beschrijvend onderzoek uitvoeren. Echter, bij dit onderzoek is een uitspraak over de kwaliteit van de instrumenten van evenredig belang. Daarom wordt verkend of de planbureaus dit onderzoek kunnen uitvoeren. De vraag ligt momenteel bij twee planbureaus (SCP en PBL). Het streven is om in de zomer een opdracht uit te kunnen sturen naar de juiste partij.
116 2019-2020	Toegezegd aan de Tweede Kamer om aanvullende voorlichting van de RvS te delen met de Tweede Kamer.	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 26.05.2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 4, item 23	In behandeling. Het verzoek om voorlichting over de rol van de Eerste Kamer is bij de Raad van State aanhangig gemaakt. Zodra het advies is ontvangen, wordt deze gestuurd naar de Tweede Kamer.
117 2019-2020	Toegezegd aan Snels artikel 4.7 CW voorhangprocedure die ook vertrouwelijk zou kunnen zijn. De minister heeft aangegeven hierop te gaan studeren	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 26.05.2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 4, item 23	In behandeling. Momenteel vindt een studie plaats naar de voorhangprocedure, bedoeld in artikel 4.7 van de Comptabiliteitswet 2016. Naar aanleiding daarvan zal de Tweede Kamer per brief worden geïnformeerd over de oorsprong van deze voorhangprocedure en de beoogde bedoeling van de wetgever. In deze brief zal tevens worden ingegaan op de vragen over de diverse inzichten van de controleurs van de rijksfinanciën die er zijn geweest over het oordeel van onrechtmatige uitgaven.
118 2019-2020	Toegezegd technische vragen te beantwoorden over verschil inzicht in oordeel onrechtmatige uitgaven.	Minister van Financiën tijdens het Verantwoordingsdebat op 26.05.2020. Handelingen II 2019-2020, nr. 4, item 23	In behandeling. De Tweede Kamer zal per brief worden geïnformeerd over de diverse inzichten van de controleurs van Rijksfinanciën die er zijn geweest over het oordeel van onrechtmatige uitgaven. In deze brief zal tevens worden ingegaan op de vragen over de voorhangprocedure, bedoeld in artikel 4.7 Comptabiliteitswet 2016
119 2019-2020	Toegezegd om samen met de rapporteurs Operatie Inzicht in Kwaliteit (OIIK) op papier te zetten wat er is bereikt met OIIK en welke lessons learned en aanbevelingen er zijn voor een volgend kabinet en Kamer. Dit wordt voor de formatie afgerond.	Minister van Financiën tijdens het WGO/Jaarverslag Financiën en Begroten en Verantwoorden op 29.06.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470-IX, nr. 9	In behandeling. Er gaan hiervoor lessen en aanbevelingen op papier worden gezet om in het najaar te bespreken met de rapporteurs en eventueel op een later moment ook met de Algemene Rekenkamer ihkv het eerder afgesproken tripartiete overleg tussen

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
			min Fin, leden Snels, Sneller en Irrgang. Een gesprek met de rapporteurs wordt in het najaar ingepland.
120 2019-2020	Toegezegd aan lid Snels dat hij in een van de brieven over de evaluatieopdracht van de crisismaatregelen een overzicht opneemt met betrekking tot het invoeren van artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet bij Incidentele Suppletore Begrotingen.	Minister van Financiën tijdens het WGO/Jaarverslag Financiën en Begroten en Verantwoorden op 29.06.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470-IX, nr. 9	In behandeling. De Kamer zal uiterlijk dit najaar per brief worden geïnformeerd.
121 2019-2020	Toegezegd aan lid Sneller de pilots met de doorlopende bijlage artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet voor Verantwoordingsdag te evalueren.	Minister van Financiën tijdens het WGO/Jaarverslag Financiën en Begroten en Verantwoorden op 29.06.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470-IX, nr. 9	In behandeling. De Kamer zal nader worden geïnformeerd over de opzet van de evaluatie in de vierde voortgangsrapportage IIK die eind 2020 aan de Kamer wordt gestuurd. De evaluatie zal worden uitbesteed aan een onafhankelijke partij, waarbij we streven naar opleveren voor verantwoordingsdag 2021.
122 2019-2020	Toegezegd bij Prinsjesdag een update aan de Kamer te sturen ten aanzien van de uitstaande garantieregelingen en daarbij een perspectief te schetsen van een pad naar beneden.	Minister van Financiën tijdens het WGO/Jaarverslag Financiën en Begroten en Verantwoorden op 29.06.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470-IX, nr. 9	In behandeling. In de bijlage van de Miljoenennota over Risicoregelingen komt een update van uitstaande garanties en in de Miljoenennota zal worden geschetst hoe die garanties weer naar beneden kunnen.
123 2019-2020	Toegezegd aandacht te zullen besteden aan borging van BMH's in de volgende voortgangsrapportage OIJK.	Minister van Financiën tijdens het WGO/Jaarverslag Financiën en Begroten en Verantwoorden op 29.06.2020. Kamerstukken II 2019-2020, 35 470-IX, nr. 9	In behandeling. In de vierde voortgangsrapportage IIK zal aandacht worden besteed aan de borging van de periodieke heroverwegingen in het evaluatiestelsel. Planning is om deze rapportage eind 2020 aan de Kamer te sturen.
124 2019-2020	Toegezegd om samen met minister Wiebes vóór Prinsjesdag meer inzicht te geven in de plannen voor het investeringsfonds.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 01-07-2020.	In behandeling. In de Miljoenennota zal meer inzicht worden gegeven in de plannen voor het investeringsfonds.
125 2019-2020	Toegezegd dat er na de zomer een brief komt hoe de financiële verhoudingen met de gemeenten in relatie tot hun taken en de financiering zijn ingericht.	Minister van Financiën. Voorjaarsnotadebat 01.07.2020, Handelingen II, 2019-2020, 35, nr. 90	In behandeling. Er wordt met BZK gewerkt aan een brief over de financiële situatie. De cijfers over 2019 zijn net binnen dus daar gaat nog redelijk wat analysetijd overheen. Verwacht wordt dat deze brief tussen september - november gereed is.
126 2019-2020	Toegezegd interesse aan te geven in een onderzoek naar doelmatigheid en rechtmatigheid tijdens reguliere overleggen met de Algemene Rekenkamer.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 01.07.2020.	In behandeling. Op 28 september 2020 hebben de minister van Financiën en de president van de Algemene Rekenkamer een regulier overleg. Tijdens dit overleg zal de minister dit onderwerp agenderen. Het is aan de Algemene Rekenkamer om te besluiten of zij een tussentijdse evaluatie uitvoeren naar de steunmaatregelen die genomen zijn in het kader van de coronacrisis, waarin in ieder geval ingegaan wordt op de doelmatigheid en de doeltreffendheid, alsmede op de rechtmatigheid daarvan.
127 2019-2020	Toegezegd om met de Staatssecretaris van SZW te kijken naar de werking van een opkoopfonds van schulden van gezinnen.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 01.07.2020.	In behandeling. SZW is hiervoor opties aan het inventariseren en aan het uitwerken (ook in het kader van de augustusbesluitvorming en corona noodpakket 3.0).
128 2019-2020	Toegezegd dat er een overzicht komt (na de zomer) per coronamaatregel van waar we staan qua uitgaven.	Minister van Financiën tijdens het Voorjaarsnotadebat op 01.07.2020.	In behandeling. Een overzicht van de actuele uitgavenstand per coronamaatregel zal onderdeel zijn van

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning de Miljoenennota. Via de Miljoenennota wordt aan de toezegging voldaan.
129 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Sent (PvdA), toe om in de Voorjaarsnota 2021 in te gaan op het onderwerp onderbesteding.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen op 19.11.2019 in de Eerste Kamer.	In behandeling.
130 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de leden Wever (VVD), Van Kesteren (CDA), Vendrik (GroenLinks), Backer (D66), Otten (Fractie-Otten) en Schalk (SGP) toe de Kamer in het eerste kwartaal van 2020 een brief te sturen inzake het Invest-NL fonds waarin hij onder meer ingaat op de ervaringen in het buitenland, de ervaringen met het FES-fonds, het budgetrecht, het typeprojecten en de governance.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen op 19.11.2019 in de Eerste Kamer.	In behandeling.
131 2019-2020	Toegezegd om te onderzoeken of het minder makkelijk gemaakt kan worden om in één keer veel geld te besteden via de website van de Staatsloterij, motie aangehouden	De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst. Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr 312	In behandeling. Het verzoek van lid Alkaya is meegenomen in de gesprekken met NLO en over gerapporteerd in Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr. 327 .
132 2019-2020	De jaarlijkse rapportages van Invest-NL worden ook met de Eerste Kamer gedeeld.	Handelingen I 2019-2020, nr. 6, item 12	Doorlopend.
133 2019-2020	Toegezegd om in de beleidsdoorlichting staatsdeelnemingenbeleid aandacht te besteden aan de vraag of er algemene lessen zijn te trekken uit de staatsdeelnemingen en wat het perspectief en de visie van het kabinet daarop zijn.	Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr. 318	In behandeling
134 2019-2020	Toegezegd de niet-permanente status UCN meenemen in de beleidsdoorlichting staatsdeelnemingenbeleid	Kamerstukken II 2019-2020, 28 165, nr. 318	In behandeling
135 2019-2020	Statusupdate over stand van zaken onderzoek naar toekomstopties van de Volksbank	Kamerstukken II 2019-2020, 35 107, nr. 16	In behandeling
136 2019-2020	De Kamer te informeren over de naleving van de voorwaarden en de rol van de state agent.	De minister van Financiën tijdens het WGO op 1 juli 2020 over de zesde incidentele supplettoire begroting inzake Steunmaatregelen KLM Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 20	In behandeling
137 2019-2020	De Kamer (op z'n vroegst) na het reces te informeren over discussies omtrent de toekomst van het bedrijf (KLM).	De minister van Financiën tijdens het WGO op 1 juli 2020 over de zesde incidentele supplettoire begroting inzake Steunmaatregelen KLM Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 20	In behandeling
138 2019-2020	Toegezegd schriftelijk terug te komen op de vergoeding die de banken voor de lening ontvangen.	De minister van Financiën tijdens het WGO op 1 juli 2020 over de zesde incidentele supplettoire begroting inzake Steunmaatregelen KLM Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 20	In behandeling
139 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Rinnooy Kan (D66) en Postema (PvdA), toe de onderzoeksresultaten van de WRR en de SER inzake de zorgkosten aan te bieden en het gesprek hierover voort te zetten met de ministers van VWS.	Handelingen I 2018-2019, nr. 8, item 8	In behandeling. De minister van VWS zal dit oppakken, voor zover de WRR en de SER dit niet doen. SER rapport is gepubliceerd. WRR rapport wordt eind 2020/begin 2021 verwacht.

Vergaderjaar	Omschrijving van de toezegging	Vindplaats	Stand van zaken / planning
140 2019-2020	De minister van Financiën zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Wever (VVD), toe om de Kamer te informeren over het overleg met de WRR en de SER inzake de zorguitgaven.	Minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer op 19 november 2019, Handelingen I 2019-2020, nr. 7, item 3	In behandeling. SER rapport is gepubliceerd. WRR rapport wordt eind 2020/begin 2021 verwacht.

Bijlage 4: Toelichting op de Strategische Evaluatie Agenda

Deze bijlage geeft een nadere toelichting op de Strategische Evaluatie Agenda zoals in hoofdstuk 2.4 opgenomen.

Thema 1: Nederland financieel gezond: stabiliseren en groeien na economische schok COVID-19 crisis

Gezonde en beheersbare overheidsfinanciën

1. *Advies Studiegroep Begrotingsruimte (incl. beleidsdoorlichting begrotingsbeleid) (2020)*
Op verzoek van de Ministerraad, stelt de Studiegroep Begrotingsruimte haar advies op over de begrotingsdoelstellingen en de begrotingssystematiek in de komende kabinetsperiode. Dit om het volgende kabinet te ondersteunen in het maken van een goede afweging over het te voeren begrotingsbeleid. Dit advies bevat – en wordt mede gebaseerd op – een beleidsdoorlichting van het begrotingsbeleid over de periode 2016 – 2020. Gezien de onzekerheid over de precieze impact van de coronacrisis op de economie en de overheidsfinanciën, is besloten het complete advies in het najaar 2020 (in plaats van voor de zomer 2020) af te ronden.
2. *Beleidsdoorlichting BTW-compensatiefonds (2020 – 2021)*
In 2021 zal een beleidsdoorlichting plaatsvinden van Artikel 6 Btw-compensatiefonds (BCF) van de begroting Financiën en Nationale Schuld. Artikel 6 is een bijzonder artikel op de Rijksbegroting aangezien het een artikel betreft met slechts één instrument (het BCF). De doorlichting heeft betrekking op de periode 2016 tot en met 2020. Het hoofddoel is te onderzoeken of het gevoerde beleid met het BCF – de rol van Btw weg nemen bij de keuze tussen in- en uitbesteding door gemeenten, provincies en andere openbare lichamen – doeltreffend en doelmatig is geweest.
3. *IBO regeling agentschappen (2020 – 2021)*
Dit Interdepartementaal Beleidsonderzoek doet onderzoek naar de werking van het agentschapsmodel in de praktijk en de vertaling van dit model in de Regeling Agentschappen. Hierbij wordt gekeken in hoeverre het bedrijfsmatig werken, waarbij de focus is komen te liggen op het kwantificeren van prestaties, het afleggen van verantwoording en een overheid die gericht is op efficiency, voor bedoeld- en onbedoelde neveneffecten heeft gezorgd.

Een stabiele, integere en innovatieve financiële sector en weerbare huishoudens

4. *Beleidsdoorlichting Deelnemingen (2020)*
De beleidsdoorlichting Deelnemingen richt zich primair op de evaluatie van het beleid uit de nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 (nota Deelnemingen) voor het beheren, aangaan en afstoten van staatsdeelnemingen. De focus ligt op de *staatsdeelnemingen*, de deelnemingen waarvan de minister van Financiën aandeelhouder is.
5. *Evaluatie Kifid (2020)*
Kifid, het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening, is het deskundige en toegankelijke financiële klachteninstituut voor consumenten en kleine ondernemers en zzp'ers. Het Kifid moet op grond van artikel 48f, lid 7, BGfo iedere vier jaar worden geëvalueerd door een onafhankelijke onderzoeksinstantie. De laatste evaluatie heeft plaatsgevonden in 2016.

6. *Evaluatie van Wet transparant toezicht financiële markten (2020 – 2022)*
Dit is een wijziging in de Wet op het financieel toezicht en de Wet toezicht accountantsorganisaties en geeft de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Nederlandsche Bank (DNB) meer mogelijkheden om informatie te delen over het toezicht op afzonderlijke instellingen. De minister heeft toegezegd om twee of drie jaar na inwerkingtreding de Wet transparant toezicht financiële markten te evalueren en daarbij de AFM en DNB te betrekken.
7. *Evaluatie bankenbelasting (2021)*
De in 2012 ingevoerde bankenbelasting wordt geëvalueerd, na een eerdere evaluatie in 2016. Er zal onder andere gekeken worden naar de fiscale prikkelwerking voor risicobeheer.
8. *ZBO-evaluatie AFM en DNB (2021)*
Betreft de vijfjaarlijkse evaluatie van DNB die voortvloeit uit de Kaderwet zbo. Hierin wordt gerapporteerd aan de EK en TK over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van de zbo DNB. Aan de hand van dit verslag dient een beoordeling mogelijk te zijn van de wenselijkheid van het voortzetten van de taakuitoefening door het zbo. De ARK adviseert de minister (in 2017) om deze evaluatie extern te laten uitvoeren, omdat zo ook het toezicht wat de minister uitvoert op DNB in de beoordeling kan worden meegenomen.
9. *Evaluatie Implementatiewet herziene richtlijn betaaldiensten PSD2 (2021)*
PSD2 ziet op het versterken van de interne markt voor kaartbetalingen, internetbetalingen en mobiele betalingen. Daarnaast is het gericht op het stimuleren en faciliteren van innovaties, onder meer door het reguleren van verschillende betaaldiensten die zijn ontstaan na de publicatie van PSD I, zoals de betaalinitiatiediensten en rekeninginformatiediensten.
10. *Evaluatie afwikkelingsproces rentederivaten (2021)*
Evaluatie ter uitvoering van de motie Leijten en Van der Linde⁵⁰ over het hersteltraject voor mkb-rentederivaten, waarmee wordt verzocht het afwikkelingsproces grondig te evalueren en lessen te trekken voor eventuele toekomstige compensatie van zorgplichtschendingen. Deze evaluatie zal starten zodra de laatste werkzaamheden door de externe dossierbeoordelaars, onderdeel van het uniform herstelkader, zijn afgerond.
11. *Evaluatie doeltreffendheid en effecten art. 4:24a Wft (2021 – 2022)* Artikel 4:24 stelt dat een financiële dienstverlener op zorgvuldige wijze de gerechtvaardigde belangen van de consument of begunstigde in acht neemt. De minister heeft toegezegd uiterlijk in 2022 aan de Kamer verslag te doen over de doeltreffendheid en de effecten van dit artikel in de praktijk.
12. *Evaluatie Wet Beloningsbeleid (2023)*
Dit is een wijziging in de Wet op het financieel toezicht en introduceert een breed pakket aan regels dat financiële ondernemingen verplicht tot het voeren van een beheerst beloningsbeleid en dat excessieve variabele beloningen aan banden legt. Daarnaast heeft het voorstel tot doel de al bestaande beloningsregelgeving voor financiële ondernemingen overzichtelijk samen te brengen, begrippen te harmoniseren en waar nodig bestaande normen aan te scherpen.
13. *Evaluatie Wet Toezicht Trustkantoren (2024)*

⁵⁰ Kamerstukken II 2017–2018, 32 013, nr. 162

De Wet toezicht trustkantoren 2018 (Wtt 2018) is op 1 januari 2019 in werking getreden. De Wtt 2018 is primair gericht op de bevordering van de integriteit van het Nederlandse financiële stelsel. De minister heeft toegezegd vijf jaar na de inwerkingtreding van deze wet aan de Staten-Generaal een verslag te sturen over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Investerings in bestrijding ondermijning en witwassen

14. *Beleidscyclus beleid tegen witwassen en terrorismefinanciering (doorlopend)*

De beleidscyclus bevat een evaluatie van het anti-witwas en –terrorismefinancieringsbeleid, waaronder de National Risk Assessments (elke twee jaar door het WODC) en andere onderzoeken naar specifieke risico's vallen. Beleidsmonitoren en internationale evaluaties, zoals de FATF evaluatie in 2022, waarin de activiteiten en het beleid in kaart worden gebracht en de resultaten worden beschreven. De FATF voert landen-evaluaties uit, door middel van peer reviews. De huidige, vierde evaluatieronde beoordeelt of nationale regimes tegen witwassen en financieren van terrorisme niet alleen technisch voldoen aan de FATF aanbevelingen, maar ook effectief zijn.

15. *Evaluatie Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn (2021)*

Betreft de implementatie van de vierde anti-witwasrichtlijn. Belangrijk element is het onder het bereik van de Wwft brengen van aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta, net als aanbieders van bewaarportemonnees.

16. *Evaluatie Wet verwijzingsportaal bankgegevens (2022)*

Het verwijzingsportaal bankgegevens is een technische koppeling die het voor aangesloten banken en betaaldienstverleners mogelijk maakt om geautomatiseerd te voldoen aan bepaalde vorderingen of verzoeken van overheidsinstanties, waaronder opsporingsdiensten en Belastingdienst. Hiermee wordt ook de verplichting uit de anti-witwasrichtlijn geïmplementeerd voor elke lidstaat van de Europese Unie (EU-lidstaat) om te voorzien in een centraal elektronisch systeem ter identificatie van cliënten van banken en andere betaaldienstverleners.

Thema 2: Nederland in Europa en de wereld

1. *Nader onderzoek effecten (OESO-)voorstellen belastingen digitale onderdelen economie (2020 – 2021)*

De voorstellen van de OESO (Pillar 1 & 2) kunnen vergaande gevolgen hebben voor Nederland, in ieder geval als het gaat om de Vpb-opbrengst, maar ook voor de economie en/of het fiscale vestigingsklimaat. Op basis van de stand van de besprekingen worden de mogelijke gevolgen van de verschillende alternatieven zo goed mogelijk in kaart gebracht. Daarbij wordt ook onderzocht wat de Nederlandse inzet in de onderhandelingen kan zijn.

2. *Alternatieve invulling beleidsdoorlichting Internationale financiële betrekkingen (2021 – 2025)*

Voor 2021 stond de beleidsdoorlichting artikel 4 (Internationale financiële betrekkingen) gepland. Gezien de recent genomen crisismaatregelen, wordt deze beleidsdoorlichting ingevuld op een meer strategische wijze.⁵¹ Het voornaamste doel is om lessen te trekken uit de huidige maatregelen en werkwijze, voor de inzet van maatregelen in

⁵¹ De alternatieve invulling van de geplande beleidsdoorlichting wordt formeel aangekondigd en verder toegelicht in de motie Harbersbrief van het ministerie van Financiën. Deze wordt uiterlijk een week voor Prinsjesdag aan de Tweede Kamer toegezonden.

- eventuele toekomstige crisissen. In 2021 zal hiertoe een evaluatieoverzicht opgesteld worden van de Internationale Financiële instellingen (IFI's) en Europese instellingen inclusief de aandachtspunten, ten behoeve van een evaluatie die in 2024/2025 zal plaatsvinden van crisismaatregelen van Internationale Financiële Instellingen (IFIs) en Europese instellingen en de getroffen Europese maatregelen. Die evaluatie zal als onderdeel van een analyse aan de Tweede Kamer worden toegezonden waarin tevens de lessons learned zijn opgenomen.
3. *Onderzoek voor- en nadelen harmonisatie btw-systeem door de jaren heen (2022).*
De btw is door de Europese btw-richtlijn in de loop der jaren vergaand geharmoniseerd. Onderzocht zal worden welke voor- en/ of nadelen dat met zich meebrengt, mede met het oog op discussies over het (meer) harmoniseren van grondslagen van andere belastingsoorten.

Brexit: toekomstige relatie EU-VK

4. *Evaluatie brexit (2021)*
De minister van Buitenlandse Zaken heeft in debat met de Eerste Kamer toegezegd om de Verzamelwet brexit en de gang van zaken rond de brexit te evalueren. De toelichting op deze evaluatie is opgenomen in de Strategische Evaluatie Agenda van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Gezien de nauwe betrokkenheid van het ministerie van Financien, zoals bijvoorbeeld vanuit de Douane, is deze kruisverwijzing hier opgenomen.

Vestigingsklimaat

5. *Evaluatie specifieke instrumenten vestigingsklimaat (2021-2024).*
Nederland heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat, door fiscale regelingen zoals de innovatiebox en de 30%-regeling, maar ook door de vormgeving deelnemingsvrijstelling en het uitgebreide verdragen-netwerk. Door de specifieke instrumenten op het terrein van het vestigingsklimaat te evalueren kunnen de kosten tegen de baten worden afgewogen.
- a. *Onderzoek belang verdragen-netwerk (2023)*
b. *Evaluatie innovatiebox (2023)*
6. *Verkenning nieuwe groepsregeling in de Vennootschapsbelasting (2020).*
Door verschillende gerechtelijke uitspraken staat het fiscale eenheidsregime onder druk. In dit onderzoek worden verschillende alternatieven voor de huidige regeling verkend met het oog op de langere termijn.
7. *Nader onderzoek belastingdruk multinationals (2020 – 2022)*
De Commissie belastingheffing multinationals concludeert dat wanneer de effectieve druk wordt gedefinieerd als de verschuldigde belasting ten opzichte van de fiscale Earnings Before Taks (EBT), blijkt uit de aangif-
tedata dat gemiddeld genomen winstgevendende multinationals over langere tijd geen structureel lagere effectieve druk hebben dan niet-multinationals. Binnen de groep multinationals is de effectieve druk van Nederlandse multinationals met 19% iets lager dan die van de andere groepen.
Bij deze uitkomsten gelden belangrijke beperkingen. Ten eerste bieden de Nederlandse aangifdata geen inzicht in hoeveel belasting Nederlandse bedrijven wereldwijd betalen, noch in de wijze waarop deze winst en de betaalde belasting verdeeld zijn over verschillende landen. Dat is belangrijk omdat bedrijven binnen het huidige stelsel mogelijkheden hebben winsten te verschuiven naar laagbelastende landen zonder substantiële wijzigingen in de investeringsstructuur. De tweede beperking is dat het op basis van de beschikbare cijfers niet mogelijk is

om de effectieve druk in verhouding tot de commerciële winst te berekenen. Hierdoor blijft onduidelijk hoe de opgegeven winst door multinationals, en dus de betaalde belasting, zich verhoudt tot de bedrijfseconomische werkelijkheid.

Er zal in het verlengde van deze constatering worden onderzoek gedaan naar:

- a. Oorzaken van (fiscaal) structureel verlieslatende bedrijven, de betaalde belasting in NL en het buitenland in relatie tot o.a. geïnvesteerd kapitaal/ activiteiten (2020 – 2021)
  - b. Het beperken van de aftrekbaarheid van aandeelhouders-/hoofdkantoorkosten (2020 – 2021)
  - c. Het belang van royalty's voor de belastingdruk van multinationals met activiteiten in Nederland (2021).
  - d. Verschillen tussen fiscale en commerciële winstbepaling van multinationals (2022).
8. *Beleidsdoorlichting Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (2022 – 2023)*
Op basis van de Kaderwet Financiële Verstrekkingen Financiën biedt de Nederlandse staat, ter aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Door middel van onder andere exportkrediet- en investeringsverzekeringen is het doel van dit beleid dat het concurrentievermogen van het Nederlandse bedrijfsleven wordt bevorderd, zodat Nederlandse bedrijven grote en middellang of langlopend gefinancierde exportorders kunnen verwerven en daarmee een positief effect heeft op de werkgelegenheid. In deze beleidsdoorlichting zal dit worden geëvalueerd.

Aanpak internationale belastingontwijking en –ontduiking

9. *Monitoring effecten aanpak belastingontwijking (jaarlijks vanaf 2020)*
De aanpak van belastingontwijking door dit kabinet wordt gemonitord. Het betreft onder andere de implementatie van bronheffingen op rente en royalty's en de Europese Anti-Tax-Avoidance Directive (ATAD) richtlijnen.

Thema 3: Verduurzaming en vergroening van de economie

1. *Evaluaties aandeelhouderschap staatsdeelnemingen (doorlopend)*
Het ministerie van Financiën evalueert minimaal eens in de zeven jaar het aandeelhouderschap in iedere staatsdeelneming, om te bepalen of een belang in de onderneming nog van toegevoegde waarde is. De resultaten van die evaluaties worden opgenomen in het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen.

Vergroening fiscaal stelsel

2. *Monitoring stimulering elektrische auto's 'hand aan de kraan' (vanaf 2020 jaarlijks)*
De kosten van de fiscale stimulering van elektrische auto's worden gemonitord.
3. *MKBA betalen naar gebruik (autobelastingen) (2020)*
In het Klimaatakkoord is opgenomen dat betalen naar gebruik onderzocht zal worden. Daarvoor zijn verschillende varianten in beeld, waarbij (in aanvulling op in het verleden uitgevoerd onderzoek) ook aandacht is voor de elektrificatie van het wagenpark. Met de MKBA worden voor de verschillende varianten de welvaartseffecten in kaart gebracht
4. *Aanvullend ex-ante onderzoek vliegbelasting vrachtsector (2020)*

- Ex-ante wordt een aanvullend onderzoek gedaan naar de gevolgen van de vliegbelasting voor de vrachtsector, aangezien het eerdere onderzoek daar niet genoeg inzicht in bood.
5. *Studie invoering betalen naar gebruik (autobelastingen) (2020 – 2021)* In het Klimaatakkoord is opgenomen dat betalen naar gebruik onderzocht zal worden. Daarvoor zijn verschillende varianten in beeld, waarbij (in aanvulling op in het verleden uitgevoerd onderzoek) ook aandacht is voor de elektrificatie van het wagenpark.
  6. *Onderzoek nieuwe vormgeving afvalstoffenbelasting (2021)* In het regeerakkoord is het voornemen geuit om de afvalstoffenbelasting anders vorm te geven. Om hier invulling aan te geven, wordt een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor en effecten van een nieuwe vormgeving.
  7. *Evaluatie fiscale regelingen autobelastingen (2021)* De autobelastingen kennen veel vrijstellingen, die al geruime tijd niet zijn geëvalueerd, terwijl wel twijfel bestaat over nut en noodzaak van deze regelingen. Deze evaluatie zal daar meer inzicht in verschaffen.
  8. *Evaluatie fiscale regelingen Energiebelasting (2021)* Het is van belang om fiscale regelingen met een zekere regelmaat te beoordelen op hun doelmatigheid en doeltreffendheid. In deze evaluatie wordt gekeken naar de bestaande vrijstellingen en verlaagde tarieven binnen de energiebelasting en het stimuleren van fossiele energie.
  9. *Ex-ante onderzoek carbon border adjustment mechanism (2021)* In de Green Deal mededeling van 11 december jl. heeft de Europese Commissie aangekondigd om in 2021 met een voorstel voor een carbon border adjustment mechanism (CBAM) te komen om geïmporteerde producten te beprijsen voor hun CO₂-uitstoot. Het doel van een CBAM is het voorkomen van koolstoflekkage middels behoud van een gelijk speelveld. In kaart wordt gebracht wat de klimaat-, economische en budgettaire effecten van een CBAM (kunnen) zijn bij bepaalde technische vormgevingskeuzes van een CBAM.
  10. *Onderzoek onbelaste reiskostenvergoeding (2021)* Werknemers die met eigen vervoer naar hun werk reizen kunnen maximaal € 0,19 per kilometer belastingvrij vergoed krijgen van hun werkgever. Er zal onderzoek gedaan worden naar de omvang van de uitbetaalde reiskostenvergoedingen, gesplitst naar belast en onbelast, en naar zakelijk versus woon-werk. In aanvulling daarop wordt indien mogelijk bezien wat wijziging van het onbelaste deel voor effecten kan hebben.
  11. *Evaluatie reisaf trek OV (2022)* Werknemers die met het OV naar hun werk reizen hebben onder bepaalde voorwaarden recht op deze aftrekpost. De doeltreffendheid en doelmatigheid van de reisaf trek OV zullen in deze evaluatie worden gezien.
  12. *Tussenevaluatie klimaatakkoord mobiliteit (2022)* Om in de toekomst het fiscale beleid rond mobiliteit en vergroening vorm te geven, is van belang om te weten wat het effect is van de maatregelen die in het klimaatakkoord zijn opgenomen. In 2022 wordt een tussenevaluatie uitgevoerd.
  13. *Evaluatie vliegbelasting vrachtsector (2022)* In 2022 wordt een onderzoek gedaan naar de gerealiseerde effecten van de vliegbelasting op de vrachtsector. In 2025 wordt een overkoepelende evaluatie van de vliegbelasting gedaan.
  14. *Evaluatie EIA (2023)* De energie-investeringsaf trek wordt geëvalueerd, mede in het licht van het Klimaatakkoord.
  15. *Evaluatie MIA en Vamil (2023)*

- De milieu-investeringsaftrek en willekeurige afschrijving milieu-investeringen worden geëvalueerd, mede in het licht van het Klimaatakkoord.
16. *Eindevaluatie klimaatakkoord mobiliteit (2024)*
Na de tussenevaluatie in 2022 volgt in 2024 een eindevaluatie van de maatregelen op het terrein mobiliteit die zijn opgenomen in het Klimaatakkoord.
  17. *Evaluatie CO₂-heffing industrie (2024)*
Vanaf 1 januari 2021 zal voor de industrie een CO₂-heffing van kracht zijn. De effecten van deze heffing zullen tegen het licht worden gehouden, onder andere met het oog op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de heffing.
  18. *Evaluatie vliegbelasting (2025)*
In 2025 wordt een overkoepelende evaluatie van de effecten van de vliegbelasting uitgevoerd.

Thema 4: Vergroten menselijke maat in het toeslagenstelsel

Kwaliteitsimpuls toeslagenorganisatie

1. *Evaluatie verbeteringen uitvoering toeslagen (2022-2023)*
In de begroting van Financiën IX 2020 is voor 2021 een beleidsdoorlichting aangekondigd naar de uitvoering van toeslagen. Aan de Tweede Kamer wordt voorgesteld deze beleidsdoorlichting uit te stellen. De laatste beleidsdoorlichting van de uitvoering van toeslagen is in 2016 naar de Tweede Kamer gestuurd en betrof de periode 2012-2015. Aanvullend inzicht in de uitvoering van toeslagen komt (onder meer) uit rapporten van de ARK (2019) en het IBO Toeslagen (2019 en 2020). Op basis van het IBO trekt het kabinet de conclusie dat een ander stelsel noodzakelijk is. Vanwege de urgentie van de problematiek neemt het kabinet op korte termijn een aantal maatregelen die het huidige stelsel verbeteren. Voorgesteld wordt om in 2022/2023 een nader vorm te geven evaluatieonderzoek te doen naar de effectiviteit en doelmatigheid van deze verbeteringen. Om het effect op de efficiëntie en doelmatigheid te bepalen worden de met de verbeteringen gerealiseerde uitkomsten vergeleken met de periode vanaf 2016 tot implementatie van de (voorgenomen) verbeteringen.

Stappen richting vernieuwing van het toeslagenstelsel

2. *Routekaart nieuw stelsel toeslagen (2020 – 2021)*
Doel van de routekaart is om helder te krijgen welke tussenstappen en maatregelen genomen moeten worden op weg naar het wenkend perspectief voor alternatieven voor het toeslagenstelsel. Het burgerperspectief is hierbij van groot belang en gedragseconomische inzichten zullen zo veel mogelijk worden benut.

Thema 5: Verbeteren processen Belastingdienst, Douane en Toeslagen: betrouwbaar, benaderbaar en behulpzaam

Verbeteren dienstverlening Belastingdienst

1. *Onderzoek naar fundamentele transformatie van de dienstverlening (2020)*
De eerste fase van dit lopende externe onderzoek (knelpuntenanalyse) beoogt een overzicht te bieden van knelpunten in de dienstverlening en onderliggende processen, de (grond)oorzaken van deze knelpunten en de al voorziene oplossingen en belemmeringen. In de tweede fase (handelingsperspectieven) wordt onderzocht welke concrete maatregelen de Belastingdienst kan nemen om te komen tot - voor

burgers en bedrijven merkbare - verbeteringen van de dienstverlening, waarbij ook oog is voor de menselijke maat. Dit onderzoek wordt in 2020 aan de Tweede Kamer aangeboden.

2. *Evaluatie verbeteringen dienstverlening (2023 – 2024)*

De Belastingdienst werkt aan het verbeteren van de dienstverlening. Het hiervoor genoemde lopende onderzoek naar de mogelijkheden tot een fundamentele transformatie van de dienstverlening dat in 2020 wordt opgeleverd, zal naar verwachting bouwstenen bieden voor het verbeteren van de dienstverlening in 2021 en volgende jaren. Dit zal verder worden uitgewerkt in een plan om de dienstverlening van de Belastingdienst te verbeteren, waarbij ook de interactiestrategie betrokken wordt. De evaluatie richt zich op dit plan, het proces van de uitvoering ervan en op de vraag of de doorgevoerde veranderingen doeltreffend en doelmatig zijn.

Borgen stabiliteit cruciale processen Belastingdienst

3. *Evaluatie Inningsproces (2022)*

Het inningsproces is een cruciaal proces binnen de Belastingdienst waarvan de stabiliteit geborgd moet blijven. Om te voorkomen dat nieuwe problemen ontstaan, heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld om de druk op cruciale processen binnen de Belastingdienst te verlagen en de uitvoeringscapaciteit op een gelijk niveau te houden. Om de continuïteit, stabiliteit en uitvoerbaarheid van Inning en Betalingsverkeer te borgen, wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van deze processen. De evaluatie zal de doeltreffendheid en doelmatigheid toetsen, een analyse van het inningsproces bieden en leiden tot voorstellen tot verbetering van het inningsproces op korte, middellange en lange termijn.

Fiscaal beleid en uitvoering

4. *Beleidsdoorlichting Dienstverlening (2020)*

De Beleidsdoorlichting Dienstverlening richt zich op de vraag in hoeverre de Belastingdienst er in slaagt om op doeltreffende en doelmatige wijze burgers en bedrijven passende dienstverlening aan te bieden en het voor hen zo gemakkelijk mogelijk te maken om hun verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken.

5. *Beleidsdoorlichting Douane (2020)*

De Beleidsdoorlichting Douane richt zich op de vraag in welke mate de uitvoering en handhaving van de Douane doeltreffend en doelmatig is om de ABC-doelstellingen (Afdracht, Bescherming en Concurrentievermogen) van Douane te bereiken.

6. *Beleidsdoorlichting Toezicht, opsporing en massale processen (2022)*

De beleidsdoorlichting toezicht, opsporing en massale processen is gericht op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering en handhaving van de Belastingdienst. De evaluatie richt zich op het fiscale domein (de traditionele «blauwe» Belastingdienst). In de aanloop naar de start zal nagegaan worden in hoeverre de aanbevelingen uit de vorige beleidsdoorlichting Toezicht, opsporing en massale processen (periode 2010-2016) zijn opgevolgd. Aan de hand daarvan zal, in overleg met de betrokken directies, de scope, aanpak en invulling van deze doorlichting worden vastgesteld om te komen tot een afbakening (beleidsinstrumenten, handhavingsinstrumenten, doelgroepen) die de meest relevante inzichten oplevert.

Overzicht coronamaatregelen

1. *Monitoring en evaluatie (fiscale) crisismaatregelen (doorlopend)*

Verschillende crisismaatregelen worden gemonitord, waaronder verschillende fiscale crisismaatregelen (onder andere uitstel van betaling belastingschulden en de fiscale Coronareserve). Indien mogelijk wordt in kaart gebracht in hoeverre aan de beoogde doelen (meestal liquiditeit) is bijgedragen. Een nader overzicht wordt meegenomen in de uitwerking van de toezegging (over de evaluatie van de coronamaatregelen) tijdens het afgelopen verantwoordingsdebat.

2. *Analyse maatregel handelskredieten (2020)*

Met kortlopende leverancierskredieten wordt in Nederland op jaarbasis door commerciële kredietverzekeraars meer dan 200 miljard euro aan handel mogelijk gemaakt. Als gevolg van de COVID-19 crisis is deze dienstverlening onder druk komen te staan. De enige manier om de risico's te beheersen en zo te voorkomen dat de verzekeraars zelf in financiële problemen komen – waardoor deze kredietverlening geheel zou dreigen te verdwijnen – is dan het verlagen van de zogeheten kredietlimieten. Daarom besloot de Staat over te gaan tot herverzekering van de gehele portefeuilles van de verzekeraars voor het hele jaar 2020, met een garantie van maximaal 12 miljard euro. In het najaar 2020 zal er een analyse komen van de baten en lasten van deze herverzekering en daarbij tevens ingegaan worden op mogelijkheden om de kosten voor de Staat eventueel te verdelen over betrokken partijen zoals de verzekeraars en hun verzekerden.⁵²

Overige evaluaties/ onderzoek Financiën

1. *Nader onderzoek vermogensstatistieken box 2 (2020 – 2021)*

Uit onderzoek in het kader van de bouwstenen voor een beter belastingstelsel is gebleken dat de omvang van het vermogen veel groter is dan eerder gedacht. Op dit terrein is nader onderzoek nodig, samen met het CBS.

2. *Evaluatie Strategische Evaluatie Agenda (2020 – 2021)*

Deze evaluatie betreft in eerste instantie om een interne tussentijdse evaluatie met alle betrokken stakeholders, waaronder in ieder geval de departementen, de Algemene Rekenkamer en Tweede Kamer. Verdere monitoring en evaluatie van de SEA's in de komende jaren (2021 en verder) is voorzien met het oog op de doorontwikkeling van deze nieuwe werkwijze.

3. *Evaluatie Pilot CW 3.1 (2020 – 2021)*

Deze pilot start rond 1 juni (voor enkele departementen later i.v.m. de Covid-19 situatie) en loopt tot het eind van dit kalenderjaar. De pilot zal door een externe partij geëvalueerd worden om te onderzoeken of de aandacht in de Kamer en bij departementen hierdoor toeneemt. Publicatie van de evaluatie wordt verwacht in 2021.

4. *Evaluatie fiscale regelingen bedrijfsopvolging (2021) (indien voldoende data beschikbaar)*

Bij overdracht van met name MKB-bedrijven is de financiering vaak een van de belangrijkste knelpunten. De doelstelling van de bedrijfsopvolgingsregelingen grijpt daar op aan. Zo beoogt de BOR, een vrijstelling in de schenk- en erfbelasting, te voorkomen dat de belastingheffing beletsel vormt voor een gewenste – welvaartsverhogende - overdracht (hetzij via verkoop, hetzij via schenking of vererving) van levensvatbare bedrijven. Ook de andere bedrijfsopvolgingsregelingen kennen dat

⁵² Kamerstukken 2019-2020, 35433 nr. 8

- uitgangspunt. In de evaluatie wordt de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de bedrijfsopvolgingsregelingen beoordeeld. Of deze evaluatie doorgang vindt hangt af van de beschikbaarheid van aangeif-
tedata.
5. *Evaluatie eenmalige vrijstelling schenk- en erfbelasting t.b.v. de eigen woning (2021)*
Tot circa € 100.000 is een belastingvrije schenking ten behoeve van de eigen woning mogelijk, mits de ontvanger tussen de 18 en de 40 jaar oud is. Deze regeling zal beoordeeld worden op doeltreffendheid en doelmatigheid.
  6. *Vpb vrijgestelde en fiscale beleggingsinstelling (2021)*
De Vpb vrijgestelde en fiscale beleggingsinstellingen kennen aparte regimes binnen de Vpb. Deze regimes zullen worden gezien en worden afgewogen tegen een mogelijk alternatief.
  7. *Onderzoek omvang Nederlandse digitale platformeconomie (2021)*
In kaart wordt gebracht hoe groot de platformeconomie is (inkomen en aantallen), huidige inschattingen zijn verouderd of kennen een andere afbakening.
  8. *Evaluatie fiscale regelingen overdrachtsbelasting (2020 – 2021)*
De doeltreffendheid en doelmatigheid van de fiscale regelingen in de overdrachtsbelasting worden gezien.
  9. *Evaluatie kleine ondernemersregeling btw (2021)*
De in 2020 aangepaste kleine ondernemersregeling wordt geëvalueerd. Daarbij wordt gekeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid.
  10. *Evaluatie grenseffecten tabaksaccijnsverhogingen (2021)*
In het Nationale Preventieakkoord⁵³ is opgenomen dat de tabaksaccijns op een pakje sigaretten zodanig wordt verhoogd dat de prijs van een pakje met 1 euro stijgt. Alvorens de prijs verder te verhogen tot 10 euro is toegezegd dat het kabinet in 2021 een evaluatie zal uitvoeren omdat grenseffecten de effectiviteit van en het draagvlak voor de maatregel kunnen ondermijnen.
  11. *Prikkels arbeidsparticipatie inkomstenbelasting/ evaluatie Arbeidskorting/ Inkomensafhankelijke Combinatiekorting (2022)*
De inkomstenbelasting wordt steeds meer gebruikt om arbeidsparticipatie te bevorderen, met instrumenten zoals de Arbeidskorting en Inkomensafhankelijke Combinatiekorting. Door de toenemende complexiteit die dit met zich meebrengt, zijn vanuit gedragseconomisch perspectief vraagtekens te zetten bij de effectiviteit van dit instrumenta-
lisme. De doelmatigheid en doeltreffendheid van deze prikkels wordt gezien in de geplande evaluatie.
  12. *Evaluatie ondernemersregelingen (2022)*
Er bestaan verschillende aftrekposten voor ondernemers zoals de zelfstandigenaftrek en mkb-winstvrijstelling, maar ook de meewerk-
aftrek en verschillende andere kleinere aftrekposten. Door de instru-
menten op het terrein van ondernemerschap te evalueren kunnen de kosten tegen de baten worden afgewogen. De focus van deze evaluatie zal op een later moment bepaald worden, het heeft de voorkeur om de evaluatie te richten op één van de ondernemersregelingen.
  13. *Evaluatie landbouwvrijstelling (2022)*
Invullen is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de landbouwvrijstelling.

⁵³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezondheid-en-preventie/nationaal-preventieakkoord>

Bijlage 5: Lijst van afkortingen

Tabel 91 Lijst van afkortingen

A	
ACM	Autoriteit Consument en Markt
ACP	Afrikaanse, Caribische en Pacifische landen
ADR	Auditdienst Rijk
ADSB	Atradius Dutch State Business
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AGS	Aangiftesysteem
AIIB	Asian Infrastructure Investment Bank
ANFA	Agreement on Net Financial Assets
ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
ATAD	Anti Taks Avoidance Directive
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
Awr	Algemene wet inzake rijksbelastingen
B	
Bbp	Bruto binnenlands product
BBP	Best Banking Practice
BCF	Btw-compensatiefonds
BERB	Bedrijfseconomische Resultaatsbepaling
BES	Bonaire, Sint-Eustatius en Saba
BF	Bijzondere Financiering
BIG	Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
BNI	Bruto nationaal inkomen
BoP	Balance of Payments
BPM	Belasting van personenauto's en motorrijwielen
Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
C	
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCO	Coördinatie Commissie Onderzoek
CDFD	College Deskundigheid Financiële Dienstverlening
CEA	Commissie Eindtermen Accountantsopleiding
CIBG	Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg
CIO	Climate Investor One
COB	Commissie Onderzoek Belastingdienst
CP	Commercial Paper
CPB	Centraal Planbureau
CW	Comptabiliteitswet
D	
DBFM(O)	Design-Build-Finance-Maintain(-Operate)
DG	Directoraat-Generaal
DGS	Depositogarantiestelsel
DNB	De Nederlandsche Bank
DRZ	Domeinen Roerende Zaken
DSL	Dutch State Loan
DTC	Dutch Treasury Certificate
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DWU	Douanewetboek van de Unie
E	

EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EBV	Elektronisch berichtenverkeer
ECB	Europese Centrale Bank
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council
EDF	European Development Fund
EDIS	European Deposit Insurance Scheme
EFSF	European Financial Stability Facility
EFSM	European Financial Stabilisation Mechanism
EIB	European Investment Bank
Ekg	Exportkredietgarantie
Ekv	Exportkredietverzekering
EMU	Europese Monetaire Unie
ERM	Exchange Rate Mechanism
ESG	Environmental, Social and Governance
ESM	European Stability Mechanism
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
EU	Europese Unie
F	
FD	Fiscaal dienstverlener
FEC	Financieel Expertise Centrum
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FMO	Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden
G	
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
I	
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	International Development Association
IFC	International Finance Corporation
IFI	Internationale Financiële Instelling
IH	Inkomensheffing
IKB	Individueel keuzebudget
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IMVO	Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen
K	
KNM	Koninklijke Nederlandse Munt
KPI	Kritieke prestatie-indicator
L	
LH	Loonheffing
LSI	Landelijke Stuurgroep Interventieteams
M	
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MIF	Multilateral Interchange Fee
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-batenanalyse
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
N	
NAB	New Arrangements to Borrow

NBM	Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars
NHT	Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden
NLFI	NL Financial Investments
O	
OB	Omzetbelasting
OCT	Overseas Countries and Territories
ODE	Opslag Duurzame Energie
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OGS	Opzet grove schuld
OM	Openbaar Ministerie
OOD	Opdrachtgevers-Opdrachtnemerberaad Douane
OOM	Omzetpolis Opkomende Markten
P	
PPS	Publiek-private samenwerking
PRGT	Poverty Reduction and Growth Trust
PSD	Payment Services Directive
R	
RBV	Rijksbegrotingsvoorschriften
RIEC	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RPE	Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek
RRB	Renterisicobedrag
RWT	Rechtspersoon met een wettelijke taak
S	
SAMO	Stichting Afwikkeling Maror-gelden
SDG	Sustainable Development Goals
SDR	Special Drawing Rights
SG	Secretaris-Generaal
SMP	Securities Markets Programme
SRB	Single Resolution Board
SRF	Single Resolution Fund
SRM	Single Resolution Mechanism
SSC	Shared Service Center
SSO	Shared Service Organisatie
SVB	Sociale Verzekerings Bank
U	
UBO	Ultimate Beneficial Owners
UHT	Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen
V	
VIA	Vooringevulde aangifte
VK	Verenigd Koninkrijk
Vpb	Vennootschapsbelasting
W	
WAKO	Wet Aansprakelijkheid Kernongevallen
Wam	Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen
Wft	Wet op het financieel toezicht
WOK	Wet op de Kansspelen
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme

Z

ZBO

Zelfstandig Bestuursorgaan
